

«BASARRI»
Inazio Eizmendi Manterola

NERE BORDATXOTIK

80-2192

10266

NERE BORDATXOTIK

(Bertso-bilduma)

Auspoaren Sail Nagusia

Auspoa Liburutegia
EDITORIAL AUSPOA

Plaza Santa María, 2 - Tolosa (Gipuzkoa)
Tfno. (943) 67 12 82

«BASARRI»
Inazio Eizmendi Manterola

NERE BORDATXOTIK

(Bertso-bilduma)

Auspoaren Sail Nagusia

© Inazio Eizmendi Manterola, «Basarri». Zarautz, Gipuzkoa.

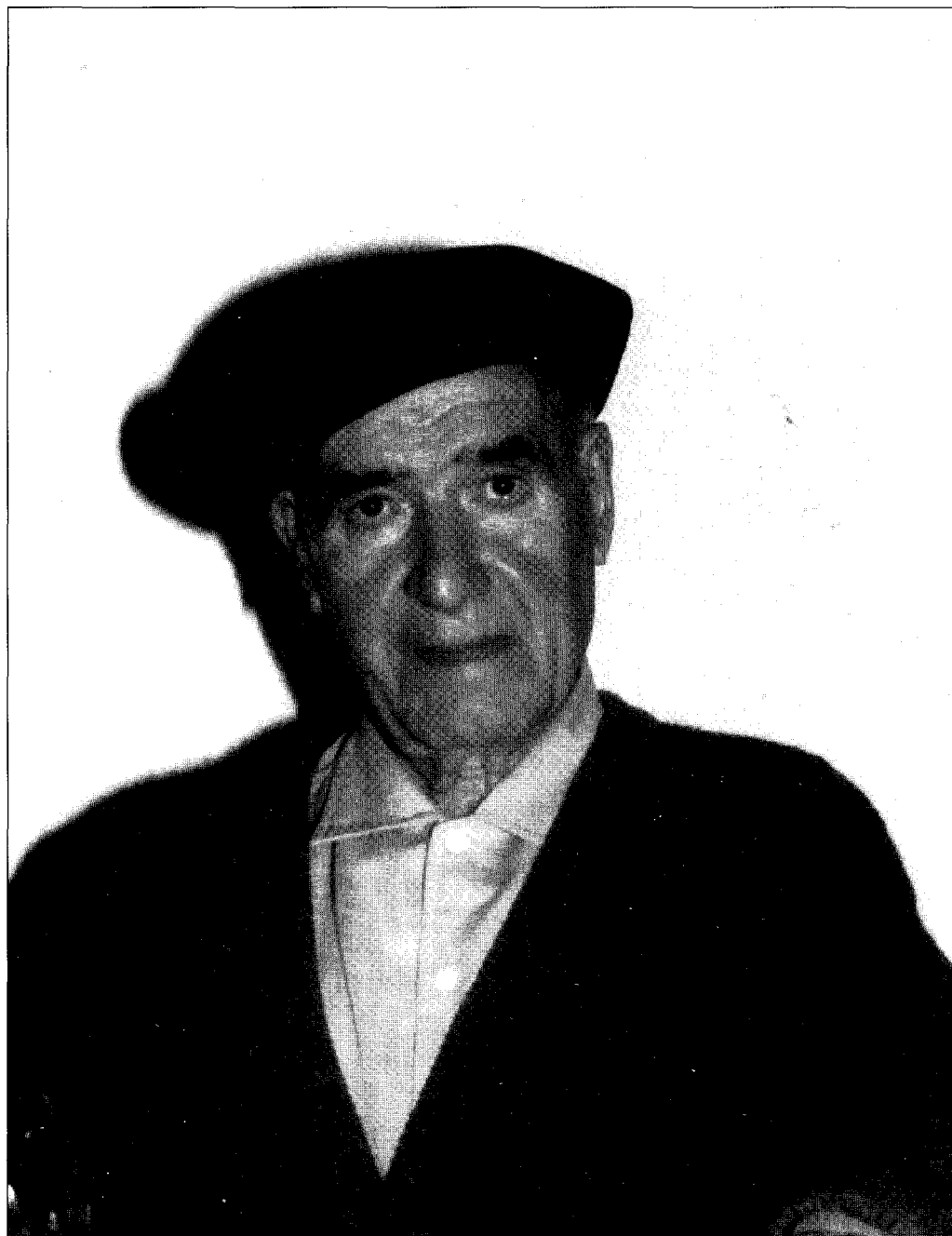
© Auspoa Liburutegia (Tolosa - Gipuzkoa)

Fotokonposatzaile: Cometip fotocomposición, s.l. - Pamplona

Inprimatzaile: Gráficas Lizarra, S.L., Estella (Navarra)

ISBN: 84-7158-156-6

Depósito Legal: NA. 160-1992

Inazio Eizmendi Manterola, «Basarri».

ITZAURREAK

INAZIO EIZMENDI «BASARRI»

Inazio Eizmendi Manterola, Basarri bertsolaria alegia, 1913 urteko azaroaren 27'an jaio zan, Errezilko sailletan arkitzen dan Granada baserrian.

Baserri ori mendi-mendian dago, Errezilko plazatik ordu pare bat oiñez, erreka zulo batean. Onela idatzi izan du Basarrik berak:

«Sei urte nituan arte irauin nuan Granada'n. Ez daukat ango ezaguera aundirik, artean oso ume nintzalako. Baiña, jaiotexera noan bakoitzean, ez naiz aspertzen paraje ari begira. An ez da ordekarik, sororik eta zelai zabalik. Pentsamentuz beterik egoten da nere burua. Gero ta geiago goresten ditut guraso zarrak, an bizimodua ateratzeko modua egin zutelako».¹

Gurasoak, Antonio eta Maria ziran. Amar seme-alaba izan zituzten: Inazio, senideetan zaarrena; ondotik Granadan jaio ziranak, beste lau: Segundo; Blas, Asturias'en gerran illa; Tomas, il berria; eta Luisa; eta Zarautz'en jaiok: Paulino, Julian, Mertzedes, Garbiñe eta Manolo. Amar senideetatik, zazpi bizi dira gaur egunean.

Sei urterekin Azpeitira bialdu zuten Inazio, senitarteko etxe batera, andik eskolara joan zedin.

Urrengo urtean, Zarautza aldatu zan famili guzia, aita Azken-Portu izeneko taberna eta beraren lurak erosita. Geroz-

tik Zarautzen bizi izan da Basarri bertsolaria, gerra eta gerra ondoko urteetan izan ezik.

–Zu nola bertsozaletu ziñan? –galdetu diogu.

Ona beraren erantzuna:

–Gure aita zanarengandik ere ekarri nun nik zaletasun ori. Bera ere oso bertsozalea baizan. Eztarri onekoa gaiñera. Baiña bertso ariñik etzun sekula ikasten. Beti pulamentuzko kantak izaten ziran arenak. Aurrez-aurre ez nun ikusi bein ere kantatzen. Baiña zar asko zekin.

–Bertso-paperak ere irakurriko zenuen, bada.

–Bai. Orain baiño geiago izaten zan orduan ortatik. Baiña geiegi balio etzutenak ere bai tartean. Zer esan nai gutxi-koak. Nik, ordea, aitarena egiten nuan: onak ikasi edo aietara nere arreta jarri.

–Eta bertsolaririk ez al zan Azken-Portura biltzen?

–Bai. Emen, Zarautzen, bazegon *Ne-kazabal* zana-ta, *Sasi* zana-ta, *Exkerra* igeltseroa-ta, pixka bat aritzen ziranak. Tabernarako ta sagardotegirako poliki egiten zuten. Baiña bertso zarrak ere entzun egiten nitun: Xepelarrek au ta ura jarri zula; Txirritari au kantatu ziotela, eta berak au erantzun. Ni gustora egoten nintzan entzuten. Ordutik beintzat nere zaletasuna. Gaztelu ere askotan izan gendun gurean. Nik ezagutu dedan onena bera

zan. Tenor boza ona zun. Eta bertsoa ere ondo. Propio etorri izan zan nerekin bertsoan egitera. Prantzes-Txikiarekin ere kantatua naiz. Ura ere Zarautza sarritan etortzen zan. Eta 1935'etik aurrera Txirritarekin ere bai. Txapel ta Zepai ere, bi koñaduak, gerra aurretik ezagutu nitun. Itziarko Zubeltzurekin ere kantatu izan nun.

–Eta zu noiz asi ziñan kantatzen?

–Azitzen eta gogortzen ari nintzan bezela, asi nintzan poliki-poliki Azken-Portun bertan. Nik garai artan ez nun izaten bertsoa besterik buruan. Nere gozamina ura zan. Baiña senideetan beste iñork ez du izan bi puntu alkarri lotzeko abildaderik.

–Euskal giro ederra ezagutu zendun, beraz, zuen etxeko ostatuan.

–Orain iñun ere nekez arkitu ditekenez bezelakoa. Gaur baiño osasun ohea zun baserriak. Ara etortzen ziran baserriarrak, morroiak, baso-mutillak, ikazkiñak eta abar; eta nor bere pasadizoak esaten an jarduten ziran: murrontzan zer irabazten zuten; baso-mutillak zein menditan eta zer lanetan ari ziran; baserriarrak zer buruauste zeuzkaten; langilleak nungo trozotan ibili ziran trenbidea egiten... Gustora egoten nintzan aiei entzuten. Euskal kiroletara ere an zaletu nintzan.

Basarrik etzituan eskolan urte asko egin. Amaika-amabi urterekin utzi zion joateari, gau-eskolan jarraitu bazuan ere. Bera senideetan zaarrena eta etxean baze-goan zer egiña. Baita tabernan ere. Aroztegi batean ere asi zan.

Eskola aundia duala diotenak ez dute, beraz, arrazoi. Edo, obeto esateko, beste eskola mota bat izan du bere burua janzteko: irakurtzeko zaletasuna. Liburuak txikitandik eta benetan maite izan ditu.

Irakurtzeari ordu asko eman dizkio, bai egunez eta bai gauez, loari puska kenduz. Eta iru izkuntzatan irakurri ere: euskeraz, gazteleraz eta frantzesez. Orixe da beraren kultura mailla altxa eta zabaldu duana.

Amazapi edo emezortzi bat urterekin kantatu zuan leenengoz jende aurrean. Egun batez, Zestoara joan lagunekin, an bertsolari bat kantuan ari mitin batean: Ordizian bizi zan Erauskin Errotaria edo Patxi Errota zaldibitarra; lagunak bultza eta, oartu zanerako, bera ere bertsoan asi.

Beste batean, Zarauzko *Naste-Borras-te* taldeak jaialdi bat eman zuan Donostian: dantza, kantu, antzerki... Tarte batean, Basarrik bertso batzuk kantatu zituan. Jende artean Jose Zubimendi idazlea zegoan. Oni orduan bururatu omen zitzaion bertsolari-txapelketa bat antolatzeari.

Danak dakiguna, 1935'eko ilbeltzaren 20'an, leenengo Bertsolari-Eguna ospatu zan, onako bertsolari auek parte arturik: Txirrita, Zepai, Txapel, Saiburu, Erauskin, Mintegi, Lexo, Nekazabal, Telleritxiki, Abarrategi, Alkain, Kortatxo, Pello Zabaleta, Juan Zabaleta, Sorozabal, Etxeberria, Uriarte eta Basarri, danetan gazteena, ogei ta bat urteko mutilla. Ta berak txapela irabazi. Onela galdetu diogu berari:

–Nola etorri zitzaizun Donostira joateko deia, edo nola egin zenduan arako bidea?

–Ordurako asiak geunden zerbait abertzaletasunean. Beti ala izana naiz ni. Eta Txomin Olano nun oso laguna. Baita Zubimendi ta oiek ere. Donostitik lagunak giñan. Eta joateko eta joateko asi zitzaizkidan, arren ta arren. Ala, derrigot-

Granada baserria.

rrean bezela joan nintzan. Nik egun artan pasa nitun bildurrak eta izuak! Ura zan dardarra, ainbeste bertsolaritatik gazteena neu ta... Ume bat. Eta andixe asicra, poliki-poliki.

–Zu ume bat, baiña bai egun artako «rebelazioa» ere.

–Ez dakit ori. Baiña artean iñork ezagutzen ez eta balcike ori ere, urrengo urtean Uztapiderena izan zan bezela. Nik ezagutzen nun bera. Oikian, nekazari egun batean biok izan giñan. Orduan egin nintzan Manuelekin lagun. Andik laster, bigarren Bertsolari-Eguna 1936'ko ilbel'tzaren 19'an ospatu zan. Gai jartzaille neu

izan nintzan. Bein irabazten zuanak, iru urtean kanpoan gelditu bear baitzun. Orrela eskatzen zun orduko araudi edo reglamentuak. Eta Uztapide an agertu, mutil gaztea ura ere. Baita bigarren gelditu ere, Txirritaren ondotik. Gero gerra etorri, eta orduan etenaldia izan zan.

Basarri gazteak 1935'ean txapela irabazteak bertsolaritzaren aro berri bati asiera eman zion. Ume artan iñor gutxi oartuko zan ortaz. Gerra, izan ere, bereala etorri zan, eta bertsolari gazte arekikoa andik urteetara ikusiko zan. Baiña Txirrita ordurarte izan zana, Basarri izango zan andik aurrera. Bakoitza zan bezela-

koa, noski, bere bertsogintza bereziarekin. Baiña norbere belaunaldiaren buru. Aldaketa onen berri onela ematen du Juan Mari Lekuonak:

«Basarrik, egia da, une hartan iraultza-joera baten indarra zekarren, orduko gazte askoren joera aberrikoa. Baina bazekarren, baita ere, sozio-kultura mailako joera orokor bat, zibilizazio berriago baten eskakizuna, azken urte hauetako bertsolarien araupide jakina: apain jantzia, hizketa txukun eta aberatsa, errespetuzko jokabidea, eskola eta garaiaren garaiko pentsamolde zehatzagoa. Eta *Victoria Eugenia*-ko txapelketaz gero, –Basarrik irabazi zuen hartaz gero–, zokoraturik bezala gelditu zen Txirritaren belaunaldia. Ordu berri bat zetorren: gazteriaren eta kultur forma berriagoen ordua».²

Langintza ortan lagun egokia ere izanago zuan: Uztapide, 1936'ko Bertsolari-Egunean nabarmenduko zan mutil gaztea. Bikote ori erriz-erri ibiliko zan gerra ondoan, ogei ta zazpi bat urtetan, bertsolaritzari aize eta indar berria emanez.

«Basarri bertsolaria» esan oi degu beti edo geienetan. Baiña orrekin bere izatearen erdia besterik ez degu adierazten. Periodista eta idazlea ere badegu, bertsolaria dan aiñean. Aren leenengo bertsoak eta idazlanak 1931'an azaldu ziran egunkari eta aldizkarietan. Orregatik, au izan zan gure urrengo galdera:

–Egunkarietan-eta nola asi ziñan?

–*Luzear* izenordea zuana bazan orduan. Andres Arzeluz, izen-abizenak. Ederki idazten zuan. Arek bultzatu niñun. Baita Zubimendi ta oiek ere. Ala, asi nintzan *El Día*'n, *Euzkadi*'n, *El Pueblo Vasco*'n, eta *Argia*'n batez ere. *Nere Bordaxotik* jarri nion izena nere saillari. *Argia* zarrak lan asko egin zun orduan. As-

tean beingoa zan, baiña nekez arkituko zendun sartzen etzan etxe edo baserririk. Emengo saltzaillea, Dolores izena zun andre alargun bat zan. Ta gogoratzen naiz: neu ostiral gauean joaten nintzan aren etxera *Argia*'ren billa. Irugarren bitzta batean bizi zan. Larunbat goizetan, berri, azoka izaten zan Zarautzen, eta baserriarrak antxe joaten ziran *Argia*'ren eske.

Basarriren guk arkitu ditugun leenengo idazlanak, esan bezela, *El Día* eta *Euzkadi* egunkarian, 1931'an, agertu ziranak dira. Emezortzi bat urte zituan orduan. Izenpetu ere, *Basarri* izenordez egiten ditu. Ori nundik edo zergatik aukeratu zuan, onela azaldu izan du berak:

«*Es curioso lo que ocurre con algunas cosas. Si yo le dijera que adopté el nombre para que nadie me conociera... Y, sin embargo, ya ve. Ahora me conocen más por «Basarri» que por mi nombre. Adopté el nombre para escribir mis primeras colaboraciones en «Argia», un semanario en euskera que se publicaba por aquellos tiempos. Era muy «errikoa», muy popular. Luego empecé a escribir en «El Día», y cuando pensé mandar la primera colaboración, me fijé, muy especialmente, en que donde yo vivía entonces, en «Azken Portu», terminaba el entorno del pueblo y comenzaba el campo. Era lógico, pues, que me llamase «Basarri».*»³

Gerra etorri zan gero, 1936'ko uztaren 18'an. Bera bezelakorik ez da erri baten bizitzan eten sakon bat irikitzeke. Bai irabazleentzat ere; eta zer esanik ez galtzailleentzat. Urte aietan nundik nora ibili zan galdetu bearra zegoan, beraz, Basarri-ri:

–Zaraten-eta, Bidanin-eta, ibili nintzan. Loiolan osatu gendun batallioia. Ge-

Basarriren gurasoen ezkontza.

ro, altuenak aukeratu egiten zituzten eta ertzaina artu niñuten. Gure kapitana Iñaki Leclerc izan zan; donostiarra. Baiña ingeles kasta edo orrelako zerbait zan. Instruzioak-eta Bilbon ikasi genitun. Antxe jarraitu gendun, Bizkai aldean ertzain lanak egiñez ta abar, ta gustora. Frentean ere izan giñan, ordea. Arrate artuta zeukaten beste aldekoak. Baiña andik urrean illebeta edo ez dakit zer egin gendun. Denbora berean, *Euzkadi*'n idazten jarraitu nun. Euskal egunerokoa ere atera zan orduan, *Eguna* izenekoa. An ere zerbait idatzi nun. Egiten nitun noizean bein lantxoak, eta billa etortzen zitzaizkidala uste det. Ematen nitun ta alaxe.

–Danak etzuten olako zorionik izan, eta zuk nola aldegin zenduan Frantzi'ra?

–Santandertik pasa nintzan ni. Bilbo galdutakoan, araiño, kapitaleraño joan giñan. Baiña ez gendun Bizkaiian bezelako girorik billatu. Gauero garbi ametralladorra-otsa. Ura etzan bizitzea. Elizatik meza-tatik irten ta beste motiborik gabe badira gure lagunak an illak. Monzonek asko lagundu zidan orduan. Ta ingeles barku batean –*Sarastone* izena–, ume, elbarri ta gaixo artean joan nintzan Nantes ondoko erri batera. Gero andik, Landesetako piñudietan billatu gendun lana, ta ara. Iru urte egin nitun an. Baiña azken aldera

Lenengo jaunartzea.

Baionatik iru kilometrora, Saint Pierre d'Irube'n.

–Ondoren, onera.

–Bai. Ama etortzeko ta etortzeko ari zitzaidan; etzitzaidala ezer gertatuko. Ala, muga pasatzea erabaki ta etorri. Baiña artu ta iru urte trabajadoreetan: Aritxulegi, Bejar, Palentzia, Madrid eta ez dakit zenbat tokitan ibili arazi giñuzten. Nun ez? Afrikan beintzat bukatu, Campo de Infantarax'en, Melillatik emezortzi kilometrora. Nere denbora guzian ez det poz aundiagorik izan, libre etortzeko txartela eman zidatenean baiña. Bakar-bakarrrik barkuaren kubiertan, ta antxe bertsoan. Arraiak-edo entzungo zituzten nik orduan kantatu nitunak. Ta onera San Pelaiotara -garagarrillaren 26'an-, erriko festetara etorri. Ura poza, ura! Ainbeste urtetan katigatuta, eta azkenean libre. Esaten dizut: nere bizitzan izan dedan pozik aundiena. Ez dakit orain ziur, baiña 1943'a zala uste det. Ia zazpi urte etxetik kanpo.

Ogia irabazi bear eta asegurutako ordezkari bezela asten da.

Ezkondu, 1945'eko ilbeltzaren 20'an egin zan, Arroako alaba zan Miren Aginagalderekin,

Andik laster, 1946'an, *La Voz de España*'n idazten asten da. Egunkari ortan nola sartu zan galdetu diogu. Ona beraren erantzuna:

–Emengo berri emaleak zun gogoia: Frantzisko Juaristik. Asi nintzan poliki-poliki, ta gero bertatik eskea, ta egunero ko sailla jarri zidaten. *Mi atalaya montañera* izena jarri nion, eta makiña bat urtetan bete gendun. Asieran euskeraz etzan libre. Baiña gero, noizean bein, bertsolari zarren pasadizoak sartzen asi nintzan euskeraz, eta bertsoaren bat edo beste ere bai.

Eta azkenean, urteen buruan, bertako zuzendariak, ez daukat orain gogoan zein zan, erderaz eta euskeraz erdibana egiteko eskatu zidan. Ondoren, berriz, *El Diario Vasco*'ra aldatu nintzan, ta geroztik or. Baiña ni danetan ondo artu izan naute, ta ez det kejarik izan bein ere.

Irratian ere asten da, eta beraren saioak millaka euskaldunek entzuten zituzten.

–Iru lan-mota, beraz: egunkarian idatzi, irratitik itzegin eta erriz-erri bertsoan.

–Bai. Nunaitik deia. Iganderik eta jairik ez gendun libre izaten. San Juan astean, adibidez, sei edo zazpi erri pasa bear izaten genitun, zazpi egunetan. Geien-bat Uztapiderekin ibili nintzan. Gu biak alkarrekin beti. Gero, berriz, Lasarte oso gazterik asi zan: amazapi edo emezortzi urterekin, eta arekin ere asko.

Iru alderdi izan ditu, beraz, Basarriren bizitzak: bertsoak, irratia eta egunkaria; kantua, itza eta papera. Millaka bertso plazetan; millaka saio irratitik; eta millaka idazlan, naiz bertsoz eta naiz prosaz, agerkarietan. Iru alderdi oiek alkarri asko eragin diotela esango nuke.

Kantuak eta irrati saioak, jende aurrean maiz jardun bearrak alegia, idazkera argi, errez, zuzen, gozo eta aguroa ekarri dio; ulertzen zailtasunik gabea, naizta izkuntza aberatsa erabili. Irakurlearengana bera makurtu alegia, ta ez irakurlea berarengana. Prosaren barruan bertsoa ere sarritan sarrerazi ere bai.

Egunkariak eta irratiak, berriz, beraren esan bearrak neurri jakinetan errenditza eskatu diote. Muga batetik ezin pasa. Orregatik, Basarriren bertso-saillik geienak ez dira luze oietakoak. Bertso gutxiko

saillen aldekoa izan da. Egunkari-artikulu baten luzera, beraz; ez poema batena.

Orrek ez dio, ordea, bere ugaritasunari ezer ere kendu. Bertso asko ta asko jarri ditu. Bear ere bai, bere eguneroko sailla nolabait ere, naiz itz lauz eta naiz bertsoz alegia, beteko bazuan.

Orrek zailtasuna sortu du bilduma au egiteko. Izan ere, Basarriren bertso guziak nola bildu? Alde batetik, eunka asko dira. Bestetik, oso sakabanatuak. Ainbeste tokitatik eskatu baidizkiote bertsoak. Sail guzien ondotik iturria esaten degu; bertso oiek nundik artu ditugun alegia. Eta, irakurlea oartuko danez, zenbat iturri diran esaten ere ez da erreza: gerra aurretik, Donostiko *El Día, Argia, El Pueblo Vasco*, Bilboko *Euzkadi* ta abar; gerra denboran eta gerra ondoko urteetan, Bilboko *Euzkadi, Eguna, Gudari*; Parisko *Euzkadi, Enda* ta abar; gerraz geroztik, berriz, *La Voz de España, El Diario Vasco, Aranzazu, Anaitasuna, Zeruko Argia, Goiz-Argi* ta abar ta abar.

Sei bertso liburu ere argitaratu ditu: *Atano III, Itxaropena*, 1949; *Basarri'ren Bertso sorta, Itxaropena* 1950; *Kantari nator, Itxaropena*, 1960; *Laugarren txinpartak, Auspoa*, 55, 1966; *Sortu zaizkidanak, Auspoa* 112, 1973; eta *Kezka-giroan, Auspoa* 169, 1983. Prosa liburu bat ere agertu du: *Bertsolaritzari buruz, Auspoa* 178, 1984.

Baiña ugaritasun orrek, zailtasuna ez- ezik, eziña ere badakar. Basarri jarritako bertso guziak bilduko duanik ez dala esan nai degu. Guk, beintzat, bi milla ta bosteun bat bertso pillatu ondoren, ortik aurrera liburu batentzat geiegi izango zala eta bilketa lanari utzi egin bear izan diogu.

Badaki, beraz, irakurleak, esku artean

daukan liburua zer dan: Basarriren bertsoekin orain artean egin dan bildumarik mardulena eta osoena; baiña ala ere oso- osoa ez dana.

Liburu ontan bildu ditugun Basarriren bertso zaarrenak, 1931'koak dira. Emertzortzi urte zituan orduan berak. Azken jarriak, berriz, aurtengoak dira; 1991'koak alegia. Irurogei urte eman ditu, beraz, eten gabeko bertso gintzan.

Ala, bera izango degu bertsoerik geien jarri duan bertsolaria; ta bai ere gai geiena ikutu ta erabili duana. Eta nekez azalduko da, gure iritzirako beintzat, marka au autsiko duanik.

Or goien esan degunez, bertso sail laburren aldekoa izan da Basarri. Orrek, eta bertso asko jarri izanak, gai asko erabiltzera beartu du. Oinbeste urteko lana bestetik. Baldintza oiek danak beste ondorio bat ekarri dute: Basarriren bertsoak, danak erabat artuta, Euskalerriko bizitzaren ikuspegi ederra ematen digute. Irurogei urte oietako gure gertakaririk nagusienak ortxe daude bertsoetan jarrita, gure kondairaren liburu berezi bat osatuz.

Beste gauza asko esan ditezke Basarri buruz. Baiña zer izan degun itz batean esateko, auxe aukeratuko nuke nik: serbitzaria. Erriaren serbizioerako jarri zuan bere burua emertzortzi bat urterekin, bertso, idatziaren eta iratiaren bidez; eta erriaren serbitzari jarraitzen du irurogei urteren buruan ere. Euskalerrriak naiko lan baduala esango genduke, zor ori ordaintzen.

A. Z.

1. Basarri: *Nere bordatxotik saillan, El Diario Vasco*, 1988, apirilak 5.

2. Juan Mari Lekuona: «Ahozko euskal literatura», Erein, Donostia, 1982, 213 orrialdean.

3. *El Diario Vasco* 1980-IV-19'an agertutako alkarrizketa, «A. E.» izenpetzen duan batek egiña.

ATADI - ANTZERA

(*Basarri*'ren bertso sorta libururen itzaurrea)

IRAKURLE: ezagutzen dezu noski liburuxto onen egilea. Gipuzkoan guztiok dute ezaguna *Basarri*. Entzutez bederenik. Eta ikustez ere bai askok eta askok.

Basarri, bertsolaria degu. Bertsolari jatorra. Eta gaur dan egunean bertsolari-rik sonatuenetakoa, izan ere.

Bi eratakoak bai-ditugu ezik gure bertsolariak: eskolatuak eta eskolagabeak. *Basarri* eskolatuetakoa degu.

Askotan ikusi izan degu nor edo nor, bertsolariak buruz lantua jotzen: tamala, lastima aundia dala, alegia, orrelako etorria duten gizonak eskola-gabeak izatea!... Olakoen iritziz, bertsolaria eskolatu balitz, askotaz ere ohea litzake. Askotaz ere bertso oheak egingo litzuzke.

Ez diokegu ezetzik, baldin eta eskolak bertsolarietasuna kentzeko, galduerazteko arriskurik ezpaleuka. Bañan kontuz, oso kontuz ibilli bearra dago ortan. Bertsolariak ba'du alako zer bat, eskolatuen artean izaten ez danik. Ez ezin izan leitekealako. Izan oi ez dalako baizik. Eta bildur izatekoa da, bertsolari jatorrak eskolatzen astean, olako zer ori galtzea. Arriskua dago.

* * *

Zer da, ordea, zer ori? Bertsolarien zer berezi ori? Ez da errez esaten. Gatza? Bizitasuna? Azkartasuna? zorrozatasuna? Nik al-dakit? Jatortasuna, bertsolarietasu-

na. Dana dala, letradun poetak, gutxitan, oso gutxitan izan oi duten zerbait. Eta bertsolari bati ori kendu ezker, poeta bat geiago izan dezakegu, bañan baita bertsolari bat gutxiago ere.

Basarri, bertsolari eskolatu degu. Bañan «bertsolaria». Orixe da gure *Basarri*'ren berezitasunik ederrena. Eskolatu izatera eldu zaigula, bertsolari izateari ukorik egin gabe, len bezain bertsolari irauten dualarik.

* * *

Bertsolari eskolatuetan ez da *Basarri* bera bakarrik. Ori ez. Izan izan ditugu era ortako beste geiago ere. Eta ez noa Bizkaiko Arrese ta Beitia bat, ez Enbeita bat aipatzera. Gipuzkoako bi aipatuko ditut. Biak ereduak, egiako bertsolari eskolatu ereduak: Iparragirre ta Pello Mari Otaño. Bi, eta biok oso era bitakoak, era berdiñezekoak.

Iparragirre –gizagajoa– Xenpelarrek utzi zigun erretrataturik zorrotz asko arako bapateko koplak bikain artan:

Iparragire abilla dela
askori diyot aditzen;
eskola ona eta musika...
ori oyekin luzitzen.
Ni ez nazu ibiltzen
kantuz dirua biltzen
komeriante moduan...

Debalde pesta preparatzen det
gogua dedan orduan.

Iparragirre –gizagajoa– arlote-kutsuko bertsolaria genduan. Arlote-kutsuduna, bohemio-antza, komeriante-antza... Eskolatua zan, eta, bear ba-da, eskolak moztu zizkion ari bere bertsolaritzako egoak. Musika bezelakoak zituan bertsoak ere. Musika, Italian zear ikasia... eta bertsoak ere ortik zear zebillela kutsatuak. «Bertsolari-kutsu» gutxikoak. Batzuek bai eder askoak: «Ara nun diran» adibidez, eta «Giltzapean sartu naute»-ren koplak bat. Bañan bai lasaixkak ere ez gutxi. Bañan, dana dala, Urretxuako seme argi oni zorko diogu beti, euskaldunen artean geiena kantatu izan dan arako erri-kanta «Gernikako arbola» ura. Eta ori ez da bein ere aztuko. Besteak beste.

Iparragirrerengandik oso besterako bertsolari eskolatu bat ere izan degu guk Gipuzkoan: Pello Mari Otaño, bertsolari «bertsolaria» eta eskolatua. Gure *Basarri*'ren maisu kutuna. *Basarri* ez degu Iparragirre. *Basarri*, Otañoren eskolako degu bete-betean. Otañoren etorri ber-bera dario *Basarri*'ri bere ezpañetatik. Gaiak, antz-antzekoak biok; eta erabiltzeko era, ber-bera...

Nolakoa da, ordea, *Basarri*'ren poesia? Bertso-era?

Irakurle: ez nijoakizu geiegi aspertzera. Itz gutxitan esango det nere esatekoa.

Ezagutu nuan nik Oiartzunen bertsolari bat. Lexoti zuan izen-goitia. Il zan (Jaungoikoak bere zeru ederrean dezala). Berak bereak ezik, besteren bertso asko kantatu oi zituan Lexotik. Ostatuan eta... Bañan sekulan oso gutxi kantatuko zuan ark maite-kontuko bertsorik. Olako bertsoai, «bertso txorruak» esaten zien. Bertso txoroak, Pello Mari Otañorenak!...

Aiek bai, aiek ziran bertsoak! Bertso ederrak... Beste aiek «bertso txoroak» bezela. Otañorenak bertso «eederrak. Kristobal Kolonenak eta Lartaunenak eta...

Otañoren bertsoak, bertso ederrak eta egokiak ezik, bertso onak eta «onegilleak» ere oi ziran. Ez arek bertso txorrorik; bertso itzal-aundikoak, bertso onak, «sermoi-bertsoak» askotan.

Olakoxeak dituzu, ba, irakurle, *Basarri*'ren bertsoak ere. *Basarri*'k ez du bertso txorrorik. Noiz beinka ikutuko dizu maite-gaia. Bañan orduan ere sermolari antzean. Ikus bestela «Eder bati».

Ez diot alare *Basarri*'ren bertsoak makalak diranik. Bertsolari «bertsolaria» da ta orrekin esanik dijoa aren bertsoak bizkorrak dirana. Bañan kaxkariñak, ez. Sermolari-antza? Antziñako Retorikoak ziotenez, sermolaria, *vir bonus, dicendi peritus* izan bear du, «gizon on eta etorri errezeke». Eta alaxe da gure *Basarri* ere: *vir bonus*, «gizon ona eta etorri oparoduna». Bañan ez da sermolari utsik. Poeta da bide batez. Ezta iztun ona bakarrik. Iduripena du, ta indar aundikoa. Ez da xentikor; bañan bai biotz aundidun...

Ikus zerorrek.

Zein bertso-aldi duan ederrenik? Asko ta asko ditu on askoak. Bañan nerretzat bat du ondoen landua: «Itxas-ertzeko kontuak»; ondo aterea, eta txukun landua. Bete-beteko ederra.

Aren urren, «Arrantzaleak» da oso ondo sentitua, eta berdin «Landetako piñu-arteana» eta abar.

Lirika ariñagoan, «Aurak», eta «Eder bati» eta «Erantzun zaidazu»...

Eta beste era batean, benetan bortitza, «Mixioak izan ditugu».

Eta nik al-dakit zenbat geiago. Ba-

tzuek obekixeago landuak: Otañoren eskola-eskolakoak. Ala baitzan Otaño: oso bertsolari oparoa, bañan bai ondo landua ere.

Eta onenbestez ekiozu irakurtzeari zerrorrek, irakurle.

Eta agur.

Lekuona'tar Emanuel Euskaltzaindikoak.

KANTARI NATOR

(Basarriren *Kantari nator* liburuaren itzaurrea)

Benetan kantari. Ortxe dezute azalean bera: *Basarri* bertsolaria, alegia. Aundia ta sendoa, luzez eta zabalez, bere abots eder eta zoliez mikrofonu baten aurrean bertsoak kantatzen. *Basarri* aundiari buruz itzegitean, inoiz zeozer labur-labur esan bear bagenduke, auxe erantsiko genioke bere izenari: «Ogeigarren gizaldiko euskal-bertsolaria».

Bai, ogeigarren gizaldiak aurrerapenik ekarri dio munduari. Edozertan aurrerapenak. Jakintzatan eta teknika-gauzetan, gogozko eta besozko gauzetan, danetan. Bertsolaritzan ere bai. Ta ogeigarren gizaldiko bertsolaritzaren eragille, egille ta eredu, *Basarri* degu. Azalez eta mamiz.

Bertso-mamiari, bertso-gaiari begiratu ezker, berak jaso du bertsolaritza gaur duan mailla ederrera. Bertsolaritzak duan erritartasuna galdu gabe –orixe bait-da euskal bertsolariaren izatean eta sustraiean sartuta dagon berezitasunik aundienetakoa: erritarra izatea–, berak altxa du gaur eguneko edozein gai erabiltzeko diña izatera. Artu liburua ta ikusi: edozein gai arkituko dezu bertan. Mezaberri bat dala, edo deportistaren bat aupatu bearra, edo Aita Santuari edo euskal gizon ospetsuren bati buruz itzezin bearra, badu *Basarri*'k beti zer esana. Gertatzen

dan guzia bertsolari-begiz ikusirik, gaurko gai guziei erantsiko dizkie bertsorik egokienak. Antziñako bertsolariak gaiez, mamiz, urriagoak ziran askoz. Ez al da egia Udarregi bertsolariak ziona, bertsolarien eskolak sagardotegiak zirala, alegia? Lekuona apaizak «Basarri'ren bertso-sorta» liburuaren itzaurrean, *Basarri* bertsolari eskolatua dala esan zigun, oso egoki esan ere. Eta ala da.

Azalari begiratu ezker berriz, berak eraman du bertsolaritza periodiku ta radioetara. Ez al zaigu aspalditik egunero koetan eta euskal aldizkarietan eta batez ere azken-aldi ontan radioan bertsoak kantatzen ari?

Ez noakizute bere bizitzaren berri ematera. Naikoa ezaguna degu danok. Errezillen jaioa, Zarautz'en azi eta bertan bizi dana: auxe esatea naikoa da.

Baño asi zaitezte lenbaitlen liburu irakurtzen. Ez dezute berealakoan eskue-tatik utziko. Bein da berriz artu bearko dezute, bertan dauden bertso ederrak irakurri ta kantatzeko.

Geroak esango du: «Bertsolari bat izan zan». Bertsolari ori: *Basarri*.

Aita K. Iturria

IRAKURLEARI ITZ BI

(*Kantari nator* liburuari Basarrik berak egindako itzaurrea).

Emen natorkizu, irakurle maite, nere aletxo batzukin. Lengo «Bertso Sorta'ri» guziz arrera ona egin zenioten. Ori ikusirik, berriro zorretan nintzaizuten, zuenkiko artuemanak galtzea bidegabekeri bat litzake ta.

Euskal alorrean saiatsen geranok kontentagaitzak gaituzu, ta ondo ere ondo dakit danen gogorik ez dedala beteko. Batek baño geiagok, izkera mordollotxo ote darabilkidan esan dezateke.

Ni, ordea, bertsolari solla naizenez, batere aizeketarik gabe natorkizu; naizen bezelaxe agertzera. Gure artean ezer bada erriarekin bat egiña dagoanik, bertsolaria da, dudarik gabe. Inñolaz ere ez dagokit neri erri orrengandik aldentzerik, eta alaxe nai izanik ere, gaitasunik ez det ortarako, noski. Erriak ausnartu ta konprendi ez lezazken bertsoak egin baño naiago det geldi geldi egon.

Izkera orraztuxeagoa erabili nezakela?

Ez dizut ukatzen. Artaraka, ordea, erri orrek eragozpenak izango lituzke bertsoaren mamia bear bezela bereganatze-ko, ta bertsoak berak ere gatz eta piper gabeak lirake ortara jokatuta. Erriak bereganduta dauzkan itzak, aspalditik ondo

itsatsita dauden itzak erabiltzeak ematen dio bertsoari bere bizitasun eta grazia.

Goragoko zerbait nai dutenak, poesi lurrun gogoz ase nai lutekenak, bijoaz olerkarien sallera. Ni ez naiz malla oietara irixten.

Liburu onen orrialdeak zabaltzen dituzanean, bertsolari bat arkituko dezu kantari. Bertsolari orren amets bakarra, ikastekoak ikasita erria kantari ikustea litzake. Gaitz ere ez da ta, aurreko bertsolari zaar asko baño txukuntxeago arkituko nazu, baño gure olerkariak baño narratxago. Bien tartean aukeratu nai izan det nereztat kabia.

Euskerari buruz nere iritzi argalak ezer balio balu, tellatu ta bodegaren tarte bide erosoak daudela esango nuke.

Nereak diranez, ez lezateke balio aundirik izan eskeintzen dizkitzudan bertsoak. Asmorik onenez tajutuak dirala jakin zazu ordea.

Aurreko liburuxka bieri bezelako abegia azaltzen badiezute, Jaungoikoa lagun, azkenengoak ez dira izango.

Beste gabe, irakurle, ar zazu bertsolari soil onen maitasun agurra.

Basarri

1931 - 1936

NERE ARREBATXUARI

- 1/ Olerki batzuk jartzera nua
Euzkadi maite onetan,
maitetasuna nabaitutzen det
orain alderdi danetan.
Emakumiak asi dirade
gogo onez beren lanetan,
urrutira ez dago jua biarrik,
ekusten dira emen bertan,
arreatxuak, zuen laguntza
atsegin zaigu benetan.
- 2/ Arreatxuak, asmuak artu
lanian gogoz aatera,
zuen laguntza guk izatiaz
gutxi poztutzen ez gera.
Zortzi urtian emen eduki
gaituzte ba buruz bera,
indar berriak artu ondoren
ementxen gatoz oatera.
maite dezagun gure aberria,
maite dezagun euskera.
- 3/ Guk euskotarrok Ama bat degu,
ezta ori ez dakiñik,
neronek ez derizkiot beintzat
ortaño buru ariñik.
Nola geiago oroitzen ez gera
gauza oriek jakiñik?
Izkuntza ere bakarra degu
iñun eztuna berdiñik,
bera goitzera saia gaitian
alkarte on bat egiñik.
- 4/ Anai-arreba biotzekuak,
biar dizutet otsegin,
geure birian jarrai dezagun
ez dezagula utsegin.
Gure izkuntza goratutseko
ondo dakigu zer egin:
irakurri ta idatzi gogoz
eta euskeraz itsegin,
ori guztia eiten badegu
izango zaigu atsegin.
- 5/ Etsai gaiztuak ditugu nunai,
auxe da bada bizitza,
berri txarren bat noiz etorriko
beti bildurrez gabiltza.
Itxiko dituzte batzokiak
berak arturikan giltza,
izparringiak ixilduko dira,
orra naiko zorigaitza;
euskotasunik ezta galduko,
alper-alperrik dabilta!
- 6/ Esan biarrik ez da batere
guk zer egin biar degun:
gorroto danak alde bat utzi,
al dan guztia egin lagun.
Ama Euskadiren kate astunak
albora bota ditzagun,
egunen baten alde guzitan
izan dedilla ezagun,
askatasun eguzkia ongi
danak abestu dezagun.

Euzkadi, Bilbo, 1931-XI-1.

OTOITZAK

- 1/ Eusko lur orok ikaraz daude,
illuntasunez mendiak,
alaitasunik ezin emanik
eguzkiaren argiak;
eusko biotzak naigabeturik,
malko bizian begiak,
negar dagite euskotar danak,
negar dagite guztiak,
piska bateko estali beltza
artu du Euskal-Erriak.
- 2/ Samiñez daude euskotar danak,
samiñez dago euskua,
biotz berritik irteten zaio
samintasunez malkua.
Eusko odolak zaiñetan ziar
daraman indar sendua.
Naigabe ontan didar dagidan:
«Ene goiko Jaungoikua!»,
berari otoitz egiten diot,
berari opal gogua.
- 3/ Betiko agur egin digute
ta jua dira lurretik,
odol gorria txaide gañian
ixuri dute soñetik.
Euren biziak eman dituzte
aberri maitiagatik,
goi zabalean arkitu bitez
zuzen dagan bidetik,
euren altzora igongo dute
geure otoitzak lurretik.
- 4/ Gauden illaren zortzigarrena
min garratzezko eguna,
euskotar onak beti eukiko
egun orren mintasuna.
Matiko ziar erail ditubez,
an izan da berri illuna;
orrek benetan eusko semioi
erdibitu digu barna,
artalde ontan ardi zintzuak
iges egin dizkiguna.
- 5/ Eusko gudari izan zerate,
benetan bai gudaria,
etsai gaiztuak egite txarrez
ixuri dute bizia.
Zenbateraño eldu litzaken
gizonen maltzurkeria!
Otoi dagoit barren-barnetik
neure otoitxu garbia:
donoki goian Zeruko Jaunak
emon bezaie tokia.

Euzkadi, Bilbo, 1931-XII-3.

BASERRITARRAK ERNE!

- 1/ Sei bertsoentzat lekua nai det
 ementxe bazter batian,
 guztiak ondo zabaltzarren
 nere lagunen artian;
 nekazariak nola gauden gaur
 naigabez bete-betian,
 besterentzako gauza egiten
 gau ta eguneko nekian,
 garaia da ta baserritarrak
 pixka bat esna gaitian.
- 2/ Izerdi larriz gau eta egun
 beti eten gabe lana.
 Saiatutzeak zer balio du?
 Besterentzat degu dana.
 Ate ondoan laister da norbait
 zerbait eskatzen duana,
 eta orduan oartzen gera
 alperrik jardun gerana,
 neke ta desaidia besterik
 emen ez dator gugana.
- 3/ Udaletxera eramanazi,
 an galdera ugariak:
 «Adiskidia, zenbat dituzu
 aurtengo arto ta gariak?».
 «Ogei anean ustia nuen,
 erdia jan dit txoriak».
 Gelditzen diran amar oieri
 azkar luzatu begiak,
 urteko zorrak ordaindutzeko
 auek dituk alderdiak!
- 4/ Txekor ta txerri lur jota daude,
 gora dijua pentsua,
 oinbesteraño iritxi zaigu
 gure izate neketsua;
 esne pixka bat bear dan garaian
 orduantxe bei antzua,
 txanpon batzuek artuko baña
 osatu ezin putzua,
 istillu txarrak ikusten dago
 nekazari beartsua.
- 5/ Zerga aundiak ditugu beti
 ortikan edo emendik,
 badakizute pakerik nola
 ezta dukagun iñondik;
 laguntza beti izan dezagun
 guztiok alkarrengandik,
 etsita iñork ez dezala esan
 «Jaunak, guriak egin dik»,
 gauza onek ere bere aldaera
 ekarriko du oraindik.
- 6/ Nekazariak antolatuta
 duten alkartasunian,
 geren izenak eman ditzagun
 antxen zuzen-zuzenian;
 ia pixka bat lasaitzen geran
 Jainkuaren izenian,
 lana egiñez geren buruak
 jartzeko ontasunian,
 Euskadi ontan bizitutzeko
 bear dan gozotasunian.

El Día, 1932-II-1.

ZORION, «ARGIA»

- 1/ Esna dira gaur gizon azkarrak,
 esna gaur jakinduriyak,
 lanari gogor ekin diyote
 idazle ta olerkariyak.
 Zorion utsez beteak datoz
 ingurutako berriyak,
 amaika urte bete dirade,
 senide maitagarriyak,
 laguntza aundi bat artu zubela
 gure Euskal-Erriyak.
- 2/ Gure izkuntzaren apaingarriya,
 zorioneko *Argia*,
 zintzo ta leial betetzen dezu
 gure asaben legia.
 Zeure deiak adierazten du
 euskera dala guria,
 uzkurtza zale goienekua,
 artaño zera garbia,
 eusko sendiak alaitutzeko
 iñon berdiñik gabia.
- 3/ *Argia* maite, zuk entzun dezu
 Ama Euskadiren dearra,
 beragatikan diozu orañ:
 «Itxartu zaite, euskotarra!».
 Laztan gozoaz goratzen dezu
 gure euskera ederra,
 maitatzen dezu Jaungoikoa
 eta lengo lege zarra,
 aitortu're bai Euskadi dala
 gure aberri bakarra.
- 4/ Etengabeko lana ari dezu
 joan dan amaika urtetan,
 zu maitatua izango zera
 gero're gizaldietan.
 Euskera ederra zabaldu dezu
 baso eta mendietan,
 euskera gozo maitekor ori
 kale ta baserrietan,
 euskerarekiñ agertu zera
 beti alde guztietan.
- 5/ Zure oroipenik ezta galduko
 ez orain eta ez gero,
 nere barrena alaitutzeko
 gauza oberik ez dago.
Argia kutun maitagarria
 erositzea astero,
 irakurlea, ortxen dijoaz
 azkenikan bi itz bero:
 bide zuzen bat artzen degula
 orixen egiñ ezkeru.
- 6/ Zuzendari ta gañontzekuui
 aitamen au ematia,
 jaun maiteak, esairazute,
 ez al da on egitia?
 Esker sutsuak artu itzazute,
 orra or borondatia.
 Gure begien gozagarria,
Argia kutun maitia,
 zorionean asi dezala
 amabigarren urtia.

Argia, 1932-IV-24.

GUGANDIK EGATU BERRI DAN LIZARDI OLERKARI OSPETSUARI

(Irratizkiñez esana)

- 1/ Negu trinkoa urrundu eta
eldu da udaberria,
euskaldunori atsegiñ zaigun
aldi alai pozgarria.
Etorrera au pozez agurtzen
bearko luken erria,
samintasunak estali eta
orra or itun negartia,
orra or itun negartia!
- 2/ Oitura on bat ez galtzearren
ni mendi goruntz abitu,
zugaitz laztan maitea eskertu
gabe ezin ba gelditu.
Bere kerizpe zoragarrian
iñortxo ez dut nabaitu,
an exertzen zan olerkaria
ez baidut aurten arkitu,
ez baidut aurten arkitu.
- 3/ Mendi gaiñ zoragarria, beti
oi ziñana eder, alai,
ezjakiñ gerta eta nik uste
nuen aurten ere bai,
Baña... txoriño danak ixilik,
beltz estaliz, arturik jai,
zuzendaria aldendu zan ta...
piska batez ez kanta nai,
piska batez ez kanta nai.
- 4/ Ene, Lizardi, ene, ba, txindor,
zu beti neke garratzez,
aberri mintzo berdiñ gabea
oitara jaso bearrez.
Eriotz zikoitzak uxatu zaitu
ta Euskadi naigabez,
Zarautz, Tolosa, kabi zureak
ler bear dute negarrez,
ler bear dute negarrez.
- 5/ Euskel olerkari gurenak artu
digu betiko loa,
euskel baratza landatuta da
zeru goitara igoa.
Baña Euskadi olerkari
gabe ezta egotekoa,
Jauna altsua, erruki zaita
ta biali ordekoa,
ta biali ordekoa.

Argia, 1933-VI-11.

ZAITU GAITZAZU!

- 1/ Biotza dut gogo betean,
olerkari esnatu bainaiz;
izan ere, lumatxoa noiz
eskutaratu, gaur ezean?
- 2/ Biziro bear nuke ari
ta eskariz ditut bertsoak,
gartsuki zuzendutakoak,
euskaldunon zaindariari.
- 3/ Aldiaren zoritxar bidez,
len ziranak aberats, alai,
nola Gipuzkua ala Bizkai,
orra orain itun, negarrez!
- 4/ Begira noiznai egun argiz
lenago ikusten etzana,
zoritxarrak dakar gugana:
langilleak kaletan dabiltz!
- 5/ Emazte ta umetxoak,
gizona kaleratuarekin,
zer daukaten guziak jakin:
gose maltzurra gaxoak!
- 6/ Baita ere nekazaria
ondatu du ugoldeak,
eta izan ditun kalteak,
or utzi du... errukarria!
- 7/ Ene! Goi ortatik, Iñaki,
begira kale, baserriak.
Ondatu baño len guziak,
arren, izan guban erruki!
- 8/ Euskoen zaindaria zu,
ta euskoak laguntza eske,
bizitzeko gaurtik aske
pake donean zorientsu.
- 9/ Biotza dut gogo betean,
olerkari esnatu bainaiz;
izan ere, lumatxoa noiz
eskutaratu gaur ezean?

El Día, 1933-VIII-2.

EUSKO ARAUDIA

- 1/ Dei esnakor bat egiñ nai luke
gaurtikan bertsolariyak,
esanez: «Nator alde batera
uzteko nagikeriyak».
Badakizute nola dauzkagun
une estu ta larriyak,
aberri aldez ekiñ deiogun,
senide maitagarriyak,
askatasuna lenbailen lortu
dezala Euskal-Erriyak.
- 2/ Ama Euskadi, Ama laztana,
beti zaude negarrían,
zure semeak dabiltzalako
oso bide okerrian;
esan gantzake egun gorriak
daduzkagula urrian,
pake done bat izan ezkeru
gu jaio giñan lurrian,
aberri aldez guztiok gaude
alegindu bearrian.
- 3/ Senide talde izugarria
gerade Ama batena,
esan bearrik ere ez dago
maite bear gendukena;
Eusko Araudi orretan dago
guztioen zoramena,
badakit ondo gauza geiegi
emango ez digutena,
piska izanda're artu dezagun
berak eskeintzen dutena.
- 4/ Guk euskotarrok egingo degu
bear ainbat eskari,
garai onetan saiatu gabe
iñor gelditu ez bedi;
alkarregana seta gaiztua
artu genduen aspaldi,
argitasunez bildu gaitean
nola ezker ta eskubi,
al dan azkarren gaizkabidean
jarri dezagun Euskadi.
- 5/ Nik galdera bat egingo dizut:
Euskotarra al zera?
Saiatu zaite zeure burua
ontasunian jartzera;
zeure abenda maitagarria
arren ez utzi galtzera,
bearrak diran eskubideak
ekarri geren etxera,
lasaitasunez bizituzeko
gure asaben antzera.
- 6/ «Jaungoikua ta Lege Zarra» da
gure ikurriz garbiya,
bide au jartzén alegindu zan
gure irakasle argiya;
anai guztiok bildu gaitean,
badago oraindik astiya,
araudi aldez joka dedilla
Euskal-Erri guztiya,
al dan azkarren agertu dedin
askatasun eguzkiya.

El Día, 1934-II-14.

AGATE DONEAREN AINTZAZ ZARAUTZ'KO KALEETAN ABESTU DIRAN BERTSOAK BASARRIK JARRIAK

- 1/ Goitar Jaunak dizutela gabon,
etxetar onak, gaurkuan,
baimena geurekin badegu ta
astera goaz kantuan.
Otsaillaren laugarren gaba
nola ez izan goguan?
Oitura zarrak ez galtzarren
ona gu ate onduan.
- 2/ Txoriñoak legor zale dira
baña ur zale arraia,
laño izartsuen gañean dago
guzioren gidaria.
Erri osoak gure egiyak
nolabait aditu naia,
ikusitako danak diyote:
«Au gazte jende alaia!»
- 3/ Ontzi apañak pozgarri dira
iñoiz itxas zabalean,
sendi on bat pozgarriago da
gure begien aurrean.
Eleiztar zintzo, euskaldun onak,
zerate zorionean,
zuentzako esker ona dago
Zarautz'ko erri maitean.
- 4/ Agate Deunaren bizitzari
arreta onez begira,
egun latz mingotsak ikusteko
agertua zan ludira.
Baña ordañez beti-betiko
igo da zeru-aulkira,
etxe ontako bizi-lagunak
aren antzekoak dira.
- 5/ Beartasunezko aur oientzat
erruki bedi biotza,
zer jan ta jantzirik ez dutela
asko ta asko dabilta.
Eleiz Amaren bidea da ta
kristau arteko zuzentza,
arrats onetan beroientzako
eskatzen degu laguntza.
- Txanponak artu ondoren:*
- 6/ Gogoan izango zaituztegu
nola orain eta gero,
prez diranak aldeztutzeko
beti gogotsu ta bero.
Zuen sariak lenez gain ere
gu poztu gaitu ziara,
agur bat biotzez guziori
ta gau on bana igaro.

Euskadi, 1934-II-16.

JOSU OIN GARBITZALE

- 1/ Jaungoiko gizon egiña,
izadiaren argia,
apaltasun guztiaren
eredu garbi-garbia,
izanik zeru lurraren
Egille, Jaun da Jabea,
obenlari-oñetara
bildu zan erregea.
- 2/ Azken apari aretan
ene ba, artzai apala,
Kepa Doneak nabaitu
bere oñetan ziñala.
«Baña, Josu,... zer da emen?
zuk neri oñak garbitu?
Ez beintzat orrelakorik!
Jauna, ezin det aditu!».
- 3/ «Oñetan garbiturikan
ez dizudala emango?
Nerekin zer ikusirik
ez dezu bada izango!».
Ori entzun ondorean
Kepa guztiz bildurturik.
«Garbitu bitez ba, Jauna»
zion, buru-makurturik.
- 4/ Zentzuz geranok aitortu
bear dizugu benetan
asko zabartu gerala
lurralde nastu abetan.
Ibildeun bat antolatzen,
ene!, ausartzen ez gera.
Geu ez ote gera jarri
judatar aien antzera?
- 5/ Zuzentasun ixpillua,
beti zaudena gertuki,
biotz elbarri auegaz
izan zaitea erruki.
Izenik ere ez dute
guk egindako irañak,
berriro ere garbitu
mundutar zabarren oñak.
- Jaungoiko gizon egiña,
izadiaren argia,
apaltasun guztiaren
eredu garbi-garbia.

Euskadi, 1934-III-3.

IGANDEKOARI BURUZ

- 1/ Astera nua, jaunak,
ni bertso lanean,
berriyak zabaltzeko
euskaldun artean;
zer esana badago
gaur Zarautz aldean,
komeriyak giñuzen
joan dan igandean.
- 2/ Joan dan bi illabetez
*Konstantzi*¹ artuta,
orri danetan Zarautz
zegoen aututa,
karlistak nola zuten
sekulako junta;
zer izango ote zan
geunden bildurtuta.
- 3/ Arritzekoa dala
beren batasuna,
ori da jende orrek
esaten ziguna;
azkenik iritxi zan
bear zan eguna,
utsan urrengoa da
ikusi genduna.
- 4/ Joan-etorriak merke
jarriagatikan,
etzuten atzipetu
iñor askorikan;
tren eta berebillak
bai erdi utsikan,
gizon auek ez dute
batere lotsikan.
- 5/ Egin bear giñuzen
guk geure bixitak,
naiz ondoren entzun
etxeko erritak;
gustatzen zaizkigu, bai,
guri margaritak,²
baña igandekoak
etziran politak.
- 6/ Rekete batzuk ere
soldadu antzera,
kapitan eta guzi
batetik bestera;
jendeak esan zuben
gurekin batera:
«Fueroak ekartzeko
ori dek tankera!»
- 7/ Garrantzi aunditxoa
zuela mitiñak,
Noiz-Bait'en sartu ziran
ziraden pitiñak;
erriari gusta ez
ango itz zikiñak,
nazkaturikan asko
ziran aldegiñak.
- 8/ Arrue'kin batera
Don Biktór Pradera,
zorionez iritxi
zarauztar artera;
laister joan bear det
grazik ematera,
len baño abertzale
sutsuago gera.

- 9/ Ainbeste izlari ta granorik ez egiz, gugatik gaizki esan zuten milla aldiz; *El Día*³ apaintzeko bertso jator garbiz, naigo nun *Atarrene* emen izan balitz.
- 10/ Katoliko zuzenak dirala esaten, egun guzian ala jardunak ziraden; obrak erakusten du zuek zer zeraten, arratsean ederki azaldu zenduten.
- 11/ Jesus mingañean da pistola eskuan, ori agertu zuten zebiltzan lekuan; ala usteagatik askotxok gaurkuan, ez dute luzituko denbora askuan.
- 12/ Aldegiñak ziñaten aziyo egiñik, guraso askotara negarra emanik; lendik egonagatik zerbaitxo jakiñik, ez gendun uste orren txarrak ziñatenik.
- 13/ Jaungoiko, errege ta España maitatu, makillak eta armak jaiero dantzatu; zeru-bidea dala naiz zuek aitortu, naiago degu askoz bestera jokatu.
- 14/ Lenago txikitxua gendun batzokiya, orain artua degu guk etxe berriya; joan dan jaia ezkerok askok sartu naya, izango ote degu danentzat tokiya?
- 15/ Iru milla ziraden onuntz iritxiak, amabost milla ziyon *Doña Konstantziak*. Neurrik ez du iñun, zer gezur-ontziak! Nazkatuko dituzte inguru guziak.

Euskadi, 1934-VII-2.

1. *La Constançia*, garai artako egunkari bat zan, karlistena noski.

2. Margaritak, karlista alderdian sartzen ziran emakumezkoei esan oi zitzairen. Margarita izan baitzan Karlos VII'ren leenengo emaztearen izena.

3. *El Día*, Eusko Alderdi Jeltzalearen egunkaria zan.

EIZTARIA

Edermenez jositako udazken sendoa
gutxitan oi dan bezela gendun aurtengoa.
Alare arrigarri askoren eskaria...
Negu gordiñari oska dabil eiztaria.

–Zer diozu zuk? Euri, aize, txingor ta elur?
–Datorrela eiza, bai, ta ez naiz oien bildur!
Sendo agertzen zaigu Txomiñ adiskidea,
denboraren aldar-teari bildur gabea.

Ez daki maindire altzoan gozoki biltzen,
asia da aurten ere goizean goiz jeikitzen.
Amak dantzatu zuan lengo batez mingaña:
ez dula egiten oñetakoentzat aña.

Atzo ere kalean bere erosketa denak,
artu ditu izkilluari dagozkionak.
«Piztia erruz dabil» zion bart sukaldean,
egurrak egin bear ditut bigar goizean.

Goiz muxiña, ta gu leia biziz estaltzeko...
Baña Txomiñ etzegoan oian egoteko.
Bere saioa eginda noizbait badator,
badakarzki iru alkaban ta lau ollagor.

Ama Mikelak, ura guzia ikustean,
berari diotsa poz irripar batean:
–Makiñatxo bat denboran iraun duk eztari;
noizbait bear uken ta biurtu aiz eiztari.

–Bai, ama; asko utsegiten nuen lenago,
baña gaurtik aurrera ez da giro izango.

Argia, 1934-XI-18.

ATOZ, UDABERRIA!

(*Olano'tar Txomini biotzez*)

- 1/ Lore apain bat nuen
begien pozgarri,
zenbat aldiz ingura
naitzaion berari!
Emezortzi urtean
prest eusko baratzan,
nere gozamen utsa
beti ber-bera zan.
- 2/ Ene!, goi basetxeko
aingeru kutuna,
zer da joan dan aspaldiz
gertatzen zaizuna?
Ementxe nago kezka,
ditudanak galtzen,
Jesus!, nik nai baño len
etzera inguratzen.
- 3/ Ene orban gabeko
lora usaintsua,
nolatan zu gugandik
orren aldendua?
Ixo ordea denok
unetxo batean,
orain oldozten baidut
zer izan leikean.
- 4/ Kontu bear aundia
loreak neguan,
orreatatik zaude zu
mendi ostantuan.
Zorigaitzeko negu
mingotz, zakar, illun!
I aiz nere naigabe
guzien errudun.
- 5/ Atoz zorionean,
atoz, udaberri,
maitalien kabira
egin zazu argi.
Argi egin dizdikor
euskoen baratzan,
lore zale txiro onek
bera izan dezan.

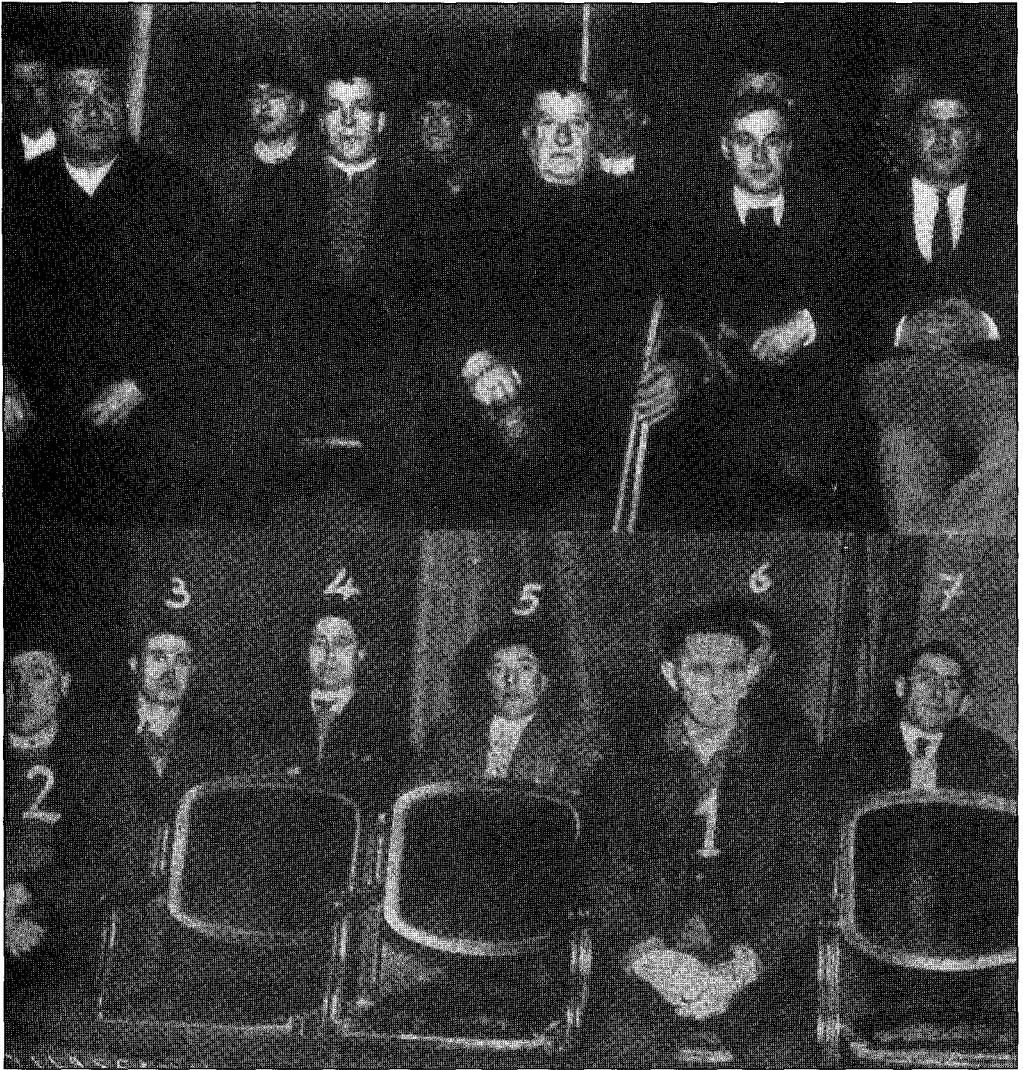
Argia, 1934-XII-9.

ATARRENE'RI

- 1/ Gudaritzako bildur naizela
Atarrene'k derizkiyo,
 nunbait berari ere pultsuak
 zerbait mugitu zaizkiyo.
 Aizazu, aske atera nintzan
 eta ez da misteriyo,
 mutill onari gure Jainkoak
 beti lagundu oi diyo.

- 2/ Gudari joango baldin banintz ni
 esan izan dut sarritan,
 laister izango ote nintzaken
 txit aginpide aunditan;
 deskuido santuz egin ezkeru
 gudaltegiko kapitan,
 mutil zar auek nik bakanduko
 nituzke euskal erritan.

- 3/ Nik ongi dakit, bai, *Atarrene*'k
 maixua ortik daukala,
 alkar artuta izparringitik
 gaizki esan egiñala.
 Jakiñ zazute Mundaizko jauna
 orren tokaiua dala,
 itxurak egiñ, baña ezagun da
 bapo konpontzen dirala.

- 4/ Iganderako jarria dago
 Zarautz'en egun aparta,
 Irujo eta Ugartetxea'k
 itzegin bear dute ta...
 Ene *Litargi* maitagarria,
 ekarri zazu karnata,
Atarrene ta On Juan jauna
 emen izango dira ta.

El Día, 1935-XI-1.

Lenengo bertsolari-eguna, Donostian, 1935-1-20.

Goien, lenengo lerroan, ezkerretik: Saiburu, Txapel, Txirrita, Zepai, Basarri; bigarren lerroan, ezkerretik: Erauskin, Ordizia; Mintegi, Ordizia; Lexo, Antigua, Donosti; Nekazabal, Zarautz; Telleritxiki, Errenteri; Abarrategi, «Besamotza», Urduliz, Bizkaia.

Bean: 1: Alkain, Urnieta; 2: Kortatxo, Itxiar; 3: Pello Zabaleta, Errenteri; 4: Juanito Zabaleta, Errenteri; 5: Sorozabal, Aiete, Donosti; 6: Etxeberria, Aiete, Donosti; 7: Uriarte, Bermeo.

BELTZAK GOGORREAN ETA ABAR

1/ Negus'en mende dan Abisini'k
ez ditu seme nagiak,
lur aren aldez noiznai iltzeko
trebe ta indartsu jarriak.
Goiko indarrez Itali'k artu
Axum ta beste uriak,
ostera berenganatu nairik
sarrera bildurgarriak,
beltzak aurrera dijoazela
diote azken berriak.

2/ Ezjakin eta atzeratuak,
ori dena izango dute,
baña bonba ta tiroen bidez
onduko al dizkigute?
Aitzeki ori artuta Itali'k
ango jabe egin nai luke,
jipoia izango ote dun laister
irabaziaren truke?
Arrazoi dena beltzak dute ta
guk poz artuko genduke.

3/ Atzo inguratu zan
berri txar motela:
buruaustetan nola
zebillen Portela,
ministro batzuk anka
egin diotela;
denok dakigu larre
ona dagoela;
artalde denboraz
osetzen dutela.

Gil Robles bero-bero:

4/ Gure Gil Robles auxe
ez dago izua,
Kataluña orretan
atera da sua.
Alcalá Zamora'ntzat
txingor erasua,
menpean dauka ustez
Españi osua,
aspaldi ontan beintzat
ez dabil gozua!

Laborda'ren kirtenkeriak:

5/ Gasteiz'en agertu da
Laborda'ren planta,
adierazi zuan
integristen kanta:
Prieto nola gendun
nagusi aparta,
Zumarraga'n berekiñ
batu giñala-ta...
Kaiku zarra izateko
ez du asko palta.

6/ Nolanai sartzen dira
euskal errietan,
ollar arroan gixa
asi berriketan:
katoliko piñenak
beroi en ustetan,
abertzeleontzako
beneno nasketan,
ezpaitakite gaizki
esaten bestetan!

Euzkadi, 1936-I-4.

MENDIGOIZALEAK

- 1/ Egun eder ta argitsu batez
gela leioan nengola,
egon ezin bat nabaitu nuen
neronek ez dakit nola.
Jakin zazute nere barrena
gaur ortarako dagola,
neuk ikusia azaldu gabe
ezin naiz egon iñola.
- 2/ Alde batera bazterturikan
nere naigabe mingotsa,
alaitasuna berdingabeak
denboraz zuan jaiotza.
Belarritara eldu zitzaidan
–ura zan eusko abotsa!–,
artxek bai neri neurrik gabe
poztu zirala biotza.
- 3/ Gazte bulartsu trebe aieri
zer begiratu gozoak!
Auek dirade leio artantxe
oldoztutako bertsoak.
Abesti eder, zoragarriak,
irrintzi eta santzoak,
mendi aldera egiten zuten
eusko gudari zintzoak.
- 4/ Dei bizitan nola baizeuden
eleizetako ezkillak,
buru utsikan egin zituzten
beren otoitz ixillak.
Ondoren ere aurrera beti
arturik beren makillak,
gaurko gazte askoren orde
aiek ziraden mutillak!
- 5/ Neronek ere irten nitzaden,
bai, atariko atera,
«Gazte zintzoak, nora zoazte?»
ori zan nere galdera.
Apaltasunez erantzun zuten
guztiak abots batera:
«Anai maitea, jakin dezazu:
mendigoizaleak gera!».
- 6/ Arreta onez entzun nuben nik
gazte bulartsuen itza,
eusko izaera nolakoa dan
eman ziraten deritza:
«Jaungoikoa ta Lege Zarra da
damakigun ikurritza,
irakaslean azi ederra
zabaldu nairik gabiltza».
- 7/ Gau eta egun entzuten gaude
Ama Euskadin dearra,
beragatikan daukagu orain
zintzo erantzun bearra.
Itxartu zaite, kaletar ori!
Itxartu, baserritarra!
Eta oroitu Euskadi dala
gure aberri bakarra.
- 8/ Zu ziñan, Sabin, eusko abenda
guztiz indartu zenduna,
zu izan ziñan ludi guztiak
zorotzat artu ziñuna.
Zorionekoa Euskadi dana
oroitutzen dan eguna,
ura izango da gure erria
aske ikusiko deguna.

El Pueblo Vasco, ez dakigu zein egunetakoa.

EZKONBERRIAK DONOSTIAN

*(Baserri bertsolariak eratu ta, berak, Izagirre
andereñoa lagun zuala, irratizkiñez esandako bertsoak)*

- 1/ – Erakutsi nai nuke
nik daukadan griña,
pozarez pozez au da
iraun eziña.
Alaitu zaitetz bada,
nere emazte piña,
kantatu biaitugu
bana edo biña.
- 2/ – Asi gaitean bada
bakoitzak bere,
ontan egingo dizut
nai ainbat mesede;
bertso batzuek ondo
merczia zaude,
etzera geldituko
erantzunik gabe.
- 3/ – Arpegi gorri eder
ta begi urdiñak,
oso gutxi dirade
zurekin berdiñak.
Igarotzen ditugu
une atsegiñak,
nunbait alkarrentzako
giñaden egiñak.
- 4/ – Itzegiten dirazu
dotorien gixan,
ortarako ez dezu
beldurrikan izan;
bestela gaizki ziñan
zeure bizitzan,
egun batez ni ondo
errukitu nitzan.
- 5/ – Antoni, iritxiak
gera ontaraño,
diruz ez naiz osatu
aberasteraño.
Gezurrez ez natzaizu
ari egundaño,
Praxkukin obe dezu
askorekin baño.
- 6/ – Esku txuri legunak
markes baten eran,
langillearen trazik
ezin dizut eman;
lepo ondo ori berriz
nik ez dakit zer dan,
ikusiko da nola
portatutzen zeran.
- 7/ – Basarrian jaio ta
basarrian azi,
argintzan ere gazte
gazterik ikasi.
Zortzi bat pezetatxo
noiznai irabazi,
pixka bat goratzea
ez al det merezi?
- 8/ – Naiz arotza eta
berdin da argiña,
ni oker egotea
balíteke, baña
arrantxoz bear bada
emengo tamaña,
oriek ez ditugu
ardotako diña.

9/ – Emakume, etzazu
oinbeste itzegin,
nik ez dizut beintzat
ezertan utsegin.
Gaur bezelako aldia
badezu beñepin,
zure ondoan ez da
izango atsegin.

10/ – Konpondu dituzu zuk
jaki ta erariak,
naiz besteak pasa
gose ta egarriak.
Artzen ez bazaizkizu
aurretik neurriak,
ikusi bear ditut
ixtillu gorriak!

11/ – Donostian gertatu
gera eztaietan,
jakin dezatela au
alde guzietan.
Antz ematen dizut nik
lengo egunetan:
ona izango zera
jaten da errietan.

12/ – Pitxar bat ardo zaude
ementxe eranda,
tankera txarra nago
aurrez emanda.
Gizontxo zintzo baten
bearra nuban da
damuak artu ditut
denbora juanda.

El Pueblo Vasco, ez dakigu zein egunetan.

ARANTZAZUKO AMA

Agur, Ama maitea,
biotz barnez, agur;
por jarioz aurrean
ona buru makur!

Edermen lora denak
zeuregan dituzu;
onez berriz, o Ama,
zein ona zeran zu!

Trakets, oker zanean
gizaldi eria,
zuk agertu zenduan
onuntz errukia.

Eusko baso mendiak
negar zegioten,
anai orok alkarri
gorroto zioten.

Erriak erriekiñ
orobat zebiltzan,
burruka gaitz arentzat
sendakairik etzan.

Poztasunik inñun ez,
denak negar kanta,
sorterria betiko
galduko zala-ta!

Au dena nabaiturik,
o biotz ona, bai,
Euskalerra gaxuok
ondatzerik ez nai.

Zentzumenik degunok
txoratzeko eran,
arantz artean tinko
non agertzen zeran!

Asarrez zakarturik
zegen itxasoak,
garaiz agertzen ditu
goi apar goxoak.

Negar uluz genitun
baso ta mendiak,
irripar uzten ditu
zerutar argiak.

Gizon arteko naspil,
guda ta nastea,
orok aldegin dute,
sortu da pakea.

Gizon eta erriak
pozez zorabio,
aldaketa guzi au
Amari zor zaio.

Aurreko gizaldien
osakai ziñan zu,
gaur ere premiz gera,
lagundu zaiguzu.

Esku Ama on orrek
egun beltz auetan,
argi zaindari maite
euskal errietan.

Gorrotzko edena
bijoar uruti,
maitasunean bizi
gaitezela beti.

Maitasuna gure ikur
ludi ontarako,
orrekin gertutu nai
zure ondorako.

Aranzazu, 1936-VI.

ZORNOTZA'KO GERTARIAK

- 1/ Kanpoko arroputzak
Euskadi'n aginte,
euskaldun langillea
larri dabilkite;
lanean zamazkitenak
amazazpi urte,
kale gorri lakarrera
or jaurti dituzte,
amaika onelako
egiten digute!
- 2/ Eusko lurreen sartu zan
beingoan txerrena,
geroztik asko ugaldtu,
ori da txarrena;
onez asten bagera
galdu degu dena,
berotu ezkeru badu
euskoak kemena,
ortzak erakustea
gauzarik onena.
- 3/ Zornotza'ko kontuak
arrigarri daude:
euskaldunak kanpora ta
atzerritarrak jabe.
Laiseka txatxuak egin
digu ori ere,
neurri gogorak artu
bearrean gaude,
ancker oien ankapean
beti egon gabe.
- 4/ Jakiñik ez digutela
opaltzen ogirik,
gau t'egun dabiltzala
ori kendu nairik,
berdin diote Zornotza
ta *Anbotomendi*-k,
euskotar asko kanporuntz
begira oraindik,
ortaraño itxutzea
gezurra zirudik!

Euzkadi, Bilbo, 1936-VI-27.

BERTSO BERRIAK EIZMENDI'TAR IÑAKI (BASARRI'K) JARRIAK

1/ Milla bederatzieun ogeitamabostean, asi naiz bertso batzuk jartzeko ustean, esango dut zer dagon mundu zabalean, arrokeria buru gizonen artean. (bis)	5/ Amaikagarren Pio «pakea» deituaz, aundi-naiko erriak beti armatuaz. Besteren etxetara indarka sartuaz, mundua odol-putzu jartzera dijuaz.
2/ Lurralde dena dabil olatu nastuan, burruka ta zarata gabiltzan lekuan; gose ta naigabea gudaren¹ onduan, Jaunaren beldur gabe orra zer dagan!	6/ Ugaldu goi-egazkiñ³ eta itxas-ontziyak, gudari dei egiñaz korneta biziyak; Aita Vitoria eta Eleizan egiyak, eurena egiñ ezkeru or konpon guziyak!
3/ Mundu negargarritik gaur zenbat albiste, sinismena galduta orain milla naste. Gizonaren jokera au da bataz beste: elbi bat aña ez ta dana dala uste.	7/ Milloi eta milloikak armentzat bakarrik, agintarien deira arretaz jarririk. Sasoi duten artean ez daukate ikarrik, apalduko zerate ez zuei eskerrik.
4/ Nazioak alkarri gudazko jokoia, izkilluz² gañeztu-ta alkar galtzekoa; gizonen maltzurkeri bide-gabekoa, ez dute aintzat artzen Kriston ordekoa.	8/ Gure dotriña zarrak gorde ziran betiko, onek alderdi onik ez du ekarriko. Kristau ikasbidea betezkeru trinko, mundua ez litzake onela ibilliko.

9/ Otoi egiñ dezagun,
otoi, bai, benetan,
laño beltzik ez dediñ
gure mendietan;
jarrai zagun aurreko
asaben bidetan,
pakez bizi gaitezen
Euskal-errietan⁴.

-
1. gudaren: gerraren (Bertso-paperaren oarra).
  2. izkilluz: armaz (Bertso-paperaren oarra).
  3. goi-egazkiñ: aeroplano (Bertso-paperaren oarra).
  4. Bertso-papera: «Editorial Itxaropena. – Zarauz». (Felipe de Jausoro, Oñate).

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

1936 - 1943

AGUR, AMUZKIBAR, AGUR!

1/ Eusko aberri maitean alde
beti jokatua legez,
beste ametsik etzenduan zuk
ez egunez ta ez gabez.
Jeltzale zintzgorik billatzen
etzan izaten ain errez,
faxista txarrak galdu zaitue
euren gorrotu ankerrez,
nere begiak itxaso zabal
biurtu dira negarrez.

2/ Zuk badakizu, Mikel zintzoa,
maite zindutan benetan,
alkarrekin ibilli oi giñan
sarri Zarautz'ko kaletan.
Alkarrekin baita ere gogoz
an Batzokiko lanetan,
zu arkitzeko poza beti nik
banuen bazter danetan,
geiago alkar ezin ikusi
orain lur eder onetan.

3/ Euskaltzalea izandu ziñan
besterik gutxi bezela,
amaika aldiz esaten zendun
izkuntz oberik etzala.
Birao bat iñoiz ez nizun entzun,
ain ziñan kristau apala,
ezagututzen zinduten denak
badakit au diotela:
zalantzik ez dutela egiten
orain zeruan zaudela.

4/ Toki askotan entzuna zuan
gure Amuzkibar onak,
zein ikasbide mardulak diran
Sabin aundiak emanak.
Eleizaren arau guztiak
betetzen bazekian ark,
Jaungoikoa ta Lege Zar alde
bizia ematen duanak,
zoriondegian zabal dauzka
bear ditun ate danak.

5/ Saia gaitean geren barrendik
pekatu loiak urruntzen,
geure irakasle Sabin bezela
ibilli garbi ta zuzen.
Era orretan, ai!, eriotzak
iñortxo ez du beldurtzen,
Mikel maitea, asia nago
otoitz beroak zuzentzen,
emen beian lez or goian ere
alkarganatu gaitezen.¹

Argia, 1936-IX-29.

1. Bilbo'ko *Euzkadi* egunkariak, 1936-IX-25'ean, onela ematen du Amuzkibar onen ilberria: «El gudari D. Miguel de Amuzkibar y Mendizabal, afiliado al P. N. V. y S. de T. V. (q.e.p.d.), falleció ayer, 24 de septiembre de 1936, a los 32 años de edad, a consecuencia de las heridas recibidas en el frente de combate de Deba, Gipuzkoa».

AGIRRE'TAR JOSEBA A.

- 1/ Alde guzitan agertu zera
bikain, sendo ta indartsu,
ekaitzaldi ta pake denboran
jokera berdiña dezu;
etxe ta kanpo, inguru danak
benaz arritu dituzu,
gaur eguneko Europa oro
zeuri begira daukazu.

- 2/ Gogai aundia, biotz zabala,
jakinduriz nai ainbeste,
erriak buru zu nai ziñun da
oraintxe gogoak bete;
oinkadik ezin eman ziteken
gizon obearen eske,
aberria ta abertzaleok
pozikan egon gindezke.

- 3/ Gobernu batek zenbat lezaken
askotxok eztu jakingo,
auzoko mandatariari geio
guk ez diegu itxoingo;
araudi on au il batzuk lendik
inguratu balitz beingo,
gipuzkoarren kontura iñork
etzuan parrik egingo.

- 4/ Joseba Andoni txalogarria,
agur dagizut euskeran,
euskal erriak ikusi dute
zu zein bearreko zeran;
eusko anaiak, aurrera gogoz,
aurrera euskaldun eran,
negarrez irten giñan kabira
ia parrez sartzen geran!

Euzkadi, Bilbo, 1936-X-28.

AI, MOLA, MOLA!

- 1/ Berriro ere entzuna degu
Mola jaunaren itz-otsa,
laster ikusi bear degula
bere ezpata zorrotza;
euskaldun danak zapaltzea da
darabilkian ametsa,
ollarran gixa kukurrukuka
etorri baita onuntza.

- 2/ Gure mutillak menperatuta
aurrera ezin abitu,
naiz ortarako moro beltz eta
aleman txuriak bitu;
emakume ta aur gaxoak il,
erriak goitik zatitu,
oraintxen ere txatxu txar onek
asmo kaxkar oiek ditu.

- 3/ Bazter guziak auts biurtzeko
inguratu egazkiñak,
ortaka indar artuko baitu
Jesukristoren dotriñak;
guda oñetatikan urruti
guztiz jeneral bikañak,
auekin beintzat erronka aundirik
ezin joko du España'k.

- 4/ Bekaizkeri ta gorrotu itxuak
zuri onuntz bultza dizu,
ta abenda zar au ondatutzeko
asmo biziak dituzu;
euskoak aske giñan len ere,
berriro laster gaituzu,
Aitor zarraren semean berri
orain ikasiko dezu!

Eguna, 1937-1-2.

TXALO EUSKO APAIZ AGURGARRIAI!

- 1/ Gure erri zarra erne ikusirik
guda beltzeko nasketan,
eusko apaizak euren lanari
ekin zioten benetan.
Ainbat anima jarri dituzte
zoriondegi bidetan,
txalorik inork merezi badu
auetxek, nere ustetan.

- 2/ Arrixku gogor makurrenetan
leialki doaz mendira,
eusko gudari bikain trebeak
ernecki dauden tokira.
Eurekin jan da eurekin etzan,
noiz nai zerurantz begira,
Kristoren ordezkari zintzoak
olaxe jokutzen dira.

- 3/ Gure gogoak gaizkatzearren
saiatzen dira orrela,
txingor, aize ta euri ta elur,
jakin beti an daudela.
Baña ez dabiltz pusillarekin
gorrotua jaun dutela,
beste alderdi ortako batzuk
ikusten diran bezela.

- 4/ Obenlari ta aulak geranez
sarri adimen nastua,
ondoren datorkigun auzia
oso daukagu aztua.
Guziok garbi epaitutzeko
iritxiko da ordua,
goitar Jaun onak bere garaian
eskatuko du kontua.

Eguna, 1937-I-19.

Gerra denboran.

EZ LARRITU, MAITE!

- 1/ Muxu gorrixta, gorputz lirain,
aingeru gixako maiteño,
jostallu ameslari ziñan ori,
zerk itundu zaitu ortaño?
- 2/ Badakit, bai, ta asmatuko dizut,
izartxo polit ori, itz bian:
kezka arantzak zulatzen zaitu zu
biotzaren erdi-erdian.
- 3/ Baña... ez larritu, polit ori,
uxatu urrun barrengo kezka;
gotzon dizdir ori illuntzeko
iñongo berri txarrik ezta!
- 4/ Zure kezka dan Joseba onak
jopu baño... naiago du il;
ta izkillua eskutan dularik
eusko menditan alaiki dabil!
- 5/ Garaitz eguna laisterka dator,
Joseba lez poztu zu ere,
pake aroan laister baizera
kezka daiguzunaren jabe!
- 6/ Muxu gorrixta, gorputz lirain,
aingeru gixako maiteño,
jostallu ameslari zeran ori,
zerk itundu zaitu ortaño?

Eguna, 1937-I-30.

ARANTZADI'TAR INGARTZI AGUR, IRAKASLE!

Bat-batetako dardar zaratatsua
senti dizu eusko lurrak,
guzia beltz jantziz... naigabetsu, mingots
utzi du zure agurrak!

Nola naigabearen zama mingotsak
dardartu ez gure lurra,
betiko iges dijoala ikusten badu
bere aldeze ziurra?

Aldiaren zorigaitz minkorra bide
itun dira aran, zelai, baso, mendiak,
betiko agurra egin baitiote
euren maitale aundiak.

Txuritasun dizdirak edertzen zindun
sort-iturri,... basetxea,
illundu ta bezteko naikoa izan da
Ingartziren aldentzea.

Beti zure altzora begira zuan
luma erdoi gabekoa,
bera zan zure oñarri, asiera,
ad.....itakoa!¹

Ene, basetxe! Atzo txuri dizdiraz,
gaur beltz estalkiz zaudena,
galdu dezu aldeze, laguntzallerik
apalen da zintzoena.

Zuek ere, Kantauri ertzeko urak,
orru illuna dagizute,
ainbat bider laztandu zinduten jauna
urrundua baitezute.

Eusko barrutian ez da ezer gaurkoan
arantz miñak zula barik;
gizaldiko jaunik goragarrien bat
orain galdu du Euskadik.

Agur, idazle
ta irakasle
betiko...
Atsedenean,
zorionean.
egin lo!

Ludia utzi
dezu, Ingartzi...
Aspertu?
Lo orain munduan,
gero zeruan
esnatu!

Eguna, Bilbo, 1937-II-18.

---

1. Lerro onek utsune bat du.

ANTZUOLA'TAR ANASTASI (G. B.)

(Azken oparizat Basarrik bere lagunari eskeñitako olerkiak)

- 1/ O, Anastasi biotzekoa,
agur egin igukan ik,
euskaldun lurra garbitu asmoz
Araba'n aurreruntz juanik,
bala txar batek utzi indukan
berela gorputz egiñik.
Esan akidak: ez ote aut ba
geiago ikusiko nik?
Kantuz ari nauk il aizenikan
ñoiz sinistu eziñik.
- 2/ Aberri alde zenbat aztalka,
zenbat oinkada nekati!
Jeltzale berriak egiteko
gertu egoan i beti.
Eure erti-lanez apaintzen uken
makiñatxo bat antzerki...
Negar malkoak jabetzen dira
nigan poliki-poliki,
Zarautz'ko erriak zer galdu duan
Jaunak besterik ez daki.
- 3/ «Jainko ta Lege Zarra» izan uken
ire betiko ikurritza,
ta aberriaren askatasuna
ire amets eten gaitza.
Zuzen, zintzo ta garbia intzan
uso txuri baten gixa,
abertzalean bizitza egin duk
ta abertzale eriotza,
«Gora Euskadi!» izan bai uken
ire azkeneko itza.
- 4/ Igandik urrun ibiltzen uken
atzerapen da bildurra,
beti aurrera, aurrera beti,
orixe ire ikurra.
O, Anastasi, il aute ordea,
auxe zorigaitz makurra!
Zulo bat egin, bertan utzirik
an eman ziteken lurra!
Negar da negar egiñaz uken
erritar danen agurra.
- 5/ Itz egiteko esanagatik
gaur ez aiz mintzatzen bate,
ta ibiltzeko esanagatik
ezin agindurik bete.
Ain argi itukan begi ederrak
illunean utzi aute,
egin zak, bai, lo, lagun mamia,
lo gaur, adiskide maite,
biotz-biotzez agurtzen augu...
zeruan esnatu arte.

Eguna, 1937-II-19.

BERTSOTAN DENBORA PASA...

- 1/ Neguak orain ditu
bere joaldiak,
ikusi bearko dira
ixtillu gorriak.
Elurrez jantzi dira
baso ta mendiak,
etsaia zaitzen irmo
daude gudariak,
Euskadi'ren aldezle
gogoangarriak.

- 2/ Gure morrosko auek
bai trebe ta onak,
elur eta kazkabar
bildur ez diranak,
parapetoa ongi
zaitzen dakitenak,
reketeak ikusteko
zorutzen daudenak,
propiñ ederra zeukak
deskuidatzen danak!

- 3/ Zuen lagunak atzerri
alde ortan dire,
euskoen laguntza bear
nunbait aiek ere;
laister etorriko dira
ta milla aldiz obe,
oraingo ontan egon denok
zalantzarik gabe,
denboraz egingo gera
geure lurren jabe!

Eguna, 1937-III-6.

«AITZA» IDAZLE LAGUNARI...

1/ Gure «Aitza» jatorrak
zer berri dakazki?
Lengoan irakurriko
zenioten noski:
mando bat ingura zaie
patata ta guzti,
azitarako asko
ez dezute utzi,
arrane pikaruak
etzaudete gaizki.

2/ Zeuen mando beltz ori
portatu zaizute,
gixadu jana ederki
gozatu dizute.
Deklarazioak ere
egin dizkitzute,
makil orde z pentsua
eman zaiozute,
etzerate gizonak
iltzen badezute.

3/ Zintzo inguratu da
zeuen sallerano,
janariz kargatua
lepo ezurreraño;
politikarik ez dula
berak omen diño,
paxiotar, reketek,
milla demoniño,
mando ori argiago
oiek denak baño.

Eguna, 1937-III-6.

BIOTZGEAK ZERATE!*(Bilbo'ko irratitik abestutako bertsoak)*

- 1/ Etsai zakarrok, entzun zazute,
entzun, bai, arrats onetan:
gorrotua ta edena baizik
ez da zuen biotzetan;
aurrerakorik ezin ba egin
iñoiz gure mendietan,
emakume ta aurtxoak iltzen
gutziz apartak orretan,
ene maltzurrok, odoltzaleak
zerate beintzat benetan.
- 2/ Egoki asko joka zerate
ene Durango aldean,
meza ematen zeuden apaizak
il dituzuten uanean.
Ainbat aurtxo ta emakume on,
amairu moja tartean,
etxe illarak txit apurturik
antxe gorputz loi artean...
kontu ederra daukazute ba
Jaungoikoaren aurrean!
- 3/ Zeuen ustetan ori guzia
euskotarrak bildurtzeko,
gu kokilduta auldu ondoren
geure salletan sartzeko.
Dana batekoz bestera izan da
lenez gain indartutzeko,
Erroma autsi zun erria ez dago
zuen menpean jartzeko,
emen guziok gertu baigaude
aberri alde iltzeko.
- 4/ Ongi dakigu milla pikardi
egingo dituzutela,
goiko txori zar maltzur oiekin
saiatuko zeratela.
Naizta etxe bat bera osorik
utzitzen ez dezutela,
jakin euskoak edozertako
txit gertutuak gaudela,
ta erri au aske izango dala
Jainkoak egin bezela.
- 5/ Ezertxok ez du izutu izan
euskaldun jende bikaña,
len ere edesti garbi askoa
daukagu guk alajaña.
Erriak puska, andre ta aurrak il,
bestetarako ez diña,
bearbada or orrelakorik
ez dezute usteko baña,
bere garaian iritxiko da
gaiztakerian ordaña.

Eguna, 1937-IV-15.

ELDU DA GURE ORDUA!

- 1/ Gorrotu beltzez josirik dator
etsai txar amorratua,
bera da gure erri apañak
griña gaiztoz apurtua.
Ainbat aurtxo ta giza-emakume
betiko lurperatua.
Jeiki, euskoak! Zutiñik denok!
Eldu da gure ordua!

- 2/ Gure erri zar au ondatutzeko
oiek dakarten gogua!
Gu euskotarrok irentsitzea
amets eten gabekua.
Gaur gure jokerari begira
jarria dago mundua.
Jeiki, euskoak! Zutiñik denok!
Eldu da gure ordua!

- 3 Edesti bikain garbia degu,
anai maiteok, lengua,
nolanai ezin utziko degu
ezereztuta, galdua,
Gora biotzak! Eman arpegi,
jaso dezagun burua...
Jeiki, euskoak! Zutiñik denok!
Eldu da gure ordua!

- 4/ Gauza bat euki bear genuke
oso gogoan artua:
gure erriaren etorkizuna
orain dala agertzekua.
Ez dezagula galtzera utzi
irabaz leiken jokua,
il edo bizi gudara denok,
eldu da gure ordua!

Eguna, 1937-IV-30.

BASETXEKO IKUSPEGIAK

Negu erreñu beltza
aldendu da urrun,
ta udaberri ertza
orain gure lagun.

Gaur *ertza*, biar *erdi*,
lan aro bizia...
Orain duk ire aldi,
o nekazaria!

Mutillak esnarazi,
oiu, beti bezela,
bizkorki ta bizi
jeiki ditezela!

Eguzki erregea
ager duk goietan,
giro berdingabea
gaur gure lurretan.

Karramarra, lai, golde,
atxur, sarde, pala,
ez, arren, ezer gorde,
dena bear dala.

Idi biak uztartu,
gertu zimaurre,
ongarri oro artu
goza zagun lurra!

Alabatxo gazteak
txarroa eskutan,
indar du pitar meak
egarrune estutan.

Urretxindorrarentzat
abestea errez,
nekazari orrentzat
lur lana zan legez.

Deitu du aurten ere
nekazari zaarrak,
gelatxoak uts daude,
urrun gazte indarrak.

Nekazari zaarraren
naigabe astuna:
berak daki ziurren
balio ez duna.

Baña lurrari kemen!
Beingoa zer zaio?
Zaar, aul dagon arren
erasoko dio.

Amaika aldiz bustia
len bere izerdiz,
aberri dei bizia,,,
ta orra or berriz.

Nekatuko da, bai,
nekazari zaarra,
baña ez jabetuko
sasi ta larra.

Menditik, zorionean,
semeak datozenean,
urten dedilla
euren billa.

Zorion poza
orduan goza
guztiok,
gaztiok,
orok,
zaarrok.
Orain
erein,

gero jaso
benaz oso.
Uztaroa,
eder giroa.
Udazkenean,
askatasunean...
Euskadi...
Ala bedi!...

Gudari, 5'gn zenb., 1937.

BILBAO! ZU ETSAIARENTZAT? EZ ORIXE!

- 1/ Arrano beltzak bidean dira
ego zarrak zabaldurik,
nunbait eurentzat ezta bestetan
au ainbateko kabirik;
prizti txikiak gera gu baña
lumaz ongi orniturik,
zugaitz gañetik auxe diogu
itxaropenez beterik:
emen ez dala iñoiz izango
maltzurarentzat sarrerik!
- 2/ Bere izkillua eskutan dula
orra tinko gudaria,
ez du utzi naiko orrek nolana
zanpatzen duen mendia;
zai dago arretaz noiz asiko dan
arerio erauntsia,
badaki orain jokutzen dala
gure etorkizun guzia,
bear danean par irri goxoz
eskeñiko du bizia.
- 3/ Ene, Euskadi berdingabea,
zer zorigaitz eldu zaizun!
Zenbat naigabe, zenbat oñaze,
zuk zenbat jasaten dezun!...
Uri txukunak, erri politikak,
ai!, len denak bazenitun,
ta zakartegi apurtu bat gaur;
baña esan auxe edonun:
eusko gogoa apurtuko dun
sugarrik ez dala iñun!
- 4/ Ezin geiagoz saiatu dira
euskaldun seme jatorrak,
zein errik iraun ote lezazke
orren joaldi gogorrek?
Utik, lizunok! Etzaituzte nai
gu bizi geran kaiolak,
amets zikoitza ez du egundo
egi biurtuko Mola'k,
«Askatasuna!» dei egiten du
or ixuri dan odolak.
- 5/ Gure biotzak jeiki, euskoak,
jeiki, aberri laztana,
jeiki, Bilbao zoragarria,
zutiñik euskaldun dana.
Gure abenda da indarrez iñork
azpiratu ez duana,
ta gu zein geran erakusteko
orain da garai onena,
gure menditan nabaituko da
paxismuaren azkena.

Gudari, 1937-VI-1.

EGUNA BERTSOTAN

I

Otto Españi'ko errege?

Mussolini eztabil
illun eta tonto,
Españi'ko erregetzat
jarri nai du Otto;
Alpontxo zarra alde bat
baztertu ta kito...
Oraindik ere baziok
amaika astapito,
amets bapoa egin dezu,
lagun zar Benito!

Kataluña lagun?

Badirudi errakitu
ote diran gutzaz,
asko egin gentzake
guk aien laguntzaz;
lengo jokerarekin
geldi bitez lotsaz,
mudantzak ikusteko
emen gaude pozaz,
eztena zorroztuta
ekin, lagun Pozas.

Onena galdu

1/ Mola'ren eriotzak
ze esanak baditu,
galera ori ez tute
txit gutxi sentitu.
Onena galduta orain
txaputxak gelditu,
orrela ezin litekek
gerrarik amaitu,
atarramentu ederra
demontrek ezpaitu!

2/ Astelenez genitun
soñu gogor piñak,
gerra asi ezkerro izan
diranik aundiñak.
Trumoia zala zioten
or buru ariñak,
laño denboran dizkitek
jokera bikañak,
errespetua baditek
eusko egazkiñak!

Eguna, 1937-VI-9.

EGUNA BERTSOTAN

II

Eguzkiak jai?

Denborak euritarako
ere artua du,
orrekin kalte ainbat
mesede badegu;
eguzki erregerik
etzaigu azaldu,
gure artean paltik
gaur egiten al du?
Ai, pixkatxo batean
jai artuko balu!

Euskaldunak Ciscar'en

Gure itxas-gizonak gaur
ontzi orren maiztar,
ezin utzi baileike
edozeñen bizkar;
biotzean sendotasun,
aotan irripar,
arrantz onak egiteko
dago gure «Ciscar»,
señaletxon bat ikusi
bear degu azkar.

Tximistargi edo tranbiak duan

Tranbe batean sartuta
daukazun bizitza,
azkar egingo dizute
txartelan eskeintza;
laurleko txuria da
guk degun dirutza,
«no tengo cambios» dezu
lenbiziko itza,
txanponik ez dagolako
debalde gabiltza.

Paxistak ikaraz

Lengo gabez etzan giro
Lemoaitz gañean,
pusil eta bonba zarrak
gogotsu lanean;
galtzetan estu ziran
unetxo batean,
afaitan jandakoak
iya erdi botean,
aizeakin bildurtuta
gu giñan ustean.

Eguna, 1937-VI-10.

Eguzkiak

Eguzkiak jai zuala
 esaten atzo gu,
 amaika putzutan anka
 sartu bear degu;
 aurten beintzat lanerako
 gogotsu daukagu,
 egun biko atsedena
 nolaz artu digu?
 Guk nai baño lenagotik
 etxeratu zaigu.

Gudari asko datoz

Indarrez artu dituzte
 askotxok pusillak,
 ortaraxe bearturik
 paxisten makillak;
 andik igesi badatoz
 sekulako pillak,
 osatu aldra aundi
 edo kuadrillak,
 au dek zuen tokia ta
 etorri, mutillak!

Naiko kañoi ta egazkin?

Prieto'k ala esan du
 lengo egun baten,
 laister naiko guda tresna
 badegula emen.
 Ez utzi nolanaitan
 egunari juaten,
 zeuek ongi dakizute
 zer premitan gauden,
 denontzat obe da ta
 bialdu lenbailen.

Gudaritzarako deia

Gobernuak egiña du
 deitxo bat aparta,
 nunbait lanerako ere
 jende asko palta;
 izututa ez atera
 milla zalaparta,
 berdiñik ezautu ez dun
 burrukan gaude ta,
 denok zerbait egitea
 derriorra da ta.

Eguna, 1937-VI-11.

Madrid apurtzen

Paxistak artu dute
 sekulako griña,
 Madrid apurtutzeko
 oien alegiña;
 bi milla kañonazo
 sartu alajaña,
 jendea il, erria austu,
 ai zer lan bikaña!
 Dena txikitutakoan
 «*Arriba España!*».

Dávila

Mola'ren tokirako
 or dute Dávila,
 reketek diotenez
 ezta ain abilla.
 Ene, Mola ez omen da
 deskuidoan illa,
 asko omen dabilta or
 giza-larru billa,
 gizarajoa kontuz
 ibilli dedilla!

Lizunkeria nunai

Donosti'n da Gasteiz'en
gaur zer gertatzen dan,
bear dan bezela iñork
ezin lezake esan,
aragikeri lizuna
zinetan da plazan,
Afrika'ko basatiak
darabilten gisan,
katoliko zuzen oiek
orra zer dabiltzan!

Ondo gabiltz

Garagardua badabil
gaur tankera onez,
gu ere sarri gabiltz
al dana edanez.
Arroz eta garbantzu
geienean gañez,
paxistak jardun arren
gauz oiek esanez,
umore au ezin eduki
arratoiak janez.

Eguna, 1937-VI-12.

ELEZKANO I. JAUNARI AZKEN OPARITZAT BIOTZKI OPALDUA

Gure azkena laister izatea gerta diteken arren, bertsoen eta eusko gogoaren amairik ezta iñoiz izango.

Agur baso mendiok, agur, bai, biotzki,
agur basetxe alai, agur nire kabi.
Agur uri apañak, agur Kantauri.
Noiz arte? Eztakit! Baña... agur Euskadi!

Begira erri zaar oni, Jaungoiko laztana;
erruki apur bat izan euskaldunongana!
iltzea baldin bada dagokigun dana,
zeure altzoan bedi gure atsedena.

Zeñ une latzetan zauden, o... aberri maite!
Etsaiak zure azkena ikusi nai dute.
Lur gañeko gizaki danak au entzun bezate:
eusko gogoa ezta ilko ludia ludi dan arte!

Zalla erriko Otxaran auzoan, 1937'garren garagarriak 21.

Eizmendi'tar Iñaki, «Basarri».

(Basarrik Elezkano Jaunari bialdutako orriaren fotokopia batetik artuak. Elezkano jaun onek beste itz auek eransi zizkion orriari:

«Estupendos versos que me dedicó en un momento de exaltación patriótica vasca, en Zalla, Otxando, Vizcaya, el gran versolari guipuzcoano «Basarri», en los momentos trágicos de cuando las tropas de Franco habían tomado ya Bilbao. Se publicaron también en la revista vasca «Eusko Deya», en París, en el año 37»).

GERNIKA'KO TXIKIKETA

1937'garren urtea zan. Frantzia'n, Landes'etako piñuardean irabazten genduan eguneroko ogia. Gau ta egun, Gernika'ko txikiketa gendukan burutik kendu eziñik. Neurrigabeko ezbear artaz kezkatu rik, amalau bertso jarri genituan. Paris'en argitaratzen zan euskal aldizkari batean argitaratu ziran.

Geroztik pranko aldiz ikusi ditugu gu-re bertsoak paperetan. Baiña ez guk jarri ta bezela, akats nabarmen samarrekin baizik. Egille batentzat mingarri izaten da au. Onak badira ta txarrak badira, norberak eginda bezela ager ditezela beintzat, eta ez antzalduta ta itxuragabetuta.

Era ontan ziran 1937'garren urtean guk moldatu genituan aleak. Amalau guztira. Ondoren dijoazkitzutenak.

1/ Milla ta bederatzireun da
ogeï ta amazapia,
euskotarrentzat urte beltz, illun,
triste ta negargarria.
Auts biurturik utzi zutena
Gernika zoragarria,
euskal reliki maitatuena
gordetzen zituen erria.

2/ Pitxirik goxo ta kuttunena
zu ziñan euskaldunentzat,
lur mardul, ona eman baizendun
arbola santuarentzat.
Pentsatu utsez begiak ibai
ditugu negarrarentzat,
orra zer sari modu zeukaten
etsai ankerrak zuretzat.

3/ Apirilleko illarekin zan,
ogeï ta seigarrenean,
ain juxtu ere peri eguna,
astelen arratsaldean;
kale-baserri, millaka anai,
gizatasun ederrean,
plaza inguruan aurkitzen ziran
lengo oitura zarrean.

4/ Kanpantorreko ezkillak asi
ziran dinbili-danbala,
goiko piztien motor burrun
dentzuna zan bereala;
emakume ta ume gaixoak
kurrixka zeriotela,
eriotzari igesi nairik
nora jo etzekitela.

5/ Bertsoz nork esan bonba txar aien
indar gaiztozko danbarra?
Eztuten beintzat osorik utzi
bizileku bat bakarra.
Ta dana xetu zuten garaian
alde guztitik su-garra,
errugabeko gixaxoentzat
orra or azken ederra!

6/ Bizi ziranak igesten zuten
sutegi zakar artatik,
baiña egazkiñak tiro ta tiro
etengabe goietatik;
kristau gorputzak alde batetik,
beso-buruak bestetik,
odol gorritzko itxaso artan
etzan ikusten besterik.

- 7/ Eunka izan ziran etxe jausien zakarpetan geldituak, nork daki zenbat kale gorrian zearo erdibituak?
Inpernu ontan uzten gaituzte laguntza gabe galduak, o, euskaldunen min, oiñazerik, ez du sentitzen munduak.
- 8/ Millatik gora igaro ziran arnasa utzitakoak, ez jakin zenbat bizi guztiko eri gelditutakoak.
Oietatikan geientsuenak andrezko ta umetxoak, guda txar ortan erru galantik izango zuten gaixoak!
- 9/ Puska dituzte gure erri polit, apain eta maitekorrak, puska dituzte baserri txuri, gure kabi on, xamurrak.
Ta zirtzildurik kaletan utzi, o, euskaldunen ezurrak, Alemani'tik gu txikitzera etorritako maltzurak.
- 10/ Basati gaizto, odolzaleak atzerritatik ekarten, tokirik zoragarrienari txikitu ta su ematen; auts egindako gure Gernika antsika dago esaten, Franco ta bere laguntzailleak zein biotz ona daukaten.
- 11/ España aundi bat egin asmotan gerra txar ortan asiak; euskal erririk ederren aiek zeuen aginduz autsiak; denborak joanda gero damutzen zeraten pekatariak, zer griñetako jaunak zeraten badaki mundu guztiak.
- 12/ Ikusi zuten neurrigabeko pekatua zeukatela, ikusi zuten ainbat kristau on odolustu zituztela; ikusi zuten mundua kontra jeikiko zitzaietela, eta orduan zabaldu zuten gorriak erre zutela.
- 13/ Bere lekuan erne ta zintzo ortxe dago euskalduna, berak baitaki zein ederra dan barrengo garbitasuna.
Itxaron, jaunak, itxaron lasai, iritxiko da eguna, Goiko Jaunaren aurrean kontu eman bearako deguna.
- 14/ Ez da, ez, alperrikako izan or ixuri dan odola, pentsa oraindik emaitz ederrak ematekotan dagola.
Euskal gogoa armez ta indarrez ezin il leike iñola, Gernika erre ziguten baiña zutiñik dago arbola.

Goiz-Argi, 1977-V-28.

O ZARAUTZ NEREA!

- 1/ Faraon andiaren gisa, bart arratsean,
poz ikarak jarduna nazute ametsetan.
Joseri zertan deitu, ametsa azaldu dezan?
Gogoan dut, astia dut, neuk bear dut esan!
- 2/ Illatargi ederra zan. Ura zan giroa!
Izarrak kiñuz zioten: «Ator, mutikoa!».
Zeru urdiñetik deika nituela ikusirik,
an noia Bidaso ibaia txit atzean utzirik.
- 3/ Irun, Donosti, Usurbil, Orio ere bai,
danak igaro ta... alare aurreragoxe nai.
Goizaldea inguratu zen. Lo zeuden erriak.
Ixil-mixilka nai nere joan etorriak!
- 4/ Urreratu naiz. Ona nun dudan Talaimendi.
Ene! Azkenengo ikus nuela iru urte aundi!
Eldu bezain laster muin eman diot lurrari.
Urte askoz adilla Zarautz'en babeslari!
- 5/ Itxaso kaskarra zan. Olatuzko ekaitza,
Etzan ordea izutzen Mollarriko arkaitza.
Arri latz oien parrats artetan dantzatuaz,
zenbat aldiz nintzen bertso zarrak abestuaz!
- 6/ Argiak piztuak zeuden. Kale guziak uts.
Mairidire zuritan bilduta lo zegon Zarautz.
Mendixkoa utzi dut, eta banoia bera.
Egunsentiaz egin nai dut etxeko sarrera.
- 7/ Goiz zalarik, lo ote ziraneko bildur nintzan.
Kaxk! Kaxk! atea ta... irikitzen ama bera zan!
Itzegin nai zuen. Ezin! Malkoak begitan.
Besarkatu gera bein, bitan, bost eta seitan.

- 8/ Bereala nun dijoan gora didar biziz,
berri ona etxe barnean adieraziz:
«Tira, utzi oiok! Jeiki azkar! Denok jeiki!
Ez dakizute geure artean dala Iñaki?
- 9/ Eldu, txiki ta aundi, bera besarka laztantzera!
Eldu bizkor ongi etorria egitera!».
Aita zarragandik asi ta beste guziak,
an zetozkidan pozez malkoz bustiak.
- 10/ Geiegiz ezin zabal ziteken nere pozik;
artean iru aulki ikusten nizkitzun utsik.
Irutatik bi osatu? Ezta ez leikena.
Ai! Baña betiko utsik degu irugarrena!
- 11/ Aitak zaartu aundia artu digu iru urtetan.
Zimurrak zabal zaizkio arpegi kopetan.
Neure kolkorako nion: «Ai! Urteak urte!...
Tolareak sagarra gisa zapaltzen dute!».
- 12/ Mai jarduna alaitasun biziz buka genduan.
Batetan, errira agertzea oldoztu nuan.
Kaletxotan zearka antxe nenbillen urduri.
Gazte bat iñondik iñora etzan agiri.
- 13/ Aiton buru sollak an zebiltzan egurasten.
Billobatxorik ez dute aspaldiz ikusten.
Bati galde diot: «Jauna, nun dira gazteak?».
«Nun diran? A!... Gudan batzuk, lurpean besteak!».
- 14/ Pralletan eta eliz nagusian sar nintzan.
Jaunari eskerrik beroenak eman nizkan.
Asi naiz Allepunta'runtz urratsak zuzentzen.
Santa Barbara gañari begira ez aspertzen.
- 15/ Zarautz kabi apaña zegon, beti bezela.
Oker bat: txori onenak urrunen zirala.
Lertzera zijoazen olatuak zesaten:
«Noiz zatozte berriro? Noiz arte jun ziñaten?».
- 16/ Batera ta bestera argiki nenbillelarik,
lagun zar bat urbiltzen zait uste ez nuelarik:
«Motell! Arrixkuan aiz! Iru-lau odoltzale
ire billa or zebiltzek sutan kalez-kale.

- 17/ Bizkor, baña bizkor! Arren ezkutatu adi!
Ondartza bazterretik barna jo Talaimendi!».
Besarkatuz eskerrak lagunari emanik,
laisterkadarik bizieta an asi nuen nik.
- 18/ Mendilauta ertzean bertan nitun etsaiak.
Ikusi niñuten batera, aien antsiak!
Txanpa bizieta joaz baninjoan aurrean.
Basatiak an bertan, ni irunsi bearrean.
- 19/ Izerdiz blai bero-beroen nintzan garaian,
estu ta larri, *plast!*, nun esnatzen naizen oian!
«Ari batetik zintzilik diat ba bizieta!
Bai zera! Ez duk deus! Ametsa uken guzieta!».

Enda aldizkaritik.

LANDES'KO PIÑU ARTEAN

Ichoux errian, ogei euskaldunen eskariz moldatuak, Prantze'ko Landes'etan.

1/ Euskaldun jaio giñan mundura ta beti euskaldun bizi, onak izanda alare begiz askorek ezin ikusi; pekaturikan baldin badegu lana egitea noski, Españaiko odoltzaleak nai giñuezan irentsi, eta Frantzira etorri bear izan genduan igesi.

2/ Euskalerrria maite genduan, beste erririk ez ainbeste, txoriak ere gogozkoena euren kabia oi dute; txita bati gaitz egingo ez ta, ondo ikusi dezute, berdin gabeko gerra txar ontan sartu arazi gaituzte, Jaunari kontu ematerako damutu bear zaiote.

3/ Ala bearrez sartu giñan bein Landes'ko piñu artera, eguneroko ogi zuria irabaziaz jatera. Ogei euskaldun bagera baño au da guzion galdera: «Nere famili edo sendia gaur zer modutan ote da?». Gorputzez emen arkitu arren gu beti an bizi gera.

4/ Iru urte aundi igaro dira utzi giñula txokoak, geu jaio giñan etxe atsegin, mendi, zelai ta basoak. Zer diote gaur bakarti dauden gure emazte ta aurtxoak? Ta senargaian zai-zai negarrez dagon aingeru gaxoak? Berriz noiz artu bear ditugu amaren laztan goxoak?

5/ Ene Jaungoiko errukitsua, izazu gutzaz kupira, laister joateko maitasun danak utzi giñuzen tokira. Iparragirre'n itz eder aiek gaur ongi etortzen dira, egia da, bai, alde guzitan txit leku onak badira, baño biotzak indartsu dio: «Zoazte Euskalerrria!».

6/ Aspaldi ontan gogoz ari naiz erregutuaz eskatzen, lagundutzeko gerra bukatu ta geure etxetan alkartzen; euskal erriak orain da beti euskaldun izan ditezen, legetan zintzo, fedean sendo, oituraz garbi ta zuzen... Anaitasunez lana egiñaz paketsu bizi gaitezen!

Euzkadi, Paris, 1938-II-3.
Basarriren bertso sorta, 1950, 3, 4, 5 eta 6 bertsoak.
Aranzazu, 1952, 3, 4, 5 eta 6 bertsoak.

PRANTZI'KO ALKATE BATI

- 1/ Bertso txiki batzuek
 nua ni jartzera
 Gai eder au nolatan
 utzi galtzera?
 «San Pierra» etorri
 giñan bizitzera,
 atzerriko egunak
 pakez pasatzera;
 ta gaizki atera,
 geretzat kaltera,
 gure bizikera
 beti okerrera...
 Amaika supritzeko
 sortuak gera!
- 2/ Bixar-luxe bat degu
 erriko alkate,
 orrek egiten digu
 amaika kalte!
 Demoniño danekiñ
 nola duen parte,
 adar gorri artean
 ortxe daramate.
 Juntu dabil tente,
 badu ainbat urte,
 gorrotoa merke,
 birtutea aparte...
 Larri da gu erritik
 bialdu arte!
- 3/ Guretzat beltz, illuna,
 du begiartea,
 otso zar bat dirudi
 illez betea!
 Orrentzako zer poza
 guziok jatea!
 Guk ere eskuetan
 badegu sardea.
 Badula fedea,
 zer dotrin klasea:
 auzoa galtzea
 gorrotu saltzea...
 Ezta errez zeruan
 ori sartzea!
- 4/ Len etzuen eman nai
 guretzat baimenik,
 «San Pier» alderako
 etzan ordenik.
 Ez pentsatzeko emen
 biziko giñanik,
 etzuen ikusi nai
 begiz euskaldunik.
 Gu gora juanik,
 kanpaiak jo andik...
 Eziñ egin lanik
 berak nai zuanik...
 Geroztikan eztauka
 egun bat onik!

5/ Orain zoritxarrean
gerra egokitu,
bengantza danak kolpez
egin nai ditu.
Garai oraiñ ote dan
orreri iruditu.
Jenderik ezin dala
errian kabitu;
gezurrak aunditu,
benenoz guritu,
ezin du supritu
ori nork gelditu?
Trapu zarrak bezela
bota nai gaitu.

6/ Geure sakelen bidez
bizitzen gera gu,
Erri onetan beintzat
zorrik eztegu.
Geure txanpon aleak
utzitzen ditugu,
alare jaun on orrek
au egiten digu.
Gipuzkoan barru,
joan nai baldin badu,
uda edo negu,
ori bere kargu,
zer gonbita eskeñi
jakingo degu!!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

EUSKAL MIXIOAK ICHOUX'EN

- 1/ Geure lur onak utzi genitun
guztiz era mingarrian,
geroztik, ene!, oroitu utsez
negarra degu begian;
baña euskaldunak fededun gera
iritxitako tokian,
Landes'etako probintzian ta
Ichoux deritzan errian
mixio batzuk izan ditugu
cuskoen mintzo garbian.
- 2/ Gure artera itzegitera
etorri ziran bi jaunak,
bai egitazko apaizak eta
benetako euskaldunak;
gizon arteko gorrotu, gerra,
baztertu nai lutekenak,
mundutar denok alkar maitatuz
ikusai nai gaituztenak,
animen ona beste ametsik
erabiltzen ez dutenak.
- 3/ Urtebete da apaiz-jantzia
zeuregan darabilzula,¹
lenengo aldia eleiz-barnean
itza zuzentzen dezula;
garai batez nork esan entzule
geu izango ginduzula,
ta piñu landa eten eziñak
testigu bear ziñula?
Lenen-lenengoz alderdi ontan
mintzatu bear zendula?
- 4/ Ezpañetatik par-par jaurtiaz
euskera gozo garbia,
sendo ta ziatz azaldu zendun
Jesukriston nekaldia;
pekatariok gaizkatzearren
nola eman zuen bizia,
mundu zarpall au amaitu ondoren
bestean degun auzia,
bera irabazten egin dezagun
al dezagukuen guzia.
- 5/ Jakinduritan gañeztutako
izlari gartsu, trebea,²
epel daudenak sutan jartzeko
nun arki leike obea?
O, zein eskertsu gelditua dan
emen euskaldun jendea!
Zer zoramena etzan izango
bere itza entzutea:
minututxo bat bezin azkarki
juaten zan ordu bete!
- 6/ Eztala orain gizonik eta
ez nazio alkarterik,
gaurko itxaso zakar arroa
txit baretu lezakenik,
fede galduok nola gabiltzan
denok gorrotuz beterik.
Ai...! Baldin aintzat artzen ezpada
Jaungoikoaren legerik,
mundu txar ontan ez dala iñoiz
ezagutuko pakerik.

7/ Pazko-eguna eldu zitzaigun
eder eta zoragarri,
ta goizean-goiz Jauna arturik
ekin genion kantari;
euskal abesti xamur, eztiak,
mundu danan entzungarri;
erbeste ontan ikusi degu
guziok argi ta garbi,
o, euskaldunak diran tokian
an dagola Euskalerrri.

8/ Ichoux onetan zer ikasbide
goralgarri eman degun,
prantzetar oro geu zorientzen
nolaz ibili zaizkigun;
Jaunak nai arte bizi bear guk
baña geuk eztakigu nun,
naiz aberrian, naiz erbestean,
urre, urruti... edonun...
arnasa geugan degun artean
izan gaitezen euskaldun!

Euzkadi, Paris, 9-VII.1938.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

-
1. Arostegi jauna.
  2. Ariztimuño jauna.

ICHOUX'KO MADAME SART'ERI BIOTZEZ

1/ Landes'en igaroak
gera urtebete,
Ichoux errian artu
genduan aterpe;
an ezagutu degu
makiña bat jente,
on egiten dutenak
nolatan ez maite?
Eztitugu aztuko
bizi geran arte!

2/ Antziñan erregeak
izarra gidari,
Belen arkitutzeko
bear zuten ori;
nik «izar» deitzen diot
Madame Sart'eri,
piñutegi beltzetan
egin digu argi,
urte askoz dizdiraz
zoriotsu bedi.

3/ Ain andere leiala,
ain andere ona,
duanaz laguntzeko
beti prest dagona;
biotzez txit zabala,
mintzotan leguna,
esan ezkeru nola
zeran euskalduna,
laister lortuko dezu
zeuk bear dezuna.

4/ Sarri libratu gaitu
estutasunetik,
bera jarriz gugatik
arrixkuz beterik;
ez diot ezuala
izango parerik,
baña esan nezake
ikara gaberik,
eguzki azpi ontan
eztala oberik!

5/ Amaitzen diranean
gerrazko auziak,
argitzen gaitularik
pake-iguzkiak,
zugana zuzenduko
ditugu begiak,
bildur gabe igaro
muga ta esiak,
zabal izango dira
an ate guztiak!

Euzkadi, Paris, 1938-VIII-27
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

ONDARRUTAR GAZTEERI

Mugaz beste aldera iges igaro eta Itxasu'n bizi ziran ondarrutar gazteeri eskeñiak:

1/ Jendea asia da
otzarekin kor-kor,
aizeak eta euriak
jotzen gaitu gogor;
estaltzean premia
badegu derrior,
osasanari eutsi
nai dionak jator,
kontuak orain atera:
negua badator!

2/ Zugaitzetatik ere
ostro danak jausi,
arto ta babarrunak
ganbaran sar-azi;
toki obero joanak
enarak igasi,
ta etxetik kanpora
gu bakarrik utzi,
arranea, ez gendun
orixe merezi!

Euzkadi, Paris, 1938-XI-15.

GAZTE DENBORAN NESKA BATI

- 1/ Zorionean egin nuen nik
Sara errira bixita,
ta txoraturik gelditu nintzan
damatxo bat ikusita.
Zu goraltzeko ez daukat itzik,
o biotzeko Klarita,
ain zera biotz-ikuitzallea,
ene, ain zera polita!
- 2/ Gorputz liraña, begi argia,
irriparra ezpañetan,
urretindorra kantari beziñ
alaia zera izketan.
Orren urruti bizi bearrak
ez nauka nere onetan,
zugan pentsatzen nago ni beti
egunez eta gabetan.
- 3/ Emakumeak lore bezela
artu ditzagun aurrena,
ta goazen danok beroiek dauden
baratzatxoan barrena.
Danak usaintsu, guri ta mardul,
au begien zoramena,
bañan neretzat zu dan-danetan
krabeliñik ederrena.
- 4/ Nere begiak arpegi ori
sarri nai dute aurrean,
soñez urruti banago ere
gogoz or nazu urrean.
Mundu onetan bearko degu
nork daki zenbat urtean...
Nik zu gogoan izango zaitut
arnasa dedan artean.

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

ZORIONAK, ERESOINKA!

- 1/ Bertso txiki batzuek
Eresoinka'ntzako,
 euskera errexean
 nunai kantatzeko;
 gertu gaude gu beti
 plumaz ekiteko,
 merezi duanari
 sona emateko.
- 2/ Paris eta Londresen
 lanean aritu,
 Belgika ta Holandan
 jendea arritu;
 talde oberik ezin
 liteke arkitu,
 Europa guziak gaur
 ezagutzen ditu.
- 3/ Izen ona zabaldu
 dutela European,
 ainbatek idatzi du
 talde orren onran;
 zai-zai jarrita geunden
 ainbeste denboran,
 azkenik or ikusi
 ditugu Baionan.
- 4/ Oien kantu-eskola
 ta oien abotsak
 zoratu bear zuten
 euskaldun biotzak;
 sillan egon ezin da
 tente jarri pozak,
 trumoi zarra zirudin
 ango txalo-otsak.
- 5/ Kantuz abildadea
 bada *Eresoinka*'n,
 iñoiz ez degu entzun
 olako gauzikan;
 rusoak onak dira,
 ez dago dudikan,
 baña auek ez dute
 iñoren lotsikan.
- 6/ Eta dantzari aiek
 zer egin zituzten,
 ikusi gabe oso
 zalla da sinisten;
 ez dakit nik gorputza
 gomazkoa duten,
 sarritan etzitzaien
 ankarik ikusten.
- 7/ Naiz napar dantzak eta
 naiz zuberotarrak,
 naiz gipuzkoarrenak,
 berdin bizkaitarrak;
 izan arren zail gaitzak,
 neketan okerrak,
 aterako dizkate
 biurri ederrak.
- 8/ Arrigarriak dira
 gure mutil motzak,
 iztarrak bigun eta
 begiak zorrotzak;
 ango salta bearra,
 ango egur-otsak!
 Tximista iduri zun
 beren uztai-dantzak.

9/ Zorionak biotzez,
Luisa Olaizola,
munduaren aurrean
jarrai zuek ola;
denbora gutxi barru
nunai esango da
euskalduna lakorik
iñon ez dagola.

Euskadi, Paris, 1938-V-12.

ITZALDI BAT

Fernández Cuesta Franco'ren gobernuko lurgintzako ministroak egundoko itzaldi bat ogutzi du Valladolid'en. «Mussolini'k esan du –zion izlariak– mende edo *siglo* au paxismoaren mendea dala. Paxismoa erriak diran erara artu diteke; ta, gure erria guziz katolikoa dalarik, Españi'ko paxismoa katoliko uts-utsa da».

- 1/ Bazterrak erre, kixkali,
txikitu ta autsi,
emakume ta aurrik
bizirik ez utzi;
erlijioan alde
moro zar ta guzi,
katolikotasunean
munduko nagusi,
olako dotriñik guk
ez gendun ikasi.

- 2/ Gure apaiz on, zintzoak,
gorrotu betean,
or sartu dituzute
betiko lurpean;
ta eunka dauzkazute
zeuen katepean,
katoliko izen ori
bego apartean,
olakorik eztegu nai
euskaldun artean!

Euzkadi, Paris, 1938.

AU DUK KOMERIA!

- 1/ Diruaren pixutik
ez degu geiegi,
patrikak miatuta
ezpaita ageri;
aspaldian idazten
diot naiko sarri
Amerika alde ortan
dedan osabari,
baña ez dio kasorik
eiten illobari.
- 2/ Guda sortu ziguten
egun txar batean,
ederki bizi bear
gendunak pakean;
naiz pozaldietan da
naiz atsekabea,
zintzo jarraiko degu
Jel ikurrinpean,
azkenengo ordua
datorren artean.

Euzkadi, Paris, 1938-XI-15.

OLAKORIK!...

1/ Atzo irakurri dut
La Voz de España,
 baita billatu ere
 albiste bikaña:
 Donostin nola dagon
 jendetza apaña,
 askorek ez dezute
 sinistuko, baña
 moruak poz askorik
 dabiltz, alajaña.

2/ Ango gobernadore
 jaun Rivas y Jordán,
 nik ez dut ezagutzen
 ta eztakit nor dan;
 baña berak esan du
 lasai ta patxaran
 nola saiatu diran
 moruak *Cruzada*'n,
 zein jende santua ta
 zein jende ona dan.

3/ Hach Abselam Inlud bat,
 Mohamed el Jatabi,
 pentsatzen jarrita ere
 ai zer nolako bi!
 Asko zor diotela
 España'k oieri,
 ta txapelak erazten
 dizkate eurari,
 ortaraño eldu da
 jende zintzo ori.

4/ España or ibilli da
 beti armaturik,
 aberritik moruak
 ezin uxaturik;
 zenbat odol ote da
 lan ortan galdurik!
 Orain or dabiltz eurak
 santutzat arturik...
 Erljioak eztu
 galtzeko bildurrik.

Euzkadi, Paris, 1938-XI-15.

EUSKALDUN AMA!

(Bordieu ta Harispe'tar Emilen'eri, adiskidetasun leialaren agerkaitzat.)

- 1/ Ezpañetan par-irria,
biotz zabal aipagarria,
laguntzeko prest jarria.
Zu izan zera etxe barneko
argi izar dizdilaria,
maitasun danen kabia,
doai on utsez jantzia,
euskaldun ama garbia!
- 2/ Egun batetik bestera,
ama, orixe aldakera!
Noraño zoaz gainbera?
Gaur irri ordeztu negarra dezu
beltzez jantzirik gañera;
lengo erdia etzera,
ama, txit bildurtu gera...
Azken unetan al zera?
- 3/ Su ondoan ordu pranko
dezu negar egiteko,
semeak gogoratzeko.
Joan zaizkitzu, bai, egia da,
geiago ez etortzeko,
Euskadin alde iltzeko,
baña zeruan pizteko...
Goian dituzu betiko!

Euzkadi, Paris, 1938-XII-15.

AMERIKAKO ANAIK, ENTZUN

- 1/ Geu jaiotako lur eder aiek
maite genitun ainbeste,
arrazoi aundiz genbiltzan noski
geurea zanaren eske.
Indarra da gaur nunai nagusi,
egia zapaldu dute,
auzo zarpaillak jaun da jabe ta
guri zer egin digute?
Bertako seme jator zintzoak
kanpora bota gaituzte.
- 2/ Ain paketan ta leialki geunden
gu geure Euskal Errian,
gerrarik etzan inoiz aitatzen
gure lur zoragarrian.
Baiña otsoak arkume billa
nola zetozten abian,
geure buruak aldeztarren
agertu giñan mendian.
garbiago inor ezta jokatu
eguzkiaren azpian.
- 3/ Biotza zabal, eskuak garbi,
ori genduan ikurtzat,
odolez zikintzea ez baita
egiña euskotarrantzat.
Arpegi ona, tratu gozoa
gendukan etsai danentzat,
gorrotoa ta eriotz beltza
ikusten degu ordaintzat,
baiña zuzentza noiz izango da
erri zar zintzo onentzat?
- 4/ Ai, Zesarrena eman Zesarri,
ta Jaunarena Jaunari,
ta euskotarrena zergatik ez
itzuli euskotarrari?
Ez gera inora batere nastu
ez ezker ta ez eskubi,
geureagatik irten gera ta
utzi pakean besteri,
len eta orain beti didar bat:
Euskadi eta Euskadi!
- 5/ Neron'ek ere kristau ziranak
an galtzen zitun sallean,
leoi traketsen janaritzako
boteaz zelai batean.
Baiña kristauak ugaldtu egiten
orixe ikusi ostean,
Euskadi ere edukiarren
derrior ezpatapean,
eusko gogoia ez da galduko
euskotar bat dan artean.
- 6/ Goian zerua ta beian lurra,
erdian gaude jarririk;
alde orotan illuntasuna,
ez degu ikusten argirik.
Geure altzoan ez degu aurrik,
ez lur eta ez etxerik,
arantz biurrik josirik gaude,
begiak malkoz bustirik,
anai maiteak, ez degu emen
itxaropena besterik.

(St. Pierre d'Irube)
Euskadi, Paris, 1938-X-16.

MUSSOLINI TA HITLER

Mussolini:

Itali aunditzea
nai nuke nik laister,
agertu dedin guztiz
indartsu ta eder;
gauzak pentsa ditzagun
beñ eta bi bider,
kukuak jo ez dezan
uste gabe oker,
konpondu bear degu,
adiskide Hitler.

Hitler:

Iñola ezin dezu
ezer zeuregandu,
ai!, txakur zaunkariak
gutxitan eltzen du.
Nik egiten dedana
egingo bazendu:
ixilik egon baña
al danari eldu...
Nere kukuak beti
alai abesten du.

Mussolini:

Tunez eta Corcega,
al bada geiago,
tokatzen zaizkidala
uste ortan nago.
Zure laguntza nai dut
lan orretarako,
bakarrik ez dut jo nai
nolanai «ordago»,
Daladier zar ori
arrotuta dago.

Hitler:

Austria bildu nuen
lengo egun batean,
gero Sudetak berriz
neuk nai nuenean.
Orain txeko guziak
neronen mendean,
zuri ezin lagundu
au dan bitartean,
lanik asko badaukat
Poloni aldean.

Mussolini:

Chamberlain ori ere
bai bapo mugitu,
atxoan gonapean
eztu nai gelditu.
Azkenengo itzaldiak
izutu al zaitu?
Europako urreak
berekirin or ditu,
demokrazi ardatzak
zapalduko gaitu!

Hitler:

Bakizu Memel ere
artu dedala nik,
ta laister kontu eman
bear dit Polonik.
Ez pentsa zuen gixa
olloak geranik;
naiz burua makurtu
lagun Mussolinik,
eztu menderatuko
iñork alemanik.

Mussolini:

Inglaterra degu bat,
bigarren Prantzia,
Poloni ta Rumani,
Turki ta Rusia.
Roosevelt an daukagu
etsai nagusia,
ia damutzen zaigun
nolabait asia...
Geure aurka baitegu
deabru guzia.

Hitler:

Neri deitu didazu
ola mintzatzeko,
negar ustel eginda
malkoak kentzeko.
Ai zer gizonak zuek
laguntzat artzeko!
Ta diña ziñateke
adarra jotzeko,
lengo gerran bezela
guziok saltzeko!

Mussolini:

Hitler, etzaite mintza
panparroi moduan,
zuen bildur ez gera
gabiltzan lekuan.
Danen gañetik gaude,
artu au kontuan:
erakutsiko degu
bear dan orduan,
Itali añakorik
eztala munduan.

Hitler:

Ez gaitzela beintzat
ur gutxitan ito,
emandako itzetan
jarrai zagun zintzo,
ta gure ardatzari
nork esan gaur iso?
Gaizki esanak barka,
gañontzean kito;
ekatzu esku ori,
lagun zar Benito!

*Euzko Deya, Paris, 1939-IV-16.
Ihintza, La Salle-enea, Irun, 1989-IV.*

UDABERRIAN GERA

(Doñua: «Ikusten duzu goizean...»)

- 1/ Negu arlote, gorria,
arturik pardel aundia,
orra or gertu jarria:
«Beste bat arte» agur egiñez
uzten du bere tokia,
urre-margozko aulkia,
auxe poz aipagarria,
badator udaberria!
- 2/ Txoriño denak abestiz
asten dira egunsentiz
gu esnatzeko par-irriz;
zelai-zugaitzak pixkabanaka
nun jazten diran orlegiz,
goitar eguzkiak dizdiz,
zazpi aingeruren graziz...
Ederra zera zu guziz!
- 3/ Eusko basetxe txuriak
laztanten udaberriak,
ain dira maitagarriak!
Etxetik kanpo soro sendotan
indar dakarki gariak;
goldean dabiltz idiak,
artoarentzat bidiak,
badu lan nekazariak.
- 4/ Gazte askoren ametsak
lilitegian zebiltzak,
garaian garaiko gauzak.
Zein usaintsu ta erneki diran
udaberrian arrosak
ta krabelintxo panpoxak!
Zora bear dik gauz pozak
maitenoaren biotzak.
- 5/ Arrantzaleak arrantzan
orra or nola dabiltzan
ontziarekin balantzan...
«Antxoa merke» didarka zeuden
kalean bezela plazan.
«Gogorik baden artu zan,
bestela pake eman zan,
ez adi berritxua izan!».
- 6/ Sagasti muñora goazen
zugaitzak nola dagozen
lau aldetara loratzen.
Igali txortak or ari dituk
bear bezela osatzen,
ta gu begira goxatzen,
gero jatea pentsatzen,
okerrik ezpada sortzen.
- 7/ Larrun mendira igorik,
aberria ikusi dut nik
kateak ezin jasorik.
Euskoen Ama zigortua ta
seme guziak gaxorik,
kopetik ezin altxarrik,
ez dute ikusten argirik,
an ez da udaberririk!

AGUR, EUSKADI!

1/ Agur, baso ta mendi,
sagasti, zelaiak,
agur, iturri garden,
erreka ta ibaiak!
Agur, uritxo kutun,
paketsu zoliak!
Agur, o biotzeko
basetxe txuriak!

2/ Agur, Kantauriaren
eztizko aparrak!
Agur Euskal-Erriko
osin da ibarrak!
Agur txikitandiko
nere lagun zarrak!
Urrutira narama
ni bizi bearrak!

3/ Agur kanpantorreko
ezkil zar on ori!
Ainbat naigabe ta poz
emana zu neri.
Zuk jarraituko dezu
dinbilin-dingili,
berriro zu entzuten
noiz izango naiz ni?

4/ Agur, nere lureko
aingeru liraiñak,
Jainkoak berezirik
ain eder egiñak!
Izarño dizdilari,
jostallu ariñak,
ez al nau galduko ni
orko biotz-miñak?

5/ Agur, ene amatxo
laztan da maitea,
Amerikara doia,
bai, zure semea.
Okerrago litzake
zugana joatea,
ta biar edo etzi
gorputz izatea!

6/ Agur, aita zintzoa,
agur biotz barnez!
Agur, senide onak,
ongi bizi bitez!
Otoi egin zazute
seme onen aldez,
or estutzen zaituztet
besarkada batez.

7/ Aruntz bagoaz baña
ez txit luzaroko,
emen ezpauidu beti
kuku batek joko.
Jainkoaz itxaropen
ona degulako,
Euskadik euskoentzat
bear duelako!

* * *

*«Jaungoikoak berak nai du
ni urez joatea...
Ama, zertarako da
negar egitea?».*

1939-VI.

AMERIKAKO EUSKALDUNOK, ENTZUN!

- 1/ Amerikako eusko anaiak,
 astera noa langintzan,
 kantuz bizi ta kantuz iltzeko
 ortakoxe sortu nintzan;
 agur sendo bat biotz-biotzez
 maitasunezko eskeintzan,
 bertso neurtutan agertuko dut
 asaba zarren izkuntzan
 zuen senide zintzoak emen
 zein kupigarri gabiltzan.
- 2/ Ez gero pentsa beste erri bat
 mundu zabalean danik,
 gureak ainbateko zigorra
 beregan izan duanik.
 Mendi maiteak ortxe dauzkagu
 odol-erreka egiñik,
 euren semeak beti-betiko
 joanak dirala jakiniñik,
 euskaldun amak negarka daude
 bururik jaso eziñik.
- 3/ Len eta orain beti ta beti
 gerraren etsaiak gera,
 lana egiñaz paketsu geunden
 aurreko zarren antzera.
 Mendian bera gorroto biziz
 bazetozten gu iltzera,
 alegiña nork ez du egiten
 bere burua zaintzera?
 Gu ere orrek beartu giñun
 eskutan armak artzera.
- 4/ Gu, euskotarrok, beti izan gera
 erlijioaren alde,
 erri au bezin sinimentsuak
 munduan asko al daude?
 Ezkertarrakin batu gerala
 gaur askok esaten dabe,
 geure lurretan geuk nai genduke
 izatea jaun da jabe,
 orretxen billa urten gera gu
 besteren ardurik gabe.
- 5/ Etsai ankerrak gureganako
 ainbat gorroto zeukaten,
 gure apaiz jaun zintzo leialak
 balaz or josi zituzten.
 Jainkoak daki presondegitan
 gaur ere zenbat dauzkaten,
 ta erbestean ainbeste dabiltz
 egun gorriak ikusten,
 Jesus maitea aotan artuta
 orra zer egin diguten.
- 6/ Iru naziok alkar arturik
 azpiratuak gaituzte,
 gure erri polit irripartsuak
 auts biurtuak dituzte.
 Ainbeste milla martiri ziran,
 egurra eman digute,
 erri zar onen malko garratzak
 nola legortu ditezke?
 Amerikako eusko anaiak,
 gutzaz erruki zaitezte!

AIAKO ARRITAN

- 1/ Nork egin du gure galde?
Aiako Arritan gaude,
baña beti bezin trebe...
Lanean gogoz aritzen gera
soldatarik jaso gabe,
berreun nagusi badaude
gure artaldean jabe,
guk umore ona alare!
- 2/ Otz-aldi eta goseak
ta barau egun luzeak
guk baditugu paseak;
gorputzari on egiten nunbait
gallur ontako aizeak;
nola baigeran gazteak,
sano dauzkagu esteak,
ez egonarren beteak.
- 3/ Goizean ekin lanari,
egunsentian pozgarri,
txori guziak kantari;
eziñ atera gentzake orain
iñoiz adinbat izardi,
erdietan gaude geldi,
al degunean exeri,
zertan nekatu geiegi?
- 4/ Oiarzungo neskatillak,
muxu-gorri biribillak,
izan zaitezte abillak;
zertan maitatuzten dituzute
kaleko ume zirtzillak?
Aitxulei'n daude trankillak¹
saltzeko dauden opillak,
pare gabeko mutillak.²

---

1. Aitxulci edo Aritxulegi, Oiartzun eta Lesaka bitarteko mendi-lepo bat da.

2. Lendabizi, Oiartzun'go Patxi Labandibar'ek emanak, eta gero Basarrik beak bazkal-ondo batean kantatu zuan bezelaxe kopiatuak.

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

ARITXULEGI GAÑEAN

(Doiñua: «Ikusten duzu goizean...»)

- 1/ Aritxulegi gañean,
  loa uzten dedanean,
  zer poztasun barrenean!
  Mendi gallurak «ator onuntza»
  deituaz aldamenean,
  pago zar baten oñean,
  asten naiz kantu lanean,
  euskerik xamurrenean.

- 2/ Adar gañetan kantari,
  zorrotz erantzun alkarri,
  txori danak bertsolari!
  Edertasun au ikusiz gero
  begiak zerurantz jarri;
  eskatu diot Jaunari,
  biurtu al baldin baledi
  urte dana udaberri!

- 3/ Zugaitz sendiak loretan,
  nekazariak lurretan,
  bei pintak zimaurretan.
  Alkazi usai ameslaria
  beko errekoetan;
  alboko pagadietan
  kuku zar bi berriketan
  dakiten izkuntz orretan!

- 4/ Zar dana gaztetzen dela,
  mundu berrian gaudela,
  orain bai esan leikela!
  Iruditzen zait Paradisoan
  Jaunak gaur jarri nauela,
  dana menpeko detela,
  zugaitzak gurtzen nautela...
  Bai zoriontsu naizela!!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

LESAKA'KO PESTETAN

- 1/ Lesakan izana naiz
aurten San Fermiñez,
Atxulei'ko puntatik
joanak giñan oñez.
Guri zer gerta zaigun
askotxok jakiñ ez...
Bertsotan jarriko dut
guzizko atsegiñez.
- 2/ «Lesakan pestak dituk»
-zioten poz aundiz-
iru-lau duro giñun
patrikan izerdiz.
Etxean gelditzeko
txarrak gera berriz,
joana damutu zaigu
berrogei milla aldiz!
- 3/ Bi orduko bidean
estutuz arnasa,
noizpaiten jo genduan
Lesakako plaza;
ango neskatxekin guk
egin nai ba dantza,
kolpez artu ditugu
iru kalabaza!
- 4/ Neskatxen ezezkoa
ainbat sentiturik,
tabernan sartu gera
xoil egarriturik;
ardoak nola zeuden
txit bataiaturik,
an ere ez genduan
moskortu beldurrik!
- 5/ Oi billa egin gendun
alegiña pranko,
goizeko ordubietan
pesta dana akabo!
Guretzat beste ezertxo
iñon etzalako,
txerritegi batean
egin genduan lo!
- 6/ Lau soldadu giñan gu
an gerta giñanak,
lo egiteko asmoz
garotan etzanak.
Urdai gabe izateko
pranko txerri onak,
baña aundiago ziran
alboan zeudenak!
- 7/ Biaramon goizean
garoak agurtu,
kafesne pixkat nunbait
nai genduan artu;
ostatu danak giñun
galdezka miatu,
ler gaizto egiñarren
ez gendun billatu.
- 8/ Eguardian partida
zuten iragarri,
onenak zetozela
lau bat pelotari;
amaiketan txartelak
artuta zai jarri...
Arratsalde-erdirarte
etziran etorri!

- 9/ Txanponak bukatuta
alimentu gabe,
ez giñan orduantxe
dantzan egin zale...
Geure samintasunik
ezin gendun gorde,
esanaz: «Ai, oraintxe
Atxulei'n ba geunde!».
- 10/ Amaikak jo zuten da
eldu zan illuna,
txarra izanagatik
bukatu eguna.
Eztakizute gero
gertatu zaiguna,
Kristo'n pasioa da
ikusi deguna!
- 11/ Pauso arin xamarrez
abiak artuta,
laister asko jo gendun
goiko mendi punta.
Baña an illuntasunak
guziok aulduta...
Lau ordu ibili gera
bideak galduta!
- 12/ Ain zegon illun da beltz,
eze ikusten etzan,
guk berriz poxpollorik
iñortxok ez izan!...
San Anton'go bidea
eztakit nik nun zan,
uste gabe ia sartu
giñan Artikutzan.
- 13/ Danok asarretuta
alderdi banata,
ango erretolika,
ango zalaparta!
Batak besteri zorrotz
aitzaki eman-ta,
alkar jotzen asteko
etzan asko palta!
- 14/ Donostiar lagunak
au da esan zuena:
«Ez al dakik, kaiku, ik,
gaizki goazena?».
Otzak gortu baño len
probatu nai dena,
biok an jo genduan
sasitan barrena.
- 15/ Batzutan erori ta
bestietan altxa,
sasi ta ote artean
joan zitzaigun otza.
Erreka zuloaño
sartuak berantza,
baña bidea nun zan
zeñek eman antza?
- 16/ Lokatza ta zikiña
erropen artean,
eztira txukunduko
zazpi illabetea...
Musuak odolduta
jarraituz nekean,
arrastoa artu degu
alako batean.
- 17/ Gorputzari ez giñun
deskantsurik utzi,
alperrik ez genduan
eman pauso gutxi!
Atxulei'ri ez diot
aiñ urre iritzi,
amaiketan asita
seiretan iritxi.
- 18/ Au esan dit, Isasti,
nere lagun piñak:
«Donostiar geienak
gaituk kaxkariñak!
Lesaka'ko pakeak
dizkiat egiñak,
nigatik libre dituk
ango Sanpermiñak!».

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

MADRID ALDETIK

- 1/ Bertso txiki batzuek
asi naiz ipintzen
adierazitzen
joan dan urtebetean
nolatan gabiltzen.
Gorputzak melartu ta
indarrak gutxitzen,
naigabe ta samiñak
beti nagusitzen...
Oraintxe bai ikasi
degula bizitzen!
- 2/ Madrid'en arkitzen naiz
batalloi batean
neretzat kaltean,
gose zakar gaiztoak
arturik menpean.
Arrantxoaren billa
ontzira joatean,
iru garbantzua ale
itorik urpean...
Etzait aztuko bizi
naizen bitartean.
- 3/ Lana egiten degu
amar bat orduan,
bear dan moduan,
nagusi zar kaxkar bat
baitegu onduan.
Txarragorikan ez da
izango munduan,
beti errietan da
ez dakit zer duan...
A zer bizkarrekoak
merezi dituan!
- 4/ Ta bere izenez da
jaun ori don Sixto,
petral bezin gaizto;
diru gutxitan saldu
lezakena Kristo.
Zartuta gaizki dabil,
ez du bizi asko,
beste mundu ortako
jarria da listo,
deabruak bidera
or irtengo zaizko.
- 5/ Arratsetan dauzkagu
istillu mingotsak,
ain etsai zorrotzak:
zorri ta arkakosoak
dabilzkiten dantzak!
Eta okerragoak
ditugu tximutxak,
gure odol txuputzen
etzeudek amutsak;
deskantsu aundirikan
ez dauka gorputzak.
- 6/ Kabo xaxtar batzuek
dabilzkigu gañez,
nai dutena egiñez;
jotzen asten zaizkigu
oker txikienez.
Begira jarri zaite,
iñon ageri ez,
putz eginda desegin
ditezkenak berez.
Pazientzia artzen
ez da oso errez!

Gerra denboran.

7/ Botoirik gabe nabil
nere txamarrakin,
itxura txarrakin;
josi deizkodan bizkor
ari beltzarekin.
Ase naiz ni militar
izakerarekin,
sekula ez det pasa
oinbeste tripa-min...
Naiago det Aralar
mendian ikazkin!

Madrid, 1940.

OIARTZUN'I GORALPENA

Oiartzungo Gurutze'n, bazkalondo
batean, kantatuak, 1942/12/2'an.

- 1/ Gure barrenak gaur sentitzen du
eztaikit zenbat poztasun,
denok txoratzen arkitzen gera
ta ez al degu ezagun?
Zorionean ezagutua
egun batez guk Oiartzun,
bertsolari on, maitagarriak,
zuek nai zaituztet lagun,
kabitxo kutun zoragarri au
pixkat goraldu dezagun!
- 2/ Mendi lardenak alde guzitik;
erdian dago gaxoa,
zelai baratzez inguraturik
parrez dagon erritxoa;
sagasti denak lorez jantzirik,
marmarka errekatxoa,
aize otxanak emen dakarki
lilien usai goxoa...
Oiartzuarrak, poztu zaitezte,
auxen da paradisoa!
- 3/ Gau paketsutan kiñuka dabiltz
goi artako izar denak,
maindire zuriz bilduta Oiartzun
lotan ikusten dutenak.
Zuentzat dira berak dituzten
argirik ditzikorrenak,
zuentzat udaberri goizetan
zeruko intzik fiñenak,
Jaunari eskerrak emaiskatzute
emen jaio ziñatenak.
- 4/ Bein ezagutu zindutan eta
geroztik zaitut maitea,
neretzat ain gauz pozgarria da
lur eder au zopaltzea.
Ainbat gizon on eta jakintsuk
izan duten aterpea,
Mendiburu'ren kabi goxo au
bego dirdiraz betea,
gizaldietan izan dezala
zoriona ta pakea!¹

---

1. Oiartzun'go Ugaldetxo'ko Larria baserriko
Patxi Labandibar'en eskuz idatzitako paper-punta
batetik kopiatuak.

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

OROIPENAK

- 1/ Nun dira gure baso mardulak?
 Nun dira gure mendiak?
 Nun dira soro, zelai, sagasti,
 errekatxo ta ibaiak?
 Nun aingeruen mama goxoa
 zerioten iturriak?
 Arkitu naian gau ta egun nabil
 lausotu arte begiak.
 Alperrik dana! Euskalerrian
 gelditu ziran guztiak.
- 2/ Miru ta zapelaitzen erdian
 jartzen badezu usoa,
 egan asmatu eziñik larri
 gerta liteke gaixoa.
 Zazpi urtean kabirik gabe,
 nere zorigaitz gaiztoa!
 Leiza zulora jausi naiz eta
 urrun dut argi gozoa.
 Noiz zanpatuko dut nik berriro
 euskaldun paradisoa?
- 3/ Bakartasunez illunki nabil
 arantz mingotsez betea,
 unetxo batez aztu eziñik
 gure Donosti maitea.
 Otañon'n gisa beti zugana
 dijoa oroipen nerea:
 «alalipide bat bakarrik daukat
 ametsetan sinistea,
 zu ikusteko noiznai aski det
 nere begiak ixtea».
- 4/ Afrika'ko lur elkor auetan
 ari naitzazu bertsoan,
 izate dana beti zuregan
 naiz esna eta naiz lotan.
 Or sortu nintzan, or azi ere
 ta il nai nuke lur ortan.
 Denbora gutxi gelditzen bazait
 leiza zulo triste ontan,
 aberri laztan, artu berriro
 seme argal au besotan.

Afrika, Al-Diedir, 1943-V-4.

1944 - 1950

BERTSO BERRIAK

ESTROPA-GAIZ BASARRI'K JARRIAK

- 1/ Milla ta bederatzireunetan
berrogei ta laugarrena,
Kantauriako itxas-ertzetan
aztu ezin litekena;
betiko penaz geldi liteke
joaterikan etzuenan,
sei ontzi bizkor leia bizian
bata bestean urrena;
gure begiak ikusi duten
arraun-jairik ederrena.
- 2/ Ain gazte jende sendo, zaildua,
indartsu bezin liraña,
nolako txanpa beldurgarriak,
ura arraunketa bikaña!
Testigu ortxe gelditutzen da
Donostiko itxas-gaña,
urrezko letraz moldetu leizke,
merezi dute, alajaña!,
bi Pasai, Ondarrabi, Orio,
Donosti eta Pedreña.
- 3/ Lendabiziko neurketa izan zan
Agorraren amarrean,
gure itxasoan etzan arkitzen
oso era zakarrean;
mugitzen zanik etzirudian,
baretasun ederrean;
ura jokoa ta estuasuna!
Danak alkarren urrean!
Bein bear eta oriotarrak
beste guzien aurrean.
- 4/ Bizkor asi ta bizkor bukatu,
an etzan inor makaldu,
joko guzitan gertatzen dana:
norbaitek bear zun galdu;
ta bakoitzari berea eman,
zertako temari eldu?
Langille onak bere soldata
irabazia ez al du?
Guziak onak izanagatik
batek onena bear du.
- 5/ Arraunlariak jokatu ziran
asmo zuzenez beterik,
aien burutan etzegon ezer
al zana egin besterik;
askok diote an ez ote zan
amairu seundon alderik,
maiko juezak nastu litezke,
ortan ez dago dudarik,
ala izan arren mutil on aiek
bai al zeukaten kulparik?
- 6/ Uretan garbi erabaki zan
ontzi arteko burruka,
gero etzegon kalerik kale
zertan ibili muturka;
ainbat eta ainbat nabaitu giñun
karraxika ta ujuka,
urte ontako txapeldunari
fuera'ka eta txistuka,
gauz ori ontzat artzen duanak
gizatasunik eztauka.

7/ Galdu-irabazi, lagun bear du
 alkarri esku emanda,
 gure aurreko guraso zarrak
 ala gelditzen ziran da;
 itxusi baitzan ainbat naspilla
 Donostiraño juanda,
 nik beitzat asko sufritu nuan
 begira egon nintzan da,
 alkar jan naian ala ibiltzea
 danok anaiak izanda!

8/ Gora San Juan! Gora Ondarrabi!
 Biotz on oiek alaitu!
 Egin dezuten lan eder orrek
 guziok poztu baigaitu.
 Gora Pedreña! Gora Donosti!
 Aurrera gogoz jarraitu,
 ta San Pedrotar bikain trebeak
 aurten bigarren gelditu,
 aita Manuel jator leialak
 ondorengoak baditu.

9/ Oriotarren birtute ori
 arrigarri ez ote da?
 Obrari begiratu zaiogun,
 itzak laga alde batera;
 errepeto onez txapela erantzi
 gizonak baldin bagera,
 txarrak izanda eztira ekartzen
 nolanai erri aldera,
 lau medallekin, amabi kopa
 eta ogeitamar bandera.

10/ Ara Bilbaon nola izan diran
 uste ez ginduzen ordañak,
 Españaiko txapelketa or
 eramam digu Pedreñak;
 beste tokitan ere semeak
 badira amak egiñak,
 itxasoa ta ibaia nunbait
 eztira izaten berdiñak,
 galtzen ere ondo jakin bear du
 irabazitzen dakiñak.¹

---

1. «Elustondo - Zarauz» moldiztegiak argitaratutako bertso-papera.

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

Ezkontza.

ERREZIL'KO BILLERA NAGUSIAN

- 1/ Negu beltzaren ondorenenan
 eldu zaigu udaberri;
 txoriak kantuz ari dira ta
 ortara dator Basarri.
 Ni jaio nintzan txoko polit au
 ez al da ba gorgarri?
 Baso ta mendiz inguratua
 bera izanik lorategi,
 Ernio zarra bertan dularik
 zaitzale ta gordelari,
 goi gallurrean gurutz donea
 fedearen azalgarri;
 orain artean bezela aurrera
 jarrai zaiogun berari.
 Argitasuna eskatzen diot
 zeruetako Jaunari,
 zintzo ta sendo ekin deiodan
 San Franziskoren gaiari.
 Aundi ta txiki, zar eta gazte,
 gizon-emakumeori,
 lendabiziko biotz-biotzez
 arratsalde on danori.
- 2/ Milla ta eun geiagorekin
 laroi ta bigarreanean,
 Italia'ko Umbria izenez
 ezagutzen dan sallean,
 Asis deritzan erri polit bat
 mendi baten egalean,
 antxe sortu zan gure Frantzisko,
 antxe, bai, zorionean,
 gure iduzki zoragarria
 Dante baten esanean.
 Gazte-gazterik sutu zitzaigun
 zerutar maitasunean,
 aberastasun pranko izan arren
 aitaren aldamenean,
 danak utzita bizi nai zuan
 pobretasun aundinean.
 Animen alde an ekin zion
 gau ta eguneko lanean,
 iru kibistatiko kordoia
 jantzirik bere soñean...
 Zer ikasia badauka batek
 pentsatzen jartzen danean!
- 3/ Frantziskon aita merkatari zan
 eta diru pranko zuna,
 semea berriz danak utzita
 izan zeiken beartsuna,
 Jesukristoren jarraitzallea,
 txiro guzien laguna,
 Salbatzallean bost zauri mingotz
 gorputz berean zituna,
 gogoan baizun Eleiz-arauak
 garbi esaten diguna:
 «Anima galtzen dunak zertako
 munduko aberastasuna?»,
 lepradunaren gozatzallea,
 gaxoen alaitasuna,
 arrokerian etsai gogorra,
 bera zan apaltasuna,
 bere burua umil egiten
 ai aren estuasuna!
 Ongi dakigu neurri artara
 irixterik ez dagona,
 baña ixpillu ortan begituz
 egin zagun al deguna!

4/ Gaur egunean ikusten dana
 apaltasunaren falta,
 alde guzitan arrokeria
 zearo jabetu da ta.
 Animalien gisara gabiltz
 anima alde bat lagata,
 geroni ondo izan ezkeru
 bestegatik zer inporta?
 Lagun urkoa al baldin bada
 leiza-zuloraño bota;
 gerokoaren ajola gabe
 lur ontarako arreta,
 pekatu danak besterentzako
 ta nork bereak gordeta;
 gerra, odola eta lutoa,
 erri ederrenak erreta;
 maitetasuna lurperaturik
 danok gorrotoz beteta...
 Arren, Frantzisko, erruki gutzaz,
 zure premian gaude-ta,
 salbaziorik merezi ez degun
 biotz gogorak gerra-ta.

5/ Biotza jaso ta Frantziskori
 egin geure eskariak;
 bitartekotzat artzen badegu
 ai zer grazi ugariak!
 Asis'ko eskaletxo apalak
 ain ditu indar andiak,
 larros biurtzen ziran len ere
 arantzak eta sasiak,
 baldin zapaltzen bazitun beintzat
 Frantziskoren aragiak...
 Iru Ordena sortu zituan
 ain santu arrigarriak:
 lendabiziko osa zitunak
 izenez praille txikiak;

ta Santa Klarak bere eskutik
 artu zituen jantziak;
 azkenik Irugarren Ordena,
 goazen bertara guziak!
 Emen arretaz entzuten dira,
 bai, Jaungoikozko berriak;
 iñor bada-ta erantzungo al du,
 noski, Errezil'go erriak!

6/ Erruki gutzaz eta zabaldu
 zerutar bendizioak,
 goitar grazitan igurtzi, arren,
 bekoak eta goikoak.
 Zure bitartez bear dana eman
 dezaigula Jaungoikoak,
 laguntza ori eskatzen dizu
 Errezil'go erri sendoak.
 Bedeinka itzazu emengo ibar,
 mendiak eta basoak,
 bedeinka itzazu emengo ibar,
 mendiak eta basoak,
 bedeinka itzazu zelai ta erreka,
 sagasti eta soroak,
 txiro ta aberats, nagusi morroi,
 gaztedi ta gurasoak,
 berdin amaren bular xamurrez
 azten or dauden aurtxoak,
 baratz onetan ez bitez palta
 lore usaintsu goxoak;
 ta gure eriotzako orduan
 luzatu zure besoak...
 Onenbestekin bukatzen dira
 Basarrin gaurko bertsoak!¹

1. «Aránzazu», 1945/V.

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

BASARRIK GRAZIANORI

Gezaltzako Grazianok amalau bertso argitaratu zituan *Aranzazu* illerokoan, 1945 urtean, *Nekazaritza goratuaz* izenburuarekin. Ikus *Auspoa* 30, 35 orrialdean. Kaletar jendea etzuan asko famatzen. Basarrik bertso batzuen bidez erantzun zion. Auek ere *Aranzazu*'n agertu ziran, 1945'ean. Baita *Auspoa*'ren, 30 zenbakian ere 41 orrialdean.

- 1/ Nere lumatxo maitagarria
estali ez dedin erdoiz,
aitona batek bide oberik
etzidan jarriko iñoiz.
Ta, Gezaltzako Grazian jauna,
jakin bear dezu garaiz,
Basarri deitzen didate danak
baña kalean bizi naiz.
- 2/ Zure bertsoan egi asko da,
ori ez det ukatzen nik,
baserrietan ezta paltatzen
neke gogorreko lanik.
Egin ezean ezin itxaron
lurrak emango duanik,
baña kalean ere ez pentsa
eztitan bizi geranik.
- 3/ Langillearen gaurko biritza
gaitza da kanpoz neurtzeko,
probatu bear luteke askok
eskarmentuan sartzeko.
Bat emateko baldin badago
iru an daude artzeko,
zer alderdia Caja Ahorrosen
mordo aundiak jartzeko!
- 4/ Etxeko errentak igoak daude
lengo lautatik zortzira,
ur eta argi, Jaunak badaki
zenbat dijoan guzira!
Jan eta jantzi egin bear da,
ta ain irabazi gutxi da,
baserritarra orrenbesteko
kezkarik gabe bizi da.
- 5/ Egun osoa lanean egin,
amabost pezta etxera.
Emaztea ta iru-lau aurren
jabea baldin bazera,
zoaz aiekin arategira
libra xerra eskatzera,
ta afal ondoan txukun jantzita
kafe ta kopak artzera.
- 6/ Ollasko, gaztai, arkume, kapoi,
txekorrak tarte sartuta,
aitaren egin bear degu maiz
prezioak galdetuta.
Dozenatxo bat arrautzegatik
ogei pezta eskatuta,
porruen billa dijoaz asko
gerrikoak estututa.
- 7/ Gaur iru zapaldatan ez daude
langillearen okotzak;
gerri mea ta gorputz ariña,
begitarteak zorrotzak.
Udaran koipe beldur gutxi ta
neguan il bear otzak,
geio zulatu bearrik eztu
gaitz oiek dauzkan biotzak.

8/ Geien-geienak ditugu emen
erru eta pekatuak;
eskuak biotz gañean jarri,
ondo atera kontuak.
Peri ta dema, joko, billera
ta gañontzeko tratuak,
baserrietan ere guziak
eztira oso santuak.

9/ Goazen Amatxo onarengana
kaleko ta baserriko,
gorputz-animak bear dutena
eskatzera belauniko.
Gure lurreko uskeri abek
nola diran egun biko,
bere laguntzaz gero zoriontsu
izan gaitezen betiko.

10/ Ez gaitezela beintzat ibili
alkar ezin ikusian,
pizti gaiztoak ibiltzen diran
era trakets itxusian.
Ikusten dana agertu dizut
gutziz maitasun bizian,
ezertan naigabetu bazaitut
barka zaidazu, Grazian!

TXANTXA BENETAN GEZALTZA'KO GRAZIAN'ERI ERANTZUNEZ

Gezaltzako aitonak amabi bertsoarekin erantzun zion Basarriri. Bertso oiek *Aranzazu* aldizkariak agertu zituan, 1946 urtean. Baita *Auspoa*'k ere, bere 30 zenbakian, 78 orrialdean. Basarrik, ordea, ordaiñak jarri ostera. Auek ere *Aranzazu*'n argitaratuak, 1946'an. Eta *Auspoa*'n, 30 zenbakian, 86 orrialdean.

1/ Lenengo bertsoarekin zatoz zorion xamur ematen, aitona baten itz ezti oiek zer poza sortzen didaten! Berri-berriri asi bear det nik ere zerbait esaten, *Aranzazu*'ren irakurleak pixka bat goza dezaten.

2/ Alper bizkorrak uzten dutela baserritako bizitza, ori da aitonak bigarren bertsoz neri esaten didan itza. Sei urterekin jetxi ninduten, geroztik emen gabilta, artean ezin jakin nezaken zer zanik nekazaritza.

3/ Naigabetsu ta gogorrek dira nekazariaren lanak, eta denporen gora-beretan arrixkatu bear danak. Askon iritziz eroso gaude kalean bizi geranak, baserrietan ere badaude asko urratzen ez diranak.

4/ Sal-erosle ta nagusi, arakiñ, tabernari ta dendero, karga guztiak oien gañera ez itzazu bota gero! Nik gure erriko azoka ortan garbi ikusten det astero, geienak saiatutzen dirala aukerik izan ezkeru.

5/ Geien-geienok zorutzen gaitu gaur dirutarako griñak, nola datorren ez begiratu, biltzen egin alegiñak. Kalean ainbat oker badira baserrietan egiñak, gaur ezin leike iñor bereztu danok baigaude berdiñak.

6/ Zorion dana dirua dala nola egiten degun amets, orretxegatik dabil mundua ain moldakaitz eta trakets. Beti besteak pekatariak, sekula egundaño geu ez, baño zozoak beleari iñoiz deitu izan dio ipur-beltz.

7/ Iñor ez gera gustora bizi daramagun bizikeran, zintzo jokatu baño okertzea naiago degu aukeran. Gure pausorik geienak dira lagun urkoen galeran, bein biurritu giñan da ez dakit berriz zuzenduko geran.

8/ Ama maitea, bitarteko zu
bear zaitugu ontzeko,
ain gutxi nola falta baidegun
gure buruak galtzeko.
Aiton laztana eztira itz auek
zuk naigaberik artzeko,
ainbeste itzegin bearra zegon
saltxa apur bat jartzeko.

Aranzazu, 1946-III.

ERREZIL'KO ERRETORE AGURGARRI ETXEBERRIA JAUNARI BERE URREZKO APAIZ-EZTEIETAN

- 1/ Egun aundia gaur Errezill'en,
zerutar kutsu dun jaia,
Ernio-peko erriarentzat
une diztikor, alaia.
Goitar Jaunari eskeintzen zaio
intzentsuaren usaia;
bere ordeko on bat goraltzen
danok bear degu saia,
berrogeitamar urte luzetan
gu zaitu gaitun artzaia.
- 2/ Guztiz bikainki leiatu zaigu
egitazko onbidetan,
zenbat poztasun sortu ote du
premi zeuden animetan?
Amiltegitik jasoko zitun
makiñatxo bat bidertan,
berrogeitamar urte beteak
aurten Azentzioetan,
lenengo meza eman zuala
Azkoiti'ko Brijidetan.
- 3/ Nere baratzak baldin balitu
bear diran ainbat lore,
esango nuke: Auek artzea,
jauna, egin gaur fabore;
beorren lana oroituko da
orain bezela gero're,
motela naiz ta nik eziñ eman
merezi ainbat onore
berrogeitasei urtez danari
Errezil'go erretore.
- 4/ Gaurko jaiaren aunditasunak
ni oso txiki uzten nau,
emen zaudeten geienen gisan
lur ontan sortua naiz neu.
Gure erretore maitagarriak
lanetik eztu egin barau,
bataio-bidez egiñak ditu
milla ta zortzireun kristau,
ez ote zeukan irabazia
eskeintzen zaion egun au!
- 5/ Emen ederki ezagutzen da
guk ainbat maite degula,
gure animen zuzendaria
txit bearreko zaigula.
Artalde onek aurrerantz ere
artzai on ori nai dula,
nik derizkiot Jaungoikoari
eska bear diogula,
komeni bada gure artean
luzaro gorde deigula.
- 6/ Kontatu eziñ ainbeste dira
egindako obra onak,
kristau bidean sartuak asko
len baztarturik egonak.
Konfessore on, izlari xamur,
beti ejemplu sakonak,
bere urrezko eztei-egunez
esan ditut bere sonak,
bertsolariak danen partetik
damazkio zorionak!¹

Zarautz 10-IX-1946

---

1. Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea, Inazio Zubizarreta'k (Errementeri, Loiola, Azpeitia) eskura emana.

Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.

EUSKAL BASERRIAK ZER DIRAN

1/ Euskal baserri aintzagarriak,
gure oñarri lerdanak,
zugaitz mardulen babes gozoan
irriparezka daudenak;
gure izkuntzaren gordetzallerik
bikañen da sendoenak,
zuentzat dira nigan jaiotzen
diran bertsorik onenak!

2/ Gure oituren ispillu garbi
oraindik zuek zerate,
ala izatea komeni zaigu
mundua mundu dan arte!
Ai, arrazaren mendu gordiña
barrunbe oiek daukate,
euskal baserri maite, laztanok,
arren, zutikan zaudete!

3/ Zaudete txuri ta irripartsu,
zaudete goitan bakarti,
or jaio ziran zarrak bezela
Jaunari otoizka beti.
Pakearen da zorionaren
atsedenezko barruti,
errietako naspil-zarata,
bildurgarritik urruti.

4/ O, kaletarrok, txapela erantzi
iñoiz mendira joatean,
baserri zabal, urtez jantziak,
aurrez aurre ikustean.
Nik bildur gabe esan nezake
deadar gozo batean:
euskal arrazik ezta galduko
baserririk dan artean!

5/ Baserritatiek dute sustraia
damazkigun abizenak,
baserritatiek iturburua
erri askoren izenak.
Baserrietan sortuak dira
izar dizdiratsuenak,
Euskalerrria zerutaraño
jaso diguten gizonak.

6/ Soro ta zelaiz inguratuta
begoz, begoz dizdiratsu;
zerutar intzak busti goizean,
eguardian eguzkitsu.
Gure asaben seaskak dira,
Jauna, Zuk ondo dakizu,
zure maitasun azkengabeaz,
Jauna, bedeinka itzazu.¹

Zarautz'en 1946'garren
Garagarriaren bostean.

---

1. Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea,
ta bee-aldean «Gipuzkoako Aurreztzitegiaren opa-
ria (Caja de Ahorros Provincial)» diona.

Aranzazu, 1946'ngo. Urria.

Gernika aldizkaria, 1949-III-1.

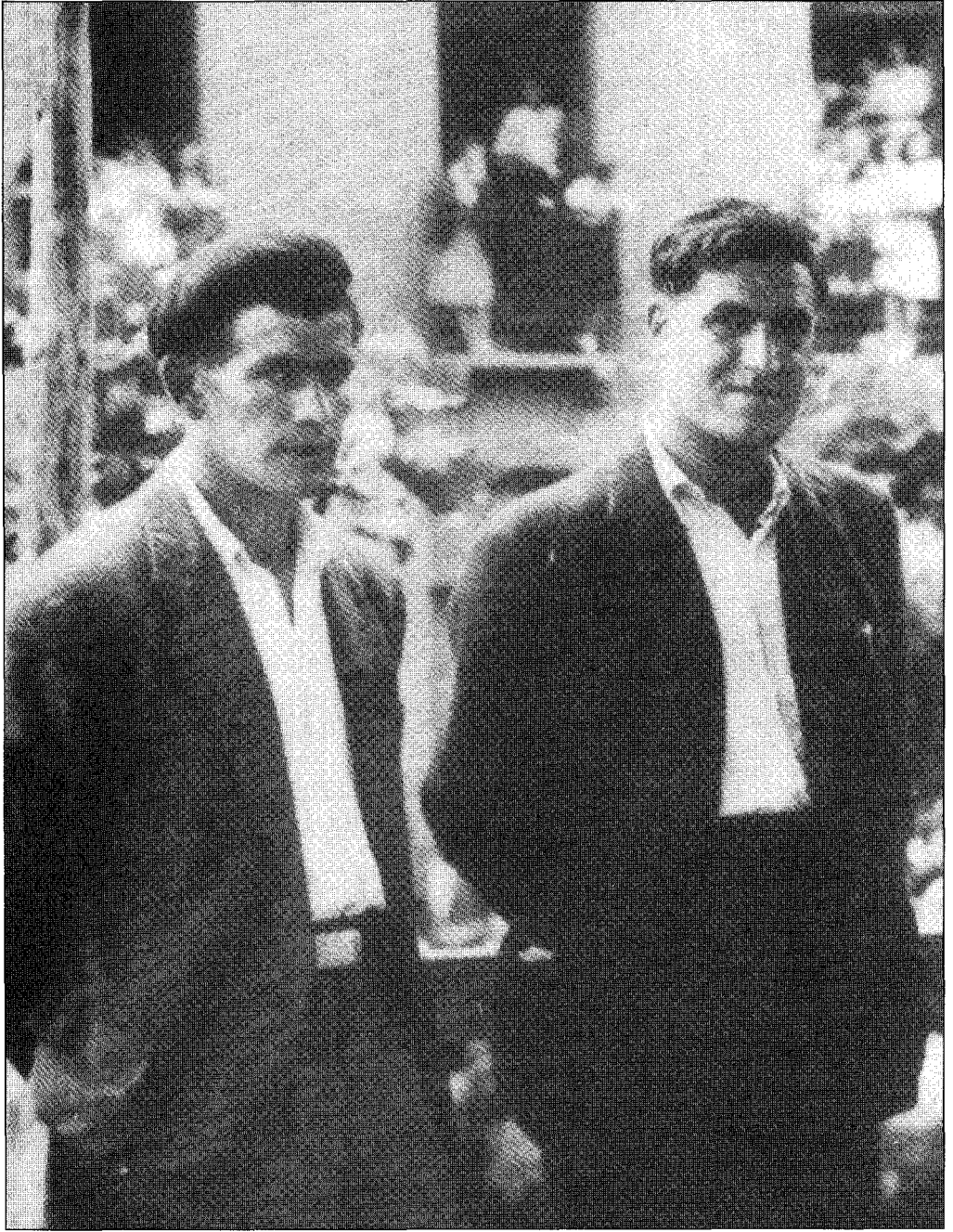
Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

EROSI ZAZUTE SIGMA

- 1/ Danok dakigu bizimoduak
gaur asko eskatzen dula,
familietan bearrekoak
ainbat pitxi ditugula;
euskaldun maite, eziñ gentzake
guk beintzat aztu sekula,
Sigma izeneko makin-etxea
Elgoibar'en daukagula.
- 2/ Añ da jostallu zoragarria
geure eskuetan artzean,
uzteko gogorikan ez dator
beñ josketari eltzean.
Udaberrian bizi leizkenak
or daude negu beltzean,
au gertatzen da *Sigma* makina
arkitzen eztan etxean.
- 3/ Ezkon deietan zauden neskatxa,
ordua dezu pozteko,
tresna on ori bearra dezu
zeu ta zeureak jazteko;
bi gauz eskatu bear dituzu
bizimoduan asteko:
osasun ona bizitzeko ta
Sigma makina josteko.
- 4/ *Sigma* jabeak irripar gozo
nunaitan agertutzen du,
bere menpeko pitxi aretzaz
iñora eziñ da aldendu.
Familitako urre kutxa da,
au burutikan ez kendu,
Sigma makina erosten dunak
zoriona erosten du.

1947 garren urteko agorra.

Bertso auck kanta-paperetan zabaldu ziran, *Sigma* etxeak argitara arazita.

Uztapide eta Basarri.

ERNIO'KO GURUTZ SANTUAREN BABESEAN

- 1/ Parrezka dago; zer du Erniok gure mendirik zarrenak?
Gallur goraño igo zaizkio mutikorik bizkorrenak, gurutze sendo berdin gabe bat bertan zutitu dutenak; bijoazkite maitasun eztiz nere bertsorik onenak.
- 2/ Milla ta bederatzireunekiñ berrogei ta zazpi urte, egin diteken lanik onena gazte batzuk egin dute. Sinismenaren indar goitarrak emanik ainbat birtute, aitondutako Ernio zarra jantzi-berritu digute.
- 3/ Zer da, kristaubak, gure Erniok igaztik duen jazkera?
Bira guzitik begira ondo deritzazuten aldera. Golgota dakar onek burura, gu artzaz oroitzen gera, Kristok odola eman zuneko aren iduri ber-bera.
- 4/ Oraindik ere gure salletan badira mutil azkarrak, lan on bat egin bear danean nagi gabeko goitarrak. Oietakoak dira Astiasu eta Aia'ko Luistarrak, fede-txinpartik degun guztiok eman deizkegun eskerrak.
- 5/ «Izarra bezin garbiak eta Ernio beziñ sendoak», itz eder oiek ageri ditu luistar bandera Aia'koak. Mendi gañetan egitezkeroko obra era ortakoak, derrior izan bear dezute izena bezelakoak.
- 6/ Aia'ko eta Astiasu'ko gaztedi zintzo ta piña, maitetasunez besarkatuta gurutz langintzan ekiña; illabete ta erdian zuten asi ta buka egiña, zer ez gentzake egin kristauok ola bilduko bagiña?
- 7/ Seireun bat kilo burni baditu gurutzeak saietsetan, amabi metro kubiko arlear goi-be aurre ta atzetan. Aizeak eztu lurreraziko, estu da bere galtzetan, berrogei ta sei zakutik gora badauzka porlan utsetan.
- 8/ Arkaitz aundiak tiroen bidez an jarri zituzten ernai, amabost gizon egunero egun gorputzak izerditan blai. Ainbat neke ta tratu gogor an, alare guziok alai, bein asitako lanik etzuten bukatu gabe utzi nai.

- 9/ Santa Ana egunez, gari matxaka
goruntz jasotzen asirik,
iya gelditu ziran guziak
arnas-bideak itxirik.
Urteko egun beroena zan,
alako penitentzirik!,
gurutzeari esker gelditu
ziran mutillak bizirik.
- 10/ Olako obrik egingo bada
arkaitz gallur gogorretan,
biotzak sendo egon bear du
fedearen su-garretan.
Aia'ri eta Astiasu'ri
gelditzen gera zorretan,
gaztedi orrek egin duena
ezta ordaintzen urretan.
- 11/ Orañ an dago zutik pozkidaz
ezaugarri onerako,
beartasun da premi latzetan
gertatzen geranerako.
Esker bizi bat ager dezagun
denok Albiztur'ganako,
gurutz orrentzat bear zan salla
gogoz eman zuelako.
- 12/ Dagonillaren azken eguna
bedeinkazio eguntzat,
jaialdi aren aunditasunik
ai, neri ezin aztu zat!
Milla ta irurogei metroko
arkaitza meza-lekutzat,
amar bat milla kristau otoizka
ta zerua tellatutzat.
- 13/ Aiton zar bati begira gogoz
luzaro egon nitzai on,
ta larogei ta zazpi bat urte
beteta zegola zion.
«Jauna, esan bezait gaurko gaztedi
augatik zer deritzaion»...
Gurutz aurean belaunikatuz
negarra irten zitzaion.
- 14/ Bertsolaririk argitsuenak
gurutzeari kantuan,
sermoigille on, iaio, bizkor bat,
bere «pulpitu» altuan.
Meza-emaleak, ainbat dantzari
mai santuaren onduan,
Jaun-artzalleak txandik etzuten
ematen asi orduan.
- 15/ Gora Aia'ko ta Astiasu'ko
gaztedi bedeinkatua,
illabete ta erdi luzetan
Kristogatik nekatua!
Euskaldun denok artu paperak,
ikas emengo kantua,
maite biotzez Ernio zarra
ta bere gurutz santua!

Moldiztegiaren izenik gabeko bertso-papera.
(Inazio Zubizarreta, Errementeri, Loiola, Azpeitia)
Aránzazu, 1948, 10.

Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

Ernioko gurutze au nola zutitua izan zan jakin
nai duanak, irakur beza Jose Mari Lertxundiren *Iga-
roari begira* liburua, *Ernioko gurutze aundia* atala
(*Auspoa* 214, 1991).

GIPUZKOA'KO LUISTARRAK, ONGI ETORRI!

1947'garren urteko iraillean, Zestoa'ko luistarrak beren alkarteko ikurrin berria bedeinkatu zuten. Ori zala-ta, ospakizun aundiak egin ziran, nola elizan ala kanpoan. Basarri ta Uztapide ere bai bertsoan. Egitarauaren azken orrialdean, Basarriren bertso auek agertu ziran.

- 1/ Egun aundia, egun alaia,
triste guzien pozgarri,
besarkadarik anaikorrena
eman deiogun alkarri.
Luis arren deia izan da eta
zuek erantzun dei orri,
gure kabitxo kutun ontara
guztiok ongi etorri.
- 2/ Pozaren pozez gañezkatzen da
luistarren biotz xamurra,
anaitasun au degun artian
uxa gentzake beldurra.
Gure txokoak nola izan duan
zuek biltzeko adurra,
artu guztiok gaur Zestua'ko
anaien maite agurra!
- 3/ Nola kaleko ala mendiko
anai maiteok, gaur poztu,
alkarganako maitetasun au
iñoiz ez dedilla oztu.
Luistarren gisan otoitz egin da
luistarren gisan jolastu,
gaurko billeraz oroitu eta
Zestua'etzaz ez aztu!

ZESTUAKO IRUGARRENDAREN URREZKO EZTAIETAN ABESTUTAKO BERTSOAK

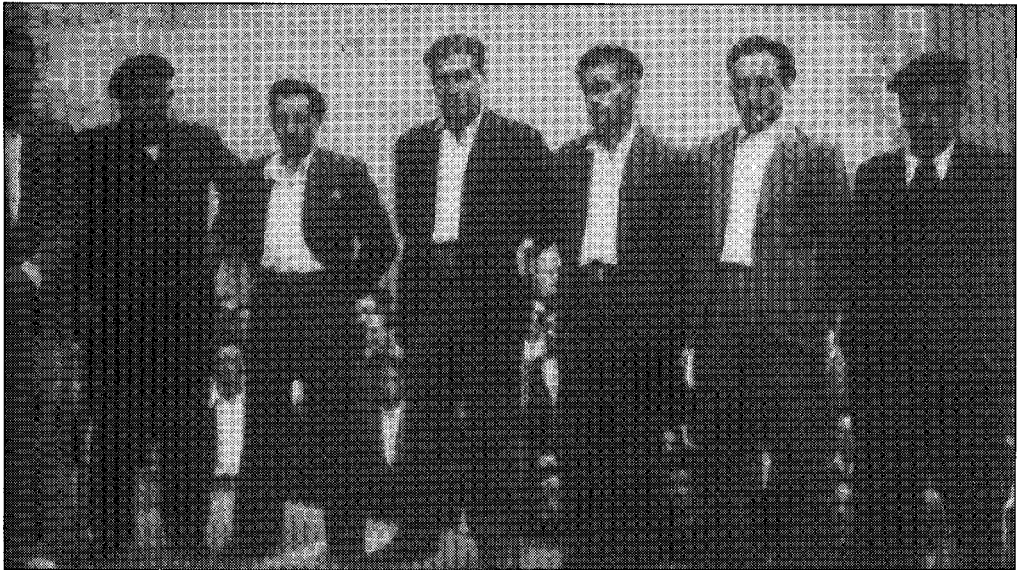
- 1/ Agintarien aginduz orain
astera noa bertsoan,
egi latz batzuk esatearren
iru-lau bat itz gozotan.
Urrezko eztaiak nola baitiran
Zestua maitetsu ontan,
prantziskotarrak zer poz daukaten
gaur beren biotz ondotan!
Beldurrik gabe jarrai aurrerantz
artutako bide ortan,
onak zerate eta ondorean
obetutzeko asmotan,
aurrera, anaiak, aurrera, arrebak,
olaxe urte askotan!
- 2/ Danok dakigu gaurko mundua
oso gaizki dagoela,
barren-barrenen sendagaitza dan
gaitz bat berekin duela.
Pake santua zer degun ere
aztutzen zaigu berela,
anai-arrebak noiz arteraño
jarrai gentzake onela?
Nik derizkiot berriz dotriñan
asi bearrak gaudela,
ain nago ziur iñon gerrarik
izango ez litzakela,
lagun urkoa maite bagendu
geren buruak bezela.
- 3/ Gorputz-animak aiñ itsatsiak
gaude guziok lurrera,
gerokoaren beldur santua
utzi degu bazterrera.
Gauza on asko eziñ itxaron
diteke emendik aurrera,
fedea galdutako gizonak
abere biurtzen gera.
Ortatik dator gizaldiaren
okerra eta galera,
sarri mingañez gauza bat esan
ta biotza bestaldera...
Mundurik eziñ aldatu leike
geu aldatzen ezpagera.
- 4/ Asisko Aitak ondo zekian
zerbait egin bear zana,
goiko laguntzaz emana zuen
artaño pauso zuzena.
Eziñ diteke neurritz eskertu
gugatik egin zuena,
or eman zigun eman diteken
sendagairik sendoena,
gorputza indartu eta anima
guztiz arintzen duena,
pekatarien babes-tokia
dan Irugarren Ordena;
nola oraingo, ala geroko,
au da biderik onena.

5/ Oker guzien iturburua
maitetasunaren palta,
aundinai eta arrokeria
nunaitan jabetu da-ta.
Danok burrukan estrapuzuka
agindutzea dala-ta,
besteren errukirik eztago
dana geroni gera-ta,
errezeloak ekartzen digu
alkarganako zelata,
berriro ere entzuten gaude
gerra tronpeten zarata...
Aita Prantzisko, lagun zaiguzu
zure premian gaude-ta!

Anaitasuna, Tolosa, 1947-XII.

Uztapide eta Basarri.

Gerra ondoko lenbiziko txapelketako bertsolariak, Tolosan, 1945-IX-30.
Ezkerretik: Mitxelena, Saiburu, Ernani Txikia, Basarri, Uztapide, Batista Kortajarena eta Zepai.

AITA OLAIZOLA'REN OROIZ (G. B.)

- 1/ Biotza lertu zorian daukat,
 eskuak berriz izoztu.
 Lagun onena galdu ezkeru
 au zeñek izaten eztu?
 Gizona ziñan gu bezelaxe,
 lurrean ezin berpiztu.
 Ikusi bear etzaitudanik
 orixe ezin det sinistu.
- 2/ Zure urrean izan geranok
 ainbat oroipen daukagu,
 zuk egindako lan aundiari
 gaur neurri artzen diogu.
 Gure artean ziñan bitarten
 lasai ibiltzen giñan gu,
 betiko galdu zaitugunean
 zer ziñan ikusten degu!
- 3/ O adiskide aztu eziña!
 Biotz aundiko semea!
 Jaungoikoaren serbitzurako
 ain bizkor eta ernea.
 Argi gabeko lañope beltza
 iges joan ziñan unea,
 betetzen ain da neketsu, gaitza,
 utzi dezun utsunea.
- 4/ Bein da betiko utzia dezu
 agur egiñaz lur gaña,
 euskaldun denak tristetu dira
 itzez ezin esan aña.
 Sasoirik onenean joan zera
 gure artzai on, bikaña.
 Estali dira zure begiak,
 ixildu zaizu mingaña.
- 5/ Zure mingaña ez leike neurtu
 zenbat on egiña duan,
 Zeruko Jaunak alaxe nai ta
 ain egokia zenduan!
 Biotz gogorrak xamurtzen ziran
 pentsatzen zendun orduan,
 pekatu griñak galtzen gaitunok
 bearrezkoa genduan.
- 6/ Arantzazu'ko Amarengana
 beti maitasun egarriz,
 bera aupatuz eta goralduz
 zenbiltzan erririk erriz.
 Millaka kristau biltzen ziñun an
 fede bizi ta pozgarriz,
 artalde aiek lengo artzairik
 ez dute ikusiko berriz.
- 7/ Ondo genkigun emengo nekez
 atsedeen gogoz zeundela,
 nik pentsatzen det Goitarrak ere
 zure zai estu zeudela.
 Gure azkena ere badator
 egunen gaba bezela,
 lurrean lagun izan geranok
 goian ala gaitzezela!

Anaitasuna, Tolosa, 1949-I.

ATANO III
BERE EDESTIA BERTSOTAN

AZKOITIA

- 1/ Izarraitz'peko babex ez titan
paketsu zauden txokoa,
esan liteke bertan sortua
dala pelota jokoa.
Zure izena urrezko letraz
nunaitan azaltzekoa,
Gipuzkoa'ren aipagarria,
Azkoiti biotzekoa,
magal gozoan amaika seme
bulartsu azitakoa.
- 2/ Zure semeak une guzitan
beti pelotaren eske,
bera delakoz artuak dira
esan ezin ainbat neke.
Gorputzak busti, oñak urratu,
jarraitu bertan jo ta ke;
milla orriko liburu on bat
bertsoz tajutu liteke,
Kontzejupeko arri zar oiek
itzegin balezateke.
- 3/ Zure seme bat gure pelota
goi-mallan jarri duena,
Euskalerriko plaza guziak
jendez bete dituen.
Ogeitaka urtez kontrariorik
aintzat artzen etzuen,
bere aurrean txapela erantziz,
au da gure aitormena:
amarengandik inoiz sortu dan
pelotaririk onena!
- 4/ Atano izenak igaro ditu
nola erri ta erbeste,
mundu guzian ezaguna da,
ortaz kontura zaitzte.
Denak jaso nai dute ta eziñ
merezi duen ainbeste.
Erri bat eziñ egon liteke
zorion geiagon eske,
bere seaska zeran Azkoiti,
poztu ta alaitu zindezke.
- 5/ Ikusi dezu zure semeak
zenbat on ekarri dizun,
ikusi dezu urtien pixuz
nolatan erori zaizun.
O, Azkoiti! Zuk jarrai pelotan
or jo ta emen erantzun;
bertan leiatu, bertatik saia,
beste gauzetara ez jun,
Mariano'ren oñordeko bat
ea azkar sortutzen dezun.

FLORIAGA JAUREGIA

- 6/ Floriaga'ko etxe zabala
barrunbe pozkidatsua,
bertan jaiotzen ikusi baizun
ain izar dizdiratsua.
Azkoitiarrok bereganako
izan maitasun gartsua.
Pitxi kutunak gordetze ori
gutziz egintza goxua,
tellatu orrek estali zuen
pelotarien maixua.
- 7/ Orma zar oien aurrean gogoz
iñoiz jardun naiz kantari,
lau aldetatik begiratuaz
kabi zar urtetsuari.
Ezta iñolaz aztutzekoa
etxe bedeinkatu ori,
guraso zarrak bertan eskeñi
zizkaten gure lurrari,
iru alaba baliotsu ta
zazpi anai pelotari.
- 8/ Kanta bezate bertsolariak
alaitsu zure gorantzan,
urte astunen pixuagatik,
arren!, etzaite zu etzan.
Denbora joanik, pozgarri oberik
ezer ez liteke izan,
emendik berreun urtera ere
or bazaude gaurko gisan,
zu ikusita esango dute:
«Atano emen jaio zan!».
- 9/ Ortxen jaio ta ortxen aziak,
ortxe, amaren altzoan,
sukalde ortan maiz exeriak
suaren epel goxoan.
Zuen guraso maitegarrien
laguntzaz urte askoan,
ondoren txarrak utzita beintzat
etziran mundutik joan,
goi ederrean goza bezate
betikotasun osoan!

BERE ASIERA TA JARRAIPENA 1921-1926

- 10/ Mariano'ren guraso zarrak
beren lanezko izerdiz
amar ume eder azi zituzten
berebiziko nekaldiz.
Irabazirik etzan geiegi,
gasturik falta ez berriz;
aurrera atera baziran ere
sarritan ixtillu gorriz,
gure Atano txalogarria
beartsua da jatorriz.
- 11/ Danok dakigu auntzak mendia
sortzetik maite duala,
erleak ere sortu ordukoz
lorien zale dirala.
Gu guziotan ere sinistu
grñen bat sortutzen dala,
esan bearrik ezta Atano'k
pelotakoa zuala,
txit umetatik nabarmendu zan
artako jaioa zala.
- 12/ Unerik artzen zuen guzian
an zan frontoian sartua,
ta nekezkoa etzerizkion
an artzen zuen tratua.
Pelota zuen bere maitea;
artzaz zegon zoratua,
artatik kanpo beste guzia
beretzako sobratua,
abarketik ez urratzearren
oñak sarri urratua!
- 13/ Etzezakean beti jarraitu
txikitako jolasetan,
abilidadez jantzi zanean
asi bear zedoertan.
Mutikotxoa izanagatik
utsik etzegen ezertan,
laguntza danak gutxigi dira
premia dagon etxetan,
amazazpi urte bete orduko
asi zan gure plazetan.
- 14/ Egintza bidez zabaltzen dira
beti kristauaren sonak,
pauso latz asko eman bear du
gora igotzeko dagonak.
Gauz asko dira Mariano'ri
aztutzen etzaizkionak;
Billarreal da Zestua beintzat
beretzako erri onak,
oietan irabazi baizitun
lendabiziko txanponak.
- 15/ Zer pozarekin azaldu oi zan
deitzen zioten lekuan,
berak izketan beziñ ederki
eziñ agertu kantuan.
Pelota gosez ero zebillen,
iñon eziñ geldituan.
Apart xamarra ote zetorren
ikusi zan segituan...
Bere kideko guziak aixa
purrukatutzen zituan!

- 16/ Artean emeretzi bat urte
zituelarik berekin,
Eibar'ko dei bat jasoa zuen
poz izugarriarekin.
Tokirik aundiñetara joanda
nai zion lanari ekin,
partidu bat an jarri zioten
kolpez Arriola'rekin,
bata eskubi utsez zan eta
Atano esku birekin.
- 17/ Atano'k irabazia zion
gutziz modu apañean,
Arriola'ren estuasunak
ezer ezin egiñean!
Andik zortzi egun jarri zituzten
biak berdin-berdiñean,
kontrariorik etzun ageri
Mariano'k aldamenean,
lenbizikoan beziñ aguro
jan zion bigarreanean.
- 18/ Urrengo txandan jarri zioten
zumaiarra dan Gorriti,
au probatzeko ere gaztea
etzan arkitzen beldurti.
Ametz askotxo gelditu ziran
egi izatetik urruti,
sarri oi dana, kukuak oker
jo zion makiña bati...
Ta bitartean Atano izena
goraltzen zijoan beti.
- 19/ Gero, Zabala, elgoibartarra,
beartu ziran jartzera,
Mariano'ren sona zijoan
neurri goienak artzera.
Azkoiti'tikan Eibarra oñez
joan zan ari jokatzera,
Txikiarekiñ eziñ burutuz
an gelditu zan atzera...
Estutu gabe menderatu zun
aurreko danen antzera.
- 20/ Alakorikan sortu zeikela,
nork izango zun usterik?
Ainbeste eragozpen austeko
batek artaño gazterik.
Artean ere gure txikia
probatu bear beste bik,
Ulazia ta Artamendi an
zeuden gogo onez beterik,
aiek ausita etzan gelditzen
Mondragones'a besterik.
- 21/ Ai, Atano'ren aunditasuna
zein garbiro ageri dan!
Esaidazute ixtori abek
nolatan aztuko diran!
Biak banaka neurtu zituen
bata bestean segiran,
Artamendi ta Ulazia're
bai aguro erori an,
Beste aurreko danak bezela
urruti gelditu ziran.
- 22/ Pelotarien artalde dana
an zebillen zoratua,
mutil gazte igar, xaxtar arekiñ
iñork eziñ burutua!
Ille tenteka, txit arriturik,
askok zuten galdetua:
«Nun demontretik sortu zaigu aiñ
pristi madarikatua?»
Izen ordetzat ordun ezarri
zioten: «Basakatua».
- 23/ Ainbat lanbide ematen digu
emen iritxi eziñak,
Atano'k ere ortik zituen
bere naigabe samiñak;
Trena garesti irizten eta
aldatzen zituen oñak,
maiean ere eziñ arkitu
aberatsen jaki fiñak,
gaur dauzkan diru oiek ez ditu
gutxi kostata egiñak.

ATANO TXAPELDUN 1926

- 24/ Amar urtean Mondragones'a
zebillen danen aotan.
¿Zeñek sinistu obeagorik
izan zeikenik pelotan?
Atano ere gora zijoan
arrigarritzko saltotan;
kondizioak jarriak zeuden
gutziz agiri sendotan,
uraxe menderatu bear zun
txapel-dun izatekotan.
- 25/ Mondragones'a bere denboran
ain zan langille mardula,
esan ziteken bere besoak
arraun sendo bi zitula.
Bizi ta ilko gera guziok
bera gogoan degula.
¿Nork esan gazte, txiki, argal ark
menderatu bear zula?
Ori lortzea etzan orduan
auntzen gaberdiko eztula!
- 26/ Arreta biziz gertutua zan
Floriaga'ko mutilla,
poz dirdaietan zuzen zijoan
goiko aulkiaren billa.
Au da orduan ezarri zuten
neurri edo maratilla:
iru partidu jokaturtea,
ikusiz nor zan abilla,
ta irutik biren irabaztuna
burutzat autu zedilla.
- 27/ Urte artako azaroaren
lendabiziko egunez,
Donostia'ko «Moderno» zegoan
gutzizko apaintasunez.
Bi pelotari lertu zorian;
jendea eziñ egonez,
azkoitiarra nagusitu zan
bere jokabide onez,
ogeitabira emeretzikiñ
utzi zuen Mondragones.
- 28/ Partiduaren ondorenean
bazan zer esan ederrik,
askok sinistu eziñ zuten da,
berri guziak alperrik!
Andik berela Eibarren bota
zituzten biak bakarrik,
amabi tantoz gora ezpaizan
orduan pasatu zarrik,
etzuten izan irugarrengoz
alkar probatu bearrik.
- 29/ Mondragones'a an gertutu zan
ondorengoa pozteko,
amar urtean berekiñ zuen
errege aulkia uzteko!
Esku emanez, besarkatu zun,
biotza erakusteko,
Mariano'ri ordua iritxi
zaio txapela jazteko,
geroztik ogeitabi urtean
geiago ez erazteko.

- 30/ Orra gizon bi, gure jokia
zerurantz jaso dutenak,
erri guzitan estatu bana
zutik bear lutekenak.
Lurralde guziaren aurrean
ondraz bete gaituztenak,
urteak joan da etorri arren
baztatu ez litezkenak,
pelota bizi dan arteraño
entzungo diran izenak!

TRINKETEKO BURU 1927 - 1931

- 31/ Gure txikiak etzuen iñoiz
zapaldu iñun trinketerik,
aukera ona izan zun eta
probatzeak ez kalterik.
Mugaz aruzko anaiak zeuden
zaletasunez beterik,
lezio batzuk artu zituen
ta etzun bear besterik,
erakusteko etzegola ari
pelotan irabazterik.
- 32/ Frantzi'ko txapelduna zan Arze,
kontrariotan lenena,
Irun'en gendun «Ramuntxo» plazan
ordun jarri ziotena.
Atano antxe, trinkete berri
arrastorik etzuen,
egun aretan gaxo gertatu;
aztu ez lezaken pena...
Zorigaitz artaz galdu baizuen
irabazi zezakena.
- 33/ Arze bizkorra konturatu zan
Atano ezaguturik,
lenen pelotak jotzen ikusiz
gelditu zan arriturik.
«Lenengo aldiz erabili nau
ia-ia menderaturik,
pixkat ibiliz jartzen bazaigu
gure tranpiak arturik,
etsita egon, eztala emen
au ausiko dun kristaurik».
- 34/ Arze ta Arrayet zeuden nagusi
trinketetako langintzan,
alkarganako iñoiz etzuten
maitasun aundirik izan.
Eztakigu ta ez liteke esan
naspil ura zergatik zan,
zakartutako denboralerik
iñola ondu ezin zan,
zenbait katu ta zakur baño're
biurriago zebiltzan.
- 35/ Desapio bat biali zion
Arrayet'ek Atano'ri:
gertu zegola trinkete baten
jokatutzeko berari.
Arze bizkorrak jakin zunean
ala dio txikiari:
«Zortzi bat egun igarotzera
nerekin etorri adi,
Aitaren egin baño lenago
menderatuko dek ori».
- 36/ Atano'k ordun obeditzea
une baten erabaki,
Arze'n etxean, esan bezela,
ate guziak ideki.
Jan da edana nai zan ainbeste,
gero izerditu galanki.
Zortzialdi ark zer balio zun
gure Jaungoikoak daki...
Trinketearen sekretu oiek
ikasi zitun ederki!

- 37/ Eguna iritxi zitzaioten bein
ain luzaroan itxoina,
biak saltakor ikusten ziran
geldirik egon ezinda!
Berealaxe nabarmendu zan
beren lanari ekinda,
danak zioten: «Atano'rentzat
Arrayet gauza gutxi da»,
atzekaldean utzia zuen
nai zituenak eginda.
- 38/ Beste biderik etzegoan da
goraka itxu-itxuan,
lenengo malla zegoan osorik
besteak pasa zituan!
Bigarren aldiz Arze'ren aurka
sekulako partiduan;
pelotarien izarrangana
illunpetan ezin juan,
ikasle batek bere maixua
kokilduta utzi zuan.
- 39/ Gero Darraidu zegoen sasoian,
ainbat abildade zuna,
gure Atano probatu arte
ark zeukan estuasuna!
Azkoiti'tikan Hazparne'ra zan
ari jokatzera juna,
mundu guziak aitortu zezan
ura izan zan eguna:
«Atano zala klase guzitan
egitazko txapelduna».
- 40/ Atano zenbaterañoiko zan
ezin ziteken ikusi,
kontrariorik etzun ezertan,
bera danetan nagusi!
Emengo frontoi, ango trinkete,
ezin makurtu-erazi.
Angoak nola zapaldu zitun
orra nik adierazi:
lenbizikoa gaxorik galdu,
beste danak irabazi!

ATANO III'GARRENA BINA-BINAKA

- 41/ Mariano'ren egintzarekin
zein ez liteke arritu?
Pelotak ditun ezkutu danak
orrek ezagutu ditu.
Ezker-eskubi, aide ta bole,
plazan ezin zan kabitu.
Azkoitiar au ezin ziteken
iñortara errenditu,
zenbaitek ditun esku gogorrak
berekin izan balitu.
- 42/ Eskuetako oñaze ori
ezta berriz lagun ona,
a zer nolako etsai maltzurra
beingoz sortu zitzaiona!
Orixe baizan diru irabazten
galerazitzen ziona,
partidutxo bat jokatzten bazun
bi illabeteko egona...
Auxen da beti Mariano'ri
gertatu izan zaiona.
- 43/ Oraintxe dala ogei bat urte
orrekin giro zeguan,
arrigarrizko partiduetan
ikusi izan genduan.
Gaur baño pelotari aukera
ohea zegon orduan,
ta Luxiano anaia arturik
laguntzat bere onduan,
garai artako iru onenak
bapo betetzen zituan.
- 44/ Zortzi kuadrora bialtzen zuan
noiz-nai pelota biraka,
zutik jarrita bera txalotzen
ikusten ziran millaka.
Aurrean eziñ asi ziteken
jostatzen ari tiraka,
zallenak arrapatzeko berriz
erbi gixako bi anka...
Orrelakorik ezta izan iñoiz
ez banaka, ez binaka.

**ATANO III'GARRENA
TA IRAETA'KO TXIKIA
1940**

- 45/ Pelotarentzat gizon talde bat
eskubidetan jarri zan,
lege zuzenak izan zitezen
nunbait ori komeni zan.
«Federazio» izenarekin
dago gaur agintaritzan,
kondizio bat ezarri zuten,
lendik olakorik etzan:
urte bitik beñ jokatzeko
txapela zeñentzat izan.
- 46/ Pelotazale danak goizetik
arin, Donosti aldera,
«Gros» izenakin ezagutzen dan
ango frontoi ederrera.
Dagonilla'ren amaikagarren
eguna izan zan bera,
Iraeta'ren itxaropenak
erori ziran lurrera;
ogeitabira etzan pasatu
zortzi tantotik aurrera.
- 47/ Ordurako're etziran gutxi
Mariano'ren urteak
kontuak ondo atera ezker
ogeitamasei beteak!
Saso onena aldegiña ta
berekiñ lengo nekeak.
Alare erantzun zalla zeukaten
azkoitiarra'n sakeak,
sarri orrekiñ egiten zitun
frontoi aldeko pakeak.
- 48/ Tankerik ezin eman ziteken
bera ikusi gabetandik,
jende guziak esaten zuna:
asko jetxi zala lendik.
Lanari ekin ziotenean
pallorik etzan iñondik,
ondorenean au entzuten zan
an bixtan ziranengandik:
«Nagusitzari puska batean
eutsiko zioke oraindik!».

ATANO III'GARRENA TA VII'GARRENA 1942

- 49/ Bi urte igaro ziran paketsu
alkar neurtzea utzita,
baña berriro ara nun zuten
ordu estua iritxita.
Zer gertatu zan txapelketa artan,
danak ain gogoz asita?
Atano zazpigarrena gogor,
jokatuk irabazita,
azkena jokatzeke gelditu
beste guziak ausita!
- 50/ Atano'tarren sendotasunak
gorengo malla artu du,
zer meritu dan adieraztera
ezin giñezke sartu gu.
Berriz pelotak gertakizun au
ezagutuko ote du?
Litekeana dala badakit,
baña ezetz diot seguru,
anai bik erabaki bearra
zeiñ izan Españi'n buru.
- 51/ Berriro «Gros'en» jokatu ziran
urte bi aurrez bezela,
agorreko illak ogeitazapzi
egun aundi zituela.
Askok uste zun benetan junda
gazteak jango zuela,
ezta dudarik aien usteak
leiza zuloan zeudela,
bost tantorekiñ an gelditu zan
zer egiñ etzekiela!
- 52/ Gaztetasuna ez uste arren
an gelditu zan galduan.
«Ori pristia!» makiña batek
kolkotik esan genduan!
«Orrelakorik berriro amak
sortuko ote dik munduan?
Aundiak txiki gelditzen dituk
oraindik orren onduan».
Odol bereko anai gaztea
orra zertan utzi zuan.

ATANO III'GARRENA TA PELIPE 1944

Urte ontan ere, legez Atano irugarrena ta zazpigarrena ziran alkarren aurka jokatzea zegokienak. Pelotaren buruzagia (federazioak) urrengo mallan zegon Pelipe'rekiñ neurtu-eraztea erabaki zuan.

- 53/ Pelota borobilla degula dago aitortu bearra, urte onetan gertatu zana gauz arrigarri xamarra. Bere aldetik etzun izango eun kristautatik bakarra, makiña batek guztiz arrituz astindu zuen kaskarra, azken mallara igo zalako Pelipe Ketariarra.
- 54/ Arritu ziran pelotazale, baitare pelotariak, ikusirikan Ketariarrak egindako mirariak. Patrika betez joandako asko ziran utsik etorriak, «Atano'ngana irixteko, orrek nundik ditu alderdiak?» «Pentsatzen eztan lekutik sarri erten izan du erbiak».

- 55/ Apirilla'ren ogeitamarra. Bilbao'k «atozte» dio. Bertan jokatzan da txapelketa, ta or dago pozez jario. Basakatuak ketariarra du gaur bere kontrario, gazteak bere almen guziak gogoz azaldu dizkio, saiatu paltik eztu izan baña zarrarentzat ez balio!
- 56/ Atano trebe ta bizkor dago naiz joan da naiz sakean, berrogei urte badauzka baña utzi berari pakean! Ketariarra zortzi tantokiñ utzi du penaz betean, beste konturik etzan entzuten pelotazale artean: «Orri barkatu bearra zeok oraindik pixka batean!».

ATANO III'GARRENA TA HARRAMBILLET 1944

- 57/ Mugaz aruztik pelotari bat
zegoen sasoi betean,
guzien buru izendatua
Harrambillet trinketean.
Ta pelotaren buruzagiak
alako egun batean,
erabaki bat or artu zuten
batzarturik alkartean:
bi txapeldunak probatu bear
zirala alkarren artean.
- 58/ Izendatu zan illabetea,
izendatu zan eguna,
Bi txapeldunak alkarren aurka
ikusi bear giñuna.
Kondizio bat ezarri zuten
danok gogoan deguna;
pelota-leku izan zedilla
frontoi orma ezkerduna,
munduko buru gelditzen zala
bertako irabaztuna.
- 59/ Joko-lekutzat autatu zuten
gure Donosti'ko Gros'a,
abendua'ren amaseian zan
bien arteko jolasa.
Harrambillet'en jokoa etzan
uste zan bezin eskasa,
zabal da txoko, atze ta aurre,
berotuarren arnasa,
amalau tanto egin zizkion;
etzan andik gora pasa!
- 60/ Gipuzkoa'ren zeru urdiñean
izar bat zegoen lo gabe,
ain dizdilari ta irripartsu
etzan ikusi beñere.
Azkoiti berriz pozez gañezka
milla zoramenen jabe,
buru makurrez zion munduak:
«Gorengo mallan zu zaude,
zeure seme bat gaur egin zaizu
pelotarien errege».

ATANO III'GARRENA TA AKARREGI 1946

- 61/ Lekeitio'ko erri polita,
Bizkai'ko babes kutuna,
denbora guziz seme jatorrak
eman izan dizkiguna.
Pelotarentzat bat sortu digu,
ez belaxka ta biguna,
auxen da guri belarritara
askotxok esan diguna:
«Andik zetorrek emengo danak
menderatuko dituna».
- 62/ Egokia ta artarakoa,
nola ezker da eskubi,
jo aundia ta sake gogorra;
azkarreneko anka bi.
Sasoi aparta, gerri biguna,
konta eziñ ainbat alderdi,
makiña batek esaten zuen
artzaz pozturik geiegi:
«Oraingo onetan zarrarengatik
nagusi dek Akarregi!».
- 63/ Urri'ko illaren ogeigarrenez
bazan Eibar'en jendea,
ondo neurtu nai baizuten danak
bakoitzan abildadea.
Asmo ta uste onak aurretik;
oker atera ordea,
joko guzitan gertatzen dana,
erremerio gabea:
lekeitiarra ona zegoan,
Atano, berriz, obea.
- 64/ Atano zarrak bere maixutza
dotore azaldu zion,
berrogeitabi urteko batek
ia noiz egingo dion.
Artean ere anka bizkorrak,
baitare berriz bi begi on.
Bizkaitarrari txalo biziak
nik pozez jotzen nizkion,
ogeitabira amasei tanto
ark beintzat egin zizkion.

ATANO III'GARRENA TA GALLASTEGI 1948

- 65/ Gazte lerdan bat Eibar aldetik
zetorren indar aundiko,
danak apurtuz gora igo zan
gutziz bulartsu ta tinko.
Berrogeitalau urte Atano'k,
bestea berriz sasoiko.
Ainbeste argi egindakoa
ez al zan bein itzaliko?
Jende guziak esan zuena:
«Jaungoikoa dek betiko!».
- 66/ Azaro illak ogeitazortzi
egun bere zituela,
Bergaran'n antxe jokatu ziran
esanda zegon bezela.
Pelotazale asko zeuden an
malkoa zeriotea,
ikusirikan jator da umill
Atano'k uzten zuela,
ogeitaka urtez bere mendean
eduki zuen txapela.
- 67/ Gallastegi'ren trebetasuna
an ikusi zan ederki,
geiago zala azaldu zun da
zalantzik eziñ eduki;
sei tantorekin zarra utzita,
egin zitun ogeitabi,
ainbat urteko auzi garratza
orra jator erabaki:
gaztetasuna goraka dator,
egin dezaiozun toki!
- 68/ Arrazoi aundiz ongi bete du
gazteak bere ametsa,
gaiztoa baita erabilitzen
urtien pixu traketsa.
Oiek zapaltzen gaituzte danok,
auxen da komeri beltza;
Atano'k ola dio Migel'i:
«Eldu da zure jabetza.
Esku onetan uzten det eta
tori nere erregetza».
- 69/ Poztu gaur, Eibar, poztu, Azkoiti,
on baita gogoraztea
biori nola gerta zaizuten
seme on oiek aztea.
Bertso gozotan zoriontzen ditut
bata bezela bestea.
Urte askoan naiko nuke nik
osasuntsu ikustea,
len izan degun txapeldun zarra
ta orain daukagun gaztea.

ATANO'REN IZAKERA ZER DAN

70/ Goizean jeiki ta ibili bat
ingurutako menditan,
bere orduan otordu danak
ta dagokien neurritan;
Gizon oberik ezta egongo
beste bat Euskal Erritan.
Arrokerizko txinpartik ezta
arkitzen bere begitan,
arpegi emateko lotsetan
ikusten degu sarritan.

71/ Jaunak emanik emazte on bat
bere lagun atsegiña,
alaba bi ta seme bakar bat;
gutziz irukote fiña!
Eun da berrogei kanaiorekiñ
izaten du zer egiña,
egazti sail bat ere badauka
arrautz egiten dakiña...
Ola bizi da ezagutu dan
pelotaririk aundiña.

72/ Zeru egaztiz inguratuta
aiek dauzkatzu kantuko,
egun argitzez zu alaitzea
ez dezu gaizki artuko.
Txio fiñ aiek, zure biotza
nola ez dute poztuko?
Txori ta kristau, zugan daukagun
maitasunik ez oztuko,
gure Gipuzku zoragarriak
iñoiz etzaitu aztuko!

Bukaera

73/ Luza nazkitzu zure eskuak
estutu ditzadan bero,
oroipen ori izan dezadan
beti, oraiñ eta gero!
Goitar Jaunari, otoiz berotan,
eskatzen diot gabero:
komeni bada, zu zorionez
gañeztatzeko zearo,
osasun onez gure artean
gorde zaitzala luzaro.

IZASKUN'GO AMA

- 1/ Biotz gureko Tolosa zarra
orra apaindurik argiz,
Ernio'tikan Uzturre'raño
danak egiten du diz-diz.
Ta tolosarren lanak neurtzeko
ez daukat bear ainbat itz,
Ama maite bat eskertu nai-ta
asmatu eziñik dabiltz.
- 2/ Emakumeak beren salletan,
bestetik gizon-taldeak,
Amaren larre eztitsu ortan
jan nai duten artaldeak.
Gau ta egunezko zer egiña du
gaur Tolosa'ko jendeak,
eziñ ordainduz Birjiñagandik
lortutako mesedeak.
- 3/ Ikusten dezu, Ama laztana,
gogoz maite zaituztela,
ezaugarritzat koroi eder bat
ezarri nai dizutela.
Tolosar onak magal goxo ortan
gozatu nai lutekela;
aurrerantz ere lagun zaiezu
orain artean bezela.
- 4/ Tolosa'k daukan alderdi ona
ez daukate ainbat errik:
Ama berekin duten semeak
ez dira bizi bakarrik.
Ta... zerutarra izan ezkeru,
ez dago esan bearrik,
Bera laguntzat duten artean
ez dute ezeren beldurrik.
- 5/ Agorrillaren amaikarekin
datorkigun zoramena,
Eleiz Amaren agintariak
gure lurrean barrena.
Ama Izaskun'en buruzkundera,
Birjiñaren goralpena,
Tolosa'k ezagutu duenik
egunik pozgarriena.
- 6/ Urkizu, Kue, ta zuk, Uzturre,
makurtu zuen buruak,
gallurrik gallur Izaskun'era
egan datoz aingeruak.
Poztu, Tolosa, jeiki, guziok,
azaldu esker beruak;
berdingabeko zuen jai ortan
jai egingo du zeruak.¹

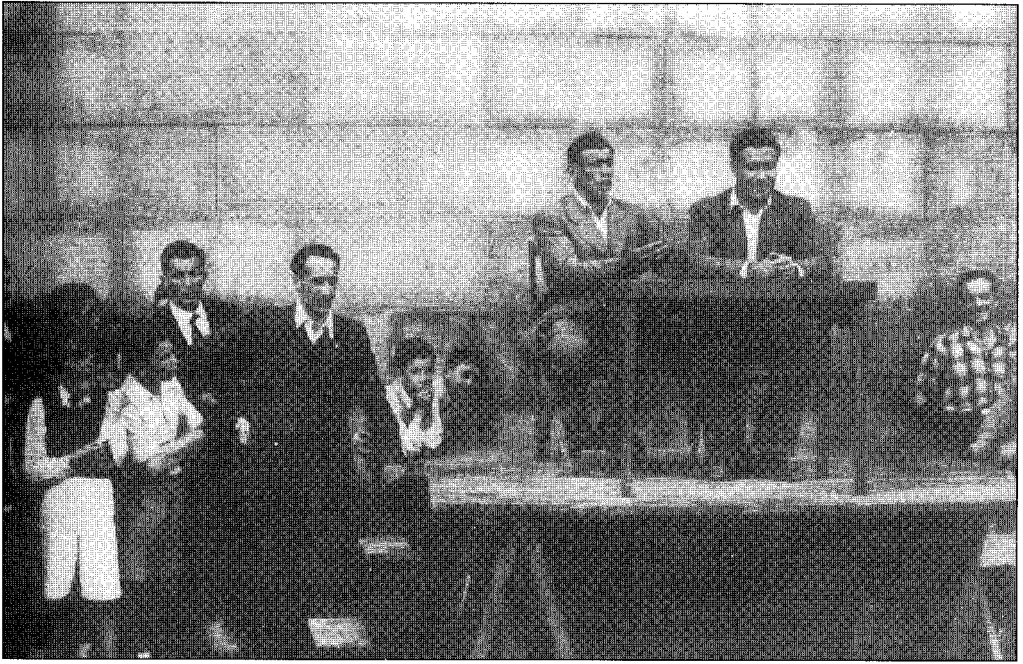
1. *La Voz de España*, 1949-IX-11.
Izaskun, Tolosa'ko errebista.
Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

UDAZKENA

- 1/ Udararen zai pozik geundenak
gero naigabetan josi,
egin dituen kalteak eziñ
bertsotan adierazi.
Biotz gogorra agertu zaigu,
ez du eskerrik merezi;
pardela artuta, agur egiñaz,
ortxen dijoa igesi.
- 2/ Au da berari nekazariak
aurrez esan diotena:
«Lenago alai geunden txokotan
sortu dezu milla pena.
Zuk eman dezu eman diteken
zigorkarik gogorrena,
zu baño ohea izango al da
zure urren datorrena!».
- 3/ Ondartzak ere bakandu dira,
len bai beteak zirala!
Bakoitza bere sallera doiaz
tren zarrak eraman ala.
Ikusten degu arto-soroak
urre-kolorez dirala,
onetxek garbi erakusten du
udazkenean generala.
- 4/ Esan bezela, udara gendun
aiñ maltzur eta traketsa,
orretxek bota digu lurpera
udaberriko ametsa.
Bakoitzak bere soroetara
begia luzatu beza,
aurten ganbarak ondo betetzen
ez daukagu lan erreza!
- 5/ Orain elduko zaizkigu ongi
ditugun gauza txamarrak,
arto-babarrun, intxaur da gaztain,
pikoak eta sagarrak.
Beren lanetan asiak daude
gogotsu tolare zarrak,
penak azteko edan ditzagun
lendabiziko pitarrak.
- 6/ Ai, udazkenak zer burutapen
dakarren nere gogora!
Zugaitz guziak soilduko dira,
joan baizan beren denbora!
Osto igarrak jausiko dira
jeikiko ez diran zulora,
gure bizitzen udazkena're
olaxen etorriko da.

*La Voz de España, 1949-9-18.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

Uztapide eta Basarri.

Ezkerretetik: Lazkao Txiki, Uztapide, Mattin eta Basarri.

AMERIKARA DIJOAN LAGUN BATI

- 1/ O, nere lagun biotzekoa,
bertso auek gogoz entzun,
jakin berri naiz bat-batetan zuk
zer asmo artu dituzun;
lengo batean, meza ondoren,
zedorrek esan zidazun...
Etzindazuke sinistatuko
zer pena eman didazun.
- 2/ Malko tontorrak datozkit sendo,
ain naiz bigun da makala!
Ikusten baitut lagun onena
oraintxen galtzen dedala.
Gu bion tarte gelditzen zaigu
itxaso aundi, zabala,
iruditzen zait azken aldiz gaur
besarkatutzen gerala.
- 3/ Iñoiz ez gera aldendu biok
beñ eskolatik asita;
bion artean gorputz bat giñan
bakarka eziñ bizita.
Zure begiak gelditu dira
Europarentzat itxita,
aiñ urrutira nolatan zuaz
gu era ontan utzita?
- 4/ Emengo mendi, zelai, sagasti,
ta kale xarren itxura,
jaiotetxe ta anai-arrebak
ta emengo milla oitura...
ta batez ere zu azitako
ama goxo, xamur ura,
amaika bider etorri bear
zaizkitzu danak burura.
- 5/ Eleiz batean sartuak giñan
biok kristau egitera,
gero alkarri esku emanda
biok eskola batera.
Maite dituzun adiskide ta
jaio ziñan erri bera,
andik gogoan izan gaitzazun
emen geldituko gera.
- 6/ Agur, lagun on, extimagarri,
apaltasunez betea;
ontzia txistuz asi zaizu ta
komeni zaizu joatea!
Gerta liteke bion arteko
azken itzak izatea,
zeru-lurretan egin dedilla
Jaunaren borondatea.

*La Voz de España, 1949-X-2.
Basarri' ren bertso sorta, Zarautz, 1950.*

ARRANTZALEAK

- 1/ Arrantzaleak gaur kanturako
bidea jartzen didate,
ez nago lasai beren izena
goi-mallan ezarri arte.
Beren ogia irabazteko
zer guruzpide daukate!
Zuentzat beti arrixku beltza,
zuentzat beti gerrate...
Ala gertatzen ezpada ere
maitatzekoak zerate.
- 2/ Itxasoaren aserraldiak
bai aserraldi sakonak!
Ongi daki au urte askoan
an ibilita dagonak.
Burruka ortan beti galera
aterako du gizonak,
asko mindutzen bagaitu ere
orain auzoaren onak,
ondo kostata irabaziak
oi dira zuen txanponak.
- 3/ Kantauri zarra jartzen danean
kopet astun eta aserrez,
kristauak aixa iraultzen ditu
bere olatu zakarrez.
Gero sutondo jator askotan
samintasunak indarrez,
galdu zaioten aita maitea
gogora ekarri bearrez,
zenbat famili ikusten dira
beltzez jantzita negarrez!
- 4/ Maindire zuri biguñak utzi
eta goizean txit goizik,
otar bana ta parolarekin
ontzira doiaz ankutsik;
ezta supritzen ez duten euri,
aize bolara ta otxik,
ainbat nekeren ondorenean
sarritan etxera utsik,
arrantzalea maite eztuanak
eztu izango biotzik!
- 5/ Boga, bai, boga, mariñel onak,
boga, itxas bazterrean,
aurrerantz ere jarraitu zuek
lengo era jatorrean,
Ama Birjiña bitartekotzat,
zuen oitura zarrean.
Arrai prexkoen itxaropenez
zai gaudenak legorrean,
txapela erantzi bear genduke
arrantzalien aurrean.

*Gernika, 1949, XII.
La Voz de España, 1949-IX-25.
Basarriren bertso-sorta, Zarautz, 1950.*

ATOMIKA

- 1/ Beldurgarrizko aurrerapenak
ditugula an da emen,
nik pentsatzen dut sekula baño
atzerago ote gauden.
Erruki danak uxatu ziran,
indartsuena gogorren.
Dana txikitu, erre, kixkali,
arnasik artu baño len...
Gaurko gizonen jakinduria
orra zertara datorren!

- 2/ Mundu guzian jabetu dira
laño beltz, astun, illunak,
gizonak gera ezaguerarik
gutxin-gutxien degunak.
Alkar iltzeko sortu al dira
olako asmakizunak?
Bestela ere aín kontatuak
dira lurreko egunak,
bere garaian kenduko digu
arnasa eman zigunak.

*La Voz de España, 1949-X-9.
Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.*

ETXEKOAK NAGUSI

- 1/ Kataluñatik zetozen deiak
gutziz taju ederretan,
ango ta emengo probatu bear
ote ziran indarretan.
Auntzak oituak egoten dira
arkaitz toki zakarretan,
euskaldunari utzi pakean
arri jasotze orretan.

- 2/ Gaur Barzelonan zuen izena
guziak autan daukate,
zuen berririkan etzekiten
ikusi zaituzten arte.
Bere lagunak ondorengo ta
txapeldun degu Soarte,
denon zorion beroak artu,
bapo portatu zerate!

- 3/ Gerri trinkoak, beso sendoak,
kargaren zale bizkarra,
millaka kilo dantzan jartzeko
betik gorako azkarra.
Atzo *Ur-Kirolak* eta gaur zuek
au da irabazi bearra!
Nola erabili jakin ezkeru
bazeok emen indarra!

La Voz de España, 1949-X-16.

BERNARDA PATON

- 1/ Ciudad Real'ko berriak ere
etortzen zaizkit etxera,
amonatxon bat bizitzen zan an
aztutakoen antzera.
Min-bizi txarra sortu eskuan
eta artatik sendatzera,
eun da amasei urte beteta
joana da operatzera.

- 2/ Plumazko gizon azkarrak ere
bildu zaizka bereala,
esanaz bere gazte denboran
atzera bizi zirala.
Gaurko egazkiñ, zine, radio,
bizi izatea au dala,
bañan amonak erantzun die
sorginkeriak dirala.

- 3/ Gaurko mundua, geure iritziz,
paradisotzat daukagu,
apainduri ta aurrerapenak
ain gogozkoak ditugu.
Oiek ondoren zer dakarkiten
gerretan ikusten degu,
atzeratunak zeññ ote gaude:
amonatxoa edo gu?

La Voz de España, 1949-X-16.

EIZTARIAK

- 1/ Egoaizeak aurten indar
zuen bazterretan,
amaikak esaten zuen:
«Segi zak orretan».
Beren oiak utzita
neke gogorretan,
eiztariak or zebiltzan
mendi-tontorretan.
- 2/ Gaberdirako iyorik
tokiak artzera,
beste bat antxe dijoa
bertan gordetzera.
«Ni naiz emen lenengoa,
zu ñor etzera».
Burrukaldi bat eginda
sarritan etxera.
- 3/ «Mendira emanagatik
makiña bat pauso,
Pello, aurten ez dakarkik
ñoiz ainbat uso».
Erantzuna or eman dit
zakarturik oso:
«Nik bota dizkiat baña
beste batzuk jaso».
- 4/ Bakoitzak agertu beza
nai ainbat iritzi,
nereari ez ñortxok
belarririk itxi:
Usoak ez dute aurten
probetxurik utzi;
paseak asko dira,
geldituak gutxi.
- 5/ Erriko lagun onena
Pello ori det nik,
egunero ortxen dabil
mendira juanik.
Ez det uste «mustrarako»
bat bota duanik;
orrek ekarriak jaten
ez daudagu lanik.

*La Voz de España, 1949-X-30.
Lagarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

EGAZKIÑAK

Egazkin batek Albardia mendia jo zuan Azores ugarteetan, 1949'ko urriaren 28'an, goizeko lauretan, eta dana zirtzillatuta gelditu zan. Bertan zijoazen guziak, berrogei ta zortzi lagun, il ziran.

- 1/ Azores alde orretan
oraingo naspillak,
negargarrizkoak dira
ango berri pillak:
ezin pasaturik ondo
gallurreko maillak,
berroi ta zortzi kristau
badirala illak.
- 2/ Jendea jarria dago
orain goiko bidez,
beko trasteak utzita
lañotara iges.
Txori onak baña egan
ez dakite legez,
aurrerapen asko baño
segurantzirik ez.

- 3/ Orra sarritan goi orrek
zer arrisku duan,
azkar ibiltzeagatik
ez nolanai juan.
Azores'en il diranak
esan dan moduan,
Jaun onak artu ditzala
bere inguruan.

- 4/ Ezin piatu liteke,
jaunak, egazkiñez,
berri txar oiek betetzen
gaituzte gu miñez.
Bide luzen bat ezpada
jarrai zagun oiñez,
bestela tren zar abetan
balantzak egiñez.

La Voz de España, 1949-XI-2.

AITON BATEN ESANAK

- 1/ Añ maite dedan aiton batekin,
sarritan ditut tratuak,
larogei urte ditu oraintxe
beregán inguratuak;
lengo batean, kalez-kale gu,
biok besotik lotuak,
urte gutxian aldakuntz asko
nola baigauden artuak,
bertsotan jarri nai dizkitzutet
esan zizkidan kontuak.
- 2/ Gazte maitea –esaten zidan–
gauzak bai oker daudela!
Gu sasoikoak giñan denboran
etziran beintzat onela.
Aundikeri ta lujoko griñak
gaur bai indar daukatela!
Ekaitz gogorrek gure soroak
galtzen dituen bezela,
sinista zazu emakumeak
galdu bear gaituztela.
- 3/ «Bañan aitona, ainbat pekatu
al du emakumezkoak?»
«Bai, gazte maite, oien jokerak
etzira itxurazkoak.
Berak printzesak bezela jantzi;
zikiñ etxeko zokoak,
lanari uzkur, baña festara
azkar aldatu zankoak.
Gipuzkoa'ko lengo alabak
etziran orrelakoak.
- 4/ Gaur ille beltza baldin badute,
biar oria buruan;
ezpañak eta azkazal gañak
piper autsaren moduan.
Usai gozorik entzungo dezu
pasatuz beren ondun;
gazteak pentsa bear luteke
garai datorren orduan,
orrelako bat lagun artuta
zer etorkizun dagan.
- 5/ Nobelak ondo irakurrita
gabez zinetara irten,
guraso zarrak negar egiñez
sutondoan itxogiten.
Beren izkuntza bajutzat bota
ta... beste bat itzegiten.
Noizbait ezkondu; ta... asitakoan
etxeko lanak egiten,
sua nolatan pizten dan ere
askok ez dute jakiten.
- 6/ Musu, betazal da gañontzeko
margo ta autsez beteak,
apainduri ta lujoz aberats,
jatordutan arloteak.
Etxean falta izaten dira
kanpoan errez boteak;
zorigaitzeko aundinai orrek
ekarri ditun kalteak.
Egun onenak ikusi zitun
gure Gipuzku maiteak!

*La Voz de España, 1949-XI-6.
Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Anaitasuna, Zarautz, 1955-VI.*

PEDRO MARIA OTAÑO

- 1/ O, Zizurkil'ko izar argia,
gaur nator zure gorantzán,
zauden tokitik neri entzuten
ote zauden esperantzán;
zure mingaña bezin iaierik
garai artan emen etzan,
etxe ta kanpo zure ametsa
jakiñekoa izaten zan...
Lorerik mardulena zu ziñan
bertsolarien baratzan.
- 2/ Badakit ainbat urte itxasoz
aruztik egin ziñula,
zure ezurak Amerika'ko
Pampa zabalak ditula.
Zure gogoa etzan emendik
iñora aldatu sekula,
Zure bertsoen usai gozoa
bai indartsu ta mardula!
Jaio ziñan lur bedeinkatua
bai gogoz maite zendula!
- 3/ O, Pedro Mari, zure bertsoak,
urrezko letretan daude,
ta irakurtzen ari geranak
ezti miasketan gaude.
Biotz osoa agertzen dezu zuk,
etzenduan ezer gorde,
atseden gabe lan egiteko
gure izkuntzaren alde...
Ai, Europa ta Amerikan gaur
Otaño asko baleude!
- 4/ Zutiñik daude baserri txuri,
soro, zelai, baso, mendik...
Errekatxo ta ibaiak berdin,
aldakuntza gabetandik.
O, Pedro Mari, au zorigaitza!
Gauz bat atzendu da lendik;
beldur naiz baña ez al da, noski,
ezkutatuko gugandik...
Zuk ain kutuna zendun izkuntzak
arnasa badu oraindik.
- 5/ Beti-betiko atsedenean
zu goxoki egon zaite,
zure aginduk gogoan daude
ta badago zeñek bete.
Asmo bizi ta zaletasuna
gaur ainbat gaztek daukate,
zuk botatako sustrai sendoak
kimu bikaña dakarte,
zure bidetik jarraiko degu
Jaungoikoak nai dun arte.

*La Voz de España, 1949-XI-13.
Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.*

ABREGO'REN OMENALDIA

- 1/ Egun aundi bat gañean dezu,
aurrez asi da ditzira,
pelotazale guziak daude
Iruña alderuntz begira.
Gazte-gazterik eskeñi ziñan
euskaldun joko garbira,
gure pelota zuk jaso dezu
merezi zuen tokira.
- 2/ Zure xestoak badu berekiñ
berezitasun aparta,
ainbat urtean beste guzien
gañetik agertzen da-ta.
Zeu berriz bildots apal bat zera
ainbat burruka joka-ta,
mundu guziak maitatzen zaitu,
maitagarria zera-ta!
- 3/ Poztu pelota ta pelotari,
gaur Jexux'en inguruan,
zalla da neurtzen guzien onez
onek zer lan egin duan.
Zeru-lurretan gu danontzako
Jabe bat dagon moduan,
sinistu gero Abrego ere
bakarra dala munduan.
- 4/ Merezi dezun omenaldia
ortxen doiiaz egitera,
Iruña berriz apain jantzita
zuri laztan ematera;
gure esker onak egan joan nai du
nolabait zuen artera...
Gorputzez ezin degunak ere
gogoz or izango gera.
- 5/ Jaun zerukoa, otoizka nator
entzungo didazulako:
esker beroak izar argi au
munduratu zendulako.
Gure artean nai genduke guk,
bere premiz gaudelako,
urte askotan gorde zaiguzu
pelotaren onerako!

*La Voz de España, 1949-XI-27.
Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.*

TXISTULARIAK

- 1/ Egun-urratzez kantari dauden
txoritxoak nork ez maite,
bizi-pozaren alaitasuna
adierazten badute?
Euskalerriko txistulariak
doai berdiña daukate,
zuen doñuak belarritara
zeru-lurruna dakarte,
gure erritxoen esnatzallerik
onenak zuek zerate.

- 2/ Entzun dedilla gure errietan
ta berdin mendi-gañetan,
jolastu bedi gaztedi dana
dantza-soñu ariñetan.
Biarkoari begiratuaz
norbait utzi ordañetan,
ta txistuari kontu egiten
saiatu alegiñetan,
arnaspiderik dezuten arte
erabili ezpañetan.

*La Voz de España, 1949-XII-4.
Lagarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

BAKOITZARI BERA

1950'garren urteko Maiatzaren 3'an, Españaiko Aizkolari-Txapelketa jokatu zan Donostia'ko zezen-plazan. Txapel-dun, Martin Gartziarena gertatu zan. Bigarren, Baleztena. Bi naparrak nagusi. Oien atzetik, Korta ta Arriya, gipuzkoarrak. Basarrik bertso auk biribildu zituau:

1/ Joan dan igandez, napar anaiak,
Donostiratu ziñaten,
bai saiatu're Gipuzkoako
sari danak eramaten.
Ikusten det nik Leitzalde ortan
zein pozez bizi zeraten,
era ontako semerik eztu
edozein errik ematen.

2/ Aundi ta txiki mendean ditu
zuen artzai mutikoak,
au batez ori aitortzen dute
ezaguera garbikoak.
Martíñen sonak izan ditezen
txit iraupen aundikoak,
oraintxen daukan osasun ori
gorde deiola Jainkoak.

3/ Orren gerri ta beso sendoak
gaur bai sasoi daukatela,
esan liteke nekea zer dan
ezagutzen ez dutela.
Petxua berriz azken lanetan
asieran zan bezela,
ongi merezi dunak jantzi du
aizkolarien txapela.

4/ Makiña bati gustatu zaio
zuen gazte lerden ori,
kontra zertako egingo zaio
askoz geiago danari?
Lan danak bixtan dauden ezkerero
berriketan zertan ari?
Jaunak ortako emana da-ta,
toki gaztetasunari!

5/ Aizkorarako ez daukazute
oso jokera baldarra,
pentsatzen jarri ta... ura bazan
egurra moztu bearra!
Bazter guzitan ondo zekiten
ona zegola naparra,
bi lenengoak orkoak ziran,
etzendukaten bakarra!

6/ Korta ta Arriya izanagatik
guztiz bikote trebea,
urtien karga astuna da-ta
gaur zuek jende obea.
Gipuzkoako gizatasuna
nunai mantxarrik gabea,
emen geiago danari beti
ematen zaio berea.

*La Voz de España, 1950-III-14.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

GURE BASERRIAK

(Doiñua: «Ikusten duzu goizean...»)

- 1/ Orra or goien mendia,
maldan etxe ataria,
aurrez-aurre belardia,
intxaur aundi bik dagoitela
kerizpe zoragarria;
gure sustrai, jatorria,
pake ta atseden-tokia,
orixen da baserria!
- 2/ Orra or zutik zugatzak,
bei maindire aberatsak,
etzeuzkatek oi narratsak;
sukal barruan zintzilik zeudek
txerri sendoaren ertzak,
esnez gañezturik pertzak,
jaki goxotan laratzak...
Toki ohea billa zak!
- 3/ Gure ukullu zarrean,
ganaduak ausnarrean,
gozotasun ederrean;
ganbaran berriz arto-babarrun
igazkotatik sobrean,
ta berriak indarrean
or zetozkiguk lurrean...
Ez gaituk zoritxarrean!
- 4/ Mendi erpiñak batetik,
baso itzalak bestetik,
zoriona emen det nik.
Errekatxo bat marmarioka
etxean azpikaldetik,
semeak azten gogotik,
laister laguntza nunaitik,
poz alde guzietatik!
- 5/ Gaur txit langiro izanda,
danok soroan giñan da,
jorrrak atzera zeuden da;
ganadu danak bazkatu ondo,
ta kendu esne zerrenda,
oraiñ aparia janda,
kontu ohea etzanda,
errosaioa esanda!
- 6/ Kaleak onak dira, bai,
bizi liteke an alai,
milla jolaspide nunai!
Ta ni mendiko bakardadean,
nekazari edo artzai,
emen bizitzen naiz lasai,
beian ez egon nere zai,
ez det beste tokirik nai!

*Aurrezki Kutxa Probintzialak argitaratutako
bertso-papera.
Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.*

ITXAS-ERTZETAKO KONTUAK

- 1/ Kantari nator anai arrebak,
oitua bainaiz ongi len,
ta *Gernika*'ren¹ zuzendariak
onetxen zale baiziren.
Bertso batzutan azaldu nai det
al nezakenik garbien,
Euskalerriko itsas-ertzetan
jendea nola dabillen.
- 2/ Zoaz ondartzat batera gaur da
zaude bertan une baten,
zure begiei lan pixkat eman
zerbait ikusi dezaten.
Ondorenean ni bezelaxe
asiko zera esaten,
oso xamurra ez tala oraiñ
kristau zuzenak izaten.
- 3/ Orra neskatxa jostalariak
ildako griñak pizteko,
oial bearrik apenas duten
beren gorputzak jazteko.
Berak bakarrik naikoa dira
zuzentxoena nasteko,
ezpaitaukate kezka ta lotsik
dutena erakusteko.
- 4/ Emakumeak nola baitauden
zabarkerira emanak,
arrixku bide aunditan gabiltz
gu, gizonezko geranak.
Bixtara azaltzen badizkitzute
gordean bear diranak,
zirikaldia seguru dauka
marmolezkoa ez danak.
- 5/ Billuzkeria maite dun batek
geiago eziñ eskatu,
ortik aurrera bide askoan
ezin leike arrixkatu.
Argi daudenak itxutzen dira,
lotan daudenak esnatu;
gizonezkoak inguratzeko
ez dakite zer asmatu.
- 6/ Gaur eguneko emakumeak
zer asmo klase dakarte?
Dituzten sallah erakusteko
zaletasuna daukate.
Billuzkeria gauz zatarra da,
orretan oker zaudete;
neurri batean errendituta
ederragoak zerate.
- 7/ Lenen gizonak ikusi zuten
estalia bear zala,
ardi larruen bolara joanda
sortu ziguten oiala.
Frutu guziak ere or dute
beren ostoen itzala,
zuek ibili nai al dezute
amak eginda bezala?
- 8/ Gaur gaztetasun osoan eta
biar bagoaz gainbera,
zerbait gerala uste degu ta
utsaren urrengo gera.
Naiz eta orain dituzutenak
bixtara pozik atera,
etzerate aiñ arro izango
emendik ogei urtera.

9/ Gorputza baldar, illeak zuri,
alde guzitik galeran,
garai bateko eguzki printzak
illunpetako sarreran,
Iñork ez digu begiratuko
jarri arren lengo eran,
ontatik pentsa bear genduke
arrotzeko gu zer geran.

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Zeruko Argia, 1963-XII-28.

---

1. Bayona'ko errebista baten izena.

MOSKORKERIA

- 1/ Urte gutxian jarri gera gu
biurrikeriz beteak,
edari bidez askok dauzkate
lotsa guziak botoak.
Gero ondorenak izaten dira
negargarri ta tristeak,
bertsoen bidez ikus ditzagun,
o aberkide maiteak!
moskorkeriak gure lurrean
egiten ditun kalteak.
- 2/ Ordu batzutan purrukatzen du
aste guziko eltxorra,
beti egarriz nola baitagon
bustitzea derriorra.
Ankak narrastu, burua galdu,
oiuz mingaiñ ustelkorra;
iñork ematen dion artean
nunai utziko du zorra...
Etxe ta errien ondagarria,
ori da gizon moskorra!
- 3/ Moskorrak eztu gauz onerako
iñoiz izaten denborik,
edaria du bere maitea,
ezta arentzat alakorik!
Familiako guraso bada,
zer dezu makurragorik?
Ez izan andik ondoren onik
aterako dan asmorik,
gaitzak jotako zugaitzak eztu
emango frutu preskorik.
- 4/ Gazte artean zer gertatzen dan
esan liteke txit xamur:
alkar arrotzen dute bapo ta
lengo kezka danak agur!
Tragoxka batzuk edan ezker
eziñ egon buru-makur...
Lenago gizon egin gabeak
or biurtzen zaizkigu aur,
arrokerizko afanez ere
asko moskortzen dira gaur.
- 5/ Izketa txarrak, birau zikiñak,
indar artzen dute gogor;
oitura txarrak jabetzen dira
uste gabe, emen da or.
Etxe goseak pakerik eztu,
an iñor eztabil jator!
Itzal guziak galdu ezker
griña txar danak saltakor,
sukalde askotako negarra
sarritan ontatik dator.
- 6/ Bearrezko da ta argatik dauka
Jaunak guretzat jarria,
zentzudun batek eztu esango
txarra danik edaria.
Orretzek ase bear du beti
gizonaren egarría,
gorputzari ez ukatu baña
artu deiogun neurria,
gañezka ibili bear badegu
galdu zan Euskalerría!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

NEKAZARIA

- 1/ Zugana nator, nekazaria,
zugana, maitasunean,
zu ainbat maite dedanik inor
ezpaidut mundu danean.
Zure neke ta langintza danak
lur pixuaren gañean,
zeñek goraldu ote zinduzke
merezi dezun añean?
- 2/ Jaio ta laister eskeñi ziñan
osorik lurrarengana,
etenik gabe geroztik beti
bertan egin dezu lana;
lurretik dala gure izakera,
lurretik gure zer jana,
amaika buru arro badago
ori aztutzen duana.
- 3/ Arto-babarrun da gañontzeko
zure lanaren saria,
guziak landu bear dituna
nola dan nekazaria;
zure izerdien emaitz bezela
dator, baitare, garia,
gero artatik moldatzen dute
eguneroko ogia.
- 4/ Lur gogor orrek auldu dizkitzu
lengo sasoi ta kemenak,
etengabeko burruka ortan
galdu dituzu almenak.
Puruak erre ta kopak ustu,
lotsagabe zar alenak!,
zugatik gaizki mintzatzen dira
kafetetxetan daudenak.
- 5/ Inoiz ez dute lurrik irauli,
ez izerdirik atera,
alare gertu itzegiteko
nekazarien kaltera.
Oiek bezela utzi ezkero
lur-lanak alde batera,
besterik ezta laister giñake
gizonak alkar jatera.
- 6/ Zure besoak premizko dira
darabizkitzun lurretan,
gaur soro-baratz diran sail oiek
ez biurtzeko larretan;
egindakoak ezkutatzeko
ez gaude urte txarretan,
lau inozori ez kaso egin;
zuk jarrai zazu orretan!
- 7/ Bizkar tentea kakotu zaizu,
arpegi dana zimurtu,
indarrak beti gutxitzen eta
lanik ezpaita samurtu;
al dezun arte or ari zera
emen laitu, an atxurtu,
ori dakigun asko gaude ta
etzaitezela beldurtu!
- 8/ Egun argitzez, txoriak kantuz,
zuk ekiteko lanketan,
eguzkiaren lenengo printzak
maite zaituzte benetan;
bere sorkera ikusten dezu
datorren egun danetan,
zu bezin gizon txalogarririk
ez dago mundu onetan.

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

ARANTZAZU!

- 1/ Arantzazu'ko gallur santua,
gallur guzien gallurra!
Ostatuz bertan an baitaukagu
gure Amatxo xamurra.
- 2/ Zeiñ izan leiken, ene kristauak,
Arantzazu'ko elorri,
ta egun batez etorri zana
bere gañera etorri!
- 3/ Neketsu, latza, ala bearrik,
Arantzazu'ko bidea,
neke guzien aztugarria
an arkitzen da ordea.
- 4/ Gure erriaren «zeru zatia»
Aloñagañean dago;
mundu lokatzak eztu sarrerik,
nun liteke garbiago?
- 5/ Ixpillu danen ixpillua ta
argi guzien argia,
gure erriaren zuzendaritza
an dago gogoz jarria.
- 6/ Arantz guzitan arantz onena
Aloña'n aukeratua,
ta liriorik usaintsuena
gerri artan loratua.
- 7/ Gure Amatxo an azaltzeak
eztu esan nai au baizik:
«Beko bizitza labur onetan
ezta paltako arantzik».
- 8/ Mundu olatu aserre, beltzak,
mendera nai gaitunean,
eska laguntza; oroitu norbait
degula Aloña gañean.
- 9/ Oroitu utsetan au pozaldia
gutzaz jabetzen zaiguna,
Jaungoikoaren Ama baitegu
Arantzazu'n daukaguna.
- 10/ Arantzazu'ko gallur santua,
gallur guzien gallurra!
Ostatuz bertan an baitaukagu
gure amatxo xamurra.

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

ATZERRIKO BIZITZA

- 1/ Zeiñ ederra dan, nere anaiak,
nor bere etxeko epela,
sinistu gero probatu duen
batek esaten duela.
Ongi dakigu txoria egan
noranai asi leikela,
baña bestetan ezin gozatu
bere kabian bezela.
- 2/ Joan da lenengoz arkitzen dezu
izketan taju berria,
zer esaten dan arrastorik ez;
ez al da kixkalgarría?
Mesede baten premiz bazera
zeñi egin eskaria?
Laztasun bidez irabazten da
aoratzen dan ogia.
- 3/ Ogei balio baldin badu an
zuk egiten dezun lanak,
amarrez gora eztu pagatzen
buru egiten duanak.
Egin bearco dituzu sarri
bestek nai ez dituanak,
alare ixilik egon bear du
atzerrian dagoanak.
- 4/ Gaizki esaka noiznai asten da
edozeiñ ume mukitzu,
berorik iñoiz jan ez dezula
aguro esango dizu.
Aien ogia galeraztera
aruntz joana zaudela zu...
Biotz aundiko bazera ere
an bearra izango dezu.
- 5/ Dana ezberdiñ, nola lanketa,
oitura eta janari,
adiskiderik ez daukazu ta
eziñ itzegin iñori.
Amets betean begira zaude
utzitako sail onari,
aldapa latza egiten zaio
emen oitua danari.
- 6/ Ikusi dunak itzegiten du,
auek ez dira gezurrak!
Neure kabian goza nai ditut
lurreko urte laburrak.
Ainbeste toki izaten badu
jaio nintzan eusko lurrak,
iñora gabe bertan utzi nai
nituzke neure ezurrak.

*Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Gernika, I-III, 1951.*

EUSKALERRIA ITXUSTEN

- 1/ Seme on danak amaren moldez
beti oroituko dira,
zimur berriak ikusiz nola
datozkion arpegira.
Sarri nago ni mingotz alditan
sorterriari begira,
gure Euskalerra kutun, laztana,
itxusten gogor ari da.
- 2/ Gure lurretan len xamurra zan
gozatzea kerizpean,
garai artako patxarak oraiñ
zeñek artu lezazkean!
Negar malkoak datozkit sendo
egun bat eta bestean,
euskal mendien burusoilketa
ain nabarmen ikustean.
- 3/ Garai bateko zuaitz ederrak
itzala zuten lekuko,
euskaldun dena nola etzaigu
aietzaz gogoratuko?
Aurreko zarrak piztu baleizke,
ez ote bertan lertuko?
Beren lurralde berdingabea
ez luteke ezagutuko.
- 4/ Aberastasun aunditxoena
beingo ezkutatua da,
burusoildurik arkitzen dira
nola ordeka ta malda.
Onek zer kalte dakarren onuntz
ikusten dunik ez al da?
Tontor aundiak berdintzen dira
kendu ta jartzen ezpada.
- 5/ Arraiak ura nai luke beti
inguru-aldamenetan,
larrerik ez dun artzaia iñoiz
ez dago bere onetan.
Begiratuta zuaitzak giñun
lenago bazter danetan,
aiek gabeko Euskalerra
zatar deritzat benetan.
- 6/ Altza ta lizar, aritz ta pago,
gaztaindi, intxaur eta arte,
millaka urtez gure salletan
egon zeratenak tente!
Etzaituztegu ikusten iñon
ta gu naigabetan bete!
Lur santu, eder auek utzita,
noruntz ezkuta zerate?
- 7/ Baso-gizonak, agintariak,
eror zaitzte kontura,
gure erriari eman zaiogun
len zuen tankera ura.
Zuloak egiñ, landarak jarri,
klase guziak ingura,
mendi maiteak artu dezaten
lenago zuten itxura.
- 8/ Zuaitz gabeko Euskalerra
bai Euskalerra triste!
Ortatik laister izango ditu
gaitz bat ezpada bestea.
Gauzak zuzendu leizke oraindik
–au da geienen ustea–,
urak joatean alperrik degu
presak egiten astea.

9/ Ogei, berrogei, urte direla
ortako bear direnak,
ezta ardurarik; oiek baitira
okerrikan txikienak!
Azaldu bitez mendi danetan
zuaizti bikaiñ, lardenak,
artara eskertuko gaituzte,
ondorean datozenak.

Basarri' ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

EUSKAL SUKAL BAZTARRAK

- 1/ Negu beltzean denboraleak
sari jokera zatarrak,
aizeak orru, trumoi-tximistak
berebiziko danbarrak;
Ondorenean leiatil danak
autsi bear kaskabarrak,
une oietan zein goxo diran
euskal sukalde baztarrak!
- 2/ Zuaitz gerri bat zartu dalarik,
orra bertan sukartua,
otz beldur gabe, famili dana
beregana inguratua.
Ekaitz kontrako piztu dizute
kandela bedeinkatua,
marmar goxoan otoizten dute
errosario santua.
- 3/ Zar eta gazte, aundi ta txiki,
Jaunaren itzal aundian,
Goiko Amari arrenka beti
beren izkuntza garbian.
Deabru danak jolastu bitez
nai badute atarian,
otoitzarekiñ itxaropena
fedea dagon tokian.
- 4/ Federik ez dan etxe oietan
sari naigabe samiña,
biraua buru, itz nabarmenak,
eta konpondu ezina;
Arrixku txar bat datorrenean
beldurrez kezka ta miña,
otoizlarien itxaropena
ez degu gauza berdiña!
- 5/ Danok ibili nai degu orain
gaurko munduan moldera,
amaika pauso ematen degu
bear ez degun aldera.
Zorigaitzean, ez ote goaz
amildegian gainbera?
Geroni ere urte gutxian
geiegi zabartu gera.
- 6/ Etxetar danak suaren biran,
izketa ezti, goxotan,
aitona xarra billobatxoei
ipui-jario, bertsoan.
Gazte ta zarrak, danak paketsu,
maitasunaren besotan,
orrelakorik ezta ikusten
orain famili askotan.
- 7/ Mundua etsai gogorra degu,
beti zirika eztenak;
aginpideak geuk nai ditugu,
ez gaitu pozten bestenak!
Aurreko zarren errespetoak
eman zituen azkenak,
aundinaia ta dirua dira
gu ondatzen gaituztenak.
- 8/ Gazte-zarretan ezpaldin bada
okerra badu norbaitek,
etxeko seme batek ezpadu
etxeko alaben batek.
Gaur negarra du, lenago poza
zuen amaika sukalde,
fedea ozten ari dalako
datoz ondoren txar abek.

9/ Euskal sukalde biotzekoak,
gorde suaren epela!
Baña biotzak fede su-garrez
gurikatu ditezela.
Pakea buru izan zazute
oraiñ eun urte bezela,
lengo bidera itzul zaitezte,
galdu zerate bestela!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Zeruko Argia, 1966-XI-13.

LERDE-JARIOAK (GAMBERROS)

- 1/ Lerde-jario batzuk asiak
daude gauzak itxustera,
ta arrokeritan ortxen dijoaz
baso ardoak ustera.
Entzutekoa ondorenean,
darabilkiten izkera,
Aprikaraño aldatu gera
egun batetik bestera.
- 2/ Erderaz oiei ematen zaie
«gamberroaren» izena,
garbi ikusten da aspaldi ontan
ugaltzen dijoazena;
danok dakigu lotsa arrastorik
berengan ez daukatena,
beste batzuri ematea da
oiek egiten dutena.
- 3/ Sartu zaite zu tren, automobil
edo berdin da tranbera,
oiekin ezta giro izango
ortxe, illuntze aldera.
Pizti txar batzuk bezela biltzen
zaizkitzu danak batera,
errespetuko kristaurik eziñ
liteke etxetik atera.
- 4/ Ume batzuekin baldin bazera
ez daukazu gauza onik,
ez gero pentsa jende txar orrek
begiratuko dizunik.
Alaba azirik badaramazu
-garbi esango dizut nik-,
entzun bearra izango du an
izketa eder, txukunik.
- 5/ Kantu lizunak, birau gordiñak,
ao sapaia betean;
emen bultza ta or azpiratu,
or dabiltz orru batean!
Jan da irentsi bear dutela
iñork ezer esatean,
zenbat supritu bear dun batek
olako kristau artean!
- 6/ O... Gipuzkoa, anai arrebak,
ondo aldatu gera gu!
Aurreko zarren errespetoa
toki onean daukagu.
Baratzan diran lore ederrenak
ondatu bear zaizkigu,
belar gaizto au erraietatik
ebakitzen ezpadegu,
- 7/ Agintariak saiatu gogor
jende txar ori ezitzen,
utzi ezkeru ez dago giro
oien tartean bizitzen.
Dirua kendu, zigorra eman,
asi kateak ipintzen,
edo ikasi dezaigutela
kristau antzera ibiltzen.
- 8/ Lerde-jario geientsuenak
kanpotik azaltzen dira,
zer aurrerapen ekarri duten
gu jaino giñan errira!
Borumakurka errendi bitez
jartzen zaioten neurritan,
bestela bizkor dijoazela
etorri ziran tokira.

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

MENDIETAKO GURUTZAK

- 1/ Amaika alditan egun sorkeran
begiak jaso ditut nik,
zer ikuspegi zoragarria
ezpada laño illunik!
Gure lurretan ezta arras galdu
aurretiko sinismenik,
mendi gallur bat ezta ikusten
gurutzerik ez duanik.
- 2/ Aurreko zarrak ain ziran emen
sinismenari elduak,
gaur, zorigaitzez, olako griñik
ez du agertzen munduak.
Lendik onera geroni ere
egonagatik aulduak,
gurutz itzala degun artean
ez gera oso galduak.
- 3/ O, euskaldunak, begi ernaiak
irudi ortara luza,
gizon egin zan Jaungoiko batek
or izan zun eriotza.
Ortatik dator itxaropena,
ta gero zorion utsa,
geure izenik gordetzezkero
maita dezagun gurutza!
- 4/ O, gurutz sendo, tinko, lerdanak,
gure mendiak alaitu!
Gurutz oiekin batera al bada
fedea printzak ugaritu.
Ori egiten duen erriak
sariak jasoko ditu,
Golgotan odol-ustu zan arek
gogoan izango gaitu.
- 5/ Su zakar batek artuak gauzka
auts egin nairik bazterrak,
emen kixkaltzen ez danak pozik
eman lezazkike eskerrak.
Etenik gabe jarri zaizkigu
goseteak eta gerrak,
gurutz beldurra galdu dalako
datoz orrelako okerrak

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

AURRAK

- 1/ «Aurraren» izena nai dut
ezpañetan goza,
bera izaten baitegu
familiko poza.
- 2/ Berak baretzen dizkigu
etxeko ekaitzak,
berak sortu-erazten
eguzkizko printzak.
- 3/ Galdetu dut nere baitan
makiña bat aldiz,
etxe asko zer liraken
aurrikan ezpalitz.
- 4/ Aurra da Jaunak bialtzen
dìgun ezti tanta,
laztasun danak berekiñ
gozatzen dira ta.
- 5/ Ai, biurtu al bagindez
une batean aur,
ezti tantaren bearra
munduak badu gaur!
- 6/ Ta ikusi gizadia
baretu leikela,
guraso asko baretu
oi diran bezela.
- 7/ Aur paltan ikusten det nik
lur txar au nastua,
Belen'en sortu zan ura
baitegu aztua.
- 8/ Ai, biurtu al bagindez
une batean aur,
ezti tantaren bearra
munduak badu gaur!

Basarri'ren beriso sorta, Zarautz, 1950.

EDER BATI

- 1/ Nundik agertu zera,
izar eder ori,
argi egin naiean
illun zegonari?
Indar dagiozu zuk
edertasunari,
ez diozu gutxi zor
Zeruko Jaunari.

- 2/ Begiak iduzki bi
azaltzen zaizkitzu,
ta gorputz lirain ori
berezia dezu.
Mundua burumakur
jarriko ote zaizu?...
Ederra zera baña
zeuk ondo dakizu!

- 3/ Ez dedilla itzali
olako izarrik,
ezta gure artean
tristura bearrik.
Ez nuke ikusi nai
zuregan negarrik,
ederra zera baña
etzera bakarrik.

- 4/ Zer ondasun daukazun
Jainkoak emana,
ameslari guzien
begiak zugana.
Gizon legezko batek
maite nai duana,
ederra izanarren
puztutzen ez dana.

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

ERANTZUN ZAIDAZU!

- 1/ Ler-zoriz emen nabil
naigabe danetan,
eztakit atsegiñik
miaztuko detan.
Maite, zuk jarri nazu
era latz onetan,
biotz gogorra zera,
gaxo ori, benetan.

- 2/ Egon ninteke pozik
goxoki zu gurtzen,
arriku aundienak
ez naute beldurtzen!
Maite, zuk ez al dezu
gauz au ezagutzen:
zugatik nola nagon
maitasunez urtzen?

- 3/ Milla bider kaletan
agurka naukazu,
zuk beti ez ikusi
egiten didazu.
Arrizko biotzen bat
zeugan ezpadezu,
bein bakarrik badere
erantzun zaidazu!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

TXISTULARI ZARRA

- 1/ Gipuzkoa'ko erri batean,
-gañera jai arratsalde-,
pozaren billa joan nintzan eta
an bete nintzan naigabez.
- 2/ Kontzejupeko txoko batean
txistulari bat jo ta jo;
danbor laguntzan semea zuen,
oraindik ikusten nago!
- 3/ Aitondutako txistulariak
ager nai zitun bereak,
berrogei urte aurrez bezela,
Euskalerriko aireak.
- 4/ Dozenerdi bat umetxo ziran
biran zebiltzanak dantzan,
sasoiko gazte kementsu baten
arrastorik iñon etzan.
- 5/ Parez pasatzen ziran gazteak
etzuten an gelditu nai;
beste tokitan zeukaten zerbait,
beste nunbaiten zuten jai!
- 6/ Aitondutako txistularia,
neretzat bai txalogarri!
Etenik gabe jo ta jo antxe
sei umetxoren pozgarri.
- 7/ Amonatxo bat inguratu zan
entzuten negon tokira,
«Arratsaldeon» opa ondoren
galde diot belarrira:
- 8/ -Aizu, andre on, jakin al leike;
nun dira emen gazteak?
-Auzo erritan dituzu asko,
zinean daude besteak.
- 9/ -Bost milla lagun bizi dirala
jakin det erri onetan,
aiton au ola bakar uztea
gaizki deritzat benetan.
- 10/ -Ongi diozu, gazte maitea;
zertan ari da lanean?
Etzan ain bakar izaten ori
gu sasoiko giñanean.
- 11/ Ikasi gendun izkuntzan iñork
eztu egin nai gaur itzik;
plazetan berriz ain gutxiago
gure aurrekoen dantzik.
- 12/ Musikalarik asi orduko
kanpoko doñuak jotzen,
denbora askorik ez dute bear
danak alkargana lotzen.
- 13/ Orain sei ume diran tokian
gaztedi dana gañezka.
Badirudi au zerbait badala
ta ordun tokirik ezta.
- 14/ Zine ta futbol, kanpoko izkuntz,
jolas oitura, legeak...
Etxekorik ez degu maite ta
iya egin du gureak!!

- 15/ Esker gaiztoko erri nerea,
nolaz oinbeste pekatu?
Ixildu zaite, txistularia;
zu ez geiago nekatu!
- 16/ O, zenbat aldiz mendi artean
gordetzen dan eguzkia,
illun estalpez uzten dularik
len argitzen zun guztia.
- 17/ Ezkututzen da, segurki, baña
berriz ere agertzeko;
gure eguzkia iges dijoa
geiago ez etortzeko!
- 18/ Gipuzkoa'ko erri batean
-gañera jai arratsaldez-
pozaren billa joan nintzan eta
an bete nintzan naigabez.

*Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Aranzazu, 1951-VI.*

UDAZKENA

- 1/ Soro guziak soildu zaizkigu,
bildu baitituzte emaitzak!
Ganbara zarrak astundu dira,
an du toki gauz bakoitzak!
- 2/ Arto, babarrun ta belar ondu
bertan itxoiten digute;
urte luzean esku nork bota
sarritan izango dute.
- 3/ Egunak labur, gabak luzeak,
erein bear da garia;
azaro egun on batzun eske
asi da nekazaria.
- 4/ Orraztu dira sagasti danak,
arinduz unetxo baten,
tolare zarrak aste daukate
etxe pitarrak giten.
- 5/ Gallurretako artzai jendea
asi da beruntz begira,
neguan lurmen nun izango dan
pentsatzen jarriak dira.
- 6/ Danbolin otsa entzun liteke
goi aldeko sukaldetan;
parre ta algara, ipui ta bertso,
giro da artazuriketan!
- 7/ Baso itzalak galdu digute
ain maite zuten itzala;
burutsik geldi zaizkigu, triste,
aiton soilduak bezela.
- 8/ Orri igartuak ixuriz daude,
tarteka, emen eta or...
Gure bizitzen udazken beltza
era orretantxe dator.
- 9/ Baso sail baten burusoiltzea
ikusten nengoelarik,
eleiz kanpaia entzuna nizun
aizeak inguraturik.
- 10/ Ezkil, eleiz, eta... aldarea,
danak zetozen nigana!
Pentsatu nuen: «An baduk norbait
udazkenik ez duana».

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

ARTZAI MUTILLA

- 1/ Ardiak ditu bere maiteño,
aiekin dabil laztanduz,
mendia bere ostatu bakar,
sakonetatik aldunduz;
txabola zar bat etzantokitaz
babeseke gordelekuz,
osasunetik saltzeko dauka;
gustora da bizimoduz!
- 2/ Ixkanbil eta zaratetatik
ain zabilta urrundua,
lokatzik eztan gain ederretan
daukazu bizimodua.
Onetsi zazu bizitz orrentzat
autatu zendun ordua,
zorioneko artzai mutilla,
zuk daramazu mundua!
- 3/ Begietako lausorik ezta,
ikusi-ezin ugari,
nor geuretzako nai ez deguna
opa diogu besteri;
kristau legeak baztertu ziran,
grina gaiztotan igeri;
beian eztago saltsa besterik,
eutsi zaiozu goiari!
- 4/ Inongo txori mota guziak
or datozkitzu kantura,
goitar iturri garbi, gardenak,
eskeintzen dizute ura.
Baba ta urdaiz osatzen zera,
artesnea ta gazura,
biotz oneko azaltzekero
eskerrak eman zerura.
- 5/ O, artzai mutil sendo, tinkoa,
zeure artaldea maite,
zeru izarren argi ditziraz
goi ortan gozatu zaitte.
Inoiz utziko baziñu gainak,
ondorean zenbat kalte!
Pakea zer dan ezta jakiten
gerrik sortzen eztan arte.
- 6/ Kantu ta txistuz or bizi zinan
pozkidatsu ta alai,
tristetu nairik, bateonbatzuk
zaitu dizute garaia.
Iruditurik «larre gozotan
bapo zebillek artzaia!»,
nunai pinua sartu dizute;
gaurtik badezu etsaia!

Basurri' ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

BEKAIZKERI EDO INBIRIA

- 1/ Landaretxotan kaltegarri da itzal gaiztozko belarra, beste guziak galdu baño len dago atera bearra. Euskal baratza zoragarrian aiñ ikusten dut gauz txarra: bekaizkeriak biotz askotan artzen ari dun indarra.
- 2/ Ezta maitatzen guraso zarrik, ez senide ta lagunik; ez leike pasa lasaitasunez ez gabik eta egunik. Eziñ suprituz urtutzen beti patxaran eziñ egonik, inbrietan dagon gizonak ordu bat eztauka onik.
- 3/ Gure begiak beti aurrera begira naia daukate, Iñor gañetik ikusitzeak orrek egiten du kalte! Gaizki biziko gera gogotik, pake santutik aparte, bakoitza geren alderdiekin kontentu ez geran arte.
- 4/ Norbera santu dala uste ta beti bestegatik marmar, iñola galdu al balezake artan bai saiatu azkar. Aurretik lagun bezela mintza, naiz atzetik saldu alkar; gorrotoa ta bizi-eziña askotan onetxek dakar.
- 5/ Lagun usteko askorekin gaur egon bear beldurrean, inbiriako arrez josita or baitabiltz marmarrean. On egin naian baldin bazabiltz nekezko tratu txarrean, tranpa zuloa jartzen dizute esku eman bearrean.
- 6/ Inbiriaren menpe dagonak ezin du ezer ikusi, besteren lanik eziñ eraman, bera ez ezertan asi. Orrelakoak arnasik ere ezpailuteke merezi, gauz eztiranak begoz ixilik, ez besteri galerazi!
- 7/ Ez gera iñoiz konturatutzen atzean zenbat dauzkagun, zazpi pausotan gañak artzeko a zer amorru daukagun! Lurreko ordu labur abetan pakea nai bada lagun, gure ixpillua Belen'en dago, aruntz begira dezagun!
- 8/ Amar ditunak ogei nai ditu, neurri mugarik iñon ez; il bear ezpagendu bezela gabiltz orren itxumenez. Dirutsu, pobre, ta erdikoak, bere semeak geranez, gau ta egun ari bear genduke Jaunari esker emanez.

9/ Auzoko gauzak auzoan utzi,
ta errikoak erriko;
agindu gogoz iñor galtzera
gu ez gerala jarriko.
Premi danean alkar serbitu
ta inbiriari ostiko...
Bide ontara sartu ezean
galduak gera betiko!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

EZ OPA BESTERI

- 1/ Gizon guziok jarriak gaude
otso goseti moduan,
alkar ondatzen saiatzen gera
garai datorren orduan.
Zuzentasunik ezta geiago
gu bizi geran munduan,
Jesukristo'ren dotriña ere
aspaldi aztu genduan.
- 2/ Biotz geienak artuak dauzka
gorroto ezten lizunak,
argatik ezin bete ditugu
legezko bearkizunak.
Matralleko bat artuagatik
bestea jarri zun Jaunak,
gaurko kristautan asko ez gera
ori egiten degunak.
- 3/ Gure artean oker txiki bat
izaten degun orduko,
lenez gañera okertu arte
ez gera atsedenduko;
kristautasuna gogoratuz
ezta ezer konponduko,
loa baztartuz pentsatzen gaude
alkar nundikan galduko.
- 4/ Dotriñ ederrak ainbat gauza on
erakusten digu guri:
geuri bezela begiratzeko
geure lagun urkoari,
nor gerentzako nai ez degunik
ez opatzeko besteri...
Zorigaiztoan, gaurko egunez
ez dago urre gauz ori!
- 5/ Asmo txarretan gabiltzan arte
nola egingo degu on?
Bakoitza bere aldera dabil,
errukirik ezta iñon!
Iñoren fama oinperatzeko
kezketan zertako egon?
Geroni ondo baldin bagabiltz
gañontzekoak or konpon!
- 6/ Eziñ ikusiz jarriak gaude
alkarganako begitan,
fedebateko kristau artean
negargarri da egitan!
Mixiolarik iges dijoaz
nekatzera urrutitan...
Baña premirik geientsuena
bertan daukagu sarritan.
- 7/ Olatu trakets onen beldurrez
aspalditxotik nago ni,
ondamen beltza dakarkio onek
gure kabi polit oni.
Alain aguro amaitutzerik
nola ezpaitan komeni,
gauzak ontzea nai baldin bada,
ondu gaitezen geroni!!

Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

ARANTZAZU'KO ELEIZ BERRIA

Arantzazu'ko eleiz berriaren lenengo arria ezarri bear da. An dira eleiz agintari ta erri agintariak. Ain zuzen, agorraren bederatzia da: Amaren eguna. Bertan abestutako bertsoak.

- 1/ Gaurko eguna gain ontarako egun gogoangarria,
bere aulkian ikusi baitet
Amatxoren par-irria.
Eleiz orretan ezin kabituz
gaizki zebillen erria,
une ontantxe ezarri dute
lendabiziko arria...
Lengoa txiki gelditu da ta
egin dezagun berria.
- 2/ Gaur Arantzazu dute kabitat
euskaldun fedezko danak,
berriz etorri nai dutelako
bein inguratzen diranak.
Jende asko ta estalpe gutxi,
marmar eta zer esanak...
Gaitz au sendatu bear degula
lendik gaude itz emanak,
merezi duan tokia beza
gure Amatxo laztanak.

- 3/ Artu ditzagun lan ontarako
premizko berotasunak,
merezi baitu ainbat mesede
goitik ixurtxen digunak.
Estalpe orrek bildu gaitzala
senidetzarik degunak,
ao zabalka esan dezala
lan au bein ikusten dunak:
Ama maitatzen ezin berdindu
ditezkelak euskaldunak.

*1950'garren urtea.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

BASERRIKO AITONA

- 1/ Larogei urte oso ez ditu,
bañan guztiz alderatu;
bizkar tentea kakotu zaio,
oñik ezin du aldatu.
Urtien pixuz, gixarajoa,
etxe zulora baztertu,
lanaren berri jakin nai dunak
aitona orri galdetu.

- 2/ Burruka latza erabili du
inguruko malkarretan,
garai batean bigun zan arren
gogortu da ezurretan.
Gaur umetxoak gozatzen ditu
ipui ezti, xamurretan;
zenbat izerdi ixuri ote du
landu dituen lurretan!

- 3/ Zaude or goxo ta atsedean zaite
maite dezun sukaldean,
zaude bertan zu, eraso txar da
ekaitzaldien gordean.
Orrenbeste poz bear zenduke,
jauna, zeure zardadean;
ondorengoak saiatu bitez
zuk utzitako bidean.

Basarri' ren bertso sorta, Zarautz, 1950.

LUXIA - GARZIARENA

- 1/ Amalau milla inguru giñan
begira gogoz egonak,
kaleko gazte ta jende egiña,
berdiñ mendiko aitonak
Geroztik eziñ azturik gaude
pasatako une onak,
makiña batek esaten du ta:
«Zuek zerate gizonak!»
- 2/ Eztakit nola egiñ ziteken
egin zenduten ainbat lan;
joko bat asi ta bukatzera
eziñ obeto eraman.
Irurogeitabost minutuan
nolako zartakak eman.
Onena zein zan azkenerarte
an eziñ zeiken antzeman.
- 3/ Gure menditan sortu ziñaten
gazte sendo ta gordiñak,
aspaldi ontan izan ditugun
aizkolaririk aundiñak.
Aiñ bulartsu ta gogor, trebeak,
aiñ neurriko ta berdiñak;
dudik ez dago, biok zerate
alkarrentzako egiñak.
- 4/ Iraun dezala zuen artean
premisako bizitz arnasak,
zuekiñ eztu gutxi irabazten
euskaldunaren jolasak.
Oraindik noski zuzendu leizke
erri zar onen akatsak,
zuen moduko asko baleuzka
aultzten ari dan arrazak.
- 5/ Zortzi enborrak ikusitako
euskaldun arek badaki,
aien biotzak erditibitza
kostako zala galanki.
Gogorrak izan, lan txarrak artu,
neke kupirik ez euki,
plaza batean kristauak ezta
traketsagorik ebaki.
- 6/ Ogeitabederatzia gendun
ta urriko illarena,
Donostiñ degun zezen-tokia
jendez bete genduena.
Gipuzkoa'ren ordez «Luxia»,
Naparruz Garziarena,
norbaitek bear ta egun artan
an gutarra zan onena.

*Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Deia, 1979-VII-29.*

MIXIOAK IZAN DITUGU!

- 1/ Milla bederatzireun
ta berrogeitamar,
urte au oroituko
degu ondo samar;
iru mixiolarik
arturikan alkar,
Jaungoikozko biotzak
pizturik su ta gar,
Zarautzen egin dute
amaika deadar.
- 2/ Garbi mintzatu dira
prantziskotar onak,
esanez zer nai duen
zeru-lurren Jaunak;
amar agindu dira
jarri zizkigunak,
azken gabeko pozak
gero dauzkagunak,
azten ezpaditugu
entzun ditugunak!
- 3/ Utsik etorri giñan,
ta utsik amaitu,
eriotz orrek danok
berdin uzten gaitu.
Munduko zorionez
iñor ez alaitu,
naiz eta lur gañeko
diru danak bitu,
anima galtzen dunak
zertarako ditu?
- 4/ Eguzki ta izarrak
goi-sail urdiñetik,
ta itxaso zabala
neurri jakiñetik.
Jaunaren esanera
nor bere bidetik,
danok gozatzen degu
arek egiñetik,
maite dezagun gauza
guzien gañetik.
- 5/ Gu salbatzeagatik
Jaungoiko bat il zan,
bestela guretzako
zorianik etzan;
Bera autan artzeko
oiturik ez izan,
Euskalerriak gero
negarrik ez dezan,
birau nazkagarririk
ez geiago esan.
- 6/ Jaunagan izan arren
konta eziñ ainbat zor,
zabarkerian gabiltz
beñ emen da beñ or;
aldarean zai dago
goazen danok bixkor!
Astean beñ bixita
bear da derrior,
mezarik entzun gabe
ez gelditu iñor.

- 7/ Etxean da kanpoan
beti izan zintzoak,
azpiratu ditzagun
grina setosoak.
Nunai azaldu otzan,
apal da gozoak,
maite senide danak,
maite gurasoak,
pakea izan dezan
famili osoak.
- 8/ Bosgarren agindua
ez degu motela,
esan leike kristauak
bartzatu dutela.
Beste modu batean
gina bestela...
Gorrotu danak beingo
galdu ditezela,
lagun urkoa maite
nor-bera bezela!
- 9/ Eleizan amar ordu
pasatzen baditu,
nai badu egunean
lau sermoi aditu,
naiz eta Jaunartzetik
inoiz ez gelditu,
ezin lezaioteke
ezertxo serbitu...
Gorrotoa daukanak
alperrikan ditu!
- 10/ Aragizko gozamen
oiek ez ugaltu,
tentazio txar danak
otoizka zapaldu!
Sakramentu santu bat
nai duenak or du,
minutuko atsegin
oieri ez eldu,
anima betirako
ez dezagun galdu.
- 11/ Norbere eginbearrak
saiatu betetzen,
Jaunaren lege danak
kunplitu ditezten;
ez ibili besteri
lapurretan kentzen,
inoz gosez aulduta
norbera gizentzen...
Bakoitza bereakin
konporma gaitzen.
- 12/ Zuzenak izateko
artu zagan gogo,
dan bezela egia
beti garbi bego.
Gezur bat esan baño
ixildu naiago,
bere famik ez kendu
besteri geiela,
au egiten duena
pekatuan dago!
- 13/ Jan-edan egin baño
neurria izan maite,
geiegi orrek beti
egiten du kalte;
arrixku txarretatik
ibili aparte,
erretira onak egin,
aginduak bete!
Mixiolari jaunak
alaxe nai dute.
- 14/ Guztiz argala baita
guk degun gorputza,
deabruak sarritan
pekatu bultza;
erortzen bagera inoiz,
berriz azkar altza,
damutasunez egin
dezagun aitortza,
Arantzazu gañera
eskatuz laguntza.

15/ Aita Garmendia ta,
berdin Agirretxe,
Aita Apraiz bestaldean
abek bezelaxe;
zortzi egun aunditan
zer malko ixurtze!
Zarautz'ko erriak gogoz
eskatzen du auxe:
Jaunak luzaro gorde
ditzala olaxe.

16/ Aurtengo mixioak
josiak ditugu,
aste orren oroitza
beti izango degu.
Agur, aita maiteok,
poz-pozez gaude gu!
Noizik bein egizute
gugatik erregu,
eriotzeko orduan
ez gaitezen galdu.

Bertso-papera, «Tip. Elustondo, Zarautz».
Basarri'ren bertso sorta, Zarautz, 1950.
Aranzazu, 1950-V.

ERNE, BASERRITARROK!

- 1/ Aspaldi ontan era tristian bizi da baserritarra, eziñak berriz bereak ditu mixeria ta negarra. Derrior zaude erabaki bat lenbailen artu bearra, lana gañezka daukazu baña irabazia kaxkarra.
- 2/ Gure lur auek beti dituzu aldapatsu bezin gaitzak, lengo xixtimik eztu maitatzen gaur eguneko bizitzak. Alperrik dira zure labore ta zure gari-ereintzak, jateko ainbat eztu ematen emengo nekazaritzak.
- 3/ Gauza gutxi da arto-babarrun pixketatik datorrena, asmo sendo bat artu zazu-ta al dezunik azkarrena. Zerbait badago gaur baserrian ondo ematen duena: ganadutara jotzea dezu gauzarik onen onena.
- 4/ Ukulluari begiratzea da gaur komeni zaiguna, ori baitegu dirurik geien inguratuko diguna. Esne ona ta aragia da ugaldtu bear dezuna, sinistu gero ortan dagola etxeko etorkizuna.
- 5/ Labore-soro dituzun oiek aldatu itzazu belardi, irabazia doble daukazu ta lenagoko lan erdi. Esnea saldu, ta... matarira sei-zortzi eramanaldi, ontara jotzen dezun unetik biziko zera zu ongi.
- 6/ Alpalpa, paotx edo allubre eta belar piñak tarte, segi aurrera, ukullutako buruak doblatu arte. Aproba egin duten guziak garbi aitortzen digute: bide oneri len ez ekiña beste penik eztaukate.

Bertso-papera, «Gráficas San Marcial.- Irún». *Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

1951 - 1960

AMAREN IGOERA ZERURA

- 1/ Zorioneko Urte Santuak zenbat pozgarri guretzat, ederrik inoiz izan badegu juzga genezake edertzat. Asegarririk ederrena auxe biotz egarberarentzat, oberik eziñ autu diteke federik degunarentzat.
- 2/ Gure barrenak egarriz zeuden inolaz neurri ezinda, guzior Aitak aseak gaitu gure berri bazekin-da. Erroman dagon tronua aunditik garbi asko itzegin da, eunka urtetan egiñ ez dana aurtengo onetan egin da.
- 3/ Ez dakit noiztik irrikitzen zai or zegon Euskalerrria, Amari buruz izan genezan bear dan erabakia. Gorputz-animaz zeruetara igoa zala Maria, danok sinisten genduan baña etzan fedeko egia.
- 4/ Amabigarren Pio izan da orretara jarri dana, ain bearreko genduen epai garrantzizko au emana. «Gorputz-animaz goi-ostatura igo zala gure Ama», gaur Eleizatik kanpora dago ori ukatzen duana.
- 5/ Euskal saill onek Urte Santu au bai bere gogozko dula! Mendi abetan nabarmen dago poz berezia degula. Garbi bizi ta ill ondorean goietara jo zendula, Zuk badakizu, Amatxo maite, lendik sinisten gendula.

*Aránzazu, 1951-III.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

ITXASOA ASERRE

- 1/ Bolara ontan arpegi beltzez
or zabilz ondamenean,
antsi tristeak eta negarra
sorturik alde danean;
ongi dakigu zu bezin onik
ez litekela onean,
baña zakarra zera gogotik
aserretzen zeranean.
- 2/ Zu txarrerako zauden garaian
bai errez egin kalteak,
ezer askorik eztu balio
zuri kontra egiteak;
berrogei urtetako langintzak
minutu baten boteak,
ez dituzu zuk aintzakoz artzen
gizonen lan da nekeak.
- 3/ Aitortzen degu zeure aldetik
arrazoi asko dezula,
zure salletan agindu-naia
sarritan izan degula;
Donostin bezin trakets etzaitut
iñon ikusi sekula,
beldurtu giñan bein da betiko
azpiratuko zendula.
- 4/ Zure mugarik aintzat artu ez,
or egin degu pekatu,
gero kastiguz biali dezu
gugana ainbat olatu;
inbiri asko degu gizonok,
Jainkoagatik barkatu...
Oraindik bizi nai genduke ta
etzaitetz ola zakartu.
- 5/ Ene Kantauri trebe gordiña,
zuk ez gorrotorik izan,
adiskidetu zaite berriro
lo gozoak artu gaitzan;
euskaldunaren lagun zerala
mundu guziari esan,
gure Donosti berdingabeak
bere sona gorde dezan.

Zarautz, 1951'garren urteko Otsailla.
Gernika aldizkaria, 1951, IV-V.
Laugarren Txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

ZER DA ARANTZAZU?

Zer da Arantzazu?
Beregan zer dun ez dakit baña,
badu alakoxe *zerbait!*
Beste alderdi guzietatik
berezia irudi zait.

Zer da Arantzazu?
Ez ote mundu baten azkena,
bestearen asiera?
Arantzazu'ra igo ezkeroz
geienok aldatzen gera.

Zer da Arantzazu?
Otoizlarien gordelekua;
non aukeratu oberik?
Zeru-izkuntzak an dauka indar;
besterek ez du sarrerik.

Zer da Arantzazu?
Gure animak zer sentitzen du
Arantzazu gallurrean?
Ager lezaken izkuntzik ezta
oraindik sortu lurrean.

Zer da Arantzazu?
Iñigo baten santutasunak
or zitun lenen txertuak.
Geroztik zenbat millaka ote
txertu ortaz indartuak?

Zer da Arantzazu?
Al dakit ba nik, anai maitea!...
Lurtar batek nola neurtu!
Amairik ez dun poz-biderako
lenen bide ori artu!

Zer da Arantzazu?
Alper lana da; nik eziñ esan
zuri zer dan Arantzazu!
Zoaz an dagon Amarengana
ta... Berak esango dizu!

Zer da Arantzazu?
Beregan zer dun ez dakit baña,
badu alakoxe *zerbait!*
Beste alderdi guzietatik
berezia irudi zait.

Zarautz, 6-VII-1951

Arantzazu, 1951, 8-9.

Laugarren Txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

AU PAKEA AL DA?

- 1/ Noizpait bukatu ziranean bein azken gerran erasoak, buka zirala uste genduen gizarteko arazoak, pakea gozatuko zuela ondoren mundu osoak... Toki onean gelditu dira orduko amets gozoak!
- 2/ Ainbat urteko nasketak eztu Europa utzi mardula, sinistu gero gaur Amerikak errukiz mantentzen dula. Ez gendun uste ontaratzerik gure denboran sekula, ta badirudi aundiagoa berriz gañean degula.
- 3/ Ainbeste milloi gastatzen dira libretan da dolarretan, armak eginda, armak pillatu, larri dira bazterretan. Nazio danak sartuak daude neurrigabeko zorretan, nolabait lertu bear du onek, ez leike segi orretan.
- 4/ Zazpi balio zuena, orain igo baita amabostera, lanetik bear duena ezin inguratu erostera. Gerra-tronpetik entzungo balitz egun batetik bestera, beste guziak baño lenago bere bizia uztera.
- 5/ Danak alkarren beldurrez daude, ori ez leike ukatu, bi aldetatik gogor dira ta segi indartu ta indartu. Beldurgarrizko arma txar oiek zertarako izendatu? Biziarekin gelditzen danak izango du zer kontatu.
- 6/ Aurreko mallan zebiltzan aiek len istillua zeukaten, atzetik lasai bizi zitezen beren odola ematen. Orduan etzan orain bezela «atomikarik» izaten, arrixku geien nun legoken gaur ezta erreza esaten.
- 7/ Ikusirikan milloika gorputz lurpean sartu zirela, millaka erri oraindik ere erdibituta daudela; beren onera ekartezkero urteak bear direla, zeñek sinistu onen aguro ontaratuko giñela?
- 8/ Maitasun danak uxatu ziran, jarri giñan txarrerako, gugatik il zan Kristo aretzaz beingoz aztu giñalako. Au ikusia dago garbiro aspaldikoa dalako: gizonak bizi geran artean gerrarik ezta paltako.

9/ Jaun Zerukoa, Zuk ezagunak
gaituzu gu betidandik,
Zureganako itzal apur bat
lur onek badu oraindik.
Bere izenez, belaunikatuz,
otoitz egiten dizut nik,
komeni bada, laño beltz oiek
urrutiratu gugandik.

Aranzazu, 1952, 87-88.

Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.

BASARRI JAUNAREN ERANTZUNA

Aranzazu aldizkarian, 1951 urtean argitaratutako bertso batzuen bidez, orduko gazteei eraso zien Gezaltzako Grazianok, garai artan modaz zegoan gabardinari *asto-manta* deituz eta abar. Baita Basarrik erantzun ere, *Aranzazu* ortan, 1952'an, azaldu ziran bertso auekin.

- 1/ Gezaltzan degun aiton maitea
orra indarberrituta,
negua iges dijoan ontan
iñon ezin kabituta.
Bere amalau bertso ikusi
ditut guztiz arrituta;
ordañaik jarri bear dizkiot
ondo merezi ditu ta.
- 2/ Uste al dezu, aiton maitea,
gauza bidezkoa dala
beti besteri esate ori
burura etorri ala?
Etzazu aztu txori guziak
mokodunak oi dirala,
zar eta gazte, emen geienak
pekatariak gerala.
- 3/ Ongi dakigu garai bateko
konturik eztaukaguna,
lengoak lengo, gaurkoak gaurko,
ta biar datorkiguna.
Naiz bruxa beltza, naiz asto-manta,
esan zazu nai dezuna,
jazkeraren gain ezta egoten
sarritan gizatasuna.
- 4/ Jazkerak lendik egonagatik
erabat txit aldatuak,
gabardiñazko estalgarriak
etxe askotan sartuak;
oiek ez dira ortaño gogor
zigortzeko pekatuak,
bruxa beltzaren azpian ere
danak ez daude santuak.
- 5/ Kaleratuta or asten dira
neurritz kanpora edaten,
edozein baño geiago dira
birau gordiñak esaten;
lanak dituzte kaleko kargak
baserrira eramaten,
ala dabilzan bruxa beztunak
ez dute ederki ematen.
- 6/ Jazkeraz pixkat apaindutzea
zeñek ar lezake pena,
bere dirutik egiña badu
soñean jartzen duena?
Besteri neurri artu nai ori
askok izaten dutena,
norbereakin konpondutzea
ez al da gauzik onena?
- 7/ Batek trintxera daramalako
zertan jarri zipotzean?
Aren jantziak ezta mermarik
egiten nere poltsean;
arekin ere ibilli leike
jatorrenaren antzean,
lanikan asko ez al daukagu
bakoitzak geren etxean?

- 8/ Sinisten dizut zure denboran
 egingo zinduzen lanak,
 bañan alpertzat ez itzazula
 artu gaurko gazte danak.
 Bruxa utzita egonagatik
 modari zerbait emanak,
 oraindik asko dira lur ontan
 bapo saiatzen diranak.
- 9/ Gaurko aitona askok ez dute,
 ez, moduaren paltikan,
 bañan pillatzen jarraitu naia
 len ikasitakotikan.
 Prenda berriak ere gustatzen
 zaizkiete gogotikan,
 zarrekin pasa naiago dute
 ez gastatzeagatikan.
- 10/ Fede biziko gazterik ezta
 edozein moduz narrasten,
 neurri estuko kontseju oiek
 ez ditut ondo ikusten;
 gazteak noizpait jakin bear du
 kristau bezela jolasten,
 jaiak ukullun pasatu gabe
 txekor da beiak orrazten.
- 11/ Noizean beingo lagun arteak
 nor ez gaitu jartzen alai?
 Nekeak bere poza bear du:
 asteak aste, jaiak jai.
 Dirurik iñoiz ez bota gaizki,
 ori ez nuke esan nai,
 alperrik galdu ezer ez baña
 premizko gauzak artu bai.
- 12/ Erabaki bat artu dezute
 Arantzazuko elizan:
 bazkari on bat jaiero egin
 dirudun batzuen gisan.
 Orretarako modu paltarik
 len ere ez dezu zuk izan,
 zure tokian egon banintz ni
 lenago asiko nintzan.
- 13/ Ikusirikan gaztien aurka
 ain gogor sartzen ziñala,
 nik pentsatu det alde jarrita
 asko poztuko dirala.
 Badakit berriz len bezin lagun
 onak izango gerala,
 Arantzazuko Ama maiteak
 luzaro gorde zaitzala.

EUSKALDUN ARTZAIAK

- 1/ Amerika'ko ipar aldera
gazte asko dira joanak,
denbora gutxiz ejenplu asko
egongo dira emanak.
Bertako agintariak dira
aitortzen ari diranak,
gure lurreean sortzen dirala
munduko artzai onenak.
- 2/ Millaka buru zeuen menpean
larretan darabiltzute,
besten eskutan utzi nai ez ta
zuei eman dizkitzute;
berdiñik iñon ez dezutela
adierazten zaizute,
gure erriaren izen bikaña
zuek edertzen dezute.
- 3/ Pesta ta jolas danak utzita
igo ziñaten mendira,
gau ta egun erne or zabilzate
artaldeari begira;
diruz osatzen ari zerate,
entzunak egi badira,
atsedentzera atozte bizkor
jaio ziñaten tokira.
- 4/ Zuen lurra ta zuen etxea
penaz zenduten utzia,
Amerika'ko gallur aunditan
nolako penitentzia!
Neke latzetan pasa dezute
gazte denbora guzia,
zartzaro on bat ez al dezute
orain ondo merezia?
- 5/ Leialtasuna ain ona da ta
nunaitan maite gaituzte,
munduan ibiltzeko ez degu
askok ainbat buruauste.
Nortean nornai sartu leikenik
iñork ez dezala uste,
zergatikan dan ez dakit baña
euskaldunak nai dituzte.

*Aranzazu, 1952, II.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ITZIAR'KO AMARI KORONAZIO EGUNEAN

- 1/ Argi ditzirak dira nagusi,
azpiratu da illuna,
Andutz azpian zeru txiki bat
gaur dei egiten diguna.
Ongi dakizu biotz guretan
gogo au lendik genduna,
Ama laztana, orra iritxi
eskutzen gendun eguna,
- 2/ Gure lureko irudietan
baliotsuen zu izan,
jakintsu danak ala diote
jendeak sinistu dezan.
Zure burua estali zedin
gaur arte koroirik etzan,
lendik ederren baldin bazera,
egun onetan zer esan?
- 3/ Zortzigarrengo gizaldiz gero
zauzkagu gure Amatzat,
zenbat mesede lortu ditugun
Zu jarriz bitartekotzat!
Illunpe beltzik aserrenetan
Zu beti gure izartzat.
Gizonak egin gentzaken dana,
Ama, utsa da zuretzat.
- 4/ Nola legorrez ala itxasoz,
egin dituzun laguntzak,
millaka dira eriotzetik
libra dituzun gorputzak.
Bizi labur bat duten mingañaak
ain dituzu gauza utsak...
Merezi dezun itzik ez dute
lur ontan diran izkuntzak.
- 5/ Gaur zeru-lurrak pestetan dira:
au gozamen erosoak!
Zenbat pitxi ta apaingarri dan
zure burura jasoak!
Guk ez ikusi arren or dezu
aingeru talde osoa,
iñoiz bada ta gaur bai eztia
zure irripar gozoa.
- 6/ Euskalerrria zure oñetan
poztasunetan igeri,
bere esker ona erakusteko
ain laguntzalle onari.
Bota tiroak, dantza kanpaiak,
ekin, anaiak, lanari!
Eztarriz lertu artean kanta
gaur Itziar'ko Amari.
- 7/ Laño traketsak beren ondoren
denboralea dakarte,
mundua berriz lañotsu dago,
pake santutik aparte.
Gorde gaitzazu babes gozoan
ta zerutar graziz bete,
Ama, zer beldur izan gentzake
Zu lagun zaitugun arte?
- 8/ Dagonillaren irugarrena
egun alai, ditzikorra,
auspez jarri da gaur Itziar'en
gure Gipuzku jatorra.
Ama laztana sekula baño
apañago degu, orra!
Al zan añean ordaindu degu
aspalditik gendun zorra.

9/ Goza bedi, bai, lur zabal dana,
goza bedi zero goia,
berdingabeko ditzira batek
uxatu digu erdoia.
Berandu xamar izanagatik
iritxi zaizu sasoia,
gaurtik aurrera, Ama laztana,
or dezu zure koroia!

Zarautz, 1952-VIII-3.

Bertso-papera, moldiztegui izenik gabea.

Aranzazu, 1952, X-XI.

Kantari nator, Zarautz, 1960.

ITZIARTARREI ELEIZ DEIA

- 1/ Ene Itziar maitagarria,
kantuz nai zaitut alaitu,
Mixio santu ospatsu batek
eleizara deitzen zaitu.
Era oberik ezta izango ta
gazte ta zarrok mugitu,
Jaungoikoaren itza entzun gabe
etzazteztela gelditu!
- 2/ Entzun bakarrik ez egin beintzat,
saia al diranak betetzen,
pekatuz makurturik gaudenak
ea asten geran tentetzen.
Lurreko urte bakar abetan
jokatu garbi ta zuzen,
gero denbora joandakoan
damuz izan ez gaitzezen!
- 3/ Baztatu zagus gorrotoa ta
txarrerako grin zakarra,
guziontzako nola daukagun
goitar juez bat bakarra.
Bi bide daude, ezta besterik,
au dago pentsa bearra:
betiko zoriona eztunak
betirako zoritxarra.
- 4/ Gure animak garbitu itzagun
goitar grazi eder batez,
eztezagula pausorik eman
lagun urkoaren kaltez.
Gaiztoak ondu, onak obetu,
ta bildu maitasun katez,
mirari auxe gerta dedilla
mixio aben bitartez.
- 5/ Prantziskotarrak datorkizute
zerutar doaiz beterik,
eleizaratu gabe eztago gaur
iñola ere egoterik.
Izlari sutsu, prestu, egokia,
zeñek olako molderik?
Berdiñak egon ditezke baña
ez diteke izan oberik.
- 6/ Amar agindu daude jarriak,
ta izan oiengana beldur;
Mixio santu eder onetan
entzun danak buru makur.
Jaso biotzak, garbitu animak,
gure egunak daude labur,
zerutar graziz gañezkaturik
salbatu gaitzezen gaur.

(1953'ngo otsaillean)
Moldiztegi izenik gabeko bertso-papera.

ORIoTARRAK TXAPELDUN

- 1/ Arraun-jaietan Donosti'n giñan
zaletasunez beterik,
pesta ohea ez bait-da errez
beste iñun ikusterik.
Buka ondoren ango kaletan
etzan entzuten besterik:
oriotarrei ez dagoala
lan ortan irabazterik.

- 2/ Sarasua'ren izena dago
gaur ditzira berezitan,
mutil traketsik ezta izaten
patroi onaren ontzitan.
Kontrariorik ez dezu laister
itxasoko ur gazitan,
lendabiziko sartzen baizera
jokatutako guzitan.

- 3/ Makiñatxo bat arritzen da gaur
Orio'ren arraunkeraz,
jende zaildua dago beti ta
indarra nai dan aukeraz.
Bazter guzitan jartzen dituzten
sari guziak ateraz,
erria bete dezute bapo
zillar-kopez ta banderaz.

- 4/ Naiz traiñeru ta naiz trainerilla,
berdin da berriz batela,
oien aurrean jarriko danak
ez du bearko motela.
Uste det aspaldiko urtetan
erakusten digutela,
oriotarrak arraun-lanean
grazi aparta dutela.

Aránzazu, 1953, XI.

MARQUES DE CUEVAS'EN JAIALDIA

1953'garren urtea da.

Biarritz'en, mundu kutsuzko pesta lotsagarri bat egin da. Jaungoikoak daki zenbat milloi franko itxura txarrean gastatu diran. Aundiki ta aundi naiko guziak an dute beren tokia. Zentsu arrastorik duan katoliko batek ontzat ez dezaken billera izan da Biarritz'koa.

1/ Mundu kutsuzko pesta aundi batek Biarritz zuan ostatu, dirua gañez zebillen eta ez dira gaizki jostatu. Errepetuzko kate guziak milloien bidez puskatu, kontzientziko kristau artean ez da geiegi gustatu.

2/ Neurrigabeko arrokeriak nolatan eman ez miñik? Orren aldera ezin diteke iñoiz jarri kristau fiñik. Batzuk milloiak arrika botaz lau zorakeri egiñik, ta ainbeste milla ogi koxkor bat aura eraman eziñik.

3/ Goi jendeari komeni zaio beruntza begiratzea, aberats baño pobre geiago gerala konturatzea. Langillerikan bizi ezin da batzuk ola ibiltzea, auxe da komunismoarentzat ateak idekitzea.

4/ Billera orrek Erroma'n ere eman du zerbait naigabe, kristau erritan orrelakorik egingo ezpalitz obe. Norbaitzuk baldin badira emen diru geiegiren jabe, nun enpliatu bada oraintxe era ortan bota gabe.

5/ Bizi geranok ementxe gaude eriotzari zorrean, utsik etorri giñan da utsik joan bear derriorrean. Gogoan izan, denbora gutxi daukagula guk lurrean, ta kontu eman bear degula Jaungoikoaren aurrean.

*Zarautz, 1953'garren urtea
Aranzazu, 1953, XI.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GIPUZKOA'REN NEGARRA

1953'garren urteko Urrilla da. Beldur-garrizko ugolde batek estali du Gipuzku maitea. Iraeta'tik Zeztua'ra tarte, ur zakarrak irauli dute «Guipuzcoana» izeneko autobusa. Bere barrenen zetozten ainbatentzat azken gaba izan zan. Urak irentsi zituan.

1/ Kantu illunak ditut gaurkoan
eta doñu tristekorra,
ugolde batek uxatu digu
aspalditako legorra.
Ain denborale trakets, gaiztoa,
ain kaltegille gogorra,
ez leike neurtu Gipuzkoa'ri
erantsi dion zigorra.

2/ Batzuk dendatxo batekin zeuden
erosian da salduan,
jateko aña egiten zuten
udaran eta neguan.
Zituzten danak urak irentsi
sekulako amorruan,
berri-berriro asi bearra
daukate bizimoduan.

3/ Ainbat urteko izerdia ta
ainbat urteko ametsa,
negargarri da gure artean
zerbait baliatu eza.
Mixerri beltza aixa sortzen da,
zoriona da nekeza,
berriz burua jasotzen emen
ezta lantegi erreza.

4/ Negarra dago mendi aldean,
negarra dago errian,
malko garratzak gañeztu dira
euskaldunen arpegian.
Laguntza egin bear dutela
arrigarizko neurrian...
Sekula izan baldin bagera
oraintxe gera premian!

5/ Lanean gogor alegintzea
gure erriaren jokera,
kanpo laguntza ona da baña
gogor saiatuz nor bera.
Ezbear ontan danok alkartuz
gizon jokutzen bagera,
Jaungoikoaren begirapenez
irtengo degu aurrera.

6/ Okerrak sarri izanak dira
euskaldunen probintzitan,
ugolde latzak, suketa aundiak,
gerrak ez oso gutxitan.
Berriro asten giñan xuxperten
ain intenzio bizitan,
olaxen altxa izan gera gu
eroritako guzitan.

7/ Iraeta'tik Zestua tarte
gertatu dan pikardia,
ainbat kristaurek uraren mende
beren eriotz larria.
Bazter guzitan luto gogorra
zabaldu duan berria,
besteak beste, ori bai dala
triste ta negargarria.

8/ Ainbat gizon da emakumezko,
tarteain ainbat sasoiko,
gure begien aurrean berriz
ez ditugu ikusiko.
Autobusetik eraman zitun
goiko, beko ta erdiko,
beldurgarrizko gau zakar artan
aldendu ziran betiko.

9/ Etxeak jausi ta zakarpetan
batzuk badira galduak,
beste norbaitzuk lur erauntsiak
bere azpian artuak.
Bear bezela ezin agertu
bertsolari baten auak,
zenbat naigabe sortu dizkigun
urrillaren amalauak.

Zarautz, 1953'garren urtea
Aranzazu, 1953, XII.
Kantari nator, Zarautz, 1960.

GIPUZKOA'REN ETXEA MADRID'EN

- 1/ Ez dakienik inor balego
nai det jakinda jartzea,
egalari dan txoriak on du
kabi goxo bat artzea.
Gaur edo biar ango peritan
gerta leike gu biltzea,
ala balitza gipuzkoarrok
an degu geure etxea.
- 2/ Joan dan urteko ango periak
ikusgarriak izanik,
gipuzkoarrok an bildu giñan
alkarri esku emanik.
Barren aietan gure izkuntza
alaiki entzun nuan nik,
etzun ematen gure lurrean
arkitutzen ez giñanik.
- 3/ Gure lurreko emaitzak eta
emengo zenbait makiña,
emengo gazta zoragarriak,
emengo goxoki piña.
Nai zan aukeraz bazegon berriz
sagardo ta txakoliña,
etzan jendea beldurrez egon,
an egin zan alegiña.
- 4/ Ainbeste millak ikusi zuten
gure baserri txukuna,
inork damurik etzuen izan
alderdi artara juna.
Estu ta larri, edari eske,
jendean estuasuna,
besteai ere gustatzen zaie
guri gustatzen zaiguna.
- 5/ Gure izena goitan jartzea
guziok naiko genduke,
kanporatzen dan euskaldun batek
amets oberik zer luke?
Arreta pixkat artzen badegu
ez daukagu milla neke,
joan dan urtean ondo zegona
obeto jarri liteke.
- 6/ Gipuzkoa'ren etxea jazten
egin zagun egiñala,
ortan egiten dana sinistu
guzion onean dala.
Berriro era datorrenean
baietz esan bereala,
alde guzitan jakin dezaten
txiki aundiak gerala.
- 7/ Deirik danean, aruntz biali
ditugun gauzik onenak,
klase guzitik gure lurrean
dauzkagun aurrerapenak.
Gipuzkoarron etxearentzat
gero a zer goralpenak!
Beti gogoan izango dute
ondo ikusten dutenak.

*(Gure Baserriak, órgano de las Hermandades
Sindicales de labradores y ganaderos de Guipúzcoa,
1953, abendua.)*

URTE BERRIARI ESKARI BAT

- 1/ Urte berrian sartu gera ta kanta bearrean nago, zorioneko urte abekin ainbat istillu al dago! Nik pentsatzen det orain bezela izango zala lenago: alde batetik bat geiago ta bestetik bat gutxiago.
- 2/ Kontaduritan daramazkigu zuzen bakoitzak bereak, iñork galdetu ezkeru bizkor esaten ditut nereak. Urteak azkar joatearekin kristau askon naigabeak! Nekez pasatzen zaizkigun aiek ez dira izaten obeak.
- 3/ Gazteak zartu egiten dira aitarenekin egiten dira, era onetan gertatu da len amaika gure moduko. Utsa bestela azken ordurik ezpalitzake elduko, nazio danak armatzen dabiltz alkar nolatan galduko.
- 4/ Arrokeritan gallen jarrita, ustez gaur zerbait bagera, bizitza-sua itzal orduko bagamazkite lurpera. Bitarte ortan ainbat gorrotu, ainbat gerra ta galera, ortarañoxe iritxitzen da gizonaren ezaguera.
- 5/ Urte berriak jakin dezala zer diran gure gogoak, pakezaleak asko dira ta euskaldunak lenengoak. Gerra tronpetik ez dezaigula entzun-azi aurtengoak, mendiak berriz gorritu gabe, naikoa dira lengoak.
- 6/ Pakea dute amesgai emen gazteak bezela zarrak, lana dagite kale, pabrikak, ta lana baserritarrak. Eguneroko ogian billa gaude saiatu bearrak, Jauna maitatuz igarotzeko lurreko urte bakarrak.

Anaitasuna aldizkaria, Tolosa, 1954-I.

ARRATE'KO AMA'RI

- 1/ Edertasunez gañeztutako mendigain lerdentsu baten,
Zerutar Ama dago pozkidaz goitar indarrak ematen.
Eibartar anai aztu-eziñak,
zein zoriontsu zeraten,
naigabe danen arintzallea
or daukazute Arrate'n.
- 2/ Zenbat mesede ixurtzen duan
Arrate'ko izar orrek,
ezin dezake bear bezela
orixe neurtu iñorrek.
Alper-alperrik astinduko du
millaka ekaitz zakarrek,
Ama on ori lagun dun arte
ez du beldurrik Eibar'ek.
- 3/ Amargarrengo gizaldikoa
omen da bere tajuaz,
jakintsu asko ibili dira
iritzi au azalduaz.
Belaunak lurra jo dezatela
onetzaz gogoratuaz,
eunka urtetan baitago Ama
Eibar gorde ta zainduaz.
- 4/ «Sortzez Garbia» zendun izentzat
guraso zarrak emana,
mendi auetan uste on ori
beti izanda Zugana.
Ongi dakigu artean gauz au
fedeko egi etzana,
baña guk gogoz sinisten gendun
garbi sortua ziñana.
- 5/ Urregorritzko kutxatxo polit,
dizdiratsu, apañean,
Ama semeak agertzen dira
goxoki bere gañean.
Amak sagar bat eta semeak
liburua du aldean,
an daude beti laguntzeko prest
iñor beartzen danean.
- 6/ Ikusten dezu eibartar onak
gogoz maite zaituztela,
beren otoitzik eztietsuenak
Zuretzako dituztela.
Ezagutuzten dute bakarka
errez galdu ditezabela,
aurreruntz ere lagun zaiezu
oraiñartean bezela.
- 7/ Ainbeste zelai, ainbeste lore,
nunai mendi dotorea,
lurrak batzutan artu dezake
paradisu kolorea.
Ederrak dira mundutar lorak,
baña badegu ohea,
Arrate gañak dauka usaintsu
lore guzien Lorea.
- 8/ Goazen guziok Lore ortara
erle kutsuak arturik,
zer zoramena sentiko degun
beregana inguraturik!
Laister gelditzen geranean gu
lorak ezin usaindurik,
goiko baratzen sartu gaitzala
bere besotik eldurik.

*Aranzazu, 1954, I.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

EIZTARIAK ASARRE

Eizaren arrastorik ez dute izan urte guzian. Alperrikako gastuak eta ibillerak ugari. Egun auetan –elur egunak baitira– bada egaztiaren emana. Eiza galerazia, ordea, elurtean. Au komeri beltza!

- 1/ Alde guzitik sortzen zaizkigu
berebiziko lazoak,
neurtu bearra dago nolatan
ematen diran pausoak.
Entzun ditudan izketaldiak
gogoan dauzkat jasoak,
bolara ontan gure eiztariak
ez dabiltz oso gozoak.
- 2/ «Zenbat irtera nolabaiteko
egiten degun etxetik,
oñetako ta erropa danak
bustiaz oso goizetik!
Urte guztian egazti bat ez,
gastuak alde guzitik;
orain aukera dagon garaian
guardazibillak atzetik».
- 3/ Ez dagonean ez dagola ta
danean elurra dezu,
arrapatuko bazinduzteke
errukarri ziñake zu.
Mundutar danak juzgatzen ditut
eiztariekin berdintsu:
nai degu baña ezin izan gu
lur gain ontan zorientsu.

Zarautz, 1954'garren urtea.
«Kantari nator», Itxaropena, Zarautz,
1960.

ARANTZAZU'KO ELEIZA

- 1/ Ama Birjiña egunez nintzan
Arantzazu'ko gañean,
ikusitu nuen kupirik gabe
ari dirala lanean.
Guziak berdin esaten dute
obra aztertzen dutenean:
«Ikusgarria geldituko dek
ondo bukatzen danean».
- 2/ Praille zintzoak or jo ziguten
gure etxetako atea,
euskaldun danen bearkuna zan
al zanetik ematea.
Oraingo onetan egingo degu
pixka bateko pakea,
Ama laztanak laister bait-du an
merezi dun estalpea.
- 3/ Buru argiko artista azkarrak
bertan dituzten ekintzak,
zer eginkizun daukan garbiro
badaki gizon bakoitzak.
Esan bezate Basterretxeak,
Eulatek eta Oteizak...
Iñoren lotsik ez du izango
Arantzazu'ko eleizak.

Arantzazu, 1954-I.

OGETA GAZTEA

Emezortzi urte ditu Araba'ko Ogeta pelotari gazteak. Azaldu berri da gure plazetan. Etorkizun aundiko pelotaria ote dan dirudi. Gaurko txapeldunari buruz garai artan moldatutako bertsoak dira.

- 1/ Gure pelota dala bitarte
zerbait nai nuke itzegin,
Ogeta gazte orren izena
ezaguna izan dedin.
Ezker-eskubi sendoak dauzka,
naiz kolpe batzuk utsegin...
Oker txarren bat izan ezean
orrekin ez da atsegin.

- 2/ Besoak sendo baldin baditu,
bigun anka ta gerriak,
utsune danak zaintzeko berriz
lañorik gabe begiak.
Ta emezortzi urte bakarrik
mutiko arrigarriak,
zarrak baztertzen diranerako
azaldu dira berriak.

- 3/ Guk nai genduken ainbeste gazte
plazetan ezin azaldu;
besozko lanak bakandu dira,
ostikoketa ugaldtu.
Beti zabarrak izan gera ta
geren izena geuk galdu,
Ogeta asko bearko dira
pelotak bizi nai badu.

*Zarautz, 1954'garren urtea
Aranzazu, 1954, II.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

NEGURIK ETZALA?

- 1/ Gabon jaitara iritxi giñan
uda kutsu eder baten,
elastiku bat jazteko ere
etzun gogorik ematen.
Aurten negurik ez genduela
or ari ziran esaten,
ondo pentsatzen jarri ezker
zer deskuidoa zeukaten!
- 2/ Ilbeltza bere azken aldetan
asi zan griña ximurrez,
ta otsaillak astindu gaitu
bizkarretikan egurrez.
Asealdi bat artuak gaude
izotzez eta elurrez,
or egon gera su ondotikan
aldegiteko beldurrez.
- 3/ Ainbat egunez supritu degu
denborale txar, petrala,
jakiña dago etortzen dana
emen artu bear dala.
Askok diote aurtengo otza
Siberia'koa zala,
nik nongoa zan ez dakit baña
bai ondradua etzala.
- 4/ Elurrak preso artuak trenak
baditu Kastilla ortan,
uste ez dala arrixku beltzak
sortzen baitira askotan.
Paris'en berriz badira aurrak
illak amaren besotan,
beldurgarria da otza ere
neurriak pasatzekotan.
- 5/ Negu beltzari jende geienak
izaten dio gorrotu,
bero danean otza nai degu
ta otz danean berotu.
Udaberria iritxi arte
ezin lezake girotu,
kukuen kankak entzun artean
ez gaitzezela arrotu.

Aranzazu, 1954-III.

KONPONDU EZIÑA

Nazio aundien arteko batzarra Berlin'en. Itz asko ta eztabaida asko, baña... pakea urruti. Aretxen billa joan bereziki, ta eskuratzeko itxurik ez. Alper-alperrikako billerak Berlin'goak.

1/ Nazio aundi oiek biltzeko bazala zioten ordu, alako batez egiña dute ortarako ainbat modu. Len gauzak gaizki baldin bazeuden Berlin'en ez dira ondu, batzarra pranko egiñagatik iñola ezin konpondu.

2/ Amerikano, prantzes, inglesak ustez benetan asiak, erabakiko ziralakoan alkar arteko auziak. Oiek baietza esan ezkeru ezetza zeukan Rusia'k, alper-alperrik izan dira or egindako lan guziak.

3/ Alemania bi puskan dago, nunaitan mugaz beterik. «Ezta komeni -zioten danak- era ortan egoterik». Oraindik ere ez dute artu konponketaren biderik, Berlin'en ez da gai ortan egin tinta gastatu besterik.

4/ Rusia beti Txina'ren alde sekulako indarrean, besteak ura ikusi nai ez beren begien aurrean. Errezelo ta azpianetan, eta alkarren beldurrean... Guk nai genduken pake santua ez dago oso urrean!

5/ Berrogei auzi atera maira eta danekin biurri, batasunaren itzal gozora ezpaizuten nai etorri. «Arre» nork bere astoari ta... «Kristonak» esan alkarri, beraren billa joan danak eta pakerik ezin ekarri.

6/ Lurreko urte labur auetan ainbat naigabe ta pena, sinismen danak galdu ziran da au da orain ondorena. Kezka gogor bat daukat aspaldi itsatsirik daukatena: armetan erabakiko dala izketan ezin leikena.

*Zarautz, 1954'garren urtea
Aranzazu, 1954, IV.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ZORIONEKO UDABERRI!

- 1/ Kanta bezate bertsolariak
guzien atsegingarri,
urratu bitez bera goraltzen
millaka euskal eztarri.
Azaldu zera zorionean
maite, kutun, udaberri,
barrengo indar berezienez:
biotzez, ongi etorri!
- 2/ Ementxe zatoz soñeko argi,
dizdiratsutan jantzia,
zure txinpartez bizkortzen dezu
neguak gaxo utzia.
Zu gaztetasun ber-bera zera,
zu arnas eta bizia...
Zure etorrerik ezpalitzake
ilda legoke guzia.
- 3/ Txori alaiak zure gorantzan
kantuz nabaitzen ditut nik,
soro, zelai ta zugaitzik ez da
zuri zorrik ez dizunik.
Munduko diruz ezta ordaintzen
udaberriko egunik,
izadi onek ez du ezertxo
zuk apaintzen ez dezunik.
- 4/ Zugaitzak ostoberritu dira,
or daude berdez jantzirik,
mendi-lurreri etzaie palta
garaiko apaingarririk.
Galdera triste au egin bear
biotza lertzen jarririk:
gure izkuntza maitearentzat
ez al da udaberririk?
- 5/ Euskera maite, azken mugetan
ote dituzu indarrak?
Zure semeok lotsaren lotsez
gaude ezkuta bearrak.
Gure zugaitzik mardulenari
moztu dizkagu adarrak,
udaberriak ez du errurik:
geroni gera zabarrak!

*Zarautz, 1954'garren udaberria
Aranzazu, 1954, V.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

BERE PIXUA DIAMANTETAN

India'ko ismaelitik, oitura dutenez, beren errege ta Jaungoikoa dan Aga -Khan'i urteko soldata eman diote: bere pixua diamantetan, 93 kilo pixatu ditu dalako Aga-Khan'ek.

- 1/ India aldeko ismaelitik
Aga-Khan dizute jauna,
ikusten danez bere erri alde
gogor egiten du lana.
Soldata ere ez da makala
arek urtero daukana,
diamantetan ematen zaio
berak pixatzen duana.

- 2/ San Blas egunez Aga-Khan ori
pixu gañean zutitu,
eun arrapatzen lituzke bapo
zazpi geiago balitu.
Ia larogitamalau kilo
platinotan jaso ditu,
negua lasai igarotzeko
ez da ain gaizki gelditu.

Kantari nator, Zarautz, 1960.

EGI ZABALTZALLEAK MUNDUZ MUNDU

- 1/ Urtebete da laño traketsak
gugan jabetu zirela,
urtebete da Gipuzku dana
urak gañeztu zutela,
kastigu zakar baten azpian
burumakurtu giñela,
zar eta gazte, aundi ta txiki,
zotiña zeriota...
Domund'ek ere negar egin zun
erri guziak bezela.
- 2/ Osorik zeuden etxe sendoak
denboraleak zatitu,
kosetxak galdu, dendak irauntsi
ta pabrikak elbarritu.
Orduko kalte arrigarriak
bertsoz nork esango ditu?
Etxea modu artan eukita
mixioetzaz oroitu,
al zezakenik eman gabe etzan
gipuzkoarrik gelditu.
- 3/ Galera izugarriak ziran
emen izan ginduzenak,
kontatu eziñ ainbestekoak
gure naigabe ta penak,
kristautasuna dala bitarte
gero gozatu zirenak.
Orduan ere milloika ziran
askoz gaizkigo zeudenak:
zeru ta lurren Jaun da Jabea
ezagutzen ez dutenak.
- 4/ Ito zirenak aldendu ziran
errosaioa esanez,
aingeru baten gurutzetxoa
lantzandurik zorionez.
Ta Urola'ko gazte bietzaz
gu nolatan oroitu ez?
Zer ikasbide eman ziguten
arriskutara ertenez,
beste batzunak salbatzearren
beren biziak emanetz!
- 5/ Urrezko letraz izenda leizke
Iraeta'ko gazte biak,
berengan artu zituztelako
arrixku izugarriak.
Etzun erantzun bear bezela
zemakiten lokarriak,
besteren ona zala bitarte
zein azken kupigarriak!
Era berean ibiltzen dira
gure mixiolariak.
- 6/ Illunpez dauden milloika anima
ezin utzi guk aztuak,
Kriston odolez utzi leizkenak
grazitan aberastuak.
Zabaldu bitez mundu guztira
mixiolari prestuak.
Domund egunez au egingo du
aurten ere Gipuzkuak:
ezpañak otoitzetan zabaldu
ta limosnetan eskuak.

Guipúzcoa misionera, 1954, X.

IRIZAR BIGARREN

Lasarte'ko zaldi-zelaian laisterkariak ditugu. España'ko txapelketa jokatzenda.

Patxi Irizar, andoaindarra, bigarren iritxi da arraira.

- 1/ Laisterkarien zeingeiagoka zaigu Lasarte'n gertatu, España'ko onen guziak bai pulamentuz gertutu. Bear zalarik alkar lagundu, anaitasunez jokatu, gipuzkoarrak aurtengo ontan ez dira gaizki portatu.
- 2/ Aixa pasatzen zituzten aiek nola ordeka ta bizkar, gorputz melarrak zeuzkaten baña belaun-buruetan indar. Alkarren leian egin ondoren makiña bat ibilli txar, lenen Amoros sartu zan eta bigarren berriz Irizar.
- 3/ Ongi dakigu beste tokitan kontu eginda daudela, premizko duten berotasuna beti berekin dutela. Gure mutillak euki ezkerro laguntz onaren epela, emen irtengo lirake onak kanpo aldetan bezela.
- 4/ Gipuzkoa'ko laisterkariak zuen izenari eutsi, al badezute aurrera joaten beste iñori ez utzi. Iñork pentsatzen ezpazun ere zu bigarren go iritxi, nere zorion anaikorrenak artu itzazu gaur, Patxi.

*Zarautz, 1954'garren urtea
Aranzazu, 1954, IV.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

UDARA BADATOR

- 1/ Urtea zatitua daukagu
legezko lau pusketara;
zati bakoitzak iru ill ditu,
amabi guzietara.
Preskatu premiz izan ezkerro
salta gindezke urtara...
Zai geunden eta gañean degu
zorioneko udara.
- 2/ Modak dirala ta ez dirala
gaur eguneko moldeak,
ez dakit nola izan ditezken
lengoak baño obeak.
Ikusitako gauzak ez dauzkat
gogoan artu gabeak,
udara berez ona da baño
geu gera gu zelebrea.
- 3/ Begira iñoiz egon izan naiz
gauzak ezin sinisturik,
askon gorputzak ikusten dira
eguzki galdaz bezturik.
Animalien gisara dabiltz
errespetoak azturik,
zer jaten duten ez dakit baño
jazten ez dute gasturik.
- 4/ Erropen etsai agertzen dira
gaur eguneko gazteak,
iñori kezka gutxi ematen
dio itxuran jazteak.
Uda giroak bezelakoak
baldin balira besteak,
laister lirake kolperik gabe
jostunak eta sastreak.
- 5/ Nabarmena da zertarako dan
askon erropa kentzea:
ondar gañean jartzen zaizkigun
postura ortan jartzea.
Oien asmoa ez da bañatu
ta eguzkia artzea,
buruan duten amets bakarra:
jendeak begiratzea.
- 6/ Loreak gauza gutxi bear du
edertasuna galtzeko,
gure lurreko joan-etorriak
lore gaxoen antzeko.
Aragi oiek zer bear dute
berriro auts biurtzeko?
Zein buru arin, ergelak geran
ortaz ez konturatzeko!

*Zarautz, 1954'garren urteko udaberrian
Aranzazu, 1954, VI.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ZARAUTZ'KO MIXIO BATZUTAN

- 1/ Zarautz erriak entzunak ditu izketa sendo, beroak, egiak bide bakarra du ta an izan ziran angoak. Ikusi dana garbiro jartzen geu gera gu lenengoak, oraiñarteko marka guziak autsi ditu aurtengoak.
- 2/ Obeto ezin entzun ziteken Mixio Santuko itzik, eleizaratu gabe ez gendun ez goiz eta ez arratsik. Orratz batentzat ainbeste toki ezin arkitu zan utsik; etxe zuloan ez da gelditu gaxoren bat izan ezik.
- 3/ Iñoiz aztutzen ditugun gauzak bai ederki gogoratu, diran bezela azaldu dira; ez da ezer zokoratu. Len sasitegi ziran barrenak orra batetan loratu; anima salba nai lukeanak badaki nola jokatu.
- 4/ Amar agindu daude emanak kristau guzion artera, egunen batez joan bear degu beren kontu ematera. Esamin on bat egin dezagun anai guziok batera, argaltxoena zeñetan gauden orain kontuak atera.
- 5/ Zar eta gazte, pobre ta aberats, danetik da mundu ontan, neska ta mutill, ezkondu ta gai, sartzen gera talde ortan. Pekatuaren errañu beltza ageri da guziotan, gordeta ez da ezer gelditu aurtan gure Mixiotan.
- 6/ Aita Lasa ta Aita Agirretxe, izlari trebe zorrotzak, agertu dute zer dakarkian pekatuaren morrontzak. Barren guziak aztertu ditu jaun argi auen itz otsak, ongi dakite nola xamurru pekatarien biotzak.
- 7/ Gai errezetan bezin garbiro jardun dira gai zalletan, utsegin gabe zintzo jarraituz artzen zituzten salletan. Goiko bi jaunak parrokiaren da Aita Abaitua prailletan, arrai guziak erortzen dira dauzkaten sare malletan.
- 8/ Zeru ta lurren Jaun da Jabea daukagu beti testigu, egun batean kontu guziak eskatu bear dizkigu. Mixioetan makiñatxo bat kontseju on eman zaigu, geuretzat mesederik geiena aztutzen ezpazaizkigu.

*Aranzazu, 1955, V.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

TOLOSA'KO NEURKETA

1955-IV-17'an, apustu latza jokatu zuten Arruiz'ko Txikiak eta Yurrebaso'k: lenengo, zortzi enbor ebaki; ta, ondoren, zortzi kilometro korritu. Arruiz'ko Txikiak irabazi zuan. Apustu orren berri ematen digute bertso auek.

1/ Zenbait bertso nai ditut

Aranzazu'n jarri,
bi gazte kementsuren
izen sendogarri.
Zabaldu ditezela
erririkan erri,
jendeak ikas dezan
Tolosa'ko berri.

2/ Apirilleko illan
amazazpia zan,
bost milla kristau pasa
Tolosa'ko plazan.
Guzien ezpañetan
itz bat loratzen zan:
«Olakorik aspaldin
ez dek emen izan!»

3/ Bi gazte kementsuak
elkarri eraso,
bi azio latzetan
biurturik otso.
Goiko malletan jarri
bear dira oso
Arruiz'ko Txikia
eta Yurrebaso.

4/ Egin dutenarekin
nola ez arritu?
Lenengo zortzi egur
sendo erditu,
ta zortzi kilometro
ondoren korritu...
Gure lurak oraindik
gizonak baditu!

5/ Beren egur gañetan
aien zirti-zarta,
eginda utzi dute
lan bikain, aparta.
Aizkorari utzita
erbi gixan salta...
Etzaiote oieri
talenturik palta.

6/ Plazan entzuten ziran
deadar bapoak:
«Aupa!» Gipuzkuk eta
«Aupa!» Napparroak.
Aien beso-gerriak,
petxu ta zankoak,
jaiotzatikan izan
nunbait artakoak.

7/ Yurrebaso asi da
sekulako sutan;
aren eman bearra
azpian da puntan!
Zortzi egur txikitu
ain epai estutan,
amabost minutu ta
segundo batzutan.

- 8/ Tolosa'n etzegoan
aizkora bakarra,
gero plazaren bueltan
saiatu bearra.
«Korrika aterako
diat nik aparra!»
ori pentsatuz gogor
ari zan naparra.
- 9/ Saiatu zan Txikia
aizkoran gogotik,
baita ebaki ere,
bat besten ondotik,
emeretzi minutu
baño lenagotik,
esanaz: «Orain neri
etzidak inportik!»
- 10/ Txikiak bukatzean
aizkorazko lanak,
bederatzi bat buelta
besteak emanak.
Arritu giñan gogor
begira giñanak,
zerizkion garaian
kendu zizkan danak.
- 11/ Barren borobill artan
buelta bueltarekin,
irurogei emanda
laister ziran berdín.
Geroxeo Txikiak
aurrera aldegin,
gipuzkoar bizkorrak
eziñ ezer egin.
- 12/ Ezin jokatu zeiken
iñor gizonago,
lan danak egin zitun
asi ta akabo.
Galtzalleantzat onra
besterik ez dago,
biren artean batek
bear du geiago.
- 13/ Bukaera eman zun
ango apustuak,
alkarganatu ziran
mutiko prestuak;
baita luzatu ere
alkarri eskuak,
ola portatzen dira
kristau legezkuak!
- 14/ Tolosa'ko plazatik
ikasbide artu:
jokatzeko denboran
gorrotoz jokatu,
ta geiago danari
umilki barkatu,
gero pake santuan
alkar besarkatu.

*Aranzazu, 1955, 6.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

IRUN'I, MAITASUN OPARAZ

- 1/ Bidasoa'ren zaintzalle gisan
ernai ta zoli zaudena,
Gipuzkoa'ren ate nagusi,
muga-leku nabarmena.
Txapela kenduz, ainbat alditan,
agurtu izan detena,
zerbait badezu zure baitan zuk
beste erriak ez dutena.

- 2/ San Marzial'ko gallur polita
begi guzien pozgarri,
ederra zer dan jakin nai dunak
igo bear luke sarri.
Garai batean agertu bazan
odolezko ibai gorri,
zeruak musu eman diola
esan liteke gain orri.

- 3/ Irundar emakumea berriz
bai egitzako krabelin,
zure zelai ta mendien arauz
Jainkoak polita egin.
Milla aldetara begiratuta
zoramen guziak berdin,
bein ondo ezagutzen zaitunak
ortikan ezin aldegin.

- 4/ Etxeko balitz bezin gozoro
artutzen dute arrotza,
lur eder ortan karidadeak
eztu oso neurri motza.
Duten guzitik eskeñitzeko
ez dira izaten lotsa,
mundua bezin zabala baita
irundarraren biotza.

El Bidasoa, 1955-VI-28.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973

ARANTZAZU ARRATE'N

Arrate, Euskalerriko tokirik ederrenetakoa! Bertara joan zan Arantzazu'ko Ama maiatzaren 10'garrenean, Jesusen Igokunde egunez. Millaka eibartar eta inguruko errietako kristau batu ziran bertan, Arrate ta Arantzazu'ko Ama goratze-ra. Gogoangarriak benetan bi imajiñak alkartu ziranean entzun ziran gorak eta txaloak! Ona emen alkartze ori zala-ta mol-datutako bertsoak.

1/ Urten zaitezte bertso alaiok,
urten gaur ezpañetara,
euskal erritan entzun dedilla
gure irrintzi, algara!
Gaur Arantzazu iritxi zaigu
Arrate'ren besotara;
ongi etorri, Ama maitea,
gain zoragarri ontara.

2/ Gipuzkoa'ko Zaindaria gaur
gallur ontara bixita,
orra bi-biak irripar goxoz
zerutar lorez jantzita;
egun au ezin aztu liteke
lareun urtean bizita,
nolako poza izango duten
aizpak alkar ikusita!

3/ Ez leike kanta kristau eztarriz
unezko aunditasuna,
ez leike ager Arrate gañak
egun ontan senti duna;
lendabiziko «Sortzez garbitzat»
erriak autatu zuna,
ori da emen, Amatxo maite,
zure zai zendukazuna.

4/ Ama maiteok, zuen aurrean
ona pozkidaz erria,
zuen alkartze pozgarri ori
ikustera etorria!
Gu danontzako izan zazute
bear degun errukia,
zeuen ondoan goza dezagun
betiko atsedentokia.

Arantzazu, 1956, VII.

GURE KABIA ALKARTEAREN ERESERKIA

- 1/ Zarautz'ko kabitarrak
emen gatoz alai,
maitasunez gainezka,
benetako anai.
Jan-edan itxuran da
umorea salgai,
Kabia'ren diztirak
zabalduaz nunai.

- 2/ Egizko kabizale
gu orain eta len,
ekaitzak indar sarri
an ezpada emen.
Gure kabi goxoan
beti dago lurmen,
laño beltzak utzita
bertara lenbailen!

ESKERRAK ZURI, OIARTZUN!

- 1/ Mesedetxo bat eska didate
biotz nereko lagunak,
barren aundirik eztu izango
ori ukatuzten dunak.
Zuretzat ditut, Oiartzun maite,
gaur nere bertso kutunak,
zu aztutzerik iñoiz ez dauka
beñ ezagutzen zaitunak.
- 2/ Iñor galdezka baldin baletor
erri on jator bat nun dan,
zure izena erabiltzeko
ni ez naiz egongo dudan.
Gogoan daukat zure salletan
zer une pasa ditudan,
etzindazuke sinistatuko
nik zenbat maite zaitudan.
- 3/ Karidadezko bide onetan
serbitzari ta umillak,
nere modura esango dute
or ibillitako millak.
Guretzat pozik dantzatzen ziran
zuen ate-maratillak,
preziz danari lagundutzeko
zuek zerate mutillak!
- 4/ Baso ta mendi, soro-zelaitan,
badezu nai dan aukera,
semeak berriz gordetzen dute
jatorrizko izakera.
Mendiburu'ren lurretan ezta
askotan ainbat galera,
euskaldun kutsu orri eutsiaz
jarrai, Oiartzun, aurrera!
- 5/ Illunpe beltzez nintzan garaian
zuk argi egin zidazun,
beste erri batek ezin zezaken
era obean erantzun.
Ezjakin onen bearrik iñoiz
baldin bazendu, Oiartzun,
nezaken pixka egiteko prest
badakizu nun naukazun.

Zarautz, 1956-VII-20.
Oiartzun urtekaria, 1956.

BASERRIA AZKENETAN?

1956'garren urtea da. Gipuzkoar industri indartsua beso eskasian dago. Millaka pertsona sartzen zaizkigu kanpoetatik. Ainbat eta ainbat baserrik itxi dituzte beren ateak. Erreka-ibaietako urak itxasora bezela, mendi gizonak kalera dartzokigu.

1/ Bein bear eta kantari nator,
danak entzun deidatela,
iñoiz bada-ta, sinistu gero
motiboa badetela.
Kezka bat daukat barren barrenen
len egundo ez bezela,
euskal baserri maitegarriak
galtzera dijoazela.

2/ Gure izate, sustrai guzia
baserriaren oñean,
artatik degu jatorri dana
lur ontan, zorionean.
Guraso zarrak gizaldietan
or lertu dira lanean,
bizi-poz asko ez da izango
bera ondatzen danean.

3/ Ainbat urteko lanaren kargaz
bizkar danak makurtuta,
baserrietan ainbeste daude
penetan ezin lertuta.
Ta ikusirik beren buruak
zor aundipean sartuta,
kale aldera datoz igesi
beren trasteak artuta.

4/ Aspaldi ontan eman-bearrak
aunditu dira ugari,
zutik joateko kemenik ezta
geientxoena erori.
Eun kilo juxtu eramango ta
berreun bizkarrean jarri,
orixe bera gertatzen zaio
orain baserritarrari.

5/ Agintariok, abixu auxe
nai nizuteke bialdu:
bide txarrean dijoaz gauzak,
onek bukatu bear du.
Baserriarren laneko pozak
orren aguro ez galdu,
kalea ere larrituko da
lurrak ematen ezpadu.

6/ Ezin bizia jarria dago
mendi aldean etxero,
nor beretzako zer gelditzen da
besterek kendu ezkerok?
Agintariak, asi lanean
oraintxe sutu ta bero,
damu guziak alperrik dira
denbora pasata gero.

7/ Mendian bizi ezin diranak
sallean datoz kalera,
askok ez dute, ez, neurtzen ondo
onek dakarren galera.
Laguntza pixkat ezpadijoa
nekazarien artera,
baserri danak ustuta daude
emendik ogei urtera.

8/ Lengoak lengo, zer egin digu
aurtengo negu saztarrak?
Guziz erre ta kixkali ditu
ingurutako bazterrak.
Ekarri bear zai edo baba,
iñongo lasto zakarrak,
pentsuarentzat aña ezin du
egin gaur baserritarrak.

9/ Baserriari alde guzitik
etorri zaion kaltea,
ainbat kostata egindakoak
beste batzuek jatea.
Askoren poza au zan bakarrik
basoa piñuz betea,
ta otsaillak or eman die
betiko errematea.

10/ Gizaldietan sendo zeudenak
ekaitz aldiak irauli,
baserritako bizi-poz dana
orra kolpetik itzali.
Kaletan gañezkatu baño len
millaka mendi famili,
gero negarrak alperrik dira:
oraintxe bizkor ibili!

Aranzazu, 1956-VII.
Kantari nator, Zarautz, 1960.
La Voz de España, 1975-V-19.

AITA IÑAKI EIZAGIRRE'REN MEZA BERRIA

Au egunaren ederra! Lau anai aldare batean. Zarren irurak laguntzalle ta gaztena meza ematen. Lenengo aulkietan gurasoak; ondoren, Zarautz'ko erri osoa.

- 1/ Udaberriko goiz ederra da,
zeru-lurrak zorionez,
Zarautz erriko mar-mar goxoak
poz jariotan entzunez.
Aurtengo urte gogoangarriz,
Jose Deunaren egunez,
derrior sarri oroitu bear
begiz ikusi degunez.
- 2/ Prantziskotarren eleiz bikaña
orra or bete betean,
batzuek emen exer-aulkitan,
beste batzuek tente an.
Etxe bateko lau anai prestu
aldare santu batean...
Une onetzaz ezin aztu gu
bizirik degun artean.
- 3/ Ai, egunaren bikaintasuna
ez da samurra esaten,
al dan guzia saiatuko naiz
guziak jakin dezaten.
Aitatutako lau anai bizkor
jarririk aldare baten,
zarren irurak laguntzalle ta
gaztena, meza ematen.
- 4/ Lenengo mallan aita-amak daude;
jendeak begira beza,
beste oinbeste iñon ikusten
ezpaitago lan erreza.
Ai, biotz oien gaurko zoria
nik agertu al baneza...
Zein arretatsu entzuten duten
seme gaztenaren meza!
- 5/ Eizagirre'tar zorionsuak,
zuen lekua or dago,
Jaungoikoaren ordezkartizan
nor zuek baño gorago?
Lau seme apaiz egiñak eta
zein baño zein argiago,
guraso batek ezin eskatu
lur ontan ezer geiago.
- 6/ Sermoi eder bat derrior bear
jai au dan bezelakoak,
gogoan izatekoak dira
belarriz entzundakoak.
Jaun Elustondo'k esan dizkigu
gaur esan bearrekoak...
Ibai koxkor bat sortzeko ainbat
ixuri diran malkoak.
- 7/ Jaun Iturria'k bai organoa
aixa dantzatzen duela,
ta badirudi aingeru batzuk
meza kantatzen dutela.
Eleiz barrena lorez jantzia,
ta argiz gutxitan bezela,
une ontantxe esan diteke
zeru erdian gaudela.

8/ Aita, Bartolo, ama Jexuxa,
biak zaizkigu begizko,
seaskatxotik erakutsiak
amaika gauza egizko.
Oien gradua bezelakorik
ezin diteke begiz jo,
lau seme aundi or dituzute
Jaungoikoaren ministro.

9/ Zorion bero ta gartsuenak
nai dizkitzutet bialdu,
nolako gurasoak zeraten
jendeak jakin bear du.
Etxe indarrak orra nun diran
Jesukristoren soldadu,
ikasbidea eman dezute
iñork jarraitu nai badu.

*Zarautz, 1957'garren urteko San Jose eguna
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

OIARTZUN ZARRARI KANTUZ

- 1/ Oiarzun maite, emen nator ni
zu gogotsu aipatzera,
aztu-eziñak izaten dira
pizti batzuen antzera.
Bearturikan bezela gaude
zuri txapela kentzera,
Gipuzkoako erri guzitan
zarrentxoena zu zera.
- 2/ Plinio batek bere lanetan
iñoiz aitatzen zaitu zu,
aren garaiko idazle askok
maixu arek bezelatsu.
Erromatarren kutsuak berriz
Arditurri'n or dituzu,
atzo goizeko lore etzerala
zeuk antzemango diozu.
- 3/ Kondaira zarrak zutzaz, Oiarzun,
zenbat daukan esan-naia,
izan zenduen lurrez aberats
arkitu ziñan garaia.
Zureak Ondarrabi ta Irun,
Lezo bezela Pasaia,
oraiñ estua etzeran arren
orduak ziñan lasaia.
- 4/ Orain bezela, gerrak ugari
lengo denbora zarrean,
onez konpondu ezin ziranak
asten ziran indarrean.
Ta beti nola izan zeran zu
mugatik oso urrean,
odola pranko ixuri izan da
oiartzuarren lurrean.
- 5/ Milla ta lareun irurogei ta
amasei zeritzaiona,
prantzesak sartu, erria sutan,
ura zan estuasuna!
Kixkali zuten eleiz-torrea
eta barrenen zegona,
auts biurturik gelditu ziran
bertan larogei pertsona.
- 6/ Andikan berreun urte baño len
berriz oz ziñun prantzesak,
su ta garretan aldatutzera
zure pakezko ametsak.
Sarri pagatu izan dituzu
beste batzuen lañezak,
zure kalteak zer izan diran
neurtzen eztaude errezak.
- 7/ Zenbat alditan entzun dezun zuk
tronpeta zarren orrua,
zenbat alditan ikusi dezun
zeure lurra odoldua!
Arkaitza bezin tinkoa zera,
ortan dezu anparua,
«Aitaren» esan baño lenago
jasotzen dezu burua.
- 8/ Lartaun, Isasa ta Mendiburu,
eztira joaten burutik,
zuei laguntzen baitaude beti
arkitzen diran lekutik.
Sarri zapaldu nai izan arren
sendo zaude zu or zutik,
aurrerantz ere Goitar Jaun onak
izan zaitzala eskutik.

Zarautz, 1957-VII-16.
Anuario «Oyarzun», 1957.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.

ELGOIBAR LANGILLEARI

- 1/ Ben-benetako adiskideak
datoz bertso batzun eske,
ederrik inoiz asmatzekero
oraintxe asma litezke.
Zuri eskeñi nai nik, Elgoibar,
loretxo bat edo beste,
alare etzaitut, ez, goralduko
merezi dezun ainbeste.
- 2/ Mendi bikañak or jeiki ziran
zuri guardi egitera,
Deba ibaiak bustitzen zaitu
komeni zaizun aldera.
Zure semeak nagirik gabe
emanak daude lanera,
argatik zoaz gogor indartzen
egunetik egunera.
- 3/ Lanaren bidez iritxi zera
guziz gorengo neurrira,
zure aurreko guraso zarrak
eztauzkatzu gaur begira.
Orain larogei urte sartuak
erri ortan lur azpira,
zer pentsatuko ote luteke
berriz piztuko balira?
- 4/ Konturatuta bizi gera gaur
gipuzkoatar bakoitza,
txit aldatua dagola lendik
erri ortako bizitza.
Industriz lenen mallan zaude ta
indartsu nekazaritza,
negarrik ezin jo zenezake,
Elgoibar, ondo zabilta.
- 5/ Elgoibartarrok deporte-zale
sutsuak zerate oso,
ta pelotaren izena ere
etzenduten gutxi jaso.
Orko semeak agertzen ziran
frontoietako guraso,
Baltasar eta Arriola bat,
gero Zabala ta Artazo.
- 6/ Asten zeraten alderdi artan
beti ortzak erakutsi,
aspalditxoko urte auetan
ezta or azio gutxi.
Or ainbat sari edo premio
bestetan eziñ ikusi,
ostikoketan noiznai zerate
Gipuzkoa'ko nagusi.
- 7/ Jarrai, Elgoibar, aurrerantz ere
frutu bikañak emanez,
zure gradurik ez leike artu
alperkerian egonez.
Goiko Jaun onak danok beteko
al zaituzte zorionez,
anai-arrebok, ongi jolastu
aurtengo San Bartolomez.

Zarautz, 27-VII-1957
Elgoibar'ko 1957 urteko festa-programatik artuak.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.
La Voz de España, 1978-VIII-23.

AZPEITI'KO ERRIARI

- 1/ Azpeiti maite, aztu-eziña,
apalki nator zugana,
Izarraitz bikañaren oñetan
zaude gozoro etzana.
Amaika seme argi ta bizkor
ezaugarritzat emana,
munduaren lau egaletan gaur
sarri aitatzen zerana.
- 2/ Zure pozaren aunditasunak
nolatan mugarik izan?
Zenbateraño irixten dan nik
bertsoz ez nezake esan.
Zuk landutako lur-zati ori
ain mardula izango zan,
San Inazio arrigarri bat
zerbaitegatik jaio zan.
- 3/ Zure bitartez Euskalerrria
gutziz dago zoriontsu,
alako seme goralgarria
berari eman diozu.
Inazio bat aitatzen dunak
beti aitatzen zaitu zu,
Zaindari orren babesean zuk
zeren beldurra daukazu?
- 4/ Zure semeak zerutar garra
nunbait berekin daukate,
zure izena entzungo baita
mundua mundu dan arte.
Eta aldaretan ikusi leike
aguro Anai Garate...
O, azpeitiar biotzekoak,
inbirigarri zerate.
- 5/ Mendi bulartsuz inguratuta
zoriontsu zera guziz,
lantu jotzeko motibo asko
eztezu nere iritziz.
Nekazaritza bikain daukazu,
indartsu zaude industriz,
geientsuenak arritzen dira
gaur zu zerana ikusiz.
- 6/ Azokaz eta periz etzaitu
beste erri batek autsiko,
orko billerak bezin jatorrak
eztitugu ikusiko.
Gure esker ona nola eztezu
zuk, Azpeiti, mereziko?
Euskera zarra gordetzen ere
zu zera lendabiziko.
- 7/ Erriko jaitan jolatsu danok
arpegi alai emanik,
ezta munduan anaitasuna
menperatuko duanik.
Jarrai aurrera, guraso zarren
seme leialak izanik,
etzazutela iñoiz zikindu
Azpeitia'ren izenik.

*Aranzazu, 1957, IX-X.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

KANPOKO JENDEA

- 1/ Probintzi maite, aldatu zera
zu lengo denboretatik,
fabrika, taller eta tximini
ageri dira nunaitik.
Bertan bear zan ainbat beso ez,
lana zegoan gogotik...
Urte auetan millaka kristau
sartu zaizkigu kanpotik.
- 2/ Gorrotuz iñoiz ez degu artu
etorri zaigun jendea,
premi gorrian arkitzen danak
berekin du naigabea.
Guzieri on egitea da
Jaungoikoaren legea,
jaiotzen danak bizi izateko
badauka eskubidea.
- 3/ Gure anaiak, millaka dira
emendik joanak igesi,
Ameriketan edo Europa'n
aiek ere nunbait bizi.
Lana egiñaz nai badu batek
jatekoa irabazi,
asmo orrekin datorrenari
ezin iñork galerazi.
- 4/ Arrokeriak sekula ez du
ondoren onik ekartzen,
oien artean askok ez daki
zer lur ari dan zapaltzen.
Kanpotarreri guk ez diegu
beste gauzarik eskatzen:
jakin bezate oiturak eta
izkuntza errespetatzen.
- 5/ Euskeraz izan oi dira beti
gure izketa xamurrak,
ori entzunaz jartzen dituzte
iru metroko muturrak.
Gero gañetik gaizki esaka
urratu arte zintzurak,
ementxe gaude geure lurrean
itzegiteko beldurrak.
- 6/ Oso zabalik arkitu dute
gure etxeko atea,
ori eginda merezi gendun
esker on bat izatea.
Gure oiturak azpiratuta
geuri gaizki esatea,
auxe bai dala burutik bera
nai dutena egitea.
- 7/ Bizibearrak onuntz ekarri
zaituzte zuen erritik,
danok ederki konpon gindezke
irten ezean neurritik.
Errespetoa ibil zazute,
ez jarri bide txarretik;
oinbeste burla ez da egiten
erri baten bizkarretik.

*Zarautz, 1958'garren urtea.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

PARISEN KANTATUTAKO BI BERTSO

(1958 urteko maiatzean)

Parisko euskaldun jende jatorra
 ara ementxe batua,
 anai-arreba pranko badegu
 gaur onuntz inguratua.
 Ameriketan zenbat dabillen
 etxetik urrutiratua!
 Egun onetan aiekin degu
 gorputza eta gogua.
 Jaunari esker egin baitegu
 emen biltzeko modua,
 era ontako alkartasunez
 alaitutzen da mundua.
 Berriro ere autatu zagon
 onelakoxe lekua,
 irrintzi eta santzo egiteko
 iritxi baita ordua.
 Bertsolariak ager gaur goitik
 bertsoa eta kantua,
 eman eta zabaldu dezagun
 mundu guzian frutua.

Arrantzaleak boga ta boga
 beti itxaso aundian,
 artzai mutilla txistu ta kanta
 or ikusten da mendian,
 nekazariak beren lurretan
 ari baitira lanian;
 igande egunez gu euskaldunak
 ementxen aldamenian.
 Bein bear eta gure erria
 dago umore onian.
 Eguzkia're dizdiratsua
 goizetik zeru gañian.
 Auxen da poza kabitu eziña
 edertasun au ikustian,
 zar eta gazte, aundi ta txiki
 guziok bat alkartian,
 maitetasunez bildu bai gera
 gaur festa eder batian,
 anai-arrebak, ezta bildurrik
 ola gabiltzan artian.

OXOBI ZANARI

(Parisen, 1958'ko maiatzean)

Hernandorena jaunak: Biotz miñez as-
tera nijoakizue bigarren saioa zuei presen-
tatzera. Biotz min ori aundiagotu zait
Dassance emen ikusita. Urterik urte eta
txapelketaz txapelketa, gaur ohoratzen
degun gizona, apeza, eta Dassance jauna
beti alkarrekin baitziran. Dassance jauna
emen ikusirik, etzait iruditzen Oxobi jau-
na bazterren batean ikusi bear ez dedanik.
Bañan zoritxarrez ala da. Otoitz egin degu
goizean bere ohorez, eta orain bertsolari-
ak eskeñiko diote beren omena.

Basarrik:

Oxobi jaunak idazten zuen
oso xamur eta erraz,
alegi edo ipui batzuek
emanaz egi tankeraz.
Itz guziak e ondo josiak,
aparta baitzan joskeraz;
gaiak erabiltzen zitun berriz
berak nai zuan aukeraz.
Euskaldun danok arenganako
zorretan gaude gaur beraz.
Illa zala jakin ta guziok
gelditu baigiñan penaz.
Zer galera guk beste mundura
gizonaren irteeraz!
Arek baitzuan almen bizi bat
izana beti bere eraz.
Lafontaine eta Samaniego
bizkor baitziran erderaz,
baña Oxobi añakorikan
izan al degu euskeraz?

Luto edo doluz gelditu ziran
basoak eta mendiak,
negar egin zun artzai mutillak
ta negar arrantzaliak.
Askoz geiago liburutatik
dauden gizon ikasiak.
Oxobi zein zan bear bezela
eztaki mundu guziak.
Tristetu giñun zaarrak eta
tristetu giñun gaztiak
gizon uraxe beste mundura
zijoala ikustiak.
Zartada aundi bat eman baitzigun
Oxobi illaren berriak.
Geuk ere ez dakigu zer gizon
galdu dun Euskalerrriak.

BAXURKO OLERKARIARI URRUÑAN, 1958 URTEAN

1/ Gure Baxurko maitagarria
nola ez izan goguan?
Oraintxe dala ogeitamar bat
urte ezagutu nuan.
Toki askotan ibilli gera
biok beti inguruan,
pentsamentu bat zun biotzean,
pentsamentu bat buruan:
bere euskera maitagarria
nundikan jasoko zuan.
Ura txit garbi agertutzen zan
etxean eta auzuan,
euskera zeukan ark ametsetan
eta euskera pausuan,
berdin kafean eta kalean,
ta berdin-berdin pausuan,
ta nere ustez pekatuaren
arrastorikan etzuan;
iñor badago, ni seguru naiz
au daguela zeruan.

2/ San Inazion bititza ere
bertsotan zuen egiña,
gero Jesusen izakeraren
zer liburu atsegiña!
Gorroturikan etzuen iñoiz,
beti ondo itzegiña,
ezagutuzten zuten danentzat
oso baizan gizon fiña,
bere lur ori ikusi eta
biotzean zeukan miña:
Ama gaixoa ia illean
eta sendatu eziña.
Ori nai zuan ta ori izan zan
beti Baxurkoren griña,
obe genduke beste guztiak
orrelakuak bagiña.

BEORLEGI JAUNA IL ZAIGU (G.B.)

Udaberriaren urratzean, kukuen kantu otsak entzun zitezkean garaian, eldu zaigu berri garratza: D. Gregorio Beorlegi donostiar antzezlarari trebe ta ospetsua bat batean eriotzaren atzaparretan jausi da.

- 1/ Teatru sallak zu izan zaitu lenen mallako lankide, zuri eskerrak urratu ditu makiña bat illunpide.
- 2/ Iñon da iñor baldin bazegon laguntzaren bearrean, an azalduko ziñan zu beti beste guzien aurrean.
- 3/ Nunai nabarmen azalduko zan zuk zendun abildadea; ta batez ere beti nabarmen ai, zure karidadea.
- 4/ Diruz ta sonaz aundia izan zindezkean zu kanpoan, naiago zendun, ziñan bezela azaldu zeure txokoan.
- 5/ Arraiak ura bezela maite baizenduan zure lurra, ta bere mugaz aldentze orrek ematen zizun beldurra.
- 6/ Bere semerik bikaintxoena euskal teatroak galdu... Bañan erein dun azi ederrak frutu on emango al du!
- 7/ Berrogeitamar urte luzetan zu baiziñan lendabizi, orain datozen gazte maiteak badaukate nun ikasi!
- 8/ Gure Donosti'k, gure Gipuzku'k, berekin dute galera, ainbat balio zuan pitxia sartu baitute lurpera.
- 9/ Udaberriko egun batean, kukua kantuz basoan; zu berriz, zurbill, betiko ixill, eriotzaren altzoan.
- 10/ Agur, lagun zar, ixpillu eder, eta antzezlarari bikaña, goiko teatru ortan artzazu emengo lanen ordaña.
- 11/ Agur onetan bein da berriri busti zaizkigu begiak, etzaitu azten, o, Gregorio, zu jaio ziñan erriak.
- 12/ Zeru ta lurren Jaun da Jabea, Zu zera Jaunik onena! Eman zaiozu betiko pake, ta betirako atsedena.

*Zarautz, 1959'garren urteko udaberria
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ZUELTZU'REN OMENALDIA

Itziartarrak Zueltzu bertsolariari omenaldi bero bat eskeñi diote. Irurogeita bost urte ditu Zueltzu'k. Oraindik orain-tsu arte bera izan da Luistarren lendakaria Itziar'en. Txapel aundi zoragarri bat eman diote eskuetara Itziar'ko Luistarrak Zuel-tzu'ri; txapelaren gañekaldean Itziar'ko Ama'ren irudia, urrez itsatsita. Erri guzia bat egiñik azaldu da jaialdietara. Zueltzu bertsolaria, Zueltzu Luistar zintzo ta osoa, ezagutzen duten guziak maite dute-na da.

- 1/ Zueltzu maite, danak zugana,
gogoak ala emanik,
Itziar ontan iñor bai al da
etxean gelditu danik?
Erri guzia oso osoan
emen ikusten baitet nik,
zerorrek etzenduan usteko
ain maitatua ziñanik.
- 2/ Zeure bizitza osoan beti
ain paketsua izana,
iñor mintzeko moduko itzik
oso gutxitan esana.
Bertsolari on, patxarazkoa,
ta luistar zuzen-zuzena,
nola ezta ba extimatuko
era ontako gizona?
- 3/ Itziartarrak zure ondoan
gaur daukaten atsegiña,
ain apal eta gozoa zera,
ta aiñ ondo itzegiña.
Premiz arkitu izan danari
mesede asko egiña,
ainbeste jende etzan bilduko
petral bat izan baziña.
- 4/ Luistar gazteak zure lanketak
oso dauzkate gogoan,
omenaldi au eskeñi arte
iñor lasai etzegoan.
Txapel eder bat eman dizute
on egiteko asmoan,
zure burua estali beza
aurreruntz urte askoan.
- 5/ Zuk Itziar'ko Ama lastana
ain gogozkoa baitezcu,
irugeita bost urte ontan
berorrek lagundu dizu.
Aurrerantz ere gorde zaitzala
orrelaxe, osasuntsu,
nere zorion anaikorrenak
lagun zar maite, Zueltzu.

*Zarautz, 1959'garren urteko garagarilla
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

BERTSOLARI GAZTEAK

1959'garren urteko agorraren bederatzia da. Gipuzkoa'ko bertsolari gazteen txapelketa ospatzen da Ordizi'n. Amazazpitarano bildu dira; lau edo bost badira taldean egitazko bertsolari kutsua dutenak. Donosti'ko radiotik ari naiz kantari.

- 1/ Pozaren pozez ari naiz, jaunak
gaur Donosti'tik izketan,
ainbat gauza on ikusi baitet
Billafranka'ko pestetan.
Bertsoak galdu ote ditezken
iñor ez egon kezketan,
bizkor samarrak agertu dira
Gipuzkoa'ko gaztetan.
- 2/ Zabaldu nunai kezkarik gabe
zuen itz-neurtu gozoak,
ta ezagutu zaitzate ondo
gure probintzi osoak.
Iturri onak ura bezela
eman oparo bertsoak,
zuen premia izango du ta
gure izkuntza gaxoak.
- 3/ Gazte maiteak or mintza ziran
egundoko errespetoz,
serbitzu ona egingo dute,
olako ugari betoz.
Billafranka'ko billera ortan
nik bai artu nuala poz,
aurreko zarrak il ziran baña
oñordekoak ba-datoz.

*Zarautz, 1959'garren urteko Agorra
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ANAI GAZTEARI

Gaztea len, ura ere.

Gaur berrogei urte eginda dago. Venezuela'tik etorrita, Zarautz'en egin ditu sei illabete.

Berriro Amerika alderuntz irteteko bezperan, ama tartean genduala, senideok bazkari eder bat egin genduan. Ta... bazkari onaren ondorena bertso ta kantak izaten dira sarritan.

- 1/ Egun batean zorionez ik jo ukan Venezuela, eta lanean asia intzan beste geienak bezela. Jakiña zeok an diru asko irabazten dezutela, sei illabetez errege gisa ezin ibili bestela.
- 2/ Emen ikusi indutanean auxe pentsatu nian nik: anai gazteak egingo zian an pentsaketa zuzenik. Berrogei urte badauzkak eta diru aukera izanik, ez nian uste ezkondu gabe berriz joango intzanik.

3/ Neskatzak iri egiña ditek makiñabat erreparu, begirik kendu gabe ibili zaizkik or bi edo iru. Ezkondu naian bazeok emen etzekit zenbat aingeru, ik itz erdirik esan ezkerok baietza daukak seguru.

4/ Aukera paltik ez eukan emen gogorik izan baukan, Jaunak badaki anai gazteak zenbat pentsamentu daukan. Oraindik ere ez dek sartu nai ik ezkonduen errenkan, ondon ondoen erorrek dakik, Tomax, zer egiten dekan.

5/ Aurreruntz ere izango al dek bear dekan ainbat kemen, Jaungoikoari eska gogotik, osasuna baitek lenen. Berri on asko bialdu itzak, zai egongo gaituk emen, diru mordo bat aurreratuta ator berriro lenbait len.

*Zarautz, 1959'garren urteko Urrilla
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

BI ASTO LAPURTU!

- 1/ Anai arreba biotzekoak
euki zazute arreta,
obe dezute gustoko gauzak
toki onean gordeta.
Gipuzku ontan aberastasun
pixkat somatzen dute-ta,
ijito sallak ikusten dira
bide guziak beteta.
- 2/ Ain ugariak ditugulako
ezin kendu ingurutik,
karriatzea gustatzen zaie
ezer dagoan lekutik.
Arrantza ona daukate sarri
kanpotik edo barrutik,
oiekin dexkuidatzen dan arek
pagatuko du larrutik.
- 3/ Aukerik iñon soma ezkerok
jakiten dute zer egiñ,
bear dutena trallan artuta
al dan azkarren aldegiñ.
Bi asto galdu dira gau batez
Zarautz'en eta Getari'ñ,
andikan oso ordu gutxira
salgai zeuzkaten Bitori'ñ.
- 4/ Gau beranduan beren ordua
ondo aukeratzen dute,
atari zakur gogorreatatik
ajola gutxi zaiote.
Aiek ixildu-erazitzeke
botikaren bat daukate,
ta ukullutan berak nagusi
jendea lo dagon arte.
- 5/ Astozaleak tristerik zeuden,
ia etsipen artuta,
beren abere zintzo, leialak,
ustez betiko galduta.
Zuzen dabillen kristauak sarri
laguntasuna badu ta,
berriro etxeratu dituzte
Bitori'ñ ezagututa.
- 6/ Sekulakorik ijito geien
ikusten da aspaldian,
egunez gauzak ondo ikusi,
ta saiatu gaberdian.
Jende bizkorra jarri diteke
ugari samar guardian,
bestela ez da giro izango
ezer dagoan tokian.
- 7/ Ijito kasta ugari ori
jarri da gure tarteko,
ta zazpigarren agindu ona
oiek ez dute beteko.
Asmoak artu bitzate bizkor
beste norabait joateko,
iñon bearrrik ez degu emen
egindakoa jateko.

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa.
Aranzazu, 1960-1.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ENTZUN, GURASOAK!

- 1/ Aspalditxoan nago
kasketak emana,
egi batzuk esaten
ote dagon lana.
Adierazi nairik
nator zuengana,
zer dan etxe askotan
gaur gertatzen dana.
- 2/ Sukalde bazter asko
testigu zerate,
bertso aukeratuak
berengan ez dute.
Arrazoi aundiz guri
esango digute,
geronen izkuntzarik
ez degula maite.
- 3/ Gertatzen dana dago
aitortu bearra:
erdel zaletasunak
artu du indarra.
Gure artean gaitz au
oso degu zarra:
kanpoko dana ona,
etxekoa txarra.
- 4/ Mundutar jakintsuak
erdi zoratuta,
euskeraz ikasteko
asmoak artuta.
Or dabilta izkuntz au
ezin goralduta...
Eta geure lurtean
ankaperatuta.
- 5/ Lengoan, guraso bat
neri itzegiten.
Zer gauz esan zizkidan
asi zu jakiten:
«A zer seme bizkorrak
atera zaizkiten...
Ez dakizu erderaz
zein ondo dakiten».
- 6/ Seme alabak gero
bildu ziranean,
entzuten egon nintzan
ni aldamenean.
Uraxe zan tristura
nere barrenean,
ango Babel torrea
ikus nuanean.
- 7/ Aitak ezin ulertu
erderaren otsik,
semeak etzekiten
euskerazko itzik.
Au ikusi ta alare
gizajoa pozik,
zenbait euskal gurasok
ez daukate lotsik.
- 8/ Gaztelera, frantsesa,
inglesa bestea,
ta obe alemanez
lenbailen astea.
Gauzik ederrena da
danak ikastea,
bañan ez nork berea
zokoan uztea.

9/ Euskeraz azi ziñan,
euskal kutsuz bizi,
aita bat izatera
euskeraz iritxi.
Aurrei ezpadiezu
itzik erakutsi,
guraso izenik zuk
ez dezu merezi.

10/ Ondo ikusi nai det
nik zure semea,
izan bedi izkuntzak
ikasten trebea.
Zenbat eta geiago
beretzat ohea,
baña kontuan izan:
lenengo geurea.

*Zarautz, 1959'garren urteko Urrilla
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

OSTATU BATEAN

Pake pakean gaudenak nastera gizatxar bat inguratu zaigu. Oitura duan bezela, neurritz kanpo zerbait edana dago. Bertsolari ote dan iduri zaio, ta bertsotan esaten ditu bere nardaxkeriak.

Bertsotan jaso ditu merezi zituan erantzunak.

- 1/ Petralkeri ta zitalkeria
daukazu alde guztitik,
beneno txarrez josia zaude
gañetik eta azpitik.
Zure izena borratua da
Basarri onen listatik,
al dan azkarren aldegin zazu
nere begien bixtatik.
- 2/ Sua piztera inguratzen da
neurritz kanpora edanda,
ta beti libre oitua dago
nai dituanak esanda.
Bost arroarik ez da izango
au pixura eramanda,
kontzientziko karga litzake
matralleko bat emanda.

*Zarautz, 1959'garren urtea
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

BIDETAKO EZBEARRAK

- 1/ Zer esan asko dagon ezker
asi gaitzen bertotan,
gai on guziak alperrik dira
ixillik egotekotan.
Berri tristeak datoz ugari
joan dan aspalditxo ontan,
makiñatxo bat jende galtzen da
Españi'ko kamiotan.
- 2/ Oker aundirik gertatu gabe
urteak egun bat eztu,
goizean sano irten etxetik,
gaberako odolustu.
Zenbatak galtzen duten bizia
ezin diteke sinistu,
batak besteri aitzeki eman,
baña illik ezin piztu.
- 3/ Kamioetan gabiltzan danok
beti gaude arrixkutan,
oker txarren bat noiz gertatuko
beldurrez eta kezketan.
Txoper batzuri begira eziñ
egon diteke askotan,
automobilla itxusia da
zenbait astoren eskutan.
- 4/ Zenbat pekatu egiten diran
ez da okerrrik esanda,
zenbait txoperren gozamen dana
al dan azkarren joanda.
Oso sarritan ikusten dira
dituzten danak emanda,
beste batzutan komeni baño
trago geiago edanda.
- 5/ Gauez ibiltzen dituzu berriz
basati batzun antzera
legerik errespetatu gabe,
berak nai duten klasera.
Oiek ez dute señik egingo
argi luzetik motzera,
gizajo orrek giro daukazu
itxutzen baldin bazera.
- 6/ Gure bideak argatik daude
luto gogorrez beteta,
zentzu gabeko arrosko askok
luzitu naia dute-ta.
Griña txar danak ortxe dauzkate
barren zokoan gordeta,
merezi ez dun makiña batek
erabiltzen du karneta.
- 7/ Agintariak pentsatu dute
neurri estuak artzia,
samingarri da kamioetan
oinbeste jende galtzia.
Ondo dagola derizkiot nik
multa sendoak kentzia,
pekatu egiten dun guziak
bear du penitentzia.
- 8/ Jendea ondo ezitze ori
a zer nolako lana dan!
Txoperren bizkar ez bota dana,
danentzako dator txandan.
Iñork ez degu errenditu nai
legeak jartzen dun langan,
oñezko askok ere ez daki
nola ibili bear dan.

- 9/ Bazterrak utzi ta amorratzen
bidearen erdirako,
bozinak entzun, baña ez daude
mugimentu aundirako.
Legien kontra eman pausoak,
arretik ez dutelako...
Zenbat desgrazi ez da gertatzen
olakoak diralako!
- 10/ Ez daukagu guk zertan izanik
arro ta erosgogorrak,
eta odolez zertan bustirik
gure kamio legorrak.
Nola txoper da ala oñezko,
bizikleta ta motorrak,
gaurtik aurrera artu ditzagun
asmo sendo ta jatorrak.
- 11/ Eriotz oiek gutxitu leizke
zuzen ibiliz bidetik,
legeak esaten dun bezela
tokatzen zaigun aldetik.
Ezker aldea utzi besteri,
jo dezagun eskubitik,
errespatorik ederrenean
bakoitza bere tokitik.

*Zarautz, 1959'garren urtea
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

OÑATI'KO ZAKUR-PESTA

- 1/ Berri batzuk badauzkat
nai ditunak jakiñ,
zabaldu nai nituzke
asmo on batekiñ.
Laño asko zan baña
denbora onakin,
artzai zakurren pesta
egin da Oñati'n.
- 2/ An egin zuten lanik
ikusgarriena,
zintzo, zuzen beteaz
artzaien ordena.
Au da millaka kristauk
galdetu zutena:
«Zakurrak nolatan du
orrelako sena?»
- 3/ Ez dago esaterik
oien baliua,
artzai jatorrentzako
zer alibiua.
Apaltasunez entzun
nagusi oiua,
gizon askorentzako
a zer leziua!
- 4/ Ardi atzetik aiek
an zenbat enpeño!
Eramaten zituzten
nai zan tokiraño,
artegi baten preso
errenditzeroño...
Bizkorragoak dira
gizon asko baño.
- 5/ Beren lana egingo
dute oiek lasai,
aginduak artuta
ez geldi egon nai.
Olako zakurrekin
izan leike artzai,
izketan ez dakite,
beste guzia bai.
- 6/ Maitatzen dute gogoz
beren nagusia,
zintzo egiñaz arek
nai duan guzia.
Arrokeria beti
gauza itxusia,
aiengandik badegu
guk zer ikasia.
- 7/ Jaungoiko bat daukagu
agintzen duela,
ta badakigu Aren
mendean gaudela.
Jakín amar agindu
eman zituela,
bat ez degu betetzen
bear dan bezela.

*Zarautz, 1959'garren Agorra
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

DANENTZAT BIZILEKURIK EZ

- 1/ Etxe-bizitzen gaia artuta
kantu bat nai det ornitu,
zerbait orretzaz esan gabe ni
ezin ninteke gelditu.
Bizi bearrak gure egunetan
estuasuak baditu,
ugaltzen ari zaigu jendea
ta danok ezin kabitu.
- 2/ Ugalmen onek ez garabilzki
oso tankera onean,
txori asko ta kabiak urri
daude gaurko egunean.
Praille ta moja ezin joan danok,
saiatu bear lanean,
eta ezkontzaz pentsatzen degu
garaia datorrenean.
- 3/ Bikote gaxo askok iñola
ezin alaitu biotzik,
maitasunetan gañezka daude,
batu ditezkenak pozik.
Ezkonduko ta ezin ezkondu,
galanki supritu baizik;
nunbait sartuko lirake baña
ez dute etxe-bizitzik.
- 4/ Nolanai ezin sartu diteke
libre dan txoko batera,
soñak estali ta beartuak
gaude egunero jatera.
Etxe-bizitzik ez dago berriz
milla pezetatik bera,
lan-sari kaxkar batetik oiek
nola demontre atera?
- 5/ Neska ta mutill asko dabilta
kezka gogorrez beteta,
burutan duten amets gozoa
ezin loratu dute-ta.
Arrazoi aundiz ikusten dira
samintasunez erreta,
langille batek nola pagatu
dezake markes errenta?
- 6/ Erreztasunik ezpaldin bada
emen badator galera;
aterpe on bat bearreko da,
guziok kristauak gera.
Jende bajuak bear ezpadu
kabi bat sortzeko era,
mutill-zar eta neska-zarretik
izango degu aukera.

*Zarautz, 1959'garren Urrilla
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

SERMOIGILLERIK ONENA

- 1/ Udazkeneko eguna da ta
buruan zenbat gai polit,
itxasoari begiratuta
argitasun bat datorkit.
Zueri auxe agertu naia
nere baitan darabilkit,
kosta errian bizi naiz eta
zer gertatzen dan badakit.
- 2/ Uda partean praille ta apaiz
ez dira gutxi nekatu,
ondar gañean egiten dala
ez dakit zenbat pekatu.
Begiz ikusten degun gauza da,
zer arranetan ukatu?
Orru galantak egiñagatik
jenderik ezin mudatu.
- 3/ Mutil da neska, badabilzkite
udaran naikoa lanak,
beren goputzak erakusteko
dituzte aletin danak.
Amets ederrik egiten dute
ondartzetan dabilznanak,
ta ez dituzte aintzakoz artzen
kulpitotako esanak.
- 4/ Negu denbora trakets, gaiztoa,
gertatu zaigu gaurkoan:
itxaso zakar, aize aundia,
etzan atsegin kanpoan!
Getari bide zoragarritik
begira ernai nengoan,
Zarautz'ko kosta berdingabea
anima bat etzegoan.
- 5/ Nola diteke gaur ain utsa zu,
atzo baziñan beterik?
Praka motx oiek ez al dakite
zureganako biderik?
Nunbait etzaie oso gogozko
aizerik eta euririk,
jendea ezkutatzeko ezta
olako sermoigillerik.

*Zarautz, 1959'garren urtea
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ILLARGIAREN KEZKA?

1959'garren urtea da. Mundutarron kezka guziak illargian daudela esan ditekete. Zientzi gaietan arrigarrizko aurrerapenak ditugu. Errusitarrak egatutako trespeta bat illargiaren salletan sartua da.

- 1/ Gizon azkarrak badabilkitez
makiñatxo bat burupen,
ezin dezake iñork ukatu
zenbat aurreratu duten.
Batek badaki azkenerako
zer asmatuko diguten...
Gaur illargia gora ta bera,
besterik ez da entzuten.
- 2/ Jakintsu danak jarriak daude
buruz ondo nekatzera,
arrigarrizko berriak datoz
lo zeudenak esnatzera.
Illargi bera gizonen mende
pelota baten antzera;
gauza batzutan aurrera goaz,
beste batzutan atzera.
- 3/ Ikusi degu gizonen tresnak
illargia jo duela,
erakutsiaz jakindurian
aurreratuak gaudela.
Esaten dute biaje ori
laister egin ditekela,
gaur Orio'tik Donosti'raño
joango bagiña bezela.
- 4/ Jakintza salletako jaun oiek
or dabiltz izerditan blai,
munduko berri badakitez ta
laister angoa ere bai.
Gure artean zer gertatzen dan
aitor genezake noiznai:
etxean oker geienak eta
auzokoak zuzendu nai.
- 5/ Lendabiziko kolpe gogorra
errusitarrak eman du,
jende bizkorra badaukatela
orra garbi nabarmendu.
Obe litzake beste bide bat
artuko baldin bagendu:
illargiari pakean utzi,
eta mundu au konpondu.
- 6/ Illargiaren goraberatzaz
zenbat dagon itzeginda;
beste kontuak lenago ziran,
orren ordua orain da.
Zer irabazten degu gizonok
ango berriak jakinda,
gerraren kezkaz bizi bagera
emen konpondu ezinda?

*Zarautz, 1959'garren urtea
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

MOGEL'EN OROIZ

Eibar'ko errian aztu-eziñeko jaialdiak ospatu dira 1959'garren urteko Azaroaren seian, zazpian eta zortzian. Erriko agintariak, Eibar'ko kale bati Mogel'en izena ematea erabaki dute.

Peru Abarka'ren egilleari era ontan agertzen diote beren esker ona erritarrak.

1/ Utzi zenitun lanak ain dira sakon da jakingarriak, ori agertzen dutela daude *Peru Abarka*'n orriak. Au erakusten digute garbi Eibar'ko asmo berriak, o, Mogel maite, etzaitu azten zeu jaio ziñan erriak.

2/ Eibar erria iru egunez ain dotore ageri zan, Euskalerriko jakintsu danak bere barrenen zebiltzan. Euskaltzaleak ugalduta dira olatu aundien gisan, zuk emandako pauso ederrak etziran alperrik izan.

3/ Millaka kristauk gañeztu zuten Eibar aundiaren plaza, zure izenik aitatu gabe unetxo bat etzan pasa. Euskal mintzoa zan jaun da jabe, ta nunai euskal jolasa... Zuk ain maitea zendun izkuntzak oraindik badu arnasa.

4/ Zuretzat, Mogel aztu-eziña, euskaldunon goralpenak, zure liburu ortan baitaude gauzik jakingarrienak. *Peru Abarka* ugari betoz erakutsiko dutenak, «Maisu Juan» asko daude oraindik ezertxo ez dakitenak.

Zarautz, 1959'garren urteko Azarona Kantari nator, Zarautz, 1960.

URREZKO EZTIAK

Tapiatarren Urrezko Eztaiak ospatu dira Asteasu'n. Joxe Tapia jaunak eta bere emazte Maria'k amabost seme-alaba izan dituzte. Danak bizkor eta osasuntsuak. An bildu ziran aita-amen ondoan amabostak, beren seme-alabez inguraturik. Ia irurogei lagun guzitara; ta zugaitz baten adarrak izaki. Ura ikuspegi zoragarri ta aztu-eziña!

- 1/ Egun aundi ta berdingabea gaur Mutegi baserriak, ta berdin berdin esan nezake Asteasu'ko erriak.
Zer biotzondo ote daukate gure Joxe ta Mariak?
Olako edertasunik bakan ikusten dute begiak.
- 2/ Bein etorrita edertasun au ikusi bear genduan, zer pentsamentu zoragarriak sortzen zaizkidan buruan!
Amabost seme-alaba eder aita-amaren inguruan, aberastasun aundiagorik ezer bai al da munduan?
- 3/ Danak bizkorrak, danak sendoak, a zer nolako taldea!
Berdiñik iñon ote dagoan egingo nuke galdea.
Alkarganako izan dalarik maitasun berdin gabea, argatik zintzo bete dezute Jaungoikoaren legea.
- 4/ Berrogeitamar urte luzetan izan dezute grazia,
kejarik gabe artzeko beti Jaunak eman dun guzia.
Orain jendea kargaren iges gogortxo dago asia,
gaurko munduak zuengandikan badauka zer ikasia.
- 5/ Zuen bidea jarraitzen dute familiko ondorenak,
ta mereziak dauzkate noski zorionik beroenak.
Amabostetik amabi dira ezkontza egin zutenak,
iru bakarrik ikusten ditut orain ezkongai daudenak.
- 6/ Beste bertso bat moldatuko det nik ezkongai oientzako,
gogo aundirik ez omen dute lagun gabe bizitzeko.
Adiskideak eginda daude kanpoko edo auzoko,
uztartu gabe denbora asko ez dute oiek pasako.
- 7/ Ainbat billobez inguratuta gaur zoriona janari,
zeruak nola laguntzen dion zintzo jokatzan danari.
Nik belarrira esan nai diet aitari eta amari,
lanikan asko badaukazute esker ematen Jaunari.

8/ Agur gozo bat, Jose ta Mari,
nere bikote maitea,
garaia da ta komeni zaigu
etxe aldera joatea.
Zuen arbola indartsu dago,
adar sendotan betea,
aurreruntz ere opa dizutet
osasuna ta pakea.

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

OSTIKOKETA

- 1/ Futbola gora, futbola bera,
jendearen zoramena,
urte auetan ori da nunbait
oso modan dagoena.
Iñork jakin nai badu gaur zein dan
opiziorik onena,
ostikalari oiek daukate
irabazirik geiena.
- 2/ Mutiko danen amets bakarra
ostikoketan asteko,
anka-belaunak ainbat balio
zutenik ez nun usteko.
Ainbeste urtez zertan nekatu
karrera bat ikasteko?
Futbola bezelakorik ezta
milloiak irabazteko.
- 3/ Jolas guziak onak ditugu
neurritz, bear dan moduan,
bakoitza bere zaletasunez,
danok gustora orduan.
Beldur naiz jaunak erri zar onek
zer egingo ote duan...
Baloï zarraren kezka besterik
ez al da bizimoduan?
- 4/ Aundi ta txiki, zar eta gazte,
danok jarri gera berdiñ,
gaitz berri ontaz kutsutu gabe
iñor gelditu etzediñ.
Futbolaz kanpo eziñ asmatu
degu zeretzaz itzegiñ,
Euskalerrian bada oraindik
zer ikasi ta zer egiñ.
- 5/ Bizimoduan jarraitu zintzo,
egizko geure bidetik,
errian ona billatzen saia
euskaldun geran aldetik.
Jolas batentzat zertako artu
orrenbesteko arretik?
Gauz latzagoak asko dauzkagu
ostikoaren aurretik.

*Zarautz, 1959'garren Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

Zubeltzuren omenaldia, Itziarren, 1959-VI-14'an.

Lenengo illeran, ezkerretik: Prudentzio Egiguren «Artañola» zana; Jose Lizaso, Zubeltzu, Uztapide, Basarri, Txapel zana; bigarren illeran, ezkerretik: Migel Albizu, Soarte, aita; Angel Albizu, Soarte arrijasotzallea, semea; Jose Mari Arakistain, Aldazabal'koa, Itziar.

Eun mila pezetako sariketa. 1968-II-13. Ezkerretik: Mitxelena, Mattin, Uztapide, Lasarte, Basarri, Xalbador, Lopategi, Arozamena.

LATASA AIZKOLARIA

- 1/ Baztan alderdi zoragarria
zerbait aitatu dezagun,
ango jendea, len eta orain,
beti egizko euskaldun.
Sunbilla'tikan a zer mutiko
trebe ta latzak irten dun,
gaur egunean bera baitegu
aizkolarien txapeldun.
- 2/ Egur gañean jartzen dalarik
orrek egiten du lana,
nai badu neurritz izan dedilla
kana-erdi edo kana.
Saio latzenak egiñagatik
ezer nekatzen ez dana,
zerbaitegatik eraman ditu
titulu danak Baztan'a.
- 3/ Petxu ona ta indar aundiak,
ez dauka kolpe utsikan;
orren gerri ta beso-balaunak
iñon ez dute tatxikan.
Ala diranak aitortzeko guk
ez degu bear lotsikan,
Latasa'rentzat orain ez dago
«Luxerik» eta motzikan.
- 4/ Gure plazetan lau-bost aldiz nik
Latasa zer dan ikusi,
kontraioekin batera ekin
eta bukatu lenbizi.
Zuk egin dezun lana auxe da:
jokatuak irabazi!
Ta bakoitzari eman berea,
zu zera danen nagusi!
- 5/ Asko goraldtu dezu, Latasa,
zeu jaio ziñaden lurra,
bazter guzitan sartu dezu zuk
zuketza edo beldurra.
Gaztaren gisa ebaten dezu
jartzen dizuten egurra,
kontrariarik zuretzat sortzen
oraingoz ez da samurra.

*Zarautz, 1959'garren Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

MANTEROLA

- 1/ Aia erritik azaldu zaigu
indar mardulez betea,
arria errez dantzaten orrek
berekin dauka artea.
Ez da egoki bere izena
aitatu gabe uztea,
Euskalerriko indartsu danen
buru jarri dan gaztea.
- 2/ Bein bear eta Aia erritik
orrelako bat atera,
ori lanean ikusi degu
guziok arritu gera.
Beldurgarri da arri zarreri
egiten dien sarrera,
eldu orduko jasotzen ditu
lurretikan bizkarrera.
- 3/ Kolorez gorri, gorputzez sendo,
auxe bada mutikoa,
bai jasotzalle garbi, ederra,
bai maneju aundikoa.
Naiz jarri arri zilindroa ta
berdiñ zaio kubikoa,
jostallu gisan erabiltzeko
indarra dauka naikoa.
- 4/ Egun batean orrek Azpeitiñ
mundu guzia arritu,
amabi arruako arriak
etzuan asko larritu.
Azkenerako kontrariorik
iñon ez dula gelditu...
Orainarteko marka guziak
oso beian utzi ditu.
- 5/ Ondo osatzen zaigu mutilla
gerri, belaun eta beso,
amabi arruako arria
erabiltzen du eroso.
Ordu erdian eun aldiz orrek
bizkarrera garbi jaso,
olakoari kontra egiten
gaitza izaten da oso.
- 6/ Erakutsia daukazu garbi
ortarakoa zerala,
sinista zazu egindakoak
ortxe gelditzen dirala.
Zure indarrak Euskalerrian
berekin dauka itzala,
Jaun Zerukoak urte askoan
ondo kontserba zaitzala.

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

XENPELAR

- 1/ Agortu ezin zitekena zan
 zuk zenduan iturria,
 gutxik bezela maite zenduan,
 ene, zuk Euskalerria.
 Zuretzat ditut nere kantuak,
 maixu zar, bizkor, argia,
 Errenteri'ko seme bikaña,
 Xenpelar bertsolaria.
- 2/ Korajetsu ta bikaña ziñan
 beti aurrera joateko,
 etziñan ona zu zalantzetan
 luzaroan egoteko.
 Gerturik zeunden erabakiak
 zirt edo zart emateko,
 zure mingañak etzun illerik
 ziran gauzak esateko.
- 3/ Okerrak nundik nora zetozen
 agertzen beti lenengo,
 aundizki askok min artu arren
 etziñan ixil egongo.
 Gerraren aurka iñork etzuan
 itzik obeto esango,
 zu baño pake-zaleagorik
 etzan munduan izango.
- 4/ Orduan eta orain badira
 makiña bat su-emale,
 iñola ezin bizi diranak
 saltsa ta nasketa gabe.
 Euskalerria, len eta orain,
 beti pakearen alde,
 zuk bezelaxe diogu danok:
 «Ez gera gerraren zale».
- 5/ Berezko doai aparta zuan,
 etzan gizon ikasia;
 gaur ere aztu eziñik dago
 ark esandako guzia.
 Pakean bizitzeko ona da
 Xenpelar'en justizia...
 Gerra zale dan arroputzari:
 «Berari kendu bizia»!

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa.
 Kantari nator, Zarautz, 1960.*

UZTAPIDE

- 1/ Lagun zar, maite, agurtu nai aut
gañera biotz guztitik,
ire ta nere artean ez dek
sekula izan nasketik.
Ireganako ez diat iñoiz
komeni ez dan izketik,
bertsolari on, trebea aiz ta,
gizon jatorra bestetik.
- 2/ Oso sarritan egon izan nauk
i ikusteko pozetan,
berdin pentsatzen degunak gaituk
bizimoduko gauzetan.
Alkarri esku emanda biok
asi giñukan gartzetan,
amaika saio egiñak gaituk
Euskalerriko plazetan.
- 3/ Jaun Zerukoak argitasunak
guri banatu zizkiguk,
oiek zabaldu beste gauzarik
ezpaidiagu egin guk.
Lagun Manuel, emen urteak
azkar asko joaten dituk,
buruz poliki gabiltzak baña
zartzen gogor ari gaituk.
- 4/ Bizkai, Gipuzku, ta Napparroa,
bertsolariak danean,
alde guzitan gazte bizkorrak
asiak zeudek lanean.
Ez dakik asko nolako poza
daukadan nik barrenean,
ordezko paltik ez dek izango
gu ixiltzen geranean.
- 5/ Ate guziak zabal zabalik
biok noranaira joanik,
pasa ditugun egun alaiak
ez dizkiat aztuko nik.
Beti gizonki jokatu gaituk
alkarri amor emanik,
guk ez diagu iñoiz pentsatu
anai batzuk ez geranik.
- 6/ Batzuk aultzera bagoaz baña
indartsu datoz gazteak,
euskera maite degunorentzat
ez dira berri tristeak.
Poztuko gaitu bertsolariak
anaituta ikusteak,
alkar maitatuz kanta zazute
Euskalerriko gazteak.
- 7/ Semea azten ari omen zaik,
badiat berekin fede;
komeni bada izan dezala
aitak ainbat argibide.
Basarri emen daukak Zarautz'en
benetako adiskide,
emazteari goraintzik eman;
agur, lagun Uztapide.

*Zarautz, 1959'garren urteko azaroa.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

JANTZIA NAIAGO?

- 1/ Ikusia da gauzak aspaldi
gutziz aldatu dirala,
geientsuenok zentzua galtzen
zerbait asiak gerala.
Neskatxa bati gaur entzun diot
au esaten ari dala:
ondo jan baño ondo jaztea
berak naiago duala.
- 2/ Engaño txarrak ugaldtu dira
gure artean galanki,
iñor lazoan erortzen bada
pagatuko du ederki.
Naizta kalean printseza baten
dotoreziak eduki,
etxe barruan nola dabilzan
gure Jainkoak badaki.
- 3/ Ondo gogoan artua daukat
neskatxa orren izketa,
sentitzen duan dana esan du,
ez du ezertxo gorde ta.
Ez naiz gero ni asko arritu
olako asko daude ta...
Ondo jaztea gauz ederra da
baña sabela beteta.
- 4/ Lana egiten duan kristauak
zerbait ez al du merezi?
Zoritxarrean, danentzako lain
ezin degu irabazi,
Ondo jantzi ta ondo agertu;
zine politikak ikusi,
bigarren mallan daudenak dira,
sukaldea da lenbizi!
- 5/ Gazte denboran eduki arren
orrelako iritziak,
gero mudantza askotxo gaude
geure begiz ikusiak.
Alperrik erosiko ditugu
abrigu klase guziak,
sabela otza dabillenean
bero gutxi du jantziak.

*Zarautz, 1959'garren Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

EUTSI GANADUARI!

- 1/ Lan egitea bearreko da
baña jakin zagon nola,
iruditzen zait jende askori
ori komeni zaiola.
Albiste auxe zabaltzen eziñ
asper ninteke iñola:
baserritarren etorkizuna
gaur ganaduan dagola.
- 2/ Ai, garai batez, gure lurrean
arto-babarrun da gari,
toki txar baten izatekotan
jasotzen gendun ugari.
Anai maiteok, sinistu gero
modatik joan zala ori...
Irabazia ortxe dago-ta
jarraitu ukulluari!
- 3/ Gure probintzi aldapatsuan
zertan nekatu orrela?
Danok dakigu ordekan kontra
ezer ezin gentzakela.
Bixtakoa da balio dana
gaur ukulluak dutela,
esneak diru egiten du ta
zerutan dago okela.
- 4/ Gure labore bakan auekin
or gabiltz bizi ezinda,
ori kanpotik modu obean
datorkigula jakinda.
Sail txiki batzuk gorde ortako,
ori guztiz atsegin da;
gañontzekotan obe dezute
ganadu jana eginda.
- 5/ Ukullu danak itxuratuta
jarri nai ainbat ganadu,
berari zintzo ekin ezker
orrek etekin ona du.
Baserritarrak bere burua
ondo ikusi nai badu,
lana erreztu bearra dauka
ta probetxua ugaldtu.
- 6/ Obra ederrak egin dituzte
askok beren ukullutan,
len baño askoz ugariago
arkitzen dira burutan.
Bizimodua lasaitu dute,
sartu zaizkigu dirutan;
ganaduari ekindakoak
orain ez daude damutan.

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GOIZ PARTEKO ZURRUTAK

- 1/ Tentazioak sarri
aurre ta atzetik,
naiz asmo on batekin
irten gu etxetik.
Esan bearra daukat
lenengo itzetik,
zurrut asko egiten
degula goizetik.
- 2/ Lengo zarrak aspaldi
eman zuten parte,
zurrutak baduala
makiña bat kalte.
Ibiltzeko edari
guzitik aparte,
eguzkia jetxitzen
asitzen dan arte.
- 3/ Esan ori gogoa
bagendu bai obe,
artaka beti geure
buruaren jabe.
Gaurko gazteak noiznai
edateko trebe,
eguzkiari kaso
asko egin gabe.
- 4/ Igande goizetan gu
zer ibiltzen gera?
Aixa billatzen degu
edateko era.
Ostatu bat utzita,
aguro bestera...
Irurak alderarte
ez goaz etxera.
- 5/ Nola gusta diteke
ortaña zurruta,
beregana jartzeko
ain amorratuta?
Zuri ta txakoliña,
gañetik «vermuta»,
dana ona ote dan
pentsatzen degu-ta.
- 6/ Bazkaritan ez degu
ezer asko jango,
edarian indarra
gero ta gorago.
Goizetik egin dunak
orrenbeste trago,
siestarik ezpadu
ondatua dago.
- 7/ Badatoz «tensio» ta
beste endreduak,
ondoren jakiña du
au zurruteruak.
Merezi genituzke
makilka beruak,
geu ari gera galtzen
geronen buruak.
- 8/ Barrenen irakiten
orrenbeste gradu,
ez du euskaldun gutxi
zurrut orrek galdtu.
Gaurtik aurrera artu
dezaiogun kargu,
gerora damutzea
alperrikan degu.

*Zarautz, 1959'garren Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GURE SAGARDOTEGIAK

- 1/ Garai batean ortxe oi ziran
euskaldunen jaialdiak,
kupel zarraren mama goxotik
ongi bustiz eztarriak.
Kontu ta gertaera
joanaz an esatera
gozatzen zuan erriak;
orain zearo galdu zaizkigu
gure sagardotegiak.
- 2/ Diru gutxikin gelditzen zan bat
ase ta kontentaturik,
sagardotegi zarretan etzan
sartu kanpoko oiturik.
Txandan-txandan gonbita,
orixe zan polita,
danak ondo alkaturik;
zoritarrean orain ez dago
garai bateko konturik.
- 3/ Sagardotegi gipuzkoarrak
merezi dituzten sonak,
gaur ain bakanak badira ere
len ugariak izanak.
Ipui, kantu ta bertso,
gogozko ziran oso,
ta tarteka guztiz onak;
an nabarmentzen ziran aguro
buru argiko gizonak.
- 4/ Orra kantuak, bertso ta ipui,
bertan kolpetik ixildu,
sagardotegi zale diranak
gaur ez daukate nun bildu.
Sagardo prezioa,
ardo pare ioa,
ori nork pagatu nai du?
Estalpe maite oien azkena
gauza onek ekarri du.
- 5/ Sagardotegi gipuzkoarrak
gaur ez dakit nun zeraten;
agortu ziran kupel ederrak,
ez dute mamik ematen.
Agur, estalpe zarrak,
lengo gure izarrak;
lan da min au eramaten!
Euskera maitearen aterpe
jatorrak zuek ziñaten.

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GURE DONOSTI BERDINGABEA

- 1/ Gipuzkoa'ren erri-burua,
agurtzen zaitut biozki,
asmo onetan natorkizu ta
etzaidazu artu gaizki.
Zugatik esan ditezken danak
len esanak daude noski,
gure izkuntzak zu goraltzeko
itzik ez dauka, Donosti.
- 2/ Mendi ta zelaiz inguratuta,
urre kolorez jantzia,
jostallu garbi, txukun, polita,
Jaunak guretzat utzia.
Kantauri zarra musuka dezu
ta bi pausora Frantzia...
Esku-eskutan daukazu beti
nai dan aukera guzia.
- 3/ Goi-goiko mallak artu dituzu
ta gañera eskubidez,
Gipuzkoa'ko seme-alabak
zurekin alaitu bitez.
Munduko berri dakiten askok
au aitortzeko dudik ez:
zu austekorik ez dala iñon
ez garbiz ta ez politez.
- 4/ Zure gorantzak egiten ezin
asper ninteke izketan,
o, lorategi zoragarria,
polita zu politetan!
Otaño batek aspaldi zion
Amerika'ko Panpetan,
ez dagoala Donostiarik
gure lurrean bestetan.
- 5/ Diru guziak gutxigi ditu
gure Donosti ederrak,
izan ditzala politagotzen
beti joateko indarrak.
Gure eskutan utzi dituzu
berdingabeko bazterrak,
artu, Jaungoiko errukitsua,
gipuzkoarron eskerrak.
- 6/ Mendizalea baldin bazera
nunai mendi ta basoa,
itxaso-zale baldin bazera
ankapean itxasoa.
Gure Donosti'k egiten dizu
bere eskeintza gozoa,
zoaz bertara ta antxe daukazu
nai dan aukera osoa.
- 7/ Ene Donosti ameslaria,
jarrai oraingo moduan,
gure probintzi onak badaki
bere pitxia nun duan.
Kezkarik gabe aitortuko det
arkitzen naizen lekuan:
lenen izarra zu zera beti
Gipuzkoa'ko zeruan.

*Zarautz, 1959'garren urteko Azaroa
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ZORIONEKO AURRERAPENAK

- 1/ Ikusten diran ainbat gauetzaz zerbait nai nuke kantatu, gu ogeigarren gizaldi ontan bizi bearrez gertatu. Noiz izan da len orain ainbeste aurrerapen da inbentu? Alare danok zerbaitxo palta; iñor ez gaude kontentu.
- 2/ Ez gaitzala gu artaño poztu inbentu asko sortzeak, merezi baitu zer ondorenak datozkigun pentsatzeak. Bizi bearrak berekin ditu estuasun da trantzeak, an ainbat kalte ekar lezake geiegi aurreratzeak.
- 3/ Alde guzitan ugaldtu zaigu buruzko jende azkarra, guk egunero jan egin bear, ori daukagu lan txarra. Ogei lagunen lanak egiten dago makina bakarra, era onetan derrior dago jendea sobra bearra.
- 4/ Makineria gallendu zaigu ta balio aundikoa, egiten duten lana da berriz zuzentasun guzikoa. Len milla gizon bear baziran gaur berreunekin naikoa, ta sobratzen dan mordo aundia nora demontre dijoa?
- 5/ Neurrigabeko aurrerapenak kontu kaxkarrak dakazki, egunen batez konturatuko gera geientsunok noski. Irabaziak urritzen eta bizimodua garesti, besoak sobre gelditzezkero danok bear degu gaizki.
- 6/ Milloika dira kolperik gabe geldi diranak munduan, makinak indar artu baitute len gizona zan lekuan. Bizimodua zerutan dago ikusten degun moduan, kale gorrian gelditzen danak pentsa nundik jango duan.
- 7/ Jendea ere ugaltzen beti makinerian antzera, ta bear degun ainbat janari ezin ingura etxera. Bizi eziñak ekar lezake aunditsu zar au lertzera, gerra txarren bat etorriko da mundutarrok bakantzera.

*Zarautz 1959'garren Abendua
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

EUSKALDUNAK KANPORA DIJOAZ

- 1/ Egi batzuek agertzeko nik artu nai nuke denbora, komeni diran itzak esanik belarriaren ondora Bizimoduko malla oietan zerbait igo nairik gora, gure gaztedi maitagarria iges dijoa kanpora.
- 2/ Askok kalea uzten dute ta beste askok baserria, mendi artean bakar utzirik jaio ziraden erria. Sakabanatzen gogor ari da euskaldunen gaztedia, len Amerika zegoan modan eta orain Australia.
- 3/ Gure gaztea ibil zale da, etxean ez dago lasai, ta batez ere artzen badio diru pixka bati usai. Aukerik inoiz izaten badu aixa joango da noranai, emen zer daukan ongi daki ta kanpokoia probatu nai.
- 4/ Baserrietan azitzen dira indar aundiko gazteak, ardura gutxi ematen die nunai lancan asteak. Berealaxe artzen dituzte tokiz aldatu usteak, etxerako bat naikoa da ta sobre baitaude besteak.
- 5/ Bizimodua dana zearo bear dezute aldatu, jaio ziñaten txoko maitetik itxuan urrutiratu. Gazte maiteok, begira ondo gaur anak nora dantzatu, kanpoan dana larrosa danik etzazutela pentsatu.
- 6/ Oso urruti zaramazkite diruaren esperantzak, bizimoduak an eta emen, badauzka une garratzak. Ordeka onak izango dira, baitare aldapa latzak, gutxien uste dezutenean sortuko dira arantzak.
- 7/ Beste tokitan ezin arkitu emen degun izakerik, zer alde dagon probatu gabe ezpaitago esaterik. Naiz ta gelditzen bazerate ere zillar da urrez beterik, an ez dezute inoiz izango emengo lagun arterik.
- 8/ Ongi dakigu erbeste ontan denbora gutxi dagona, ta lagunaren par-irria da bati komeni zaiona. Asmo orrekin etzuan sortu gure Jainkoak gizona, eta ez dago diru utsean lur ontako zoriona.

- 9/ Ongi dakigu, ogia jaten
emen ez dagola errez,
ta sortzen degun pixka ori da
saiatuaren indarrez.
Urrutitako arbolak sarri
beteak dira intxaurrez,
Jainkoagatik ez bedi gerta
bertara jun da ezerrez!
- 10/ Bertako gazte jende mardula
badijoa Australi'ra,
beste probintzi guzietatik
ordañak Euskalerrira.
Negarrik gabe ezin det iraun
nere lurrari begira,
erri zar onek merezi zitun
eskerrak auek al dira?
- 11/ Bazoazte ta agur, anaiak;
saiatu ondo izaten,
eta zoazten toki guzitan
beti euskaldun irauten.
Arbola zarra etenik gabe
ari da frutu ematen,
beldurrik gabe aitortu nunai
nungo semeak zeraten.

*Zarautz, 1959'garren Abendua
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

AIZKOLARI BIZKAITARRA

- 1/ Aizkol jokotan Bizkaia ez da
izan oso sonatua,
gure Gipuzku ta Naparroak
lendik aurea artua.
Gaur bada norbait alderdi artan
lan ontarako sortua,
mutil bizkorra azaldu zaigu
Zeanuri'ko Txatua.
- 2/ Santa Luzitan peri ederrak
dira Zumarraga'n oso,
bi aizkolarik alkarren kontra
aurten lanari eraso.
Indarra dauka kupira gabe,
eta aizkora errez jaso,
kana erdiko zortzitan ortxe
autsi digu Yurrebaso.
- 3/ Ogeitasei bat urte dauzka ta
ain dago bikain da gazte,
petxu ederra, gerri biguna,
indarra nai dan ainbeste.
Egur bat erdibitu orduko
asten da berrian eske,
ortan jarraitu asmotan bada
lan txarrak eman lezazke.
- 4/ Zazpi librako aizkorarekin
lanean jardun zan pozik,
nola etzuan ark billatuko
egur zarraren biotzik?
Zortzi puskak an ebaki zitun
berotu gabe arnasik,
Zeanuri'ko Txatoarekin
orain ez dago jolasik.
- 5/ Bizkai aldeko jendeak ez du
baju gelditu usterik,
probintzi artan ezpaita palta
sasoi oneko gazterik.
Orain aizkoran asi zaizkigu
kemen sutsutan beterik,
ez gero pentsa an ez dagola
probalariak besterik.

*Zarautz, 1959'garren abendua.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ALDAZ-ALDEREGIA

1959'garren urteko abenduaren seigarren eguna da. Aldaz eta Alderegia laisterkariak Billabona'tik Aia'ra probatu dituzte beren almenak. Bi minuturen bentaja eman dio Aldaz'ek Alderegia'ri.

Beldurgarrizko lanak egin baditu ere, Aldaz txikia galtzalle da. Minutu bat eta ogeitamezortzi segundo kendu dizkio, baña bi minutu izateko ogeitabi segundo palta.

Zeingeiagoka zoragarria benetan! Oso gutxitan ikusi dan bezelakoa. Amazazpi kilometro ta seireun metroko bidea da.

Aldaz'ek, 57 minutu ta ogeitazazpi segunduan pasa zuan.

Alderegia'k, 59 minutu ta bost segunduan.

1/ Bein bear eta esan ditzadan egiak oso osorik,
ainbat apunte goxo baitauzkat paperetara jasorik.
Gaia danean nik ixiltzeko ez det izaten gogorik,
aspaldi ontan ez da ikusi emen olako jokorik.

2/ Esaten dute orain plazara jotzen duala jendeak,
irabazirik ez dan tokian artu nai ezik nekeak.
Oiek dituzu txakur txiki bat iñori kendu gabeak,
bide latzean proba dituzte beren abilitadeak.

3/ Zer bide luze, zakarra zuten bear degu gogoratu,
ura beti zai an egongo da iñork nai badu probatu.
Oietxek baño piñago ez da kristaurik iñoiz jokatu,
Billabona'tik asi ziran da Aia sarreran bukatu,

4/ Gizon batzuek bidea neurtzen egiñak dituzte lanak,
kilometroak amazazpi ta seireun metro an diranak.
Badira aldapak eta ordekek, iñon diran klase danak;
ez ditu oiek azkar pasako oso bizkorra eztanak.

5/ Gu bakoitzari berea gaude garbi aitortu bearrak:
alde batetik petxua bear eta bestetik indarrak.
Ez ditu oiek asko izutu orko aldapa zakarrak,
oraintxen ere mutil bizkorra ekarri dute naparrak.

6/ Alderegia Gipuzku ontan gustatu da izugarri,
len etzekian makiña batek gaur badaki bere berri.
Betikan gora ezin diteke askoz ariñago korri,
bi minuturen bentaja kentzen ez dago erreza orri.

- 7/ Aldaz txikiak ordekan beti eten gabeko sarrera, betikan gora asitakoan besteak egin aurrera, Azkar igo zan Asteasu'tik Andazarrate gañera, an erabaki zuten jokoan naparrak beren aldera.
- 8/ Birek jokutzen duten garaian biak ezin irabazi, len eta orain, emen da nunai, batek bear du nagusi. Iñork ez dauka itz erditxo bat esaterikan Aldaz'i, txalo bero ta onrak besterik ez du mutillak merezi.
- 9/ Kamio ortan danetik dago: ordeka eta aldapa; guziak pasa bearrak daude zuzenka edo albaka. Iñork probatu nai baldin balu bidea beti zai dauka, ia zenbatek ontzen diguten Aldaz'ek egin dun marka.
- 10/ Eltxua bezin ugari ziran motor da automobillak, paraje ortan noiz izan dira orrelako jende pillak? Bideak azkar pasatzeko bai bizkorrak eta abillak, gusto ederra eman dezute, zuek zerate mutillak!
- 11/ Zuek itxusi utzi dezute berritxuen esamesa, azaldutako gizatasuna ezpaita izan jolasa. Iñori ezer kobratu gabe ainbat kilometro pasa, danak ez dira txanponen billa ibiltzen plazarik plaza.
- 12/ Guk kanpoko aunditzen degu ta etxekoa txikitu, gure mutillak motibo gabe badute zerbait meritu. Erlojua da juez onena, ez berriketan aritu, Euskalerrriak oraindik ere laisterkariak baditu.

*Zarautz, 1959'garren abendua.
Kantari nator, Zarautz, 1960*

SANTO TOMAS'EN PERIAK

- 1/ Poztu zaitezte, baserritarrak;
alaitu, nekazariak,
urte buruan egun batzuek
oso dira pozgarriak.
Donostiarrak artu dituzte
kolpetik asmo berriak,
aurten apartak izango dira
Santo Tomas'en periak.
- 2/ Berebiziko xuxperraldi bat
artu bearra du aurten,
zer asmo diran ezagututa
ari bainaiz itzegiten.
Periak galtzen ari zirala
Donosti'n ondo zekiten,
ume jostalluz plaza beteta
ez gendun ezer egiten.
- 3/ Peri on baten eginbearra
beti zerbait erakutsi;
zer aurrerapen dauden azaldu,
iñork nai badu ikasi.
Aurten egizko kutsu jatorra
nai genioke erantsi,
sei eguneko pestak dira-ta
izango da zer ikusi!
- 4/ Aiuntamentu donostiarrak
badauka zerbait merituz,
peri jatorrak izatea nai,
naiz ta gastuak aunditu.
Egun oietan baserritarrak
bertan ikusi nai ditu,
bixitatxo bat egin gaberik
etzaitezte gelditu.
- 5/ Gaur egunean aurrerapenak
komeni zaizka lurrari,
eun urte atzerago bezela
ez leike lanean ari.
Kasinopean jarriko dira
makiñabat makineri,
begiak argituko zaizkio
aruntz azaltzen danari.
- 6/ Baserritarrak premizkoa du
inguratzea kalera,
aurten Donosti'k beso-zabalka
eskeintzen digu aukera.
Peri ontatik zerbait probetxu
bear genduke atera,
ainbat bidean ez leike joan
txorixo pixkat jatera.
- 7/ Zuzendu nairik dabiltz lenago
ikusten ziran akatsak,
Donosti'n gutxi luzitzen dute
gauz arlote ta narratsak.
Euskal teatru, bertso ta dantza;
egizko euskal jolasak...
Danetik sendo izango dute
aurtengo Santo Tomas'ak.
- 8/ Garai batean kapoi pareta
nagusiaren etxera,
bakallau zar bat zintzilik artu
ta buelta mendi aldera.
Alda bearra zegoan eta
pixka bat aldatu gera,
oinbeste tarte ez dago orain
gizonetik gizonera.

9/ Gipuzkoa'ko erri-buruak
zabaltzen digu atea,
komeni zaigu Santo Tomas'ez
Donostirantza joatea.
Kale-baserri, estutu gogor
maitasunaren katea,
danon artean senda dezagun
gure sorterri maitea.

*Zarautz, 1959'garren urteko abendua.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GABON GABA - 1959

1959'garren urteko Gabon gaba da. Alaitasunez gañezka dago Zarautz'ko «Gure Kabia» deritzaion bazkuna, soziedadea. Etengabeko sartu-irtenean dabiltz Jesus'en jaiotzakiko eskaleak. Txistulari egoki ta trebeak beren doñurik alaien eta ederrenak entzunerazi dituzte. Urteroko oitura det, egunari dagozkion iru-lau bertso bertan kantatzea. Aurtengoak onelatsu izan dira, gutxi gorabera.

- 1/ Bere ogeitalaugarren gaba gaur du, jaunak, abenduak. Gizaldi zarrak millaka urtez illunpetan egonduak. Egun onetan alaitasun bat artua zigun munduak, estalpe xixtriñ, zarpail batean nolako kantu gozuak! Gaur ere pake egarria du itxuraz mundu osuak, baña ardien jantziarekin ikusten dira otsuak; jakin bezate amerikarrak, jakin bezate rusuak, berak ez ainbat indar duala gaur jaioko dan Aurtxuak.

- 2/ Bada oraintxe aurrerapena, ta bada milla zientzi, gizonak egindako trepeta illargiraño iritxi. Millaka milloi armetan gasta, ta jenderik ezin bizi; arrokeria dabil ugari, baña karidade gutxi, onek ez dio grazi aundirik egingo gure Jesusi. Diruan bidez lan danak egin, ta gogorrera nagusi, Belen'go estalpean ez dute orrelakorik ikasi... Gaur jaioko dan Aurtxoak ezin au begi onez ikusi.
- 3/ Nazio danak errezelotan, leporaño armaturik; gauza bat esan, bestea egiñ, ezta azpijana besterik. Ainbat millaka goseak iltzen, beste batzuk gañezturik... Gertatzen dana gertatu dedin ez dago eskubiderik. O, Jesus maite, ez da betetzen zuk emandako legerik, argatik ezin arkitu degu komeni zaigun biderik. Urte bi pasa bear lurreean eta gorrotuz beterik, alkar maitatzen ikasi arte ez da egizko pakarik.

4/ Alaitu bitez arrantzaleak,
alaitu nekazariak,
alaitu bitez kaleak eta
alaitu gaur baserriak.
Zeru lurrunez estali bitez
gure baso ta mendiak;
Belen aldera zuzen ditzagun
euskaldun danok begiak.
Kanta ditzagun Gabon gabeko
abesti zoragarriak;
aintza Aitari zeruetan da
pakea gizon guziak.
Onenbestekin buka nai luke
Basarri bertsolariak...
Zeuen etxetan ondo igaro
Gabon da Eguberriak!

*Zarautz, 1959'garren urteko Gabon gaba.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

URTE BERRI ON!

Urteberri eguna degu gaur. 1960'garren urtean sartu gera. Donosti'ko «Radio Gipuzkoa'tik», radio entzule maiteeri nere agurra egin bearrean naiz, urte berri on bat opalduaz.

Nere lagun zintzo Goenaga'k eta nik, bi bozetara, onoko bertso autxek kantatu ditugu:

- 1/ Anai-arrebak ementxe nator
alaitasunez kantari,
lendabiziko esker beroak
Zeruetako Jaunari.
Gure saioak entzuten zintzo
egoten zenatenori,
Urte Berri on opa dizutet
Urte Berri on opa dizutet
biotz biotzez danori.
- 2/ Urte gozo ta eztitsua da
nik opa dedan urtea,
gorrotoaren ixpirik gabe
maitasunetan betea.
Komeni zaigu anaitasunez
lan egin eta jatea,
Gure artean izan dedilla
Gure artean izan dedilla
zoriona ta pakea.
- 3/ Urte on beza arrantzaleak,
urte on nekazariak,
urte on beza kale zuloko
langille maitagarriak.
Alaitu bitez soro-baratzak,
alaitu bitez mendiak...
Irriparrezka ikus ditezen,
irriparrezka ikus ditezen
beti gure euskal erriak.
- 4/ A zer paraje amesgarria
Jainkoak eman diguna!
Garbi ta sendo irau naztea
guri komeni zaiguna.
Gorde ditzagun geure oiturak,
gorde izkuntza kuttuna,
au da euskaldun guzi guziok,
au da euskaldun guzi guziok
daukagun eginkizuna.
- 5/ Millaka urtez or irau dute
gizalditik gizaldira,
gure denboran ez dute oiek
joan bearrik lur azpira.
Izkuntz-oiturak jaso ditzagun
merezi duten tokira,
bizi pozikan ez dago emen,
bizi pozikan ez dago emen
oiek ondatzen badira.

*Zarautz, 1960'garren urte asieran
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

TXAPASTA

Berri txar, mingotza, bereala zabaldu da Euskalerrri zear. Txapasta pelotari entzutet-sua il zaigula Eibar'en. 57 urte bete bear zituen bezperan ill ere. Goian Bego.

- 1/ Uste gutxien degun garaian
dator eriotz arrasta,
ta lur ontatik beste aldera
joan bear degu txandazka.
Luto beltzean arkitzen da gaur
euskal pelotari kasta,
bizi artetik illen artera
joana baitegu Txapasta.
- 2/ Pelota zegon tokian beti
an zegoan begi argiz,
ain gozoa ta egokia zan
ezkerrez eta eskubiz!
Beste batzuek geiago ziran
indarrean da jo aundiz,
baña obeak etziran asko
buruz eta jakinduriz.
- 3/ Igande goizez, lagun artean,
ustez osasun onean,
erio beltza eldu zitzaion
bazkaldu ondorenean.
Urtebetetze eguna zuan
berak biaramonean,
danak alperrik izaten dira
ordua datorrenean.

*Zarautz, 1960'garren urteko ilbeltza.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

JOSE MARIA CABALLERO JAUNA'RI

Diputazioko artzai-buru ta lendakari izan genduan, urte asko ez dala, tolosar seme argi au. Gipuzkoa'ren onerako al zuana egiten gogoz saiatu zan. Len berekin diputadu izanak eta orain daudenak, danak ager nai zioten beren esker ona. Irun'go diputadu ta musikalaria dan Ezeizabarrena jaunak «Zortziko» bat eratu du Caballero jaunaren omenez, zortziko orren letra bertsolari motel onen gain utzi dualarik.

- 1/ Zu, gipuzkoar artaldearen
artzai jatorra izana,
esker onezko «bee» goxoz datoz
ardi guziak zugana.
- 2/ Zuk jarritako larre sendotan
indartuak dira nunbait;
ezaugarritzko aitormen on bat
ager nai dute nolabait.
- 3/ Maitasunezko buru-makurtze
ardi onak artzaiari...
Zintzarri orde z entzuten dana:
Gora gaur zu, Joxe Mari!
- 4/ Zure artzantzak ondoren onak
nabarmen azaldu ditu,
ta jaio ziñan lur maite onek
gogoan izango zaitu.

*1959'garren urteko abendua.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GIPUZKOA'KO CROSS'A

1960'garren urteko ilbeltzaren azken eguna da. Ogeitabost milla kristautik gora bildu gera Zubieta'ko zaldi zelaian munduko laisterkaririk bizkorrenak txalotzeko.

1/ Lur ontan gauzak tajuz egiten beti izan degu sena,
kanpotar danak ala diote,
ezta geronek esana.
Berdingabeko jaialdi bat da gure artean izana,
lenez gañera goian degu gaur Gipuzkoa'ren izena.

2/ Gure berriak ain zabalduak daude gaur mundu guzira.
ta batez ere deporte itzak indarrrik daukan tokira,
Urte guzian egon ondoren Gipuzkoa'ri begira,
munduko gizon azkarren oiek pozikan etortzen dira.

3/ Gipuzkoarra beti izan da deporteari emana,
txalotzen eta eskertzen daki lanik egiten duana.
Naiz izan ingeles, txeko, frantzes, belga edo alemana,
damutan ezta etxeratuko bein onuntz etortzen dana.

4/ Gure dei ori entzuten dute munduko laisterkariak,
beste iñon ez bezela nunbait maitatzen ditu erriak.
Grazi aparta dute berekin Gipuzkoa'ko mendiak,
terrenoz txiki, mirriñak gera, gizatasunez aundiak.

5/ Probintzi galant askoak daude au ezin egin dutela;
zaletasunik ez dago nunbait, asiko ziran bestela.
Kanpotar danok badakizute gogozkoak zeratela,
etorri lasai berriro ere zeuen etxera bezela.

*Zarautz, Ilbeltzak 31'garren eguna.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

AITA ALARGUNAREN OÑAZEAK

- 1/ Nere urte onenak
joan ziran igesi,
alaitasun askorik
ez det ikusi.
Ondorengoak dauzkat
etxean nagusi,
kontsejurik ematen
ez ninteke asi;
bulla ta karraxi,
supritu-erazi,
oiek lotsa gutxi
ta nik ezin eutsi...
Semeak azi eta
nekeak bizi!
- 2/ Emazte bat banuan
zintzoa ta piña,
il zan gaxoa eta
au nere miña!
Semeak artu dute
pamiliko gaña,
gaizki artzen dizute
ondo itzegiña;
txarrerako griña
ezin esan aña,
morroi alajaña
ainbat on egiña...
Au al da nik merezi
nuan ordaña?
- 3/ Gazteak gallentzea
jarri zaigu modan,
lengo errespetoa
ez dakit non dan.
Amabost urte arte
or ziran eskolan,
oiek ezitzearren
egin det gogor lan;
orain nago proban
guzizko desonrran,
zartu eta sobran,
zer kalbario dan!
Ez naiz alperrik saia
nere denboran.
- 4/ Aita mendean dute,
il zan berriz ama,
bi semeak daukate
aginte dana.
Irabazia urri,
gastuan afana;
eskaxten ari zaigu
etxean zer jana;
kontseju bat ona
emango dedana:
otoitz bero bana
egin Jaunagana,
ez gertatzeko neri
gerta zaidana.

*1960'garren urteko ilbeltza.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

JUAN SEBASTIAN ELKANO

- 1/ Gipuzkoar maiteok,
jaso gaur kopeta,
Elkano'ren egintzak
merezi dute-ta.
Zuk utzi gaituzu gu
gloriaz beteta,
lenbiziko emanaz
munduari buelta.
- 2/ Goraldtu nai zinduzket
al balitz kantari,
baneukate zugatik
zer esan ugari.
Azi zendualako
seme bikain ori,
zorionsua zera
benetan, Getari!
- 3/ Seme onen egiñak
arrigarri dira,
danak bana banaka
esango balira.
Bost ontzitatikan lau
joanik ur azpira,
Elkano iritxi zan
bear zan tokira.
- 4/ Burruka ta naspilla
ontzitateko lagun,
eriotzak ugari
ziran gau ta egun.
Gose ta naigabeak,
pozikan ez inun,
Jaunak daki Elkano'k
zer ikusi zitun.
- 5/ Magallanes il zuten,
ura zorigaitza!
Bukatu zan baitere
Mendoza'n bizitza.
Norbaitek bear zuan
eskuetan giltza
getariarrak artu
zuan nagusitza.
- 6/ Ango gaitzen indarra
ta bizi eziña,
berreun da ainbat gizon
galdu alajaña.
Iru urte luzeko
burruka gordiña,
ori guzia dago
Elkano egiña.
- 7/ Sebastian Elkano
bai aundi zerala,
gizon baten mingañak
ezin esan ala
Mende artu zenduan
itxas-gain zabala,
erakutsiz mundua
biribilla dala.
- 8/ Karlos lenengoa zan
orduko errege,
egin zindun eskudu
eder baten jabe.
Geroztik Gipuzkoan
zoraturik gaude,
bera erakutsiaz
iñoiz asper gabe.

9/ Elkano'ren lanketa
txit arrigarriak,
euskaldun guzientzat
dira pozgarriak.
Metroz ez dira gero
neurtutzen erriak:
lurrez txikiak gera,
gizonez aundiak.

10/ Elkano'tzaz nai nuan
au itzegitea,
iñoiz galdu ez dedin
bere entzutea.
Bixitatzen badezu
Getari maitea,
bere seaska dala
gogora zaitea.

*Zarautz, 1960'garren urteko otsailla.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

GURE AXULAR AUNDIA

- 1/ Urdazubi'ko seme argia,
zuretzat nik zenbait bertso,
euskera zarra inork ezpaitu
zuk bezin goitara jaso.
Gure izkuntzan ezkutu danak
mendean zenitun oso,
zu zera egiz, euskal idazle
guzi guzian guraso.
- 2/ Zu irten ziñan gure mintzoa
zer degun erakustera,
lotsez gordeta zegon gaxoa,
ta zuk kanporuntz atera.
Itzen jario buka eziña;
arrigarrizko joskera,
zein izkuntzaren inbiriz dago
zuk darabilzun euskera?
- 3/ Euskal lurreko izar argia,
zuretzat milla goraintzi,
maixu oberik ezta izan da
zuk aña nork erakutsi?
Zure «Gero» da euskal liburu
jakingarritan nagusi,
nagikerien mende gaudenak
badaukagu zer ikasi.
- 4/ Eragozpenik etzun arkitzen
ai, zure luma trebeak,
gai astunenak arintzen zitun
etorri berdingabeak.
Zuk erakutsi zenitun ondo
animentzako bideak,
Axular asko bear lituzke
izkuntzak eta fedea.
- 5/ Lokatza zana zure eskutan
biurtzen baizan urrea,
zure euskera ain da aberats,
apain, txukun, dotorea.
Ainbat gizaldi pasa ta gero
non arki larre ohea?
Euskaldun danon ixpillu beti
Sara'ko erretorea.

*1960'garren otsaila.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ARTURO CAMPION

- 1/ Naparroa'ko maixu laztana,
zutzaz mintzatu gaitean,
oso osorik eskeñi ziñan
maitasun bero batean.
Etenik gabe lan egin zendun
bizi ziñan bitartean,
zure izenik ezta aztuko
euskaldun onen artean.
- 2/ Nork esan zenbat balio zuan
zure talentu jantziak?
Gai guzietan ematen ziñun
ikasbide bereziak.
Ainbeste erakusten digute
zure liburu guziak...
Bere frutua or emango du
zuk ereindako aziak.
- 3/ Jakintsu azkar, purrukatua
ziñan, ala bearrean,
Euskalerrian alde trebeki
nekezko lan gogorrean.
Euskaldun danok makurtzen gera
Campion baten aurrean,
semerik bikañena zu ziñan
Naparroa'ko lurrean.
- 4/ Etzendekizun euskerarik zuk
baña bai azkar ikasi,
berealaxe maixu biurtu
eta bera erakutsi.
Beko mallatik asi ziñan da
oso goikora iritxi;
euskaldun onak asko oi dira,
zu bezelakoak gutxi.
- 5/ Argi dizdiraz josi zenitun
len illun zeuden baztarrak,
zer artzai zuzen, jatorra duten
auzoko anai naparrak!
Beti berri ta prexko baitaude
zuk egindako lan zarrak.
sekula ezin itzali leizke
zu bezelako izarrak.

*Zarautz, 1960'garren urteko otsailla.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

JOSE MIGEL BARANDIARAN

- 1/ Ataun'go seme onek
kupira gabe lan,
zer bide txalogarri
zuzena daraman!
Mundu guziak daki
zein jaun argia dan,
Euskalerrian ondra
da Barandiaran.
- 2/ Atzeratuz millaka
urte ta gizaldi,
orduko arrastoak
atereaz ongi.
Jakinduri apartak
egin dio argi,
ezkutuan zeudenak
azaltzeko garbi.
- 3/ Leiza-zulo sakonak
sator baten gisan
miatzeko ezpaitu
kupirarik izan.
Jaun orrek bezin ongi
ez du inork esan,
lenengo euskaldunen
izakera zer zan.
- 4/ Ainbat urtean gogor
lanketa bizian,
zer talentu sortu zan
gure probintzian!
Goi mallako jakintsu
danen iritzian,
itzal egiten du gaur
Europa guzian.
- 5/ Maixu agurgarria
jakintzaz beterik,
gaitz da zure mallara
eltzea besterik.
Ezta adierazi
lezaken euskerik,
zuk egindako lana
ez dago neurtzerik.
- 6/ Ainbat jakinduri ta
ainbat apaltasun,
zein ixpillu garbia
zuk jartzen diguzun!
Erakutsi leikena
erakus dezazun,
Jaunak eman deizula
luzaro osasun.

*Zarautz 1960'garren otsailla.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

PATXI ESKUDERO

- 1/ Musikarentzat sortu intzan da,
ortan dituk ire lanak,
daukaken maixutasun orrekin
arriturik dauzkak danak.
Ik eman dizkak erri zar oni
merezita zeuzkan sonak,
ai, oso bakan jaiotzen dituk
i bezelako gizonak.
- 2/ Ire izena mugaz kanpora
noranai or ziak egan,
alde guzitan kontura dituk
ire balioa zer dan.
Erri anima ausnartu dek ik
gutxik egin duten eran,
musika bidez erakutsiaz
gu euskaldunok zer geran.
- 3/ Musika bidez eskeñi aiz i
eure sorterriantzako,
eta geroztik gau ta egun beti
nekatzen aiz beretzako.
Egiñ ezaken ona etzeok
ezjakin batek neurtzeko,
Jaunak osasun eman deikala
bide ortan jarraitzeko.
- 4/ Patxi, badakik ez daukagula
guk betirako mundurik,
alare, motell, etzak eduki
gaurko nekien ardurik.
Or geldituko dituk guziak
sorta sendotan bildurik,
ire lan oiek ezpaizeukatek
eriotzaren bildurrik.
- 5/ Alkarren auzo lagunak gaituk
umetxo giñan ezkerok,
ire lanari jo zizkiot nik
makiñabat txalo bero.
Izen on orrek sendo iraungo
baitik orain eta gero,
besarkadarik anaikorrena,
biotzeko Eskudero.

*Zarautz, 1960'garren urteko otsaila.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

KEIXETA ZARRA

- 1/ Txoko polit bat badu Gipuzku'k
Urrestilla deritzana,
zein aizkolari bikaña bertan
egun batez sortu zana!
Euskaldunetan nork ez du entzun
Keixeta baten izena?
Euskal arrazak sortutakotan
semerik gogortxoena.
- 2/ Nekea zer dan ezagutu du
Keixeta'k bere bizitzan,
ainbat urtean basorik baso
etengabe ibili zan.
Egur botatzen sarritan eta,
baita ere ikazkintzan,
Urrestilla'ko semeak ez du
lanaren beldurrik izan.
- 3/ Ai, Keixeta'ren zañetan bazan
indar trebea ugari,
ez dago begiratu besterik
berak egin zuanari.
Ogeitamar bat aizkol apustu
jokatua da jaun ori,
eta grano bat galdu gabetan
utzi zion aizkorari.
- 4/ Gorputz biguna, indar sendoak,
kolpe latz eta biziak,
beldurgarriak izaten ziran
Keixeta'ren erauntsiak.
Argatik zitun ainbeste joko
sallean irabaziak,
mendean artzen zituan orrek
azaltzen ziran guziak.
- 5/ Izketan ere ain egokia,
ezti, goxo ta leguna,
bein ezagutzen duanak galdu
ezin lezaken laguna.
Arrokerien etsai gogorra,
apala ta zentzuduna,
iñor bada ta Keixeta degu
egitazko euskalduna.
- 6/ Oso bakarrak izaten dute
zuk izan dezun konduta,
len gazte trebe izandakoa
ikusten zaitut zartuta.
Larogei urtetaraño zaude
oraintxe inguratuta,
nik burumakur agurtzen zaitut
zer ziñan gogoratuta,
- 7/ Arrigarria izan zera zu
aizkolarien artean,
danen txapeldun izan baiziñan
ez dakit zenbat urtean.
Zeu mundu ontan zeran arte ta
berdin bestera joatean,
zure izenik ezta aztuko
lur ontan puska batean.
- 8/ Sasoiak iges egiten digu,
ezpaigera betikoak,
biotz biotzez opa dizkitzut
egun onenetakoak.
Noizpait atsedean artu bear du
ainbat lan egindakoak,
zartzaro gozo, on bat deizula
Zeruetako Jainkoak.

*1960'garren urteko otsailla.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

PARIS'KO BATZARRA

1960 urteko Maiatzaren 16'an, Paris'en bildu ziran Estados Unidos, Rusia, Ingalterra ta Frantziako buruzagiak, «lau aundiak» alegia: Eisenhower, Krushev, Mac Millan ta De Gaulle. Bañan egun gutxi zan rusoak zelatan zebillen amerikano aideplano bat botea zutela. Ori zala -ta, oso aserre ta gogor jardun zan Krushev, eta urrengo egunean etzan biltzarretara agertu. Ala, pakearen alde antolatutako batzarra artan bukatu zan, mundua len baño nastuago ta gerra-bildur geiagorekin utziaz.

1/ Eman diran pausoak danontzat kaltera, argitasun aundirik ez degu atera. Iritxi bearrean egizko pakera, len baño okerrago geldituak gera.

2/ Itxusia benetan Paris'ko tratua, danori eman digu zertaz pentsatua. Itzik txarrenak esan, azi gorrotua, gizon jakintsuentzat zer errepetua!

3/ Batetik Amerika, bestetik Rusia, oien artean dago ezin ikusia. Gañontzeko erriak ikara bizia, beren kezka baitago gaur mundu guzia.

4/ Krushev aritua da gogor itzegiten, amerikanoeri asko utsegiten. Konpontzerik etzala aurretik zekiten, obe zan ortarako etxetik ez irten.

5/ Paris'ko batzar orrek or egin du potu, nunai billa diteke ainbat errespeto. Ainbeste itz zakar da ainbeste gorroto... Mandazai batzuk mintza zitezken obeto.

6/ Batzarrik egin gabe utzi dute Paris, ez geunden alperrik gu pakean egarriz. Kopet illunarekin modu lotsagarriz beren trasteartu ta etxera berriz.

7/ Munduaren auzia
ezin erabaki,
itxaropen aundirik
ezin inork euki.
Lenez gain armatuko
zaizkigu galanki,
gero zer gertako dan
Jaungoikoak daki.

*Aranzazu, 1960, VII.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

PENTSATZEN ASTEKO ORDUA

Denbora berriak lanketa berriak eskatzen dituzte. Gure ingurura begiratzen badegu, nola kale, fabrika, itxas-ontzi, ostatu, komertzio ta abar, lengo itxura ta arrastorik gabe ikusiko ditugu. Gaurko bizi-moduaren moldera jarriak daude danak.

Baserritarrari ez ote zaio iritxi zerbait pentsatzen asteko ordua?

- 1/ Ainbat inbentu ta aurrerapen gizonak sortu ditunak, oietxek dira gure artean artu bear ditugunak. Buruz jokatzuz egin ditzagun etxeko eginkizunak, kontuak ondo ateratzeko eldu zaizkigu egunak, gu bakarrikan al gera beti lo egon bear degunak?
- 2/ Baserriari etorri zaio berebiziko trantzea, komeni zaigu begietako makar guziak kentzea, ikasi bear dana ikasi ta asmo sendoak artzea, egiten degun lan guziari probetxu ateratzea... Bururik gabe alperrik degu gorputza nekatutzea.

3/ Baserritarrok zenbat bentaja bear dana ikasirik, ematen duan gauzari eldu gañontzekoak utzirik. Aurrera gogoz bide onenak nun dauzkagun ikusirik, lengo martxari jarraitzekero ezpaitaukagu bizirik, lana geiegi egiten da ta ez dago irabazirik.

4/ Ondo begira nundik letorken onura edo mejora, beti azpian egon gabetan igo bear degu gora. Jakingarriak ikas ditzagun, eldu baizaigu denbora, berreun urteko xixtima zarrak utzi beingoan zokora... Baserriaren salbazioa ortatik etorriko da.

*Aranzazu, 1960, IV.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

JUAN XXIII'GARRENA

- 1/ Ia larogei urte ditu ta
etenik gabe lanean,
bere itzala zabaltzen gogor
ari da mundu danean.
Berriro ere Artzai jatorra
bada kristau artaldean,
ase ta goza gaitezen danok
autatzen digun larrean,
gure Eleiza katolikoa
ez dago esku txarrean.
- 2/ Oker mingotzak etorri ziran
bein batez gure artera,
artzai bakarra alde bat utziz,
bakoitza bere aldera.
Ondo ikusten du Erroma'tik
onek dakarren galera,
Aita Santua zuzen dijoa
batasun eta pakera,
kristau izena degun guziok
bildu nai gaitu batera.
- 3/ Gaur ainbat puska egiñik gaude,
len gorputz bat baigiñan gu,
berriro ere batasun ori
oso bearreko zaigu.
Erroma'n degun Aita maiteak
ala erakusten digu:
kristau izena daramagunok
bat egin ezin badegu,
fedegabeko milloika oiek
nola bilduko ditugu?
- 4/ Zuaitz aundi ta sendoa zana
ainbeste adar egin zan,
eta geroztik ikusten degu
zein eta nola gabiltzan.
Artzai bakar bat da egizkoa
Jesukristo'ren eleizan,
otoitzerako ez gaitezela
nagitsu, alperrak izan,
egiteko dan batzar aundiak
ondorenak eman ditzan.
- 5/ Ez ote dago gure arteko
eragozpenak austerik?
Ezta komeni bakoitzak bere
seta txarrari eusterik.
Batzar orretan ez dago iñor
minberatzeko usterik;
batasun billa goazen guziok
maitasun garrez beterik...
Kristau famili onak ezpaitu
Aita bakar bat besterik.
- 6/ Billera aundi, nagusi ortan
ezta galdu nai denborik,
ogeitairugarren Juan onek
ez du ortako gogorik.
Premi gogor bat egon ezpalitz
etzan emango pausorik;
sakabanatu ziran ardiak
bildu nai ditu osorik,
Erroma'n degun Artzai zintzoak
ez dauka beste asmorik.

*Zarautz, 1960'garren urteko otsailla.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

NUARBE'KO ELEIZA

- 1/ Balleratxo bat degu Nuarbe,
inork nai balu ikasi,
fedea sendo dagon tokian
eleiza oi da lenbizi.
Ango jendea poza gaur zer dan
ez leike adierazi,
ainbat urtean morroi izanda
jarri baitira nagusi.
- 2/ Kanpai guziak jotzalle daude,
itxaperoak ausarki,
nuarbetarren jaia dala gaur
orixe zeñek ez daki?
Ainbat urteko auzi garratza
beren alde erabaki,
besten mendeko eleiza zana
biurtu zaie parroki.
- 3/ Gazte ta zarrak nabarmen dute
berengan alaitasuna,
argi ditzirak jabetu dira,
uxatu dute illuna.
Nuarbetarrak nolatan aztu
ospatzen duten eguna?
Bene benetan aundia baita
nor bere jabetasuna.
- 4/ Gaurtik aurrera zuen eleiza
parroki oso-osoa,
bertan sarritan entzun dedilla
otoitzen lurrun gozoa.
Kateak ausi badira ere
maita zazute auzoa,
danen onean izan dedilla
eman dezuten pausoa.
- 5/ Alkar artean ez degu bear
seta gaiztozko auzirik,
naiz ta gertatu lengo morrontzan
kate guziak ausirik.
Etxe, auzotan, maitasun onak
iraun dezala bizirik,
Jainkoagatik ez bedi piztu
gorrotoaren izpirik.

*1960'garren ilbeltza.
Kantari nator, Zarautz, 1960.*

ARRANTZALE BATI

Arratsaldeko bosteterdiak dira. Zenbat ordu ote daramazki onezkero, gizarajoak, bere kañaberari begira! Ustez arrantxo ona jartzen die amuan, baña arraiak ez egiten kasorik.

Lagun ona det. Etzait asarretuko, bera dagoan arkaitz gañera inguratuta, bertso bi kantatzen badizkiot.

- 1/ Arkaitz gaiñ ontan artzen dituk ik
tratu izugarrizkoak,
udaran bero galantak eta
oraiñ otz eta prexkoak.
Arrai goxoak arrapatuta,
dauzkak jateko asmoak,
ik engañatu bear badituk
etzeudek oso gaiztoak.

- 2/ Atzo gonbita egiñ igukan
arrai prexkoak jatera,
asko bear da bakar bat ezin
ik uretatik atera.
Tripak asarre izango dituk
oien zai jartzen bagera,
aragi billa niak lenbailen
arategiren batera.

Kantari nator, Zarautz, 1960.

1961 - 1970

ARRANTZALEAK

- 1/ Nekazari ta gañontzekoak
guziak era txarrean,
irabazirik inõndik ez ta
derrior jan bearrean.
Arrantzalien artean ere
poza ez dago urrean,
itxasorako girorik ez ta
geldi daude legorrean.

- 2/ Lan egiteko amorratzen da
derriorrak dauzka geldia,
oien bizitza zer izango dan
norbera kontura bedi.
Itxasoan da familietan
eten gabe ekaitzaldi,
atunetako irabaziak
igesi zuten aspaldi.

- 3/ Amaika supritzeko sortua
zera, anai arrantzale,
bizi bearrak berekin ditu
makiña bat atsekabe.
Lau illabetez jarri zaite zu
xentimorik jaso gabe,
Euskalerriko etxe askotan
era triste ortan daude.

- 4/ Arrantzale ta nekazariak
zer diran nork erabaki?
Oiek mantentzen gaituzte danok,
au edozein umek daki.
Jende on ori ezin diteke
negar batean eduki,
Jaun Zerukoa, estu dira ta
izan oietzaz erruki.

Aranzazu, 1961-II.

URRUTIKO INTXAURRAK

Urrutiko intxaurrek izaten dute beren otsa. Bertaratutakoan utsak askotan. Euskalerriko gaztediak gogoan bear luke auxe. Sorterria atzean utzi ezker, egun batetik bestera aberastuak dirala pentsatzen dute. Ta... badijoaz asko, nora ta zertara begiratu gabe.

Orain, orain bezela, Alemani'k du sekulako bolara. An gertatzen danaren berri jakin degu. Alemani'ra lanera, aurrez beren konponketak eginda dijoazenak, legepean dijoazenak, ez dira damutzeko modutan. Itxurantzean irabazten da alde artan. Bizimodu zintzo ta zuzena egin ezker, txanpon batzuk aurreratzeko era badago. Gazte asko, ordea, ez buru ta ez anka jokatzen dira. «Olako ta olako joan itukan eta ni ere baniak».

Gero zer? An ez dagola emengo kon-turik. Legepean ez dijoana sobratua dago-la. Argatik ikusten dira Alemani'n milla-ka españitar gazte, goian zerua ta beian lurra, berenak eta bi pasatzen. Gure arte-tik dijoazen euskaldunak beren kontrata-rekin dijoaz. Oiek seguru daukate lana ta irabazia.

Zoritarrez, geiegi dira, ordea, olako neurririk artu gabe, an zerbait sortuko da-la ta beste gabe dijoazenak. Oiek bai ikas-ten dutela bizitzea zer dan; oiek bai eza-gutzen dutela gosea ta otza zer dan.

Nolanaiko pauso ariñik eman gabe,

gazte, begira zertara zoazen. Denborak joanda gero damutzea alperrikakoa dezu.

Orain atera ondo zeure kontuak. Emen aldapa besterik ez dezu ikusten, gazte. Ori egia izan arren ere, kanpoan dana ordeka gozoa billatuko dezulakoan etzaitezela egon. Bizimoduak alde guzie-tan badu galtzak bete lan.

1/ Esan dizutet zer berri diran or Alemani aldetik, zenbat galera etorri leiken bidea oker artzetik. Bururik gabe jokatzen danak suprimenduak atzetik, kontuak kontu atera gabe ez irten beintzat etxetik.

2/ Gazte jendeak badu oraintxe kanpora irten bearra, pozaren billa joaten dira ta sarri arkitu negarra. Ezagutzeko dagoan onak arrixku aundi samarra, badaezpada obe askotan ezagututako txarra.

3/ Ondo giñake gure ametsak egi irtengo balira, baña sarritan zilipurdika dijoaz ondamedira. Gazte maiteok, ez-pa zoratu kanpo aldera begira, beste tokitan ere zakurrak ankutsik ibiltzen dira.

4/ Ain tristea da gazte jendea
emendik aldentze ori,
eta ordañez badakizute
zeintzuk datozkigun guri.
Bizi bearrak emanagatik
istillu latza ugari,
eutsi deiogun al baldin bada
geu jaio giñan lurrari.

Aranzazu, 1961-IV.

ZABILTZAN BIDEAK ARRAPATUKO ZAITU

Goizxeago, beranduxeago, oker dabilena erortzen ikusten degu beti. «Zabiltzan bideak arrapatuko zaitu» dio esaera zar batek. Ta auxe bai dala egi biribilla.

Egun auetan, munduko periodiko, radio ta telebisioetan ez dabil beste konturik. Jakitun zerate orain amaika illabete Peugeot jaunari Frantzi'n zer gerta zitzaien. Zuan seme bakarra lapurtu zioten. Ume-lapurrak karta bat egiña zioten aitari. Semea esku onetan zegola ta bereganatu eziñik etzuala izango. Ortarako, berrogeitamar millo franko alako egunetan eta alako lekutan utzi bearrak zeuzkala. Ala joka ezean, etzezala izan berriro semetxo ikusteko pentsamenturik. Diruak diru, aita biotzberak lapurren agindua egin bearra izan zuan. Seme batek ezpaitu preziorik.

Orain, amaika illabeteren buruan, gaizkilleak arrapatuak dituzte. Berrogeitamar milloetik ogeitemezortzi gastatuak zeuzkaten. Aien diru-zabaltzeak etzuan neurririk.

Etxe-bizitza, lau automobil eta nik al dakit zenbat balioko gauza zeukaten eresia Peugeot jaunaren diruarekin.

Nabarmendu egin ziran geiegi goizetik gabea. Len ezer etziranak printzipe modura ibiltzen asi, dirua parra-parra bo-

teaz. Bien bitartean, Frantzi'ko poliziak etzeuden lo.

Mirari ura nundik ziteken, zioten berrenkiko. Errezelo txar batek zulatu zituan eta jende klase aren pausoak zaitzen asi ziran. Azkenean zepoan erori bearra izan dute. Ukatu eziñeko pruebak azaldu dizkiete beren begien aurrera. Pekatua zan bezelaxe aitortu bear asieratik azkenerarte. Bi gizonezko ta bi emakume dira errudun nagusi bezela. Jolas etxe ta kasino dotoreak utzita, kartzela illun batean dute ostatu.

Frantzi'ko justiziak du orain itza.

1/ Len eguzkitan jolasten ziran, orain badute itzala, iruditzen zait pixka bateko seguratuak dirala.

Anai-arrebok, sinistu gero au ola gertatzen dala: gaizki dabillen pertsonak beti gaizki bukatzen duala.

2/ Modu txarretan gastatu gabe etzendutaken onikan, ez uste nunbait pilla zar ura iñoiz aituko zanikan. Atzo dirutsu ta gaur kartzelan, ez pentsa broma danikan, pixka batean berriz gastatzen ez daukazute lanikan.

3/ Aita bat utzi zenduten zuek
zearo naigabetua,
seme maitea nai bezin azkar
etzuan etxeratua.
Orretzaz kanpo ainbeste diru
modu txarrez lapurtua,
orain pagatu bear dezute
egindako pekatua.

4/ Ainbeste diruk patrikak erre,
arrotu berealaxe;
zuen aurretik millakak dira
galdutakoak olaxe.
Aztuko dira lengo lujoak,
automobil eta etxe;
arnasa zaitzen lanikan asko
badaukazute oraintxe.

5/ Neska ta mutil, danok ziñaten
nunbait alkarren lagunak,
kartzela illun batean orain
nolako estuasunak!
Bukatu ziran lengo loikeri
ta ibillera lizunak,
ez du askorik iraun munduko
zuen aberastasunak.

6/ Frantzi guziak agertua du
bere asarre zakarra,
ondotik moztu bear omen da
kaltegarri dan belarra.
Orain derrior daukazute or
asko supritu bearra,
zuen gañera eroriko da
justiziaren indarra.

7/ Denbora joanda alperrik dira
antsi triste ta larriak,
kristau bezela aurretik artu
bakoitzak bere neurriak.
Bide txarrera ez jo sekula,
euskaldun maitagarriak;
pobre izango bagera ere
izan gaitezen garbiak.

Aranzazu, 1961-IV.

DIAMANTEZKO EZTIAIAK

- 1/ Eztai urtebetea
degu guk aurtan, bai,
gogoratu dezagun
pozik eta alai.
Ez al degu bixita
txiki bat egin nai?
Arantzazu'ko Ama
antxe daukazu zai.
- 2/ Irripartsu daukagu
Arantzazu goia,
gogoratu antziña
egindako jaia.
Ainbat on egiten da
ainbat egin naia,
olako Erregiñak
bear du koroia.
- 3/ Sinistu egun ura
zerutarra zala,
gure guraso zarrak
txoratu zirala.
Goazen Amarengana
nola edo ala,
erakutsirik aien
semeak gerala.
- 4/ Ikustaldi txiki bat
agintzen dizugu,
ainbeste bearkizun
zurekin badegu.
Ama, jarrai egiñaz
gugatik erregu,
zure laguntzik gabe
galduak gera gu.
- 5/ Argira sar gaitzazu
illunpe itxutik,
ez aldendu zu, Ama,
gure ingurutik.
Gizalditan barrena
iraun dezan zutik,
Euskalerra maitea
ez utzi eskutik.

Arantzazu, 1961, VII-VIII.

GORDON PIRIE ETA ARRUIZ'KO TXIKIA

1961'garren urtearen azken egunean, Gordon Pirie, inglesa, ta Arruiz'ko Txikia jokatu ziran Tolosa'ko zezen plazan korrika. An gertatu zanaren berri ongi dakizute noski *Aranzazu*'ren irakurleok. Ainbat itzegin ta ainbat idatzi baita paperetan neurketa oni buruz!

Itz laburretan auxe esango genduke: bigarren agerraldi ontan emengo jendeak uste baño ondotoxo exkaxago gelditu dala inglesa. Kanpoko dana ona izaten degu guk, eta etxekorik aintzat artzen eztakigunak gera. Gure plazetan korritzeko oiturik eztuten arrotz eta kanpotarrerri, naizta punta-puntako korrikalariak izan, bildur izan ingles sonatu oni gerta zaiona gertatzea. Ta... jaunak! Noizpait asi gaitezen etxeokak errenak eztirala konturatzen. Ordua dala esango genduke.

- 1/ Irabaztea uste
nai zuen klasera,
euskaldunak utzirik
nolanai atzera.
Bi aldiz etorri da
plazan probatzera,
bietan burumakur
joana da etxera.
- 2/ Gordon Pirie etzaigu
batere aunditu,
ain bizkorra dagonik
etzait iruditu.
Ingles orrek emengo
lanak egin ditu,
obe du Ingalaterra'n
patxaran gelditu.

- 3/ Sarri esan ditugu
egi biribillak,
askok sinistu nai ez
ta gero naspillak.
Beti kanpoan uste
dirala abillak,
ankamotzak ezтира
emengo mutillak.
- 4/ Bertakorik ez artu
broman da txantxetan,
ondo sartzen baitira
norbere galtzetan.
Lan onak egin arren
toki arrotzetan,
danak miatzen dira
emengo plazetan.
- 5/ Estranjeritik asko
daudela begira,
ai, onuntza etortzen
asiko balira!
Azaltzen diranean
gure barrutira,
zenbateraño diran
ikusiko dira.

Aranzazu, 1962-II.

MADRID'KO PERI NAGUSIA

Oso gogoan zaituztegu, Madrid'ko Peri Nagusia ikusiaz eta maxiatuaz zabiltzaten anai baserritar maiteok.

Donosti'ko Aurrezki Kutxari esker, eskutara etorri zaizute aukera. Beste asko, Gipuzkoa'ko Nekazari Kamarak eratutako ibillaldietan joanak izango zerate.

Batzuk eta besteok, gozatu ederra emango diezute begiei. Badezute or zer ikusi, zeini zer zaion gogozko: bei-ganadu, ardi-ganadu, zerri, abere, egazti ta makineri... Zaletasun geiena zertara dezuten artara saia; antxe jarri arretarik aundiena. Etxean dagoenak etxeko berri bakarrik jakiten du. Ibili egin bear da begiak argitzeko. Ikusiak asko erakusten du.

Europa'ren ordua gainean da; Europa'ren batasuna zer esanik ez. Europa'ko orduan erlojuan jarri bearrean izango gera biar edo etzi.

Peria ondo ikusi nai badezute, ez presakaegi ibili. Gaur zati au, biar beste ura, ta etzi aruntzagokoa. Puskaka, zatika ibili. Egun batean dana ikusi naian asten bazerate, ler eginda geldituko zerate illuntzerako, ta ezer egin gabe. Periko mapa eroste da onena, or nunai saltzen dira-ta. Andik giatuko zerate ondoena.

Emen lan giro izan balitz, kezketan ibiliko ziñaten bear bada, au ta bestea egiteko utzi zenituztela ta. Ez estutu. Negu beltzean gaude; emen eztago ezer egiterik, eguraldi auk dirauten bitartean.

1/ Ganadutegi, abere, egazti, makineri eta beste, ori txantxako peria danik inork eztezala uste. Begi zorrotzez ikusi ondo ikusi leiken ainbeste, emen eztago lan girorikan, lasai ibili zaitezte.

2/ Joan-etorria libre dezu ta berdin orko ostatua, alare aixa billatzen da or txanponak nun gastatua. Zure kartillan lumeroa da suertean gertatua, Donostia'ko Aurrezki Kutxa ezta gaizki portatua.

3/ Kezkatzen ditu batzuk oraindik zu ondo ikusi naiak, kale-baserri danok baigera emen alkarren anaiak. Aurrezki Kutxa orri eskerrak orra zer une alaiak, lagunak ere badauzkatzute, danak eztira etsaiak.

4/ Izan zaitea, baserritarra, jakitearen egarri, bestela ondatua zerala ez al diozu igerri? Al dan etekin geien atera peri zabal, aundi orri, aurki artean agur danori ta berri onak ekarri.

Baserritarrak badaki nor ari zaion on egiten. Ogeitamar baserritar joan dira Madrid'a Donosti'ko Aurrezki Kutzari esker. Etzaie berealakoan aztuko. Ordaiñez etzaie ezer eskatu. Kartillatxo bat diru

pixka batekin edukitzea naikoa zan. Gaiñontzekoa suerteak egin du. Baserriak burua jasoko badu, laguntza bear andik eta emendik; itx gutxiago ta obra geiago.

La Voz de España, 1962-V-18.

GARAGARRILLAREN ERDI PAREAN

Garagarrillaren erdi parean gaude. Badute lan da estuasun gure baserritarrak. Belarrak ondu bear; artajorrari ekin bear; goiz gariak gañean zenbait tokitan... Nekazariak eztu atsedetik; dituen danak emanda dabil oraintxe. Alare ezin da iritxi bazter guzietara. Ta bien bitartean...

- 1/ San Juanetan bai zoragarri
eguzkiaren ditzira,
urte sasoirik pozgarriena
dudarik gabe ori da.
Egun luzenak aldegin dute,
laister negura begira,
gure poz eta alaitasunak
laburrak izaten dira.
- 2/ Arto, gari ta belarrarekin
badira estuasunak,
errendituta ikusten dira,
ta gizonik indartsunak.
Neke lazpean pasatzen dira
nekazarien egunak,
gero zer janik eztu izango
orain egiten eztunak.
- 3/ Batzuetatik bestietara
aldea beti izan da,
eztago ezer esaterikan
ala komeniko zan da.
Nekazaria izerditan blai
dituen danak emanda,
beste batzuek itxas ertzean
ondar gañean etzanda.

Aranzazu, 1962-VII eta VIII.

ERNANI'KO SEGA-APUSTUA

Uztaillaren lenengo eguna da. Ernani'n, Jauregi baserriko salletan gaude. Iru mutil gazte aritu dira ordubeteko lan neketsu, latzean, bururik jaso gabe. Belarrik geiena nork ebaki; txapeldun nor izan. Urnieta'ko Agita, nagusi; Itziar'ko Endañeta, bigarren; Astigarraga'ko Artola, irugarren. Alkarrentzat modukoak irurak. Alde txikiak batetik bestera. Berrogeitamabi kilo belarrena izan da lenengotik bigarreneko alde; eun kilorena kendu dio bigarrenak irugarrenari. Bertso batzuk merezi dituzte.

1/ Ernani'n gustatu da
iruron jokera,
iñork ez gelditu nai
salletan atzera.
Danok saia zerate
gogor egitera,
etzan alde aundirik
batetik bestera.

2/ Ordubeteko saio
gogor da latzean,
orko belar pilloak
sortak egitean!
Agita gaur txapeldun
iruron artean,
baña itziartarra
etzan apartean.

3/ Orko sega mordoia,
orko eskubare,
lenbiziko bi oiek
berdintsuak daude.
Berrogei kilo pasa
ziran danak ere,
bear dala uste det
orrenbeste alde.

4/ Artola ere ona
zuen arterako,
egin du orrek ere
alegiña pranko.
Iruron lana erruz
gustatu dalako,
ondo geldi zerate
beste baterako.

Aranzazu, 1962-VII eta VIII.

ITXASOAREN ASARREAK

Kantauri gureak eztitu nolanaiko asarrealdiak izaten. Guk nai baño sarriagotan izan ere, ta, alakorik danean, bereak eta bi egin gabe ezta gelditzen. Azaroaren 18'garren egunean, Pasaitik zortzi millako bidera, «De Jesús» izeneko itxas-ontzia irentsi zuen, barrenen zeramazkien amabi gizonekin. Zenbat olako eraso zakar urteen buruan!

- 1/ Amabi gizon itxas gañean lanean pin zebiltzala, ekaitzaldiak errabi biziz ezkutatu bereala. Ikusiz ainbat famili beltzez ta lutoz jazten dirala, alare sarri esaten degu arraia garesti dala.
- 2/ Pentsatzen ondo jarri ezker oiek eriotz tristeak! Nolatan eztu penik emango bizia ola uzteak? Oso sarritan ditu okerrak batak ezpada besteak, arrantzalien txanpon bakarrak ezтира gutxi kosteak.
- 3/ Arrantzalien irabaziak galanki arrixkaturik, itxas gañean ezpaitaukate ordutxo bat segururik. Arraia garesti dagola ta or gabiltz asarreturik, bizi bat pagatzeko eztago mundu onetan dirurik.
- 4/ Oien arrosak ezтира gero arantz gogorrik gabeak, pezeta batzuk eduki arren ondo kostata gordeak. Gu berriz sarri mar-mar bizian nolabait jardun zaleak, esker ohea merezi dute emengo arrantzaleak.
- 5/ Zenbat euskaldun galdu ote da zorigaitzez itxasoan, naiz eta ori asko ez pentsa ontzia artzerakoan? Arrantzalea biziarekin ibiltzen dala jokoan, auxe gogora dezagun beti arraia jaterakoan.

Aranzazu, 1963-I.

(1963)
SAN FERMIÑAK

Jendea erruz, noski, Iruña aldean. Entzierrotako batean kristau odola ixuri. Bi mutil gazte zezenak adarkatuak eta oso gaizki geldituak.

- 1/ Ara zer diran iñoiz gertatzen diranak, zezen indartsu oiek egindako lanak. Oiengana juteko gaztien apanak, ederki pagatzen du deskuidatzen danak.
- 2/ Sarritan izaten da zerbait nobedade, familiak utziaz negarraren mende. Nola ibili leiken pentsatuaz gaude, bizia arrixkatzen motiborik gabe.
- 3/ Zezenaren aurrera erdi zoraturik, beren sasoi ederra ezin domaturik. Trago batzuk eginda barrena pizturik, gazteak ez ikusten nunbait arrixkurik.
- 4/ Kolpe zakarrak eta eriotz tristeak, batzuk bezela gerta ditezke besteak. Nola penik eman ez ori ikusteak? Beste moduz jolastu ditezke gazteak.
- 5/ Aruntz juten bazera biar edo etzi, zer arrixku daukazun pentsa lendabizi. Zezenari al bada bere kasa utzi, animala oiekin berriketa gutxi.
- 6/ Zentzunik etzazula anketara bota, buruz jokatuarren naiko lan dago-ta. Burrukan egin gabe zezenaren kontra, zenbat urte dauzkagu geienera jota?

*Zeruko Argia, 1963-VII-21.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

NAPARROAKO ANAI BERTSOLARIEI

1963'ngo Azaroaren 17'an Iruñe'ko Teatro Gayarre'n Naparroako Bertsolari-Txapelketa ospatu zan.

1/ Besarkada bat biali nai det
Naparru'ko anaitara,
illunpe beltza alde bat utziz
irten dira argitara.
Lenago aintzat artzen etzana
teatro ederretara,
bertsolaritza orain igo da
merezi zuen mallara.

2/ Ene Naparru maitagarria,
bide orri gogoz ekiñ,
etzaitzela erabat aztu
lengo oitura ederrekiñ.
Ta zuek, anai bertsolariok,
al dezuten dana egiñ,
gure izkuntza berdin gabea
berriro bizkortu dediñ.

3/ Teatro eder zoragarrian
gure mintzaira gozoa,
ate guziak ondo zabalduz
barruratu da bertsoa.
Derrior batek izan bear zun
zuetan aurrenekoa,
etzaitzela batere estutu,
ori da gutxiñekoa!

4/ Gure izkuntza mendietara
uxatua zegon lendik,
ito etzediñ aldegin zuen
erri aundien barrendik.
O, Naparruko bertsolariak,
txalo jotzen ditzutet nik,
zuek azaldu dezute ondo
bizi gerala oraindik.

*Zeruko Argia, 1963-XI-24.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

SOKATIRA TXAPELKETA

Sokatira txapelketa izan zan Tolosa'ko zezen plazan. Oiartzun'go kuadrilla gelditu zan Gipuzkoa'ko nagusi.

- 1/ Ernio'tikan entzun zitezken
Tolosa'ko deadarrak,
irabazteko derrior zeuden
lan latzak egin bearrak.
An ainbat erritako gizonak
neurtu zituzten indarrak,
txarrik iñor ez izanagatik
onenak oiartzuarrak.
- 2/ Edozeñentzat ezta egiten
era ortako traturik,
besoetako zañak gelditu
ziran bapo luzaturik.
Bi ordu pasan begira egon
giñan danok zoraturik,
Tolosa'n izandakorik etzan
penetan etxeraturik.
- 3/ Oiartzuarrak, batanaz beste
ziran eun da bat kilo,
alkar ederki artzen zuten da
etzuten egin beti lo.
Urtero jarriko da aukera
ta ezta izango giro,
gu deika asten geran garaian
azaldu danok berriro.

Zeruko Argia, 1964-IV-26.

ERREKALDE GAZTEA

Gipuzku'ko lurretan badegu berriro aizkolari gazte, trebe bat. Ezeren okerrik eztula bide asko urratu lezakena, ezpairik gabe.

- 1/ Berriro ere gure Gipuzku'k
nolako aizkolaria,
zarrak moteldu zaizkigunean
ordekotzat etorria.
Beso ta belaun zaintsuak eta
zume antzeko gerria,
makiña batek itxaropena
badauka zugan jarria.

- 2/ Maitasunezko kontseju on bat
artu zazu gaur nigandik,
ogeitalau bat urte dituzu,
ori entzun det zeugandik.
Tentazioak izango dira
andik ezpada emendik,
onenangana ez presaka jun,
gaztetxo zaude oraindik.

Zeruko Argia, 1964-VII-12.

ANKAMIÑA

1/ Ankamiñ gaitzak gure artean
sortu dun zorabioa,
errez etorri, oso nekez jun,
txarra zabaltzen dijoa.
Ordu gutxitan galdu lezake
ukulluko balioa,
len estu dagon baserritarrak
orra zer alibioa!

2/ Aspalditxoko urte auetan
supritzen dute ugari,
argatik askok agur egiten
diote baserriari.
Zenbat ezbear etortzen zaion
langille umillenari!
Kukuak oker jotzen baitio
len larri dabillenari.

3/ Ikusten degu zuen gañera
zenbat zorigaitz datorren,
arpegi ematen dakizute
al dezutenik gogorren.
Ez etsi beintzat, Jainkoagatik,
denborak bete baño len,
eguzki printzak asiko dira
ekaitzaldien ondoren.

Zeruko Argia, 1964-VII-12.

UDAKO GORABERAK

- 1/ Udan alde bat uzten ditugu
negu parteko jantziak,
jantziarekin batera noski
beste oitura guziak.
Zenbaitentzako eztira onak
gaur dauden zer ikusiak,
gabean aixa gastatzen dira
egunez irabaziak.
- 2/ Garaiz etxera inguratzeko
etzaiezula agindu,
ordubik edo irurak arte
badute nun atsegindu.
Lanera junda ezin erantzun,
nagusia oso mindu;
gorputzez ondo astuntzen dira
eta poltxikuz arindu.
- 3/ Gaztea beti odolez bero,
ortan ezta zer esanik;
itxutzen danak eztu ikusten
nun dagon bide zuzenik.
Udara berez ain ederra ta
zoragarria izanik,
neurritz ibiltzen eztakienak
eztu egingo gauz onik.

El Diario Vasco, 1964-VII-12.

EUSKAL PESTAK?

- 1/ Ordua bada, nere ustetan,
jendea kontura dediñ,
bururik gabe jokatzan danak
gauza onik ezin egiñ.
Gazte askoren jokabidea
etzait izaten atsegiñ:
euskal jazkerak artu soñean
eta erderaz itzegiñ.
- 2/ Euskaldun eran ibili bear
euskal pesta egiteko,
bada garaia pausoa nora
ematen dan jakiteko.
Zentzu gabeko buru-ariñik
iñoiz eztegu maiteko,
euskal jazkera bearrrik ezta
erderaz itzegiteko.
- 3/ Abarkak eta bruxa jazteak
zerbait eskatzen du gero,
zertako ditu, erderaz ari
baldin bada bero-bero?
Batek azaldu bitza gorbata,
lebita eta sonbrero,
neretzat ura euskaldunena
euskeraz egin ezkeru.

Zeruko Argia, 1964-VII-19.
Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

«PESTARIK BEAR BADA...»

Liburu bat geiago *Auspoa* bilduman. Jose Bizente Etxegarai'ren bertsoekin ornituta-ko liburu sendo ta mardula. Aurreko donostiarren umore ta alaitasunaren berri jakiteko ezтитеke iturri egokiagorik arkitu. Eztira puntako bertsoak noski liburu ontan arkitzen diranak. Baña erri baten arnasa agertzen digute; atzoko Donosti ezaguterazten digute.

- 1/ Liburu berri, txit atsegin bat
sortu da, ala bearrez;
azkeneraño ausnartu gabe
uztea ezta ain errez.
Dendan erosten dan gauza ezta,
jaio egin bear berez...
Donostiarrak berdintzekorik
izan ote da umorez?
- 2/ Donostiarrak alaitasuna
beti dute gogozkoa,
odoletikan dakarkite ta
argatik da legezkoa.
Erri au zer dan ezagutzeko
artzen badezu asmoa,
bide oberik eztezu ezer:
erosi zazu *Auspoa*.
- 3/ Inglesak erre zuten Donosti
gogoak ala emanda,
zenbaitek etsi egingo zuen
gauzak ain oker joanda.
Lanari ekin zioten gogor,
ekin bearra zegon da,
erri berririk ezta egiten
beti negarrez egonda.

Zeruko Argia, 1964-VII-19.

BIDEETAKO KONTUAK

- 1/ Bideak bete dira
zearo goi ta be,
etxetik aterako
ezpafiña obe.
Bazterretan ainbeste
asta-kerten daude,
eztago ibiltzerik
arrixkurik gabe.
- 2/ Presaren presaz askok
or artzen dute su,
beste batzuk geiegi
edanda dauzkatzu.
Asta-kerten oker bat
gertatzen bazaizu,
zeu zuzen ibiltzeak
zer balio dizu?
- 3/ Neskak bat alboan
jarria neurrira,
mutilla erdietan
berari begira.
Esku bat bolantera
bestea gerrira,
orrelakoak ere
gaur ugari dira.
- 4/ Gazteak diralako
ariñ eta alai,
esan leike zartzerik
ez ote duten nai.
Nai ta ez oker asko
gerta bear nunai,
beurak arrixkuan da
besteok ere bai.
- 5/ Ill eta zaurituak
or daude pilletan,
negarra pranko bada
gaur familietan.
Kontu berdiña dago
alde guzietan,
gerran baño geiago
galtzen da bidetan.
- 6/ Eziñ asi diteke
oñez edo zaldiz,
pobrentxoek ere
katxarrota gabiltz.
Pentsatzen egoten naiz
amaikatxo aldiz:
Urbia'ko artzaiak
lasaiago dabilz.
- 7/ Aurreratuak gaude
gure kalterako,
eriotzaren billa
geu gabiltzalako.
Gaitz bat agertu zaigu
mundu danerako,
zoro geiegi gaude
gauza onerako.

*Zeruko Argia, 1964-VIII-2.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

ITURRIOTZ'KO SEGA-APUSTUA

1964'ngo Agorraren 27'an sega-apus-tua izan zan Iturriotz'ko barrutian. Amabi milla euskaldunetik gora bildu ziran. Zarautz'ko Zulaika ta Aburuza oiartzuarra ziran segalariak. Ordu biko lanean bururik jaso gabe aritu ziran. Denborak bukatu ziranean, amabi kiloren aldea besterik ez batetik bestera. Zulaika'k: 8.744 kilo ta erdi belar ebaki zituen; Aburuza'k 8.732 kilo ta erdi.

Biaramonen Donosti'ko erradiotik segalari bien gorantzan kantatu nituen iru bertsoak dijoazkitzute. Iparragirre'ren bozean antolatuak daude:

- 1/ Ainbeste milla persona giñan
arreta biziz egonak,
aitamen paltik eztu izango
egin dezuten lan onak.
Zulaika ta Aburuza,
esku zar oiek luza,
zuek zerate gizonak!
Erradio onen bitartez artu
biok nere zorionak

- 2/ Bururik jaso gabetandik an
bi ordu luze lanean,
amabi kilo belar xixtriñen
aldea zan azkenean.
Guk ikusitakoa
ezta sinistekoa,
Jainkoaren izenean,
biok gelditu zerate atzo
mallarik altuenean.

- 3/ A zer billera zoragarria
gendun atzo Gipuzkoan,
amabi milla euskaldun jator
bildurik mendi kaskoan!
Segalari maiteak,
almen aundiz beteak,
segi bide legezkoan,
Jaun Zerukoa, gorde itzazu
biak urte on askoan.

*Zeruko Argia, 1964-X-11.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

BERTSOLARI EGUNA

Txistulari, musikalari, abeslari ta gantzeakoak, urtean egun jakin bat izaten dute alkarganatzeko ta aundikiro ospatzeko. Opizioetako jendeak ere bai. Anaitasun kateak estutzeko ezta biderik txarre-na.

Markiña'ko Aita Karmeldarrak, oraintxe urte bi, gai ontan bertsolariak umezurtz ote zeuden konturatu ziran. Ikusi egin zuten utsunea nun zegoen. Babesa ta estalpea eskeñi zuten; konbentuko barrunbe zabala euskal bertsolarien esku utzi zuten.

Askotxok ez genduen izan Aita Karmeldarren deiari erantzuterik. An da emen, Euskalerrri zear, kantu eginkizuna bete bearrean gertatu giñan. Aurrez emandako itza jateari gaizki iritzi genion, eta Markiña'ra inguratzerik ez genduen izan.

Aurtengoa besterik izan da. Aita Juaristi agurgarriak aurrez egin zituen egitekoak; garaiz egin zitzaaien deia bertsolariari. Ala, urriaren 18'garren egunean, Gipuzku ta Bizkai'ko bertsolariak alkar besarkatzeko era zoragarria izan zuten.

Eguardiko meza bukatu zalarik, Aita Akesolo'k itzaldi mamitsu bat egin zuen. Orain berreun urte Euskalerrrian zer bertsolari giro zegoen agertu zigun. Iztueta'k bere liburuetan ematen dituen argibide asko entzunerazi zituen.

Ona emen Markiña'n bildutako bertsolari errenkada: Domingo Garmendia, Berrobi'koa; Bitor Agirre, Legazpi'koa; Inozenzio Olea, Legazpi'koa; Prudentzio Egiguren «Artañola», Errezil'koa; Domingo Iriondo, Eibar'koa; Jexux Alberdi «Egileor», Osintxu'koa; Imanol Lazkano, Azpeiti'koa; Juan Ibarzabal, Markiña'koa; Balentin Enbeita, Muxika'koa; Felix Ortuzar, Gernika'koa; Basilio Pujana, Bilbao'koa; Deunoro Sardui, Genika'koa; Anastasio Egia, Markiña'koa; Joxe Mari Gabilondo, Antzuola'koa; Yon Lopategi, Gernika'koa; Joseba Arregi, Berriatu'koa; Juan Mugartegi, Berriatu'koa; ta lerro auen antolatzailea.

Beste bertsolari mordoxka bat katigu gertatu zan; erri batean da bestean kantatu bearrean.

Erabaki bat artu zan Markiña'n. Aurrerantzean Bertsolari Eguna Pilareko Ama Birjiñaren egunean ospatzea. Orduan ezpaita iñorako deirik izaten; eta aske, libre arkitzen baitira bertsolari guziak.

Konturatuko zerate, irakurle maiteok, zein bazkalondo alaia izango zan Markiña'koa. Nik ezagutzen enituen bertsolari gazteak askotxo ziran. Urtean beingo billera au onurakor izango zaigu alkar gei-ago ezagutzeko eta gei-ago maitatzeko; bata bestearenganako artu-emanak sendotzeko. Famili zoragarri bat osatzen degu euskaldun bertsolariok. Zimendu sendo ta

gogor batzuk ezarri dezaizkiogun famili
oni, iñongo ekaitzaldiak ondatu ta des-
egindu eztezatzen.

- 1/ Urtean beingo billera onek
berekin du milla grazi,
guziok alkar ezagutzea,
ori degu lendabizi.
Ta maitasuna izan dedilla
danon buru ta nagusi,
bestela lur gain onetan eztu
bizi izateak merezi.
- 2/ Al dan artean alai ditzagun
Euskalerriko txokoak,
nortasun auxe eman baitigu
zeruetako Jainkoak.
Bertsolariok izan gaitezen
anai on, benetakoak,
iñoiz ez beza tokirik artu
inbiri ta gorrotoak.
- 3/ Zorionean, oraindik ere
badegu zeñek entzuna,
arnasik degun artean bete
dezagun eginkizuna.
Anai maiteok, au da guk beti
gogoan bear deguna:
Jaungoikoari zor diogula
daukagun argitasuna.

- 4/ Gure famili zoragarrira
kimu berri asko betoz,
urtez aurrera goazenori
orrek ematen digu poz.
Ta gerorako utzi gabe gaur
dei egiten zaizu gogoz,
ezteazula utsikan egin
Ama Birjin Pilarekoz.
- 5/ Aita Karmeldar Markiñakoak,
guzizko borondatean,
konbentu dana an jarri zuten
bertsolarien menpean.
Poz ematen du laguntzalleak
ain ugari diranean,
Zeruko Argia'tik eskerrak
beste danen izenean.

Zeruko Argia, 1964-XI-1.

LATASA SUNBILLATARRA

Jendeak bazeukan Latasa bere onera etorria ote zegoen jakiteko zaletasuna. Abenduaren 20'garren egunean erabakitzeko joko bat baitauka egiña. Polipaso ernaniarra izango du kontrarioa, ogei kanaerdiko nork lenago ebaki.

Lengoan, Tolosa'n, azaletatik aritu zan lanean Latasa; barrenak Gartziarena'ren gain izan ziran. Ta Latasa, bein bear da, asko gustatu zan Tolosa'n. Txalo zaparrada beroak jaso zituen. Aren jeikia, aren jarduna ta aren eman bearra!

- 1/ Azaletatik Latasa zan da Gartziarena barrendik, jendeak etzun begirik kendu sunbillatarrarengandik. Erdi illean len egon bazan etzun ezagun inondik, jendea kontuz ibili leike, gogorra dago oraindik.

- 2/ Nekatzen danik ere Latasa'k eztirudi alajaña, lenago ere makiña bati artu izan dio gaña. Gorputzez aundi ezpada ere bai aizkolari bikaña, gizonak estu artuko ditu, motordun zerrak ez baña.
- 3/ Gipuzkoarra eztago berriz orri obeditu naian, irabaztunak derrior dauka gelditu bearra goian. Polipaso au orain baitago berebiziko sasoian, komeri latzak izango dira abenduaren ogeian.

Zeruko Argia, 1964-XI-8.

DUNIXI ZANAREN OMENEZ¹

1/ Idazle goxo, txukun, landua
ta pintatzalle ernea,
Jaunak deiturik bukatu zaizu
mundu ontako uea.
Gorputz, anima, zu bai ziñala
egizko euskal semea,
betetzen ezta oso erreza
utzi dezun utsunea.

2/ Zenbat alegin egin zenitun
lur maitearen gorantzan!
Ai, ai, *Dunixi* bat gure artean
oso bearrezkoa zan.
Zuk egindako ona ez leike
iru-lau bertsoan esan,
zuri eskerrak dakigu danok
lengo Donostia zer zan.

3/ Liburu zoragarri bateri
zenion arnas emana,
bertan bildu ta mamitu zendun
Donosti'ren kutsu dana.
Dunixi maite, zeu joanagatik
goiko Nagusiangana,
ordañez emen gelditzen zaigu
zuk egin zenduen lana.

4/ Zugaitzetako ostu igarrak
lurrera udazkenean,
gu ere orbel biurtzen gera
gutxien uste danean.
Bereganatu zindun Jainkoak
ordua bete zanean,
maixu maitea, zaude goxoki
betiko atsedenean.

Zeruko Argia, 1964-XI-8.

---

1. D. de Azcue idazlea, garai bateko Donosti zarrari buruz *Mi pueblo ayer* izeneko liburuaren egilea.

EDERKI KOSTATA!

- 1/ Dana egiña, uste du askok kanpoetara joanikan, txarra probatu arte eztegu aintzakoz artzen onikan. Edozeñentzat ezta egiten modu ortako lanikan, ez gero pentsa ango bizitza txantxetakoa danikan.
- 2/ Ain urrutira ezta joan bear errez ibili uste-ta, bizimoduak berekin ditu aldapak eta nasketa. Diru pixka bat egingo dute, arritzekoa ezta ta, baña gorriak pasa ondoren eta ederki kostata.
- 3/ Batzuek ondo ikuste ori oso da gauz atsegiña, an eta emen danok eztegu egokiera berdiña. Egi biurtzen zaill izaten da aurretik amets egiña, makiña bati damutu zaio lur ontatik aldegiña.
- 4/ Intxaur beteak arki ustetan zenbat or naigabetuak, arpegi beltzez ikusten dira erabat asarretuak. Denbora joanda alperrik dira negarrak eta lantuak pauso luzerik eman baño len ondo atera kontuak.
- 5/ Zenbaiten diru mordoxkak dira izerdi asko kosteak, etorri nai ta ontziarentzat osa eziñik besteak. Aurretik jakin guzia ondo, o biotzeko gazteak, eztu balio Euskalerria edozein moduz uzteak.

*Zeruko Argia, 1964-XI-22.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

LAZKAO-TXIKI

1964'garren urteko Abenduaren amai-rugarren eguna da. Gipuzkoa'ko Bertsolari-Txapelketa jokatu da Tolosa'n. Jose Migel Iztueta «Lazkao-Txiki» izendatu dute buru ta nagusi. Onako bertso auek eskeñi nizkion. Urteberri-egunean, Euskalerrri guziko Bertsolari-Txapelketa jokatu zan Donosti'n. Lazkao-Txiki bigarren gelditu zan, Uztapide txapeldun.

1/ Bertsoa zuzen artzen dakizu
sustraatik edo oñetik,
bukatu arte, al dan guzian
segiz bide berdiñetik.
Alako kantu goxoak irten
ziran zure mingañetik,
zerbaitegatik gelditu ziñan
beste guzien gañetik.

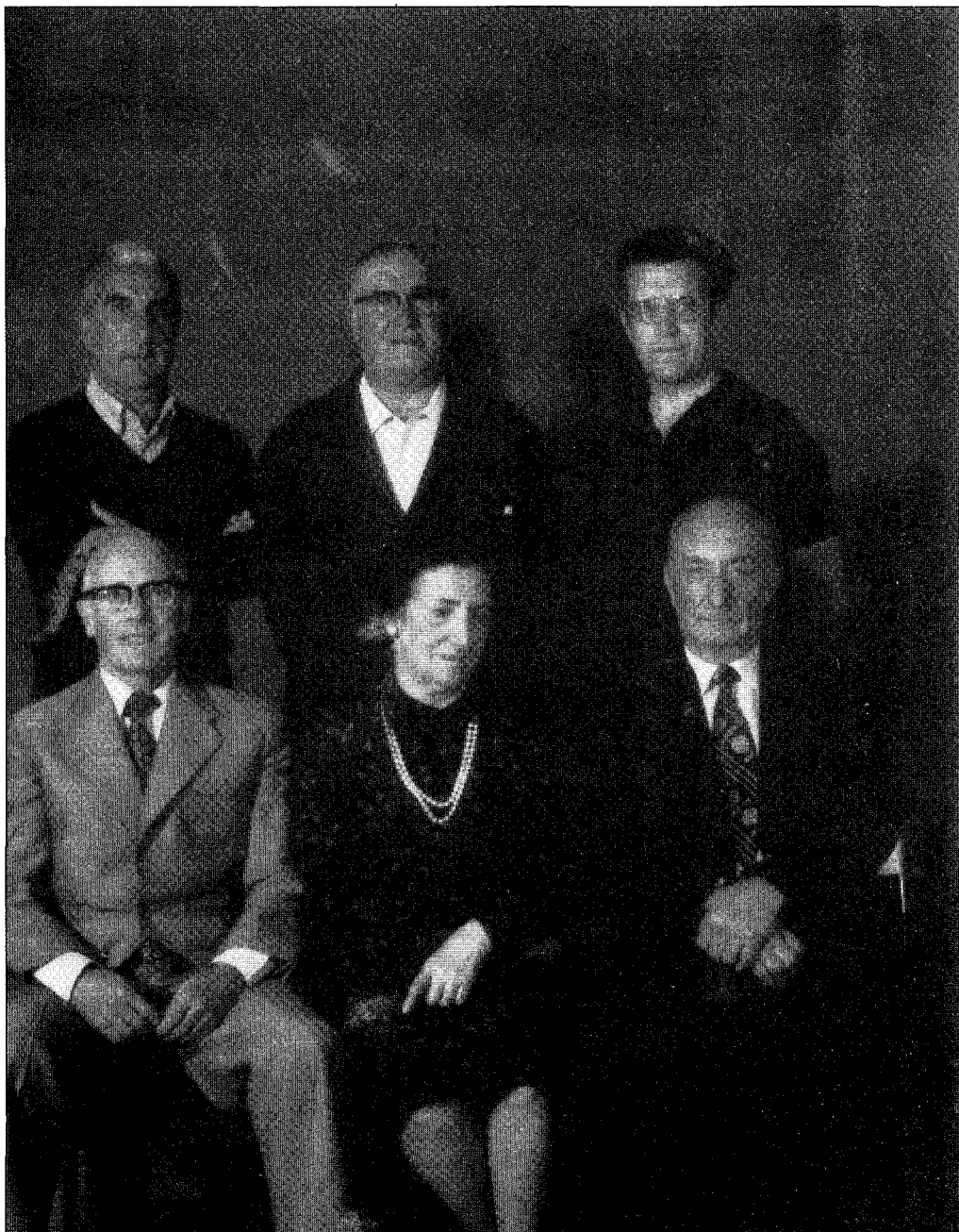
2/ Zure izena or gelditu da
merezi zuen lekuan,
lagunak eta adiskideak
pozik ziran inguruan.
Zu bezelako baten bearra
aspaldian bazeguan,
izarrik argiena zu zera
gaur Goierriko zeruan.

3/ Gu bizi geran lur santu ontan
badago gaia ugari,
zer itzegiña nunai sortzen da,
au ezpaldin bada ori.
Nik eskari bat egingo diot
Goierriko izarrari:
arnas-biderik dezun artean
kanta Euskalerrriari.

4/ Ordua eldu zan garai artan
zuk bai gizonki erantzun,
ezti-kutsuzko zure bertsoak
jendeak pozkiro entzun.
Nere zorion beroenak nik
bertsoz eman nai nizkitzun
ta badakizu, Joxe Migel, zuk
lagun jator bat nun dezun.

*Zeruko Argia, 1964-XII-27.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

Irratiko izlariak. Eserita ezkerretik: Manuel Oñatibia, María Dolores Agirre, Enrike Zurutuza. Zutik ezkerretik: Jose M.^o Etxebeste, Basarri, eta Jose Luis Rodriguez, publizitate arduraduna.

«HERRIA» ASTEKARIA

«Herria» astakariak bere ogeigarren urtea bete zuanean.

- 1/ Agurtzen degu mugaz aruzko euskaldun astekaria, opa diogu izan dezala arnasbide ugaria. Ogei urtera iritxi zera, ori berri pozgarria! Lanik txarrenak egin dituzu, aurrera beti, «Herria»!
- 2/ Ogei urtean une txar asko pasa bearke zenduten, alare jakin dezute zuek noiznai gizon erantzuten. Danen gogoia betetze ori a zer lan txarra dezuten! Etzuen bete Jesusek ere ta gurutzean il zuten.
- 3/ Noizik eta bein kankatekoak sentituarren buruan, kokildu gabe iraun dezala bakoitzak bere lekuan. Asmo zuzenez ekin lanari orain arteko moduan, esker oneko euskaldun asko dago oraindik munduan.
- 4/ Geldi-unerik ez beza izan bein asi zenduten lanak, denbora onak eta ekaitzak guretzako daude danak. Asko baitira ezertxorekin kontentatzen ez tiranak, arantzak beti arkitzen ditu arros billa dijoanak.
- 5/ Ez begiratu eskubira ta ez begira ezkerrera, ori dala-ta gure izkuntza ez uxatu bazterrera. Gizatasunez jokatu beti guraso zarren legera, egizko euskal sukaldetan zuk izango dezu sarrera.

*Zeruko Argia, 1964-XII-20.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

URTE BERRIA BADATOR!

(1965'ngo urtearen sarreran)

- 1/ Denborak beti aurrera gogoz,
iñoiz egin gabe opor,
urteak berriz bizkar gañean
osa dituzte lau tontor.
Lenengo zarra agurtu zagun
errespetuz eta jator,
o, irakurle biotzekoak,
Urte Berria badator!
- 2/ Beste urte bat geiago bada
itzalia edo illa,
orren aurretik joanak badira
nik eztakit zenbat milla.
Etenik gabe dabill gizona
zorion betean billa,
len pasatako guziak baño
obea izan dedilla.
- 3/ Zure zai geunden itxaropentsu,
amets gozotan beterik,
ez genduke nai ala egona
gero pena izaterik.
O, Urteberri, ez ekarri zuk
iñorentzako kalterik,
asmo oneko gizon artean
ez bedi falta pakerik.
- 4/ Lanari ekin trebe ta sendo,
euskaldun maite zintzoa,
bakoitzak egin bearra dauka
al duen alegintxoia.
Urte oneri buka baño len
jarrita daukan plazoa,
ea pixka bat xuxperten degun
gure izkuntza gaxoa.
- 5/ O, Urteberri, azaldu zait
egizko gure laguna,
alperrikako izan eztedin
bakarka batzun jarduna.
Ezta zillarra edo urrea
guk eskatzen dizuguna,
euskera degu oraingoz kezka
geien ematen diguna.

*Zeruko Argia, 1964-XII-27.
Laugarren Txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

«ZERUKO ARGIA» ASTEKARIARI

(Astekari onen eungarren zenbakian)

- 1/ Zure argiak diztiratzen du
lendik illun zegoena,
ale bakarka asi ziñan da
auxe dezu eungarrena.
Gogorki zoaz bide urratzen
Euskalerrian barrena,
pasa dezula esango nuke
aldaparikan txarrena.
- 2/ Guk nai genduken edertasunik
ezin osatu sekula,
orretarako sinistu danok
lagundu bear degula.
Nik ondo dakit oraindik ere
akats askotxo dezula,
seguru nago denborarekin
zuzenduko dituzula.
- 3/ Zuri eskerrak moldezko letran
or dabill gure izkera,
zabaltzen ere gogor ari da
etxe batetik bestera.
Asieratik agertuarren
lotsati ta buruzpera,
sendotzen eta bikaintzen zoaz
orain astetik astera.
- 4/ Asieratik, askok bezela,
lan egin zendun galeran,
oraindik ere, zoritxarrean,
bajutxo zaude aukeran.
Bein zabaldu ta ezagutzean
zuk merezi dezun eran,
gure Jainkoak bakarrik daki
nora iritxiko zeran.
- 5/ Zure moduko asteroko bat
bear gendun lur onetan,
gure izkuntza tokirik gabe
gaizki zegoen benetan.
Argi egiten saia zaitte zu
al dezun etxe danetan,
illunzaleak diranak geldi
ditezela illunpetan.
- 6/ Euskaldun maite, ikus nai zaitut
zeruko argiz jantzia,
ango Jabeak eman bekigu
premiszko degun grazia.
Itz laburretan agertzen dizut
opa dizudan guzia,
gure lurrean izan zazula
gizalditako bizia.

Zeruko Argia, 1965-I-24.
Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

GEZALTZA'KO AITONA ZANARI

- 1/ Agur dagizu, jauna,
gaur bertsolariak,
azken tanta eman du
zure iturriak.
Betiko ezpaigera
onuntz etorriak,
eriotzak ebaki
bizitz-lokarriak,
asko naigabetu nau
zure ill-berriak.
- 2/ Zuk goraltzen zenduna
bizimodu latza,
aurreko gurasoak
zeruraño altza.
Gaurko gaztediantzat
naikoa garratza,
pentsatua esaten
bazenduen gatza:
zuriari zuria
ta beltzari beltza.
- 3/ Sarri begiratzen det
nik zure lanetan,
garbi asko baitaude
moldezko letretan.
Ainbat bertso egiña
zu azken urtetan,
batzuk gertatuarren
geronen kaltetan,
egi galantak ere
badaude tartetan.
- 4/ Sarri agertzen ziñan
mikatz eta gazi,
bazterrak astintzeko
bazenduen grazi.
Euskaldun jaio ziñan,
beti ala bizi,
euseraz aldendua
emendik igesi,
zugandik badaukagu
ortan zer ikasi.
- 5/ Gizon osoa ziñan
ta ez gizon laurden,
egiak esateko
beti gertu zeunden.
Ortarako bazendun
koraje ta kemen.
neke gogorra pranko
artua zu emen,
izan zazula orain
betiko atsedan.

Zeruko Argia, 1965-IV-18.
Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

PERIAK ASI DIRA

- 1/ Gaitz gogor bat sartu zan
gure barrutira,
kalteak egin ditu
ezker-eskubira.
Gizon utsak zebiltzan
peri aitzekira,
berriro ganaduak
agertuak dira.

- 2/ Egarriz dagon batek
edatea obe,
etxea miatzen du
aguro goi ta be.
Botill utsak ematen
dio atsekabe,
peria berdintsu da
ganadurik gabe.

- 3/ Legea bete danok
errespetu aundiz,
ondata ez gaitezen
geure zabarkeriz.
Norbere aldera ez
asi arrokeriz,
bestela lengo gaitza
emen degu berriz.

- 4/ Kutsua berekin du
sarritan zikiñak,
zintzo bete ditzagun
geure zer egiñak.
Kontzientziz jokatzan
egin alegiñak,
indar artu eztezan
berriz ankamiñak.

Zeruko Argia, 1965-IV-25.

OTAÑO'RI OMENALDIA

- 1/ Maixuaren izena
indartsu zebillen,
bide asko urratu
baizitun arek len.
Jakin bear dezute
guziok lenbailen:
jai aundiak ditugu
laister Zizurkill'en.

- 2/ Bertsozale zintzoak
Zizurkill'a bildu,
gaiñ amesgarri arek
ainbeste grazi du!
Otaño'ren izenik
ez leike ixildu,
iñor aitatzekero
artxek merezi du.

- 3/ Maixu aren bearra
lur ontan izan da,
beste guzietatik
nabarmendu zan da.
Omenaldia noiz dan
obe det esanda:
maiatzeko illaren
bederatztian da.

- 4/ Aukera eder ori
etzazula galdu,
esker ona biotzak
agertu bear du.
Esandako egunez
zu zintzo azaldu,
an ikusiko gera
Jainkoak nai badu.

Zeruko Argia, 1965-IV-25.

MONDRAGONES ZANARI

Euskalerra guziak dakiana, Mondragones iñoiz izan dan pelotaririk onenetako bat genduan. Juan Bautista Azkarate zeritzan. Mondragoe'n jaio zan, 1891-VII-24'an. 1917 urtean irabazi zuan txapela, ta bai gorde ere amar urtean, Atano Irugarrenarekin galdu zuan arte. 1965-IV-11'an utzi zuan mundu au.

1/ Berri txar bat zabaldu
aiñ indar aundiko
illundu gaitu danok
kale ta mendiko.
Lagun zarra eztegu
berriz ikusiko,
Mondragones aundia
joan zaigu betiko.

2/ Urte askoz izana
plazetan errege,
zure sasoia nola
ezkutuan gorde?
Juan Bautista, etsiko
al degu zu gabe?
Pelotazale danok
luto beltzez gaude.

3/ Jotzalle gogorra zu
beñ emen da beñ an,
indarrak errendituz
nai zendun tamañan.
Zuri begira sarri
zoratuak giñan,
on asko dira baña
zu aparta ziñan.

4/ Plazan agertzen ziñan
lerden eta eder,
bapo zaitzen zenitun
zabal eta bazter.
Zu pelotan ikustez
ezin zeiken asper,
berdiñ berdiñak ziñun
eskubi ta ezker.

5/ Onenak jartzen ziran
beti zure kontra,
bestela burutzerik
etzan izango ta.
Sei kuadrota artuta
bertaraño bota,
ala ibiltzen zan zuk
jotako pelota.

6/ Beldurgarriak ziran
zure erasoak,
zutik txalotzen ziñun
jendetza osoak.
Ematen zenitunak
zer pelotazoak!
Arraun bi ziruditen
zure bi besoak.

7/ Iñoiz etzenduen zuk
eskutako miñik,
zugandik etzegoen
kolpe txar ariñik.
Kontrarioak beti
ler gaizto egiñik,
atzeko pelotarik
eraman eziñik.

- 8/ Argi diztiratsu zu
izarren antzera,
eriotza eztator
dana itzaltzera.
Gorputza sartuarren
lur azpi otzera,
pelotarik dan arte
zu biziko zera.
- 9/ Bazeundeke gustora
egindako lanez,
etzera zu aztuko
itxura dagonez.
Arro gaude zuk utzi
dezun izen onez,
gizalditan entzungo
baita Mondragones.
- 10/ Adiskide maitea,
zuk ordua bete,
agur, lagun Bautista,
agur, Azkarate.
Ainbat neke artua
emen ziñan arte,
betikotasunean
atsedendu zaita.
- 11/ Plazetan zun guzia
zintzoki emana,
maltzurkeriz gordean
ibiltzen etzana.
Eskari au datorkit
orain zuengana,
erreza zaiozute
aita gure bana.
- 12/ Garai batez pelota
aretxek errez jo,
mugaren bi aldetan
zan danen gogozko.
Pelotak artu dezan
indar egitazko,
ai sortuko balira
Mondragones asko!

*Zeruko Argia, 1965-IV-25.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

BEREKOETXEA TA POLIPASO

Garagarrillaren 13'an, San Antonio egunez, jokatu ziran Tolosa'n Berekoetxea ta Polipaso. Egun bi aurretik, ostiral gabez, Donosti'ko *Radio Guipúzcoa*'tik, onoko lau bertso auk kantatu genizkien:

1/ Kantari nator orain
pixkat zuengana,
etzi badaukazute
biok naiko lana.
Egunaren izena
lendikan emana,
urreratu zaizute
len urruti zana.

2/ Jokoak berekin du
milla buruauste,
norbait geldituko da
burumakur, triste.
Fama izan zazute
merezi ainbeste,
jendea pozik uzten
saiatu zaitezte.

3/ Gero jasotzezkeru
danen goralmenak,
erakutsi ditzala
nork bere almenak.
Auxe desio degu
ontako gaudenak:
irabazi dezala
biotan onenak.

4/ Etzaizute paltako,
ez, estuasunik,
plazako «aupa!» otsak
indartsu entzunik.
Batek galdu bear du
tema bik izanik,
lana egin ezkeru
ezta zer esanik.

Zintzo bete zituzten gure kontsejuak nola batek ala besteak. Zituzten eta etzituzten guziak eman zituzten. Asko kostata, estu ta larri, baña onenak irabazi zuan: Berekoetxea gorritiarrak.

Lan aundi, traketsa ta urte sasoi txarra. Eguzkiak beste indar bat izan balu, norbait itotzea etzan arrigarri izango. Lenengotik geiegi jo zun gorritiarrak. Ori dala-ta, azken txarra eman zion lanari. Askatua, lertua, desegiña gelditu zan; balantzak menderatua, zutik egon eziñik...

Deporte gogorrik eta neketsurik bada, aizkora dezute bat. Udaberri, negu edo udazkenean egin ditezke neurketa latz auk. Udara sarreran ez, iñolako moduz. Gizonaren biziak ondotoz geiago balio du. Lan astun, ikaragarria batetik, eta arkitutako egurrik baldarren eta egosgogorrenak bestetik. Ikusi eta probatu egin bear ziran Polipaso'ren zortzi enborrak!

Biaramonean, euskal irratsaioan, ikusitakoaren berri zabal eta oparo eman gendun. Tolosa'ko neurketa arrigarriaren

goraberak ondo dakizkizute. Orduan kantatutako iru bertso ez letozke ain gaizki:

- 1/ Azkenerako ler egin zuten,
askatu ziran zearo,
eta begira ez genitun guk
une ederrak igaro.
Klase ortako lan zakarrean
berriketarik eztago,
kristauak ezin eska lezake
egin zan baño geiago.
- 2/ Nai dan guzian ezta izaten
aizkorarako girorik,
jo ta jo gogor ari dan batek
ezpaitu bear berorik.
Itota ñor ikusteko guk
ezpaitaukagu gogorik,
uda partean ezta komeni
modu ortako jokorik.

- 3/ Trantze estuak izan zitun, bai,
jaunak, atzoko jokoak,
nai dan guzian ezin ikusi
ditezke orrelakoak.
Lanak lenago bukatu arren
pixkatez Gorritikoak,
biok zerate, arranek ezik,
alkarrentzat modukoak!

Zeruko Argia, 1965-VI-27.

INAZIO DONEAREN EGUNA ZEUTA'N

Inazio Donearen eguna aundiki ospatu dute Zeuta'ko euskaldunak, urteroko oiturari jarraituaz. Ala moduzko artzaia dute, izan ere. Pedro Azkoitia jauna bizi arte, ez tira umezurtz geldituko. Urrustil'go seme jator onek berekin darama Euskalerrria, berekin euskera, berekin oiturak eta gañontzeko osagarriak. Azkoitia jauna, soldadutza Zeuta'n bete bearrean gertatu diran ainbat eta ainbat euskaldun mutil gaztentzat bigarren aita izan da. Zenbat esku luzatze, zenbat babes eskeintze!

- 1/ Karidadea egiñaz beti
biotz dana zabaldurik,
zure laguntzan premiz diranak
azkar zeureganaturik.
Artzai ona dan tokian ezta
gertatzen ardi galdurik,
inoiz eztezu izango, Pedro,
on egindako damurik.
- 2/ Zeuta'n bizitu arren zaude zu
asko baño urreago,
gizon bateri ezin eskatu
ortik aurrera geiago.
Zure lanari txalo beroak
jotzen beti emen nago,
euskaldun on bat dagon tokian
Euskalerrria an dago.
- 3/ Urte guzitan San Inazioz
jartzen zerate billeran,
mugarik eztun alaitasun bat
azalduaz ibilleran.
Txistu ta dantza, kantu ta bertso,
danetik nai dan aukeran,
zuk erakutsi dezu or ere
gu euskaldunok nor geran.
- 4/ Bizimoduak zauzka zu, Pedro,
oso urrutiratuta,
jaino giñanok milla modutan
jokatu bear degu ta.
Munduan ainbat milla euskaldun
daude sakabanatuta,
zenbat on egin lezatekean
zu ispillutzat artuta!
- 5/ Lengoan kartaz esaten zendun,
euskerik xamurrenean,
gero atsedean artu asmotan
ari ziñala lanean.
Onuntz etorri nai zendukela
al bada udazkenean,
beso zabalka emen gauzkatzu,
azaldu nai dezunean!

Zeruko Argia, 1965-IX-5.

EGUNA INGURATZEN

Errekalde ta Polipaso'ri ari zaiote eguna inguratzen. Oso urrutiko plazoa ematen zun asiera artan. Eguna izendatu ezkerro, ordea, poliki-poliki beti alderatzen. Urrillaren 31'garrena zan urrutiena. Danoz dakizute lau kanakotara dirala neurtzekoak aizkolari biak.

Nun jokatzekoak diran eztezute jakingo, bear bada. Atotxa'ko futbol zelaia aukeratu dutela esan bear dizutegu. Antxe ikusiko ditugu, aurrez-aurre, Errekalde ta Polipaso, kanako enbor beldurgarrien gainean.

1/ Oso errez da, anai maiteok,
aitatzea lau kanako,
gutxik ebaki izan dituzte
bromakoa ezta lako.
Gizon bakanak jaiotzen dira
an modu auetarako,
korajea ta abildadea
bear da orretarako.

2/ Illabetetan ortako daude
erabat oso laztuak,
ikusi oien petxu ta gerri,
belaun, beso ta eskuak.
Egurak orain zer balio dun
ez gaude gero astuak,
zazpi erreal kostako dira
bi gizon oien gastuak.

3/ Atxunberria ta Santa Ageda
aitatu nai nere itz bik,
irurogei ta bi urte aundi
jun dira arrezkerotik.
Lau kanakoren kargu artzeak
bere kontuak badizkik,
lan oietara kristaurik ezta
emen jokatu geroztik.

4/ Ondo zailduta egongo dira
zuen aragi giarrak,
ala eskatzen baitu derrior
lan astun, trakets, baldarrak.
Nortanai ere tratu gaiztoa
zaudete artu bearrak,
azkenengoa bota orduko
aulduko dira indarrak.

Zeruko Argia, 1965-IX-5.

«ERREZILL» BERTSOLARIA

Juan Eizmendi, «Errezill» bertsolaria, Errezill'en jaioa zan 1917 urtean. Ortik zetorkion izengoitia. Bañan bere denborarik geiena Lapurdiko Urruña'n egin zuan. Igazko Agorrillan il zan, min biziaz joa, 47 urterekin, Urruña'n. Elisabeth Mocerrea, bertako alabarekin ezkondua zan. Sei seme-alaba utzi ditu. Buztingorri deritzaion etxean bizi zan. Argiña zan ofizioz. Il-berria jakitean, onako bertso auek moldatu nituan, lagun da erritarra nuan bertsolariaren oroimengarri:

- 1/ Egun-urratzez lengo zugaitza mutu ikusten diat nik,
etzeok lengo «txioka» otsik,
ez lengo alaitasunik.
Iñoiz aspertzen ez intzan txori urretxindorra izanik,
nork uste bear zian aiñ azkar ezkutatuko intzanik?
- 2/ Illun da trixte gelditu gaituk ire lagun on giñanak,
mutu ta bakar dagon zugaitzez ainbat oroitzen geranak.
Bukatu dituk ire samiñak,
ire neke ta lan danak,
kantatu dituk mundu onetan kantatu bear ziranak.
- 3/ Gure begiak ez aute berriz lur gaiñ ontan ikusiko,
lengo erara alkar tentatzen ez gaituk emen asiko.
Gure Jainkoak ez indukan i bazter batera utziko,
guretzat toki on bat gertu zak biar ezpada etziko.
- 4/ Gure artetik goruntz baziak amaikatxo otoitz ixill,
gorputzez ezkutatuagatik espirituz urre abill.
Beti gogoan izango augu,
i guretzako ez aiz ill;
Egun Aundia datorren arte agur, lagun zar «Errezill»!

*Zeruko Argia, 1965-X-24.
Laugarren txinpartak, Auspoa 55, 1966.*

IPAR-AMERIKA TA TXINA

Viet-Nam aldeko goraberak ez dute onerakorik. Gero ta laño beltzagoak, gero ta arrixku aundiagoa. Norteamerika ta Txina'ren artu-emanak ez dira batere pozgarriak etorkizunari buruz. Itxasoa zakartzen dijoa gogor. Egunen batez ez ote dute urak gañez egingo?

- 1/ Gaxoa sendatzeko botikik
etzaigu noski sortuko,
arrazoi-bidez inor ez gera
geure lekuan sartuko.
Onez-onean oiek ez dute
bururikan makurtuko,
aunditsu ori egunen batez
ez ote zaigu lertuko?
- 2/ Orain onean ezin leikena
gero txarrez erabaki,
bestetarako itxaropenik
ezin diteke eduki.
Gaurko armekin gure mundu au
desegin diteke aurki,
zer ikusteko gauden oraindik
gure Jaungoikoak daki.
- 3/ Gaurko jakintsu bizkorrak ere
buruzpidea daukate,
ainbeste gastu gogor egiñaz
gure lurretik aparte.
Zertan aitatu etenik gabe
illargia eta Marte?
Oieri utzi pake-pakean
mundu au konpondu arte.

Zeruko Argia, 1965-XI-7.

AITA SALBATORE MITXELENA ZANARI

Aita Salvatore Mitxelena frantziskotarra Zarautz'ko Etxebeltz baserrian jaio zan 1919-I-18'an. 1943 urtean egin zan apaiz Arantzazu'ko konbentuan. An eta emen argitaratutako olerkiak ez-ezik, lau euskal liburu eder idatzi zituan: «Arantzazu Euskal Poema» (1949), «Ama-Semeak Arantzazuko Kondairan» (1951), «Arraun ta Amets» (1956), eta «Unamuno ta Abendats» (1956). Ameriketan zenbait urtetan apaiz-lanetan jardun ondoren, Suiza'ra igaro zan, eta bertan il zan, 1965-XII-20'an.

1/ Negu-sarreran berri txar batek mindua du Euskalerrri;
mantu beltzetan jantzi zaitezte,
Urbia eta Aitzkorri!

2/ Zuen maitale sutua berriz etzaizute urbilduko,
zuen altzoan poema-gairik ez du berriro bilduko.

3/ Arantzazu'ko Ama maitea,
zeu al ziñan aren eske?
Zure gogoa al zan, biurtu zedilla zerutar gazte?

4/ Lurreko kantu ez tien danak zuri eskeñi dizkizu,
betikotasun osoan orain kantuz or ariko zaizu.

5/ Euskal baratzak zuen lorerik usaintsuenetakoa,
negu-sarreran esku on batek goruntz eramandakoa.

6/ Zertan ukatu, Ama maitea,
utzi digun utsunea?
Bearrekoa genduan, ustez,
oraindik zure semea.

7/ Euskalerrriak eta euskerak abe sendo bat galdua,
Salbatorentzat goiz iritxi da munduko azken ordua.

8/ Maiteak iges egin dio ta alargun gaur Arantzazu,
il-kanpaiaren jardun geldia belarritan burrundatsu.

9/ Kendu txapela, euskaldun maite,
toki eman otoitzari,
galdu deguna Goietan dedin zerutarren bertsolari!

10/ Negu-sarreran berri txar batek mindua du Euskalerrri;
mantu beltzetan jantzi zaitezte,
Urbia eta Aitzkorri!

Zeruko Argia, 1966-I-2.
Laugarren txinpartak, *Auspoa* 55, 1966.

EGUN GOGOANGARRIA

Egun gogoangarria 1966'garren urteko martxoaren seigarren eguna!

Donosti'n, Anoeta'ko belodromoan, Euskalerriko zazpi aizkolari bikain eta trebe, aurrean zazpi illera egur zituztela. Amabi milla pertsona ikusle gisara.

Euritsuak aurreko egunak. Igande artan, ordea, denborak ere parte artu nai jaialdi berdingabearen aunditasunean.

Idatziak daude idatzi bearrekoak; esanak daude esatekoak.

«Zeruko Argia» astekaria da. Astekariari aurrea egunkariak artzen diote.

Anoeta'n gertatu zanaren berri eztun euskaldunik ezta. Lengoa berritzen ez nuke asi nai. Egunkarietan eta erradiotan egin eztan zerbait egin diteke ordea *Zeruko Argia*'ren bidez.

Egun zoragarri aren berri bertsotan ematea; parte artu zuten zazpi aizkolariei itz neurtu batzuk eskeintzea. Asmo one-kintxe natorkizute.

Berekoetxea:

1/ Naparru'ko Gorriti nai det aitatzea, ezagutzen dunantzat zaill ez maitatzea. Legezko da bear dan malletan jartzea, bertako seme baita Berekoetxea.

2/ Donosti'ko burruka guk ikusi gendun, aurretik asi ziñan eta aurretik jun. Konturatzen al zera zer lan egin zendun? Gaurko txapeldunetan zu zera txapeldun!

3/ Iru neurritan ziran jarriak pagoak, Urbasa'ko menditik ekarritakoak. Zuretzat jostalluak dira alakoak, errez egin zenitun pentsatutakoak.

4/ Arriturik jendea gelditu zan mutu, olakorik oraindik ezta ezagutu. Bigarrenari kendu ia bost minutu, egun artan etzindun zu iñork estutu.

5/ Gogoz aritu ziñan tiki eta taka, ezpalak an zebiltzan aidean bueltaka. Ezta iñoiz aztuko egin zendun marka, ontzera dijoanak istillua dauka.

6/ Iñoiz irabazian,
bestetan galeran,
arrixkua baitago
gure ibilleran.
Beti eziñ luzitu
batek nai dun eran,
orain azaldu dezu
nolakoa zeran.

7/ Goiko gallurra joa
dezu egun ortan,
zure izena dabill
jendea aotan.
Auxen entzuten da gaur
paraje askotan:
«Kontrariorik eztk
egur legezkotan!».

8/ Ikasbide bikaña
zuk eman dezuna,
nabarmen erakutsiz
nagusitasuna.
Ogei milla durokin
Gorriti'ra juna,
noizpait eraman dezu
merezi zenduna.

9/ Gerri, beso, belaunak,
burua gidari,
zure gorputzak badu
ondasun ugari.
Gorde zazu luzaro
gaurko sasoi ori,
agur, lagun zarra, ta
eldu txapelari!

Astibia gaztea:

10/ Zugana nator, Leitza,
ni gaiaren billa,
merezi dun seme bat
aitatu dedilla.
Soldadutza betetzen
dagoen mutilla,
onek bai sartu dula
ziri biribilla.

11/ Erreztasun geiegi
ezta soldadutan,
zein gertutzen da ondo
alako lekutan?
Atzetik bear zula
oraingo dixputan,
eta nun agertzen dan
lenbiziko puntan.

12/ Patxik or erakutsi
dizkigu kemenak,
Naparru'tik azaldu
zaizkigu onenak.
Leitza'ko mutil gazte
bikain da lerdanak,
bapo esnatu ditu
erdi lo zeudenak.

13/ Jeiki izugarrian
dingi eta danga,
berebiziko sasoi
gogorra zeukan da.
Etzaite mindu, Patxi,
nik itz au esanda:
lan oiek eziñ egin
arrantxoa janda.

14/ Zer gertatuko ote
iru-lau urtera,
ez ote da sartuko
txapeldun artera?
Ain gaztea izanik
orrek dun sarrera,
kontuz ibili, jaunak,
emendik aurrera.

Errekalde ta Polipaso:

15/ Oraingoan Gipuzku
bazan naiko erren,
nai dana egiterik
ezpaitago emen.
Bata irugarren da
bestea laugarren,
aurrera ezin pasa
onak izan arren.

16/ Ikusia gaude gu
aitortu bearrak,
an azaldu zituen
norbere indarrak.
Ez izan arren biak
langille baldarrak,
bizitasun geiago
zeukaten naparrak.

Zeberio, Arretxea, Alberdi:

17/ Ataun'go Zeberio
gendun bosgarrena,
Arretxea naparra
sartu zan urrena.
Bakoitzak egin zun an
gogor, al zuena,
norbaitek bear zun da
Alberdi azkena.

*Zeruko Argia, 1966-III-20.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

ZARAUTZ ERRIARI

Doña: «*Iduzki denean...*»

1/ Ene, Zarautz maite,
nere amets laguna,
kantuz datorkizu
ainbat maite zaituna.
Ain zera kutuna,
garbi ta txukuna,
gure alaitasuna...
Lore izarduna,
indar daukazuna,
parerik eztezuna!

2/ Zeure zaindaritzat
daukazu Talai-mendi,
bestetik Pagota
otoizka goi Jaunari;
Barbara'n gain ori
Torre Eiffel dirudi;
bi pausora Getari...
Itxasoko begi
or dezu Mollarri,
guzion txoragarri!

3/ Kanpotar millakak
bixitatzen zaituzte,
gero ta geiagok,
nik alaxen det uste.
Etorzeko eske
ta joateko triste,
zu gustatzen ainbeste...
Zugana nai dute,
aitortzen digute,
oberik ezpaidute!

4/ Lur ontan ezta, ez,
indartuko arantza,
beste gisakoa
da guk degun baratza.
Zarauztar neskatxa,
maitetasun utsa,
balio dun dirutza!
Eder du gorputza,
aingeru izkuntza...
Atoz, bada, Zarautz'a!!!

Zeruko Argia, 1966-VIII-14.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

ARIZKUN'GO BASERRITARREI

Eskari bat egin zidaten Naparroa'ko Arizkun erritik. Ango baserritarrak San Isidro egunez biltzen dirala ta, otordu denboran entzun zitzaaten, bertso bakar batzuk bialtzeko zintan, manetofon bidez emango zituztela ta.

- 1/ Txoriak kantuz txio-txioka
or dauzka udaberriak
alaitasuna nai luke buru
gaur Arizkun'go erriak.
Anaitasunez bilduta daude
bertako nekazariak,
besarkada bat eskeintzen die
Basarri bertsolariak.
- 2/ Beti lurrakin burrukan dabiltz
guziz nekatuz gorputza,
jende langille ta saiatua,
leiala eta on utsa.
O, Arizkun'go bazter polit au
beti jun dedin goruntza,
Isidro maite, egin zaiezu
premiszko duten laguntza.

- 3/ Isidro Done, zu zerala ta
dute gaur emen billera,
ta konpontzea komeni zaie
amaikatxo gorabera.
Pausoa errez eman diteke
onera eta txarrera,
zu bitarteko izan ezkeru
irtengo dute aurrera.
- 4/ Zuen erriko alkate jauna
Zarautz aldean gertatu,
alkar ezkendun ikusi baña
bertso batzuek eskatu.
Talentu asko eztetan arren
guzia etzait bukatu,
klase ontako mesedetxo bat
nola demontre ukatu?
- 5/ Bi urte pasa agintzen eta
kargua utzi bear du,
jakin dedanez zuen erriak
lendik oitura ala du.
Ainbat balio duen gizon bat
ain errez nolatan galdu?
Guzientzako obe litzake
berak segituko balu.

Zeruko Argia, 1966-V-22.

UDARAK EMATEKOAK EMANDA

Aurtengo udarak eman ditu ematekoak. Plazoa bete zaio jendeari. Bakoitza bere tokira joan bear; lanari eraso bear; datorren urterako txanponak aurrerratu bear. Larri ibili gera bolara batean; gañez jendea, gañez kotxeak. Lenera gatoz poliki-poliki. Etxekoak bakarrik izango gera egun gutxi barru. Arpegi danak ezagunak; auzoak, lagunak edo etsaiak, baña erri barrukoak.

1/ Millakak izan dira etorri diranak, ondar gañean bapo gozatzen ziranak. Bukatu zaizkiete bakazio danak, lanari ekin bear bizi nai duanak.

2/ Erria iritxi zan gañez egitera, benetan penagarri gure ibillera. Etxetik ezin irten kanpoko aldera, orain puska batean kabituko gera.

3/ Abixu txiki bat det agintarientzat, zer pentsatua pranko badator zuentzat. Tokirik egin ezik automobillentzat, laister ezta lekurik emen pertsonentzat.

4/ Urte gutxian ainbat katxarro ugaldtu, denborik ezin leike gaur alperrik galdu. Etxeak bota edo kaleak zabaldu, oker onek nolabait zuzendu bear du.

5/ Bazterrak gero eta gero beteago, atzean dana ezin pasa aurrerago. Oker asko gertatzen dan otsa badago, eztakit nola eztan izaten geiago.

* * *

Jende on asko etortzen da; eziera onekoak, edukatuak, gizalegez ibiltzen daki tenak. Bestelakoak ere, orregatik, urtetik urtera ugaltzen dijoaz. Beren etxeetan eta errietan edukatuak diran ala ez nik ezin esan. Emen eztute alako itxura aundirik azaltzen. Oien jazkerak, oien txima ta bizarrak, oien ibillera ta jokerak eztira gus-tagarri.

Lengo apaiz zarren batek itz auek esan omen zituan beingo batean, sermoia egi ten ari zala:

– Fedea, nere kristau maiteok, Amerika alde ortan izan bear beldurgarri, emendik joaten diran euskaldun danak an utzita etortzen dira ta.

Emen azaltzen zaizkigun kristau itxurik gabeko oiek, edukazio dana beren parajetan uzten dute nunbait. Eta, jakiña, an utzitakoa emen palta.

6/ Tximaz eta bizarrez
ondradu beteak,
lotsak alde batera
aspaldi boteak.
Kiratsa darioten
zikin, arloteak,
pentsatzen jarrita zer
«beraneanteak»!

7/ Oiek bear luteke
zerbaiten lotura,
parrik ez egiteko
besteren kontura.
Obe da bialtzea
nai duten lekura,
dabiltzala bestela
pertsonek modura.

8/ Begiratu zaiezu
betik eta gora,
narraskeri guzien
ostatua or da.
Ez al da indartuko
dakarkiten moda,
bestela mundu zar au
laister galduko da.

9/ Gure artean berdin
kale ta mendia,
bakoitzak bere galgan
darama neurria.
Euskaldunak gaur arte
duan alderdia:
pobrea izan arren
txukun da garbia.

10/ Gaitza sartua dago
ta erro-errotik,
auzozeak gera
emen lenagotik.
Enuke entzun naiko
inoren aotik,
dana ona etortzen
zaigula kanpotik.

11/ Aurrerapen errotak
irinduko gaitu,
jende au ezin baita
inun errenditu.
Naiz eta iru malla
atzetik gelditu,
obe degu askozaz
lanean segitu.

12/ Bizar, txima, melena
biurturik sasi,
len eder ziñatenak
oraintxe itxusi.
Zerritegi bidean
ezkaitezen asi,
garbitasuna bear
degu lendabizi.

Zeruko Argia, 1966-IX-4 eta 11.

ABELETXE'RI

- 1/ O, Abeletxe aztu eziña,
lagunak gera gu lendik,
zure berriak izaten ditut
andik ezpada emendik.
Gorputza lirain, kolore onak,
ori nabaitu nizun nik,
urte sorta bat badezu baña
sasoiko zaude oraindik.

- 2/ Biok Mañari'n alkartu giñan,
alkarri eskuak luza,
geroxeago bat kontatzen zan
zure ta nere gorputza.
Ainbeste kontu esateko ta
ain gendun denbora utsa,
egun jator bat igarotzera
etorri zaite Zarautz'a.

- 3/ Gure txokoan jan da edanez
izaten dira aukerak,
pozik jarriko zaizkitzu emen
basoak eta platerak.
Zerbait gaztetu egingo nau ni,
lagun, zure etorrerak,
gogoratuko ditugu bapo
Burdeos'ko goraberak.

Zeruko Argia, 1966-XI-13.

JOXE MIGEL MAIZ

- 1/ Joxe Migel agurtu
nai zinduzket garaiz,
zuk igandez egiña
ezin aztu iñoiz.
Gipuzkoar bezela
pozez gañezka naiz,
txiki aundia zera:
bejondaizula, Maiz!
- 2/ Jan dezu Aia'ko ta
Zarautz'ko larretik,
baita osatu ere
bapo indarretik.
Bizkorra irten zera
zu gure lurretik,
Mamo Wolde besterik
etzendun aurretik.
- 3/ Joxe Migel maitea,
etzera motela,
uste det gaur geienak
sinisten dutela.
Zuk erakutsi dezu
bear dan bezela,
emen ere gizonak
sortu ditezkel.
- 4/ Etxekoa txarra ta
kanpokoia ona,
au da gure lurtean
gaur gertatzen dana.
Or gelditu da bixtan
egin dezun lana,
ikasbide bikaña
badezu emana.
- 5/ Ez al dute segiko
begiak itxita,
igandean gertatu
zana ikusita.
Zu arraira bigarren
zaude iritxita,
on usteko guziak
atzetik utzita.

La Voz de España, 1-II-1967.
Zeruko Argia, 1967-II-12.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

KONRAD ADENAUER

- 1/ Berri mingotza or azaldu da
munduko bazterretara:
egunak buka ta iritxia
zaizula betiko gaba.
Orain erori bazera ere
eriotzan saretara,
Alemani zuk jaso zenduen
lurpetik izarretara.

- 2/ Zer ondorenak etorri diran
zuk egindako lanetik,
goi gallurrera erri bat ola
igotzeakin lurpetik!
Alemania maitatuarren
biotzaren barrenetik,
europatarra izan ziñan zu
gauza guzien gañetik.

- 3/ Auzo nazio izanagatik
beti setan, alkar joka,
pakea beingoz nagusitzeko
bide bat bear da topa.
O, Adenauer, beste gauzarik
eztegu guk ere opa:
egi biurtu dedilla bizkor
amestu zendun Europa.

- 4/ Lan bikain eta goralgarria
emen egin zenduena,
gizaldi zear izango baitu
beti bere aitormena.
Ondo dakigu zer dan zuretzat
orain saririk onena:
lurreko neke danen ordañez
betirako atsedena.

La Voz de España, 23-IV-1967.

Zeruko Argia, 1967-V-7.

Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

DON MANUEL LEKUONA'RI

Omenaldia egin zitzaion eguneko bertsoak, 1967-IV-23'an:

- 1/ Oiartzun maite, seme argiak
badituzu zuk emanak,
gaur batengana dijoaz zuzen
gure pentsamentu danak.
Beti gogoan dauzkagulako
maixu aundiaren lanak,
inguruan or izango gera
zure ikasle geranak.
- 2/ Berdingabeko pozkariora
gaurko au Oiartzun'ena,
bear dan eran goralduko du
semerik jakintsuena.
Bere seaska zeran ezkeror
au dezu bide zuzena,
urrezko letraz ezarri zazu
Lekuona'ren izena.
- 3/ Etenik eztun lanean beti,
atsedenik ez inñundik,
euskera zarra xuxpertu nairik,
andik ezpada emendik.
Jaunari eskatuko diot gaur
ez aldentzeko gugandik,
gure artean palta aundia
egiten dezu oraïndik.

*La Voz de España, 23-IV-1967.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

* * *

Igandean Oiartzun'a azaldu giñan da-

nok giñan, gutxi edo geiago, don Manuel'ekin zordun. Gure esker ona agertzerara joan gintzaizkion.

Danok saiatu giñan, al gendun moduan, al genduna egiten.

Oiartzuar adiskide zar batzuk erregu bizi bizia egin zidaten, bazkal ondoan kantatu nitun bertsoak nunbait argitaratzeko, arren, pozik ikasiko zituztela-ta. Zaila izaten da bat-baterako bertsoak gogoratzea; baña, gutxi gorabera, era ontan izango ziran:

- 1/ Kanta bat loratuko zait eta,
anai-arrebok, or entzun,
eginkizun bat artua daukat,
eztakit nola erantzun.
O, erri maite, bai al dakizu,
barren ontan zein daukazun?
Argi, jakintsu, umil, apala,
orra or zenbat ondasun,
seme au sortu zenduelako
poztu zindezke, Oiartzun!
- 2/ Illun da goibel zeuden zokoak
don Manuel'ek argitu,
zikin tatxarrik ikusten bazun
aguro asko garbitu.
Euskeran alde arrigarrik
mirariak egin ditu;
etenik gabe beti lanean,
ar bat aña ez gelditu,
ai, Euskalerra maitagarriak
Lekuona asko balitu!

3/ Inoiz taldean lana egiñaz
ta geienetan bakarrik,
gure izkuntza zarrari eman
dio indartu ederrik.
Nolatan eztet egingo emen
oiu eta deadarrik?
Sentitzen duen guzia garbi
esan nai luke Basarrik:
Gipuzkoa'ko zeruan ezta
zure moduko izarrik.

4/ Irriparrezka ikusten zaitut
ainbeste neke artuta,
gure izkuntza ikusi nairik
ate aunditik sartuta.
Gure esker ona agertzera gu
danok geunden beartuta;
zure osasun alde nago ni
gaur gogoz erregututa,
gure artean oraindik oso
premixkoa zaitugu-ta.

La Voz de España, 25-IV-1967.
Zeruko Argia, 1967-V-7.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

AMAK EGINDA BEZELA

- 1/ Moda berri bat indartsu dago oraintxe bazter danetan, len tentazio gutxi zegon da premizkoa zan benetan. Gauzak aldatu zaizkigu bapo mundu xelebren onetan, tela sobrerik ezta ikusten gazte askoren gonetan.
- 2/ Soñeko motxak gorputzarentzat ote du irabazia? Edo edertu ote lezake berez dana itxusia? Orretan baldin badago beintzat emakumean grazia, palta dan pixka orregatikan kendu zazute guzia!
- 3/ Emakumea azaldu bedi txukun, garbi ta dotore, geiegikeri nabarmenetan ez arrixkatu beñere. Anka-makillak erakutsita ezpaitago ezer ere, neurri batean errendituta zeuentzako da mesede.
- 4/ Erropa billa dabil jendea baña txikitik txikira, len iru laurden luze ziranak orain jo dute erdira. Eguzki orrek berotzen badu gorputzarentzat neurrira, jantzi bearrik ezta izango emendik urte gutxira.
- 5/ Zertako dira jostun da sastre, ta zertako degu tela? Ni sinisturik nago oraintxe danak sobrean daudela. Erropa da gaur, ikusten danez, gorputzarentzat kartzela, laister batere gabe guziok amak eginda bezela.

La Voz de España, 1967-V-5.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

INDALEZIO OJANGUREN

- 1/ Bertso maiteok, asi zaitezte
ezpain artean lertutzen,
Ojanguren'en inguruan gaur
zeiñek eztu poz artutzen?
Ainbat urtean gallurrik gallur,
beti prestu, beti zuzen,
baso ta mendi, baserri, kale,
danak mendean ziñuzen,
Euskalerrria zuk bezin ondo
eztu iñork ezagutzen.
- 2/ Makinatxo bat sorbaldan eta
gogoz ekin bideari,
beldurrik iñoiz izan gabea
aldapik aundienari.
Esan ziteken uso arin bat
zebillela egalari;
ta zer maitasun izan diozun
zeu sortu ziñun lurrari,
ikasbidea eman diguzu
gañontzeko guziori.
- 3/ Argazki edo erretratutan
or daude zure lan onak,
Diputazio gureari zuk
eskeñi zenizkionak.
Euskalerrria ezagutzen du
aiek ikusten dagonak;
auxe azaldu nai dute garbi
Basarri'ren itz sakonak:
Gipuzkoa'ren ondra dirala
zu bezelako gizonak.
- 4/ Arreta bizi ta gogo latza
izan zendun lanerako,
oroitzapena utzi dezu zuk
oraingo ta gerorako.
Aundia izan zera gogotik
gure Euskalerrirako;
txapela kendu bear guziok
zu zerana zeralako,
Jaun Zerukoak gorde zaitzala
urte on askotarako!

*Zeruko Argia, 1967-V-7.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

MANUEL MATXAIN

1967'ko maiatzaren amaseigarren egunean, Donosti'ko «Ollagorra» bazkunak (soziedadeak), omenaldi bat eskeñi zion Manuel Matxain jaunari. Gure irakurleak ondo ezaguna dute gizon au. Apari bukaeran bertso auk kantatu nitun, gutxi gorabera, Matxain adiskidearen goratzarez.

- 1/ Iñola mutu ezin egonik
astera nua kantuan,
Matxain maitea ikusten baitet
lenengo begiratuan.
Arrats eder au ezta iritxi,
jaunak, berealakuan;
erleak lorategian bezin
pozik gu zure onduan,
eskeintzen zaizun omenaldi au
ondo merezi zenduan!
- 2/ O, lagun Matxain, nik galdetzen det:
zuk barren ortan zer dezu?
Gure Jainkoak ainbat birtute
batera eman dizkitzu:
bertso-jartzalle txit egokia,
buruz argi ta jakintsu,
bolarietan lenengo mallan,
tokan errege ta maixu,
txalogarririk iñon badago
txalogarria zera zu.

- 3/ Danekin lagun, beti paketsu,
irriparra ezpañetan,
ate guziak zabal zabalik
zabiltzan leku danetan.
Lanean berriz neurri gabea,
arrigarria benetan!
Etzaitzela aldatu, Matxain,
zuk jarrai zazu orretan,
apaltasuna bezelakorik
ezpaita mundu onetan.
- 4/ *Ollagorra*'ko zure lagunak
bazeukaten borondate,
gaurko billera zure omenez
argatik eratu dute.
Eztakieñik iñon badago
laister emango det parte,
Matxain, ondratzen dituzu bapo
zuk Donosti ta Aiete,
euskal oiturak biziko dira
zuk bizirik dezun arte!

La Voz de España, 18-V-1967.
Zeruko Argia 1967-VI-4.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

AZKARATE TA ATANO

- 1/ Zuen burruka milloika jendek
ikusi du aurten begiz,
o, Ilario, bizkorra zaude
ankaz, besoz eta gerriz.
Urtebetean palta zendun da
nola egon ez egarritz?
Eta burua oztu baño len
txapela or dezu berriz.
- 2/ Gorputza ondo zigorkatuta
ikasi zendun bizitzen,
errezkerian oitutakoak
ezpaitu ola luzitzen.
Ezta erreza zuri jokoa
nolanai irabazitzen,
ogeitabira iritxi arte
eztezulako etsitzen.
- 3/ Bi diranean, bat izaten da
beti zerbait gogorrago,
len, orain eta gero ere bai,
ni ortan seguru nago.
Zuretzat ere, Atano maite,
zer esanikan eztago,
zenitun danak emanda gero
ezin eskatu geiago.
- 4/ Partidu ortan gerta ziranak
eztauzkagu, ez, aztuak,
asieratik aurretik ziñan,
gero gauzak narrastuak.
Zuri txapela kentzen burutik
a zer komeri estuak,
batzuk bezela izan ezkero
burni antzeko eskuak!
- 5/ Eskuak galdu zitzaizkitzun da
ori zure ondarena,
aurrera joan zan ondoren bizkor
len atzetik zegoena.
Baten sobreak besteak palta,
orrek ematen du pena,
degunarekin konpormatzea
au da gauzarik onena.

La Voz de España, 28-V-1967.
Zeruko Argia, 1967-VI-4.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

LENGO DENBORAK

Bai, ezin ukatu; lengo denborak gogoratu ditugu. Aste ontan, oitura danez, omenaldi bat izan da Donosti'ko *Ollagorrra* soziedade ospetsuan. Iru gizoni eskeñitako omenaldia.

Nolako gizonak ordea! Txiki-txikitandik pelotazale geranok, amaika aldiz erabili ditugu ezpañetan gizon oien izenak: Artazo, Irureta, Kortabitarte. Sasoirik onenean ezagutu genitun; badakigu zer ziran eta nolakoak ziran. Une goxoa pranko paseak gera oien jokabide zoragarriak ikusiaz eta txalotuaz. Oso goi malletara jaso zuten eskuzko pelota.

- 1/ Pelotako legeak
zuek zintzo bete,
sarri jartzen zenduten
jende dana tente.
Artazo, Irureta
ta Kortabitarte,
aparteko gizonak
izanak zerate.

- 2/ Pelota barrutian
zer irukotea!
Zail da beste olako
iru izatea.
Zugan daukate danak
beren aterpea,
gorde itzazu ondo,
Elgoibar maitea.

- 3/ Utsik daude frontoiak,
gazteak nun dira?
Jolas berriak datoz
lengoen tokira.
Pelota jaso leike
goi-goiko neurrira,
zuen moduko asko
sortuko balira.

Artazo, Irureta ta Kortabitarte'ren modukoak sortzen ezta errez. Zaletasun gutxi ikusten da bazterretan; itzaldu egin da pelotarako afizioa. Zaletasunik gabe, berriz, ezta lan onik egiten; beti da txarra gogoz kontrako lana.

La Voz de España, 1967-VI.

EJIPTO TA ISRAEL

1/ Gorrotoak nunaitan
ondoren txarra du,
ta lurralde aietan
zer gerta bear du?
Burrukari ekinda
bizi batzuk galdu,
lengo sua ezpaita
oraindik itzaldu.

2/ Nolatan bukatuko
ote da jokoa?
Asarrea eztute
atzo goizekoa.
Onek baietza badu
arek ezezkoa,
pake koxkorra oi da
derriorezkoa.

3/ Gerraren arpegia
iñoiz ezta eder,
zer dan erakutsi du
amaikatxo bider.
Uztartuko al dira
Dayan eta Nasser?
Pozteko gauzik eztet
nik ikusten ezer.

4/ Israel'ek egiñak
txit amets xamurrak,
gera irabazita
uxatu beldurrak.
Onu'k emanagatik
agindu makurrak,
utzi naiko al ditu
artutako lurrrak?

5/ Guziok txartu gera
ta orain zer egiñ?
Munduko bost egalak
jarri dira berdiñ.
Gertatzen ari danak
nola eman ez miñ?
Au komeria dago:
bizi nai ta eziñ.

*La Voz de España, 16-VII-1967.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

LATASA'REN GARAIPENA

Aundia izan zan Latasa sunbillatarra. Españi'ko txapelketa nagusia estuasun aundi gabe irabazi zuan Iruña'ko zezen plazan. Garbiro ikusi zan an maixu aundiaren eskua. Astibia izan zan Latasa pixka bat estutu zuana. Baña lanak zenbat eta aurrerago, orduan eta bentaja aundia-go Latasa'ren aldera. Zakur onak eiza zaitzen duan bezelaxe zaitu zuan luzaro. Gero, pentsatu zuanean, aldegin zuan igesi, eta... kaxo, motell!

1/ Latasa, zu Iruña'n
aurten bai dotore,
ordubete pasean
danen direttore.
Atsedetik etzendun
artu an batere,
len ona ziñan eta
bai oraindik ere.

2/ Jakin egin bear du
ebakitzen ala,
zure epai garbiak
bai eder zirala!
Besteak egiñ arren
beren egiñala,
an ikusi zan garbi
onena ziñala.

3/ Dezun alderdi onik
nork ukatu zuri?
Irabazia zera
makiña bat sari.
Jaiotzatik izan zu
egiz aizkolari,
zorionak, Erramon,
eutsi txapelari!

Astibia'ri:

4/ Badezu gorputz ortan
sasoi ta kemena,
Latasa zan lenengo
ta zu bigarrena.
Lan bikaña da, Patxi,
egin zenduena,
zuk estutu zenduan
danetan geiena.

5/ Gazterik jarri ziñan
nekeak artzera,
gutxik uzten zaituzte
orain zu atzera.
Alegindu zaita
oraingo antzera,
lenen mallara garaiz
iritxiko zera.

Arria'ri:

- 6/ Gazte zaude oraindik
naizta indartua,
eziñ artu lanari
bear dan puntua.
Ikasten dezunean
aizkol sekretua,
nunbait sartuko dezu
zuk errespetua.

Zeberio'ri:

- 7/ Ataun'go seme jator,
aizkolari trebe,
dezun dana ematen
ikasiaz zaude.
Zeberio, ni zuri
gaur txalo jo zale,
ori lan egitea
motiborik gabe!

Zeruko Argia, 1967-VII-16-23.

UDAZKENA

- 1/ Gaur egoaize jostalaria
bai goiz esnatua dala,
zuk ondo jakin gure lur ontan
oso premizko zerala.
Egunak moztu zaizkigula ta
gabak luzatu dirala,
obeto konturatu gaitezen
udazkenean gerala.
- 2/ Gure soroak aberats daude
itxaropena sortzeko,
ekaitzik ez dedilla etorri
ainbat ondasun galtzeko.
Denbora onak komeni dira
lanatzaz baliatzeko,
arto, babarrun da beste gauzak
bear bezela eltzeko.
- 3/ Laister zutitu bearrak daude
al dan ainbat garo-meta,
ukullukoak etzan ditezen
bearrezkoa dute-ta.
Udazkenean nekazariak
etengabeko lanketa,
negu beltzaren beldurra kendu
ganbarak ondo beteta.
- 4/ Atzo bai eder gure basoak
ain ostro bikain, ederrez,
laister arbola danak burusoil,
lurra estaliz orbelez.
Gure gañera, ai!, udazkena,
ez al da etorri errez?
Gizonok ere berdintsu gera:
gaur zerbait, biar ezerrez.
- 5/ Zer pentsabide arbolen bidez
Jainkoak guri emanak,
zer gertatzen dan ikusten baitu
talentuz osatzen danak.
Udaberriak berpizten ditu
orain il-zoriz diranak,
gu gera emen bein il ezkerro
berriz pizten ez geranak.

La Voz de España, 24-IX-1967.

Zeruko Argia, 1967-X-1.

Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

EIZTARIEN POZA

- 1/ Eiztariak pestetan
ditugu berriro,
udazkena iritxi
baizaigu geldiro.
Entzun bearko dute
makiña bat tiro,
laister uso gaxoak
eztaukate giro.
- 2/ Entzuten egoten naiz
ernai eta prestu,
gertatzen zaizkienak
gero ezin aztu.
Eiztariak izketan
kupirarik eztu,
esaten duten dana
ez beintzat sinistu.
- 3/ Gertutu eskupetak,
asi *rik* eta *rau*,
usoak obe dira
sei baño amalau.
Eiztariaren pozak
ni asko pozten nau,
ola gozatzen baita
bizitza mikatz au.

La Voz de España, 1967-X-1.

PATXI ESKUDERO'RI

- 1/ *Zigor* operak ez dik
gaur izen makala,
ondo erakutsi dek
balio dekala.
Danak aitortzen ditek
goi-goikoa dala,
pentsatzen nian ala
gertatuko zala.
- 2/ Len egiña *Illeta*
ta orain opera,
azitzen ari aiz i
kolpetik kolpera.
Iri eskerrak, Patxi,
emendik aurrera,
euskal musikak badik
munduan sarrera.
- 3/ Ola goraltzen dek ik
erri maitatua,
beraren alde ago
ainbat lan artua.
Goiko gallurrean dek
ire talentua,
«eman da zabaldu zak
munduan frutua».

Zeruko Argia, 1967-X-29.

AU JENDEA!

- 1/ Esku zikiñekoak
badabiltz ementxe,
lotsik gabe jarriak
daude ortaraxe.
Lapurtuz bizikleta,
motor eta kotxe,
litxarreroak indar
daukate oraintxe.
- 2/ Lan orri ekiteko
badute azala,
ezer palta zaionak
billatu dezala.
Ikusten da beldurrik
gabe dabiltzala,
ezpaitira zigortzen
merezi bezela.
- 3/ Arrapatuta ere
arpegiz txit alai,
amabost egun pasa
ditezke nolana.
Estalpea seguru,
zer jana ere bai,
oietako askotxok
eztu besterik nai.

Zeruko Argia 1967-X-29.

GABON GAUEAN

- 1/ Orain bi milla urte inguru,
mirari paregabea,
gizon aragiz sortu zitzaigun
zeru ta lurren Jabea.
Gure mallara jetxita ortxe
Jaungoikoaren Semea,
argatik degu guk biotzean
atsegin bete-betea;
baña erreguz ementxe nator,
ementxe, Jesus maitea,
azaldu bear dizugu danok
daukagun borondatea,
au da Zarautz'ko Kabitarrak gaur
egiten duten eskea:
asmo oneko gizon guziei
eman zaiezu pakea.
- 2/ Arrokeri ta dirua dabil
alde guzitan balantzán,
beko jendea, jende txikia,
etengabeko morrontzan.
Zu jaio baño lenago ere
gure mundu au ola zan,
eta itxuraz ezta oraindik
zuzentzeko esperantzan;
pake kontua gai artuta nik
eztet asmatzen zer esan,
zure sortzea ez al zan, Jesus,
alperrikakoa izan?
Arabe jende ta judutarrak
otso amorratu gisan,
zeu jaio ziñan lur santu artan
ara nolatan dabilzan!
- 3/ Begira bazter guzitara ta
nunai sua dariola,
txarrena au da: oni azkenik
barrundatzen etzaiola.
Esaten dago karidade ta
maitasunik eztagola,
onetik iñork eztu ezer nai
danok txarreko eskola;
sarritan galdetzen det nik, Jesus,
baña au guzia nola?
Geurea egin da bestegatik
ezer eztingu ajola,
etenik gabe gerra bizian,
ezin konpondu iñola,
uste orretan etzendun eman
zuk gurutzean odola.
- 4/ Berdingabeko Gabon gau ontan
Basarrik kantuz goraintzi,
artzai jende ta aingeruekin
egin dezagun irrintzi.
Ainbat gizaldiz zai egon eta
Salbatzallea iritxi,
illun guziak uxatu dira,
argitasuna nagusi,
zure jaiotzak bide eder bat
guziori erakutsi.
Mugak jarriak dauzkagu danok,
beti ez gindezke bizi,
zure aurrean izango gera,
Jesus, biar edo etzi,
arren da arren, ez gaitzazula
zure eskuratik utzi.

Zeruko Argia, 1967-XII-31.

LASARTE BERTSOLARIARI

1968 urteko otsaillearen azken igandean, 25'an, Leitza'ko erriak bere erriko seme dan Lasarte bertsolari on-onari, omenaldi biotzkor eta xamur bat eskeiñi zion.

- 1/ Lasarte, lagun jator,
nere itzak entzun:
zure ordu aundiak
iritxi bear zun.
Ona ziñala lendik
nik antzeman nizun,
erakutsia dezu
zer balio dezun.
- 2/ Zure bertsoak beti
goxo ta txukunak,
ez ankamotzak edo
beso luzedunak.
Txoratuak dituzu
kristau euskaldunak,
olaxe luzitzen du
berezkoa dunak.
- 3/ Udaberriz txoria
nork ixillerazi?
Zure udaberria
orra or iritxi.
Sasoikoa zaude ta
lanari ez utzi,
Jainkoak emandako
doai orri eutsi.
- 4/ Dezun erreztasuna
bai ederra dala,
zure talentu ori
ezta, ez, argala.
Gizatasunez ere
etzaude makala,
apalik iñor bada
zu zera apala.
- 5/ Omenaldi egiten
dizute gaur Leitza'n,
bertakoa izanik
ala komeni zan.
Utzi ezin nezazken
lan batzuk nik izan,
bestela poz askorik
azalduko nintzan.
- 6/ Erritarrak zuretzat
zenbat borondate,
erakusteko berriz
aukera daukate.
Lagun bat emen dezu
zeuk nai dezun arte,
artu besarkada bat,
Manuel Lasarte.

La Voz de España, 18-II-1968.
Príncipe de Viana, 1968-III.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

GERO TA OKERRAGO

Udaberriak zer poz eman bear digu, munduaren egal askotan gertatzen ari diranak ikusita? Asia aldera begiratu besterik eztago. Gero ta okerrago, gero ta zakarrago ta itxusiago Viet-Nam aldeko goraberak.

- 1/ Zertarako da zelai-baratzak
gutziz apaintzea lorez,
gizonak alkar iltzen badabiltz
asmo txar eta dollorrez?
Gorrotoaren uztarripean
noiz arte seta gogorrez?
Gizatasuna bear da emen,
naikoa degu odolez!
- 2/ Alde batera nolatan egon
udaberrian pozetan,
gizon generala aitortutzeak
uzten bagaitu lotsetan?
Ezin fiatu inola ere
entzuten diran itzetan,
pakea dabil mingañetan da
gerra berriz biotzetan.
- 3/ Ainbat gorrotu, ainbat inbiri
nundikan dator gugana?
Danok agindu naia daukagu,
onek ematen du lana.
Mundu osoa ikusten det nik
faltsikerira emana,
bat esan eta bestea egin,
ori da gertatzen dana.

La Voz de España, 1968-III-3.

BELTZAK ETA ZURIAK

Lenago, Ipar-Amerika'n, beltz eta zurien arteko arazoak buru-austerik ezpazuan, oraintxe komeriak.

Kennedy lendakariaren (presidentearen) antzeko eriotza izan du Martin Lutero King jaunak.

Balkoi batetik kalera begira zegoala jo zuten tiroz. Etzuan besterik bear izan mundu ontako lanak bukatzeko.

Beltz eta zurien eskubideak berdiñak izatea nai zuan Nobel saria irabazitako gizon onek. Pake bidez iritxi nai zituan iritxi bearreko guziak.

Orain, aren eriotzarekin batera, pakeak uxatu dirala esan dezakegu. Agortu da beltz jendearen eramankizun eta pazientzia.

Txarrean eta gogorrean saia naiko dute emendik aurrera, itxurak diranez.

1/ Egun auetan mundu guzia erabat mindurik dago, gizonik ezta gaur ixtimatzen zakur bat baño geiago. Odola tarte izan ezkerok ezer onik ezpaitago, lenago gauzak oker bazeuden orain askoz okerrago.

2/ Bezperan pozez baldin bagera negar biaramonean, denbora onak ekaitz gaiztoa sarri du ondorenean. Asia aldetik pake itxurak zerbait asi diranean, sekula baño saltsa geiago orain etxe barrenean.

3/ Diruak eta indar zakarrak agintzen dute gaur nunai, bide zuzenez dabillan ura tiroz eratxi nolana. Beltz eta zuri, maitasunean bear gendukenak anai, pakean billa saiatzen danik iñork ezto ikusi nai.

4/ Beltzen arraza or utzi dute lertu bearrez miñetan, onez aspertu dira zearo, ta txarrerako griñetan. Odol guziak ain irakiñak dauzkate beren zañetan, milloika beltzek esango dute: «Odolkiak ordañetan!»

5/ Gorrotoaren ate guziak orra kolpetik ideki, beltz eta zuri, guziak gerran, iñor ez iñon erruki. Dendak ustuta, etxeak erre, gorputzak tiroz ebaki, kulpik gabeko makiña batek pagatuko du ederki.

6/ Emen gertatzen ari zaiguna
negargarri da benetan,
danok txarrena jarriak gaude
alako itxumenetan.
Begiratuta laño illunak
dauzkagu leku danetan,
bizi izateko poz geiegirik
eztago lur gain onetan.

7/ Beltz eta zuri, gorri ta urdin,
oriak edo moreak,
Jaunaren seme geranez danok
ditugu eskubideak.
Alkar odolez itotzekoak
badira gure ideak,
seguru izan, arrapatuko
gaitu gabiltzan bideak.

La Voz de España, 7-IV-1968.

Zeruko Argia, 1968-IV-28.

Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

OLAKO SEIKOA!

Erramun Latasa:

- 1/ Egur gañean aixa
egiten du lana,
len ere amaikatxo
naigabe emana.
Begiak ondo luza
gaur Latasa'ngana,
azari zarra da ta
asko dakiana.

Patxi Astibia:

- 2/ Orra mutil lerdin bat
leitzarrak pozteko,
sasoi betean dago
gora irixteko.
Gogo biziak ditu
gaur irabazteko,
ta badu arrixkua
txapela jazteko.

Migel Berekoetxea:

- 3/ Sarri dago enborrak
bizkor ebakita,
bizi amorratua
jaiotzatik baita.
Len ere danak austen
orrek badaki ta,
jendeak ohea du
kontuz ibilita.

Arria:

- 4/ Arria ezin utzi
bide bazterrean,
oraindik urte gutxi
ditu bizkarrean.
Iñor gutxi bezela
dago indarrean,
sartu leike au ere
aurre samarrean.

Polipaso:

- 5/ Petxu arrigarria
ta kolpe legorra,
egurren biotzean
trebe ta bizkorra.
Aixa erdibitzen du
oraindik enborra,
gogorrik iñor bada
auxen da gogorra!

Usategieta lenengoa:

- 6/ Arri jasotzen degu
oso arrigarri,
arraunlari bezela
edozeiñen neurri.
Orain berriz aizkoran
onenekin jarri,
eztu gelditu naiko
plazan lotsagarri.

Denbora ona komeni:

7/ Denbora komeni da
galga onekoa,
bero zakarra beti
danen kaltekoa.
Gaur bai aizkora-egun
grazi aundikoa,
berriz noiz bilduko da
olako seikoa?

La Voz de España, 1968-IV-21.

IRITXI ZAIE ORDUA

Iritxi zaie ordua Erretegi ta Atano'ri. Astelenean izango da jakintsua pranko bazterretan. «Nik banetxekian seguru zer gertatuko zan –esango dute–. Amaika aldiz esaten nian lagun artean». Partidu ondoren danok gera jakintsu. Partidu aurretik izatea komeni da, ta ori da gaiztoa.

1/ Erretegi, Atano,
biak bero-bero,
asteko amorratzen
daude onezkero.
Arro mintzatu arren
zenbait artabero,
danok gera jakintsu
ikusi ta gero.

2/ Jokalari artean
eztago atsegin,
trankil bizi nai dunak
trabesik ez egin.
Au gertatzen da beti
apustu gauzekin:
batzuek asmatu ta
besteak utsegin.

3/ Nai dan guzian gero
ezta irabazten,
diruak errez daki
eskutik igesten.
Onena zein dan ezta
xamurra berezten,
jokotik ezpaizaigu
iñor aberasten.

4/ Alkar autsi naiean
badira or lanak,
dun dana eman bear
zerbait nai duanak.
Itz au esaten degu
zenezuko geranak:
irabazi dezala
abillena danak.

La Voz de España, 1968-IV-28.

DON JULIO BEOBIDE'RI

Gaur Zumai'ko erriak, seme ospetsu Don Julio Beobide'ri omenaldi bero ta gartsu bat eskeiñiko dio. Zeñi eskeñi, izan ere, Don Juliori ezkeñi ezean!

- 1/ Dana da zuzentasun,
dana espiritu,
artearen goi-mallak
arrapatu ditu.
Orren gizatasunak
atsegintzen gaitu,
apalagorik iñun
ez leike arkitu.
- 2/ Zeñek neurtu lezake
Beobide'n obra?
Balorea geituko
baizaio gerora.
Noizpait joaten danean
Jaunaren ondora,
egindako lan dana
or geldituko da.
- 3/ Zure omenaldia
oso bidezkoa,
ezagutzen zaitugun
danon gogozkoa.
Seme bat eman dezu
arrigarrizkoa,
poztu zaite, Zumai, ta
poztu, Gipuzkoa!

La Voz de España, 1968-IV-28.

ZARAUTZ'KO AMA MARIARI

Gaur Zarautz'en *Ama Mari*ren omen -eguna. Ainbat on egindako emakume prestu, txalagarriak, gaur jasoko du erritarren esker ona.

- 1/ Errian osa leizke
mordo ta pilloak,
zure bidez argia
ikusitakoak.
Ain bakanak oi dira
zure modukoak,
erriak ezin aztu
zuk egindakoak.
- 2/ Zarautzarrak amatzat
autatu zaituzte,
zure serbitzu danak
gogoan dituzte.
Egun ontan, Maria,
alaitu zindezke,
eziñ egiñ arren zuk
merezi ainbeste.
- 3/ Larogetabi urte
zintzilik daudenak,
egin dituzu lanik
txalagarrienak.
Tartean izan arren
pozak eta penak,
saria jasotzen du
zintzo dabillenenak.

La Voz de España, 1968-V-19.

EIBAR

- 1/ Eibar maitagarria,
goresmenak zuri,
ezagutua zera
tristura ugari.
Gaur jarria bazaude
izar dizdizari,
lana gogor eginda
gertatu da ori.

- 2/ Lengo guraso zarrak
benetan asiak
loreak ugaltzeko
ondatzen sasiak.
Gazte-gaztetandikan
lanean eziak,
erle antzeko dira
eibartar guziak.

- 3/ Zu goi-gallurrean da
gu begira pozik,
geldi dauden nagiak
geienean utsik.
Gaur Eibar goraltzeko
eztaukagu itzik,
berez ezta gertatu,
saiatuta baizik.

- 4/ Aberastasunak or
egin du jaiotza,
gaur erritarra baño
geiago arrotza.
Lengo euskal labea
orain guziz otza,
orrek naigabetzen du
Basarrin biotza.

La Voz de España, 23-VI-1968.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

SAN PERMIÑAK

- 1/ Bere garaian iritxi zaigu
beti bezela San Permin,
pesta-zale dan jende guzia
etxetik mugitu dedin.
Sasoi betean dauden gazteak
jakingo dute zer egin,
egun batzutan Iruña aldean
ezta izango atsegin!
- 2/ Batzuek sano ikusten dira,
geientsuenak edanda,
kalerik-kale salto ta brinko,
gogoak ala emanda.
Lo egiterik eztago berriz,
etengabeko parranda,
guk obe degu askozaz ere
errian geldi egonda.
- 3/ Erropaz txukun jazten bazera
ezta paltako zikiñik,
ardoz bustitzen bazaituzte ere
ez egin marmar txikiñik.
Begiak sarri itxi bear guk
ura ikusi eziñik,
urtez aurrera goazenontzat
an eztago zer egiñik.
- 4/ Gazte lardenak indartsu daude
sasoian da kemenean,
ta erakusten dute garbiro
San Permin datorrenean.
Gu gorputzetik nagitu gera,
baña burua lanean,
danak zoratu dirala uste
geu zintzotu geranean.
- 5/ San Permin jaiak ospetsu dira
orain baño lenagotik,
eta oietzaz mundu guzian
itzegiten da gogotik.
Egun auetan bertan naikoa
izaten degu zorotik,
baña geu baño areagoak
ez ote datoz kanpotik?
- 6/ Ezta dudarik, geure akatsak
baditugu euskaldunak,
baña beatza jaso dezala
pekatu-rikant ez tunak.
Emen bakarrik ez gera nunbait
burua galtzen degunak,
or atzerriko lurretan ere
txori danak mokodunak.
- 7/ Jan-edan egin, ondo jolastu,
ezta okerrik orretan,
gazteak ori egiten baitu
amaiketetik amarretan.
Premirik gabe ez inor sartu
orko arrixku txarretan,
inork bizirik utzi ez dezan
zezenaren adarretan.
- 8/ Beldurgarritzko abia biziz
orrenbeste animali,
gorputzez sendo, indarra gañez,
aurrekaldean adar bi.
Osasun eder ori ez jarri
ari batetik zintzili,
oiekin ezta jolasik eta
urrutitxotik ibili.

9/ Ondo ibiltzen, ondo jolasten,
egin zuen alegiñak,
sasoi dan arte atera kontu,
gero badatoz eziñak.
Biotz-biotzez opa ditut nik
ordu alai, atsegiñak,
okerrik gabe igaro danok
Iruña'ko San Permiñak.

La Voz de España, 7-VII-1968.

Zeruko Argia, 1968-VII-28.

Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

«HUMANAE VITAE»

- 1/ Aspalditxoan pildora batek
aitamen pranko izan du,
jende geiegi bazterretan da
oker au nai zan zuzendu.
Mundu guzia zai zegon eta
oraindik etzan berandu,
ta Erroma'ko Aita Santuak
erabakia eman du.
- 2/ Artzai burua or mintzatu da
zerutar argiz beterik,
eztagokigu esan duana
gogoratzea besterik:
Jaungoikoaren lege santua
eztagola zapaltzerik,
katolikoak eztaukagula
pildora ontzat artzerik.
- 3/ Buruan zeuzkan Aita Santuak
Iparra eta Egoa,
zer gertatzen dan ezagutzen du,
angoa ta emengoa.
Okerra zuzentzeko badauka
zaletasun da gogoia,
baña badaki egin leikela
beste bat aundiagoa.
- 4/ Ondotxo zekin marmar aundiak
sortu bear zituela,
lenez gañera etsaia pranko
inguratuko zuela.
Jakin ezkerok pildorak libre
erabili ditezkeela,
ez al giñake asiko danok
animaliak bezela?
- 5/ Iru-lau urtez buru-puskatzen
etengabe gau ta egun,
Jainkoak daki gai au dala-ta
zenbat lo eder galdu dun.
Guk eztaukagu zer itzegiñik,
ta berriketan ez jardun,
egizko katoliko bagera
burua makur dezagun.
- 6/ Gozotasun da atsegin oiek
sarritan datoz gogora,
gaur giro ona ta biar txarra,
aldakorra da denbora.
Errenditu nai baldin badegu
Eleizak esandakora,
euskaldun senar-emaztientzat
alperrik dago pildora.
- 7/ Lengo legeak aurrera ere
jarraituko dute berdin,
bein artu gendun uztarriritan
nolanai ezin aldegin.
Ez jakiñean ez gaude iñor,
orra Eleizak itzezin,
ortik aurrera kontzientziak
aginduko du zer egin.
- 8/ Kristoren ordezkari argiak
gartsuki itzezin digu,
dudak aidean zebiltzan baña
or desegindu zaizkigu.
Legezko bide zuzena zein dan
danok ondo badakigu,
errudunak geu izango gera
segi nai ezpadiogu.

La Voz de España, 4-VIII-1968
Zeruko Argia, 1968-VIII-11
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

ARRANTZALEAK

- 1/ Gure jendea atun arrantzan
oso dotore asia,
gero eziña etorri zan da
danok naigabe bizia.
Orain poliki ari zerate,
ala nago ikasia;
negu luzea badator eta
ekarri al dan guzia!
- 2/ Nola langille ta nekazari,
norbere sallari eldu,
iñoren izerdirik ez bedi
nolanai alperrik galdu.
Itxas-gañean arrixku aundiz
pasatuaz ainbat ordu,
lana egiten duen guziak
bere saria bear du.
- 3/ Antxo ta sardin, legatz, bixigu,
atuna eta abarra,
zuen eskutik datorkiguna
ez da klase bat bakarra.
Itxasoari kentzen zaiona
ain janari zerutarra,
o, arrantzale maitagarriak,
badegu zuen bearra!

Zeruko Argia, 1968-XI-3.

DONOSTI'KO ARTZAI BERRIARI

- 1/ Berealaxe jakiñak gera,
ta berria zein pozgarri,
moldezko letraz azaldu dana
guk bai gogoz irakurri.
Artzai aulkia utsik zegoen,
eta Erroma'k zu jarri,
gure barruti eder ontara
biotzez ongi etorri!
- 2/ Gizonak gera eta badegu
seta ezpada lañeza,
ematen diran agindutara
sari makurtu nai eza.
Batzuentzako zuria dana,
beste batzuentzat beltza,
danekin ondo asmatzen beti
ez da izango erreza.
- 3/ Gipuzkoa'ko eleiz kontutan
laister zu nagusi bakar,
artu zazula zeruetatik
bear dezun ainbat indar.
Menderatzea opa dizut nik
ainbat denborale zakar,
maitatzen degun baño geiago
maita dezagula alkar.
- 4/ An edo emen berri mingotzak
badauzkagu egunero,
maitasunean oztuak gaude
ta zitalkeria bero.
Alkarganako gorrotu biziz
biurturik erdi ero,
kristaurenik zer daukagu guk
izena kendu ezkerro?
- 5/ Euskaldun zera gu bezelaxe,
gañean dezu ordua,
berealaxe artuko dezu
artaldearen kargua.
Izar dizdiraz argitu bedi
berriro gure zerua,
Artzai onaren agindutara
makur dezagun burua.

La Voz de España, 1-XII-1968.
Zeruko Argia, 1968-XII-8
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

EZKONTZA BAT

Joan dan larunbatean, Azpeiti'ko Loiola'n, ezkontza bat izan zan. Migel Berekoetxea, gorritiar aizkolari ospetsua, aldatua da bizikeraz. Joan dan larunbata ezkeru, badu bere emaztea. Migel Berekoetxea ta Elbira Ibar senar-emazte dira.

Elbira, Joxe Manuel Ibar *Urtain*'en arreba da. Berekoetxea'k, lagun aizkolaria zintzo gonbiratu zituen ezta bazkariara. An agurtu genituen Astibia, Arria, Usategieta, Yurrebaso, Sestao, Armaldo ta abar. Ainbat erreguri erantzunaz, bazkal ondoan bertso bakar batzuek kanta bearra izan nuen. Era ontan ziran, gutxi gorabera:

1/ Bi txoritxo sartuak
ditugu kabira,
luzaroan bezate
eguzki dizdira.
Igo diranean gaur
aldare erdira,
zein zoragarri zeuden
Migel da Elbira,
ezin asper ziteken
oieri begira.

2/ Orra or ezkontzaren
lokarriz josiak,
zer gorabera dauden
gaude ikusiak.
Iñoiz egualdi onak,
iñoiz erauntsiak,
badira une goxo
ta une gaziak,
alkar maitatuz pasa
datozen guziak.

3/ Zorionez ziñaten
gaur uztartzekoak,
Migel eta Elbira
txit biotzekoak.
Lagun dezaizutela
gure Jaungoikoak,
seme-alabak badira
garaiz sortzekoak,
izan ditezela aiek
zuen antzekoak.

La Voz de España, 1969-III-19.
Zeruko Argia, 1969-III-30.

TXAPEL ZANARI

Maiatzaren 2'garren eguna zan; ostirala. Azpeiti'ko eleiz nagusian Txapel bertsolari zanaren illetak. Txapel bertsolaria irurogeitamabost urtetan itzali zaigu. Bertako jendea arriturik zegon bildu zan jendetza ikusita. Gutxitan ezagutu omen dira alako eleizkizunak Azpeiti'n.

Benetako kristaua zan Txapel. Guraso zuzena, lagunartean atsegiña. Argatik maite zuten ezagutzen zuten gutxiak.

Geiegikeririk etzun maite jan-edanean; erretiro txarrik ere ez.

Amaika errialde alaitua zan, bere koñadu Zepai aldamenen zula. Urte mordo batean asko ibili ziran alkarrekin Txapel eta Zepai. Txapel'ek etzun Zepai'k bezelako eztarria. Ondotxo apalagoa zan bozez. Baña artutako gaiari zuzen segitzen zion bertsolaria zan; zuzena, arikoa, zabalera gutxikoa.

Loiola'ko Irratiak urtero antolatzen ditu bertsolari leiaketak. Zuzendari ibiltzen zan Txapel. Ala ibili da aurren ere, egun gutxi bitarte. Osasunez gañezka zebillela zirudin Txapel'ek. Ari begiratuta iñork etzizkion emango irurogeitamabost urte. Gazteagoa zirudin ondotxo.

Alkarkako meza izan zan Azpeiti'n, amar-amabi apaiz aldarean zirala. Bertsolariaren seme Don Migel Eizmendi meza-emale.

Eskeintza denboran, Lizaso, Agirre, Lazkano, Gorrotxategi ta zuen serbitzari onek bertso bana kantatu gendun. Eleizkizun ukigarria benetan Txapel zanaren animari eskeñia!

1/ Garaia izan eta
zugaitzak loratu,
lengo urrentxindorrek
ez digu kantatu.
Udaberri batean
au nola gertatu?
Txori abeslaria
betiko mututu.

2/ Zer gerta zaio aurren
udaberriari?
Txapel, nolatan utzi
zuk utsune ori?
Nunbait bere ondoan
nai zaitu kantari,
ezetzik ezin esan
Jaunaren deiari.

3/ Zure ixiltasunak
goibel utzi gaitu;
baña, txori gazteok,
zuek ez erdoitu.
Bertso ta kantu goxoz
bazterrak alaitu,
ark utzi du bidea,
nai dunak jarraitu.

4/ Ar zazu atsedena,
merezi baitezcu,
emengo kantu lana
bukatua dezu.
Lengo lagun zarren zai
egongo zera zu,
aurki arte, lagun zar,
laister or gaituzu!

La Voz de España, 1969-V-5.
Zeruko Argia, 1969-V-18.

EGUZKIA GAIXORIK?

Denbora-igartzalleak, *astronomuak*, ez dira beti zuzen ibiltzen. Aurten eguzkia gaixo gendula esan ziguten. Amaika urte-tik amaika urtera izaten dula gaixo aldia. Aurten tokatzen zitzaiola ta etzula lanik egingo; etzula berotuko. Etzegok toki txarrean! Andra Mari egunez moldatutako bertsoak dituzu auek, irakurle.

1/ Zenbat itzezin oi degun sarri
ixilik egon nai ezta,
ainbeste milla preskura billa
eguzkiari igeska.

Abuztuaren erdian gaude,
gaur da Andra Mari pesta,
kosta erriak oraintxe daude
zearo jendez gañezka.

2/ Jakinduririk asko badago
baña ez iñor arrotu,
obeko degu utsegiteak
apaltasunez aitortu.

Gaixo zegola eguzkia ta
etzezakela berotu,
danak sinisten asi ezkeru
ez al diteke erotu?

3/ Argiak egon ditezke baña
ez orrenbeste dakiñik,
aspalditxoan nola gabiltzan
esan nai nuke garbi nik.
Goizean goizez izerdi tintaz
gorputz dana blai egiñik,
eta gabean oieratuta
begirik itxi eziñik.

4/ Denbora gutxiz sendatua da
lenagotik gaixo zana,
egundo baño bero geiago
bialtzen baitu gugana.
Eguzki, izar, goi eta beiak
bere mende dituana,
badago Norbait gizonak baño
jakintsuagoa dana.

5/ Beroak bero, legorak legor,
danak pasako al dira,
leku geiago izango degu
emendik egun gutxira.
Laister aldegin bearra dauka
bakoitzak bere tokira,
berealaxe jarriko gera
udazkenari begira.

Zeruko Argia, 1969-VIII-24 eta 31.

IRLANDA IPARREKO NASKETAK

- 1/ Illuntasunak inguratzen nau,
negarra daukat begian,
katoliko ta protestanteak
inpernu baten erdian.
Gerra bizian ikusten dira
jun daneko aspaldian,
ez dakit nola gerta leiken au
ogeigarren gizaldian.
- 2/ Kontzilioko deia ez al da
bear bezela entzuna?
Gizonak nola ematen dio
orrelako erantzuna?
Erruki gabe alkar iltzen or;
nun da, ordea, zentzuna?
Ikusten danez, ez dago urre
kristau danon batasuna.
- 3/ Arrai aundiak diran tokian
txikirik ez leike bizi,
era etortzen zaien guzian
al dan azkarren irentsi.
Protestanteak ezin dutela
katolikorik ikusi,
justziaren arrastorik ez,
ta gogorrena nagusi.
- 4/ Dana erre ta dana kixkali,
gorrotoari eragin,
odol gorritan kaleak busti,
Irlanda'n ez da atsegin.
Indar geiago daukatelako
nai duten guzia egin,
eskubidez ta obligazioz
danok ez al gera berdin?
- 5/ Ez gendun uste gerta zeikenik
orren gauza itxusirik,
Kristotzaz danak sinisten eta
alkar ezin ikusirik.
Berdin pentsatzen ez duenari
ez uztezkero bizirik,
zeiñek maitatu ote lezake
olako «demokrazirik»?
- 6/ Guziongatik odolustua
gurutze batean Kristo,
oraindik nola egon diteke
orrenbeste grifia gaizto?
Ainbat gorrotu, ainbat seta txar,
ainbeste odol arrasto,
illargiraño joan gabe emen
badaukagu lanik asko.

La Voz de España, 24-VIII-1969.
Zeruko Argia, 1969-IX-7.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

Kantari.

TXEKO ERRIAREN UZTARRIA

Aspalditxoko egunetan Txekoeslobakia'ra begira dago mundua. Bete berri da urtebete txeko erria errusitarrek zanpatua izan zala.

Ez daude aztuta derriorrezko uztarri-pe ortan daudenak.

- 1/ Irripar goxoz zeuden ezpañak estali dira negarrez, uztarri latzak estutzen zaitu, maite ori, zoritxarrez. Txeko erria irakiten gaur berebiziko asarrez, urtebete da errusitarrek sartu zirala indarrez.
- 2/ Ordu bakarrak izan zenitun itxaropenak galtzeko, erruki gabe zeuden etsaiak zure sailletan sartzeko. Zer motibo zan erri jator bat ankapean zapaltzeko? ez al zeukaten eskubiderik etxea gobernatzeko?
- 3/ Nun dira justizian almenak, nun dira zuzentasunak, erri bateri erakusteko olako estuasunak? Txiki ta aulak aspalditxotik gaude pikotara junak, nai dun guzia egiten baitu indarrik geiena dunak.
- 4/ Egiñak egin, or konpon esan, eta etzaie ajola, noiz arteraño jarrai bear du mundu sastar onek ola? Otso goseti oientzat beti arkumetxoen odola, ontako al da jakinduria, ontako al da eskola?
- 5/ Txeko erria uztarripean lengo esklaboen pare, besterik ezin itxaron leike indarra jartzean lege. Gizonak ez du aurrerakorik egiten nunbait batere, orain bi milla urte zan bezin maltzurra baita gaur ere.

La Voz de España, 30-VIII-1969.
Zeruko Argia, 1969-IX-7.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

XALBADORREN OMENEZ

Agorra'ren 21'garren egunean, Donosti'n Xalbador bertsolari aundiari omenaldi bero ta sutsu bat eskeñi genion.

Ordurako moldatu nitun bost bertso apal dijoazkitzute.

- 1/ Piztu da biotzetan
maitasun su-garra,
zein txori kantaria
dan urepeldarra!
Egalari degu gaur
gure lagun zarra,
Donosti argitzera
datorren izarra.
- 2/ Nork daki orren gisa
kanpoaren berri?
Bazka onaren billa
eztu gutxi korri.
Baso, mendi, erreka,
ardi, abelgorri,
danak esaten zerbait
gure Xalbadorri.
- 3/ Egun santu batean
bertsolari jaio,
doai arrigarri bat
nabarmentzen zaio.
Mingain utsak ezpaitu
geiegi balio,
Xalbadorri biotzak
itzegiten dio.
- 4/ Kantu ta txistu gozoz
gañetan nagusi,
izadiarekin bat
egiñik an bizi.
Sasi ta larrak ere
eztitan igurtzi,
bertsoa zuk biurtu
diguzu poesi.
- 5/ Gipuzkoa zurekin
aspalditxo zordun,
eztakit gaur zor ori
ordainduko degun.
Ondo konturatzeko
ordua bagendun,
artzai bertsolariak
zenbat balio dun.

*La Voz de España, 21-IX-1969.
Zeruko Argia, 1969-X-19.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

ERRETEGI TXAPELDUN

Toki gaztetasunari! Pelotarien txapela Erretegi'k jantzi du. Ezta buru txarrean gelditu. Joan dan igandean bera zan onena. Mendean artu zun lengo txapeldun Atano amargarrena.

Igande berean, *La Voz de España* egunkarian, onoko bertso auk argitaratu nitun:

- 1/ Oso urrean ezpazan ere
orra eguna iritxi,
bat izendatu bear zenduten
eta San Andres berezi.
Ler egin arte or saiatuko
zaizkigu il edo bizi,
galtzerik iñork eztu naiko ta
biak ezin irabazi.
- 2/ Gerri, beso ta anak bezela
burua ere askatu,
tanto politak nun sartu leizken,
al badezute, asmatu.
Zuen arteko gizatasunik
gaur eztedilla puskatu,
alegin danak egin ezkeru
geiago ezin eskatu.
- 3/ Jokalariak beren aldetik
or konpondu ditezela,
nik pentsatzen det zuek askozaz
goragotik zaudetela.
Ta nere naia agertuko det
oitura dedan bezela:
geiena danak jantzi dezala
pelotarien txapela.

La Voz de España, 1969-XI-30.
Zeruko Argia, 1969-XII-7.

UDAZKENA

Joan da igandean San Andres eguna gertatu zan, ain zuzen. Iru bertso auek moldatzeko egokiera eman zidan:

- 1/ Bete-betean oraintxe gaude,
anaiok, udazkenean,
len berde ziran zugaitz ostoak
txit oritu diranean.
Mendiak zuriz jantzi zaizkigu
ordua eldu danean,
gaur azaroak azkena du ta
negua degu gañean!
- 2/ Eguzki, euri, txingor ta elur,
danak maite zaituztegu,
jaio ezkeroz zuek ikusten
ondo oituak gaude gu.
Ala komeni zaigu danori,
argatik eskatzen degu,
egin dezala udan udara
ta gero neguan negu.
- 3/ Elur zuriak mendi gañean
artua du bere mailla,
euri, aize ta trumoi-tximista
laister a zer ixkanbilla!
Zuen zaindari San Andres ona
pixkat erruki dedilla,
ta mutilzarrok asi zaitetzte
berogarriaren billa.

*La Voz de España, 1969-IX-30.
Zeruko Argia, 1969-XII-7.*

XENPELARREN OROIZ

Errenteriko *On-bide* aretoan, Xenpelar il zaneko eungarren urtea betetzean, bersolari-saio eder bat egin zan. Bertsolari lagunak lanari ekin aurretik, onoko bost bertso auk kantatu nituan:

Doña: *Aizak i, mutil mañontzi...»*

- 1/ Mendi gain danak zuritu,
eztago zertan arritu,
Errenderi'tik datorren deia
nork eztu aditu?
Bertsolariok an bitu,
erria kantuz alaitu,
onore auk Xenpelar zanak
mereziak ditu.
- 2/ Artu zun betiko loak,
eun urte pasatakoak,
baña ainbat lan daude bizirik
ark egindakoak;
kantatu bertso sendoak,
biotza ikutzeakoak,
saia zaitezte izaten danok
aren antzeakoak.
- 3/ Utzi naigabe ta penak
azaldu gaur gozamenak,
zuri eskeñi nai dizkitzute
bertsorik onenak;
orra landare lardenak
zu goraltzeko daudenak,
zuk utzitako bide beretik
jarraitzen dutenak.
- 4/ Danok, maixu, zure deira
bilduak Errenderi'ra,
ai, eun urtean emen mudantza
asko izan dira.
Poz bat badegu sikira,
Xenpelar, jarri begira:
zuk ain maitea zendun izkuntza
oraindak bizi da.
- 5/ Tristuraz gaude beterik,
au eztago ukatzerik,
gaur edo biar biziko al da
zuk zendun izkerik?
Ez nai guk au ikusterik,
ezpaldin bada euskerik
Euskalerrriak eztu izango
izena besterik.

La Voz de España, 7-XII-1969.
Zeruko Argia, 1969-XII-21.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

KAMIOETAKO JENDE GALTZEA

- 1/ Gertatzen diran gauzak aitatu
nai ditut berealaxe,
jaunak, atzera ez ote goaz
kangrejuak bezelaxe?
Kamioetan alkar jotzen or
ainbeste moto ta kotxe,
etxetik irtetzeko beldurrez
jarriak gaude oraintxe.

- 2/ Danok presaka, danok azkar nai,
motorrak jarri garretan;
iñoiz edari geitxo sartuta,
gañera ordu txarretan.
Bizi geranok eriotzari
beti baigauke zorretan,
oiean ainbat kristau iltzen da
gaur kamio bazterretan.

- 3/ Bide zabala zipriztindurik
kristauen odol beroa,
il bear triste errukarria
ez ote da emengoa?
Ainbat berri txar jakinda zeiniek
kamiorako gogoia?
Gripea txarra degula baña
beste au okerragoa.

- 4/ Zer balio du zuzen joateak
oker badator bestea?
Umeak berdin galtzen dira-ta,
zarra bezela gaztea.
Lastimagarri dala uste det
ola bizia uztea,
kotxea baño ez al da obe
mando zar bat erosteia?

La Voz de España, 14-XII-1969.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

BIZIMODUA GORA

- 1/ Jornalak altxa bear dirala
len baño zerbait gorago,
oso bidezko dala uste det,
baña ni beldurrez nago.
Esaidazute, lagun maiteok:
gauza onik ote dago,
bizimodua igotzen bada
soldata baño geiago?

- 2/ Sekula baño palta geiago
egiten du gaur diruak,
iges dijoaz berealaxe
asko kostata bilduak.
Derrigor jarri bearrak daude
prezioentzat frenuak,
galtzak bete lan artu duela
uste det gobiernuak.

Zeruko Argia, 1969-XII-28.

JAIK ONDO IGARO

- 1/ Begiratu utsakin
 Belen ingurura,
 pozaren ordez sartzen
 zaigu gaur trixtura.
 Maitasuna ekarri
 zendun zuk mundura,
 ta gu irauli gera
 danok gorrotura,
 orregatik gabiltza
 gabiltzan modura.
- 2/ Zure dotrin ederra
 bota ankapera,
 amorru biziz goaz
 alkar ondatzera.
 Umillak zapalduta,
 arruak aurrera;
 izena degu baña
 kristauak ez gera,
 mingaña batera ta
 biotza bestera.
- 3/ Beartsu jaio ziñan,
 ta beartsu bizi,
 ta guk lezio ori
 eztegu ikasi.
 Geronek nai genduke
 jaun eta nagusi,
 gurutzeko odolez
 ginduzun erosi,
 zuk ainbat supritzerik
 ez gendun merezi.
- 4/ Zure Eleizan ere
 ainbeste zarata,
 gazte ta zarrak ezin
 konpondu dira-ta.
 Besteari erantsi
 norberaren palta,
 geure bidetik gaude
 danok aterata,
 Jauna, barka zaiguzu
 argalak gera-ta.
- 5/ Itxaropen pozgarriz
 barren oiek bete,
 urak beren bidea
 billatuko dute.
 Aurtxo Jaungoiko ori
 biotzetik maite;
 onezkero ederki
 aspertu zerate,
 jaiak ondo igaro,
 agur, urrenarte!

Zeruko Argia, 1970-I-11.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.
La Voz de España, 1975-XII-24.

ISIDRO ANSORENA

Berri pozgarri bat jakin det:

Ixidro Ansorena, txistulari maixuari, Donosti'ko «Gizartea» alkartean, soziedean, omenaldi anaikor bat eskeintzera dijoazela.

Zenbat illunaldi eztitu uxatu Ixidroren txistuak!

Zenbat alaitasun sortu ote ain urte luzetan, nola plaza, kale ta barrunbe aundietan, teatru ta gañontzekoetan!

Ona emen, urteak urte, denborak denbora, luzaroan gogoratuko dan deitura bat: Ansorena deitura.

1/ Zein ondo pentsatua omenaldi ori, erri arnasa gorde duan gizonari. Onore ta goralpen maixu aundiari, izketan eragiten zion txistuari.

2/ Plaza, kale, teatru, alderdi danetan, zeru doñuak beti zure ezpañetan. Ansorena deitura ederra benetan! Emen geldituko da urrezko letretan.

3/ Zuk egindako lanez ez gera aztuko, beste batek aurrerik eztizu artuko. Ikasleak etziñun alperrik sortuko, euskal txisturik ez da iñoiz mututuko.

4/ Omenaldi ori da San Martin kalean, gogoan izango da alditxo batean. Ixidro bein pasatzen dalarik atean, «gizon» bat sartuko da zuen «Gizartean».

La Voz de España, 13-II-1970.
Zeruko Argia, 1970-II-22.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

LAJOS ETA TAPIA

- 1/ Euskaldun askok artu naiko du
gaur Bergara'ko bidea,
pelotazale zintzoa danak
badauka eskubidea.
Kupira gabe azaldu beintzat
dezuten abildadea,
onena zein dan jakin naiean
estu da emen jendea.
- 2/ Zeuen buruak jarri bearra
era ortako trantzean,
alkar probatu bear derrigor
txapelketa bat jartzean.
Biok aurrera joaterik ezta,
batek bear du atzean,
jakintsu paltik ezta izango
partidua bukatzean.
- 3/ Gero damurik ez izateko
oraintxe da zuen ordu,
guk laguntzerik eztaukagu ta
al dan ondoen konpondu.
Danok egin nai azken maillara
irixteko ainbat modu,
gaurko onenak kontrarioa
Erretegi izango du.

La Voz de España, 1970-V-10.

KANBOIA'KO GERRA

- 1/ Atzo gaizki bageunden
orain gaizkiago,
gaitzak gero ta gero
indar aundiago.
Mundutar familian
lanik asko dago,
lenago gutxi giñan
eta aur bat geiago.
- 2/ Gizonek alkarrentzat
daukagun eskerra,
batak bestea iltzen
lantegi ederra!
Gutxitxo zan Viet-Nam
aldeko okerra,
ta orain piztu zaigu
Kanboia'ko gerra.
- 3/ Gaur amerikanoak
Kanboia'ri eusten,
suak indar artzeko
sasi-larrak pizten.
Ezta errez bertsotan
nik adierazten,
onek zer ondorenak
ekarri lezazken.
- 4/ Au da bizi eziña
oraingo munduan,
ez al gera irtengo
guziok galduan?
Bi alderdiak egon
leizke pekatuan,
zeiñek antzematen du
arrazoi nork duan?
- 5/ Nazio indartsuak
jaun eta nagusi,
errukirik eztago,
norbera lenbizi.
Naiz-eta komunista
dotriñakin bizi,
eztabiltz adiskide
Txina ta Errusi.
- 6/ Nora garamazki gu
ainbat zoramenek?
Noiz arte iraungo du
denborale onek?
Kontra ta alde egiñaz
milloika gizonek,
burua nun nekatu
badauka Nixon'ek.

*La Voz de España, 1970-V-3.
Zeruko Argia, 1970-V-7.*

NEKAZARIAK

- 1/ Lur langillea jarria dago
berebiziko koleran,
naiko beldur naiz baserriaren
azkena urre ote dan.
Besteren gauzak ondo pagatu,
bereak merkego eman,
euskaldun nekazariak ere
badauka galtzak bete lan.

- 2/ Zertako artu lan gogorraren
ardurak eta ajolak,
zuk bildutako danak eraman
bear baditu ujolak?
Nola eztira irakinduko
nekazarien odolak?
Litro esneak baiño geiago
balio du *koka-kolak*.

- 3/ Arren da arren nekazariak
berea izan dezala,
ikusi danok bide ontatik
gutziz oker gabiltzala.
Danak dakite gaurko egunez
Juan Debalde len il zala,
esango dute: «Baserri lanak
nai dunak egin ditzala!».

La Voz de España, 1970-VI-14.

KOSTERA TXARRA

- 1/ Emen bakoitzak igaro bear
izaten ditu bereak,
arrairik eztan tokian zertan
botako dira sareak?
Ezak berekin izaten ditu
trixtura ta naigabeak,
zer udaberri kaxkarra duten
euskaldun arrantzaleak!
- 2/ Negu beltzean ezta girorik
itxas-lanetan asteko,
etxe aldetik ibili bear
lengo nekeak azteko.
Gaur egunean bear danakin
jateko eta jazteko,
udaberrian zai-zai egonda
ezer ez irabazteko.
- 3/ Aurtengo ontan arrantzaleak
trantze larri ta estua,
irabazirik inondik ezta,
alde guzitik gastua.
Emengo urak zearo antzu,
nun da «antxua preskua»?
eta Frantzira joan ezker
kartzelako arrixkua.
- 4/ Jipoi ederra eman du aurten
ain udaberri kaxkarrak,
auzo uretan sartu ezker
oso kastigu zakarrak.
Kezka bizitan pasatu bear
munduko urte bakarrak,
zer estuasun ematen ditun
egunero jan bearrak!
- 5/ Arrazoi aundiz negarti daude
arrantzale euskaldunak,
kostera txarrak berekin ditu
olako estuasunak.
San Pedro inguratzen ari da,
gaiñean dira egunak
ia antxuaren oker guziak
ordaintzen ditun atunak.

La Voz de España, 14-VI-1970.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

KONTSERBADORE TA LABORISTAK

- 1/ Ingalaterra'ko botazioak
ots izan dute munduan,
ai, laboristak eztira irten
pentsatzen zuten moduan.
Seguru irabaztea uste,
gelditu dira galduan;
kontatu arte ezta jakiten
boto geiena nork duan.

- 2/ Ta gobernuko buru zan Wilson,
naigabetsu, buruzpera,
or iritxi da uste etzuan
egun txar bat ikustera.
Erria alde zeukalako ta
gertatu zaio bestera,
erregiñarengana joan da
bere kargua uztera.

- 3/ Ingles jendeak pakez egin du
bere boto ematea,
batzuk irten da besteak sartu,
ori baita gizartea.
Kontserbadore taldeak artu
bost urteko agintea,
an bai betetzen dala ederki
erriko borondatea.

La Voz de España, 1970-VI-21.

UDAZKENAREN EDERRA!

- 1/ Irten kanpora, bertso maiteok,
irten al dan azkarrena,
nik ondo dakit barrenen preso
oso gaizki zaudetena.
Auek giroak! Auek egunak!
Auxe bada zoramena!
Euskalerrian udazkena da
urte sasoirik onena.
- 2/ Beeko ordekek atsegin biziz,
goietan fir-fir egoa,
otz berorik ez, dana tamañan,
ta zer da ederragoa?
Zerua urdin; eguzki aitak
jolaserako gogoia,
eztaietako jantziarekin
agertzen zaigu kanpoa.
- 3/ Nekazaria langille dago,
eztu opor egiterik,
iñaurkin lanak egin bear da
noiz olako aldarerik?
Gozamenetan kosetxa jaso,
laister ganbara beterik,
azken onak zer balio duan
eztaukat nik esaterik.
- 4/ Txindurriaren gisan oraintxe
saia bear egiñala,
jakiñik orain pillatzen dana
gero billatuko dala.
Sinistu beste zerbaitxo ere
uka ezтитеkeala:
udazken onak negu luzea
asko laburtzen duala.
- 5/ Itxas-gizona aitatu nai nik
beste batzuk aitatzean,
euskal famili osoa ezta
alkartuko gaiñontzean.
Arrantzaleak ezin ibili
beti burruka latzean,
atunetako lanak eginda
laister ditugu etxean.
- 6/ Langille, arrantzale ta artzai,
dendari ta nekazari,
danok begira bear diogu
daramagun bizitzari.
Egin dan lanak izan dezala
merezi ainbeste sari,
aurpegi eman bearra dago
datorren negu beltzari.
- 7/ Neguak bere aize ta izotz
elur edo kazkabarra,
bat eziñean baldin badabil
atarramentu kaxkarra.
Langille batek derrigor dauka
estu ibili bearra,
bizimodua beti goraka,
ori dago emen txarra.
- 8/ Gaur janari bat garestitzen da
ta biar berriz bestea,
oiñetako ta jantziak berriz
obe ixilik uztea.
Ezpada lortzen prezio danei
galga batean eustea,
zertarako da jornal pixka bat
geiago irabaztea?

9/ Iñork sendatu nai baldin balu
ezagutzen dugu gaitza,
bestela berriz onek dakarki
beldurgarrizko ekaitza.
Zuk bost geiago irabazita
zortzira igo bizitza,
ori konpontzen eztan artean
alper-alperrik gabiltza.

La Voz de España, 1970-X-18.
Zeruko Argia, 1970-X-25.

LAREUNGARREN «ZERUKO ARGIA»

- 1/ *Zeruko Argia*'ren izena
ainbat lekutan entzuna,
ezta makala batzuk beren gain
daukaten eginkizuna.
Asteroko au berria dala
irudituko zaizuna,
ta lareungarren aletxo da
eskutan artu duzuna.
- 2/ Ainbat urtean aritu giñan
premizko zala esanez,
eta euskaldun asteroko bat
agertu zan zorionez.
Naiz-eta beti zure gustoko
janari onik eman ez,
al dugun dana egiten dugu
borondaterik onenez.
- 3/ Apaltasuna galdu zan eta
arrokeria gaillendu,
alde batera edo bestera
nai genduke nabarmendu.
Geu setan gabiltzalako sarri
bear dan grazia kendu,
obea egin bear genduke
alkar artuko bagendu.
- 4/ Baiña noiz arte gu, euskaldunok,
begi ederrok itxita?
noiz arte gorrotoaren mende,
pake-bideak utzita?
Lau katu izan, konpondu ezin,
danok burrukan asita,
arriak negar egin lezake
gure martxa ikusita.
- 5/ Ez ote dira bein gozatuko
gure arteko zauriak?
Betiko artu ote genitun
jokera negargarriak?
Illuntasunik etzuan bear
gure *Zeruko Argia*'k
asterokoak eztu errurik,
geu gera pekatariak.
- 6/ Ez gendukan guk zertan aldendu
jatorrizko artaldetik,
baiña gutxien uste danean
ekaitza da nunbaitetik.
Oso gaiztoa dugu oraingoz
joaten bide batetik,
al dan guzia egin dezagun
bakoitzak geron aldetik.
- 7/ Negargurea datorkit sarri,
ez naiz, ez, bizi gustora,
txorakeritan ari baigera
alperrik galtzen denbora.
Gaur, zorigaitzez, gure artean
ezin-konpondu asko da,
denborarekin urak sartuko
al zaizkigu arrastora.
- 8/ Seta gaiztoak ez beza artu
neurritz kanpoko indarrik,
denborak joanda gero, berandu
ez egiteko negarrik.
Beste guziak errespetatzen
ikasi zuan Basarrik,
baiña neronek ez tut ikusten
hatxe letraren bearrik.

- 9/ Berdinu premi izugarrian
badaude amaika tontor,
ondo giñake egun orixe
al dan azkarren baletor.
Patxaran egin bear da lan au,
ez presaka ta derrigor,
batasunaren kontra dagonik
eztut ezagutzen iñor.
- 10/ Onez eztugu ezer egin nai,
baizik eta gogorrear,
grña txar danak dantzan or dabiltz
sekulako indarrean.
O, Euskalerrri, bein bear eta
gaur ere zoritxarrean,
sakabanatu egin baigera
bateratu bearrean.
- 11/ Gizatasunak zokoratuta
umekeriak mantentzen,
beste batzuek gure kontura
bapo gozatu ditezen.
Gu zalaparta bizian eta
etsaia parrez, gizentzen,
zentzu pixka bat baldin badugu
alkarganatu gaitezen.
- 12/ Anai maiteok, danon artean
ondu dezagun giroa,
Argia’rentzat dijoala gaur
gure zorion beroa.
Uskeri danen gaiñetik artu
lan egiteko gogoa,
asteroko au agertu dedin
gero ta ederragoa.

Zeruko Argia, 1970-XI-1.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

ZORIONEKO MODA

- 1/ Sortu giñan bein batez mundu ontarako, onezkero ez gaude. oso luzaroko. Zorioneko moda auek diralako, ikusten ari gera gorabera pranko.
- 2/ Urte gutxian bada mudantza galanta, zer da emakumeak dabilkian planta? Gertatzen ari dana lotsagarri da-ta, jendeak txoratzeko eztu asko palta.
- 3/ Erakusten dituzte saillik geientxonak, bularrondo ta izter, anka ta belaunak. Beste batzuek berriz estalgarri onak, lurrean arrastaka dituztela gonak.
- 4/ Bada zer ikusia gure begientzat, iñor ezta arritzen, danak eman ontzat. Tellatu ta bodega dauzkate mugatzat, erdiko bizitzarik eztago oientzat.
- 5/ Lengoan au esan dit auzoko mutillak: «Malizi asko dute gaurko neskatillak. Moztuko lituzteke gona oien maillak, politak balituzte beren pantorrillak».
- 6/ Udako eguzkitan ezta izaten otz, berotzen duanean artzen baitute poz. Berdin zaie jaztea oso luze edo motz, jendeak begiratzen badiote zorrotz.
- 7/ Urtetikan urtera zabartuz galanki, lengo ate itxiak bai bapo ideki. Danak larrugorrian ager leizke aurki, zer ikusteko gauden Jaungoikoak daki.
- 8/ Zerbait kargu artuta arro jartzen dira, «atzera bizi zera» bota aurpegira. Ikaratuta bizkor berriz lur azpira gure aiton-amonak piztuko balira.

*Aranzazu, 1970-XI.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

ARANTZAZU TA URBIA

Amar eguneko atsedenaldia, oporralditxoa, urtearen buruan.

Nora jo aizeberritzeko?

Nik artu dut nere tokia. Iru urte segirakoetan Arantzazu izan da nere jo-muga. Andra Marik nai dezala aurreruntz urte askotan alaxe izatea.

Ta... bertsoz eman ditzadan nere kili-ma goxoak.

1/ Euskalerriko izar ostatu
zaitugu zorionean,
illunak eztu or zer egiñik;
beti argitasunean.
Zeiñek goraldtu ote zindezke
merezi duzun aiñean?
Beste mundu bat aurkitzen dut nik
Arantzazu'ko gaiñean.

2/ Goi-Erregiñak zuan gogoan
zu ala begiz jotzeko,
guk, euskaldunok, gaur egunean
etzauzkagu, ez, saltzeko.
Imanak doai aparta oi du
burnia inguratzeko,
Arantzazu'ko Amak ere bai
danok bereganatzeko.

3/ Gustoko toki bat aukeratu,
gaiñontzeko danei «miau»,
oitura zarra da guziz eta
oraindik ere badirau.
Nerea ezttu ukatuko nik,
gain orrek lilluritzen nau,
tximixta bezin azkar joan zaizkit
amar egun da amar gau.

4/ O, Arantzazu egun batean
indartsu erne zitzaigun,
ekaitzak eztu or almen asko;
ori bai lore usaidun!
Ura ezean orko berririk
iñork jakingo ez gendun,
Baltzategi'ko artzai gazteak
zer mesede egin zigun!

5/ Ama ezti zai dagolarik,
Argana lenengo bizkor,
ondoren gero, mendirik-mendi,
irten gindezke saltakor.
Leize ta arkaitz, gaillur, ordeka,
ardi, zaldi edo beor,
beste tokitan aurkitzen eztan
zerbait aurkitzen dugu or.

6/ Aizkorri aundiaren oiñetan
zabalune bat etzana,
esaidazute, zein euskaldun da
noizpait iritxi eztana?
Zer edertasun paregabea
duzun Jainkoak emana,
Urbia gaiñaz ezta aztuko
bein ezagutzen duana.

7/ Begientzako zer gozamina,
au ikuspegi bikaiña!
Lizardi batek bezela maita
bagezeza mendi gaiña.
Gazte sasoiko batek badauka
nora aldatua oiña,
ortxe dauzka zai Urbia eder,
Aizkorri eta Aloña.

8/ Zu, Arantzazu, bai benetako
euskaldun Paradihoa,
bertso motelen bidez etzaitut
bear ainbeste jasoa.
Mendirik-mendi, alai igaro
ondoren egun osoa,
ostatu ona jan-edateko,
ta gabea lo gozoa.

9/ Oñaztar eta ganboatarren
denboretan bezelatsu,
guk, euskaldunok, uskeri batez,
gaur aixa artzen dugu su.
Orduan oso bearrezkoa
izan bazan Arantzazu,
Ama maitea, berriro danok
adiskidetu gaitzazu.

*Arantzazu, 1970-XII.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

1971 - 1980

BASERRI BAT GUTXIAGO

Baserri bat gutxiago Gipuzkoa'n. Beste ainbat eta ainbat bezela, suak jo erazi dio beia; suak ondatu ta desegin du. Aia-ko Altzola baillarako Etxeberri baserria duzute oraingoa. Ilbeltzaren 11'garren egunean, arratsaldéko ordubat eta erdiak inguruan, zan okerra, Ez nolanaiko okerra ere! Inor konturatu orduko, berebiziko indarra artu suak. Aize aundia gertatu, ala bearrez. Ezer egiterik ez familiakoak. Etzuan merezi. Biziak galtzeko arrikkua besterik ez.

Amazazpi ganadu buru zeuden Etxeberri baserrian. Oietatik amabi buru galduak dira; erreak, kixkaliak. Idiparea ikullutik kanpora zan. Argatik salbatu ere. Iru beik egin zuten erioan ikullutik irteteko modua. Aietako bat naikoa errea, baiña ateratzeko moduan izango al da noski.

Ez da nolanaiko familia Etxeberri baserrikoa. Amalau seme-alaba, ta oraintxe amabosgarrenaren zai.

Ezertxo gabe gelditu dira, soñean dituzten erropa zarrak izan ezik. Mueble, jantzi, oiñetako, lan-tresna, labore... danak galduak. Goian zerua ta beian lurra. Berri-berriro asi bear bizimoduari aurpegi ematen. Zeren pozarekin?

Ogeitalau urtean bi baserri erre zaizkio. Nebera izeneko baserrian jaio, azi ta bizi zan. Suak irentsi zuan Nebera. Gero, Etxeberri baserrian jarri zan bizitzen. Esan dizutet zer gertatu zaion.

Bolara beldurgarria da oraintxe. Errezilgo Munain lenengo. Donosti'ko Ibaeta baillaran Amezketa-borda baserria urrena. Orain Altzola'ko Etxeberri. Ez daukagu besoak gurutzetuta egoterik. Altzola'ko famili au ez dago orrela uzterik.

1/ Txarrerako etsaia
etsai indartsua,
Altzola baillarak gaur
inpernu kutsua.
Baserriak ondutzen
dago gogotsua,
zenbat kalte egiten
ari zaigun sua!

2/ Urtetako izerdi,
neke ta jardunak,
suak erruki gabe
irentsi ditunak.
Gaur mixeri gorrian
antsika lagunak,
errukitu gaitezen
biotzik degunak.

3/ Altzolan Etxeberri
benetan arlote,
ango bizilagunak
negar dariote.
Ondasun danak suak
kendu dizkiete,
soñneko zarpa zarrak
besterik ez dute.

4/ Erabat ondatzeko
goiak eta beak,
ganadutan egiñak
baditu bereak.
Ikulluko kalteak
kalte asarreak,
bei ta zekor amabi
badira erreak.

5/ Famili ortan sarri
bazan ugalmena,
frutu berriak bata
bestean urrena.
Nola geldituko zan
amaren barrena?
Laister izateko du
amabosgarrena.

La Voz de España, 1971-I-17.

Zeruko Argia, 1971-I-24.

NEKAZARIAK ASARRE

- 1/ Kopeta beltzarekin
milla nekazarik
ezin onartu dute
oraingo martxarik.
Oso asarre daude,
ez da or txantxarik,
ez daukate gaiñera
arrazoi faltarik.
- 2/ Prezioak goraka
ez dijoaz mantso,
gaur zortzi pagatua
bostean zan atzo.
Beurak egindakoa
merke saldu oso,
modu ortan bururik
ezin leike jaso.
- 3/ Esnearekin ere
komeri larriak,
zenbat neke alperrik
gaur nekazariak.
Aldatzen ezpadira
lege galgarriak,
derrigor ustu bear
gure baserriak.
- 4/ Gure nekazaria
antsiz eta miñez,
bizimodurik emen
atera ezíñez.
Zorrak baldin badatoz
lanaren ordaiñez,
pazientzi-neurriak
egingo du gaiñez.
- 5/ Artzen dana garesti,
merke eman zeurea,
lanean jarraitzeko
nork du balorea?
Aldatu dezatela
lenbailen legea,
bizitzeko bear du
bakoitzak berea.
- 6/ Zuen lanak saria
jaso bear dute,
eta jo beldur gabe
bear ainbat ate.
Ez dago izaterik
beti «etxekalte»,
ortzak erakustera
beartu zerate.

La Voz de España, 14-III-1971.

Zeruko Argia, 1971-III-21.

Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

Goiz-Argi, 1974-XI-13.

PAKISTAN

- 1/ Gu bizi geran mundu koxkor au okertzen gogor ari da, gorrotu beltza nagusitu da maitasuna deseginda. Bazter guziak alkar txikitzen pakerik egin ezinda, orain Pakistan ikusten dugu odolez gainez eginda.
- 2/ Nigeria ta Biafra ere oraindik ez dira aztu, gaur Pakistan'go burrukarekin iñor ez diteke poztu. Beldurgarrizko inpernu artan nunbait su guziak piztu, ikusi gabe zer gertatzen dan ez omen leike sinistu.
- 3/ Beste nazio aundi bat ere saltsan ez ote sartuko? Alde batera zailla da, baiña ez nintzake arrituko. Estu ta larri or ikusten da zer erabaki artuko, India sartzen bada tartean surik ez da txikituko.
- 4/ Erlakiztena aunditu da-ta gutxi palta du lertzeko, ordua dala uste du askok erabaki bat artzeko. Ta Indiari au dio Txinak: zentzurikan ez galtzeko, zer egitera dijoan ondo kontuak ateratzeko.
- 5/ Vietnam-darrak ainbat urtean gerra bizian daudenak, juduak eta arabetarrek alkar galdu nai dutenak. Basati batzun antzera danok odol-egarriz gaudenak, onetarako ote ditugu oraingo aurrerapenak?
- 6/ Geure buruak Jainkotzat egin, griña txar danak gailendu, etxera ere obe pixka bat begiratuko bagendu. Geroni txarrak geran bitarte mundurik ez leike ondu, gu, euskaldunok, lau katu gera ta ezin gera konpondu.
- 7/ Errespetu ta itzal guziak pikotara bialduak, beste bide bat artu ezean ez ote gaude galduak? Anken gainean emen gabiltza, talentuz oso aulduak, ta zer serbitzu egiten digu lepo-gaiñean buruak?

La Voz de España, 18-IV-1971.
Zeruko Argia, 1971-IV-25.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

AGUSTIN OSTOLAZA

- 1/ Nola gelditu, ai, Azpeitiko txapelketaz mintza gabe?
Arruak badu seme bizkor bat ondo osatua goi ta be.
Erakutsi du argi ta garbi,
korajetsu bezin trebe,
Agustin Ostolaza dala gaur indartsu danen errege.
- 2/ Zer bizitasun da zer indarrak!
Orrek dauzka nerbioak,
aozabalka utziak gaitu gizon orren balioak.
Ainbeste milla kilo txit errez bizkarreraiño igoak,
gipuzkoar bi ta lau bizkaitar zituen kontrarioak.
- 3/ Usategieta anai lerdanak etziran gaizki portatu
Yurrebaso ta Mallabitarra leiaketan an gertatu.
Azkurreta ta Kabrejas ere Azpeitira inguratu,
al zuten dana egiñagatik iñor etzan urreratu.
- 4/ Artzen zuena artzen zuela, artxek bai errez astindu, oraingo ontan pixkabateko zer itzegiña jarri du.
Lau arri klase, ta guziekin nai zuen eran agindu,
grano batekin etzuen iñork Ostolazarik berdindu.
- 5/ Amorru biziz eta gogotsu eltzen zion arriari,
lurretik artu, ta bizkor asko erakutsi bizkarrari.
Jaunak, ogeitasei jaso-aldi, tarte polita da ori,
alde orixe atera zion bigarren geldituari.
- 6/ Erretangular eta kubiko, zein puska nekegarriak!
Nola zilindro, ala borobil, Azpeitira ekarriak.
Bost minutuko lau tanda zeuden bakoitzarentzak jarriak,
eun da ogeita amalau aldiz jaso zituen arriak.
- 7/ Eun da amabi kilo ta erdi, arruatan bederatzi,
zuk, Ostolaza, bizkar-gaiñari ainbeste aldiz erantsi.
Zazpi arrua pixatzera zeu iñola ezin iritxi,
arrigarriak badira baña zure modukoak gutxi.
- 8/ Lau arri klase, baña zuretzat etzegon buru-austerik,
indar sobrea zer dan ez dago bertsoz adierazterik.
Pixu ortako arrimoldetan zuri ez dago eusterik,
ta kontrario gabe gelditu bear derrigor gazterik.

- 9/ Zaitu bearrik ez du sekula,
badaki zer duen kalte,
argatik dabil zintzo ta zuzen
zabarkeritik aparte.
Tratu gaizto ta neke gogorrek
gutxi ikarutzen dute,
ai, beste batzuk Ostolazaren
borondatea balute!
- 10/ Bide txarretan dabillen batek
azkar galtzen du karrera,
irabazirik iñork ez baiña
beretzako du galera.
Diruarekin ordaintzen baita
beti plazako sarrera,
gizonak tajuz irten bear du
jende onaren aurrera.
- 11/ Bizio txarrak ez ditezela
iñola ere ugaltu,
indarrak joango dira bestela,
ta uste gabe makaldu.
Jan-edanari neurri artuta,
gabeko lorik ez galdu,
plazan luzitu nai dun gizonak
zintzo jokatu bear du.
- 12/ Itzal aundia oi du berekin
jendez betetako plazak,
egiten dunak jasotzen ditu
txaloak eta gorantzak.
Zer-nolakoa izan bear dun
plaza-gizonaren trazak,
ikasbiderik asko eman du
Arrua'ko Ostolazak.

*Aranzazu, 1971-VI.
La Voz de España, 3-4-VII-1971.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

BEROA NAI?

- 1/ Euri ta euri etenik gabe,
 bai aspertuak giñala!
 Beldurtu giñan aurten mudantzak
 nekez izango zirala.
 Santio eta Santana buelta
 ez da ortako makala,
 beroa bear bagendun ere
 uste det izango dala.
- 2/ Kejatsu geunden kanpotar danak,
 berdin berriz etxeokak,
 nekazarien lantuak emen
 ez dira arritzekoak.
 Eguzki gabe or zeuden larri
 ildakoen antzekoak,
 ia pixka bat mugitzen diran
 arto ta gaiñontzekoak.
- 3/ Lenen belarrak zarregi egin;
 noiz izango da bestea?
 Ganaduzale batek badauka
 naikoa buruaustea.
 Izerdi patsez jo ta jo estu
 or nekazari tristea;
 beste askoren kezka bakarra:
 beren gorputzak beztea.
- 4/ «Igualdatea etzegok urre»
 nago sarritan esanda,
 batzuk lanean madarikatzen,
 besteak bizkar emanda.
 Kristaua nola egon liteke,
 eguna libre izanda,
 ordu luzeak alperrik galtzen
 ondar gaiñean etzanda?
- 5/ Jantzi ariñen alde jarriak
 daude oraintxe geienak,
 dituzten saillak bixtan jartzea
 ainbat gustatzen zaienak.
 Ainbeste gazte beroaren zai
 ain amorratzen zeudenak,
 ai, erakutsi naiko dituzte
 erakutsi litezkenak.

La Voz de España, 1971-VII-10.

GAILLURREAN GERA

- 1/ Jantzi apaiñez dago
euskaldunon lurra,
gelditzen dan zatia
bai zati apurra!
Emengo gorabera
oso da laburra,
aurtengo udaldiak
artu du gaillurra.
- 2/ Gabak luzatuz beti
asetzeko loaz,
egunak laburtuaz
ta bazterra joaz.
Andra Mari ezkeru
bakantzera goaz,
bi etortzen badira
lau iges dijoaz.
- 3/ Lantua ta marmarra
ugari da emen,
askoz jende ohea
izaten zala len.
Juxtu-juxtuan pasa
etxera lenbailen,
diru sobre aundirik
apenas dabillen.
- 4/ Beatz aundia jaso
kamio ertzetik,
egundoko pardelak
dituzte atzetik.
Dirurik etzaiote
erortzen poltsetik,
ortarako irteten
al dira etxetik?
- 5/ Ez dira puntakoak
dabilzkiten telak,
garbitasun alerik
ez duten txepelak.
Bizar da illez ondo,
dirutan motelak,
oiekin jai daukate
emengo otelak.
- 6/ Ugaltzen ari dira
urtetik urtera,
gustatuta ez leike
sartu bat tartera.
Ori bada turistak
bear dun tankera,
obe degu etxetik
oiñik ez atera.
- 7/ Beti aritu gabe
jo ta ke lanean,
egun bakar batzutan
jai udazkenean.
Uste det gozatzea
nik oiek aiñean,
artzaiekin bilduta
Urbia gaiñean.

La Voz de España, 1971-VIII-15.
Zeruko Argia, 1971-VIII-22-29.

DOLARRA GAIXO

- 1/ Dolarra gora, dolarra beera,
kezkaz beterik mundua,
Amerikari iritxi zaio
erabakien ordua.
Len beti goitik ibili arren
orain jetxi du burua,
gizona gaixotzen dan bezela
gaixotu leike dirua.
- 2/ Etengabeko dirutzak bear
Vietnam aldeko gerrak,
illargirako joan-etorriak
gastuz ez dira melarrak.
Amar artuta beste aldean
ogei bat eman bearrak,
lengo osasun bikain, ederra,
ola galdu du dolarrak.
- 3/ Naziotako agintariak
txinparta dariotela,
ekaitz oneri igesi naian
al dunak al dun bezela.
Kontuak ondo atera bear,
galduak daude bestela,
danak erotu bear dute gaur
zer egin ez dakitela.
- 4/ Larunbatean zazpi ministro
ziran Belgica'n batuak,
bat egiteko asmoz joan eta
pot eginda geratuak.
Erri bakoitzak bere aldera
atera ditu kontuak,
«lendabiziko Jaungoikoa ta
ondorenean santuak».
- 5/ Ai, dolarraren gaixotasunak
kutsutu gaitu batean,
mundu osoa aztoratu da,
iñor ez dago pakean.
Anaitasunak indarrik artzen
ezpadu gizon artean,
gure Jainkoak bakarrik daki
emen zer gerta leikean.
- 6/ Bein illargia eta bein Marte
nai genduke zapaltzea,
urrena berdin pentsatuko da
Venus bixitatutzea.
Zertarako da mundu berrien
billa ola nekatzea?
Ez al genduke obe askozaz
lengo zar au konpontzea?
- 7/ Zorioneko diru petralak
beti griña ezagunak,
kontatu ezin ainbat zoritxar
inguratzen dizkigunak.
Bein interesa tarteko dala
etsai biurtzen lagunak,
zortzitik zazpi gerra badira
diruak sortzen ditunak.

La Voz de España, 22-VIII-1971.
Zeruko Argia, 1971-IX-5.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

IRUNTXIBERRI

- 1/ Aia erriak deporterako
balio du izugarri,
lengoak lengo, oraingo au nik
goi maillan nai nuke jarri.
Euskaldunetan geienak dute
gure gizonaren berri,
txiki aundiak izaten dira,
eta bat «Iruntxiberri».
- 2/ Orrek auzia bere aldera
beti garbi erabaki,
bein jokatzera joaten danean
kontu pixka bat eduki.
Buruz ez dago oso motela,
zer egiten dun badaki;
begiratuta gorputz exkaxa,
baiña indarra galanki.
- 3/ Askok pentsatu zuten len ere
menderatuko zutela,
gero ikusi zuten kukuak
txit oker jo zietela.
Arrigarrizko auspoa dauka,
ain da zaill eta ximela,
kontrariorik ez du arkitzen
korrikalari bezela.
- 4/ Ariña baita lumaren gisan
gutxi zanpatzen du lurra,
baiña jokoak irabazteko
badu orretzek adurra.
Ia lurrean ageri ez ta
nunai sartzten du beldurra,
puska bi laister egiten baitu
kana beteko egurra.
- 5/ Dabid txikiak Goliat aundi
menderatu zun antzean,
Iruntxiberrik bikaiñagoak
izaten ditu ertzean.
Aundiak bapo txikitzen dira
orren ondoan jartzean,
belar ebaten eta korrika
nork utziko du atzean?
- 6/ Patxaran eta apal esango
dizkitzu esatekoak,
papera egin baiño lenago
ondo pentsatutakoak.
Orren talentu oiek ez dira
bazterrera uztekoak,
jokoak nekez egingo ditu
baiña irabaztekoak.
- 7/ Sasoi aparta, iñolaz ere,
Aia'ko txikiarena,
erakutsia dauka ederki
erruz balio duena.
Ogeitamalau urte baditu,
elduta dago txermena,¹
denbora gutxi gelditzen zaio,
orixe dauka txarrena.

La Voz de España, 29-VIII-1971.
Zeruko Argia, 1971-IX-12.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

1. Txermena: udare, pera.

GURE ESTROPADAK

- 1/ Poztu, anaiok, poztu, arrebok,
goazen alkar alaitzera,
goazen euskaldun arraunlaria
gogo biziz txalotzera.
Arraun eguna degu gaurkoa,
ez begiratu atzera,
goazen saltakor, berdingabeko
Donosti bixitatzera.
- 2/ Erri bakoitzak bere oiturak
maitatzen ditu biozki,
maitasun ori itzaltzen bada
orduantxe danok gaizki.
Euskal biotzen asegarrria
gaurko eguna da, noski,
arraun-jai gabe oso ankamotz
litzake gure Donosti.
- 3/ Gerri bigunak, beso sendoak,
auspo ederra ere bai,
ezin egonik, urduri daude
asteko unearen zai.
Amalau gizon ontzi bakoitzak,
danak bizkor, danak ernai,
duten ametsa jakiñekoa:
lendabiziko sartu nai.
- 4/ Erri bakoitzak nai luke ziñez
bestetatik nabarmendu,
aurretik asi, aurretik buka,
al bada bentaja kendu.
Aupa, mutillak! Jo danok gogoz!
Nagikeriak aldendu!
Euskal arrazak sendotasuna
olaxen erakusten du.
- 5/ Jendez estali dira bazterrak,
noiz onelako egunik?
Urgull, Igeldo ta Santa Klara
begiz ikusten ditut nik.
Ainbeste itxas-ontzi txistuka,
nork ezkuta poztasunik?
Munduko diruz ez da pagatzen
olako edertasunik.
- 6/ Señalearen zai daude zintzo,
gogozko zaie astea,
zer atsegiña begientzako
lenen txanpa ikustea!
Danak anaiak ditugularik
bat aiña maite bestea,
beste gauzarik ez genduke nai:
onenak irabaztea.
- 7/ Zenbait euskaldun bizio batek
or dauzka menderaturik,
santu izango giñake, noski,
ezpagendu pekatu rik.
Gorrotu gabe goza dezagun
anaietara bildurik,
gero penarik ez izateko
etzazu joka dirurik.

La Voz de España, 1971-IX-5.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

NAZIO ALKARTASUNA

- 1/ Denbora gutxiz alda diteke amaikatxo egitura, oraintxen ere, ikusten danez, gauzak ala du itxura. Nazio alkartasuna ere bat-batean ugaldtu da, len baztertua zegoen Txina sartuko baita barrura.
- 2/ Ainbat urtean ate joka ta beti atarian utzi, ez aintzat artzen, baiñan alare aiek egundo ez etsi. Len bi pusketan zegon Txina'ri trantze gogor au iritxi: bati ateak pozez ideki, besteari berriz itxi.
- 3/ Goiko gaiñetik erori leike aguro beko zulora, politikoen artean ori sarritan gertatuko da. Atzotik gaurra orra erabat nola aldatu dan denbora: kanpoan zana barrura eta barruan zana kanpora.
- 4/ Len txinatarrak eduki arren familiaratik aparte, gaurtik aurrera beste edozeiñen eskubidea daukate. Erabaki au botoen bidez nazioak artu dute, amerikarren politikari ezetz erantzun diote.
- 5/ Ta erri oien borondatea garbi agertu dalako, ipurdikoa izan da ori Ipar-Amerikarako. Zortzireun milloi txinatar orain familian barrurako, izan dedilla mundutar danon pakearen onerako.
- 6/ Amesten zuten aukera dana orra etorri eskura, kopeta goian duala Txina ONU'ko batzar-lekura. Urretik ezagutu naiean bi erri oien postura, Nixon joateko asmotan degu Pekin'era ta Mosku'ra.
- 7/ Atzoko gorri, zuri, berdeak, gaur dira ori ta beltzak, iñoiz ez dute bukaerarik gizonen arteko saltsak. Komeni zaien soiñu artara egiten dituzte dantzak, ez dira sinistekoak ere politikaren mudantzak.

La Voz de España, 1971-X-31.
Zeruko Argia, 1971-XI-7.

URTAIN

- 1/ Gora ta gora zu sortu ziñun
ama onaren sabela,
Gipuzkoa'ko mendi-zelaiak
gaur bai alaitsu daudela.
Arrazoi aundiz ikusten det nik
pozez gaiñezka zaudela
bigarren aldiz jantzi baitez
zuk Europa'ko txapela.
- 2/ Joxe Manuel, bein bear eta
bete da zure ametsa,
akatsak danok baditugu-ta,
zuk errenditu nai eza.
Ordua da-ta, mundu guziak
egi au aitortu beza:
gauza benetan artutakoan
zu austen ez da erreza.
- 3/ Arrigarrizko kemenak dira
Jainkoak zuri emanak,
zentzu aundirik ez du berekin
au aitortzen ez duanak;
naiz izan belgak, berdin frantzesak,
ingles edo alemanak,
gorputz guzian min artzen dute
zuk jotzen dituzun danak.
- 4/ Gazte denboran marka guziak
ondu ziñun arrietan,
neurri gabeko gatza baitago
zure beso-gerrietan.
Kontrarioak asko dituzu
euskaldun lurrean bertan,
indarra zer dan ez dakitenak
ari dira berriketan.
- 5/ Baserri kaxkar batetik jetxi
eta kalean luzitu,
opiziorik ikasi gabe
onen danak errenditu;
bigarren aldiz Europa ontan
jaun da nagusi gelditu,
zeiñek ote du, Joxe Manuel,
zuk dezun ainbat meritu?
- 6/ Derrigor utzi bearko dezu
laister Europa atzera,
zu beartuko zaituzte, noski,
itxaso pasatzera,
Ameriketan norbait joango da
aguro lurra jotzera,
azken aldian bezin gogotsu
saiatzen baldin bazera.
- 7/ Seguru nago indarrez iñork
ez dizula eragingo,
gaiñontzean zer gerta diteken
aurrez ez degu jakingo.
Ameriketan on asko dira
nola lengo ta oraingo,
baiña zurekin nai dutenikan
ez dute aixa egingo.
- 8/ Erremeritzen saia zaitea
oraiñarteko utsuna,
berdingabeko aukera baita
orain etorri zaizuna;
danok dakigu Jainkoak gaia
sobrean eman dizuna,
Joxe Manuel, zeure eskutan
daukazu etorkizuna.

*La Voz de España, 19-XII-1971.
Zeruko Argia, 1971-XII-26.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 19.*

URTEBERRI ON!

- 1/ Lenengo eguna gaur
 aurtengo Ilbeltzez
 agurtu nai genduke
 egundoko pozez;
 mundutar danok gaude
 alaitasun gosez,
 Urteberri on opa
 dizutet biotzez.
- 2/ Gerta leike lengoak
 baiño zitalago,
 ainbat arrikkurekin
 ni kezkatu nago.
 Gorrotutik negarra
 besterik ez dago,
 emen bear deguna:
 maitasun geiago!
- 3/ Orain bi milla urte
 Jauna aragitu,
 Arek esandakorik
 guk ez nai aditu.
 Gaitz danen sendagaiak
 dotriñak baditu,
 ez degu betetzen da
 onek galtzen gaitu.
- 4/ Ez degu zorionik,
 ez da gugan pozik,
 kristau izenekuok
 ezpaitegu lotsik;
 ezpadegu entzun nai
 an dagoen itzik,
 dotriñak ez du kulpik,
 guk geronek baizik.
- 5/ Etzaigu iritxiko
 zorion urterik,
 ugaltzen ezpazaigu
 kristau birtuterik;
 ezpadegu aldatzen
 geure izakerik,
 guk ez degu merezi
 ondo izaterik.
- 6/ Beste danak gaizto jo,
 geu bakarrik ontzat,
 auxen da gozamina
 gutar askorentzat.
 Beti txar desiatu
 lagun urkoentzat,
 urte onik ez dago
 orrelakoentzat.
- 7/ Ez dedilla indartu
 kontzientzi arrik,
 pasa nai ezpadegu
 bizimodu txarrik.
 Ez maita neurritz kanpo
 urre ta zillarrik,
 zoriona ez dakar
 diruak bakarrik.
- 8/ Bizikera berri bat
 Urte Berriz asi,
 lengo sare berean
 ez gaitzen nasi;
 ikusterik nai ezta
 alkarren igesi,
 ola izatezkeroz
 zertarako bizi?

La Voz de España, 1971-I-2.

Zeruko Argia, 1972-I-9.

Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

MATTIN-EN OMEN EGUNEAN

- 1/ Negu beltzean usai bereziz
or Ahetze'ko lorea,
euskal baratza apaintzekotan
nun billa leike ohea?
Biotz biotzez opa dizut nik,
lagun zar paregabea,
urte askoan gorde zazula
gaur daukazun umorea.
- 2/ Ainbat illunpe argitzeko zu
dizdizka zauden izarra,
maitasun labe dezu biotza,
ezpainenetan irriparra.
Ain aundia da inbiri eta
gorrotoaren indarra,
gaurko munduak badauka, Mattin,
umorearen bearra.
- 3/ Tentatzen dezu gizon gordiña,
eta berdin neskatiilla,
denbora gutxiz bizkor kantatuz
sekulako bertso pilla;
ate danentzat billatzen dezu
komeni dan maratilla,
triste daudenak alai jartzeko,
Mattin, zu zera mutilla!
- 4/ Etenik gabe, plazarik plaza
or zabiltz jendea pozten,
parre txikirik zeuk utzi gabe
bestiei egiñerazten.
Berez etorri bear du orrek;
au zeñek ez du ikusten?
Zure alderdi on oiek, Mattin,
ez dira dendan erosten.
- 5/ Urte batzuek bizkar gaiñean,
baiña barrendik ain gazte,
zirikalari jostalaria,
beti jolasaren eske.
Txarretik ezer ez dezu eta
onetik neurriak bete,
orrenxegatik maite zaitu zu
Euskalerrriak ainbeste.
- 6/ Jardunak jardun, zintzo ta sendo
dakizu lagun irauten,
iritxitako toki danetan
beti gizon erantzuten.
Nik ondo dakit ortako danak
nola balio ez duten,
zuk bietara dakizu ondo:
esaten eta entzuten.
- 7/ Ai, Ahetze'ko lore mardulak
menderatu du negua,
usai gozotan kutsutu ere
Donosti ta ingurua.
Noizpait irixten danean, Mattin,
emengo azken ordua,
amaika pesta goxo jarrita
utziko dezu mundua.

La Voz de España, 16-I-1972.

Zeruko Argia, 1972-I-23.

Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

ENDAÑETA

- 1/ Bertso maiteok, barren-zulotik
kanpora irten zaitezte,
Endañeta'ko seme trebeak
merezi baitu ainbeste.
Ondoren ere gizaldietan
zu aitatuko zaituzte,
orrelakorik izan zeikenik
iñork ezpaizuen uste.
- 2/ Laztasun eta zailmenak ditu
beti arri kubikoak,
txikiak ez det esaten, baiña
amabost arruakoak!
Gizonak nola izan lezazke
indar ortaraiñoakoak?
Erdi-zoratu ginduzen danok
begiz ikusitakoak.
- 3/ Lenago beian etzeunden, baiña
orain bai zerala aundi,
zure lan ori aitatuko da
emen gizaldiz-gizaldi;
bost minutuko iru saiotan
etziñan egona geldi,
denbora ortan garbi emanaz
ogitalau jaso-aldi.
- 4/ Zuk egindako marka ontzea
buruan sartzen bazaio
gaur edo biar bateonbati,
naiko lan gelditzen zaio.
Egindakoa or gelditzen da,
itzak ez dute balio;
arria beti zai egongo da
iñork eldu nai badio.
- 5/ Ain berdintasun arrigarria
azaldu zendun lanean,
asieratik ziñan ainbeste
baziñan zu azkenean;
iru zortziko egin zenitun
galgarik ederrenean,
lendabiziko tandan bezelá
berdin irugarrenean.
- 6/ Jakin al leike, zer da ordea
jaten ematen zaiona?
Egia al da gaur nere begiz
emen ikusten nagona?
Nere ondoan zegoen bati
au da nik entzun niona:
«Oinbeste indar duena ez da
parte oneko gizona!».
- 7/ Erantzun nion: «Izan dezu or
oker aundi, nabarmena,
ez dezu ori zuk ezagutzen,
orrek ematen dit pena.
Ixilla eta lotsatia da,
ditekenik apalena,
txita bati gaitz egiten ere
asmatuko ez lukena».
- 8/ Jainkoak emandako doايا
nola eduki gordeta?
Poztu, alaitu, Joxe Manuel,
lenengo maillan zaude-ta.
Aspalditxoko zure ametsak
orra gelditu beteta,
nere zorion beroak artu,
lagun zintzo «Endañeta».

La Voz de España, 30-I-1972.
Zeruko Argia, 1972-II-6.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

SAN PERMIÑAK

- 1/ Festazalea danak
festa nai du egin,
biotzez alai eta
anketatik arin.
Gogozko santua du
jendeak San Fermin,
Iruña aldean ezta
izango atsegin.
- 2/ Sasoia gaiñezka ta
ezin iñun gorde,
San Ferminak dira-ta
etxetikan alde.
Askok aurkituko du
zernai libertade,
santuarekin asko
gogoratu gabe.
- 3/ Bero diran odolak
ezin errenditu,
beti ala izan da
eta ez arritu.
Gazteak zorakeri
asko maite ditu,
zarrok ohea degu
etxean gelditu.
- 4/ Jan-edan egin baiña
neurritxo bat artu,
familian eztedin
naigaberik sortu.
Sano nai badezute
ortik etxeratu,
zezen adarretara
etzaitetze sartu.
- 5/ Zein da etxekoa ta
zein da kanpotarra?
Zein ote da emea?
Zein ote da arra?
Garbitasuna nunbait
askorentzat txarra,
bada gaur bazterretan
txima ta bizarra.
- 6/ Moda omen da eta
bai modari eman,
oraingo naspide au
nik eztakit zer dan.
Euskaldun, frantzes, ingles,
holandes, aleman,
zoroenak zein geran
gaur zeiniek antzeman?
- 7/ Kristau itxurik gabe
emengo ta ango,
oien alde botorik
nik eztet emango.
Nabarmenkeri alde
ez izan egundo,
itxuran jazten danak
ematen du ondo.
- 8/ Ez nuke iraungo nik
zoramen erdian,
festa ona da baiña
bear dan neurrian.
Naiago nuke askoz
gure alderdian,
artzai artean lasai
Urbia mendian.

La Voz de España, 1972-VII-9.

GURE GIPUZKOA

- 1/ Beti zurekin pentsatzen nago,
o Gipuzkoa kuttuna,
nork argituko ote lirake
barrengo illuntasuna?
Zure semeak, naigabe biziz,
au da galdetzen dizuna:
nun galdu dezu garai batean
zenduen edertasuna?
- 2/ Lanez, industriz ta ondasunez
beste edozeiñen pare;
ori ala da, baiña ez gaitu
danok asetzen alare.
Zu jostaillu bat ziñan lenago,
beti apain da dotore,
aunditzen asko ari zera gaur
baiña bai zatartzen ere.
- 3/ Zer aldakuntzak urte gutxian
sinisteak lanak ditu,
gaillurretara begiratuta
ixilik ezin gelditu:
aritz, gaztain da pagoak bota,
ta piñua nagusitu,
zeru-kolore ziran mendiak
beztu eta itxusitu.
- 4/ Alde batetik ikusten degu
oso aberats zaudela,
inguruetan zure inbiriz
asko ta asko daudela.
Zeiñek sinistu oinbesteraño
alda bear zenduela?
Etzagun pentsa zorion dana
diruak dakarkiola.
- 5/ Gure Jainkoak ornitua zu
ain edertasun ugariz,
guztiak galdu bear al dute
gu gizonon zabarkeriz?
Arnas garbirik ez leike artu
emen dagon zikinkeriz,
ibai ederrak estali dira
benenozko apar zuriz.
- 6/ Geuk sasitegi biurtu degu
paregabeko baratza,
erdibitzeko zorian dago
gipuzkoarron biotza.
Polit guzien erregin ziñan
ta gaur ain zaude narratsa,
lenago nunai usai gozoa
ta orain berriz kiratsa.
- 7/ Guretzat zegon, itxura danez,
naigabe danen kartzela,
zu aunditzea danok nai degu
baiña bear dan bezela.
Zentzu pixka bat dutenak beintzat
konturatu ditezela,
ezta egia gauza guztitan
aurreratutzen goazela.
- 8/ Etxe zatarrak an eta emen
egin da egin trotean,
arrotz jendea antxe pillatu
eten gabeko katean.
Egiña dago pekatua ta
aitor dezagun batean,
buru geiegi eztala izan
gipuzkoarron artean.

*La Voz de España, 1972-VIII-9.
Zeruko Argia, 1972-VIII-20 ta 27.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

INAZIO, ARANTZAZU'N

- 1/ Zeru-argiak erdiz jo zuen
danontzat zorionean,
mundu engañagarri au zer dan
bein ikusi zuenean.
Arantzazu'ra gabeko onik
etzuen ark barrenean,
gerrako zauri gogorretatik
ondo sendatu zanean.
- 2/ Amaren babes goxoan antxe
barren dana zalapartan,
zenbat eskari egingo zuen
otoitzik beroenetan!
Frantzisko Done Borjakoari
garbi jarri zion kartan,
animarentzat zenbat probetxu
izana zuen gau artan.
- 3/ Lo beldur gabe, erne ta sendo,
eskari danak intziri,
ongi zekien ark Amarekin
zer izkera erabili;
bere gorputza zigorkatuaz
an egin zuen bijili,
goitar indarrak lortzeko etzan
bigunkeritan ibili.
- 4/ Oker bideak alde bat utziz
orra erabat zuzendu,
gure Zaindari loiolatarrak
gauza benetan artzen du.
Neke latz eta suprimentuak
iñoiz etzuten atzendu,
zer ez genduke egingo emen
aren fedea bagendu?
- 5/ Zu, Inazio, aspaldi artan
erromes izandakoa,
geroztik ainbat milla euskaldun
bidean jarritakoa.
Lareun da berrogeitamar urte
denbora pasatakoa,
Arantzazu'ren santutasuna
ezta atzo goizekoa.
- 6/ Euskalerrriak gain santu ori
beti zintzo maita beza,
Amarik gabe dagon erria
oso baita ezereza.
Lareun da berrogeitamar urte,
esaten oso erreza,
ta ordurako Arantzazu zan
pekatarien babesa.
- 7/ Orra euskaldun seme trebea
apal belaunikatuta,
Arantzazu'ko gain ederrean
santutasunez sututa.
Zeruko Ama biotz erdian
indartsu zeukan sartuta,
Montserrat'era joan zan ondoren
emen indarrak artuta.
- 8/ Gaur ez gabiltza, zoritxarrean,
Inazio'ren antzera,
mundutar griñak etorri dira
zerutarrak itotzera.
Ugaldu dira aurrerapenak,
ez noa ni ukatzera,
zenbait gauzetan aurrera goaz,
baiña fedean atzera.

- 9/ Len ezer onik etzala egin
esaten dute lenengo,
ipui zoroak dirala danak
entzuten zaie urrengo.
Erri zar onek akats asko du,
ezetzik eztet esango,
fedea gabeko Euskalerrria
ezta ohea izango.
- 10/ Zientziaren barruti ortan
orrenbeste jakinduri,
baiña fedea iñoiz kalterik
egin al dio iñori?
Euskalerrriko semeak ere
leiza zulora erori,
Jainkorik eta Ama Birjiñik
ez aitatu gaur askori.
- 11/ Asi ta buka guztia emen
egiten dala diote,
gerokoaren kezkarik eta
ardurarik eztaukate.
«Il zan Jainkoa», ta aren tokia
gizonek artu baitute,
zerbait sinismen daukagunori
burla egiten digute.
- 12/ Ain amorratzen ikusten dira
Eliz Ama zapaltzeko,
une guztiak onak dituzte
benenoa zabaltzeko.
Egitzazute alegin danak
trabak beingoan kentzeko,
berealaxe izango gera
animalien antzeko.
- 13/ Ekaitzaldi au etorri zaigu
astinduak emateko,
indarra eta kemena bear
degu zutik egoteko.
Bide kaxkarra artu dezute
zoriontsu izateko,
fedea utzitako utsuna
ezerk ezpaitu beteko.
- 14/ Nola liteke euskal fedea
gabetik goizera galdu?
Gure lur onek utsune ori
ezaguru bear al du?
Arantzazu'ko Ama maitea,
zure grazia zabaldu,
beldurgarritzko olatu onek
danok ez gaitzan zapaldu.
- 15/ Urte gutxian gure artean
bada milla gorabera,
munduak aixa garamazki gaur
berak nai duen aldera;
eliz-gizon da mundu-gizonak
danok pekatari gera,
urak etorri bearko dute
derrigor beren bidera.
- 16/ Bide zuzena aurreko zarrak
erakutsi zigutena,
ezta ohea orain ordaiñez
ezarri nai digutena.
Azkena galdu bear dana da
gure ustez sinismena,
ilda berpiztu zan Kristorengan
badegu itxaropena.

*Arantzazu, 1972-IX.
Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.*

UZTAPIDERI

Donostiko Astoria Antzokian omenaldi eder bat eskeñi zitzaion Uztapideri 1972'ko iraillaren 24'an. Andik bi egunera bertso aukeratu nituan *La Voz de España*'n:

- 1/ Ogeitaka urtez ibili gera
biok erririkan erriz,
orduko sasoi eta almenik
ezta etorriko berriz.
Beti apal da beti leialki,
jatortasun arrigarritz,
ura berdintzen gaiztoa baita
gizonez ta bertso lariz.
- 2/ Egun goxoak, egun mikatzak,
danak alkarren segiran,
Uztapidentzat ere eziña
orra nola etorri dan.
Orain an dabil burumakurka
bere etxetxoaren jiran,
onelakotan ikusten degu
egizko lagun zein diran.
- 3/ Orain bi milla urte zitzaigun
Salbatzaillea etorri,
gurutze baten inguru-sailla
utzirik odolez gorri.
Ark eman zuen agindu ura
bai dala gogoangarri:
lurreko urte bakar auetan
lagun deiogun alkarri.
- 4/ I Oiartzun'en eta gu emen,
alkarrekin ezin goza,
gure ondoan gertatu baintz
izango genian poza;
berriro entzun nai baigenikek
laister ire kantu-otsa,
itxaropenik ez galdu iñoiz,
Manuel, jaso biotza!
- 5/ Lenago beian ez intzan baiña,
jasoa izan aiz gora,
i goraltzeko ta txalotzeko
artu genikan denbora.
Bein sartu intzan, zorionean,
euskaldun biotz-ondora;
Euskalerrria irekin zegok,
egon indeke gustora!

La Voz de España, 26-IX-1972.
Príncipe de Viana, 1972-X.
Sortu zaizkidanak, *Auspoa* 112, 1973.

UDAZKENA

- 1/ Uda joan zaigula ta
zertan izan pena?
Bera izaten baita
sarri kaxkarrena.
Aspaldiko urtetan
uka ez leikena,
askoz ohea dala
emen udazkena.

- 2/ Ego-aize goxoak
eztitzen gaitu gu,
«ongi etorri» pozik
esaten diogu.
Kanpoa illabetez
atzera daukagu,
gozatzeko zerbaiten
premia badegu.

- 3/ Negurako eztago
geiegizko pozik,
beteta bear luken
asko dago utsik;
eztegu ez sagarrik,
ezta ere matsik,
eztauka onek urte
bapoaren antzik.

- 4/ Berrogei ta amar duro,
ori da kolpea!
Lakari babarruna
eztago merkea.
Pentsatzen jarri eta
au bada urtea,
ezta errez izango
nai ainbat jatea.

La Voz de España, 1972-X-6.
Zeruko Argia, 1972-X-22.

ETXEAN DEGU GAITZA

- 1/ Zarautz erritik apalki nator
Aloñaren magalera,
ezin gorderik dauzkadan kontu
batzuk zuri esatera.
Ama laztana, entzun, arren!, zuk
bertsolari eskaera,
bein bear eta Euskalerrian
zure bearrean gera.
- 2/ Emen agertu ziñan garaian
zer naigabe ta samiñak,
esan zeikean danak zeudela
oso burutik egiñak:
oñaztar eta ganboatarrak,
lapurrak eta sorgiñak...
Orduko marka guztiak orain
ez al daude eragiñak?
- 3/ Ama maitea, zeure almena
garbi agertu zenduan,
arro ziranak apaldu ziran,
ta bearra bagenduan.
Otzago edo epelagoa,
fedea bazan orduan,
orain erabat galdu degu ta,
animalien moduan.
- 4/ Gure lurreko goraberak gaur
zein negargarri dabiltzan,
ekaitza pranko ikustekoak
gera munduko bizitan.
Munich, Viet-Nam, ta beste ainbat
beti aotan ez izan,
begira zagun, o, euskadunok,
etxean nola gabiltzan.
- 5/ Alkar arteko adiskidetzak
joanak ditugu igesi,
iñorentzako errukirik ez,
danerako geu lenbizi.
Au egia da, anai maiteok,
eta ukatzen ez asi:
alkar ikusi baiño naiago
suge-gorria ikusi.
- 6/ Bizkar gaiñean artuak gaude
makiña bat danbateko,
ta motiborik asko badegu
berriz kezkaz egoteko.
Deabruaren almen aundiak
artu gaitu gu menpeko,
len igaroak naikoa ez ta
odol gorria tarteko.
- 7/ Sendatu gabe dago oraindik
erri zar onen zauria,
beldur ikaraz jarria nago
sortu leikela berria.
Berriro ere infernu bizi
laister da Euskalerrria,
maitetasunak artzen ezpadu
gorrotoaren tokia.
- 8/ Lenez gaiñera ez gaitzela
anai artean zatitu,
zentsuz osatu gaitzezen ondo,
umekeriak garaitu.
Gure lur onek begiak goruntz
Zugana jaso nai ditu,
ta okerrena gerta baiño len,
Ama, gutaz errukitu.

9/ Anaiak nola ibili leike
alkarrekin arakintzan?
Noiz jarri bear degu apalki
Jaunaren serbitzaritzan?
Gure babesle paregabea,
erri au kontuan izan,
olatu trakets, ondagarriak
azpian artu ez gaitzan.

Zeruko Argia, 1972-X-29.

Sortu zaizkidanak, Auspoa 112, 1973.

Goiz-Argi, 1978-IV-8.

ARTETXE OROITUAZ

Joxe Artetxe il berria zalarik, Donosti-
'ko Aurrezki Kutxaren etxean izlari mor-
doxka bat izan zan, aren doai txalogarriak
gogoratzen. Tarteko giñan gu ere, geure
ezerezean; eta gau ortan esan genituen itz
neurtuak dakarzkigu gaur orrialde aueta-
ra.

- 1/ Itz bakar batzuk, adiskideok,
ta neurtutako bertsotan,
lagun on baten oroimen onak
bildu gaitu arrats ontan.
- 2/ Baiña... nolako laguna gendun!
Au nik nolatan agertu?
Une guztitan gogoan degu,
oroitzez ezin aspertu.
- 3/ Gipuzkoa'ko lur sendoaren
egizko frutu, emaitza,
berdiñak sortu daitezke baiña
obea sortzen da gaitza.
- 4/ Gizon osorik izan badegu,
osoa gendun Artetxe;
iñork alderik etzezaioken
kendu Joxeri ortantxe.
- 5/ Gizon etxean, gizon auzoan,
gizon zebillen tokian,
bere lekua betetzen Joxek
gutxik bezela zekian.
- 6/ On utsa zan da on egitea
zan arentzat atsegiña,
kontatu ezin ainbat mesede
bere denboran egiña.
- 7/ Zerbaiten eske joandakorik ark
etzuen utsik utziko,
lagun urkoa serbitzea zan
arentzat lendabiziko.
- 8/ Ezin ukatu argibiderik
billa zijoakionari,
galde bestela artxiboetara
maiz inguratzen zanari.
- 9/ Guraso gisan ere ura bai
ixpillutat artzekoa!
Aren ondoren zein ezereza
Basarriren antzekoa!
- 10/ Zenbat anima triste alaitu
ote Artetxeren itzak?
Ebanjelio kutsua zuen
aren kontseju bakoitzak.
- 11/ Penak arindu, zauriak goza,
negar-osiñak urrundu;
au xan Joxeren jo-muga beti:
premijs zanari lagundu.
- 12/ Egizko kristau sendo artean
nork artu ari aurrerik?
Arek ezipadu, nork izango du
zeruetako sarrerik?

- 13/ Euskaldun eran artuta berriz
ura bai zala osoa!
Iñork geiago ezin maitatu
gure Euskalerra gaixoa.
- 14/ Ler zoriz zeukan maitasun orrek
eman zion sufrimentu;
erria gaixo ikusten zuen,
ezin ba egon kontentu.
- 15/ Artetxe idazleaz eztaukat
batere zertan itzegin;
aurretik danak esan dute ta
lana bi aldiz ez egin.
- 16/ Ogei liburu eta geiago
gure Joxek idatziak,
eta moldatu zituen letrak
zerutar intzez jantziak.
- 17/ Euskal kutsua oparo dago
orrialde bakoitzean;
etzuen beste ezerk tokirik
Artetxe'ren biotzean.
- 18/ Izarraizpean loratu ziñan
landare argi, ernea;
ezta makala, lagun zar Joxe,
utzi dezun utsunea.
- 19/ Txiki-txikitan lagun egiñak
zorionean zu ta ni;
arrats onetan omen apal au
nola ez zuri eskeiñi?
- 20/ Astero zintzo egiten nizun
lantokiraiño bixita;
zer naigabea zure aulkia
gaur ain utsik ikusita!
- 21/ Sentikor jaio, sentikor bizi,
sentikor zu lur onetan;
guk uskeritzat genduzkan gauzak
artzen zenitun benetan.
- 22/ Zure biotza senda ezin dan
gaitzak esitua zeukan:
lau katu izan eta emen gu
eten gabeko burrukan.
- 23/ Zer naigabe ta zer oiñazea,
Joxe maitea, zuretzat!
Ikusten zendun etsai txarrenak
geu gerala alkarrentzat.
- 24/ Erruki gabe arantza beltzak
or zenitun zulatzaille;
ikusten zendun gu geu gerala
gure erriaren iltzaille.
- 25/ Neurritz kanpora maite baizendun,
Joxe, zure sorterrria,
ezin eraman iñolaz ere
beraren ondamendia.
- 26/ Ito-larriak menperatuta
biotzak ezin erantzun;
aundi, zabala bazendun ere
geratu egin zitzaizun.
- 27/ Lanez bizi ta lanez iltzea,
ori zan zure ametsa,
eta lanean eman zenduen
lurreko azken arnasa.
- 28/ Negar zegiten euskal baserri,
kale, itxaso, mendi, arkaitzak,
zeru alderuntz egatu ziran
euskal semien otoitzak.
- 29/ Agur, lagun zar berdingabea!
Agur, gidari onena!
Betikotasun osoan goza
pakea ta atsedena!
- 30/ Itza ematen dizugu, Joxe,
emen geranok batean:
zure bidetik jarraiko degu
arnasik degun artean.

ZORIONAK

- 1/ Ia bi milla urte baditu
gaurko egunaren sonak,
entzun alare Basarri oni
gogoratzen zaizkionak.
Ezpain guzitan dabillen itza
auxe degu: zorionak!
Beste egunak eztuten zerbait
berekin dute Gabonak.
- 2/ Ezta bukatzen inola ere
gerrarik eta liskarrik,
Belen'en sortu zitzaigun ari
guk ez eman nai eskerrik.
Ai, maitasunak gure artean
eztu bear dan indarrik,
obretan bear degu pakea
ta ez itzetan bakarrik.
- 3/ Gizon egin zan Jaungoiko baten
naigaberik aundiena,
ezta dudarik, begiratuta
emen ikusten duena.
Ain indartua dago nunaitan
gorrotoaren aiena,
dirudienez, gizona degu
konpondu ezin leikena.
- 4/ Emengo bonba, orko suketa,
eraso eta atake,
ta ezpainenetan zergatik dabil
ainbat zorion da pake?
Alkar iltzen da alkar ondatzen
etenik gabe jo ta ke,
zure dotriña beteko balitz
beste modutan giñake.
- 5/ Esker gaiztozko lurarroak nunbait
zentzu dana galdu degu,
geiago ezta udaberririk
baizik eta beti negu.
Geu gera Jainko, geu gera dana,
erabat aztu zaitugu,
eta pasatzen ari geranak
ondo merezi ditugu.
- 6/ Bukatu ziran parre gozoak,
ugaldu dira negarrak,
eta ez jakin oraindik emen
zer gauden sufri bearrak.
On egiteko mantsoak gera,
txar egiteko azkarrak,
kristautasuna ona da baiña
kristauok gera kaxkarrak.

Zeruko Argia, 1972-XII-31.

ESKERRAK EMANAZ

1973'garren urteko Ilbeltzaren 21'ean, omenaldi bat eskeiñi zidaten Donostian, *Astoria* antzokian. Eskerrak emanaz, iru bertso auek kantatu nituan:

- 1/ Anai-arrebok, zer portamena izan dezuten nerekin!
Ainbeste maite ninduzutenik gaur arteraiño ez nekin.
Gure Donosti berdingabea egitazko euskal jardín;
usaintsu dago, bada danetik: lirio, arros, krabelin.
Ai!, giro oni eutsi zaiogun ta ez dezala aldegin,
gaixorik dagon gure izkuntza lenbailen sendatu dedin.
Eztakit nola eskerrak eman, eztakit nola itzegin,
nik gauza gutxi merezi nuen eta zuek asko egin.
- 2/ Pozaren pozez malko loditan bustirik ditut begiak,
eta txikitat jotzen ditut gaur egindako lan guztiak.
Maite zaituztet, euskal itxaso, baso, zelai ta mendiak;

maite zaituztet, erri txukunak, berdín baserri txuriak.
Entzun ditudan goralpen oiek izan dira geiegiak.
Zugaitz zarrari itsasi zaizka nunaitik mendu berriak.
Pozik geiena zuek ematen dezute, bertsolariak,
pixka bateko bizia oraindik badauka Euskalerrriak!

- 3/ Gure arteko jatortasun au ezin diteke berdindu,
aurrera ere alkar maitatzen bear degu alegindu,
uskeri danak alde bat utzi eta alkargana bildu.
Ekin lanari gorputz ta anima, nagikeriak astindu,
gure erriak bide bakarra nere ustetan ori du.
Eta zuek, euskal urretxindorrek, etzaitzeta ixildu.
Al baldin balitz gaurko zorra nik bizkor nai nuke ordaindu,
serbitzari bat emen dezute, nai dezutena agindu.

Zeruko Argia, 1973-I-28.

ARRIA TA LATASA

- 1/ Egun aundia ingura zaio
antziñako aizkorari,
ta jende askok bixita egin
naiko dio Tolosa'ri.
Gutxi-geiago errespetua
izaten zaio plazari,
beren ordua iritxi zaie
Arria ta Latasa'ri.
- 2/ Biak trebeak, biak bizkorrak,
ori ezin leike uka,
gaur ika jardun bearko dute
len itzegin arren zuka.
Basarrik beintzat bere buruan
pentsamentu auxe dauka:
indarrak eta maiñak egingo
dutela gaurko burruka.
- 3/ Arria sasoi betean dago,
aundi, bikain da lerdena,
Latasa'k berrogeitairu urte,
jende danak dakiena.
Alboan jartzen bazaio ere
kontrario gogorrena,
asko dakien azaria da
Sunbilla'tik datorrena.
- 4/ Bakoitzak eman lezazke lasai
bere iritzi txamarrak,
nereak ere gerta litezke
batzutan oker samarrak.
Lan luze ortan ainbat garrantzi
ezpaitu egur gogorrak,
geiago bada gaur irabazi
bear du azpeitiarrak.
- 5/ Iritzi ori eman badet nik
ustez gauzak pentsatuta,
sekula bada, bere garaia
Arria'k oraintxe du ta.
Gaur galtzen badu eskeiñitako
bentajik ezin kenduta,
ez ote luke berdin galduko
berdiñean jokatuta?
- 6/ Goi-maillakoa izatea nai
genduke zuen jarduna,
erakutsiaz nolakoa dan
aizkolari euskalduna.
Tolosa'rako aukeratua
daukagu gaurko eguna,
pozik esango dizuetegu
begiz ikusten deguna.
- 7/ Benetan artu egitekoa,
izan lanaren ardura,
sartu aizkora, dantza ezpalak,
ori da lengo oitura.
Joka gogotsu amorru biziz
euskaldun jator modura,
marmarrik gabe pozik joan dedin
bakoitza bere lekura.
- 8/ Gizatasuna da lendabizi,
au izan beti gogoan,
gizon, al bada, etxean eta
gizon, al bada, kanpoan.
Batek galtzaille izan bear du
birek jokaturakoan,
eskuak luza biok alkarri
lanak bukatutakoan.

La Voz de España, 1973-II-18.

TURISMO TA INDUSTRIA

- 1/ Atzo politak ziran txokoak
bear bada gaur itxusi,
bizitz-ardatzak eskatzen du ta
ezin leike galerazi.
Begien bixtan daukagularik
au nolatan ez ikusi?
Egunero jan bear degu ta
ametsetan ezin bizi.
- 2/ Lanaren bidez ingura bear
premiszko irabazia,
alare sobra baiño geiago
izango da eskasia.
Buruz jokatzan baldin bagera
konponduko da guztia,
beren sailletan errendituaz
turismo ta industria.
- 3/ Lantoki palta ez ote degu
zer pentsatu emateko?
Mugaz arunzko gure anaiak
ortxe ditugu tarteko.
Tristeza bezin mingarria da
bertso bidez esateko,
norbere lurra utzi bearra
ogi pixka bat jateko.
- 4/ Au komeria! Aize utsetik
ezin gindezke mantendu,
turismo eta industriari
kendu ditekena kendu.
Izkuntza galdu, oiturak loitu,
sinismenetik atzendu,
ai, bertsolari onen biotza
onetxek erdibitzen du.
- 5/ Gorputzarenak osatu bear
bakoitzak bere lanetik,
lantegi edo turismotikan
al dunak al duenetik.
Ez gaitzezela iñoiz aldendu
lengo bide jakiñetik,
kristau euskaldun izanaz beti
gauza guztien gaiñetik.

Aranzazu, 1973, III.

GOIZ-ARGI ALDIZKARIARI

- 1/ Ordua da-ta asarre gabe
mintza gaitezen txit garbi,
eroak ere antzematzen du
ez gabiltzala gu ongi.
Illunpe beltzez inguratuta
zure zai geunden aspaldi,
amabostero gu argitzera
azaldu zaite, *Goiz-Argi*.
- 2/ Zein deabruren bidez illundu
da gure zerualdea?
Norbait izan da biotz gogorra,
erruki aundi gabea.
Artzai premian aurkitzen da gaur
euskaldunen artaldea,
zuk badakizu ederki asko
zein dan egizko bidea.
- 3/ Auxen da gaitza izkuntza oni
kolpetik sortu zaiona,
itxura danez, jende asko da
noiz ilko dan zai dagona.
Izan zaite zu erri xearen
gidari zintzo ta ona,
bera baita gaur gure euskerari
bizirik eusten diona.
- 4/ Segá, igitai zorroztu ondo,
ain daukazu zuk lan latza,
Goiz-Argi zera ta zuk uxatu
bearko dezu gau beltza.
Egundo iñoiz ez det ikusi
gaur dagon bezin narratsa,
sasi txar eta larrak moztuta
txukundu euskal baratza.
- 5/ Nastuak gaude, danok biurri,
erri zorigaitzekoa!
Au odolean dakarkigu ta
ezta, ez, arritzekoa.
Zure izkuntza izan dedilla
iturri zuzenekoa.
ez iñork entenditzen eztuen
euskera izenekoa.
- 6/ Asko dituzu aurreko danak
gaitzetsiaz dabiltzanak,
aien laurdena izatekotan
askotxo palta zaienak.
Ez itzazula aintzat artu zuk
buruariñen esanak,
gure lurtean orain baiño len
izan ditugu gizonak.
- 7/ Beurak zutiñik, tente nai dute,
beste danak buruzpera,
ikus bestela aldi onetan
sortu duten idazkera.
Lengo itxurik gabe utziaz
egun batetik bestera,
museorako traste bezela
artu nai dute euskera.
- 8/ Onik ez leike ezer itxaron
aldakuntza auengandik,
baiña zuk argi egingo dezu
andik ezpada emendik.
Lengo bidea bezelakorik
eztet ikusten iñundik,
guk ere erakutsi dezagun
bizi gerala oraindik.

Goiz-Argi, 1973-III-15.

UZTAPIDE ADISKIDEARI

1973'ko Orrilla'ren 27'an, Eibar'en, omenaldi aundi bat eskeiñi zitzaion Uztapide bertsolari trebeari. Guk ez genduen joaterik izan. Ondoren datozen iru bertsoak bidali genizkion lagun aztu-eziñari.

- 1/ Zuaitzak ostoz apaindu dira
ta naigabeak jo gaitu:
txoririk ezagunenak lengo
txorrotxioak nun ditu?
Manuel maite biotzekoa,
badezu zertaz alaitu:
len zuk serbitu zendun Eibar'ek
orain zeu serbitzen zaitu.
- 2/ Utsak gera ta gure almenak
muga urrean daukate,
zeure tokian ainbat urtean
zuk beti zintzoki bete.
Euskal bertsoa zuk bezin sendo
iñork ez lezake maite,
beraren morroi izan baizera
eziña etorri arte.
- 3/ Eibar'en ainbat gozamen eman
dezu euskera garbian,
emen bezela, an eta emen,
iritxitako tokian.
Etengabeko ur-jarioa
zegen zure iturrian,
gizaldi zear gogoratuko
zera zu Euskalerrian.

Goiz-Argi, 1973-VI-30.

ISLANDIA'KO BATZARRA

- 1/ Mundutarrok kezketan
beti ezin egon,
alkar-izketak sarri
egiten dute on.
Islandia'n bilduak
ditugu bi gizon:
batetikan Pompidou,
bestetikan Nixon.
- 2/ Bi buru oiek dira
gogor itzegiñak,
ez pentsa zituztenik
kontu atsegiñak.
Bakoitzak bere alde
bere alegiñak,
Europa ta Amerika
eztira berdiñak.
- 3/ Amerika lendikan
zegin indartuta,
dolarraren indarrez
Jainko biurtuta.
Europa'k ez egon nai
beti makurtuta,
len bakarka zebillen,
orain alkartuta.
- 4/ Len bezin xamur ezta
egingo tratua,
Amerika orrekin
dago kezkatua.
Bederatzi naziok
emen merkatua,
Nixon'ek ere badu
gaur zer pentsatua.
- 5/ Burrukan dabiltzanak
diru interesak,
egi biurtu nairik
nork bere ametsak.
Burua jaso baitu
europar arrazak,
tontor danak berdintzen
eztaude errezak.
- 6/ Batzar ori derrigor
egin bear zuten,
berriz Paris'en bildu
bear dute aurten.
Jakin entzuten eta
jakin erantzuten,
errezelo txar danak
ito itzazuten.

Goiz-Argi, 1973-VI-30.

UDAN SARTUAK GERA

Udan sartuak gera. Kosta-erri ta ondartzek izango dute ixtimazio aldi batean.

- 1/ Udaberria buka ondoren
uda etortzen da berez,
eta gustoko toki aietan
denbora joaten da errez.
Eguzki zarrak berotzen badu
pulamentuz eta legez,
gure ondartzak oraintxe bapo
beteko zaizkigu jendez.
- 2/ Garai bateko kezkek joan ziran
atsedenaldi artzera,
ez ote gera laister jarriko
Paradisuko antzera?
Jainkoagatik etzaitetz joan
ondartza bixitatzera,
aragi puxkak ikusirikan
izutzen baldin bazera.

- 3/ Gorputza degu amets bakarra
bear duana emanik,
geuk ez pentsatzen besteak baiño
exkaxagoak geranik.
Tentazioak gainezka daude
gazte sasoiko izanik,
indarrak ugaltzeko ez pentsa
toki egokia danik.
- 4/ Olatu batek arturik dauka
indar bildurgarrizkoa,
arrixku biziz zaude zu ere
ezpazera arrizkoa.
Griña bat dago danetan gailen,
ta bera aragizkoa,
iñoiz bada-ta santu izaten
orain bai dala gaiztoa.

Goiz-Argi, 1973-VII-15 eta 31.

ESPAÑA'KO TXAPELDUN

- 1/ Itxumustuan presa bizian
burruka deiak indar dik,
euskal besotan euskal arraunek
kemen itxua oraindik.
- 2/ Boga ta boga, seme lerdnok,
erri zar onen onetan,
ezpal zarraren trebetasuna
erakutsiaz benetan.
- 3/ Kontrario latz, beldurgarriak,
atzekaldean utzirik,
arro ez baiña, pozik etxera,
txapel ederrak jantzirik.
- 4/ España'ko txapelketan or
lenengo eta bigarren,
bear bezela tajututzeko
denborik izan ez arren.
- 5/ Mendi gaineko artzaiak ere
pozari ezin eutsirik,
itxas-anaien garaitza orrek
zorabiotan aserik.
- 6/ Artzai, langille ta nekazari,
labe bateko opillak,
beti aurrean ikusi nairik
odol bereko mutillak.
- 7/ Irabazi ta galtzeko dira
gizon arteko neurketak;
arrokeririk gabe, apalki,
egin bulartsu lanketak.
- 8/ Arraunak gora, arraia lenen
iñoiz zapaltzen danean;
gero datorren burrukarako,
saia gogotsu lanean.
- 9/ Gipuzkoarron begietan gaur
lore mardulak zerate;
zorian zuri, Orio, eta
zorian zuri, Lasarte.

La Voz de España, 1973-VIII-19.

«Goiz-Argi», 1973-VIII-31.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

PAKEA?

- 1/ Gaur Sortaldeko gertakariak mundua dantzan daukate, denbora gutxiz laugarren gerra nolabait piztua dute. Kissinger jauna or dabil eta susmurrak ala diote: arabe eta judu artean pakea egiña ote?
- 2/ Rusitar eta amerikarrek badute beren jokoa, beste inoren berririk gabe luzatu dute lepoa. Jakin nai nuke zer dan lur ontan pakea berdintzekoa, egitazkoa izan dedilla eta ez axalekoa.
- 3/ Arrazoi al du pakea egin dala indartsu dionak? Paper batzuek pirmatu arren badira ezin egonak. Pekatariak besteak dira, geu bakarrik gera onak, itza jateko oso denbora gutxi bear du gizonak.
- 4/ Zuzenbideak izan bear du derrigorrean tarteko, legez tokatzen zaion uraxe bakoitzari emateko. Gizatasuna izan zazute pake on bat egiteko, ez gaur tiroak ixildu eta biar berriz ekiteko.
- 5/ Auzo nazio danak nastuta eten gabe arakintzan, odol gorriak ikusi gabe ez gindezke ondo izan. Viet-Nam alde aretan ere ustez pakea egin zan, etzazutela ezer sinistu: begira nola dabilzan!
- 6/ Ainbat interes dabil tarteko barrura eta kanpora, alkar nundikan galduko degun pentsatzen pasa denbora. Auzoarentzat errukirik ez, geuk igo nai degu gora, gizonarentzat gizona emen beti otso izango da.
- 7/ Aundiak aundi, txikiak txiki, diperentziak aunditzen, batzuk aberats, besteak pobre, zailla tontorrek berdintzen. Inola ere ezin ikasi anai bezela ibiltzen, balaz ezpada atomikakin, baiña beti alkar iltzen.
- 8/ Justiziaren arrastorik ez, arrokeriak indarra, pakea beti ezpainetan da nunai sua eta garra. Pentsatu utsez begietara inguratzen zait negarra, bi urte kaxkar pasa bear da ola ibili bearra.

9/ Ordu bat ezin lasai igaro,
zenbat kezka txar buruan,
kanpoko gaitza sartu liteke
aguro etxe-barruan.
Al dan artean emen nai degu,
al dunak al dun moduan,
ta bizitzeko ere eztago
poz geiegirik munduan.

La Voz de España, 1973-XI-11;
Goiz-Argi, 1973-XII.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

UDAZKENA

Aldizkari au zure eskuetara orduko denbora aldatua izango da, bear bada. Baiña egin du ederrik aurtengo udazkenean! Gu idazten ari geran une ontan ere, urrez ordaintzen eztan eguraldia.

- 1/ Egoaizea neurritz danean ezer dan atsegiñena, euskal jendeak sasoi bereziz biziki maite duena. Gaurkoa ona, biar ohea, auxe bada gozarena! Urte-giroen errege degu lur onetan udazkena.
- 2/ Gorputzak neke udako bero sargori, kixkalgarran; neguko otzak bildurtzen gaitu, zer dago emen neurrian? Pio Baroja'k idatzi zuen tankera zoragarrian, udazkenaren moduko ezer ez tala Euskalerrian.
- 3/ Kontura ondo nekazariak zer estuasun daukaten! Arto-babarrun jaso artean patxarik ezta izaten. Presa bizian gurdi garoak etxeruntza eramaten, ganadu danak etzanleku on, biguna izan dezaten.
- 4/ Emengo aldi egiñik joan ziran aspaldi enarak, oraingo lanak or ekarriko ditu geroko patxarak. Ederki asko uxatzen dira negu beltzaren ikarak, udazkenean bear bezela bete ezkerro ganbarak.

Goiz-Argi, 1973-XI-30.

URTE BERRI ON!

Irratian gaude. Au etorri zaigu burura bat-batetan: «Biar, asteartea, 1974'garren urtearen asiera dek. Urte Berriari asiera bertsotan emango bearko diok, Basarri. Etzaik denborarik gelditzen. Une ontan-txe asma bear dituk biar entzuleek entzungo dituzten bertsoak. Or daukak gizona zai grabatzeko. Zintak jasoko dizkik ire bertsoak. Betiko orduan jarriko ditek zinta dantzan, biar. Auek dituk gaurko aurrerapenak. Baliatzen jakin bear diagu». Era ontan ziran guk kantatu genituenak:

1/ Bere bidea ortxe darama
lurreko gure bizitzak,
«bat geiago ta bat gutxiago»
emengo gure egoitzak.
Maitetasunez aberats dira
gaur Basarriren itzak:
Urteberri Ona izan dezala
entzuletako bakoitzak.

2/ Zarra itzali, berria piztu,
legezkoa izan ori;
irripar gutxi ikusten zaio
mundu txar, biurriari.
Urte gaiztoa izango dala
bada bildurra ugari,
adore biziz aurpegi eman
deigun datorrenari.

3/ Bizimodua gora ta gora,
au bai dala nabarmena!
Ta zeñiek asma gure artera
ondorean datorrena?
Lanikan ezta, jendea astea
kale zarretan barrena,
nere ustetan ori litzake
gerta leiken okerrena.

4/ Bazterrak jendez bete zaizkigu,
au da ugaltzeko era!
Euskalerrria gaiñezka dago
luzera ta zabalera.
Urte auetan millaka arrotz
datoz gure lurraldera,
lan ezaldi bat etortzen bada
gaizki ibiliko gera.

5/ Ta gure kezka berdiñak ditu
munduko edozein errrik,
aurrez eztago neurtzerik ondo
eskasiaren okerrrik.
Zorioneko petrolioak
badu ondoren ederrik,
Europa dana dago berdintsu,
ez gera, ez, gu bakarrik.

6/ Dana loretsu nai genduke ta
ordez nunaitan otea,
gure egunetan jende guztia
dana gorrotuz bete.
Gogoz eskertu bearko degu
gure Jaungoiko maitea,
gerrarik gabe bukatzen bada
gaur asi degun urtea.

Aranzazu, 1974.

ZUBELTZU BERTSOLARIAREN OMEN-EGUNEAN

Eldu zaigu, ba, Errege eguna ere; eldu zaigu Zubeltzu bertsolari zarraren omen eguna. Bere jaioterri Deba'n ospatuko da. Goizeko amaiketerdian, *Zubeltzu* antzokian, onoko bertsolari aukeratuak dituzte bere gorantzak: Agirre, Gorrotxategi, Lasarte, Lazkano, Lazkao-Txiki, Lizaso, Mugartegi, Xalbador. Gai-jartzaille ta zuzendari: Joxe Mari Iriondo jauna.

- 1/ Gazte denboran ain bertsolari egokia ta trebea, aspaldixoko urte auetan asko kantatu gabea. Zubeltzu maite, aztuta zeunden bazter batean gordea, berandu xamar izanagatik gogoratu da jendea.
- 2/ Triste zeudenak alaitu asmoz kantuz aritzen ziñan zu, udaberrian txorien gisa bai ziñala zoriontsu! Zu jaio ziñan erri politik omene eskeintzen dizu, azken urteak gozatzeko au ondo etorriko zaizu.
- 3/ An eta emen umore onez kantuzko ateralditan, tabernan sarri aritzen ziñan, berdin sagardotegitan. Beti paketsu, beti ondradu eta ez umekeritan, naste aundirik eztezu jarri iritxitako tokitan.
- 4/ Jende aundizki, eskolatuak etzun egiten kasorik; tontoak izan, ezin uxatu begietako lausorik. Bertsolaria bere maillara etzegolako jasorik, zu sasoikoa ziñan denboran etzan maitatzen bertsorik.
- 5/ Eder askoak zuri etortzen zitzaizkizun, bai, burura, probetxu gabe alperrik galtzen iturri oneko ura. Erriz-erri or ariko ziñan gaurko gaztien modura, berrogei urtez beranduago jaio baziña mundura.
- 6/ Berandu arte bertsuak eztu artu bear dan indarririk, buru argiko gizon bizkorrak nekatu ziran alperrik. Gazte nintzala eman zenidan neri gozamen ederrik, besarkadarik anaikorrena eskeintzen dizu Basarrik.
- 7/ Gu zuengana zorretan gaude, ezin uka leike ori, argia oso premizko zaio illunpetan dagonari. Bide urratzen zuek ziñaten benetako atxurlari, ai, zuek izan ezpaziñate gu ez giñan bertsolari!

La Voz de España, 1974-I-6.

TOLOSA'KOA GOGORATUAZ

- 1/ Euskal indartsu paregabe bat daukat sarritan buruan, bertsoen bidez agertu nai det gogoratzeko moduan, milla ta bederatzireunetan irurogeitamairuan, Tolosa aldean begien bistan guk zer ikusi genduan.
- 2/ Neurritz kanpoko zerbait izan zan gizon baten indarketa, arkaitzarekin burrukatzea ezta gero berriketa. Aren jarduna! Aren langintza! Indar bulartsuz beteta, lenez gaiñera an ikusi zan zer dan gure Endañeta.
- 3/ Lurrean artu, gerrian bira ta sorbaldan segituan, alako ale bildurgarria iñun ezin geldituan. Pixutan emezortzi arrua ondradu eman zituan, ta emezortzi bider aupatu emezortzi minutuan.
- 4/ Ikara ere ematen zigun puska zar ari eltzean, eta txalorik etzan ixiltzen bein sorbaldan berdintzean. Sei minutuko iru tandetan, Hercules baten antzean, sei jasoaldi eman zizkion ekiñaldi bakoitzean.
- 5/ Gure gizona oraintxe dago osoko sasoi betean, lengo lan danak apurtzen ditu bein plazara joatean. Ezin sinistuz asko gabiltza emen, euskaldun artean, pertsona batek oinbeste indar nola izan lezakean.
- 6/ Zuek amabi anai-arreba, oietako bat zera zu, guztion jabe Jainkoa dala ori ondo badakizu. Onek dirua, ark buru ona, ezjakin eta jakintsu, ta zuri, berriz, Joxe Manuel, indar ori eman dizu.
- 7/ Batek bear du danen aurretik, batek bear du aurrean, guztiak daude zuri txapela gogoz kendu bearrean. Berreun da ogeitasei kiloko arririk gure lurrean oraindik ezta iñoiz ikusi gizon baten bizkarrean.
- 8/ Amorru biziz zoaz beti zu arri traketsei eltzera, bizkarreratu ere bai azkar lumatxo baten antzera. Zorionetan Tolosaratu ziñan, bai, marka jartzera, emendik bosteun urtera ere gogoan izango zera.

9/ Orain lasaitu, Joxe Manuel,
or dago zutik egiña,
berriz nor sortu ote diteke
beste bat zure berdiña?
Etxeko ezer eskertu nai ez,
au da beti gure griña;
diruz itota bear zenduke
atzerritar bat baziña.

Goiz-Argi, 1974-I-15.

MARKIÑA'KO IKETZA BASERRIAREN ALDE

- 1/ Suak berekin ditu
naigabe samiñak,
arintzeko egin nai
orain alegiñak.
Sei idi-pare dira
tiralarari piñak,
Bizkai'ko Etxebarri'n
gaur proba bikaiñak.
- 2/ Antzua eta Burgo
Bizkaia'n batuta,
Gipuzkoa'n beste bi
daude prestatuta:
Telleria ta Urtain
ondo alkartuta;
Santander'tik González
bi pare artuta.
- 3/ Iñoiz auzoarekin
errukitzen gera,
baita eskeiñi ere
zernai egitera.
Idi edo gizonek
jo dute onera,
danak utsaren truke
dijoaz lanera.
- 4/ Gaur goiko gaillurrean,
biar amildua,
segurantzi gabea
da gure mundua.
Iketza baserria
suak birrindua,
arako izango da
biltzen dan dirua.
- 5/ Suak jotzen badu bein
itxu txarkerira,
urtetako lan danak
zuzen lur azpira.
Naigabe ta negarra
dakar pamilira,
lagunak olakotan
estimatzten dira.
- 6/ Ezbear batek uzten
gaitu gu minduak,
ark desegiten ditu
kostata bilduak.
Koskak laister lirake
bapo berdinduak,
beteko bagenitu
amar aginduak.
- 7/ Probalari maiteok,
zuentzat txalao,
iñoiz ezta damutzen
on egindakoa.
Gizatasun aundia
dezute gaurkoa,
orrela maita bear
da lagun urkoa.

La Voz de España, 1974-II-17.
Goiz-Argi, 1974-III-20.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

AZPEITI'KO OMENALDIA

- 1/ Lizaso, Agirre ta Lazkano,
asi zorionak artzen,
zailla da beste irukote bat
zuen mailla ortan jartzen.
Gogoz dabilta bertsoen bidez
jaioterria edertzen,
Azpeiti'k ondo ikasi zuen
bere semeak eskertzen.
- 2/ Sasoi betean zaudetelarik,
jarraitu bide zuzenez,
naiz eta beti poztasun danak
zeuen aldetik izan ez.
Etenik gabe, erririk erri,
egi sendoak esanez,
puskarik ezin kendu oieri
bertsolariz ta gizonez.
- 3/ Zuen bertsoak nunai ta beti
ain gogozkoak zaizkigu,
Jaunak zer doai eman dizuten
aspalditxotik dakigu.
Izarraitzpeko erri jatorrak
poz au emango al digu?
Ea berriz noiz sortzen dituzun
orrelako beste iru.
- 4/ Agortzen eztan iturri ori
zoragarria ez al da?
Kanta alai ta kanta bulartsu,
entzun nai duenik bada.
Bertsozale dan guztiarentzat
egun au txit ederra da,
bana-banaka ar zazute gaur
Basarri'ren besarkada.

El Diario Vasco, 1974-III-10.
Goiz-Argi, 1974-IV-3.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

JESUS ESKISABEL

- 1/ Agurtu nai zinduzket
gaur maitasun sutsuz,
bete gaitzazu danok
umorezko kutsuz.
Jokatu zeralako
gizonki ta zentzuz,
omen egun aundia
iritxi da, Jesus.
- 2/ Umoretsu etxean
ta berdin kanpoan,
itzik ezin atertu
bein asitakoan.
Ateraldi zorrotzak
pillan da mordoan,
tristurarik eztago
Jesus'en ondoan.
- 3/ Etorri ori ezin
paga leike urrez,
osatua zaude zu
gatzetz ta piperrez.
Izketa xelebrea
sortzen zaizu errez,
sarri utzi nazu ni
ler zorian parrez.
- 4/ Zu alboan izanik
beti dago jaia,
ain errez dabilkizu
artzen dezun gaia.
Iztun umoretsua,
trebe ta alaia,
Jaunari zor diozu
daukazun doaia.
- 5/ Gorrotu, inbiri txar
ta gafiñontzekoak,
eztira nere ustez
desiatzekoak.
Lotsagarri uzteko
asmo beltzekoak,
ugaldu ditezela
zure antzekoak.
- 6/ Aspalditxotik gaude
zugana zorretan,
une gozoa pranko
paseak or bertan.
Bein da berriro bildu
nai guk Legorreta'n,
zorionak, lagun zar,
ta jarrai orretan!

La Voz de España, 1974-IV-7.

ENDAÑETA TA MENDIZABAL II

- 1/ Irten zaitezte, bertso maiteok,
ta eman nunaitan parte,
Endañeta ta Mendizabal'ek
ondo merezia dute.
Biok zenduten sasoi aparta,
biok zenduten aldarte,
zuen lan ori oroituko da
mundua mundu dan arte.
- 2/ Azpeiti ortan jendea bazan
iñun ezin kabi-ala,
ni ziur nago joandako damuz
iñor itzuli etzala.
Arkaitz aieri begiratuta
gu bai izutzen giñala,
zuen eskutan esan ziteken
jostaillu batzuk zirala.
- 3/ Zuen egintza ori aizeak
mundu zear eramana,
izkuntza askotan aitatuko da
Azpeiti'n gertatu dana.
Neurri gabeko indarra zuek
baiña norbaitek emana,
Jaungoikoari esker ematen
badezute naiko lana.
- 4/ Nun entzun dira ainbeste txalo,
aupá, oiú ta karraxi?
Ura ikusi egin bear zan,
eleike adierazi.
Arri zarrekin burrukaturik
ain gogor il edo bizi,
iñor galtzaille izaterikan
joko ark etzun merezi.
- 5/ Zer landareak etorri ziran
auék euskaldun lurrera!
Lotsarik gabe irten gindeke
gaur edozeiñen aurrera.
Ogei arrua ta emezortzi
pixatuz lengo legera,
amabost minutuko denboran
zortzi aldiz bizkarrera.
- 6/ Berebiziko itzala beti
Endañeta dan lekuan,
sarri ezkerá, ez, konturatzen
onek zer balio duan.
Guk, euskaldunok, txapeldun on bat
etxean bear genduan,
ogei arrua jasotakorik
besterik ezta munduan.

La Voz de España, 1974-VI-9.

KORTABERRI AIZKOLARIAREN OMENALDIAN

Loraillaren 26'an, Inazio Elorza «Kortaberri» aizkolari zarraren omenaldia izan zan bere erri Mendaro'n. Urte ontako abenduaren 12'an beteko ditu irurogeite-meretzi urte Kortaberri'k. Ondoren irakurriko dituzuten bertsoak moldatu nituen omen egunerako.

- 1/ Mendaro du ostatu,
ai, gaurko batzarrak,
pozez gaiñezka gaude
azaldu bearrak.
Goraldu nai lukete
gogoz erritarrak,
danak merezi ditu
Kortaberri zarrak.
- 2/ Inazio Elorza
nork eztu gogoan?
Gizon obean billa
iñora ez joan.
Tarteka baserrian,
tarteka basoan,
lana izan du lagun
bizitza osoan.
- 3/ Agiñeta beste bat
gogoan deguna,
Arria zarra berriz
guztien laguna.
Ederra izango da
gaur oien jarduna,
azkarregi pasako
zaiote eguna.
- 4/ Basoa zuten oiek
betiko ametsa,
urrutira nabarmen
aizkoraren otsa.
Zenbat lan egin duten
ezin leike pentsa,
bizimodua etzan
gaur bezin erreza.
- 5/ Euskalerrri maitea
ari da itxusten,
gizon auek zer gauzak
ikusituzten!
Pago, aritz ta gaztain
len lagun zituzten,
piñu beltza besterik
gaur ezta ikusten.
- 6/ Ain jende indartsua,
sendo ta mardula,
nola sinistu leike
guk izan degula?
Beste alimenturik
etzuten sekula,
ez esan baba beltzak
indarrik eztula.
- 7/ Trontzan, zerran, aizkoran,
nekerik aundiñez,
pamili bat aurrera
atera eziñez.
Naiz orduko lanaren
erdirik egiñ ez,
orain bizio txarra
jarri zaigu gaiñez.

8/ Artu, tokaio maite,
millaka zorion,
egun au noiz elduko
aspaldi zai nengon.
Zu besarkatu gabe
gaur ni ezin egon,
zure ondoan ortxe
nai nuke Mendaro'n.

Goiz-Argi. 1974-VI-12.

LEON ALBENIZ «IRUNTXIBERRI»

- 1/ Kantuz alaiki dator
 gaurkoan Basarri,
 zerbait esan naiean
 aiar bizkor orri.
 Euskalerrri guztiak
 badu bere berri,
 txiki aundirik bada
 bat «Iruntxiberri».
- 2/ Gazterik artu zuan
 korrika-moldea,
 laguntza geiegirik
 etzuan ordea.
 Nola leike ainbeste
 indarren jabea
 sekula lau arrua
 pixatu gabea?
- 3/ Nekea maite duan
 serbitzari piña,
 indarrez astuna ta
 pixuan ariña.
 Gorputz berezia du
 ortako egiña,
 asiera ona ta
 azkena berdiña.
- 4/ Orren zain giartsutan
 bada, bai, odola;
 ederki daki zaitzen
 plazako esola.
 Oker txiki bat eztu
 egingo iñola,
 ondo ikasia du
 premizko eskola.
- 5/ Buruz ere azkarra
 gauzak ikasteko,
 komeni dan garaian
 jo ta jo asteko.
 Kapaz da bizkorrena
 zearo nasteko,
 latin jakin bear da
 orri irabazteko.
- 6/ Urrillaren seiean
 ura zoramena!
 Tolosa'n utzi zuan
 marka nabarmena.
 Ikusten degunari
 eman aitormena;
 ia berrogei urte
 ta bera onena.
- 7/ Gorputzari emanaz
 millaka nekaldi,
 berez txikia dana
 egin zaigu aundi.
 Eluke izango, ez,
 oinbeste alderdi,
 parrandan balebil or
 gau eta gaberdi.
- 8/ Beti amets batekin
 gau, goiz, arratsalde,
 erabat eskeiñirik
 nekearen mende.
 Penatuta egin da
 gradu orren jabe,
 «eztago arrosarik
 arantzarik gabe».

9/ Zu zaude laztua ta
zu zaude zaildua,
zure bidetik jotzen
dago istillua.
Zuk utzi dezu, Leon,
zerorren seillua,
gero letozkenentzat
zu zera ixpillua.

Joxe Migel Maiz:

10/ Zure kontra ezta, ez,
iñor mintzatuko,
geiagorik kristauak
eztu eskatuko.
Maiz pozten nola enaiz
ni aleginduko?
Gizatasunez eztu
iñork berdinduko.

11/ Lenengotik pentsatu
zenduan jotzea,
al ziteken bentaja
guztia kentzea.
Gerta izan danetan
birek jokatzea,
derrigorrezkoa da
norbaitek galtzea.

12/ Jaso biotza eta
katerik ez eten,
jakin zazu ezbear
danak eramaten.
Gorputzak eztu beti
nai danik ematen,
egun danak eztira
berdiñak izaten.

La Voz de España, 1974-X-13.

Goiz-Argi, 1974-X-30.

Kezta-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ZIARAN-ZAR, SOARTE

- 1/ Ziaran-Zar, Soarte,
alaitu zaitezte,
auzotarrek gaur asmo
aundiak dituzte.
Pestatik jarri dute
iñoiz ez ainbeste,
jaiotako baillarak
gogoan zaituzte.
- 2/ Izan dezuten mailla
gogoan daukate,
etzeuden lasai jaiak
antolatu arte.
Gaur zuek omentzeko
zenbat borondate!
Zein baiño zein obeak
izan baizerate.
- 3/ Mendi bidean ortxe,
gora ta trabeska,
kaleko kutsu txarrak
arrapatzen ezta.
Gorputza penatzea
beti zuen kezka,
ez egon baziñate
bizioz gaiñezka.
- 4/ Urteak bizkarrean,
gaiñera ugari,
noizpait pakean utzi
bear arriari.
Ogibide berdiña
gertatu biori:
len arrijasotzaille,
orain tabernari.
- 5/ Zuek ere aurreko
batzun jarraitzaille,
ispillua da beti
danon agertzaille.
Gaur baldin bada ainbat
arrijasotzaille,
zuek izan ziñaten
bide-urratzaille.
- 6/ Ezkaitezela gerta
eri edo erren,
orreratu nai degu
al danik azkarren.
Zuen ondoan artu
gaitzazute, arren!,
egun on bat nai degu
igaro Lasturren.
- 7/ Agurtuko zaituzte
ainbat zar da gaztek,
Lastur maite, musuka
gaur jango zinduzket.
Beste ilusiorik
nere baitan ez tet,
besarkada batean
estutzen zaituztet.

La Voz de España, 1974-X-20.
Goiz-Argi, 1974-XI-20.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ZIRI EDERRA

Aurreko urtetan udazkenaren zai egoten giñan, urte guztiko eguraldirik bikaiñenak egiten zituala ta. Aurtengo ontan sartu digu ziri ederra. Goiak asi dira elurrez zuritzen, eta bee aldeak itxaso biurturik, etenik gabeko euri erasoak dirala bide.

- 1/ Denborak ere, petral asita,
badaki petral irauten,
zerbait aldatzen asiko balitz
zer poz emango liguken!
Eztakit, jaunak, laiño zar oiek
zenbat gaitz egin nai duten,
pikorik ere bear bezela
etzaigu elduko aurten.
- 2/ Iturri danak zabalik eta
bota ta bota zerutik,
zer etxeratu bear da gero
ezer eztagon lekutik?
Usteltzen dana gaitzak jotzen du
kanpotik eta barrutik,
babarrun ona jan nai duanak
pagatuko du larrutik.

3/ Urte guztian uztaren zai ta
au bukaera zoroa!
Soroak ibai, ganbarak utsik
eta zutiñik garoa.
Zeruko Aita, derrigor bear
degu zure anparoa,
komeni bada, eman zaiguzu
itxurazko azaroa.

4/ Etenik gabe jario biziz
orrenbeste gau ta egun,
eta ikusi kanpotik ere
zein berri txarrak dauzkagun.
Olioz eta azukrez urri,
ez arto ta ez babarrun,
pranko beldurtzen asia nago
zer ikusi bear degun.

La Voz de España, 1974-X-27.
Aranzazu 1974-XI.

Bertsolari jaialdi batean.

Bertso jartzaillen billera, Arantzazun.

SAN MARTIN EGUNEZ

Biar San Martin eguna degu. Nola oroitu ez gure ume denborako kontuak? San Martin egunez egiten ziran baserri al-daketak. Maizter batek nagusiarekin zer-bait izan bazuan, edo bere ustez baserri obe baterako tratua egin bazuan, San Martin egunerako ustuko zuan len bizi zan etxea. Gaur baiño estimazio ohea zuan orduan baserriak, gaur baiño askoz gaizkiago bizi arren.

Etxean gizendutako zerria iltzeko ere egun seinalatu samarra oi zan San Martin. Urteko sagardo berriak edateko ere bai. Gu Aia'ko Urdaneta baillarara joan oi giñan gonbirau San Martin egunez, ama angoa izanik. Eguna irixteko irrikitzen egon oi giñan, baserriko gaztain erreak jan eta sagardo berri gozoa edateko.

Orduko bazkari ta eltzekaiak gogorazten zaizkigu amaika aldiz. Beeko suan prantatzen zituzten jatekoak, baiña... nola gero! Orain berrogeitamar urte, ondo ere ondo jaten zan gure baserrietan, gonbirauak ziranean. Galdu ziran oitura aiek ere, beste ainbat eta ainbat bezelaxe.

- 1/ Au aldaketa bizimoduak ardatzean dakarrena!
Umeak giñan denbora ura nigana gaur datorrena.
Aizeak orru, euriak indar,
goxo sukalde barrena,
zerri gizena iltzeko ez da urte sasoirik txarrena.
- 2/ Zoaz baillara askotara gaur,
bai daudela negargarri!
Kanposantuen itxura dute,
ezin zaiete igerri.
Danak saldu ta azken urtetan
asko kalera etorri,
zenbat gelditu diran oraintxe
ez zerri ta ez baserri!
- 3/ Eldu al zaio baserriari
eriotzako ordua?
Edo egingo al du oraindik
arnas artzeko modua?
Erabaki bat artu baiño len
ondo nekatu burua,
gaur baserria inpernu bada
kalea ez da zerua.

La Voz de España, 1974-XI-10.

IPAR-AMERIKA TA MEJIKO

Ipar-Amerika ta Mejiko'ren arteko artu-emanak etziran oso gustagarriak orain-txe arte. Ipar-Amerikan ogia irabazten duten mejikotarrek esaten dituzte bere-nak eta bi. Pertsonen trataturik ezti-tela ematen; abereen pare tratatzen dituztela, ta al dakigu guk zenbat katramailla!

Orain, gabetik goizera, arrigarrizko petrolio aberastasuna agertu Mejiko'n. Ipar-Amerikari ezin da obeto etorriko zaion aberastasuna. Len aintzat artu gabe zokoraturik zeukaten nazioarekin ondo konpontzea komeni. Denbora galdu gabe bilduko ta batzartuko dira, itxurak diranez, Ford eta Etxeberria, nazio bietako agintari buruak.

- 1/ Ikusten diran itxuskeriak nolatan egin grazirik?
Lagun urkorik eztago iñon ezpada irabazirik.
Mejikitarrak ainbat denboran alde batera utzirik,
erbirik eztan tokian eztu zakurrak artzen usairik.

- 2/ Egun batetik bestera au da aldaketako modua,
Mejiko'k orain bere aldera alda lezake ordua.
Petrolioak emango dio premizko duan dirua,
lenago azken morroia zanak jaso dezala burua.

- 3/ Zer aldakuntzak ikusten diran mundu ontan egun bian!
Eztagon Mejiko'ren bearrik,
au lendik bagenekian.
Garai bateko ijito zarrak izketan ondo zekian:
«Jendeak garbi dauzka eskuak ezer eztagon tokian».

*La Voz de España, 1974-X-27.
Aranzazu, 1974-XI.*

ONASSIS

- 1/ Nai zan aberastasun
guztia zeukana,
zillar, urre artean
estali oi zana.
Onassis ere azken
arnasa emana,
badago zerbait diruz
konpontzen ez dana.

- 2/ Lurreko urte auek
laburrak ditugu,
aberats edo pobre,
jakiña daukagu.
Oinbeste arrotzeko
zer kirten gera gu?
Asera ta azkena
berdiñak daukagu.

- 3/ Utsik etorri zana
utsik geldituta,
danon Egille dana
alaxe nai du ta.
Alako milloi pillak
utziak ditu ta,
on egingo luteke
ondo partituta.

- 4/ Gizona berekoia
izaten da berez,
pillatu ote leike
orrenbeste legez?
Emen pakez bizitzen
ez da oso errez,
batzuk geiegi eta
besteak baterez.

La Voz de España, 1975-III-22.

PAZKO-JAIA

Igaroberri degu Berpizkunde eguna, Pazko eguna. Urteko egunik aundiena kristauontzat. Kristo illen artetik piztu ezpalitz, etzan izango kristautasunik.

- 1/ Entzun arreta biziz:
ori kanpai otsa!
Igaro da betiko
une txar, mingotza.
Neurririk gabea da
gugan degun poza,
Jauna, zuk menderatu
dezu eriotza.
- 2/ Usaindu da gogotik
udaberri lora,
poztu, kristau maiteok,
eldu da denbora!
Alaitasun betean
biotz danak gora,
Kristoz iltzen dan ura
Kristoz piztuko da.
- 3/ Azken odol tantoa
leialki emana,
gurutzeko zigorra
jasan zenduana.
Irujarren egunez
berpiztu ziñana,
gu salbatzeagatik
egin zendun dana.

Goiz-Argi, 1975-IV-9.

HELSINKI'KO BATZARRA

- 1/ Alako batez biltzea eta mintzatzea erabaki, Albanitarrik ez da azaldu, badute zerbait aitzaki. Europa'n diran nazio danek ura dute batzartoki, gaur beste itzik ez da entzuten: Helsinki eta Helsinki.
- 2/ Zutik gabiltza, baiña kezkatu, noiz baiño noiz eroriko, zorakeri bat aski litzake danok galtzeko betiko. Izketatuak dira gogotsu ezker eta eskubiko, lasaitasunik ez ote digu batzar orrek ekarriko?
- 3/ Armik txarrenak ugarituaz etenik gabe jo ta ke, gaurko egunez zentzu pixka bat erakutsi nai litzake. Nai dunak nai dun eran pentsatu, baiña izan bedi pake, orain gerra bat sutu ezker danok galduko giñake.
- 4/ Ai, txarrerako aurrerapenek ez dute izan neurririk, au mesede bat izan liteke ondo pentsatzen jarririk. Atomikak zer ekar lezaken aurrez gaude igerririk, arek ezpaitu errepestatzen zuririk eta gorririk.
- 5/ Pekatari ta erru gabeak, danok or gaude katean, azken berdiña ez ote degu izango egun batean? Arau au bete bear litzake erri guztien artean: nor bere etxea gobernatuta, besteri utzi pakean.
- 6/ Bakoitzak bere ona nai luke, ta beti ez bide garbiz, auzoa galtzen saiatzen gera neurri gabeko arrabiz. Kapitalista, sozialista, azpijanean or dabilta, bien azkena litzake orain gerrarik sortuko balitz.
- 7/ Batzar ortako ondorenaren zai gelditzen da mundua, gizonak zentzuz osa gaitezen, iritxi baita ordua. Egin bezate arrixku danak uxatuzeko modua, bestela alperrik daramakite lepoaigñean burua.
- 8/ Zuen batzarra, Jainkoagatik, ez bedi gerta alperrik, iñola ere ez da komeni modu ortako okerrik. Gure egarria nolakoa dan ez dago esan bearrik, obra sendoak bear ditugu ta ez itz utsak bakarrik.

La Voz de España, 1975-VIII-1.
Goiz-Argi, 1975-VIII-20.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

GABON AURREKO GOGOETAK

- 1/ Pentsamentutan ler zoriz nabil
sarritan gau eta egun,
ez dakit nora ezkutatu dan,
edo zentzua nun degun.
Bi milla urte jaio ziñala;
au garbi aitor dezagun:
zer gertatzen da, Jesus maitea?
Ez da batere ezagun.
- 2/ Zakartu zaigu itxasoa ta
ezin baretu iñola,
lurra estali bear ote du
amorrua dariola?
Gurutze lotsagarri batean
il ziñuten, eta... nola!
Alperrikako izan ote zan
eman zenduan odola?
- 3/ Aurrerapenak aukeran daude,
joak gaude errezero,
erosotasun ugari sortu
zaigu gabetik goizera.
Ikusten danak au naigabea
dakar nere biotzera,
jakindurian aurrera goaz,
gizatasunez atzera.
- 4/ Gizona berez ain da eskasa,
ain da txatxu ta ariña,
birtute bidez ezin zapaldu
txarrerako duan griña.
Etzan ain errez nagusituko
negarra eta samiña,
kristau izena degunok beti
kristau jokatu bagiña.
- 5/ Gaur ekaitz gabe ez dago iñun
ez erri, ez pamilirik,
nagusi, morroi, apaiz, sekular,
zar, gazte, aundi, txikirik.
Noiz izan da len orain aiñako
gorroto ta inbidirik?
Pake urtea degula aurten?
Ez da itxura aundirik!
- 6/ Alai kantatu nai nuan, baiña
barren au tristea dago,
o, Jesus ona, noiz izan gera
gaur baiño biurriago?
Gizonengana inguratzeke
beldurrez jarria nago,
baiña Zugan nik orain sinisten
sekula baiño geiago.

La Voz de España, 1975-XII-21.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ESKARIA

- 1/ Bertso maiteok, irrintzi gisa,
poztu millaka belarri,
erri zar onek ase eziñik
badu amaika egarri.
Zure aurrean txapela kenduz
kantuan dator Basarri,
zerbait eskatu nai nizuke gaur,
biotzeko Urteberri.
- 2/ Ainbat burruka ta petralkeri,
liskar eta ixkanbilla,
irabazirik inñundik ezta,
alde guztitik makilla.
Alkarri zerbait amor emanik
goazen pakearen billa,
gizon artean zentzu pixka bat,
arren!, ugaldu dedilla.
- 3/ Gure griña ta gure jo-muga
beti alkar galtzekoa,
egun bi pasa bear emen da
ez al da arritzekoa?
Urte alai bat amesten degu,
ez bekozko beltzekoa,
Urteberri, zu, ez izan beintzat
aurrekoen antzekoa.
- 4/ Utzi txarkeri danak albora,
utzi ezin ikusia,
bakoitzak bere soroan badu
lanean nundik asia.
Batak bestea errespetatuz
egiña dago guzia,
au da guk gure euskal lurreean
nai degun demokrazia.
- 5/ Egundo inñoz inñor ez artu
derrigorrean katetik,
«Goiz-Argitarrok», aurrera sendo,
dakigun toki batetik.
Beste bide bat artu dutenak
or konpon beren aldetik,
guk jo dezagun beti kementsu
egizko *erri-bidetik*.
- 6/ Auek nituan, o, Urteberri,
zuri esateko itzak,
uxa itzazu gure artetik
denborale ta ekaitzak.
Oraindik ere senda ditezke
gure izkuntzaren gaitzak,
elur-bilduak urtuko ditu
datorren eguzki printzak.

Goiz-Argi, 1975-XII-27.
La Voz de España, 1975-XII-29.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

AUSTRALITAR AIZKOLARIAK

- 1/ Millaka kristau inguratuak
antsi biziz Donosti'ra,
Anoeta'ko barrunbe artan,
bazan aizkora ditzira!
Zoramenetan egonak gera
Australitarrei begira,
beste paraje batzutan ere
aizkolariak badira.
- 2/ Zer gertatu zan ondo dakigu,
begira egon giñan-da,
kukuak oker jo zigun guri
geiegi amor emanda.
Iñork etzuan bear bentajik
txapelketa bat izanda,
egur erdiak zutikan eta
beste erdiak etzanda.
- 3/ Neurritz kanpora izendatu zan
aien gustoko zan lana,
gero alperrik gure mutillek
artutako neke dana.
Guretzat etzan txit pozgarria
Donosti'n gertatu zana,
australitarrek ez dute kulpik
gu gizajoak izana.
- 4/ Gogorrak dira ta badakite
basoko lanaren berri,
etziran andik Donosti'raiño
galtzeko asmoz etorri.
Kondizioak berdin jarrita,
alare naikoa larri,
aiek ez dira atzekaldean
geldituko lotsagarri.
- 5/ Etzaie palta jakinduririk,
etzaie palta indarrik,
aien epaiak zuzenak ziran,
an etzegoan okerrik.
Aurrez sekula ez egin iñon
erronkazko deadarrik,
amaren seme bizkor, trebeak,
ez dira emen bakarrik.
- 6/ Lendikan ere guk bagenduan
australitarren entzute,
asko balio dutela orain
begiz ikusi dezute.
Zerbait bentaja bazuten baiña
txapela kendu digute,
Australitikan etorri eta
lezio bat eman dute.

*Goiz-Argi, 1976-I-24.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

ARIAS JAUNAREN ITZALDIA

- 1/ Gaur Gobernuko buru dan jauna
izketan asi zanean,
ezagun zuan zer korapillo
zeukan bere barrenean.
Galbaian pasatako itz asko
zegon aren mingaiñean,
dantzan egiten ezpaita errez
ari me baten gaiñean.
- 2/ Telebistaren aurrean danak
antxe belarri ta begi,
antsi bizitan noiz adituko
beren gustoko lau egi.
Gaur asmatuko duanak emen
bear du gizon ta erdi,
geitxo esan du batzuentzako,
besteentzako gutxiegi.
- 3/ Nundikan asi eta nora jo
egoera larri ontan?
Danen gogozko irin gozoa
nork eioko du errotan?
Ekonomia lur jota dago,
mugarik ez preziotan;
gobernatzea ez da erreza
olako kondiziotan.
- 4/ Bi egaletan marmar zakarrak,
jaunak, ez da oso giro;
itzez ta letraz or ari dira
alkarri tiro ta tiro.
Txarrena gerta baiño lenago
amor eman anaikiro,
edo bestela odol ixurtzen
laister gera gu berriro.
- 5/ *Kontziertoa* aitatzen da gaur
itxaropena pizteko,
lenengo mailla izan liteke
gaillurrera irixteko.
Ezer onikan lortu baledi
ez gaude ori uzteko,
ez al da ordu gure etxean
zerbait agintzen asteko?
- 6/ Arias jaunak itzaldi ortan
lur-sail batzuek berezi,
gu jaio giñan onek ez al du
arnas-biderik merezi?
Ateak irikitzen badira
argiari sartzen utzi,
auzoak maite ditugu baiña
etxea da lendabizi.

Goiz-Argi, 1976-II-7.

EUTSI LURRARI!

- 1/ Galdezka nago nere baitan ni:
zer gerta bear du emen?
Gauzak okertzen ari dirala
ikusten baita nabarmen.
Prezio danak gora presaka
al dutenikan bizkorren,
kezka jarri naiz berriro ere
gosea ote datorren.
- 2/ Etxe utsean zaratak sarri,
jendea gaiztakerira,
prezko diran ainbeste gauza
ezin bildu pamilira.
Soldata laura igotzen bada,
bizimodua zortzira,
egiten diran burruka danak
alperrikakoak dira.
- 3/ O, anai maite baserritarrok,
badator zuen ordua,
argi ditzira ez ote dago
laiñoz goitik azaldua?
Nora dijoaz lurreko gauzak
eta nora ganadua?
Damutu bear zaie askori
etxe ta lurra saldua.
- 4/ Nola kaleko, ala mendiko,
danok bear degu bizi,
estuusun bat datorrenean
norbera da lendabizi.
Eutsi etxe ta lur sail danari,
metro bakar bat ez utzi;
azkenik emen nekazaria
geldituko da nagusi.
- 5/ Aspaldi ontan zuentzat ziran
eziñak eta negarrak,
min ematen du besteak baiño
beerago egon bearrak.
Lautatik bira jetxiagatik
emengo baserritarrak,
nik asmatuko dutela uste
gelditzen diran bakarrak.
- 6/ Pauso bakoitzez aurkitzen dira
iru edo lau arazo,
zulo bat itxi, bestea egin,
zenbat lan gaizto, nekoso!
Denbora ontzen asten ezpada
gaizki bear degu oso.
lur jota dagon ekonomiak
burua nolatan jaso?

*Goiz-Argi, 1976-II-28.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

DANOK ANIMALI

- 1/ Euskal gizona ere
ain izan argala,
uste det goitik beera
eroria dala.
Alkar ondatu naian
nola edo ala,
esan liteke danok
erotu gerala.
- 2/ Zer ekaitzaldik egin
du emen sarrera?
Zer zorigaitz azaldu
da gure lurrera?
Danok amorratuta
or goaz txarrera,
basa-piztiak baiño
okerrago gera.
- 3/ Nun da kontzientzirik
eta nun barrenik?
Nun da gizatasunik
eta nun ordenik?
Gaur ainbeste gorroto
ez det somatu nik,
zeiñek esan euskaldun
lurrean gaudenik?
- 4/ Bat ideaz gugandik
urrun dagolako,
zertan artzen degu guk
su txarkerirako?
Ura galtzera goaz
bizi guztirako,
au ez degu bidea
demokrazirako.
- 5/ Ontan bide luzean
ez gera, ez, joango,
onek ondoren onik
ez digu emango.
Zuri, gorri ta urdin,
orko ta emengo,
alkar errespetatzen
ikasi lenengo.
- 6/ Gurdia ez dedilla
betiko irauli,
argirik gabe ezin
gu zuzen ibili.
Denborale zakarrak
kandela itzali,
fedea galdu da-ta
danok animali.

*Goiz-Argi, 1976-III-20.
El Diario Vasco, 1976-III-21.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

LIZARTZA'KO ITXUA

Gipuzkoa'ko egal askotan da ezaguna Kaxiano Ibarguren «Lizartza'ko Itxua». Soiñujolea dalarik, bera izan da ogeitabost urte illarakoetan Errezil'go jaiak alaitu dituana. Zillarrezko eztaiak ditu Errezil'ekin soiñujole modura. Eta Errezil'go erriak, gazte ta zarrek bat egiñik, omenaldi bat egitea erabaki du. Gaur, igandea, loraillak amasei, ospatuko da, ain zuzen. Soiñujole ta bertsolari, danetik da Kaxiano. Baiña auetaz kanpo ta auen gaiñetik, gizon osoa, gizon gozo ta atsegiña.

- 1/ Zure zai antsiz egon oi dira mutiko eta neskatill, zure izena len eta orain guztien aotan dabill. O, Kaxiano, erri osoa dago pozkarioz pill-pill, zuk ogeitabost urte luzetan alaitu dezu Errezill.

- 2/ Gizatasunez jotzen dezu zuk maillarik gorakoena, nunai lagunak ugaltzekotan ori da bide onena. Gazte ta zarrek, danek badute zukanako aitormena, igande ontan jasoko dezu merezitako omena.

- 3/ Gaur inguruan mutil prestua, berdin neskatxa liraiña, errezildarrek zu goraltzeko izango dute mingaiña. Gerta dedilla laiño gabeko egun sendo ta bikaiña, ta, Kaxiano, jaso zazu zuk on egiñaren ordaiña.

Goiz Argi, 1976-V-15.

ARozAMENA'RI

(Bere omenaldi egunerako, 1976-V-23)

- 1/ Bertsolaritik egon ezkeron
nai genduken ugalmena,
guk ez genduke ezagutuko
euskeraren ondamena.
Napar anaiek gure artean
sortu duten zoramena,
Leitza'k Lasarte eman zigun da
Lesaka'k Arozamena.
- 2/ Askok itzegin naiko dute gaur,
Migel, zurekin bakarka,
pertsone onak ugari dira,
zu bezin onak banaka.
Betozen ugari zure bertsoak,
itxi gabetan ataka,
batera besarkatzen zaituztet
bai zu eta bai Lesaka.
- 3/ O, Naparroa, zuzan badituz
nik nere itzaropenak,
kantuz ikusi nai dituz trebe
sasoiko gazte lardenak.
Guztiok zartzen ari gera-ta,
asi zaizkigu etenak,
betozen lenbailen gure tokia
zintzo beteko dutenak.

Goiz-Argi, 1976-V-22.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

PEDRO LIZARDI

Illaren 27'an, Pedro Lizardi errederiar txistulari aundiaren omenaldia izango da bere errian. Lizardi'k urrezko eztaiak ditu txistuarekin. Berrogeitamar urte aundi dira Errenderi'ko kale ta plazak alaitzen dituala.

- 1/ Jantzi onenak artu soiñean,
biotzeko Errenderi,
berdingabeko egun bikain bat
eskeintzeko Lizardi'ri.
Ai, zure aize-errota orrek
egin du lana ugari,
berrogeitamar urtean zera
zu erriko txistulari.
- 2/ Zer gizaseme egokia ta
zer gizaseme prestua!
Euskal arrazak berezko duan
doaiez aberastua.
Errenderi'ko kale ta plazak
amaika bider poztua,
zerutar erregalia baita
zure ezpainenetan txistua.
- 3/ Errenderi'ko bi izar daude
argirik galdu eziñik,
orain bakarra ikusten degu,
lagun onak aldegiñik.
Gazte denboran or ibilliak
biok gorputz bat egiñik,
Lizaso zure lagun, maixuak,
iñun etzuan berdiñik.
- 4/ Jaiotzatikan ekarri zuek
biok txisturako sena,
tresna zailla da au askorentzat,
zuentzako errezena.
Arrigarrizko zuen artea
zalantzan jartzen etzana,
zeruetara jaso zenduten
Errenderi'ren izena.
- 5/ Txistuari zuk eman diozu
zegokion goiko mailla,
aspertu gabe ortxe lan da lan,
beti geiagoren billa.
Borondatea gaiñezka eta
jotzaille trebe, abilla,
biotz tristeak alai jartzeko
zu izan zera mutilla.
- 6/ Txistua goruntz jaso naiean
zenbat neke ta izerdi!
Berrogeitamar urte luzetan
etzera egona geldi.
Zure pareko bat sortzerako
joan litezke lau gizaldi,
besarkadarik anaikorrena,
nere lagun zar Lizardi.

Goiz-Argi, 1975-VI-26.

LEGORTEA

1/ Berri txarrak berekin
naigabe gogorra,
ondamendirako au
bai bide bizkorra!
Neurriz kanpokoa da
aurtengo legorra,
Europa danarentzat
datorren zigorra.

2/ Legorraren legorrez
lurrak irakinda,
lengo berdetasunak
urrun aldeginde.
Ganaduzale danak
burutik eginda,
erdira jetxi bear
mantendu ezinda.

3/ Garestituko dira
berriz jaki danak,
ta lenez gain bizitzen
orduan bai lanak.
Mixeria berekin
or du ez izanak,
apalduko gera, bai,
arro gabiltzanak.

4/ Lanik gabe millaka,
auxen da urtea!,
ta derrigorra degu
guztiok jatea.
Len eziñean larri
gure gizartea,
au bakarrik palta zan:
orain legortea!

5/ Laguntzik ezpadegu
zer dago lanetik?
Naigabe ta samiña
alderdi danetik.
Ark eman bear digu
txar edo onetik,
Norbait badago nunbait
gizonon gaiñetik.

La Voz de España, 1976-VII-2.
Goiz-Argi, 1976-VII-10.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.

LAGUNA GOGORATUZ

- 1/ Bere omen egunez
azkena etorri,
ori gertatu zaio
lagun Xalbadorri;
pozikan komeni ez
biotz aundi ari,
begiandoak malkoz,
biotzak ler-zori,
luto beltzez jantzi da
gure Euskalerrri.

- 2/ Urepel'eko argi
dizdiratzaillea,
bertsolari-poeta
bikain da trebea,
sentipenak agertzen
berdiñik gabea,
gure euskera zarraren
egizko abea,
zeiñek bete bear du
zure utsunea?

- 3/ Euskal baratzak zuen
lili indartsuena,
kolpez igartu zaigu,
au naigabe, pena!
Baiña, Jauna, Zu zera
jaunik altsuena,
badakit nik Xalbador
maite zenduena,
emaiozu betiko
pake, atsedena.

*La Voz de España, 1976-XII-5.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

FUEROAK

- 1/ Orain eun urte, o Euskalerra,
zer negarra ta zer lotsa!
Oroitze utsez erdibitzen da
euskal semeon biotza.
Madril aldetik eldu zitzaigun
agindu zital, zorrotza:
kendu ziguten nagusitza ta
eman ziguten morrontza.
- 2/ Lege Zar aiek ainbat gizaldiz
zutiñik egon ziranak,
oraindik ere badira batzuk
kontra mintzatzen diranak.
Erregearen erregaliak
ote ziran Fuero danak,
baiña ez dute iñoiz esaten
zeiñek eta noiz emanak.
- 3/ Gerra gerraren gaiñean eta
justizirik ez iñola,
erri gurea morrontzan beti
su-txinparta dariola.
Don Karlos izan, ala Isabel,
emen zeini zer ajola?
Euskal mutillek Fueroengatik
ixuri zuten odola.
- 4/ Oroi Maroto'z ta Espartero'z,
ez izan buru ariñak,
Bergara'n egindako tratuak
ekarritako samiñak.
Ainbat iseka gaizto, biurri,
erri zar oni egiñak,
itz goxo, leunak, aurretik eta
gero atzetik putz miñak.
- 5/ Nola karlista, ala liberal,
euskalduna Fuero-zale,
alare kendu zizkiguten bein
erruki aundirik gabe.
Gure egunetan Euskalerrian
milla kolore badaude,
euskal odola daramalarik
nor ez da Fueroen alde?
- 6/ Auzo ta etxe, arrotz, bertako,
guztiek jakin bezate:
norbaitzuk joan dan eun urte ontan
gurekin zorra daukate.
Gure erriaren antsi ta nairik
iñork ez lezake bete,
lenago zuan jabetasuna
berriz eskuratu arte.

*Goiz-Argi, 1976-VI-26.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

ATOZ ARGI EGITERA

- 1/ Noiz arteraiño irautekotan
sortu zan denboralea?
Urteko egun alaienetan
negarra ta naigabea.
Zitalkeria nunai gaiñezka,
gorrotoa ta asarrea,
gure errriari begiratuta
auxen da negargurea!
- 2/ Ez ote gera noizpait irtengo
ain egoera larritik?
Noiz legortuko dira malkoak
euskaldunaren begitik?
Beti zigorra goi eta beetik,
ezker eta eskubitik,
ez ote degu irten bear guk
infernu negargarritik?
- 3/ Geroni ere bide onetik
ez ote gera urrundu?
Askotan auxe galde izan det:
jendeak burua nun du?
Gorroto biziz bizi bagera,
alkarri nola lagundu?
Arriak negar egin lezake:
geu ezin gera konpondu.
- 4/ Buru-belarri sartuak gaude
ain nabarmen txarkerira,
gurekin ezin joan diteke
orain oso urrutira.
Plaza erdian gu burrukan da
ainbat albotik begira,
maite ez gaituzten etsai gaiztoak
ederki gozaten dira.
- 5/ Noiz esan guri garai batean
gaitz au jabetuko zala?
Len gutxi izanik, milla pusketan
zaitzeakoak giñala?
Nun degu alkarrentzat bear dan
errespeto ta itzala?
Zer eska bear zaio iñori
geu onela gabiltzala?
- 6/ Euskal odola iru gerratan,
orain au da ibillera;
ezin iritxi, len giñan gisan,
etxeko jaun izatera.
Leiza-zulorik sakonenean
illunpetan bizi gera,
Belen'go izar dizdiratsua,
atoz argi egitera.
- 7/ Gure oroimen goxoena gaur
bedi, bai, Belen'erako,
egizko gure Salbatzaillea
an sortuko zaigulako.
Jainkoak traba egiten digu
gizona arrotu dalako,
oker guztiak ez ote datoz
bartzertu zaitugulako?

La Voz de España, 1976-XII-24.

Goiz-Argi, 1976-XII-25.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ABERRI EGUNEAN

Apirillaren 10'ean, Aberri Eguna, Zarautz'ko Plaza Nagusian, ondoren dijoazen bertso auek abestu genituan, egunari berea emateko:

1/ Poztu zaitetze, baso-mendiak,
poztu, itxaso bazterrak,
egun eder au iritxi zaigu
Jaungoikoari eskerrak.
Poztu, aundi ta txiki, erdiko,
nagusi eta maizterrak,
jaso biotzak, andre ta gizon,
berdin, gazte eta zarrak,
Aberri Egun aundia da ta
alaitu gaur, zarautzarrak!

2/ Orain eun urte pasa izan zan
emen oker nabarmena,
Fueroak galdu genituan da
berdin aginpide dena.
Ordutik dator gure erriaren
benetako ondamena,
len eta orain euskaldun onak
au da eskatzen dutena:
berriro eman dezaigutela
len lapurtu zigutena.

3/ Auzo gauzetan mutur sartzeko
ez dabilkigu usterik,
etxe barruan zenbat lan dagon
nork du adierazterik?
Sekula iñoiz guk ez diogu
iñori egin kalterik;
ez degu maite gorroto txarrik,
ixkanbilla ta nasterik,
geure etxean geuk agintzea
guk ez degu nai besterik.

4/ Ikamika ta uskeri danak
lenbailen urrutiratu,
maitasunaren kate gozoan
anai denok bateratu.
Gero damutu gindezke gogor
orain egiña pekatu;
Euskalerrian demokrazi bat
nai baldin bada eratu,
norbere ideak defenditu ta
bestenak errespetatu.

5/ Erri maitea, zutiñik nola
iraun zuk ainbat gizaldi?
Istori zear artua zera
amaika astindualdi.
O, askatasun eguzki orrek,
arren, egiguzu argi!
Ainbat urtean ilda egonik
orain degu piztualdi,
denon artean salba ditzagun
euskera eta Euskadi.

Goiz-Argi, 1977-V-14.

ON MANUEL LEKUONA, MAIXUEN MAIXU

- 1/ Bertso apalen bidez eskeiñi
nai diot nere omena,
On Manuel'en aurrean au da
Basarri'ren aitormena.
Maixu aundien artean ere
ez ote da maixuena?
Amarengandik emen sortu dan
semerik argitsuena.
- 2/ Danen gaiñetik eliz-gizona,
apaiz jaun zintzo, prestua,
idazle trebe, poeta xamur,
jakindurian puztua.
Arte gaietan sena biziko
epai emale juxtua,
asten dan artan nabarmentzen da
Lekuona'ren eskua.
- 3/ Bijoazkio sorta sendotan
euskaldunen zorionak,
zer serbitzuak erri zar oni
berak egin dizkionak.
Ez dute neurri ta preziorik
jaun argi onen lan onak,
Euskalerrian urriak dira
mailla ontako gizonak.
- 4/ Zu guretarra izate utsez
gu bai arrotzen gerala,
badakigu, bai, zorigaitzean,
betikoa etzerala.
Eguzki orrek bere lanketak
zintzoki egin ditzala,
Euskal Lurrean ez da galduko
Lekuona'ren itzala.
- 5/ Gure izkuntzak zu bezelako
dozenerdi bat baleuzka,
ordekak utzi ta goi-gaillurrak
joko lituzke egazka.
Oiartzun maite, egon zindezke
poztasunetan gaiñezka,
zu zeralako Lekuona'ren
jatorria ta seaska.

*La Voz de España, 1977-XII-11.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

ANAI OLABEAGA'REN OMENEZ

Anai Olabeaga'ren omenaldia antolatu zutenek ala nai izan zutelarik, Zarautz'ko plaza nagusian iru bertso kantatu genituen joan dan igandean. Olatsu izan ziran, oker aundi gabe.

- 1/ Abenduaren emezortzian
gatoz Zarautz'ko plazara,
gizon argi bat jaso naiean
merezi duan maillara.
Txalogarri ta goralgarria
alakorik inun bada,
bizi osoan jo ta ke beti,
lanari inoiz ez laga,
diruz ordaintzen ez dan gizona
Inaki Olabeaga.
- 2/ Erriko gazte jende bizkorra
eskola ederrez jantzi,
bizimodua ateratzeko
gaur ez du balio gutxi;
geroztik oiek lantokietan
goiko puntara iritxi,
Anai Inakik egin duana
asko ta ondo erakutsi,
omenaldi au egin gabetan
Zarautz'ek ezin ba utzi.

- 3/ Parre-irria ezpainetan da
maixu jakintsu, apala,
ezagun zuan erakusteko
mundura jaioa zala.
Etzaitugu, ez, guk eskertuko
merezi dezun bezela,
Zarautz'en beti geldituko da
Olabeaga'ren itzala,
Goitar Jaun onak urte askotan
olaxe gorde zaitzala.

La Voz de España, 1977-XII-21.

AMA GOGORATUZ

- 1/ Nere begiz ez daukat
emen ikusterik,
geiago ezin entzun
nik aren izkerik.
Nola ez naiz egongo
illun da tristerik?
Ez da izaten gero
ama bat besterik.
- 2/ Ikusi zendun ainbat
denborale nasi,
zure bizitza latza
nork adierazi?
Amar seme-alaba
azi eta ezi,
gu bizitzeagatik
zeu etziñan bizi.
- 3/ Lanean arrastaka,
ori zure griña,
seme-alabengatik
amaika egiña.
Eskolarik etzendun,
oso ezjakiña,
baiña ikasi zendun
Kristo'ren dotriña.
- 4/ Gerra denbora artan
aiek erauntsiak!
Barkatzen ondo jakin
kristauki eziak.
Gorrotatzen zenitun
molde txar guziak,
bide zuzenak dira
zuk erakutsiak.
- 5/ Arrotzerik ez nai zuk
lurreko bizitzan,
baizikan jokatzeari
beti kristau gisan.
Etziñan aspertzen zu
esan eta esan:
«Pobreak izan arren
garbi utsak izan».
- 6/ Zure iturritikan
edaten genduan,
ama baten tokia
nork bete orduan?
Etziñan arrotuta
murgildu munduan,
gerokoaren kezka
zeurekin zenduan.
- 7/ Lanak eta eziñak
lotu zindun katez,
neke bizitzan beti
egunez ta gabez.
Naigabeak bukatu
ziran egun batez,
atsedendu zaite or
lur ontako partez.
- 8/ Jaiotako guztiok
gera emen ilkor,
guretzat ere ordu
latz ori badator;
zure bide berdiña
daukagu derrigor,
Ama, toki pixka bat
presta zaiguzu or.

La Voz de España, 1978-V-27.

Goiz-Argi, 1978-VI-3.

Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.

URREZKO EZTAIETAN

Bai, irakurle; eskari bat egin didate.
Asko eskertuko lutekeala, joan dan igande-
dean, Arrate'ko Amaren oiñetan kantatu
nituan iru bertsoak moldezko letratan jar-
tzea. Mesede ori ezin ukatu. Onela ziran
gutxi gorabera:

1/ Urrezko eztaietan
gatoz gu Zugana,
gaur egingo diguzu
irripartxo bana.
Pakean bizi nai ta
ezin, auxen lana!
Gorrotoz ta inbiriz
bete da lur dana,
zure premian gera,
arren, lagun, Ama!

2/ Illunpe beltzean gu
kezkati ta larri,
ez dakigu gertatu
leikenaren berri.
Ama laztana, pake
pixka bat ekarri,
ez dedilla ixuri
ainbat odol gorri,
etzazu galtzen utzi
gure Euskalerra.

3/ Eibar'ek zaindaritzat
autatu zinduan,
euskal txistulariek
Eibar'en moduan.
Bitarteko oberik
ez degu zeruan,
Amatxo, izan beti
zu gure onduan,
nola bizitzan ala
eriotz orduan.

La Voz de España, 1978-X-18.
Goiz-Argi, 1978-XI-4.

AINZAT ARTZEN EZ

- 1/ Burujabetzak gizaldietan
izan du emen iraute,
egun batean kendu ziguten,
geroztik morroi gauzkate.
Legedi ori guk onartzea
nola demontre nai dute,
gure erriaren eskubideak
ukatzen badizkigute?
- 2/ Berandutxo da; orain iñola
ezin konpon leike pertza,
etsipenetan biurtu baita
gure legezko ametsa.
Konstituzio orrek eskeiñi
izan baligu babesba,
pozaren pozez emango gendun
euskaldun danok baietza.
- 3/ Beti zulatzen gaitu zakarki
arantza minkor, zorrotzak,
eta guretzat errukirik ez
egundo jende arrotzak.
Gaur alaitasun izpirik ez du
euskaldunaren biotzak,
erabat mintzen gaitualako
etengabeko morrontzak.
- 4/ Ez daukagu, ez, zima gaiztorik,
ezta ere gorrotorik,
baiña guk ez nai aintzat artzen ez
gaitun Konstituziorik.
Ez du asetzen iñola ere
euskotar baten gogorik,
argatik ez du izango Eusko
Alderdiaren botorik.

Goiz-Argi, 1978-XI-25.

EGUBERRI

- 1/ Urteko egun pozgarriena,
eldu zaigu Eguberri,
Belen'go izar paregabea
ain zegoan dizdizlari.
- 2/ Igarle zarrek esandakoa
orra beingo ez egiztatu,
aingeru saillek eta artzaiek
aurrez-aurre begiztatu.
- 3/ Iritxi zaigu irixtekoa,
poz guztien sortzaillea,
poztu izaki guztiok oro,
jaio da Salbatzaillea!
- 4/ Argibide bat ematearren,
illunpez ez uzteko gu,
errege danen Errege danak
Semea bidali digu.
- 5/ Gugatik jaio, gugatik bizi
ta gugatik ilko dana,
egun onetan umilki danok
bil gaitezen Beragana.
- 6/ Neurrik gabe maitatzen gaitu,
ezin esan leike nola,
gu salbatzeko emango baitu
gazterik azken odola.
- 7/ Orrek ez gaitu gu inoiz azten,
guk bai aztu degu Bera,
ta ondorenak ikusten gaude:
gaur nolatan bizi gera?
- 8/ Gizonak ez zu Jainko bearrik,
bera egin baita Jainko,
udazkeneko orbel gisara
oso denbora gutxiko.
- 9/ Aurrerapen da zientzietan
egin duala aurrera?
Zeiñek lagundu dio ortara?
Berez gai ote da bera?
- 10/ Jetxi ditzagun buru arroak,
goazen apalki Belen'a,
gure gaitzentzat antxe daukagu
sendagairikan onena.
- 11/ Griña gaiztotan josiak gaude,
gaiñez egiñak pekatuz,
danetik garbi geldu gaitzke
Orri laguntza eskatuz.
- 12/ O, Aurtxo Jesus, entzun zaidazu
dakarkitan eskaria,
ongi dakizu nolatan dagon
gaur egun Euskalerria.
- 13/ Eziñezkorik ez da zuretzat,
zuk guztia dezakezu,
ain errukarri dan erri oni
begiak luza zaizkatzu.
- 14/ Xamurtu, ez titu ta gozatu
euskal semeen biotzak,
urrundu beingo ez odol-ixurtze,
gogorkeri, eriotzak.

15/ Asmo oneko gizonez berriz
aberasten geranean,
bizi izateak poz emango du
gure mundu zabalean.

16/ Entzun Zuk, arren!, eskari auk,
entzun, arren!, Jesus Aurra,
senda gaixorik dagon mundua,
senda gure euskal lurra.

*El Diario Vasco, 1978-XII-26.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

ESTATUTOA LENBAILEN!

- 1/ Bein da betiko zapaltzekotan indartu dan gorrotoa, anai artean sendotu dedin pakezko errespetoa, zortzitik zazpi euskaldunek gaur orren alde du botoa, erri zar onek bear duana: lenbailen *Estatutoa!*
- 2/ Nola ez gaitu minberatuko erriaren ondamenak? Etengabeko morrontzan gaude len nagusitzan geundenak. Ongi dakite zer zor daukaten aginpidea dutenak, orain da ordu eskuratzeko len kendu zizkigutenak.
- 3/ Erri aundien azpian gaude, indarrak aiek dituzte, txarrera jota ezer dagonik iñork ez dezala uste; ez gaitezela alperrik neka ezin leikenaren eske, gutxi gera-ta, nai dutenean errez itoko gaituzte.
- 4/ Goliat eta Dabid burrukan, zer burruka nabarmema! Arrai aundiak txikia jaten izaten du gozamena; denbora joanda gero alperrik dira negarra ta pena, pixkaka lortu bear degu guk batera ezin leikena.
- 5/ Kontura zaitte, urtetsu ori, kontura zaitte, gaztea, indarkerian alperrik dala ateak jotzen astea. Eiztari jator, bizkor batentzat negargarri ta tristea, eiza eskura etorri eta iges egiten uztea.
- 6/ Badet uste on geuk autatuak diran gidariengana, zuzendu naiko dutela oiek guttiz oker dagoana. Buruz jokatzu ikas dezagun nola egin geure lana, nai dana egin ezin danean egin dezagun al dana.
- 7/ Eskarmenturik asko badegu oiñez ondo ikasteko, ogeitamaika eskutik degu jokia irabazteko. Burutik sano ote gaude gu aukera galtzen uzteko? Garaia degu geure lurrean zerbaiz agintzen asteko.
- 8/ Eldu lanari, eldu gogotsu, indar berriak artuta, euskal ontzia ikus dezagun bere kaiean sartuta. Espartero ta Maroto nago ikusten besarkatuta, eun da berrogei urtean gaude eskubideak galduta.

9/ Anai artean burrukan beti,
zer gertatzen da gurekin?
Negargurea datorkit neri
ikusten dedanarekin.
Lau katu izan eta iñola
ezin bildu alkarrekin,
arriak negar egin lezake
gertatzen zaigunarekin.

El Diario Vasco, 1979-V-22.

Goiz-Argi, 1979-V-26.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

TXIRRITA ZANA

Neska gazte bat inguratu zitzaidan ostiral illunabarrean. Txirritari buruz saio bat egiteko asmoz zirala esan zidan, Loiolako irratitik. Ura ezagutzeko ta berarekin kantatzeko era izan nualarik, nere bi bertso nai zituala. Nola egin ez eskatzen zidan mesedea?

1/ Txirrita ezagutzeko era
izan nuan nik lur ontan,
zer eta nolakoa zan ere
gogoratzen naiz prankotan.
Artean oso gaztea nintzan,
beti ni amets gozotan,
iru-lau aldiz egin genduan
biok gogotsu bertotan.

2/ Ateralditik ateraldira
zan aren kantuzko lana,
berezko argitasuna zuan
gure Jainkoak emana.
Itz bitan garbi agertuko det
nor gendun Txirrita zana:
berrogeitairu urte il zala
ta oraindik bizi dana.

El Diario Vasco, 1979-V-27.

GASTEIZ'KO PELOTA TXAPELKETA

Beste tokitako berri ez dakit, baiña EuskalERRI osoa Gasteiz'a begira zegon igandean. Bakoitza bere txokoa zan partidu ordurako. Telebistaz ez genduan izan ezer asko ikusterik, baiña irratiak etzeuden ixilik egoteko. Zintzo eman zuten *Ogeta* pelotalekuko norgeiagokoaren berri. Asiera estua, larria, gerora Bengoetxea irugarrena lasaitzeko. Ogeitabi ta amar partiduaren emankizuna. Garzia Ariño laugarrenak etzuan izan andik aurrera joaterik. Nai zukean, baiña ezin.

Kalidarez etzala partidu ona izan? Oso gutxitan gertatzen dira onak txapelketako azken partiduak. Urduri ta kezakatsu egoten dira pelotariak; beren onetik irtenda. Ala dagonak, berriz, ez dauka bere balio osoa erakusterik. Urrengo urtean ere aurtengo oztopo ber-berak izango dira. Bearrezko diran patxara ta lasaitasuna paltako zaizkie azken muturrera eltzen diraneri.

- 1/ Gasteiz'en burrukatu dira bi euskaldun, napar eta bizkaitar, bai benetan jardun! Jakin nai genduana garaiz jakin gendun, Bengoetxea degu berriro txapeldun.
- 2/ Txapelketa da beti lantegi txarrena, batek ez du ematen eman lezakena. Esaera bat dabil munduan barrena: «bi ezkeru seguru dala irugarrena».
- 3/ Bizkaitar trebe ori datorkit burura, batek galdu bear du, ta utzi tristura. Ez du nornaik egiten Ariño'n modura: iru urtetan iritxi azken partidura.

El Diario Vasco, 1979-V-29.

GURE AITA SANTUA

- 1/ Juan Paulo bigarrenak
baditu ideak,
egan igarotzeko
munduko bideak;
aitortzen du Sortalde,
berdin Sartaldeak,
a zer Artzaia daukan
kristau artaldeak!
- 2/ Beldur gabe agertuz
barrengo su, garra,
egiari ari da
ematen indarra.
Elizaren zeruan
gaur degun izarra,
Kristoren ordezkoa
ta polonitarra.
- 3/ Komunismoa jaun da
jabe dan lekuan,
ez du ezer ixildu
ta gorde kolkuan.
Orrek erakutsi du
bear dan moduan,
Bera sortu zan lurra
zenbat maite duan.
- 4/ Mingain doatsu orrek
ez dauka trabarik,
ez du alperrik galdu
zeukan aukerarik.
Aitortu bearra du
gaur jende ugarik,
kristautasunarentzat
ez dala mugarik.
- 5/ Ori da mintzatzea
sakonki ta legez,
goiko laguntza gabe
ez da oso errez.
Ain garbi ikusi da,
ta ukatzerik ez,
Polonia oraindik
sendo dago fedez.
- 6/ Polonia'k utzi nau
erabat poztuta,
erri bat ikusirik
fedean piztuta.
Lendik zer izan geran
zero aztuta,
Euskalerra gaixo au
daukago oztuta.
- 7/ Gure artean zenbat
negar eta antsi,
bide bat izan ona,
ta berari utzi.
Gaur oso gaizki gaude
baiña ez det etsi,
aldatuko al gera
biar edo etzi.

*El Diario Vasco, 1979-VI-12.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

EKIN LANARI!

- 1/ Ekaitz azpian Euskalerria
erabat zegon lur joa,
ez al da garai kentzen asteko
daramakigun lutoa?
Tartean langa gogorrak zeuden,
baña eman da saltoa,
ordua ere ba-zan, noski-ta,
badegu *Estatutoa*.
- 2/ Gure gizonak Madrid aldean
jokatu dute gudua,
bai erakutsi ere bikainki
berak daukaten gradua.
Aginpideak eskuratzeko
egin digute modua,
euskaldun gisa latz jokatzeko
oraintxe degu ordua.
- 3/ Danen gozoko etzeiken izan
Madrid'en egin dan lana,
batek ezpada besteak beti
izaten du zer esana;
alperrikako izan ez dedin
ain nekez iritxi dana,
pake bidetik bildu gaitezen
anaioak anaiongana.
- 4/ Erri gurea, len goian bazan,
gaur oso beian daukagu,
lenagotikan okerragoak
ezagutuak gera gu.
Zalantza gabe gerora ere
urte gogorrak daukagu,
ustelkerira makurtu ezik
burua jasoko degu.
- 5/ Amets zoroak beingoz baztertuz,
asi gaiten esnatzen,
buruz jokatzuz joan bear degu
korapilloak askatzen.
Gaur bizi geran uneak ez du
beste gauzarik eskatzen,
len daukaguna ontzen saiatu,
ez dagon pixka puskatzen.
- 6/ Gu euskaldunok nola gabiltza
ontaraiño zapuztuta?
Zer irabazi bear degu guk
bazterrak ola nastuta?
Egan asteko guztiok egon
bear genduke poztuta,
atera kontu zenbat urtean
gauden egoak moztuta.
- 7/ Bale aundia sardin txikiak
ezin menderatu legez,
buru pixka bat duanak ori
ulertuko du, ta errez.
Auzo erriak askoz geiago
baldin badira indarrez,
zentzudun batek nola eskatu
guztia edo baterez?
- 8/ Ezin leikena lortu naiean
iñoiz ez joan iñora,
alperrikako damu, negarrik,
izan ez dedin gerora;
eman diguten eskailleratik
asi danok betik gora,
mailla berriak bear badira
gero badago denbora.

9/ Poztu, alaitu, anai-arrebok,
ordu au eldu dalako,
bapo kostata, zerbait agintzen
asi bear degulako.
Au asiera izan liteke
biarko egunerako,
jaso biotzak, ekin lanari
Euzkadi'ren onerako!

El Diario Vasco, 1979-VII-22.
Goiz-Argi, 1979-VII-29.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ORAIN DA ORDUA!

- 1/ Setati eta kaskagorrrak
sortu giñan egun batez,
geu ari gera erri gurea
ain gogorki lotzen katez.
Anaiok alkarrekin burrukan
geure buruaren kaltez,
lotsatu egin bear du batek
gaur euskalduna izatez.
- 2/ Zer olatu da denboraleak
lur ontara dakarrena?
Egundo inoiz ezagutu dan
gaiztoen da zakarrena.
Beneno guriz josia dago
euskaldunaren barrena,
len izen ona gendun munduan,
ta gaur liteken txarrena.
- 3/ Gizaki batek ezpaldin badu
pentsatzen gure modura,
uste baiño len iritxiko da
lurreko azken ordura.
Alik azkarren bialtzen degu
satorren bizilekura,
gaur oso txiki gelditu zaigu
azkeneko diktadura.
- 4/ Au bezin bide txar, galgarririk,
ezin ziteken asmatu,
anai euskaldun, lozorro ortatik
al dan azkarren esnatu.
Il da zauritu, erre, kiskali,
ta dagon pixka puskatu,
dana ondatu nai duten oiek
geiago ezin eskatu.
- 5/ Goian dagonak bide ontatik
nola ez du beia joko?
Ta bein erabat erortzen dana
ez da ain errez igoko.
Autsi, txikitu, birrindu dana,
ezer ez utzi geroko,
gu bezin parregarririk etzan
amarengandik jaioko.
- 6/ Urriko illak ogeitabosta,
gauden egun orretxen zai,
bakoitza bere tokian zintzo,
arduratsu eta ernai.
Au geiegizko *inpernua* da,
ola ez degu bizi nai,
argatik esan bear diogu
guk *Estatutoari bai*.
- 7/ Nagitasunak utzi alde bat
ordua eldu ezkeru,
etorkizuna jokutzen degu,
au gogora egunero.
Oraintxe joka gaitezen danok
leial, bulartsu ta bero,
negar guztiak alperrik dira
denbora pasata gero.
- 8/ Erabat ezpeditu asetzen
gure nai eta gogoak,
ez ote gaude gutxiagokin
egoten oitutakoak?
Gero geiago eska lezake
zati bat artutakoak,
orain ematen dutena artu,
eta gero gerokoak!

9/ Eskeintzen zaigun aukera beintzat
gogoz ez degu utziko,
ate-leioak ez al zaizkigu
geure pekatuz itxiko?
Gizon jokatu, ezker, ezkubi,
goi, beeko eta erdiko,
Euskalerria arnasik gabe
geldi ez dedin betiko.

El Diario Vasco, 1979-X-4.

Goiz-Argi, 1979-X-20.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ALKARTZEKO ORDUA

- 1/ Ixilik egon naiago baiña,
noan kantuzko lanera,
zer zigor edo madarikapen
inguratu da onera?
Berriro ere zer ote dator
erri zar onen gaiñera?
Gauzak okertzen ari zaizkigu
egunetik egunera.
- 2/ Gizonak alkar iltzen ain itxu,
odolez ezin burutu,
lapurreta ta «atrako» gabe
ez daude amar minutu.
Biziak ez du ezer balio,
ta beldurrez danok mutu,
orain ainbeste gorroto emen
ez da iñoiz ezagutu.
- 3/ Nagusi asko zorpean dago,
itxaropena galdua,
ta langilletan amarretik bat
kale gorrian saldua;
erabaki bat bein artzekotan
iritxi zaigu ordua,
onek aldatu bearra dauka,
au ez da bizimodua!
- 4/ Agintariak biurriturik,
zuri, gorri eta urdin,
nundik sartuko miztoa eta
nundik nora emango min.
Pamilietan burruka dago,
ta pakarik ezin egin,
au dana gutxi balitz bezela
eliz-gizonetan berdin.
- 5/ Jaunak begiak eman dizkigu
beerako au ikusteko,
oraingoz ez da argi printzarik
gure biotzak pozteko.
Lenez gaiñera etorkizuna
erabat oso bezteko,
orain drogari eldu diogu
pena guztiak azteko.
- 6/ Esan diteke oztopo danak
gure gaiñean daudela,
egundo gaizki egon bagera
pentsa oraintxe gaudela.
Ordu larri au zapal dezagun
euskaldun sendo bezela,
aberriaren azken arnasa
urrean degu bestela.
- 7/ Aurreko zarrek ainbat ezbear
ikusi zuten lenago,
lanaren bidez burua jasoz
uste zan baiño gorago.
Beti «pasoka» ibili gabe
noizpait jo bear «ordago»,
itxaropena galdu ezkeru
guztia galdua dago.
- 8/ Oso mendean artzen gaituzte
erri txikia geranez,
itz goxo asko esanagatik
ez ikusten begi onez.
Gure gaitz asko ontatik datoz
garbi somatzen dedanez,
ainbeste aldiz egiten duten
agindu eta eman ez.

9/ Makar guztiak beingoz kentzea
ez ote zaigu komeni?
Bestela nola aurpegi eman
ekaitzaldi gogor oni?
Gure jokera txatxu onekin
naigabez lertzen nago ni,
gure pekatu astuna au da:
ezin konpondu geroni.

El Diario Vasco, 1980-II-12.

Goiz-Argi, 1980-II-16.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ARRIA ZARRAREN OMENEZ

Bizpairu irakurlek auxe eskatu didate: igandean, *Balda* pelotalekuan, Arria zarraren omenez kantatu nituan bertsoak argitaratzeko. Era ontan izango ziran, oker aundi gabe:

- 1/ Orbegozo da deituraz eta
Inazio da izenez,
aspertu gabe ari diteke
orren gorantzak esanez.
Mundualdia ortxe darama
bide garbi ta zuzenez,
ori berdintzen etzan erreza
aizkolariz ta gizonenez.
- 2/ Guraso gisa zer izana dan
or dauka erakutsita,
seme-alaba zoragarriak
bere txokoan azita.
Arbola zarra igartuko da,
beti ez leike bizi-ta,
baiña landare sendo, bikaiñak,
bere ordeko utzita.
- 3/ Itz bat bakarra bururatzen zait:
abejondagizutela!
Sinistu gero zuen izena
oso goian dezutela.
Ez esan neri Arriatarrek
meriturik ez dutela,
orain semeak jazten baitigu
len aitak zuan txapela.

El Diario Vasco, 1980-IV-30.

ISAAK LOPEZ MENDIZABAL

- 1/ Zorionez sortua
gure onerako,
nagikeri gabea
zera lanerako;
zure izenak indar
badu sekulako,
euskeraren martiri
izan zeralako.
- 2/ Iñoiz geratu zera
ez teilla, ez abe,
baiña euskerarentzat
biotz dana labe.
Zenbat zigor gaizto ta
zenbat atsekabe!
Alare zuk aurrera
iñoiz etsi gabe.
- 3/ Amets bat zutik eta
amets bat etzanda,
berdin Amerika'ko
lurrera joanda.
Jainkoak ainbat urte
munduan emanda,
zure kezka bakarra
izkuntza izan da.
- 4/ Iñoiz atsedetik ez,
iñoiz ez gelditu,
lanerako jaioa
ezin ba nagitu;
euskera etziteken
il-zoriz aurkitu,
zure antzeko asko
izan bagenitu.
- 5/ Zenbat azterketa ta
zenbat lan egiñak!
Or ez dago ustelik,
danak urre piñak.
Danontzat ikaspide
goxo, atsegiñak,
zuk idatzi dituzun
liburu bikaiñak.
- 6/ Naiz Europa'n da berdin
an Ameriketean,
etengabe aritu
zera zu lanketan.
Itzala utzi dezu
zuk alde danetan,
maixu agurgarria
zaitugu benetan!
- 7/ Zanpatu dezu, jauna,
makiña bat egal,
jakinduriz etzeunden
murriz edo argal.
Euskaldunik dan arte,
aitor zagun apal,
ez da iñoiz aztuko
Lopez Mendizabal.

El Diario Vasco, 1980-VI-8.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

DON EBARISTO URANGA SENDAGILLEARI

Igandean, Don Ebaristo Uranga sendagilleari eskeiñitako omenaldia zala-ta, nik ere nere aletxoak aurkeztea zan jai-eratzailleen naia. Bazkalondoan kantatu nituan iru bertsoak onela ziran, oker aundi gabe:

1/ Orra iritxi egun aundia
ordua ere bazan-da,
sendagille bat bizkor, trebea,
gure artean izan da.
Merezi ainbat ezin gorald
esan leizkenak esanda,
errian alde ibili baita
duan guztia emanda,
Zarautz'ek ez du iñoiz aztuko
Don Ebaristo Uranga.

2/ Zure lagun da adiskideak
orra inguruan bildu,
kantuz asi dan txoria berriz
ezin nolanaixildu.
Zerbait egiten ari gera, bai,
ta geiago merezi du;
tristeak poztu, gaitzak uxatu
ta oiñazeak arindu,
Don Ebaristo'k bere bizitzan
beti lan ori egin du.

3/ Ainbat urtean danon morroi ta
serbitzurako egona,
gaixoen deirik izan ezker
lanerako prest zegona.
Konturatzen naiz nolakoa dan
orain zure zoriona,
Zarautz'ek nola maiteko ez du
mailla ortako gizona?
Garaia zan-da, agertu dizu
biotzeko esker ona.

El Diario Vasco, 1980-VI-25.

PAKE EGUNAK

Gezurra badirudi ere, egi aundia da. Iru-lau egun odol ixurtze edo eriotz gogorrik gabe igarotzea beste munduko gauza iruditzen zaigu. Ontaraxe jarri gera, astoa makillara jartzen dan bezelaxe. Gogorke-ri ta indarkeria egin zaigu jaun da jabe. Guk bezela pentsatzen ez duanak traba egiten digu; ura beste mundura bialti bear da lenbailen.

Bienbitartean giza eskubideak darabilzkigu aotan etenik gabe. Zorioneko *derechos humanos* itz ori noiz aitatu da gaur aiña? Zer kaso egiten diogu? Zertarako balio digu? Gabon gabea, urteko gabik aundienean, iru-lau bertso kantatzera eramana ninduten Zarautz'ko Batzokira. Deitu egin zidaten eta pozik joan nintzan, nere apaltasunean egunari berea emateko asmoz. Gutxi gorabeera, auek izan ziran jaulki nituanak:

1/ Orain bi milla urte inguru.
Belen estalpe zarrean,
«Aintza Jaunari» kantatzen zuten
aingeruak indarrean;
ta ni Batzoki ontan nago gaur
auxe kanta bearrean:
«Asmo oneko gizon guztiak
bezate pake lurrean».

2/ Danon aotan beti pakea
ta iñundik ez ageri,
aren ordaiñez indarkeri ta
odol jario ugari.

Noiz ikusi da orain ainbeste
gorrotu edo inbiri?
Gu salbatzeko jaio ziñala,
Jesus, gezurra dirudi.

- 3/ Euskalerrria ikusirik ain
nastua ta ondatua,
sari negarrez egoten naiz ni
zearo naigabetua.
Ez degu maite gerra zitalik,
ezta ere gorrotua,
geure lur auxe maitatzea da,
Jesus, gure pekatua.
- 4/ Bedi pakea justizipean
eta zuzentasunean,
erri gure au senda dezagun
saia gaitezen lanean.
Bildu gaitzazu euskal anaiok,
gaiñeztu maitasunean,
auxen eskatzen dizu Basarrik
Euskadi'ren izenean.

Bolaran etsipen antzeko zerbaitek esaltzen bagaitu ere, itxaropena da iñoiz galdu nai ez gendukeana. Istori zear arantzetik arantzera ibilia da Euskalerrria. Negarraren eta supritzearen berri dakiana da gure erri gaixo au. Oraingo gaitzak ere arindu ditezke. Ala gertatuko dalakoan gaude.

El Diario Vasco, 1980-XII-28.

1981 - 1991

GAU GOGOANGARRIA

- 1/ Otsaillaren ogei ta irua
oso gogoan baitet nik,
iru-lau bertso moldatu gabe
ezin lasaitu barrenik.
Begizabalka ezin ikusi
arrixkuaren laurdenik,
ez dezagula sinista gero
oso seguru gaudenik.
- 2/ Zezen gogorrak asitakoan
indar zakarrez adarka,
aien mendean erortzen danak
istillu gorria dauka.
Aurrera egin bearrean gu
nola goaz atzeraka?
Gure artean ez dagolako
ez buru eta ez anka.
- 3/ Zoritxarrean jo genduan guk
neurri gabe txarkerira,
ez errespeto, ez gizatasun,
zuzenean *anarkira*.
Indartsuago diranen aurka
nola egin sokatira?
Gure oraingo arrokeriak
laister tenplatuko dira.
- 4/ Ez ote degu egingo, jaunak,
komeni dan esamiñik,
ainbeste gauza lortu leikela
gizonekin itzegiñik?
Berealaxe itoak gera
arnasik artu eziñik,
txarkeriz eta gogorkeriz guk
ez daukagu zer egiñik.
- 5/ Pekatu asko degu egiña,
ta ez lotsatu esaten,
ain parregarri gabiltzan arte
ez degu ondo ematen.
Ez da erreza gu geran baiño
eskasagoak izaten,
sua pizten geu ari baigera
gero zapaldu gaitzaten.
- 6/ Ate askotxo zabaldu leizke
jotzen asmatu ezkeru,
lege azpian errendituaz
ortantxe saiatu bero.
Buruz ta zentzuz joka gaitezen
euskaldunok egunero,
negar antsika ibili gabe
denbora pasata gero.

El Diario Vasco, 1981-III-3.

Goiz-Argi, 1981-III-14.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

IPARAGIRRE'RI

- 1/ Fueroen alde oso gazterik emanik zure odola,
bazenekian gerra beltzetik ezer onik etzegola;
pake santua goersten berriz ezin aspertu iñola,
ta pake orren ereserkitzat or «Gernika'ko Arbola».

- 2/ Atzerriratze maltzurren berri jakin zenduan nai aiña,
jaio ziñan lur bedeinkatua kuttuna zenduan baiña.
Espetxeratze, zigorkada ta aldizka berriz iraiña,
senti duana dionak sarri jaso oi duan ordaiña.

- 3/ Bizia degu lenengo baiña askatasuna urrena,
gizona gizon izango bada baldintzarik bearrena.
Au aitortu nai etzutenentzat etziñan etsai errena,
libertadea baizan zuretzat doairikan ederrena.

- 4/ Gizonak bera jaio zan lurra babestu bear omen du,
baiña guk ezin anai artetik xextra gaiztorik aldendu;
bat egin baiño naiago degu alkarri larrua kendu,
ez noski danok Euskalerrria zuk aiña maite bagendu.

*El Diario Vasco, 1981-IV-7.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

ERABAT KAKAZTU

- 1/ Sarritan lotsa sentitzen degu
lurralde ontan jaioa,
entzuten diran gauzak entzunda
gaiñez amorrazioa.
Nolaz indartu zaigu ainbeste
biraurako bizioa?
Jende guztia eskolan eta
au da edukazioa!
- 2/ Gizatasun da errespetoan
ibiltzeko ez kemenik,
bide txarretik okerragora,
artu gabe atsedenic.
Mingaiñetako zikinkeriak
ezpaitauka gaur azkenik,
askotan ez da sinisten errez
Euskalerrian gaudenic.
- 3/ Lotsagarri ta nazkagarria
gaur eguneko izketa,
bazter guztiak erretzen ortxe
zerbait dirala uste-ta;
gizon modura izketaldi bat
egiten ez dakite-ta,
urte osoan ortxe dabilta
mingaiña kakez beteta.
- 4/ Amaika bider etxeratu naiz
naigabe biziz gaiñezka,
landare gazte oien mingaiñak
ugaltzen du nere kezka.
Nola emango ez dizute ba
lotsakizuna ta nazka,
ume mukizu batzuk izanik
Hostiaka ta Dioska?
- 5/ Era ontako ustelkizunik
ez degu izan gaur arte,
gure belarri gaixoak beintzat
istillu gorri daukate.
«Ez da Jainkorik» esanaz nunai
arro-arro zabiltzate,
ez dan gauza bat kakazten beti
zergatik ari zerate?
- 6/ Gure mingaiñak badu oraintxe
berekin naikoa lokatz,
nola mintzatu ote gindezke
orren gaizki eta narrats?
Gure lurean egundo ez da
usandu ainbeste kirats,
gizatasunez pobre gabiltza,
zikintasunez aberats.

*El Diario Vasco, 1981-VII-5.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

LANIK EZA

- 1/ Lanik ezetik aixa letorke
erri baten ondarena,
neurtzen gaitza da onek ekarri
lezakean ondorena.
Ainbeste jende sasoi beteko
dabil kaletan barrena,
gaur egunean auxe da gure
buruauste gogorrena.
- 2/ Al zan moduan moldatzen giñan
urte batzuk aurrerago,
gaitza indartzen dijoa eta
gero eta okerrago.
Gauzak aldatzen ezpazaizkigu
ontan irauten zail dago,
irabazteko biderik ezta,
gero ta gastu geiago.
- 3/ Borondateko jendeak ere
ezin billatu aukerik,
ainbat ikusten dira oraintxe
naigabe biziz errerik.
Zertan bukatu «maestria» ta
zertan ikasi karrerik?
Ate guztiak itxiak daude,
iñun ez dute sarrerik.
- 4/ Pamilietan negarra dago,
danok kezketan beteta,
irabazirik ez dan tokian
ez da gero berriketa!
Sasoirik onen onenean da
zer egiñik ez dute-ta,
berriro ere ugalduko da
droga eta lapurreta.
- 5/ Saia nai luken jende prestua
egonagatik ugari,
ez da arrosik arantzik gabe,
danok dakizute ori.
Batzuk gorroto izugarria
artu diote lanari,
eta agintzea alperrikan da
egin nai ez duanari.
- 6/ Gaitzak astintzen gaitu ederki
nola anima ta gorputz,
beti beeraka joan gabetandik
noiz asiko gera goruntz?
Beldurgarrizko zigor latzen bat
inguratu al da onuntz?
Aspalditxoko esaera da:
Etxe utsean gerra uts.

El Diario Vasco, 1981-VII-12.

Goiz-Argi, 1981-VII-18.

Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.

GURE ARRANTZALEAK

- 1/ Itxasgizonen artera ere sarturik dago ekaitza, bizimodua ateratzea oraintxe bai dala gaitza; inora mugitzeko bildurrez daramakiten bizitza, arrantzaleak bolara ontan arrazi gaizki dabilta.
- 2/ «Au nerea da» esanez asi zaigu gaur mundu osoa, urean ere langak jarriak, nunaitikan eraso; bi metroz deskuidatzen bazera gainean dezu lazoa, ez ote zuan danentzat egin Jaungoikoak itxaso?
- 3/ Gure artean asko ditugu istilluak ikusiak, lenago libre ibiltzen ziran eta gaur trabaz josiak. Eta lazoan erortzen danak beretzat zigor guziak, laister kenduko dizkitzute or urteko irabaziak.
- 4/ Lana egin nai arrantzaleak eta ez dauka aukerik, begiz jotako tokietara ez daukalako joaterik; etxeko urak antzuak eta kanpoak mugaz beterik, era onetan ez dago emen arraia merke jaterik.
- 5/ Legorrez ainbat eragozpen gaur aurkitu diteke urez, len uso gisan ibiltzen zana ezin mugitu loturez. Arrantzaleak bururik ezin jaso du orain tristurez, gaitz oiek danak gutxi dirala, antxorik arrapatu ez.
- 6/ Gu gera emen zuenganako zor aundiak ditugunak, zuek ekartzen dezutenetik goxoki jaten degunak. Biotz biotzez opa dizutet, o, arrantzale lagunak, antxo-ezaren oker guztia osa dezala atunak!

El Diario Vasco, 1981-VII-19.
Goiz-Argi, 1981-VIII-1.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

MATTIN IL ZAIGU!

- 1/ Itzali zaigu bein da betiko
ain izar dizdiratsua,
amaika bider zabaldua zan
barrenen zeraman sua.
Gure artean bat izan bada
uraxe umoretsua!
Bere doairik berezienak:
alaja ta paketsua.
- 2/ Jostalaria zan berez eta
ateraldietan trebe,
entzule danak parrez jartzeko
askotan bera errege.
Asarreturik, kopeta beltzez,
etzan ikusi beññere,
esaten zekiana zan baiña
bai gero entzuten ere.
- 3/ Gure artean ez da aztuko,
ez, Ahetze'ko semea,
ainbat gozamen emanda joan dan
langille bizkor, ernea.
Zuretzat ere iritxi, Mattin,
lurreko azken unea,
ez da makala Euskalerrian
utzi dezun utsunea.
- 4/ Sarri egoten nintzan ni, Mattin,
zurekin bildu egarriz,
Bidasoa'ren bi aldetan gu
kantatuak ainbat aldiz.
Danak txoratzen zenituan zuk
etengabeko par-irriz,
ezin sinistu etzaitudala
ikusi bear nik berriz.
- 5/ Samintasuna nagusitu da
zu lur ontatik joatean,
jakin dedanez, zure gorputza,
gaur sartzen dute lurpean.
Mattin maitea, murgildu zaitte
zorion bete-betean,
zeru goietan kanta gogotsu
Xalbadorrekin batean.
- 6/ Guk ez daukagu kemenik eta
guk ez daukagu indarrrik,
Jaunak deitzean joan egin bear,
ez dago esan bearrik.
Mutututako txori zar biok
gelditu gera bakarrik,
otoitz orduan beti gogoan
izango zaitu Basarrik.

El Diario Vasco, 1981-VII-25.

Goiz-Argi, 1981-VIII-1.

Príncipe de Viana, 1981-VII-IX.

Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ATETIK ATERA TABERNAK

- 1/ Zer bide artu digu
gaur Euskalerrriak?
Ikusi nai duanak
or ditu begiak.
Iñor ez du galduko
emen egarriak,
atetikan atera
taberna berriak.
- 2/ Gertatzen ari danak
ez nau asko pozten,
tabernez ari gera
bapo aberasten;
berriak zabaldu ta
zarrrik ez da ixten,
dirurik ez dagola?
Nik ez det sinisten.
- 3/ Gure auzi au iñork
nola erabaki?
Neri beintzat kostatzen
ari zait ederki;
aurrera egiteko
oraintxe poliki:
lantokiak itxi ta
tabernak iriki.
- 4/ Beren maillan itxuraz
bizi ziranak len,
orain goibeltasunak
jo ditu nabarmen.
Famili barrenetan
gaur zenbat ondamen!
Miraririk ez dago
egiterik emen.
- 5/ Len jendeak, an, emen,
egiten zuan lan,
nork bere jornaltxo
etxera eraman.
Irabazirik eza
ikusirik zer dan,
askok, penak azteko,
zurrutari eman.
- 6/ Istillu latzak ditu
iritxi eziñak,
ontatik datoz gure
naigabe samiñak,
ez gaitzala mendera
zurruteko griñak,
urte danak ez dira
izaten berdiñak.

*El Diario Vasco, 1981-VIII-9.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

«NEUMONIA ATÍPICA»

- 1/ *Kontzientzia* itza
bai ederra dala!
Denbora da gugandik
ezkutatu zala.
Bada urte mordo bat
entzun genduala,
asto goseti batek
irentsi zuala.
- 2/ Aberastea amets
neguz eta udaz,
dirua pillatzeko
zertan egon dudaz?
Kristo saldu zuana
oroitu zan gutaz,
inguruan badegu
amaikatxo Judas.
- 3/ Kezkak bezela lotsak
bat-batetan galdu,
bat ortara jartzeko
barrua bear du.
Bestela ezin nunbait
dirurik ugaldu,
olio izenean
benenoa saldu.
- 4/ Txarrak egiten dira
beti txarren lagun,
ta ez jakin geuri zer
gertatuko zaigun.
Konpiantza izpirik
ez dago gaur inun,
al dakigu barrura
zer daramakigun?
- 5/ Diruaren atzetik
ausardi ta kemen,
danok a zer nolako
arrixkuan gauden!
Segurantzi pixkarik
ez daukagu emen,
garbituko gaituzte
denborak baiño len.
- 6/ Ia larogei ta amar
dira ildakoak,
millatik gora berriz
gaitz txar orrek joak.
Lapur, gizon-iltzaille,
biotz gabekoak,
zer kastigu merezi
dute olakoak?

El Diario Vasco, 1981-VIII-14.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

MADRID ETA GASTEIZ

- 1/ Gure lendakariak sendo itzegin du, koskak ez ote leizken mintzatuz berdindu. Euskaldunik ez dedin neurritz kanpo mindu, gero ez ematekoz ez ezer agindu.
- 2/ Itz asko ziran aurrez goxoki emanak, baiña ez gaitu pozten gaur gertatzen danak. Itxuraz egin ezik artutako lanak, euskaldunak asarre, berdin katalanak.
- 3/ Estatutua degu emen lendabizi, onartua dago ta berriketa gutxi! Soiñekoa osorik nai genduke jantzi, goraizez puskek kentzen etzaitezte asi.
- 4/ Sendatu bearrean ez indartu gaitza, bestela guztiontzat dator zorigaitza. Denbora galtzen emen alperrik gabiltza, bete bear ezpada emandako itza.
- 5/ Ez gabiltza iñoren ondamenerako, lege uztarripean sartzen geralako. Oraintxe da denbora, jaunak, lanerako, zerbait egin dezagun danon onerako.
- 6/ Sinistu euskaldunok kezkatu gaudela, ikusirik arrixku aundiak daudela. Bi aldeok itzegin gizonak bezela, ta gaur dauden okerrak konpon ditezela.

El Diario Vasco, 1981-VIII-23.

GAUPASAK

- 1/ *Gaupasak* emen ta *gaupasak* an,
ortatik bada ugari,
ustekabeen ez ote gera
goitikan beera erori?
Itxu ez dagon guztiak emen
ondo ikusten du ori,
sekula santan etzan izango
orain ainbeste *gautxori*.
- 2/ Sasoi betean dagonik ez da
ardurutzen osasunez,
ezin aspertu pesta-giroz ta
ezin aspertu lagunez.
Moda berri bat indartu zaigu
garbi somatzen degunez:
gabez parrandan ler egin eta
gero lo lasai egunez.
- 3/ Oillo ta txori, egun argitzez,
or egoten dira ernai,
aien erara iñola ere
guk ez degu ibili nai.
Zenbat galera dakarren onek
esan genezake nunai:
lenen gorputzak ondatu eta
gero patrikak ere bai.
- 4/ Zer eskubide artu ditugu
gau ta egunak nasteko?
Bide ontatik nolatan sortu
jateko eta jazteko?
Lana derrigor egin bearra
mailla bateri eusteko,
onak gaude gu japondarreri
kontra egiten asteko.
- 5/ Gaurko egunez ezertarako
ez dago emen ordurik,
naiz etorkizun beltza ikusi
zertako izan ardurik?
Goizeko lautan eta bostetan
iñor ez dabil baraurik,
aldaketarik sortzen ezpada
ezin jaso guk bururik.
- 6/ Ur oietatik paseak gaude,
izanak baigera gazte,
eskarmenturik ez daukagunik
iñork ez dezala uste.
Zentzutik denok bear genduke
komeni zaigun ainbeste,
nik ez dizutet lagunduko-ta,
ortik ibili zaitezte.

El Diario Vasco, 1981-VIII-30.
Goiz-Argi, 1981-IX-26.
Kezka-giroan, *Auspou* 169, 1983.

ESTROPADAK

- 1/ Estropadari aurpegi txarrik
guk ez daukagu jartzerik,
aurreko zarrak erakutsia
ez da komeni galtzerik.
Ederragorik itxas-gaiñean
bai ote dago sortzerik?
Agorrilleko arraun-jairikan
guri ez dago kentzerik.
- 2/ Grazi berezi, aparteko bat
berekin gaurko egunak,
au badakigu bizi osoan
gozatu izan degunak.
Baliatu or anka ta esku,
gerri, beso ta belaanak,
zuen ordua iritxi da-ta
dantza, mutillak, arraunak!
- 3/ Edertasunez Donosti ere
arraun jaiaren antzeko,
beso-zabalka, aurpegi alaiz,
zai dago danok artzeko.
Jan-edanaren eskasirik ez
premi danak osatzeko,
beste toki bat nun olakoa
eguna igarotzeko?
- 4/ Aurreko arrantzale on aiek
norgeiagokan asita,
arraun neurketa utzi ziguten
betirako itsatsita.
Nor alaitu ez oitura nola
gordetzen dan ikusita?
Zarrak joan ziran emendik baiña
ondorengoak utzita.
- 5/ Beti zailla da egokitzea
aukeran nai dan mutillik,
negu beltzetik pasatu gabe
ezpaitago apirillik.
Aurten, tamalez, Orio, Pasai,
gelditu dira ixillik,
urte guztitan ezin osatu
nai bezelako kuadrillik.
- 6/ Atozte danok, trebe, bulartsu,
zeuen lana egitera,
Donostia'ri paregabeko
jaialdi bat ematera.
Etzait gogozko nabarmentzerik
aren da onen aldera,
geien diranak jaso bitzate
diruak eta bandera.

El Diario Vasco, 1981-IX-6.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

GAURKO LEIA

- 1/ Arraun jai onek asko esan nai
dio emengo dan bati,
ainbeste gizon leia bizian
bulartsu eta setati.
Kaiku deritzan talde bikaiña
aurretik daukagu beti,
baiña Zumaia ta Ondarrabi
ez daude oso urruti.
- 2/ Orain da garai indar, kemenak,
osoki baliatzeko,
orain ordua zein da zer geran
ur gaiñean agertzeko.
Iñork ez dauka eskubiderik
aurrez kanpaiak jotzeko,
oker txiki bat naikoa baita
lengo bentaja galtzeko.
- 3/ Euskaldun askok diru aldatzen
izaten du gozaketa,
asegaitza da egarri ori
barrean daukate ta.
Txanpon geiegi ez arrixkatu
or itxumenez beteta,
aspalditxoko esaera da:
«jokoa ez da errenta».

El Diario Vasco, 1981-IX-13.

OPORRAK

- 1/ Urte guztiko lanen ondoren
atseden goxo xamurra,
al dan urbillen ikusi nai det
Aizkorri mendi gaillurra.
Bertsoz egin nai nizueteki
maiteki nere agurra,
artzera noa, anai maiteok,
oporralditxo laburra.
- 2/ Mendi artean jaio nintzan da
ni antxe atsegiñean,
ainbat urtean kokatzen bainaiz
beti kabi jakiñean.
Ai, toki ura goraltzeko nik
ez det itzik mingaiñean,
beste mundu bat aurkitzen baitet
Arantzazu'ko gaiñean.
- 3/ Pago ta lizar, arkaitz ta larrez
osatua zauden ori,
etenik gabe deitzen diguzu
egizko euskaldunori.
Anai arteko alkartasunak
ematen dit kezka neri,
guztion alde eska nai diot
arantzarteko Amari.

El Diario Vasco, 1981-IX-13.

GABON-ZAR GABEAN

- 1/ Anai arrebok, ementxe nator
alaitasunez kantari;
lendabiziko, esker beroak
zeruetako Jaunari.
Gure saioak entzuten zintzo
egoten zeratenori,
Urte Berri on opa dizutet
biotz-biotzez danori.
- 2/ Urte gozo ta eztsua da
nik opa dedan urtea;
gorrotoaren izpirik gabe,
maitetasunez betea.
Komeni zaigu anaitasunez
lan egin eta jatea,
gure artean izan dedilla
zoriona ta pakea.
- 3/ Urte on beza arrantzaleak,
urte on nekazariak,
urte on beza kale zuloko
langille maitagarriak.
Alaitu bitez soro-baratzak,
alaitu bitez mendiak,
irriparezka ikus ditezen
beti gure euskal erriak.
- 4/ A, zer para je amesgarria
Jainkoak eman diguna!
Garbi ta sendo iraun-aztea
guri komeni zaiguna.
Gorde ditzagun gure oiturak,
gorde izkuntza kuttuna,
au da euskaldun guzti-guztiok
daukagun eginkizuna.
- 5/ Millaka urtez or iraun dute
gizalditik gizaldira,
gure denboran ez dute oiek
joan bearrik lur azpira.
Izkuntz-oiturak jaso ditzagun
merezi duten tokira,
bizi-pozikan ez dago emen
oiek ondatzen badira.

Príncipe de Viana, 1981, XI-XII.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

JOXE MANUEL ARRIOLA'RI

- 1/ Berrogei ta bi urte egiñik
Arrasate'ko kalezai,
atsedentzeko, Joxe Manuel,
badala uste det garai.
Lan eta kezkek utzi dituzu,
bizi zaite orain lasai,
zu guztiz ondo portatu zera
eta erria ere bai.
- 2/ Zuk aparteko begirapena
zenduan legearentzat,
bera betetzen etzuanikan
etzenduan artzen ontzat.
Zu ezagutzen zaituzten danak
jotzen zaituzte zuzentzat,
aberats, pobre, nagusi, morroi,
berdiñak ziran zuretzat.
- 3/ Agindupean ibiltze ori
sarritan oi da gogorra,
zuk etzenduan beste biderik,
jokabide derrigorra.
Legez kanpora zebiltzenekin
etziñan errukiorra,
prailleak ere jasotzen zuten
merezitako zigorra.
- 4/ Batek odolez dakarkiana
ezin baztertu zokora,
erlea beti lorera eta
bertsolaria bertsora.
Joxe Manuel, zuk etzenduan
alperrik galdu denbora,
amaika kantu moldatu zendun
zeure lan orduz kanpora.
- 5/ Arrasate'ko erriak egin
dizkitzu egundokoak,
kalezai gutxi izango dira
ain gora jasotakoak.
Zer ikasbide bikaiñak diran
zuk or eskeiñitakoak,
oso bakanak izaten dira
zu zeran bezelakoak.
- 6/ Egitekoak bete dituzu
borondaterik onenez,
zu berdintzerik ezpaizegoan
zuzentasun da ordenez.
Biotz-biotzez opa dedana
zukanako esker onez,
zartzaro on bat izan zazula
osasanik ederrenez.

El Diario Vasco, 1982-1-10.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

ANGULA

- 1/ Zaleak gera, ezin ukatu,
baña ez degu aukerik,
ez genduke nai jan eta gero
naigabetan egoterik.
Lau milla pezta inguru gabe
ez dago billa joaterik,
gustatu arren ez du izango
nai dun guztiak jaterik.
- 2/ Urtean bein, bi, iru alditan
ondo datoz, bai orixe!
Arretaz begiraten diogu
arraí txikitxo orrixe.
Beste jakiak ere zerutan
gaur angulak bezelaxe,
esan diteke dirua jaten
ari generala oraintxe.
- 3/ Patrikak arin dabilzan ontan
prezios pixu galanta,
biar damutan egon gindezke
gaur errezegi botata.
Pobreak ere bere sabela
bete bearra dauka ta,
ez ditezela urritu beintzat
arraultzak eta patata.

El Diario Vasco, 1982-I-24.

KAMIOIAK ZILIPURDIKA

- 1/ Danok gaude oraintxe
zearo txartuak,
bildurgarrizko gaitzak
mendean artuak,
interesen zakuan
barrura sartuak;
gero ta okerrago
errien tratuak.
- 2/ Nunai badira trabak
ta nunai lazoak,
ero-etxe dirudi
Europa osoak.
Mugak itxi eraziz
oien erasoak!
Frantzes nekazariak
ez daude gozoak.
- 3/ Frantzes nekazariak
gorrotutan lertzen,
kanpotik dijoanik
ez dute onartzen.
Burruka setatsuan
ez dira aspertzen,
kamioiak geldi ta
jakiak usteltzen.
- 4/ Mugako langak gogor
estutu zaizkigu,
onek kalte galantak
egingo dizkigu.
Eten gabeko gerrak
jarraitzen badigu,
bizimodua nola
merkatuko zaigu?
- 5/ Errukirik ez dago
orain inõorentzat,
indarra dabilkigu
egizko legetzat.
Konponbiderik inõork
ez du artzen aintzat,
alkar ito artean
larri gera beintzat.
- 6/ Barazki eta pruta
galtzen kamiuan,
kamioirik aurrera
ezin baita juan.
Ezer ez dabil legez
bear dan moduan,
zer gizon eskasia
dagoan gaur munduan!

El Diario Vasco, 1982-II-7.

AU MUNDUA!

1/ Gaur berri txarrak egan dabilta
lur guztian zaratatsu,
txarkeria ta maltzurkeria
oraintxe daude indartsu.
Zertako ainbat aurrerapen da
zertako ainbat jakintsu?
Euskalerrian gaizki bagaude
kanpotan ere berdintsu.

2/ Batak bestea nundik galduko
loak artu gabe, ernai,
egokiera noiz iritxiko
aspalditxotik daude zai.
Pauso bakar bat ez onerako,
txarrerako gertu noiznai,
gerrazale dan jendeak ez du
pake konturik entzun nai.

3/ Israel eta Palestina or
ari zaizkigu su ta gar,
inglesak eta arjentinoak
zenbat burrukaldi zakar!
Gizon, arraza ta nazioak
ezin ikusirik alkar,
bertsolariak au galdetzen du:
onek zer ondoren dakar?

4/ Iran da Irak ez daude berriz
nolanai pakeatzeko,
ez da itxurik ango tiroak
egun bian ixiltzeko.
Zer poz daukagu bizimoduan
bide jator bat artzeko?
Poxpoillo baten paltan baigaude
mundu guztia galtzeko.

5/ Esaidazute: gaurko gizonak
bere talentua nun du?
Argia bada, erakusteko
ez al da iritxi ordu?
Txarturik dagon mundu zabal au
nola demontretan ondu?
Gu, euskaldunok, lau katu izan
ta ezin gera konpondu.

6/ Armak pillatzen or ari dira
gero ta gero geiago,
erabili nai ezpadituzte
or kastu alperra dago.
Atomikazko indar oiekin
oso izutua nago,
ia inpernua ikusten degun
geuk uste baiño lenago.

*El Diario Vasco, 1982-VI-13.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

UDARA EMEN DEGU

- 1/ Denbora degu ustekabeen
iges dijoakiguna,
atzo mutiko ta gaur agure,
auxe gertatzen zaiguna.
Une onetan au da guztiok
gogoan bear deguna:
udarak biar izango dula
lendabiziko eguna.
- 2/ Gure begien engaiñagarri
apain, dotore prestatu,
klase danetik badaukazu ta
nai dezunetik eskatu.
Metroz metrora kafe, taberna,
dantzaleku ta ostatu,
zer kastaturik izaten bada
izango da nun kastatu.
- 3/ Bizarrak eta illeak mozten
askok ez daukate lanik,
garai batean zeñek sinistu
au ikusi bear zanik?
Garbitasuna tiroz il eta
zikinkerira emanik,
begiratuta nork esango du
oiek pertsonak diranik?
- 4/ Frantzes, aleman, sueka ta ingles
etortzen dira bezteko,
eta bertako alabak ere
eskusik ez erazteko.
Zaletasunik baldin badezu
aragia ikusteko,
kezketan iñor ez da egongo
ditunak erakusteko.
- 5/ Kale bat pasa nai baldin bada
beti arrixku aundian,
pausoa nundik nora emango
etsai gogorren erdian.
Lau begirekin ibili bear
dezu denbora guztian,
bizia utzi nai ezpadezu
automobillen azpian.
- 6/ Ezin ukatu nik itxasoa
oso dedala maitea,
baiña udarak bakarrik ez du
osatzen emen urtea.
Bakoitzak bere aukeran dauka
nai dun tokira joatea,
neuk naiago det askozaz ere
mendi gaiñeko pakea.

El Diario Vasco, 1982-VI-20.

ERRUKI, JAUNA!

- 1/ O, Euskalerra, nolatan zugar
ainbat naigabe ta samin?
Nungo indarrak pillatu dira
lur au ondoratu dedin?
Ondo dakizu, Aurtxo maitea,
emen ez dago atsegin,
ez dakit nundik asiko naizen,
ez dakit nola itzegin.
- 2/ Sarritan nauka negar garratzak
zearo menderatuta,
emen gertatzen ari diranak
astiro gogoratuta.
Anaiak gaude anaiei aurka
otso tankerak artuta,
ezin itxaron gauza onikan,
burua galdu degu-ta.
- 3/ Ez buru ta ez belarri emen
ezer ezin eramanik,
au da txarrena: itxura gutxi
gaitz au sendatuko danik.
Ondorenak zer izango dira
etxeari su emanik?
Aurtxo maitea, ez nuan uste
onen eskasak giñanik.
- 4/ Jesus maitea, askok diote
joan dala zure denbora,
Zugandik urrun bizi nai dute,
ez datoz zure ondora.
Bagoazela nabaitzen degu,
baiña ez dakigu nora,
nik berriz ez det etorkizunik
ikusten Zutaz kanpora.
- 5/ Fededunontzat Zu zera beti
egitazko Jaun Altsua,
argi dagonez, erri gaixo au
gaur ez da zorionsua.
Zure aurrean burumakurka
au nere otoitz sutsua:
euskaldunori eman zaiguzu
premixko degun zentzua.
- 6/ Zuretzat ez da eziñezkorik,
Zu grazi danen iturri,
bear gorrian aurkitzen gera,
ta laguntzera etorri.
Baretu bedi itxasoa ta
uztartu mendi ta erri,
berriro ere biur dedilla
benetako Euskalerra.

El Diario Vasco, 1982-XII-29.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

AU LOTSA GUREA!

- 1/ Erri maitea, noiz izan dezu onelako zorigaitzik?
Aspalditxoan ez det entzuten negar karraxia baizik.
Au erakusten ari gera-ta, aitortzeak ez du lotsik: ez daukagula bizitzerik guk makilpean izan ezik.
- 2/ Egia da, bai, egun batean armak artu genitula, nork esan guri ondorenean au ikusiko gendula?
Esan diteke erri gaixo au geuk ondatu nai degula, nik pentsatzen det mixeria ta gosea datozkigula.
- 3/ Ezin asmatu askatasunez pausoa zuzen ematen, geu ari gera geure ontzia arkaitzera eramaten.
Mundu osoan gure kontrako itz gogorrak erasaten, batek lotsatu egin bear du «euskalduna naiz» esaten.
- 4/ Gaur anai batek ezin asmatu nola ondatu bestea, ala bearrez guri gertatu au guztia ikustea.
Penagarria sendagai gabe gaixoa iltzen uztea, bein urak joanik alperrik degu presa egiten astea.
- 5/ Pakezaleon biotzak beintzat ondo bete dira zauriz, bururik ezin jaso baitegu geure atsekabe aundiz.
Auxe pentsatzen egoten naiz ni, neuk ez dakit zenbat aldiz: Xenpelar batek gaur zer esango ote luke bizi balitz?
- 6/ Gau ta egunak daramazkigu penak ezin arinduta, Euskalerrian millakak gaude gaur erabat saminduta.
Arro gabiltza emen bostgarren agindua birrinduta, bi urte pasa bear lurrean ta odolez zikinduta.

El Diario Vasco, 1983-II-10.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

KOBRATU EZIÑA

- 1/ Batek saria jaso bear du
lanketa bat egitean,
bestela bere alegin danak
bere buruan kaltean.
Gaitzak mendean artuak gauzka,
gaiñera danok batean,
autsi ezin dan kate luze bat
daukagu gure artean.
- 2/ Lagun bat badet mueblegillea,
ditekenik jatorrena,
«Lanez zer moduz?» nik galdeturik,
itz auek ziran urrena:
«Basarri maite, etzaidazula
txitxarez bete barrena,
egindakoa kobratzen dago
emen lanikan txarrena».
- 3/ Berez alaia izanik ere
lengoan etzegon alai,
danak aitortu zizkidan gero
ta ez gaiñera nolana:
«Lanez poliki osatzen gera,
eske berriak ere bai,
baiña kontua pasatakoan
iñork ez du ordaindu nai».
- 4/ Nola nagusi, ala langille,
bada gaur buruaustea,
zaildua dago, arranek ezik,
dirua irabaztea.
Neke guztiak alper alperrik,
zer bizimodu tristea!
Nolaz arritu ainbat lantokik
beren atea ixtea?
- 5/ Zer ekaitzaldi agertu zaigun
geure begien bixtara,
leloen gisan gelditu gera
ez onera ta ez ara.
Ezin iritxiz dabilen ura
nekez dijoa pestara,
beltzak ikusi bearrak gaude
gauzik aldatzen ezpada.
- 6/ Ez gendun asko itxaroten guk
olako zorigaitzikan,
onek ez dakar gure artera
larritasuna baizikan.
Atzo lau duro zituztenak gaur
ortxe dabilta utsikan,
bide ontatik ez dago emen
ezertarako pozikan.

El Diario Vasco, 1983-V-1.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

RETEGI BIGARRENA TA GALARTZA IRUGARRENA (1-V-1983)

- 1/ Anoeta'ko barrunbe dana
jendez gainezka zegoan,
sartu nai eta sartu eziñik,
ango marmarra kanpoan!
Bizirik dedan arteraño nik
beti izango det gogoan,
neure begiz zer ikusi nuan
maiatzaren lenengoan.
- 2/ Merezi duten gazte oientzat
dira gure aitormenak,
oiek daukate abildadea.
oiek daukate kemenak!
Larre motxean aziak eta
gogor zailduta daudenak,
gaur Napparroa'k ematen ditu
pelotaririk onenak.
- 3/ Aspalditxotik bien izenak
zitun jendeak agotan,
derrigor batek galdu bear zun,
ez dago dudarik ortan.
Retegi maite, zure ondoan
gaur ez da giro pelotan,
argatik jantzi dezu txapela
lau urte segidakotan.
- 4/ Beso, gerri ta belaun oietan
bada indarra ta gatza,
atze ta aurre, ezker, eskubi,
ura pelotaren dantza!
Danak batera auxe zioten:
ori da bikote latza,
ez dira emen errez aztuko
Retegi eta Galartza.
- 5/ Galtzaille gertatu zan Galartza
gorago igo ezinda,
ez da arritzeko kontrarioa
nolakoa dan jakinda.
Retegi ala estututzeko
gai danik besterik zein da?
Galdu zun baiña, ogei ta bira
amasei tanto ginda.
- 6/ Zeuen merituz artuak zuek
jokoan lenengo maillak,
oso apartak zeratelarik,
menderatzen txit lan zaillak.
Jotzaille bildurgarriak eta
tantoegille abillak,
pelota goian utzi dezute,
zuek zerate mutillak!

El Diario Vasco, 1983-V-8.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

KAMIOIAK IRAULTZEN

- 1/ Interesaren indarrak dauzka erriak menderatuak, eta gizonak alkarrentzako otso zakar biurtuak. Emen bakoitzak bere aldera egiten ditu kontuak, lendabiziko Jaungoikoa ta ondorenean santuak.
- 2/ Iraulitako kamioi zarrak zilipurdika, saltotan, jende basati, biotzgabea, urregi dago askotan. Fruta, barazki, zer ondarena burrukaldi zakar ortan, lan egiteak zer balio du ordain au izatekotan?
- 3/ Nekazariak suak artuta asarre beroenean, frantzesak ere kontrariorik ez du nai aldamenean. Ainbat naspilla, iru pausora, mugarik gertuenean, mundu zabala nola konpondu geu ola gabiltzanean?
- 4/ Ainbat kamioi janez beteak azken ori ikusteko, barruko karga baliotsua kamioetan uzteko. Txofer jendeak ez dauka beintzat motibo asko pozteko, ola ibili bear kristauak ogia irabazteko.
- 5/ Adiskidetza komeni eta orra danok biurritu, bere tokian gizon bezela iñor ezin errenditu. Geuretzat ondo ez datorrena al dan azkarren txikitu, mundu ontako oker guztiak interesak sortzen ditu.
- 6/ Tente ta lerden bear genduke ta emen gaude etzanik, nork esan ogeigarren mendean au ikusi bear zanik? Inguratuta itzegitea ain premizkoa izanik, gauzak pixka bat itxuratzeko iñun ez al da gizonik?

El Diario Vasco, 1983-V-22.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

LURDES'A ERROMES

- 1/ Gure artean maitale asko
dezu, Ama, zorionez,
indarberritu egiten gera
zure ondoan egonez.
Burumakurka eskabideak
egitera biotz onez,
gipuzkoarrok bein da berriro
Lurdes'a goaz erromes.
- 2/ Goiko laguntzik artu ezean
utsa da gure indarra,
otoitz labeak ager dezala
Lurdes'en bere sugarra.
Beingo batean bukatu dedin
erri zar onen negarra,
iñoiz bada-ta oraintxe degu
Ama on baten bearra.
- 3/ Itxaropena berekin duna
beti pozez, beti alai,
ongi baitaki an artzuloan
norbait dagola bere zai.
Gaur jakina da fedegabeak
ugaldu dirala nunai,
auentzat ez det ezer esaten,
baiña fededunentzat bai.
- 4/ Guztiok gera pekatariak,
Ama, ondotxo dakigu,
orretxengatik ez ote degu
jasotzen ainbat kastigu?
Eziñak eta buruausteak
ugaltzen ari zaizkigu,
Zu bitarteko izan ezkerro
Jainkoak entzungo digu.
- 5/ Gure premiak zer diran, Ama,
zuk bai dakizula ongi,
illunpe ontan ez zoratzeko,
arren, egiguzu argi.
Zure oiñetan egin asmotan
gera milla otoitzaldi,
gure naigabe astun, garratzak,
biur ditezen pozaldi.
- 6/ Alaipidea sar zazu gure
gaixoen biotz barrura,
Ama, errukiz luza begiak
gu bizi geran lekura.
Ekaitz ontatik libra gaitezen
artzazu danon ardura,
gure ontzia zuzen joan dedin
salbameneko portura.

El Diario Vasco, 1983-V-29.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

DROGAREN KALTEAK

- 1/ Alperrik galdu zaigu
ainbat gazte lerdan,
aurrera ez jakin zer
ikusteko gauden.
Bixtan dago, ta izan
aitortzeko kemen,
len etzan gaitz berri bat
sortu dala emen.
- 2/ Orra or auts egiñik
len bikaiña zana,
zutik egon ezin dan
zugaitz erasana.
Gu gazte giñanean
entzuten etzana,
gaurko gaitz berri onek
droga du izena.
- 3/ Gorputza keldotuta,
beeruntz osasuna,
sasoirik onenean
zer etorkizuna!
Erri bat ondatzeko
ori da laguna,
errukarria *drogak*
menderatzen duna.
- 4/ Bizioa sendotzen
ari da indarrez,
gero uzten gaiztoa
izan, zoritxarrez.
Pamilietan gaitz au
ain sartzen da errez,
zenbat guraso jator
dagon gaur negarrez!
- 5/ Gaitzaren kontra jarri
bear ainbat esi,
tentazio txarretik
zoazte igesi.
Asko nola dabiltzan
arretaz ikusi,
gazte maitegarriok,
probatzen ez asi.
- 6/ Mintzatzen naitzazute
maitetasun utsez,
on bearrez ari naiz,
gaiñera biotzez.
Zuek ere kutsatu
etzaitzeten gaitzez,
borondatea izan
esateko ezetz.

El Diario Vasco, 1983-VI-5.
Kezka-giroan, *Auspoa* 169, 1983.

UDARA ELDU ZAIGU!

- 1/ Lau urte-aro ditu urteak
bata bestean illaran,
bizia iru illabeteko
bakoitzak bere bolaran.
Denbora beti korri ta korri,
badakigu au nola dan,
udaberriak iges egin du
ta sartu gera udaran.
- 2/ Nai ainbat ezin gozatu iñoiz
gogozko zaigun girotik,
gaitz au sartua gendukan emen
orain baiño lenagotik.
Beti zerbaiten aitzekia guk
ta negarra jo gogotik,
len otzetikan aspertu gera,
orain, seguru, berotik.
- 3/ Ondartza dana jendez gaiñezka
erriko ta erbesteko,
nork du mingaiñik ikusten diran
gauzak adierazteko?
Eguzki zarra indarrean da,
erropa gutxi jazteko,
a zer aukera duten oraintxe
zuri daudenak bezteko.
- 4/ Gaurko jendeak lotsak erabat
or utzi ditu atzera,
neska ta mutil ortxe dijoaz
bustialdiak artzera.
Begiz ikusi nai badituzu
azaldu itxas-ertzera,
larrugorrian dabilta batzuk
Adan da Eba'n antzera.
- 5/ Beti pozikan itxaroten da
udararen etorrera,
baiña nork artu lezake ontzat
orrelako portaera?
Lotsari tiro eman ezker
okerretik okerrera,
Jainkoak daki zer ikusteko
gauden emendik aurrera.
- 6/ Danak azaldu bear dituzte,
ezin dute ezer gorde,
agintarien bildurrik ezta,
orra naiko libertade.
Zer pentsatuko ote lukete,
egiten det emen galde,
garai bateko aiton-amonak
bizirik baldin baleude?

*El Diario Vasco, 1983-VI-26.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

ARANTZAZU'RA ERROMES

I

- 1/ Arantzazu'ra erromes goaz,
ala erabaki degu,
zordun gerala badakigu ta
ordaindu naia daukagu.
Geure otoitzik xamurrenak gaur
emen loratzen ditugu,
Jainko altsu ta errukitsua,
gogoz eskertzen zaitugu.
- 2/ Eskerrak eman batetik eta
indar berriak eskatu,
grña txar, gaizto eta zitalik
ez dedin guban esnatu.
Naiz eta gure mingain totalak
erabat guztiz askatu,
zure maitasun neurrigabea
goraltzen nola asmatu?
- 3/ Saia bearrak gaude zintzoki
zure nai danak betetzen,
egin ditugun utsegiteak
azturik geldi ditezen.
Zure errukia nolakoa dan
nundik asi gu agertzen?
Seme bakarra eman zenigun
guztiok salba gaitezen.
- 4/ Bi milla urte utsaren paltan,
zer gertatu zan orduan?
Kristo'k gurutze artatik danok
izan gindula kontuan.
Argalak gera eta sarritan
murgiltzen gu pekatuan,
damutasunez senda gaitezen
aurtengo *Urte Santuan*.
- 5/ Jaungoikoaren Seme izanik
eriotz aurrean bakar,
gure pekatu zorrak ordaintzen
maitasunetan su ta gar.
Arnas-berritze lanari ekin
dezaiogun danok azkar,
Ark maite izan gindun bezela
guk maita dezagun alkar.
- 6/ Bakoitzak jaso bearra dauka
tokatzen zaion gurutza,
laiño beltz, illun, bildurgarriak
azaldu dira onuntza.
Orain eskari txit berezi bat
Euskalerritik goruntza:
supritzen dagon erri zar oni
ez uka zure laguntza.

Zarautz, 27-III-1983

Arantzazu, 1983-VI.

Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.

ARANTZAZU'RA ERROMES II

- 1/ Arantzazu gaiñeko
Birjiña laztana,
danon Salbatzaillea
mundura emana.
Borondate argala
aizeak darama,
burumakurka gatoz
lotsati zugana,
zure premiz gera-ta
entzun, arren, Ama!
- 2/ Gaiñezka zaude, Ama,
Zu maitasunetik,
danok ateratzeko
estuasunetik.
Tentaldi txar, gaiztoak,
dauzkagu nunaitik,
arrikkua besterik
ez alde danetik,
ez gaitezela irten
bide zuzenetik.
- 3/ Lurreko egunetan
unero, unero,
gure itxaropena
beti Zugan bego.
Ama, otoitz dagigu
sutsu eta bero,
betiko zoriona
zai daukagu gero,
zure bitartekotza
iritxi exkero.
- 4/ Bazter dezagun gure
jokera ergela,
laguntza bear degu,
alperrik bestela.
Zure graziak gugan
ixur ditezela,
uste det oso esku
onetan gaudela,
errukitsu baizera
Semea bezela.
- 5/ Oñaztar, ganboatar
alkarren etsaiak,
artaldea banatu
ziguten artzaiak.
Guztia lor lezake,
Ama, zure naiak,
pozteko gure mendi,
soro ta zelaiak,
pakeatu gaitzazu
euskaldun anaiak.
- 6/ Sinismena ez dago
bear bezin tinko,
ta bera indartzea
da lendabiziko.
Eskatuko dizugu
gogoz belauniko,
Zu lagun zaitugula
bizitzan betiko,
gure itxaropena
ez da itzaliko.

*Zarautz, 27-III-1983.
Arantzazu, 1983, VII-VIII.
Kezka-giroan, Auspoa 169, 1983.*

LENGO BIDERA?

- 1/ Berriro ere ostoberritzen
asi al zaigu zugaitza?
Arraunlarien udaberriak
nabarmen du argi printza.
Bere onera dator ziurki
emengo arraunlaritza,
Zumai, Orio, Orio, Zumai,
aurreko puntan dabilta.
- 2/ Eskailerak or daude gorako
eta beerako egiñak,
au ezagutzen ez dutenentzat
sarri daude tripamiñak.
Jokoak beti berekin ditu
naigabe ta atsegiñak,
sinistu gero urte guztiak
ez ditugula berdiñak.
- 3/ Jarrai aurrera, arraunlariok,
zeuen jokera piñean,
onenak ere sarri gertatu
izan dira eziñean.
Zaildu gorputzak, puztu birikak,
saiatu alegiñean,
Donostirako egunak ere
or dituzute gaiñean.

El Diario Vasco, 1983-VIII-17.

AU LOTSA!

- 1/ Ama Birjiña bezpera daukat
oroimenean josita,
gure Donosti berdingabea
goitik beera erorita.
Alkarren kontra gerra bizian
erri-jaiak etorrita,
lotsagarriak gera benetan,
ondo pentsatzen jarrita.
- 2/ Izan egiten txarkerirako
beti gerturik daudenak,
egun, ordu ta une guztiak
ondo zaintzen dituztenak.
Donostia'ko gertakariak
min ematen digutenak,
geiegi dira gure artean
pakerik nai ez dutenak.
- 3/ Ontziak gaiñez egin ezkerro
errukarri gure lurra,
zer ondamendi etorriko dan
pentsatzea da samurra.
Argi ta garbi agertuko det
nere kezka ta bildurra:
berriro laister ez ote degu
bizkar gaiñean egurra?

El Diario Vasco, 1983-VIII-17.

IZAR BAT ITZALI ZAN URTEA

Loiola Erri Irratitik izan gendun eskaria. Larunbatean bukatu zan urte ortan aldendu zan gugandik Manuel Olaizola Uztapide bertsolari aundia. Urte Zarrari ta Uztapideri buruz lau bertso kantatzea nai zuten. Nola ukatu mesede ori, ogei ta sei urtean beti alkarrekin ibiliak izanik? Auek dira, irakurle, Loiola erri Irratitik kantatu genitunak:

1/ Zuk, Urte Zarra, pentsatu dezu bein da betiko joatea, zure denborak bukatu dira, gaiñean degu bestea. Naigabe beltzez josi ninduzun, zer nai dezu esatea? Nere lagun on Uztapidentzat zu ziñan azken urtea.

2/ Izar argi bat itzali dezu bertsolarien zeruan, aren dizdirik ez da geiago emen gure inguruan. Gizon bezela ere oberik asko-asko ez munduan, oraindik ere gure artean ixtimatuko genduan.

3/ Ainbat urtean ibili giñan esan eta erantzuten, orain geiago ezin gozatu aren bertsoak entzuten. Nik, Urte Zarra, ez dakit nola adieraziko dizuten, euskerak eta Euskalerrriak zer galera izan duten.

4/ Oraindik ere bearrezkoak izanagatik guretzat, gu Jaunarentzat bizitzen gera ta il ere Jaunarentzat. Ni ere urtez aurrera noa ta erregu au zuretzat: Manuel maite, toki pixka bat gorde zazu or neretzat.

El Diario Vasco, 1984-I-3.

ELBIRA ZIPITRIA ZANARI

Elbita Zipitria andereño zanaren oroimenez, ospakizun bikaiñak izan ziran juañ dan larunbatean, Donosti'n. Askotxok erregutu didate Antzoki Zarrean abestu nitun lau bertsoak nunbait argitaratzeko. Nun toki egokiagorik orrialde ontan baiño? Onela izan ziran, oker aundi gabe:

1/ Irten, bertso maiteok,
aurreko aldera,
entzule guztieri
poz bat ematera.
Zertarako degu gaur
emengo billera?
Elbira'ren omenez
inguratu gera,
ongi etorri danok
Antzoki Zarrera.

2/ Zu ezin jaso iñoiz
bear dan tokira,
oraindik emen dabil
argizko dizdira.
Boga, boga jun bear
degu urrutira,
atseden ar zazu zuk
or goian, Elbira,
zure jarraitzaileak
lur ontan badira.

3/ Euskeraren alde zuk
odol danak pil-pil,
iñola ezin egon
geldi eta ixil.
Erakutsi gabe zu
nola bizi trankil?
Zuk egin zenduana
gogoratzen nabil:
euskerarentzat bizi,
euskerarentzat il.

4/ Denbora txar aietan,
ai, zenbat ostiko!
Baiña Elbira'k etzun
egundo etsiko.
Euskeraren bizia
zan lendabiziko,
itz ematen dizugu,
gaiñera betiko:
zure bide jatorra
ez degu utziko.

Gaur, ikastolak eta andereñoak pausotik pausora aurki ditzazkegu. Etzan olakorik Elbira'k lanari ekin zionean. Bakar-bakarrak, gaixoa, olatu zakarrenekin burrukatzuz, gerra aurretik eta gerra ondoren, osasunak lagundu zion arteraiñoako guztian. Bere buruari asko eskatzen ziona zan. Ala bere ikasleeri ere. Zorrotza azalez, biguiña barrenez. Ondo mereziak zitun juañ dan larunbateko goralpen aitormenak.

El Diario Vasco, 1984-VI-15.

URREZKO EZTIAIAK

Gaur dira berrogeitamar urte, eskue-tan daukazun *El Diario Vasco* au jaio za-la. Urrezko eztaiak ospatzen ditu egun seinalagarri ontan.

Jainkoak ala nairik, idazle apal au ere gaurko egunez jaio zan, 1913'garren urteko azaroaren ogeitazazpian. Beraz, egunkaria baiño ogeitabat urtez zarragoa naiz ni.

- 1/ Egunkari batentzat zein une alaiak!
Arrokeriz ez baiña jo pozez kanpaiak.
Txoratu bear nau zu zoriondu naiak,
gaur diralako zure urrezko eztaiak.
- 2/ Dala mende erdi bat zan zure asera,
kostata iritxia gaillurra jotzera.
Diz-diz egiten dezu izarren antzera,
eskurik geienetan zu ikusten zera.
- 3/ Zuk bai gizatasuna leial erakutsi,
iñor ez dezulako bazterrera utzi.
Zuri ate, leioak, zein demontrek itxi?
Zu irakurri gabe iñork ezin etsi.

4/ Zure irakurleak erruz ugaritu,
nai dunak argibide guztiak or ditu.
Gaur daukazun salmentak gu arritzen gaitu,
ezagutzen zaitunak zu erosten zaitu.

5/ Zuri zergatik ola atea iriki?
Gaitza nai dezulako ondotik ebaki.
Pentsamolde danentzat badezu zuk toki,
setatsu etzerala jendeak badaki.

6/ Orko langille gera, gogoan daukagu,
gure itzaropenak zuregan dauzkagu.
Irakurle danekin zorretan gaude gu,
ona obeagotzen saia bear degu.

El Diario Vasco, 1984-XI-27.

ASTIASU'KO MARTIRIA

Il berria degun D. Prantzisko Segurola apaiz jaunak (goian bego), bertso bakar batzuk eskatu zizkidan, Astiasu'ko Urzuriaga baserrian jaio zan martiriarentzat. 1984'ko dagonillaren (abuztuaren) 8'an moldatu nitun, ondoren irakurriko dituzutenak:

- 1/ Mixiolari paregabeak
ainbat neke ta izerdi!
Urzuriaga'n jaio zan ura
egundo etzegon geldi.
Martiri sua berekin zuna
martiri gisan itzali,
Astiasu'ren aintzagarria
Aita Julian Lizardi.
- 2/ Gure Lizardi Erniopean
munduratu zuan amak,
zertaz poztua badegu noski
euskaldun seme geranak.
Ain zoratua zeukan gugatik
bein gurutzean il zanak,
ta bere alde ixuri zitun
gorputzeko odol danak.
- 3/ Beti arrixkuz arrixku antxe
eraman zuan gurutza,
Kristoren alde iltzea baizan
Lizardi'ren amets utsa.
Ogeitamabi zastailluz josi
ziotelarik gorputza,
ark bai gizonki egin zuala
Maixuaren testigutza.

- 4/ Gazterik utzi zendun mundua
eta modu gogorrean,
geroztik zure toki artua
or da zeru ederrean.
Ondo dakizu nola gabiltzan
zu jaio ziñan lurrean,
bitartekotza egin zaiguzu
Jaun aundiaren aurrean.

Lizardi'ren moduko semeak ez dira dozenan amairu izaten. Ni ez naiz arritzen astiasuarrak martiriaren arazoa ain benetan artzearekin. Astiasuar apaiz edo erlijiosoak, batez ere. Badakigu azken itza Elizak esan bear dula. Inork baiño obeto zekian au Segurola apaiz jaunak. Bere aldetik al zezaken guztia egin gabe etzan gelditu. Beste askotxo dira aren bidetik dijoazenak. Denborari emaiogun denbora.

El Diario Vasco, 1985-I-13.

BIZITZAREN UDAZKENEAN

1/ Ez da erreza jai au
trankil eramaten,
barren korapilloak
ezin zaizkit eten.
Erri ontan asmoa
artua zeukaten,
pentsatzen jarrita, o
zein onak zeraten!
Orain nola asmatu
eskerrak ematen?

2/ Nik ez det ezagutzen
zer dan gorrotua,
euskalduna ikusi
nai det alkartua.
Nagusitu dedilla
bein pake santua;
euskera ta Euskalerra
asko maitatua,
ori izan da beti
nere pekatua.

3/ Nere udaberria
juna da igesi,
orain udazkenean
bearko det bizi;
ta laister negu beltza,
eriotz ta guzi.
Auxen eskatzen diot
emendik Jesusi:
nere azken orduan
ez bakarrik utzi.

4/ Borondatez egin det
beti al dedana,
egun au da nik aztu
ez nezakeana.
Orrenbeste maitasun
zuek neregana;
ontan bukatzen da gaur
nere bertso lana,
artzazute guztiok
besarkada bana.

Bertso ituntxoak, tristetxoak, bear bada. Kantuz asten naizenean, ordea, biotzak itzegiten dit. Sentitzen dedana esaten det beti. Une gogoangarri artan auxe agindu zidan biotz nereak. Urteak ez dira alperrik igarotzen, eta zer esan nezaken besterik? Laburra izaten da gizaki bakoitzaren udaberria. Ni, zuetako asko bezela, bizitzaren udazkenean nago. Jauna gogotsu eskertuz gaiñera.

El Diario Vasco, 1985-V-23.

MEREZI GENDUNA

- 1/ Euskal jeltzale zar bat naiz eta
au naigabe latz, astuna!
Izan ditugun auteskundetan
zer da ikusi deguna?
Etxe barruan saltsa bizia,
marmario ta jarduna,
eta azkenean gertatu zaigu
ondo merezi genduna.
- 2/ Geure artean beti mokoka
gai ontaz ezpada artaz,
ta beste batzuk baliatuak
gure arteko zarataz.
Jipoi aundi bat artuak gera
eta dana geure faltaz,
gure okerrak zuzentzeko geu
ezpaigera izan kapaz.
- 3/ Bildur nintzan ni sua gelditu
zitekela itzaldua,
ta geiegizko arrokeria
ondo asko apaldua.
Orain alperrik degu negarra,
orain alperrik damua,
kontuak ondo ateratzeko
lenago gendun ordua.
- 4/ Gure arteko personalkeri
txatxu bezin nabarmenak,
laister ikusi bearko dira
dakarzkiten ondorenak.
Auzotik dana ikusten dute
lausorik gabe daudenak,
familiarik auziak dira
beti auzirik txarrenak.
- 5/ Artzaiak amor eman balute
bakoitzak bere aldetik,
gure artaldea zuzen jungo zan
egizko bere bidetik.
Beti alkarri zipoka zital,
pozoi txarra mingaiñetik,
Euskalerria ez ote zegoen
txatxukerien gaiñetik?
- 6/ Gizatasuna bakandu da ta
agindu naia ugaldtu,
zer arroturik ez daukagunez,
buru arroak apaldu.
Dana eskuan euki degu ta
dana geure erruz galdu,
guk egin degun pekatu onek
barkaziorik bai al du?

Goiz-Argi, 1986, VII-VIII.

ERRIA GOBERNATU

- 1/ Auteskundeak izan ditugu
kanpai ots galantarekin,
zer pentsaturik asko badago
ikusi degunarekin.
Geienok berdin pentsatzen eta
ez konpontzen alkarrekin,
arriak negar egin lezake
gertatzen zaigunarekin.
- 2/ Isteri zear lenago ere
saltsa pranko izan degu,
oñaztar eta ganboatarren
odol ber-bera daukagu.
Ain setati ta buru gogorrek
zergatik ote gera gu?
Eskuan euki txoria eta
igesten utzi diogu.
- 3/ Penaz ta lotsez ezin gorde det
nere barrengo samiña,
noiz eta nola zuzenduko da
egin degun utsegiña?
Gure artalde zoragarria
orra bi puska egiña,
oraintxen ere nagusi giñan
batuta egon bagina.
- 4/ Iñola ere ezin ibili
danok bide berdiñetik,
batzuk estutik naiago dute,
beste batzuk zabaletik.
Auxe pentsatu dezala sakon
bakoitzak bere aldetik,
Euskalerrria dagola beti
partidu danen gaiñetik.
- 5/ Berdin pentsatzen ez duanari
ez beintzat trabarik jarri,
itzegin bear dana itzegin
billerak egiñez sarri.
Punturik garrantzitsuenetan
amor emanaz alkarri,
al dan ondoen gobernatuta
falta diranak ekarri.
- 6/ Ni ziur nago gizon prestuak
alde danetan dirala,
ta danok berdin pentsatze ori
eziñezko gauza dala.
Erri zar onek merezi du ta
saia danok egiñala,
munduak ez dezala uste gu
basati batzuk gerala.

El Diario Vasco, 1986-XII-7.

URTE BERRIAN AURRERA

- 1/ Lengoak txiki, eta berriak
zabaldu digu atea,
auxe dala ta legezkoa da
guk eskerrak ematea.
Nik derrigortzat jotzen det emen
galdera bat egitea:
nolatan bukatuko ote da
asi berri dan urtea?
- 2/ Alaitasuna nai genduke ta
ori zailla da erosten,
tristura beltzak ez diolako
berari tokirik uzten.
Jaunak badaki zer denboralek
astindu bear gaituzten,
oraingoz beintzat zeru aldean
argirik ez det ikusten.
- 3/ Ainbat guraso naigabeturik,
familien ondamena,
nun dago oien etorkizuna?
Nun oien itxaropena?
Sasoirik oneneko gazteak
ortxe kalean barrena,
lanikan eza dala jotzen det
emen arazo txarrena.
- 4/ Ez degu jakin garai bateko
gizalegea mantentzen,
sasoia degu bein da betiko
eskarmentatu gaitezen.
Maitasunezko janariakin
ezpagera gu gizentzen,
galtzak bete lan izango degu
dauden okerrak zuzentzen.
- 5/ Zutiñik gaude eta ez goaz
itxaropenik galtzera,
o, Urteberri, gure artean
ondo ikusia zera.
Zorionduko zaitugu bero
merezitako antzera,
len pasatako guztiak baiño
obea baldin bazera.

El Diario Vasco, 1987-1-11.

LAIÑOPEAN

- 1/ Denbora aurrera ta
kezkatuik gaude,
ola bizitzen ere
komeriak daude.
Galdezka ari da gaur
makiña bat jende,
noiz arte bear degun
laiñoaren mende.
- 2/ Aurten zerualdea
ez daukagu alai,
emen gaude guztiok
goia urdindu zai.
Gizonak Jainko nai du,
baiña ez izan gai;
gu aldatu gera ta
denbora ere bai.
- 3/ Alaitasuna bear
gizonon bizitzak,
betiko menderatu
ez gaitzan ekaitzak.
Gordean daudelako
eguzkian printzak,
lurreko jangai danak
or jo ditu gaitzak.
- 4/ Askori nola kendu
barrengo samiñik?
Amets asko baizeuden
aurretik egiñik.
Laiñoak ezin lortu
gure atsegiñik,
ondartzetan ez dago
kabitu eziñik.
- 5/ Ezer egiterik ez
gu bezelakoak,
ixil-ixilik artu
etorritakoak.
Eguraldi beltz auek
danon kaltekoak,
uda tankerik ez du
oraiñartekoak.
- 6/ Ongi dakizu danok
zure zai gaudela,
bizi-pozikan emen
ez dago bestela.
Eguzki, ager zaite
sendagai bezela,
zure zale diranak
ase ditezela.

El Diario Vasco, 1988-VII-5.

APIRILLA

- 1/ Uraren eskasian
gure zoritxarra,
baiña noizpait asi da
gogoz barra-barra.
Legorteak sortu du
lur ontan negarra,
apirilla, bagendun
guk zure bearra.
- 2/ Grazi ederreko ur
bikain da mardula,
auxe bai guztiz ondo
etorri zaigula.
Garbi dago Jainkoak
laguntzen digula,
estutzen gaitu baiña
ito ez sekula.
- 3/ Euririk gabe ez da
lur au Euskalerrri,
nun bizi geran ere
geuk ezin igerri.
Kezkaz beterik geunden
estu eta larri,
orain danok pozetan
kale ta baserri.
- 4/ Estuasun latzetik
gaituzu atera,
apirilla, zu gutaz
errukitu zera.
Bai txalotzeko dala
zure portaera,
zuri esker, nik uste,
salbatuko gera.
- 5/ Sartuak geunden oso
arrixku txarretan,
negarra ta lantua
bazan bazterretan.
Ez bedi palta urik
ibai, erreketan,
etxean, lantokian,
zelai ta lurretan.
- 6/ Euriz ase ondoren
bazter danak eder,
orrek zuzenduko du
makiña bat oker.
Auxe pentsa dezagun
bein da milla bider:
goiko laguntzik gabe
ez gerala ezer.

El Diario Vasco, 1990-IV-22.

NAIGABEAK

- 1/ Santio-Santanetan
beroa sarri da,
zuriak beztutzea
gaur modan jarri da.
Ondar gaiñean etzan,
bista eguzkira,
berozale diranak
gozatuko dira.
- 2/ Zorioneko modak
badu gaur zarata,
bi uskeri entzunik
txorutzen gera ta.
Neurriz kanpoko dana
kaltegarri da ta,
osasuna galtzeko
arrixku galanta.
- 3/ Bizi geranontzako
pozak eta penak,
nik ere izan ditut
oker nabarmenak.
Erori txar bat egin,
orain ondorenak,
erakusten ari zait
Jesukristorenak.
- 4/ Erreumaren mendean
nabil gaur geldiro,
pauso laburra eta
mantso ta astiro.
Gorputz guztian miña,
emen ez da giro,
oiñez ikasten orain
asi naiz berriro.
- 5/ Gauza utsak izanik
gaiñezka ustea,
ta zein mingarria dan
beeraiño jeixtea!
Ondo pentsatzen jarri:
au mundu tristea!
Danontzat dago emen
bat edo bestea.
- 6/ Tristurak estaltzen nau,
ez nago alaia;
orain berandutxo da,
joan baitzan garaia.
Asiera duanak
bear du amaia,
Jauna, egin dedilla
beti zure naia.

El Diario Vasco, 1990-VII-22.

GAITZAREN MENDE

- 1/ Gaitzak menderatuta,
izena *trombosis*,
begietara jo dit,
ondatu nau guziz.
Letrarik aundienak
lañotsu ikusiz,
len nekin pixkaz aztu,
ta ezin ikasiz.
- 2/ Bizi geran guztiok
eriotzari zor,
ez aundi ta ez txiki,
ez geratzen iñor.
Ezta duda-mударik,
auzi latza da or,
egun ori pixkana
danontzako dator.
- 3/ Osasun aberatsa
izan det beti nik,
orain or nabil oiñez
asmatu eziñik.
Etzazutela egin
ain amets ariñik,
urte danak aldakor,
bat ezta berdiñik.
- 4/ Ezta, ez, alde milla
beltz, ori, zurira,
azkenengo unetan
jar zaite begira.
Jun bear degunean
beste alderdira,
gure arrokeriak
or bukatzen dira.
- 5/ Santu, santa, martiri,
aingeruak nun ez?
Ostatu betikoa,
agindu zaigunez.
Atsedeen-leku artan
gabak lekurik ez,
aurrez Jauna ikusiz
betikotasunez.
- 6/ Etsaia langille da,
ez gaitezen auldu,
aukera bikain ori
eztezagun galdu.
Zoriondegi artan
parterik nai badu,
nork bere gurutzea
eraman bear du.

El Diario Vasco, 1991-IV-12.

GALARZA TXAPELDUN

- 1/ Or Baraibar'ko txoko maitean
sortu ziñan ume latza,
ta pelotari eman diozu
berebiziko gorantza.
Egun au iritxiko zala zuk
bazenduan esperantza,
urte onetan txapeldun zera,
bejondaizula Galarza!
- 2/ Gelditu gabe ibili bear
pronto, baso eta mendi,
zure gorputza iñolaz ere
biurtu eztedin nagi.
Aparta dezu kontrarioa,
bera Julian Retegi,
arekin kontuz ibili, Ladis,
ta ez piatu geiegi.
- 3/ Biok sasoiko, biok indartsu,
biok prontoian aldarte,
ta bakoitzari berea eman,
ezta iñorentzat kalte.
Baraibar'tikan Erasun'era
ezta noski ainbat tarte,
ta pelotaren jaun, erregeak,
napar anaiak, zerate.
- 4/ Zuen moduko plaza-gizonak
eztira sortzen mordoan,
lengo txapeldun zarrak sarritan
eduki arren gogoan.
Euskaldunak txit abillak dira
beti pelota jokoan,
len Gipuzku ta Bizkaia'n ziran,
orain berriz Naparroa'n.
- 5/ Pobre izanik artzen badegu
aberatsaren tankera,
gorputz-animak izango dute
mesede ainbat galera.
Bizio mota guztieri guk
eman diegu sarrera,
larre motxean oitutakoak
irteten dute aurrera.
- 6/ Azken tantoa egin artean
ezin egon seguruan,
aurten zuk egin zenduan, Ladis,
ta gauzak diran moduan.
Ondo dakigu zer gertatzen dan
pelotarien munduan,
bein kendu zion Tolosa'k baiña
laister zan lengo buruan.

El Diario Vasco, 1991-V-5.

LURDES'KO AMARI

- 1/ Gipuzkoa'tik emen gatoz gu fede bizitan indartsu, bakarka gauza utsa gera-ta, arren!, laguntza eiguzu. Agertu ziñan lurraldeari eman dizkagu bi musu, erri gurea nola dabillen, Ama, zuk ondo dakizu.
- 2/ Gazte denboran diru gutxi zan, dana da esan bearra; zan pixkarekin konpontzen giñan, errespetuak indarra. Ezin konpondu senar-emazte, gazte jendea ta zarra, iñoiz bada-ta oraintxe degu Ama on baten bearra.
- 3/ Gure kontua bakarrik ezta, mundu dana nola dago? Sinismen dana galdu zaigu ta dirua indartsuago. Eguna jun da eguna etorri gero eta okerrago, bitartekotza Zuk egin ezik gauza onikan eztago.
- 4/ Erri gureak agertu nai du barrenean dun antsia, oe goxoak goizik usturik au da otoitz erauntsia! Gipuzkoa'k Zu, Ama, etzaitu bazter batean utzia, zure Semeak guztiongatik emana baitzun bizia.
- 5/ Aulkeri danak aitortzeko gu zertarako egon lotsaz? Bixitatxo au onuntz egiñik alaiagoak askotzaz. Eztaukagu guk larrialdirik iñondik zure laguntzaz, bizitzan eta eriotzean, Ama, errukitu gutzaz.
- 6/ Nekazariak, artzai, enpresak sarturik or barrenean, betikotasun osoa degu danok il ondorenean. Bienbitarte alegin danak bakoitzak bere lanean, pake santua lortu dezagun Euskalferri kutunean.

El Diario Vasco, 1991-V-18.

EKAINAREN 2'AN, AZPEITI'N

- 1/ Mindegia'ri sortua zaio
illoba bat oso piña,
oraindik oso gaztea eta
aizkoran ondo dakiña.
Esaera zar aien mamia
ez al da gauz atsegiña?
«Uretik dator arraia eta
zakutik berriz iriña».
- 2/ Asera ona izan da beti
gazte jendea ametsa,
iru jokatu ta irabazi
ezta bide aldrebesa.
Auzo probintzi biren artean
dago auzi gogor, beltza:
Naparroa'tik Mindegia ta
Gipuzkoa'tik Mugerza.
- 3/ Galdu-irabazi orixe degu
joko danen ondorena,
ogeña kanaerdiko zeñek
erdibitu azkarrena.
Anka, beso ta gerri bigunak,
burua premizkoena,
oker txiki bat egin ezkerre
ondatu diteke dena.
- 4/ Gizon bakoitzak bi laguntzaille
erakutsiz zer dakiten,
erloju ona martxan or dabil,
orrek eztu itxogiten.
Saiatu beintzat egitekoak
tajuz, ondo eragiten,
urak jun eta gero ez asi
presa berriak egiten.
- 5/ Mindegia txit gaztea degu,
ori jakinda daukat nik,
enborrak oso maite ditu ta
etekiña nai du andik.
Aurreko zarrak aspaldi samar
ezkutatuak gugandik,
aizkolaritzak bizia badu
gure lurrean oraindik.
- 6/ Illaren bian Azpeiti ortan
daukate buruaustea,
an izango da ezpala otsa ta
an izango da nastea!
Neretzat biak arrotzak dira,
bat bezelaxe bestea,
beste gauzarik ez nuke naiko:
onenak irabaztea¹.

El Diario Vasco, 1991-V-19.

---

1. Mugerza'k irabazi zuan.

ONDARTZETAKO ALBISTEA

- 1/ Itxas-ertzean bizi naiz eta itzegin nai det nik ere, pekataria izanagatik au ez det maite batere. Otzetan pasa sei illabete ta seitan beroak erre, udaran sartu geran onetan ez gera beintzat asarre.
- 2/ Sasoi betean gabiltzan arte ezta jakiten zer egin, asmatze ori zailla da eta askotan beintzat utsegin. Griñak garaian etortzen dira eta garaian aldegin, sasoioko gazte batek eztauka oraintxe oso atsegin.
- 3/ Etsaia beti urrean degu zuzentxoena nasteko, tela bearrik ez da oraintxe gorputzaldea jazteko. Ontara eldu bear gendunik egundo ez nun usteko, eskusarikan ez du jendeak daukana erakusteko.
- 4/ Aragizkoak gera guztiok, agindu ori sakondu, urte geiegi bizkarreratu, goizetik gabera ondu. Irauterikan geiago ez da, egun batean ezkondu, gero izaten dira kontuak, etxean ezin konpondu.
- 5/ Nik begirutzen diet ederki orrela dabiltzeneri, ondotoxo dakit okerra gerta leiokela zuzenari. Eskarmentua badaukat eta ezertxo ez esan neri, zer erakutsi bear diegu ondoren datozeneri?
- 6/ Gozamenaren ondoren beti datoz naigabe ta miñak, ezin lezake adierazi au bertsolari mingaiñak. Iges juten da sasoi eta berdin gorputzeko griñak, oso denbora gutxiko dira emengo poz-atsegiñak.

El Diario Vasco, 1991-VI-30.

GIROA EDO DENBORA

- 1/ Itxurantzean agertzen dira
baso, zelai eta mendi,
baiña gizonen asmoak beintzat
etzira egoten geldi.
Denbora gutxiz esan dezaket
emendik amaika egi,
aurreko urtetan legor bazterrak,
aurtengoan ur geiegi.
- 2/ Gizona beti izanagatik
utsa eta ezereza,
buruan zenbat asmo dabilkin
iñork ez dezake pentsa.
Batek ateri eskatuko du,
beste batek euri-jasa,
danen gustoa egiten beintzat
ezta lantegi erreza.
- 3/ Agintaritzza daukan Jaunari
naiagatik ezin kendu,
setakerian alper-alperrik
ez gaitezen nabarmendu.
Gizonez kanpo denborarekin
norbaitek or agintzen du,
ezpailitzake obe izango
guk egin bear bagendu.
- 4/ Geure bizitzan ezagutua
ezta ezkutatzekoa,
aurreko urtetan izan deguna
ori bai arritzekoa.
Uda euritan izate ori
ezta lendabizikoa,
nai dunak pentsa nai duna baiña
au da emengo giroa.
- 5/ Geldialdia dute berengan
gure langille bizkorrak,
nolabait ere aztu bearra
urteko une gogorrak.
Itxirik daude pabrikak eta
ixilik daude motorrak,
biotz-biotzez opa dizutet:
ondo gozatu oporrak.
- 6/ Etxean eta auzoan ere
zirikaldia ugari,
gure txanponak ortxe dabilta
larritasunez igeri.
Emaiozute atsedean ona
gorputz eta animari,
ordua datorrenean zintzo
erasotzeko lanari.

El Diario Vasco, 1991-VIII-4.

UDALDIA BADIJOA

- 1/ Urte-aroak, danak bezela,
izaten dute ordua,
ondo pentsatuz, olakoa da
gu bizi geran mundua.
Gauza bakoitzak izan dezala
bere garaian lekua,
al dan ongien igarotzeko
udazken eta negua.
- 2/ Lau katu eta laurak asarre,
ezin konpondu inondik,
azkena ori galtzen da eta
itxaropena badet nik.
Etorri bitez argi ditzirak
andik ezpada emendik,
erri zar onek ager dezala
arnasa dula oraindik.
- 3/ Okerbideak sarri artuak
gaude gu geure bizitzan,
kezkatu nago, ikusten baitet
gaur egun nola dabiltzan.
Burugabeko inozo batzuk
ez gaitzela gu izan,
aurrez pentsatu bearra dago
nondikan nora gabiltzan.
- 4/ Aurreko zarrak, lana egiñez,
gizatasun ederrean,
euskaldunentzat ate-leioak
zabalik zeuden lurrean.
Zorigaitzez bein asi baigiñan
setakeri gogorrean,
ezin gaituzte ikusi orain
beren begien aurrean.
- 5/ Denborak eztu, guk nai bezela,
patxaratsu itxogiten,
asmatzen baiño errezago da
mundu ontan utsegiten.
Ondorenean zer datorkigun
ezta erreza jakiten,
urikan dagon artean beintzat
saiatu presa egiten.
- 6/ Euskal arrazak, besteen gisan,
baditu zenbait alderdi,
txar eta onak dirala oiek,
inoiz beeko, inoiz aundi.
Bideak alda bearra daude,
ontan ezin leike segi,
Jainkoagatik au eztedilla
gertatu beranduegi.

El Diario Vasco, 1991-VIII-21.

BUKATU DIRA OPORRAK

- 1/ Nekez gaude lur ontan
gu aldarte onez,
au, ori edo beste
badegu geienez.
Abuztuan beroa
ezin eramanez,
ea preskatzen geran
aurki udazkenez.
- 2/ Lantokiak zabaldu,
antxe bear ari,
etxean izateko
jaki ta edari.
Oporrak bukatuak,
nork eztaki ori?
Ekin bearra dago
berriro lanari.
- 3/ Urtean illabete
ongi etortzen da,
arnasbide berri bat
gogotsu artzen da.
Atsedenaldi ori
goxoa izan da,
baiña mundu onetan
dana bukatzen da.
- 4/ Lanak berekin ditu
milla buruauste,
modurik eztegunak
beti aren eske.
Pozik egon, bazaude
sasoiko ta gazte,
nunbaitetik sortzen da
jateko ainbeste.
- 5/ Txarra au degu emen:
urte aiek joan,
eta gelditzen gera
betiko kanpoan.
Ustez atzo goizean
izan zalakoan,
zartu egiten gera
berealakoan.

El Diario Vasco, 1991-IX-11.

ARKIBIDEA

ITZAURREAK

Inazio Eizmendi «Basarri»	11
Atadi - antzera	19
Kantari nator	22
Irakurleari itz bi	23

1931 - 1936

Nere arrebatxuari	27
Otoitzak	28
Baserritarrak erne!	29
Zorion, «Argia»	30
Gugandik egatu berri dan Lizardi olerkari ospetsuari	31
Zaitu gaitzazu!	32
Eusko araudia	33
Agate Doneaen aintzaz Zarautz'ko kaleetan abestu diran bertsoak Basarrik jarriak	34
Josu oin garbitzale	35
Igandekoari buruz	36
Eiztaria	38
Atoz, udaberria!	39
Atarrene'ri	40
Beltzak gogorrean	42
Mendigoizaleak	43
Ezkonberriak Donostian	44
Arantzazuko Ama	46
Zornotza'ko gertariak	48
Bertso berriak Eizmendi'tar Iñaki (Basarri'k) jarriak	49

1936 - 1943

Agur, Amuzkibar, agur!	53
Agirre'tar Joseba A.	54
Ai, Mola, Mola!	55
Txalo eusko apaiz agurgarriai!	56
Ez larritu maite!	58
Arantzadi'tar Ingartzi agur, irakasle!	59
Antzuola'tar Anastasi (G.B.)	60
Bertsotan denbora pasa... ..	61
«Aitza» idazle lagunari... ..	62
Biotzgeak zerate!	63
Eldu da gure ordua!	64
Basetxeko ikuspegiak	65
Bilbao! Zu etsaiarentzat? Ez orixe!	67
Eguna bertsotan I	68
Eguna bertsotan II	69
Elezkano I. Jaunari azken oparizat biotzki opaldua	72
Gernika'ko txikiketa	73
O Zarautz nerea!	75
Landes'ko piñu artean	78
Prantzi'ko alkate bati	79
Euskal mixioak Ichoux'en	81
Ichoux'eko madame Sart'eri biotzez	83
Ondarrutar gazteeri	84
Gazte denboran neska bati	85
Zorionak, Eresoinka!	86
Itzaldi bat	88
Au duk komeria!	89
Olakorik!... ..	90
Euskaldun Ama!	91
Amerikako anaiak, entzun	92
Mussolini ta Hitler	93
Udaberrian gera	95
Agur, Euskadi!	96
Amerikako euskaldunok, entzun!	97
Aiako arritan	98
Aritxulegi gañean	99
Lesaka'ko pestetan	100
Madrid aldetik	102

Oiartzun'i goralpena	105
Oroipenak	106

1944 - 1950

Bertso berriak estropa-gaiz Basarri'k jarriak	109
Errezil'ko billera nagusian	112
Basarrik Grazianori	114
Txantxa benetan Gezaltza'ko Grazian'eri erantzunez	116
Errezil'ko erretore agurgarri Etxeberria Jaunari bere urrezko apaiz-ezteietan	118
Euskal baserriak zer diran	119
Erosi zazute Sigma	120
Ernio'ko gurutz santuaren babesean	122
Gipuzkoa'ko luistarrak, ongi etorri!	124
Zestuako Irugarrendarren urrezko eztaietan abestutako bertsoak	125
Aita Olaizolarren oroiz (G.B.)	128
Azkoitia	131
Floriaga jauregia	132
Bere asiera ta jarripena 1921 - 1926	133
Atano txapeldun 1926	135
Trinketeko buru 1927 - 1931	137
Atano III'garrena bina-binaka	139
Atano III'garrena ta Iraeta'ko Txikia 1940	140
Atano III'garrena ta VII'garrena	141
Atano III'garrena ta Pelipe 1944	142
Atano III'garrena ta Harrambillet 1944	143
Atano III'garrena ta Akarregi 1946	144
Atano III'garrena ta Gallastegi 1948	145
Atano'ren izakera zer dan	146
Izaskun'go Ama	147
Udazkena	148
Amerikara dijoan lagun bati	150
Arrantzaleak	151
Atomika	152
Etxekoak nagusi	153
Bernarda Paton	154
Eiztariak	155
Egazkiñak	156
Aiton baten esanak	157
Pedro Maria Otaño	158

Abrego'ren omenaldia	159
Txistulariak	160
Bakoitzari berea	161
Gure baserriak	162
Itxas-ertzetako kontuak	163
Moskorkeria	165
Nekazaria	166
Arantzazu	167
Atzerriko bizitza	168
Euskalerria itxusten	169
Euskal sukak baztarrak	171
Lerde jarioak (<i>Gamberros</i>)	173
Mendietako gurutzak	174
Aurak	175
Eder bati	176
Erantzun zaidazu!	177
Txistulari zarra	178
Udazkena	180
Artzai mutilla	181
Bekaizkeri edo inbiria	182
Ez opa besteri	184
Arantzazu'ko eleiz berria	185
Baserriko aitona	186
Luxia - Garziarena	187
Mixioak izan ditugu!	188
Erne, baserritarrok!	191

1951 - 1960

Amaren igoera zerura	195
Itxasoa aserre	196
Zer da Arantzazu?	197
Au pakea al da?	198
Basarri Jaunaren erantzuna	200
Euskaldun artzaiak	202
Itziar'ko Amari koronazio egunean	203
Itziartarrei eleiz deia	205
Oriotarrak txapeldun	206
Marques de Cuevas'en jaialdia	207
Gipuzkoa'ren negarra	208

Gipuzkoa'ren etxea Madrid'en	210
Urte berriari eskari bat	211
Arrate'ko Ama'ri	212
Eiztariak asarre	213
Arantzazu'ko eleiza	214
Ogeta gaztea	215
Negurik etzala?	216
Konpondu eziña	217
Zorioneko udaberri!	218
Bere pixua diamantetan	219
Egi zabaltzalleak munduz mundu	220
Irizar bigarren	221
Udara badator	222
Zarautz'ko mixio batzutan	223
Tolosa'ko neurketa	224
Irun'i, maitasun oparoz	226
Arantzazu Arrate'n	227
<i>Gure Kabia</i> alkartearen ereserkia	228
Eskerrak zuri, Oiartzun!	229
Baserria azkenetan?	230
Aita Iñaki Eizagirre'ren meza berria	232
Oiartzun zarrari kantuz	234
Elgoibar langilleari	235
Azpeiti'ko erriari	236
Kanpoko jendea	237
Parisen kantatutako bi bertso	238
Oxobi zanari	239
Baxurko olerkariari Urruña'n, 1958 urtean	240
Beorlegi jauna il zaigu (G.B.)	241
Zueltzu'ren omenaldia	242
Bertsolari gazteak	243
Anai gazteari	244
Bi asto lapurtu!	245
Entzun, gurasoak!	246
Ostatu batean	248
Bidetako ezbeurrak	249
Oñatiko zakur-pesta	251
Danentzat bizilekurik ez	252
Sermoigillerik onena	253
Illargiaren kezka?	254

Mogel'en oroiz	255
Urrezko eztaiak	256
Ostikoketa	258
Latasa aizkolaria	260
Manterola	261
Xenpelar	262
Uztapide	263
Jantzia naiago?	264
Eutsi ganaduari!	265
Goiz parteko zurrutak	266
Gure sagardotegiak	267
Gure Donosti berdingabea	268
Zorioneko aurrerapenak	269
Euskaldunak kanpora dijoaz	270
Aizkolari bizkaitarra	272
Aldaz-Alderegia	273
Santo Tomas'en periak	275
Gabon gaba - 1959	277
Urte berri on!	279
Txapasta	280
Jose Maria Caballero Jauna'ri	281
Gipuzkoa'ko cross'a	282
Aita alargunaren oñazeak	283
Juan Sebastian Elkano	284
Gure Axular aundia	286
Arturo Campion	287
Jose Miguel Barandiaran	288
Patxi Eskudero	289
Keixeta zarra	290
Paris'ko batzarra	291
Pentsatzen asteko ordua	293
Juan'XXIII'garrena	294
Nuarbe'ko eleiza	295
Arrantzale bati	296

1961 - 1970

Arrantzaleak	299
Urrutiko intxaurrak	300
Zabiltzan bideak arrapatuko zaitu	302

Diamantezko eztaiak	304
Gordon Pirie eta Arruiz'ko txikia	305
Madrid'ko peri nagusia	306
Garagarrillaren erdi parean	308
Ernani'ko sega-apustua	309
Itxasoaren asarreak	310
San Fermiñak	311
Naparroako anai bertsolariei	312
Sokatira txapelketa	313
Errekalde gaztea	314
Ankamiña	315
Udako goraberak	316
Euskal Pestak?	317
Pestarik bear bada... ..	318
Bideetako kontuak	319
Iturriotz'ko sega-apustua	320
Bertsolari eguna	321
Latasa Sunbillatarra	323
Dunixi zanaren Omenez	324
Ederki kostata	325
Lazkao-Txiki	326
«Herria» astekaria	328
Urte berria badator	329
«Zeruko Argia» astekariari	330
Gezaltza'ko aitona zanari	331
Periak asi dira	332
Otaño'ri omenaldia	333
Mondragones zanari	334
Berekoetxea ta Polipaso	336
Inazio Donearen eguna Zeuta'n	338
Eguna inguratzen	339
«Errezill» bertsolaria	340
Ipar-Amerika ta Txina	341
Aita Salvatore Mitxelena zanari	342
Egun gogoangarria	343
Zarautz erriari	346
Arizkun'go baserritarrei	347
Udarak ematekoak emanda	348
Abeletxe'ri	350
Joxe Migel Maiz	351

Konrad Adenauer	352
Don Manuel Lekuona'ri	353
Amak eginda bezela	355
Indalezio Ojanguren	356
Manuel Matxain	357
Azkarate ta Atano	358
Lengo denborak	359
Ejipto ta Israel	360
Latasaren garaipena	361
Udazkena	363
Eiztarien poza	364
Patxi Eskudero'ri	365
Au jendea!	366
Gabon gauean	367
Lasarte bertsolariari	368
Gero ta okerrago	369
Beltzak eta Zuriak	370
Olako seikoa!	372
Iritxi zaie ordua	374
Don Julio Beobide'ri	375
Zarautz'ko Ana Mariari	376
Eibar	377
San Permiñak	378
«Humanae vitae»	380
Arrantzaleak	381
Donosti'ko artzai berriari	382
Ezkontza bat	383
Txapel zanari	384
Eguzkia gaixorik?	385
Irlanda iparreko nasketak	386
Txeko erriaren uztarria	388
Xalbadorren omenez	389
Erretegi txapeldun	390
Udazkena	391
Xenpelar oroiz	392
Kamioetako jende galtzea	393
Bizimodua gora	394
Jaiak ondo igaro	395
Isidro Ansorena	396
Lajos eta Tapia	397

Kanboia'ko gerra	398
Nekazariak	399
Kostera txarra	400
Kontserbadore ta laboristak	401
Udazkenaren ederra!	402
Lareungarren «Zeruko Argia»	404
Zorioneko moda	406
Arantzazu ta Urbia	407

1971 - 1980

Baserri bat gutxiago	411
Nekazariak asarre	413
Pakistan	414
Agustin Ostolaza	415
Beroa nai?	417
Gaillurrean gera	418
Dolarra gaixo	419
Iruntxiberri	420
Gure estropadak	421
Nazio alkartasuna	422
Urtain	423
Urteberri on!	424
Mattin-en omen egunean	425
Endañeta	426
San Permiñak	427
Gure Gipuzkoa	428
Inazio, Arantzazu'n	429
Uztapideri	431
Udazkena	432
Etxean degu gaitza	433
Artetxe oroituaz	435
Zorionak	437
Eskerrak emanaz	438
Arria ta Latasa	439
Turismo ta industria	440
Goiz-Argi aldizkariari	441
Uztapide adiskideari	442
Islandia'ko batzarra	443
Udan sartuak gera	444

Españi'ko txapeldun	445
Pakea?	446
Udazkena	448
Urte berri on!	449
Zubeltzu bertsolariaren omen-egunean	450
Tolosa'koa gogoratuaz	451
Markiña'ko Iketza baserriaren alde	453
Azpeiti'ko omenaldia	454
Jesus Eskisabel	455
Endañeta eta Mendizabal II	456
Kortaberri aizkolariaren omenaldian	457
Leon Albeniz «Iruntxiberri»	459
Ziaran-Zar, Soarte	461
Ziri ederra	462
San Martin egunez	464
Ipar Amerika ta Mejiko	465
Onassis	466
Pazko-jaiak	467
Helsinki'ko batzarra	468
Gabon aurreko gogoetak	469
Eskaria	470
Australitar aizkolariak	471
Arias Jaunaren itzaldia	472
Eutsi lurrari!	473
Danok animalia	474
Lizartza'ko itxua	475
Arozamena'ri	476
Pedro Lizardi	477
Legortea	478
Laguna gogoratuaz	479
Fueroak	480
Atoz argi egitera	481
Aberri egunean	482
On Manuel Lekuona, maixuen maixu	483
Anai Olabeaga'ren omenez	484
Ama gogoratuaz	485
Urrezko eztaietan	486
Aintzat artzen ez	487
Eguberri	488
Estatutoa lenbailen!	490

Txirrita zana	492
Gasteiz'ko pelota txapelketa	493
Gure Aita Santua	494
Ekin lanari!	495
Orain da ordua!	497
Alkartzeko ordua	499
Arria zarraren omenez	501
Isaak Lopez Mendizabal	502
Don Ebaristo Uranga sendagilleari	503
Pake egunak	504

1981 - 1991

Gau gogoangarria	507
Iparragirre'ri	508
Erabat kakaztu	509
Lanik eza	510
Gure arrantzaleak	511
Mattin il zaigu!	512
Atetik atera tabernak	513
«Neumonia atipica»	514
Madrid eta Gasteiz	515
Gaupasak	516
Estropadak	517
Gauko leia	518
Oporrak	519
Gabon-zar gabea	520
Joxe Manuel Arriola'ri	521
Angula	522
Kamioiak zilipurdika	523
Au mundua!	524
Udara emen degu	525
Erruki, Jauna	526
Au lotsa gurea	527
Kobratu eziña	528
Retegi bigarrena ta Galartza irugarrena (1-V-1983)	529
Kamioiak iraultzen	530
Lurdes'a erromes	531
Drogaren kalteak	532
Udara eldu zaigu	533

Arantzazu'ra erromes I	534
Arantzazu erromes II	535
Lengo bidera?	536
Au lotsa	537
Izar bat itzali zan urtea	538
Elbira zipitria zanari	539
Urrezko eztaiak	540
Astiasu'ko martiria	541
Bizitzaren udazkenean	542
Merezi genduna	543
Erria gobernatu	544
Urte berrian aurrera	545
Laiñopean	546
Apirilla	547
Naigabeak	548
Gaitzaren mende	549
Galarza txapeldun	550
Lurdes'ko Amari	551
Ekainaren 2'an, Azpeiti'n	552
Ondartzetako albistea	553
Giroa edo denbora	554
Udaldia badijoa	555
Bukatu dira oporrak	556

AUSPOAREN SAIL NAGUSIA

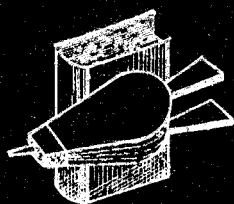
- 1.- Antonio Zavala: TXIRRITA (Bizitza eta bertsoak).
- 2.- «Basarri», Inazio Eizmendi Manterola: NERE BORDATXOTIK (Bertso-bilduma).
- 3.- Manuel Lasarte: BERANDUKO LANAK (Bizitza eta bertsoak).
- 4.- Antonio Zavala: KARLISTEN LEENENGO GERRATEAREN BERTSOAK.
- 5.- Antonio Zavala: PELLO ERROTA (Bizitza eta bertsoak).

1009237

BO-2192

AZKUE BIBLIOTEKA EUSKALIZANDIA BILBO
76701
1992 MAI. 17
1009237

auspoa
